

JULES VERNE

A PRÉMVADÁSZOK

FORDÍTOTTA GYÖRGY FERENC

TARTALOM

ELSŐ RÉSZ

- I. ESTÉLY AZ ÖSSZEKÖTŐ-ERŐDBEN
- II. A HUDSON-ÖBÖL PRÉMTÁRSASÁG
- III. EGY MEGFAGYOTT TUDÓS FELENGED
- IV. EGY KERESKEDELMI ÜGYNÖKSÉG
- V. AZ ÖSSZEKÖTŐ-ERŐDTŐL A VÁLLALKOZÁS-ERŐDIG
- VI. VAPITI-PÁRBAJ
- VII. A SARKKÖR
- VIII. A NAGYMEDVE-TÓ
- IX. VIHAR A TAVON
- X. VISSZA AZ ÉLETBE
- XI. A TENGERPART MENTÉN
- XII. AZ ÉJFÉLI NAP
- XIII. A REMÉNYSÉG-ERŐD
- XIV. NÉHÁNY KIRÁNDULÁS
- XV. TIZENÖT MÉRFÖLDNYIRE A BATHURST-FOKTÓL
- XVI. KÉT PUSKALÖVÉS
- XVII. KÖZELEDIK A TÉL
- XVIII. A SARKI ÉJSZAKA
- XIX. A SZOMSZÉDOK LÁTOGATÁSA
- XX. AHOL MEGFAGY A HIGANY
- XXI. A NAGY JEGESMEDVÉK
- XXII. MÉG ÖT HÓNAP
- XXIII. AZ 1860. JÚLIUS 18-I NAPFOGYATKOZÁS

MÁSODIK RÉSZ

- I. AZ ÚSZÓ ERŐD
- II. HOL VAGYUNK?
- III. A SZIGET ÚTJA
- IV. ÉJI TÁBOROZÁS
- V. JÚLIUS 25-TŐL AUGUSZTUS 30-IG
- VI. TÍZ NAPIG VIHARBAN
- VII. FÉNY ÉS KIÁLTÁS AZ ÉJSZAKÁBAN
- VIII. PAULINA BARNETT ASSZONY KIRÁNDUL
- IX. KALUMAH KALANDJAI
- X. A KAMCSATKAI TENGERÁRAMLAT
- XI. JASPER HOBSON KÖZÖL VALAMIT
- XII. PRÓBA - SZERENCSE!
- XIII. ÚT A BEFAGYOTT TENGEREN
- XIV. A TÉLI HÓNAPOK
- XV. MÉG EGY UTOLSÓ FELDERÍTŐ ÚT
- XVI. A JÉGZAJLÁS
- XVII. A HEGYOMLÁS
- XVIII. MINDENKI A MENTŐMUNKÁRA!
- XIX. A BERING-TENGER
- XX. A NYÍLT TENGEREN!
- XXI. AHOL SZIGETECSCSE LESZ A SZIGETBŐL
- XXII. A KÖVETKEZŐ NÉGY NAP
- XXIII. A JÉGTÁBLÁN
- XXIV. ZÁRÓSZÓ

ELSŐ RÉSZ

I. ESTÉLY AZ ÖSSZEKÖTŐ-ERŐDBEN

Ezen az estén, 1859. március 17-én Craventy kapitány ünnepséget rendezett az Összekötő-erődben.

De nehogy az „ünnepség” szó miatt valaki holmi pompás mulatságra, udvari bálra, előre beharangozott „estély”-re vagy nagy zenekarral kísért ünnepélyre gondoljon. A Craventy kapitány rendezte fogadás sokkal egyszerűbb volt, azonban a kapitány nem kímélt sem költséget, sem fáradságot, hogy ez az estély a lehető legfényesebben sikerüljön. Joliffe káplár felügyelete alatt átrendezték a földszinti nagyszalont. Még itt-ott kilátszottak a csak úgy nagyjából négyélűre faragott fatörzsekből készült, vízszintesen rakott falak, de a terem négy sarkában kitűzött négy angol lobogó, valamint az erődítmény arzenáljából kölcsönzött teljes lovagi fegyverzet nemiként eltakarta a puszta falakat. Ámbár a mennyezet hosszú, durva, megfeketedett gerendái nyúltak el a durván összeeszkábált támasztópillérek alatt, viszont két bádognyővel ellátott lámpa szinte csillár módjára himbálózott láncain, és kellő világosságot vetett a ködös levegőjű teremre. Mert bizony az ablakok meglehetősen szűkek voltak, némelyik inkább lőrészhez hasonlított; a vastag jégvirágpáncéllal borított üvegtáblák minden kíváncsi pillantásnak útját állták, de három-négy, ízlésesen elhelyezett piros szövetcsík a vendégek elismerésére tarthatott számot. Ami a padlót illeti, hát az bizony csak egymás mellé rakott nehéz, vastag deszkákból állt, amelyet Joliffe káplár erre az alkalomra takarosan lesöpört. Sehol fotel, se dívány, se szék, se modern bútorzat semmilyen kelléke sem zavarta itt a közlekedést. Csak néhány, a vastag közfalakhoz erősített fapad, nehézkes, csak úgy néhány szekercecsapással durván barkácsolt fakockák s két vaskos lábú asztal; ennyiből állt a szalon bútorzata, de a szemközti fal - amelyen keskeny, egyszárnyú ajtó vezetett a szomszédos szobába - festői, gazdag díszítéssel volt ékes. A gerendákról pompás rendben dús prémek függtek, amelyekhez hasonló gyűjteménnyel aligha találkozhatott bárki is a Regent Street és a Nyevszkij prospekt legfényesebb kirakataiban. Azt lehetett volna mondani, hogy a sarkvidék egész állatvilágát a legszebb bőrök egy-egy példánya képviseli ebben a dekorációban. A meghívottak tekintetét megragadta egy-egy pompás szörme, farkas-, szürke- és jegesmedve-, vidra-, rozsomák-, nerc-, hód-, pézsmapatkány-, hermelin- és ezüstrókaírha. A prémkiallítás fölött jelmondat állt színes kartonból művészien kivágott betűkből, a híres Hudson-öböl Társaság jelmondata:

PROPELLE CUTEM¹

- Szavamra, Joliffe káplár - dicsérte alantasát a kapitány -, maga felülmúlta önmagát!
- Én is azt hiszem, kapitány úr - felelte a káplár. - Magam is úgy vélem. De adjuk meg mindenkinek a magáét. Az ön dicséretének egy része a feleségemet illeti, aki mindebben segítségemre volt.
- Ügyes asszony a felesége, káplár.
- Páratlan asszony, kapitány úr.

A szalon közepén óriási kályha emelkedett, fele téglá, fele majolika; a vastag, bádognyalak kályhacső a mennyezeten haladt végig, s odakünn csak úgy okádta a fekete füstfellegeket. A jó huzatú kályha a belelapátolt széntömegek hatására hol dorombolt, hol meg harsogva üvöltött; fűtője - egy erre a szolgálatra külön kirendelt katona - szüntelenül tömte. Olykor egy-egy

¹ Fejlesszük a bőripart

szélroham valósággal kámzsát húzott odakünn a kéményre. Ilyenkor csípős füsttel telt meg a szalon. Lángnyelvek nyaldosták a kályha falát, homályos felhő fátyolozta a lámpavilágot, s pácolta fekete füsttel a mennyezet gerendáit, de az ilyen csekély kellemetlenséggel nemigen törődtek az Összekötő-erőd vendégei. A kályha ontotta a melegét, és ez minden pénzt megért, mert rettenetes hideg volt odakünn, s ráadásul még északi szél is fűjt, ami megkettőzte a hideget.

A házba behallatszott az odakünn dühöngő vihar harsonája. A hulló hó már csaknem jéggé fagyva, sisteregve verte a jégvirágos ablaktáblákat. Az ajtók és ablakok hasadékein befütyülő szél élesen süvítő hangja már-már meghaladta a hallhatóság határát. Majd hirtelen halálos csend. Mintha csak lélegzetet venne a természet, hogy új erővel küldje harcba az elemek rettentő rohamát. Odabenn úgy érezték, hogy minden eresztékében recseg-ropog a ház, nyögnek a gerendák. Ha lett volna idegen az erődítmény vendégei közt, akinek szokatlan az elemek ily szörnyű erejű tobzódása, rémülten kérdezte volna, vajon nem viszi-e el menten a vihar ezt az egész gerenda-deszka tákolmányt. Craventy kapitány vendégei oda se hederítettek a viharra, sőt, ha odakünn tartózkodnak, még akkor sem rémüldöztek volna tőle jobban, mint azok a „sátánfattyá” viharadarak, amelyek éppen a vihar bömbölése közepette szeretnek játszadozni.

De azért mégiscsak kell némi különbséget tenni a meghívottak között. Az összejöveten jelent mintegy száz személy soraiban mindkét nem képviselve volt. De közülük csak kettő - két nő - nem tartozott ahhoz a személyzethez, amely hozzászokott az Összekötő-erődhöz. Ez a személyzet Craventy kapitányból, Jasper Hobson hadnagyból, Long őrmesterből, Joliffe káplárból és vagy hatvan katonából és a Társaság alkalmazottjaiból állt. Némelyikük nős volt, többi között Joliffe káplár is, akinek tűzről pattant, kanadai származású felesége volt, egy bizonyos Mac Nap nevű skót, aki ugyancsak skót nőt vett feleségül, és John Raë, aki nemrég a környékbéli indián lányok közül választott feleséget. Mindnyájan tiszték, alkalmazottak vagy katonák, ezen az estén rangkülönbség nélkül Craventy kapitány vendégei voltak. Meg kell jegyeznünk, hogy az estély részvevői nem egyedül a Társaság személyzetéből kerültek ki. A szomszédos erődítmények - márpedig ezeken az isten háta mögötti vidékeken a százmérföldes távolság még szomszédosnak számít - szintén elfogadták Craventy kapitány meghívását. Szép számú vendég - alkalmazottak, ügynökök - a Gondviselésből vagy az Elszántságból, amely erődök a Rabszolga-tó körzetéhez tartoznak, sőt még a délebbre fekvő Chipewan- és Liard-erődökből is. Ritka volt errefelé az ilyen szórakozás, váratlan mulatság, kapva kaptak az ilyen alkalmakon ezek a visszavonult, számkivetett emberek, akik valósággal elvesztek a sarkvidék magánosságában.

Végül pedig néhány indián törzsfőnök sem utasította vissza a szíves meghívást. Ezek az indiánok állandó összeköttetésben állottak a kereskedelmi ügynökségekkel. Csereáruk fejében jórészt ők szállították azokat a szőrmekeket, amelyekkel a Társaság kereskedett. Főképpen chippeway indiánok voltak, erőteljes, pompás termetű emberek, állatbőr zubbonyt és mutatós prémköpenyt viseltek. Félig vörös, félig fekete ábrázatuk az európai mesejátékok hagyományos ördögálcára emlékeztetett. Fejükön szétterülve, mint a szenyórák legyezője, sastollbokrétá ékeskedett, és ez a tolldísz fekete üstökük minden mozdulatára meg-meglebbent. Ezek a törzsfőnökök, szám szerint tizenketten, nem hozták magukkal a feleségüket, ezeket a szerencsétlen „squaw”²-okat, akik még valóságos rabszolgasorban éltek.

² Észak-amerikai indián asszony

Ezekből a személyekből állt hát ennek az estélynek közönsége, amelyet a kapitány az Összekötő-erődben vendégül látott. Zenekar híján tánc nem volt, de a büfé bőven felért az európai bálók zenészeivel. Az asztalon óriási puding³ tornyosult, Joliffe-né asszony keze munkája; ez a puding hatalmas, lisztből, pézmaantilophúsból és rénszarvaszsírból „épített” műremek volt; talán hiányolni lehetett volna benne a tojást, tejet, citromot, amiket a konyhaművészet előír, de óriási arányaival kárpótolt mindezek hiányáért. Joliffe-né asszony egyre csak szabdalta belőle a szeleteket, de a hatalmas tömeg csak nem fogyatkozott. Az asztalon valóságos szendvicstornyok pompáztak; ezekben a szendvicsekben a matróz-kétszersült helyettesítette a finom angol vajas kenyeret; két matróz-kétszersült közé - amelyek, bár kőkemények, de meg se kottyantak a chippeway legények fogazatának - Joliffe-né asszony, igen találékonyan, vékonyra vágott „cornedbeef”⁴-szeleteket rakott; ez a szózott marhahúsféleség helyettesítette a yorki sonkát és a jó öreg Európa büféiben felszolgált kocsonyás töltött húst. Ami pedig a frissítőket illeti, kis ónpoharakban járt körül a whisky és a gin, hogy ne is említsük az estély fénypontjának számító, gigantikus tömegű puncsot, amelyről még sokat beszélnek majd wigwamjaikban⁵ az indiánok.

No de kapott is ám bókokat a Joliffe házaspár az estély folyamán! Látni kellett volna, hogyan sűrögtek-forogtak, kedveskedtek! Mintha száz kezük lenne! Mily szeretetre méltóan ügyeltek a frissítők felszolgálásánál! Szinte kitalálták s megelőzték minden egyes vendég kívánságát. Még el sem hangzott az óhaj, s már teljesült is! A szendvicseket az elfogyhatatlan óriáspuding követte! A pudingot meg a gin- vagy whisky-poharazás!

- Köszönöm, nem kérek, Joliffe-né asszony.

- Maga túl kedves hozzám, káplár. Engedje meg, hogy lélegzethez jussak.

- Joliffe-né asszony, biztosíthatom önt, hogy már igazán semmi sem fér belém!

- Joliffe káplár, maga azt csinál énbőlőlem, amit akar...

- No nem. Most aztán már egy falatot sem, kedves nagysád! Lehetetlen!

Csaknem mindig ilyen s ehhez hasonló válaszokat kapott a kínálgató, boldog házaspár. De a káplár és felesége annyira kardoskodott, hogy végül még a legmakacsabbak is engedtek kínálásuknak. És így szüntelenül folyt az eszem-iszom! Társalgás közben egyre emelkedtebb lett a hangulat. A katonáknak, alkalmazottaknak virágos jókedvük kerekedett. Itt vadászatról folyt a szó, amott a kereskedelem volt a beszéd tárgya. Mennyi-mennyi tervet szöttek a következő évadra! A sarkvidék egész állatvilága sem elégítette volna ki ezeket a vállalkozó szellemű vadászokat! Már most csak úgy dőltek fegyverük tüzeiben a medvék, a rókák meg a pézmaantilopok! Csapdáikban meg a hódok, pézmapockok, hermelinek, nyusztok, nercek ezrei vergődtek! A nemesprémek csak úgy tornyosultak a Társaság raktáraiban, amely az idén minden várakozást felülmúló nyereségre tesz szert! És miközben a bőségesen töltögetett italok felajzották ezeknek az európaiaknak képzeletét, a komoly, hallgatag indiánok, akik túl büszkék ahhoz, hogy bármit is megcsodáljanak, túl óvatosak ahhoz, hogy ígérgeessenek, eleresztették a fülük mögött a sok kérkedő fecsegést, s jócskán védelték Craventy kapitány „tüzes vizét”.

³ Gyümölcscsel, szeszes itallal ízesített, gőzön főtt tészta

⁴ Darált marhahús

⁵ *Wigwam* = indián sátor

Maga a kapitány igen jól érezte magát ebben a ricsajban, boldog volt, hogy örömet szerezhet ezeknek a szegény embereknek, akik úgyszólván kívül rekedtek a lakható világon; vidáman sétálgatott vendégei körében, és egyre csak ezt ismételte minden olyan kérdezősködésre, amely az estélyre vonatkozott:

- Kérdezzék meg Joliffe-ot! Forduljanak Joliffe-hoz!

És a vendégek Joliffe-hoz fordultak, akinek mindöjükhöz volt egy-egy szolgálatkész, barátságos szava.

Az Összekötő-erőd védői közül, akiket szolgálatuk idekötött, néhányat közelebből kell leírunk. Ezek válnak majd játékszereivé azoknak a szörnyű körülményeknek, amelyeket előre semminő emberi éleslátás nem sejtetett. A többi közt helyénvaló hát megemlíteni Jasper Hobson hadnagyot, Long őrmestert, a Joliffe házaspárt, valamint két idegen hölgyet, akiket a kapitány az estélyen vendégül látott.

Ez a Jasper Hobson hadnagy negyvenéves volt. Kis sovány emberke, nem volt valami nagy izomereje, viszont erkölcsi ereje segítségével minden megpróbáltatás és váratlan esemény közepette megállta a helyét. Hobson „a Társaság gyermeke” volt. Apja, Hobson őrnagy, dublini ír állampolgár, aki már jó néhány éve meghalt, hosszú ideig élt feleségével az Assini-boine-erődben. Ott született Jasper Hobson. Ott, a Sziklás-hegység lábánál élte gyermekkorát, s ott telt el szabad ifjúsága. Apja, Hobson őrnagy szigorúan nevelte, úgyhogy, ami a hidegvért és bátorságot illeti, már serdülő legényke korában „férfinak” számított. Jasper Hobson nem volt vadász, hanem katona, okos, bátor katonatiszt. A Társaság Unió-beli versenytársa ellen Oregonban vívott harcaiban buzgalmával és vakmerőségével tüntette ki magát, s gyorsan elérte a hadnagyi rangot. Érdemei illő elismerésül egy Északra induló expedíció parancsnokává nevezték ki. Ennek az expedíciónak az volt a célja, hogy kikutassa a Nagymedve-tó északi vidékét, s hogy az amerikai szárazföld legszélső határán erődöt létesítsen. Jasper Hobson hadnagynak április első napjaiban kellett útnak indulnia.

Ha azt mondjuk, hogy a hadnagy a tökéletes tiszt típusát képviselte, akkor bizvást elmondhatjuk, hogy az ötvenéves Long őrmester akinek durva szálú szakálla mintha kókuszdiórostból lenne - az igazi katonatípus, akinél természet dolga a bátorság, vérmérséklet dolga az engedelmesség, csakis az előírást ismeri, sosem vitatkozik a parancs fölött, bármily furcsa legyen is az, nem okoskodik, ha szolgálati ügyről van szó; valóságos egyenruhás gép, de tökéletes gép: nem kopik el, mindig működik, soha el nem fáradó masina. Talán kissé keményen bánt az embereivel Long őrmester, viszont önmagát sem kímélte. A legcsekélyebb fegyelemsértést sem tűrte el, a legkisebb hibáért is irgalmatlanul bedutyizta a katonát, de ő maga sosem volt bekötözve. Mindazonáltal meg kell mondanunk, hogy ha parancsot adott, erre mindannyiszor a katonai rangja kötelezte, s egészében véve semmi öröme sem telt a parancsolgatásban. Egy szó, mint száz: ez az ember engedelmeskedésre született, és saját énjének ez a megsemmisítése passzív természetéből adódott. Az ilyen emberekből állnak a félelmetes hadseregek. Egyetlen fej parancsol, és a szolgálatban ők a karok, amelyek engedelmeskednek. Vagy talán nem ez az erő igazi megszervezése? A mitológiai mese kétféle típust talált ki: a százkarú Briareust és a százfejű Hydrát. Nos, ha ezt a két szörnyeteget egymásnak eresztjük, melyik lesz közülük a győztes? Briareus.

Jól ismerték errefelé Joliffe káplárt. Jóllehet szeretett hetvenkedni egy kicsit, de még ez a kérdése sem volt bántó. Ha néha szemtelen is volt, mint a piaci légy, mégis szívesen hallgatták. Inkább amolyan udvarmesterféle volt ő itt, mintsem katona. És ő is így érezte. Így hát szívesen adományozta önmagának ezt a címet: „mindenes káplár”; ám a sok mindenféle feladata között százszor is elveszett volna, ha a kis felesége nem vezeti biztos kézzel. Ebből

következik, hogy Joliffe káplár engedelmeskedett a feleségének, bár ezt nem ismerte be, kétségkívül azt mondta önmagának, amit a bölcs Sancho: „Nem valami nagy dolog az asszonyi tanács, de bolond az, aki nem fogadja meg.”

Az estély vendégei közt, mint már említettük, két negyvenesforma asszony képviselte az idegen elemet. A két asszony egyike a hírneves utazónők első sorába tartozott; a Pfeifferek, Tinnék, Hommaire-ek, Helek méltó versenytársa volt, nevét, a Paulina Barnett nevet gyakran s tiszteletteljesen emlegették a Királyi Földrajzi Társaság ülésein. Paulina Barnett - aki a Bramaputra mentén egészen a tibeti hegységekig hatolt, és átutazván Új-Hollandia egy ismeretlen vidékén, a Hattyúk öblétől a Carpentaria-tengeröbölíig - a nagy utazók erényeivel dicsekedhetett. Magas termetű nő volt, tizenöt esztendeje özvegy, szüntelenül idegen országokon át hurcolta az utazószenvédelye. Arca, amelyet itt-ott már öszülő hajfűrtjei vettek körül, nagy energiáról tanúskodott. Kissé rövidlátó szeme ezüstkeretű lornyon⁶ mögül tekintett a világba, s ez a lornyon a hosszú, egyenes orron ült, melynek táguló orrlyukai úgy szimatoltak, „mintha az egész mindenséget be akarnák lélegezni”. Meg kell vallani, hogy a járása kissé férfias volt, s hogy az egész nőről nem annyira a női báj, mint inkább az erkölcsi erő sugárzott. A yorki grófságban született, volt némi vagyona, amelynek jó részét kalandos expedícióra költötte. És ha éppen most az Összekötő-erődben tartózkodott, ez azt jelentette, hogy valami újabb kutatás vezette erre a távoli helyre. Miután elérte az egyenlítői övezetet, el akart jutni a sarkvidék végső határáig. Jelenléte az erődben eseményszámba ment. A Társaság igazgatója Craventy kapitányhoz szóló ajánlólevéllel látta el. Az igazgató - legalábbis az ajánlólevél hangjából következtethetően - meg akarta könnyíteni a híres utazónő azon tervének megvalósítását, hogy eljusson a Jeges-tenger partjára. Merész vállalkozás! a Hearne-ek, Mackenzie-k, Raë-k, Franklinek útját kellett követni. Mennyi küszködés, micsoda megpróbáltatások, mennyi veszedelem a sarkvidéki időjárás rettentő elemeivel vívandó harcban! De hogyan is merészkedhetett idáig egy nő, ide, ahol annyi kutató pusztult el, vagy fordult vissza? De ez az idegen asszony, aki most itt bezárkózott az Összekötő-erődbe, egyáltalán nem számított nőnek: ő Paulina Barnett volt, a Királyi Társaság kitüntetettje.

A híres utazónő társaságában volt Madge nevű szolgálója, akit azonban inkább tartott hűséges, bátor barátnőjének, mintsem szolgálójának. Csakis őerte élt Madge, ez az ősi skót családból származó nő, akit akár egy „Caleb” is restelkedés nélkül vehetett volna feleségül. Madge kissé idősebb volt úrnőjénél - mintegy öt esztendővel. Magas termetű, erőteljes felépítésű nő volt. Paulinával tegeződtek. Paulina idősebb nővérének tekintette őt; Madge meg leányaként bánt Paulinával. Egyszóval: egy test, egy lélek voltak.

Éppen Paulina Barnett asszony tiszteletére hívta meg ma estére alkalmazottait és a chippeway törzs indiánjait Craventy kapitány. Az utazónő csatlakozni szándékozott Jasper Hobson hadnagy Északra induló kutatóosztagához. Vagyis éppen Paulina Barnett tiszteletére zengett hurrá-kiáltásoktól a kereskedelmi ügynökség nagyszalonja.

Ha pedig egy tonna szenet falt fel a kályha ezen az emlékezetes estén, annak oka az volt, hogy odakünn mínusz huszonnégy fokot mutatott a Fahrenheit-hőmérő⁷ (32°-ot a fagypont alatt), valamint az, hogy az Összekötő-erőd az északi szélesség 61° 41'-e alatt fekszik, kevesebb mint négyfoknyi távolságra a sarkkörtől.

⁶ Fogantyús szemüveg

⁷ A jelenleg leginkább használatos Celsius-féle hőmérő nullpontja (vagyis a fagypont) a Daniel Fahrenheit német fizikusról (1686-1736) elnevezett hőmérőn 32 foknak felel meg, a forrpont pedig 212 foknak

II. A HUDSON-ÖBÖL PRÉMTÁRSASÁG

- Kapitány úr...

- Tessék, Barnettné asszony.

- Mi az ön véleménye hadnagyáról, Jasper Hobsonról?

- Az a véleményem, hogy ez olyan tiszt, aki sokra viszi.

- Mit ért ön azon, hogy „sokra viszi”? Talán azt akarja ezzel mondani, hogy átlép a nyolcvanadik szélességi körön?

Craventy kapitány nem állhatta meg, hogy el ne mosolyodjék Paulina Barnett asszony kérdésén. A kályha mellé húzódva beszélgettek, míg a vendégek a büfé és az italokkal telt asztalok közt jöttek-mentek.

- Asszonyom - felelte a kapitány -, amit egy férfi véghez tud vinni, azt Jasper Hobson megcsinálja. A Társaság azzal bízta meg, hogy kikutassa északi birtokait, valamint azzal, hogy az amerikai szárazföld határaihoz lehető legközelebb kereskedelmi ügynökséget létesítsen; és ő ezt a feladatot el is fogja végezni.

- Ezzel nagy felelősség hárul Hobson hadnagyra - jelentette ki az utazónő.

- Úgy van, asszonyom. De Hobson hadnagy még sosem hátrált meg a feladat előtt, bármily nehéz lett is az.

- Hiszek önnek, kapitány - felelte Paulina Barnett asszony -, majd megnézzük munkában ezt az ön hadnagyát. De hát milyen érdek ösztönzi a Társaságot arra, hogy a Jeges-tenger partján erődöt építtessen?

- Nagyon is érdekében áll ez a Társaságnak, asszonyom - válaszolta a kapitány -, és azt is hozzátehetem, hogy ez kettős érdeke. Valószínű, hogy Oroszország nemsokára átengedi amerikai országrészeit az Egyesült Államoknak.⁸ Ha ez megtörtént, nagyon megnehezítené a Társaság kereskedelmét a Csendes-óceánon, hacsak a Mac Clure felfedezte északi átjáró nem válnék használható útvonallá. Ezt majd megmutatják az új próbálkozások, mivel az admirális hajót küld ki, azzal a megbízatással, hogy az amerikai partok mentén jusson el a Bering-szorostól a Koronázási öbölig, vagyis addig a keleti határig, amelyen belül az új erőd létesítendő. Ha a vállalkozás sikerül, akkor ez a pont fontos kereskedelmi ügynökséggé válik, amely az egész északi prémkereskedelem központja lenne. És amíg a prémek szállítása az indián területeken keresztül sok időt vesz igénybe, és óriási költségekkel jár, a gőzhajók néhány nap alatt eljutnak az új erődtől a Csendes-óceánig.

- Hát ez valóban jelentős eredmény lenne - jegyezte meg Paulina Barnett, ha ugyan az északi átjáró használhatónak bizonyul. De ha jól emlékszem, ön valami kettős érdekről beszélt, ugye?

- A másik érdekre is mindjárt rátérek, asszonyom - folytatta a kapitány -, arra, amely úgyszólván létkérdése a Társaságnak, annak a Társaságnak, amelynek eredetére önt néhány szóval most emlékeztetni bátorodom. Akkor aztán majd megérti, hogy miért fenyegeti veszedelem már magánál a termékei forrásánál ezt az egykor oly virágzó Társaságot.

⁸ Craventy kapitánynak ez a jóslata azóta már beteljesedett

Craventy kapitány néhány szóval elmondta ennek a híres Társaságnak a történetét.

- Az ember már ősidők óta az állat bőrét, gereznáját használja ruházatul. A prémáru-kereskedelem tehát a legrégebb időig vezethető vissza, sőt a luxus már odáig fejlődött, hogy fényűzés elleni törvényeket kellett hozni, hogy határt lehessen szabni ennek a divatnak, amely főként a szörmekre vetette magát. Már a XII. század közepén eltiltották az evet és a szürkemókus prémjének viselését.

1553-ban Oroszország több telepet létesített északi fekvésű sztyeppjein, és az angol Társaságok csakhamar követték példáját. Akkoriban a szamojédek közvetítésével bonyolították le a nyuszt-, coboly-, hermelin-, hódprem- stb. kereskedelmet. De Erzsébet királynő uralma idején, a királynő kívánságára különösen korlátozódott a fényűző szörmek viselése, s így a kereskedelemnek ez az ága néhány évre megbénult.

1670. május 2-án a Hudson-öböl Szörmeáru Társaság előjogot nyert. Ennek a Társaságnak bizonyos számú részvényese a főnemességhez tartozott, mint pl. a yorki herceg, Albermale hercege, Shaftesbury grófja stb. A Társaság alaptőkéje akkoriban mindössze nyolcezer-négyszázhusz font sterlingre rúgott. Versenytársai különféle Társaságok voltak, amelyeknek Kanadában letelepedett francia ügynökei kalandos, de pompásan jövedelmező kirándulásokra ruccantak ki. Ezek a rettenthetetlen vadászok - akik „kanadai utazók” néven voltak ismeretesek - olyan vetélytársaknak bizonyultak, akik komolyan veszélyeztették az „újszülött” Társaság létét.

De Kanada meghódítása változtatott ezen a kétes helyzeten. Quebec elfoglalása után három esztendővel, 1766-ban ismét fellendült a prémkereskedelem. Az angol kereskedelmi ügynökségek megbarátkoztak az effajta kereskedelem nehézségeivel; ismerték a vidék lakosságának szokásait, az indiánok életmódját, meg azt is, hogy miként csereberélnek, de a Társaság mindennek ellenére még nem volt képes nyereségre szert tenni. Ráadásul 1784-ben a montreali kereskedők összefogtak a prémáruk értékesítésére, és megalapították azt a hatalmas északnyugati Társaságot, amely csakhamar összpontosított minden ilyfajta műveletet. 1798-ban az új Társaság szállítmányainak értéke elérte a százhuszezer font sterlingnyi óriási összeget, és a Hudson-öböl Társaság ismét létében volt fenyegetve.

Itt meg kell jegyezni, hogy ez az északnyugati Társaság, ha érdekei úgy kívánták, semmilyen erkölcstelenségtől nem riadt vissza. Kizsákmányolta a saját alkalmazottait, s az indiánok nyomorúságát kihasználva, gonoszul bánt velük, előbb leittata, majd kifosztotta őket, rá sem hederítve a törvényre, amely tiltja, hogy a bennszülöttek lakta területeken szeszes italt árusítsanak; az északnyugati Társaság ügynökei óriási pénzeket vágtak zsebre, annak ellenére, hogy versenytársaikként ott voltak az amerikai és orosz Társaságok, többek között az 1800-ban egymillió dollár alaptőkével alapított Amerikai Prémkereskedelmi Társaság, amely a Sziklás-hegység nyugati részén működött.

De mindezen Társaságok közül a Hudson-öböl Társaságot fenyegette a legnagyobb veszedelem, amikor 1821-ben hosszadalmas viták után magába olvasztotta régi vetélytársát, az északnyugati Társaságot, és felvette a *Hudson-öböl Prémkereskedelmi Társaság* összesített nevet.

Ma már ennek a jelentős Társaságnak nincs más vetélytársa, csak a Saint Louis-i Amerikai Prémkereskedelmi Társaság. A Hudson-öböl Társaság telepei hárommillió-hétszázezer négyzetmérföldnyi területen vannak szétszórva. Fő kereskedelmi ügynökségei a James-öböl-nél, a Sever-folyó torkolatánál, a déli vidéken és Kanada északi határa felé az Athabasko-tavaknál, Winnipegben, Supérieur-, Methye- és Buffalóban, a Colombia-, Mackenzie-, Saskatchewan-, Assinipoil- stb. folyók mentén fekszenek. A York-erőd, amely a Hudson-

öbölbe torkolló Nelson-folyó mellett emelkedik, a Társaság főhadiszállása, és itt van a prémek központi raktára. 1842-ben, évi kétszázezer franknyi bérösszeg fejében a Társaság az észak-amerikai orosz telepeket is bérbe vette. Így hát saját számlájára aknázza ki a Mississippi és a Csendes-óceán közti végtelen területeket. Minden irányban szerteküldte rettenthetetlen utazóit, 1770-ben Hearnet a Jeges-tenger felé, a Coppermine-folyó felfedezésére, 1819-től 1822-ig Franklint, ötezer-ötszázötven mérföldnyire az amerikai partok mentén; Mackenzie-t, aki - miután felfedezte a később róla elnevezett folyót - az 52° 24' északi szélességnél elérte a Csendes-óceán partját. A Társaság 1833-34 folyamán az alább felsorolt bőröket és prémeket küldte Európába; ez a mennyiség pontos képet ad kereskedelmi forgalmáról:

Hód	1074
Pergamenek és fiatal hódbőrök	92288
Pézsmapatkány	694092
Borz	1069
Medve	7451
Hermelin	491
Róka	9937
Hiúz	14255
Nyuszt	64490
Görény	25100
Vidra	22303
Mosómedve	713
Hattyú	7918
Farkas	8484
Rozsomák	1571

Ekkora termelés hát igen jelentős nyereséget biztosított volna a Hudson-öböl Társaságnak, de - s ez sajnálatos körülmény - a fenti számok mintegy húsz esztendő óta egyre csökkennek.

Craventy kapitány most azt magyarázta Paulina Barnett asszonynak, hogy mi volt az oka ennek a hanyatlásnak.

- Azt lehet állítani, asszonyom - mondta -, hogy a Társaság helyzete virágzó volt az 1837-es évig. Ebben az évben a bőrkivitel még kétmillió-háromszázötvennyolcezer darabra rúgott. De azóta egyre csak csökkent, és most már alig teszi ki a felét ennek a számnak.

- És mivel magyarázza ön a bőrkivitel ilyen jelentős csökkenését? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- A vadállomány kipusztulásával, melyet a vadászok bűnös nemtörődömsége, hanyagsága okozott. Szüntelen üzték s halomra öldösték a vadat. S ennél a mészárlásnál nem tettek különbséget. A kölykeket éppoly kevésbé kímélték, mint a vemhes anyaállatokat. Ez az oka, hogy annyira megritkultak a prémes állatok. A vidra csaknem teljesen eltűnt, és már csak az Északi-Csendes-óceán szigetein fordul elő. A hód kis csapatokban a távolabbi folyók partjaira menekült. És ugyanígy áll a dolog a többi nemesprém-állattal is, amelyeknek menekülniük kellett a területet előző vadászok elől. A csapdák, amelyek mindegyikében volt egykor zsákmány, most üresen látják csapóvasukat. A bőrök ára emelkedik, és éppen most, amikor legkeresettebb a prémár. A vadászok is unják már, s most már csak a vakmerők, a fáradhatatlanok hatolnak el az amerikai szárazföld határáig.

- Most már értem - mondta Paulina Barnett asszony -; ezért érdeke hát a Társaságnak, hogy a Jeges-tenger partján létesítsen kereskedelmi ügynökséget: merthogy az állatok a sarkkörön túlra menekültek.

- Igen, asszonyom - helyeselt a kapitány. - Egyébként is szükség lenne arra, hogy a Társaság elhatározza, északabbra helyezi a működése központját, mivel két esztendővel ezelőtt, az angol parlament határozata következtében lényegesen kisebbek lettek a területei.

- És mivel lehetett megokolni ezt a területcsökkentést? - érdeklődött az utazónő.

- Ennek igen fontos gazdasági oka volt, asszonyom, amely élénk megütközést keltett Nagy-Britannia államférfiai körében. Tény az, hogy a Társaság küldetése nem volt civilizálónak nevezhető. Éppen ellenkezőleg. Saját érdekében paragon kellett hagynia ezt az óriási birtokát. Irgalmatlanul megakadályozott minden földművelési kísérletet, nehogy ezáltal a prémes állatok odábbálljanak. Tehát maga a Társaság monopóliuma ellensége minden, a mezőgazdaságot illető vállalkozási szellemnek. És még hozzájárul ehhez, hogy a Társaság ügyviteli tanácsa kérlelhetetlenül visszautasít minden olyan kérdést, amely idegen az ő ügkörétől. Ez az önkényes és néhol erkölcstelen igazgatás hívta ki maga ellen a parlament fent említett intézkedését, és 1857-ben a gyarmatügyi államtitkár által kinevezett bizottság úgy döntött, hogy Kanadához kell csatolni minden, megművelésre alkalmasnak látszó területet, mint például a Vörös-folyó menti földeket, a saskatchewan-i körzeteket, és csupán azokat a területeket hagyni meg a Társaságnak, amelyeken a civilizációnak nincs semmi jövője. A következő évben a Társaság elvesztette a Sziklás-hegység nyugati lejtőjét, amely közvetlenül a Gyarmatügyi Hivatal hatáskörébe tartozott, és így ez a terület kiesett a Hudson-öböl Társaság ügynökeinek jogügyi hatásköréből. Íme, ez az oka annak, asszonyom, hogy a Társaság, mielőtt még lemondott volna a prémkereskedelemről, megkísérli kiaknázni ezeket az alig ismert északi területeket, és keresi annak lehetőségét, hogy az északnyugati átjárón létesítsen kapcsolatot a Csendes-óceánnal.

Paulina Barnett asszony így most már látta a híres Társaság további terveit. Személyesen akart részt venni a Jeges-tenger partján építendő új erőd létesítésében. Craventy kapitány magyarázata után tisztán látta a helyzetet, de - talán mert szeretett beszélni - a kapitány újabb részletekbe bocsátkozott volna, ha közbe nem jön valami, ami elnémította. Joliffe káplár épp most hirdette ki hangos szóval, hogy felesége segítségével nekilát a puncskészítésnek. Ezt az újságot a vendégcsereg nagy örömmel üdvözölte. Néhány hurrá is elhangzott. A puncsostál - ámbár inkább medencének lehetett volna nevezni - színültig megtelt a becses itallal. Nem kevesebb, mint tízpintnyi borpárlat volt benne. A hatalmas tál fenekén - Joliffe asszony adagolásában - valóságos kockacukor-dombocska emelkedett. Az ital felszínén kissé már fonnyadt citromhéjak úszkáltak. Most már csak meg kellett gyűjtani ezt a szesztavacska, és a káplár, kezében égő kanóccal várta kapitánya parancsát, mintha csak arról lett volna szó, hogy valami aknát kell felrobbantani.

- Rajta, Joliffe! - adta meg a jelt Craventy kapitány.

A láng hozzáért a szeszes italhoz, és a puncs, valamennyi vendég örömrivalgása közepette pillanat alatt lángra lobbant. Tíz perc múlva már csaknem mindenki telt pohárral járkált, és egyre több mohó kéz nyúlt az ital után, mint kezek az értékpapírok felé, tőzsdei „hausse”⁹ idején.

- Háromszoros hurrá Paulina Barnett asszonynak! Éljen a kapitány!

⁹ Tőzsdei értékpapírok áremelkedése, ellentéte a *baisse*, amikor az értékpapírok ára esik

Abban a pillanatban, amikor a hurrá-kiáltások felhangzottak, kívülről kiabálás hallatszott. A vendégek nyomban elhallgattak.

- Long őrmester - szólt a kapitány -, nézzén csak utána, mi az odakünn.

És az őrmester feljebbvalója parancsára otthagyta telt poharát, és elhagyta a szalont.

III. EGY MEGFAGYOTT TUDÓS FELENGED

Long őrmester odaért ahhoz a szűk folyosóhoz, amelyből az erőd külső kapuja nyílt, és egyre hangosabb kiabálást hallott. Valaki keményen dörömbölt az erődárokra nyíló folyosónak az udvarra vezető bejáratán, amelyet fából ácsolt magas fal vett körül. Az őrmester kitárta a kaput. A hófűvás elfedte a bejáratot. Az őrmester - a viharos szélről elvakítva - térdig süppedt a hótömegbe, az irtózatos hideg a csontja velejéig hatott, míg meggörnyedve áthaladt az udvaron, és az erődárok folyosója felé tartott.

- Ki az ördög vetődhet erre - ilyen pocsék időben! - mormogta magában Long őrmester, miközben módszeresen, hogy úgy mondjuk: „előírásosan” emelte le a kapu súlyos kereszt-rúdját. - Csak az eszkimók mernek kimozdulni ilyen kutya hidegben!

- De hát nyissák már ki! Kinyitni! - kiáltotta valaki odakünn.

- Máris nyitom - válaszolta Long őrmester, s valóban már nyitotta is, mégpedig előírásosan, a „tizenkét ütemben”.

Végre visszakattantak a kapu belső reteszei, és az őrmestert félig a hóba döntötte egy szélsebesen berontó szán, amelyet hat kutya húzott. A szán hajszal híján elgázolta a derék Long őrmestert, de máris feltápáskodott, egy mukkot se szolt, bereteszte az erődárok-kaput, és rendes katonalépésben, vagyis percenként hetvenötöt lépdelve, elindult a főépület felé.

Ekkor már a komisz időjárással dacolva, ott állt Craventy kapitány. Jasper Hobson hadnagy és Joliffe káplár is, s azt a hóval borított szánt bámulták, amely most megállott előttük.

Egy prémekebe bugyolált, szőrmecsuklyás férfi kászálódott le a szánról.

- Összekötő-erőd? - kérdezte.

- Ez az - felelte a Kapitány.

- Craventy kapitány?

- Én vagyok. S ön kicsoda?

- A Társaság futára vagyok.

- Egyedül jött?

- Nem! Utast hoztam!

- Utast? Hát az mit csinál itt?

- Majd a holdat nézi.

Erre a válaszra Craventy kapitány azt kérdezte önmagától, vajon nem valami félnótás emberrel van-e itt dolga, mert - ugyebár - ilyen körülmények közt bízást azt hihette. De még ideje sem volt arra, hogy véleményt alkosson, mert a futár most egy élettelen tömeget cibált le a szánról, valami hóval borított zsákfélét, és készült bevinni a házba, mikor a kapitány odafordult hozzá:

- Mi van ebben a zsákban?

- Az utasom - felelte a futár.

- És kicsoda a maga utasa?

- Thomas Black, csillagász.

- De hisz ez megfagyott!

- Majd felenged.

Thomas Blacket az őrmester, a káplár és a futár segítségével, becipelte az erőd főépületébe. Ott egy első emeleti szobában helyezték el, amelynek hőmérséklete, egy vörösre fűtött vaskályha jóvoltából, tűrhető volt. Az ágyra fektették, és a kapitány megfogta a kezét.

Ez a kéz valósággal meg volt fagyva. Thomas Blackről leszedték a takarókat meg a prébundákat, amelyekbe úgy bele volt bugyolálva, és zsinegekkel átkötve, mint egy csomag; és mindezen pakolás alatt egy ötvenesforma férfit fedeztek fel. Köpcös, alacsony, őszbe vegyült hajú, gondozatlan szakállú férfit; a szeme hunyva, szája csücsörítve, mintha gumiarábikummal ragasztották volna össze az ajkait. A férfi már nem lélegzett, vagy legalábbis olyan gyengén, hogy a lehelete még egy tükröt sem homályosított volna el. Joliffe levetkőztette, gyorsan ide-oda forgatta, s közben szölongatta:

- Ugyan, ugyan, uram! Hát csakugyan nem akar magához térni?

Ez az ily különös körülmények közt érkezett ember már hullának látszott. Ahhoz, hogy az elvesztett hő visszatérjen belé, Joliffe káplár már csak egyetlen eszközt látott hatékonynak, s ez a hősies eszköz az volt, hogy a páciens az égő puncsba kell alámeríteni.

De Thomas Black szerencséjére Jasper Hobson hadnagynak jobb ötlete támadt.

- Havat! - rendelkezett a hadnagy. - Long őrmester! Hozzon be néhány maroknyi havat!...

Hát ebben az anyagban aztán igazán nem volt hiány az erőd udvarán. Mialatt az őrmester hóért ment ki, Joliffe teljesen levetkőztette a csillagászt. A szerencsétlen ember teste tele volt fehéres foltokkal, ami arra vallott, hogy a fagy erősen átjárta az izomzatot. A vérkeringést halaszthatatlanul meg kellett indítani a dermedt testrészekben. Jasper Hobson remélte, hogy a hóval való erőteljes dörzsöléssel eléri ezt az eredményt. Tudjuk, hogy általában ez az orvossága a vérkeringés megindításának a sarkvidéken, ahol a borzalmas hideg éppúgy fagyasztja el a vér folyását, mint a folyókét.

Long őrmester visszaérkezett, és ő meg Joliffe nekiláttak, és úgy ledörzsölték az újonnan érkezettet, hogy ilyenben bizonyára soha életében nem volt még része. Ez a munka egyáltalán nem volt valami szelíd kenegetés, gyöngéd melengetés, hanem erőteljes masszázs, teljes erővel, amely inkább hasonlított valami lóvakaróval végzett munkára, mint holmi simogatásra.

És ezen művelet közben a beszédes káplár folyton kérdezgette az utast, holott az mindebből egy szót se hallhatott:

- Ugyan, ugyan, uram! De hogy is juthatott eszébe, hogy ily dermedtre hagyja fagyni magát? Nocsak! Ne legyen már olyan makacs!

Könnyen meglehet, hogy Thomas Black csak makacskodott, mert fél óra is eltelt, és még mindig nem volt hajlandó valami jelét adni az életnek. A masszörök már-már feladták a reményt, hogy életre kelthetik, és már éppen abba akarták hagyni fárasztó munkájukat, amikor végre a szegény ember néhány halk sóhajt hallatott.

- Él! Magához tér! - lelkenedett Jasper Hobson.

Miután így most már sikerült megre dörögniük a külső testrészeket, a belső részokról sem volt szabad megfeledkezni. Nosza, futva hozott Joliffe káplár néhány pohár forró puncsot. Az utas most már igazán sokkal jobban érezte magát, megkönnyebbült, arcára visszatért az élet színe, szemébe a kifejezés, ajkára a szó, és a kapitány most már végre remélhette, hogy megtudja, miért érkezett ide Thomas Black, ilyen szánalmas állapotban.

Thomas Black, nyakig a takarókban félig felült, könyökére támaszkodott, és - még egy kicsit gyenge hangon - megkérdezte:

- Ez az Összekötő-erőd?

- Az - felelte a kapitány. - Ön megérkezett.

- És Cravity kapitány?

- Az én vagyok. És hozzáteszem, hogy isten hozta, uram De megkérdezhetem, miért jött az Összekötő-erődbe?

- A holdat látni! - kottyantotta közbe a futár, aki nyilván ragaszkodott ehhez a válaszhoz, mert már másodszor mondta.

Egyébként úgy látszott, hogy Thomas Black beéri ezzel a felelettel, mert mintegy megerősítve, még rá is bólintott. Majd megkérdezte:

- Hát Hobson hadnagy?

- Az meg én vagyok - szolt a hadnagy.

- Hát ön még nem indult el?

- Még nem, uram.

- Nos hát akkor, uram - folytatta Thomas Black -, nem marad más hátra számomra, mint köszönetet mondani önöknek, és aludni egyet, holnap reggelig!

A kapitány tehát társaival együtt visszavonult, s magára hagyta ezt a furcsa alakot, hadd pihenje ki magát nyugodtan. Fél órával később az estély befejeződött, és a vendégek széledtek, mindenki a lakására, ki az erőd lakószobáiba, ki meg abba a néhány lakóhelyiségbe, amelyek az erőd övezetén túl épültek.

Másnapra már Thomas Black csaknem teljesen lábra kapott. Erőtéljes szervezete megbirkózott a fagyhalállal. Más, ennyire összefagyott ember elpusztult volna, de őt más fából faragták!

De most lássuk, ki is hát ez a csillagász? Honnan került ide? Miért utazza be a Társaság területeit ilyen veszettül tomboló télidőben? És mit jelent a futárnak az a felelete, hogy a holdat akarja látni? De hát hiszen mindenütt ott van neki a hold! És éppen ide, a sarkvidékre kellett eljönnie ezért?

Ezeket a kérdéseket tette fel önmagának Cravity kapitány. De másnap reggel, miután egy óra hosszat beszélgetett új vendégével, már mindent tudott.

Thomas Black az Airy által oly nagyszerűen vezetett greenwichi csillagvizsgálóhoz beosztott csillagász volt. Thomas inkább okos, bölcs szellemnek volt nevezhető, mintsem elméleti tudósnak, s nagy szolgálatokat tett az uranográfia¹⁰ tudományának. A magánéletben semmit sem számított, a csillagászati kérdéseken kívül úgyszólván nem is létezett; mondhatni: nem a földön élt, hanem az égben; La Fontaine egyik mesealakjának utódja volt ő, annak a tudósnak, aki a kútba eresztette le magát. Lehetetlenség volt vele bármi más tárgyról beszélgetést kezdeni, mint a csillagokról és csillagképekről. Legjobban érezte volna magát, ha egy távcsőben éli le életét. De mikor csillagot vizsgált, hát akkor aztán olyan csillagvizsgáló nem volt több az egész világon! Mily fáradhatatlan türelemmel végezte megfigyeléseit! Képes volt

¹⁰ Leíró csillagászat

arra, hogy hónapokon át figyeljen egy-egy kozmikus jelenséget. Egyébként volt egy specialitása is: a meteorok és a hullócsillagok; a meteorológia ezen terén végzett felfedezései méltóak arra, hogy megemlékezzünk róluk. Így hát, valahányszor csak aprólékos megfigyelésekről, bonyolult mérésekről vagy pontos meghatározásokról volt szó, mindig Thomas Blackhez folyamodtak, mert neki „rendkívül éles szeme” volt. Mert nem mindenkinek adatott ám meg a megfigyelés tudománya. Nincs tehát mit csodálkozni azon, hogy éppen ezt a greenwichi csillagászt választották ki arra, hogy különleges körülmények között végezzen megfigyeléseket, amelyek rendkívülien érdekelték a holdtan tudományát.

Köztudomású dolog, hogy teljes napfogyatkozás alkalmával fénykoszorú veszi körül a holdat. De honnan származik ez a fénykoszorú? Valóságos tárgynak tekinthető ez? Nem a napsugarak a hold közelében végbemenő fénytörésének hatása ez inkább? Olyan kérdés ez, amelyre az eddig végzett tanulmányok segítségével máig sem sikerült válaszolni.

1706 óta a csillagászok tudományosan leírták ezt a fénykarikát, Louville és Halley az 1715. évi teljes napfogyatkozásakor, Maraldi 1724-ben, Antonio de Ulloa 1778-ban, Bouditch és Ferrer 1806-ban pontosan megfigyelték ezt a fénykoszorút, anélkül azonban, hogy egymásnak ellentmondó elméleteikből bármi véglegesre lehetett volna következtetni. Az 1842. évi teljes napfogyatkozás alkalmával minden nemzet tudósa: Airy, Arago, Peytal, Laugier, Mauvais, Otto, Struve, Petit, Baily stb. végeztek kutatásokat annak a kérdésnek végleges megoldása érdekében, hogy honnan származik ez a jelenség; de bármily buzgók voltak is ezek a megfigyelések, „az a véleménykülönbség - mondotta Arago -, amellyel gyakorlott csillagászok, egy és ugyanazon napfogyatkozás alkalmával más-más helyen végzett megfigyelései között találkozunk, olyan homályba burkolta ezt a kérdést, hogy most már lehetetlen biztos következtetésre jutni e jelenség okát illetően”. Ezen korszak óta már teljes napfogyatkozásokat is tanulmányoztak, de ezek a megfigyelések sem vezettek végső eredményre.

Mindamellett ez a kérdés rendkívül érdekelte a holdtani tanulmányokat. Mindenáron meg kellett hát oldani. Nos, új alkalom jelentkezett az addig oly sokat vitatott fénykör tanulmányozására 1880. július 18-án teljes napfogyatkozásnak kellett bekövetkeznie Amerika legészakibb részén, Spanyolországban, Észak-Afrikában stb. A különböző országok csillagászai között megegyezés jött létre, hogy megfigyeléseiket egyidejűleg végzik azon zónák különböző pontjain, ahol ez a napfogyatkozás teljes lesz. Thomas Blacket bízta meg azzal, hogy Amerika északi részén megfigyelje a fent említett napfogyatkozást. A csillagász tehát csaknem ugyanolyan körülmények közé került, mint azok az angol kollégái, akik az 1851. évi napfogyatkozás alkalmával Svédországba és Norvégiába utaztak.

Elgondolhatjuk, mily buzgón ragadta meg Thomas Black ezt az alkalmat, amelyet a fénykör tanulmányozására nyújtottak neki. A lehetőséghez képest ugyancsak tisztába kellett jönnie azoknak a vörhenyes kidudorodásoknak természetével, amelyek a Föld bolygója kerületének különböző pontjain mutatkoztak. Ha a greenwichi csillagásznak kétségbevonhatatlanul sikerülne megoldani ezt a gordiuszi csomót, akkor egész Európa tudósainak dicséretét érdemelné ki.

Thomas Black tehát megtette előkészületeit az utazásra. Nyomatékos ajánlóleveleket kapott a Hudson-öböl Társaság főügynökeihez. Pontosan tudta, hogy az expedíciónak a szárazföld északi határáig kell eljutnia ahhoz, hogy ott új kereskedelmi ügynökséget létesítsen. Ez olyan alkalom volt, amelyet ki kellett használni. Thomas Black elindult, átkelt az Atlanti-óceánon, partra szállt New Yorkban, onnan, a tavakon keresztül eljutott a Vörös-folyó menti telepig, aztán, erődről erődre, a Társaság egy futárjának gyors szánján, a tél és a hideg ellenére, dacolva mindazon veszedelemmel, amely sarkvidéki útján fenyegeti az utast, március 17-én, az általunk már ismert körülmények között, megérkezett az Összekötő-erődbe.

Ezeket a magyarázatokat adta a csillagász a kapitánynak. A kapitány mindenben rendelkezésére állt Thomas Blacknek.

- De Black úr - kérdezte tőle a kapitány -, miért volt önnek olyan sürgős, hogy ideérkezzék, ha ez a teljes napfogyatkozás 1860-ban, vagyis csak a jövő évben megy végbe?

- Kapitány - válaszolt a csillagász -, tudomásomra jutott, hogy a Társaság expedíciót küld az amerikai partokra, a hetvenedik szélességi körön túlra, márpedig én nem szeretném elszasztani Hobson hadnagy indulását.

- Black úr - felelte a kapitány -, ha a hadnagy már elindult volna, kötelességemnek tartottam volna, hogy én magam kísérjem el önt a Jeges-tenger partjáiig.

Majd ismételten biztosította a csillagászt, hogy mindenben számíthat rá, és hogy tekintse magát az Összekötő-erőd szívesen látott vendégének.

IV. EGY KERESKEDELMI ÜGYNÖKSÉG

A Rabszolga-tó egyike a legnagyobb tavaknak a hatvanegyedik szélességi fokon túl fekvő területeken. Kétszázötven mérföld hosszú és ötven mérföld széles, s fekvése pontosan a $61^{\circ} 25'$ északi szélesség és a 114° nyugati hosszúság. Környékén az egész terület enyhe lankákban ereszkedik alá, egy közös központ felé, ez az a terjedelmes talajbemélyedés, amelyet a tó foglal el.

A tó fekvése, azon vadászterületek kellős közepén, amelyeken csak úgy nyüzsögtek a prémes vadak, már az első időkben magára vonta a Társaság figyelmét. Számos folyó torkollott ide, vagy eredt itt, Mackenzie, a Foin-folyó, az Athapeskow-tavak stb. Több fontos erőd épült ezeknél a folyóknál: északon a Gondviselés-erőd, délen az Elszántság. Ami az Összekötő-erődöt illeti, ez a tó északkeleti végét foglalta el, és csak háromszáz mérföldnyire feküdt Chesterfield bejáratától, ettől a hosszú és szűk torkolatöböltől, amelyet maguk a Hudson-öböl folyói alkotnak.

A Rabszolga-tó úgyszólván tele van hintve apró, száz-kétszáz láb magas szigetekkel, amelyeken legtöbb helyütt gránit- és gneisszsziklák emelkednek. A tó északi partján hatalmas erdőségek terülnek el, határolván a szárazföld e rideg és fagyos részét, amelyet joggal neveztek el Átokföldjének. Viszont a tó déli része, amelynek főként mészkő a talaja, sík vidék, domb sincs rajta, de még csak egyetlen „szemölcsé” sincs a talajnak. Itt húzódik az a határ, amelyet csaknem sohasem lépnek át Amerikának a sarkvidék menti nagy kérődző állatai, a bölények, amelyeknek húsa szinte egyedüli tápláléka a kanadai vadászoknak és bennszülötteknek.

Az északi part fái pompás erdőket alkotnak. Nincs mit csodálkozni azon, hogy ilyen távoli zónában ily szép növényzettel találkozhatunk. Valójában a Rabszolga-tó egyáltalán nem fekszik északabbra, mint Norvégiának vagy Svédországnak azok a részei, ahol Stockholm vagy Krisztiánia épült. Csakhogy meg kell jegyeznünk, hogy azok az izotermikus vonalak, amelyek a középhőmérsékletet jelzik, nem esnek egybe a Föld szélességi köreivel, és hogy - egyazon északi szélesség mellett - Amerika hasonlíthatatlanul hidegebb, mint Európa. Áprilisban még hó borítja New York utcáit, mindamellett, hogy New York csaknem ugyanazon szélességi fok alatt fekszik, mint az Azori-szigetek. Vagyis egy szárazföld természeti törvényei, az óceánokhoz viszonyított helyzete, sőt maga a talaj alakulása is jelentősen befolyásolják időjárását.

Az Összekötő-erődöt a nyári évszak idején csupa zöld színpompa veszi körül; örül a szem, ha ezt látja, a zord tél után. Volt itt fa bőven, ebben a sűrű, főként nyárfából, fenyőből és nyírfából álló erdőben. A tó szigetein pompás fűzfák nőttek. Bőviben volt a vad a sarjerdőkben, és még a kedvezőtlen évadban sem hagyta el. Délebbre az erőd vadászai sikeresen üzték a bölényt, a jávorszarvast és egy kanadai sündisznófajtát, amelynek kitűnő a húsa. Ami pedig a Rabszolga-tavat illeti, az tele volt hallal. A pisztráng rendkívül nagyra nőtt meg itt, úgyhogy egy-egy példány súlya gyakran a hatvan fontot¹¹ is meghaladta. A csuka, a ragadozó menyhal, az a fajta lepényhal, amelyet „kék hal”-nak neveznek az angolok, a „tittumeg” légiói, a természettudósok fehér marénája bőviben volt a tóban. Így hát az Összekötő-erőd lakóinak élelmezése könnyűszerrel volt megoldható, a természet gondoskodott

¹¹ Angol súlymérték; 1 font kb. 0,5 kg

szükségeikről, és - azzal a feltétellel, hogy télen úgy öltözködnek, mint a róka, a hód, a medve és a többi prémes állat - dacolhattak az időjárás szigorával.

A tulajdonképpen erőd egy emeletes faházból állt, amely a parancsnok és tisztjei lakásául szolgált. A ház körül, sorban, a katonák szállásai, valamint a Társaság raktárhelyiségei és azok az irodák kaptak helyet, amelyekben a cserekereskedelmet bonyolították le. Az erőd épületeit még egy kis kápolna - amelyhez csak a pap hiányzott - meg egy löporraktár egészítette ki. Az egészét húsz láb magas, iszapba ágyazott cölöpsorkerítés vette körül, amelyet a négy kis hegyes tetőzetű, az épület négy szögletén elhelyezett bástya védett. Az erőd így hát védve volt a rajtaütéstől. Erre az elővigyázatra szükség volt akkortájt, mert az indiánok ahelyett, hogy a Társaság kezére dolgoztak volna, területük függetlenségéért harcoltak; de a rivális Társaságok ügynökei és katonái ellen is szükség volt erre az óvatosságra; ezek hajdan versengtek a prémes állatokban oly gazdag ország birtoklásáért és javainak kihasználásáért.

A Hudson-öböl Társaság tehát egész „birodalma” területén mintegy ezer embert számlált. Abszolút uralmat gyakorolt alkalmazottai és katonái fölött, joga életre-halálra szólt. Az egyes kereskedelmi ügynökségek főnökei tetszésük szerint fizették a béreket, és állapították meg az ellátás és a szörmék értékét. Ennek a minden ellenőrzést nélkülöző rendszernek jóvoltából nem volt ritka eset, hogy háromszáz százaléknál is nagyobb hasznot húzott.

Egyébként láthatjuk az alábbi táblázatból - amelyet a „Robert Lade kapitány utazása” című műből vettünk át -, hogy hajdanában milyen feltételekkel bonyolították le a csereüzleteket az indiánokkal, akik most a Társaság igazi és legkiválóbb vadászai lettek. Abban az időszakban a hódbőr volt a fizetési egység, az szolgált az adásvétel alapjául.

Az indián így fizetett:

Egy fegyver	10 hódbőr
Fél font puskaapor	1 hódbőr
Négy font ólomgolyó	1 hódbőr
Egy fejsze	1 hódbőr
Hat kés	1 hódbőr
Egy fontnyi üvegáru	1 hódbőr
Egy paszomántos öltöny	6 hódbőr
Egy dísztelen öltöny	5 hódbőr
Egy díszített női ruha	6 hódbőr
Egy font dohány	1 hódbőr
Egy puskaportartó doboz	1 hódbőr
Egy fésű és egy tükör	2 hódbőr

De néhány éve a hódbőr olyan ritka lett, hogy a pénzegységet meg kellett változtatni. Most már a bölénybőr szolgál a vásár alapjául. Ha egy indián jelentkezik az erődben, az ügynökök annyi - fából készült - jegyet adnak neki, ahány bőrt beszolgáltatót, és az indián ugyanott gyári árura cserélheti ezeket a jegyeket. Ez a rendszer biztosítja, hogy a Társaság - amely egyébként önkényesen állapítja meg a tárgyaknak árait, amelyeket árusít, valamint azokét, amelyeket vásárol - olyan tetemes nyereségre tehessen szert, melyet el sem szalaszthat.

Ezek voltak a bevett szokások a különböző kereskedelmi ügynökségeknél, így tehát az Összekötő-erődben is. Paulina Barnett asszonynak módjában állt tanulmányozni ezeket, míg az erődben tartózkodott, s itt-tartózkodása április 16-ig húzódott el. Az utazónő és Hobson hadnagy gyakran tartottak megbeszéléseket, nagyszerű terveket szöttek, és elhatározták, hogy semmiféle akadálytól nem riadnak vissza. Ami Thomas Blacket illeti, ő nem társalgott

senkivel, csak akkor, ha az ő speciális kiküldetéséről volt szó. Őt csakis a hold fénykoszorúja és vörhenyes kidudorodásai lelkesítették. Nyilvánvaló volt, hogy egész életét e probléma megoldásának szentelte, és Thomas Black jóvoltából már az utazónőt is érdekelni kezdték ezek a tudományos megfigyelések. Ő, hát meddig is kell még várni itt mindkettőjüknek arra, hogy a sarkkörön túl legyenek? És mily távolinak is látszik az az 1860. július 18-i dátum, különösen ennek a türelmetlen greenwichi csillagásznak!

Az utazási előkészületeket csak március közepén kezdhették, s egy teljes hónap kell hozzá, hogy befejezzék. Mert bizony nem olyan egyszerű megszervezni egy ilyen, a sarkvidéken át vezető expedíciót. Mindent magukkal kell cipelni, élelmiszert, ruházatot, szerszámokat, házi eszközöket, fegyvert, lőszert.

A csapat, amelynek Jasper Hobson volt a parancsnoka, egy tisztből, két altisztből és tíz közlegényből állt; ez utóbbiak közül három nő volt, s feleségét is magával vitte. Íme, azoknak listája, akiket Craventy kapitány a legerélyesebb és legelszántabb férfiak közül kiszemelt:

1. Jasper Hobson hadnagy
 2. Long őrmester
 3. Joliffe káplár
 4. Petersen, közlegény
 5. Belcher, közlegény
 6. Raë, közlegény
 7. Marbre, közlegény
 8. Garry, közlegény
 9. Pond, közlegény
 10. Mac Nap, közlegény
 11. Sabine, közlegény
 12. Hope, közlegény
 13. Kellet, közlegény
- Idegenek az erődben:*
Paulina Barnett
Madge
Thomas Black

Tehát összesen tizenkilenc személyről volt szó, akiket ezen az elhagyott, alig ismert területen több száz mérföldre kell szállítani.

De ennek a tervnek a megvalósítására a Társaság ügynökei az Összekötő-erődben összegyűjtötték mindazt az anyagot, mi az expedícióhoz szükséges volt. Tizenkét szán állt rendelkezésre, a hozzá való kutyafogatokkal. Ezek nagyon kezdetleges járművek voltak, könnyű, de erős deszkából összeeszkábált szánok, a deszkákat keresztben fekvő kötelékek erősítették egymáshoz. Egy fadarabokból ív alakúra formált toldalék, amely elöl úgy hajlott fel, mint egy korcsolya, tette lehetővé, hogy a szán hasítsa a havat, s ne süllyedjen mélyre benne. Hat, párosával egy-egy szán elé fogott kutya volt ennek a járműnek a motorja, mégpedig okos és gyors motor, amelynek segítségével, a hosszúra eresztett gyeplőszáron óránként tizenöt mérföld sebességet is elérhettek.

Ruhatáruk vastag szőrmével bélelt rénszarvasbőrből készült öltözetekből állt. Valamennyien gyapjú alsóruhát viseltek, hogy így védekezhessenek a hirtelen időváltozások ellen, amelyek gyakoriak ezen a földrajzi szélességen. Minden utas, akár tiszt, akár közlegény, akár nő, akár férfi, egyaránt azt az infonallal varrt főkabór cipőt viselte, amelyet oly páratlan ügyességgel fabrikálnak a bennszülöttek. Ezek a cipők tökéletesen vízhatlanok, és rugalmas talpuk jól

idomul a járáshoz. A cipők talpára fenyőfából készült, három-négy láb hosszú, teniszütőhöz hasonló keretet lehetett erősíteni; ezzel a holmival felszerelve a cipő még a leglágyabb porhó felületén is elbírt az ember súlyát, így lehetővé tette, hogy az utas nagy sebességgel haladjon, ahhoz hasonló módon, ahogyan a korcsolyázó siklik a jég felületén. Szörmekucsma és dämrvadbör öv egészítette ki ezt a furcsa öltözetet.

Fegyverként Hobson hadnagy a Társaságtól kapott szolgálati puskát hozta magával, s hozzá való lőszert bőségesen, valamint pisztolyokat és néhány szolgálati kardot. Szerszám dolgában így álltak: fejszék, fűrészek, ácsszekerce és egyéb, az ácsmunkához szükséges szerszámok; ami pedig a házi eszközöket illeti, mindenük volt, amire csak szükségük lehetett egy kereskedelmi ügynökség létesítéséhez ilyen körülmények között; a többi között egy kályha, egy öntöttvas tűzhely, két légszivattyú és a ventillációra szánt, hozzá való tartály, egy ún. „halkett-boat”, vagyis olyan gumicsónak, amelyet egykettőre fel lehet fűjni, ha szükség van rá.

Ami az ételmezést illeti, ehhez az osztag vadászaira lehetett számítani. A közlegények egynémelyike ügyesen űzte a vadat, márpedig rénszarvasban nincs hiány a sarkvidéken. Egész indián és eszkimó törzsek, akiknek nincs kenyérük, sem más táplálékuk, kizárólag vadhúson élnek, amely bőséges és egyben ízletes táplálékul szolgál. Mivel azonban elkerülhetetlen késedelmekkel és mindenféle nehézséggel is számolni kellett, bizonyos mennyiségű élelmiszert mégiscsak magukkal kellett vinniük. Ezek a következők voltak: bölény-, iramszarvas- és dämrvadhús, amit a tó déli partján hosszas hajtóvadászatokkal szereztek, „corned-beef”, ami bármeddig eláll, és az az indiánok készítette konzerv, amelyben a szétzúzott és finom porrá őrölt hús csekély térfogata mellett, minden tápláló elemét megtartja. Ez a húsnemű így szétmorzsolva semmi főzést sem igényel, s így változatlan állapotban tápláló eledel.

Természetesen italfélét is hozott magával Hobson hadnagy, több hordócska konyakot és whiskyt; egyébként azonban elhatározta, hogy a lehetőséghez képest takarékoskodik majd ezekkel a szeszes italokkal, amelyek a nagy hidegben károsak az ember egészségére. A Társaság - egy hordozható kis gyógyszerháron kívül - jelentős mennyiségű „lime juice”-t is bocsátott rendelkezésre; ez a citromból és más természetes termékekből készült ital nélkülözhetetlen a sarkvidékeken oly szörnyű skorbutikus megbetegedések leküzdésénél, s szükség esetén megelőzésüknél is. Egyébként minden egyes embert gondosan válogattak ki, egy sem volt sem túl kövér, sem túl sovány. Évek óta hozzászoktak az itteni időjárás viszonyaihoz, így könnyebben viselhetik majd el a Sarki-tenger felé vezető expedíció fáradalmait. S ezenfelül jóakarátú, rettenthetetlenül bátor emberek voltak, akik mindezt önként vállalták. Kétszeres fizetés járt nekik arra az időre, amelyet az amerikai szárazföld határán töltenek, abban az esetben, ha a hetvenedik szélességi fok fölött sikerül telepet létesíteniük.

Kényelmesebb szán készült Paulina Barnett asszonynak és az ő hűséges Madge-ének. A bátor asszony nem akarta, hogy másként bánjanak vele, mint útítársaival, de engednie kellett a kapitány kérésének, aki ezzel egyébként csak a Társaság érzelmeit tolmácsolta. Így hát Paulina Barnett asszonynak bele kellett ebbe egyeznie.

Ami pedig Thomas Black csillagászt illeti, ugyanaz a szán viszi majd céljáig, őt és csekély tudós-málháját, amely az Összekötő-erődig hozta. A csillagász műszerei - egyébként nem valami sok -, egy távcső, a holdtani megfigyeléseihez, egy szextáns,¹² amellyel a földrajzi szélességet állapíthatja meg, egy kronométer,¹³ a földrajzi hosszúság megállapításához,

¹² Főként a tengerészetnél, de a csillagászatban is használt, földrajzi helymeghatározásra szolgáló készülék: távcsővel egyesített szögmérő

¹³ Finom szerkezetű, pontos óra

néhány térkép, pár könyv - mindez szépen, arányosan el volt osztva a szánon, és Thomas Black biztosan számított arra, hogy útközben nem hagyják cserben a kutyái.

Gondolhatjuk, hogy a kutyafogatok számára szánt eleségről sem feledkeztek meg. Összesen hetvenkét kutyájuk volt, valóságos falka, amelyet útközben táplálni kellett, és az osztag vadászainak külön feladata volt, hogy gondoskodniuk kellett a kutyák eleségéről. Ezeket az okos, erőteljes állatokat a chippeway indiánoktól vásárolták, akik kitűnően értenek ahhoz, hogy a kutyákat erre a nehéz mesterségre idomítsák.

A kis csapatot gyorsan és ügyesen szervezték meg. Jasper Hobson hadnagy olyan buzgósággal vett részt ebben, hogy minden dicséretet megérdemel. Büszke volt a küldetésére, lelkesítette a munkája, így hát semmi olyan hanyagságot nem akart elkövetni, ami a sikert kockára tehetné volna. Joliffe káplárnak is mindkét keze tele volt munkával, sürgött-forgott anélkül, hogy „megemelte volna magát”, de a felesége jelenléte hasznára volt, de még csak azután lesz igazán hasznára az expedíciónak! Paulina Barnett asszony nagyon összebarátkozott vele. Joliffe-né okos, eleven, szőke kanadai nő volt, szelíd, nagy, kék szemekkel.

Magától értetődik, hogy Craventy kapitány semmiről sem feledkezett meg, ami vállalkozása sikeréhez kellett. Azok az utasítások, amelyeket a Társaság felső ügyvivőitől kapott, mutatták, mekkora fontosságot tulajdonítanak az expedíció sikerének és annak, hogy a hetvenedik földrajzi szélességen túl új kereskedelmi ügynökséget létesítsenek. Bátran lehet hát állítani, hogy mindazt, amit emberileg lehetséges megcselekedni a cél érdekében, ezt itt megtették. De vajon nem állít-e majd a természet áthághatatlan akadályokat e bátor hadnagy elébe? Hát ez az, amit senki sem láthat előre!...

V. AZ ÖSSZEKÖTŐ-ERŐDTŐL A VÁLLALKOZÁS-ERŐDIG

Beköszöntöttek az első szép napok. A dombok zöldje kezdett előbukkanni a részben már eltakarodott hólepel alól. Néhány madár, a hattyú, a siketfajd, a kopaszsas és más vándormadarak, dél felől jövet húztak át a vidék felett. A nyárfa, a nyír- és a fűzfa ágvégein kifakadtak a rügyek. A hóolvadás alkotta óriási mocsarakat nagyon kedvelték a vörös fejű vadkacsák, amelyeknek oly sokféle fajtája él Észak-Amerikában. A lumma, a vészmadár és a dunnaréce észak felé húzott, hidegebb vidékre. A cickány, ez a parányi, egérféle állatka, amely csak akkora, mint egy nagyobb mogyoró, kimerészkedett a lyukból, s hegyes farkincájával szeszélyes kacskaringókat írt a talajra. Szinte részegítő volt a levegő, csak úgy itta minden élőlény a tavasz életet adó, áldott napsugarait. Felébredt hosszú szundításából a természet a végtelen téli éjszaka után, és nagyot nyújtózva elmosolyodott. Ennek a megújulásnak hatása talán a földgolyó egyetlen pontján sem érezhető annyira, mint a sarkvidéken.

Mindamellett: az olvadás még nem volt teljes. A Fahrenheit-hőmérő 41 fokot mutatott (5° Celsiust zéró alatt), de a hideg éjszakákon kemény maradt a sarkvidék fagyott hófelülete; egyébként ez a körülmény kedvezett a szánok könnyű siklásának, amit Jasper Hobson még a teljes olvadás előtt ki akart használni.

A tavon még nem engedett fel a jég. Az erőd vadászai egy hónap óta szerencsés kirándulásokat tettek, befutva azt a jégborította, hosszú síkságot, amelyet már látogatni kezdtek a vadak. Paulina Barnett asszony nem győzött csodálkozni azon az elképesztő ügyességen, amellyel ezek a férfiak „lábrakettjüket” használták. Ezekkel a „hócipókkal” felfegyverkezve, sebességük elérte a vágató ló gyorsaságát. Az utazónő Craventy kapitány tanácsa szerint gyakorolta ennek a szerszámnak használatát, és rövid idő múlva már meglehetősen ügyességgel siklott a havon.

Néhány nap óta tömegesen érkeztek az erődbe az indiánok, hogy gyári árukra cseréljék be téli vadászszákmányukat. A vadászszезon nem volt valami szerencsés. A vidék nem bővelkedett prémes vadban, nyuszt és nyérc még elég szép számban akadt, de a hód-, vidra-, hiúz-, hermelin- és rókabőr elég ritka volt. A Társaság tehát okosan tette, mikor északabbra igyekezett, hogy azokat az új vadászterületeket aknázza ki, amelyek eddig még megmenekedtek az emberi kapzsiságtól.

Április 16-án reggel Jasper Hobson hadnagy és osztaga kész volt az indulásra. Az útirányt már jó előre felvázolhatták a vidéknek ezen a már ismert részén, amely a sarkkörön túl, a Rabszolga-tó és a Nagymedve-tó között terül el. Jasper Hobsonnak a tó legészakibb részén épült Bizakodás-erődöt kellett elérnie. Az az állomás, amely alkalmas arra, hogy élelemmel lássa el osztagát, az innen kétszáz mérföldnyire északnyugatra, a kis Snure-tó partján épült Vállalkozás-erőd volt. Jasper Hobson úgy számított, hogy ha napi tizenöt mérföldet tesz meg, május első napjaiban ott állhat meg az erőd előtt.

Ettől a ponttól kezdve a legrövidebb úton kell eljutnia az amerikai tengerpartig, s azután a Bathurst-fok felé indulni tovább. Megállapodtak abban, hogy Craventy kapitány egy éven belül élelmiszer-küldeményt indít a Bathurst-fokra, és hogy majd a hadnagy néhány emberével lemarad, elébe megy a konvojnak, s elvezeti addig a helyig, ahol az új erőd épül. Ily módon a kereskedelmi ügynökség jövője biztosítva lesz minden esetleges kellemetlenségtől, s a hadnagy és társai, ezek az önkéntes száműzöttek még némiképp érintkezésben maradnak társaikkal.

Április 16-ának reggelén az erődárok előtt befogott szánok már csak az utasokat várták. Craventy kapitány egybegyűjtötte az osztag legénységét, s néhány rokonszenves szót intézett hozzájuk. Mindenekfölött állhatatos egységre intette őket azokkal a veszedelmekkel szemben, amelyekkel majd dacolniuk kell. A fölötteseiknek kijáró engedelmesség elengedhetetlen feltétele vállalkozásuk sikerének, amely önmehtagadást és hűséget követel. Lelkes hurra-kiáltások fogadták a kapitány rövid beszédét. Most aztán gyorsan elbúcsúzkodtak, és mindenki felült arra a szánra, amelyet jó előre kijelöltek számára. Jasper Hobson és Long őrmester haladtak az élen. Paulina Barnett asszony és Madge szánja követte őket. Madge ügyesen bánt a hosszú, végén kemény ínból készült eszkimó ostorral; Thomas Black s egy közlegény, a kanadai Petersen alkották a karaván harmadik sorát, a többi szán nyomukban siklott, rajtuk a közlegények és az asszonynép. Joliffe káplár és felesége voltak a sereghajtók. Jasper Hobson parancsa úgy szólt, hogy minden szánhajtó a lehetőséghez képest tartsa meg ezt a számára előírt helyet, valamint az egymás közötti távolságot, úgyhogy semmiféle torlódás ne keletkezzék. Mert ha ezek a teljes sebességgel rohanó szánok összeütköznek, abból igen kellemetlen balesetek származhatnak.

Az Összekötő-erődöt elhagyva, Jasper Hobson egyenest nekivágott az északnyugat felé vezető útnak. Előbb azon a nagy folyón kellett áthaladnia, amely a Rabszolga-tavat a Wolmsley-tóval kötötte össze. De ez a folyó még be volt fagyva, és így nem is lehetett megkülönböztetni a végtelen, fehér síkságtól. Egyforma fehér hólepel borította az egész tájat, és a gyorsan száguldó kutyák röpítette szánok csak úgy suhantak a keményre fagyott havon.

Szép idő volt, de még nagyon hideg. A nap alig emelkedett a láthatár fölé, s messze elnyúló, görbe sávot rajzolt az égre. A hófelületről visszaverődő tündöklő sugarai inkább csak világítottak, mintsem melegítettek. Szerencsére a legcsekélyebb légfuvallat sem zavarta a légkört, és a szélmentesség elviselhetőbbé tette a hideget. De a szánok gyors futásától keletkezett szellő, bármily csekély is volt, mégis hasogatta Hobson hadnagy útítársai közül azoknak az archórét, akik nem voltak hozzáedződve a sarkvidéki időjárás cudar keménységéhez.

- Egészen jól megy - szólt oda Jasper Hobson az őrmesternek, aki olyan mozdulatlanul ült mellette, mintha fegyveres őrséget állna -; az utazás jól kezdődik. Az ég derűs, az időjárás kedvező, fogataink úgy suhannak, mint az expresszvonat, és ha ez a jó idő tovább tart, átkelésünk baj nélkül megy végbe. Mit gondol erről, Long őrmester?

- Azt, amit ön, Jasper hadnagy - felelte az őrmester, aki nem is volt képes másként gondolkodni, mint a parancsnoka.

- Maga is úgy el van szánva arra, őrmester - folytatta Jasper Hobson -, hogy felderítő utunkon olyan messzire nyomulunk előre északra, amennyire csak lehet?

- Ön csak parancsoljon, hadnagy úr, és én engedelmeskedem.

- Tudom, őrmester - felelt Jasper Hobson -, jól tudom, hogy csak ki kell adnom a parancsot, és máris teljesítve van. Bárcsak az embereink is úgy megértenék küldetésünk fontosságát, mint maga, és szívvel-lélekkel hűségesen szolgálnák a Társaság érdekeit! Mert én biztos vagyok benne, hogy még ha lehetetlenséget parancsolnék is magának, Long őrmester...

- Nincs lehetetlen parancs, hadnagy úr.

- Micsoda? Hátha például én azt parancsolnám magának, hogy menjen az Északi-sarkra!

- Akkor elmennék, hadnagy úr.

- És ha azt, hogy vissza is jöjjön onnan?!... - tette hozzá mosolyogva Hobson.

Mialatt Hobson hadnagy ezt a beszélgetést folytatta őrmesterével, Paulina Barnett asszony is váltott néhány szót Madge-dzsel, amikor egy talajemelkedés kissé késleltette a szán útját. A két bátor nő, nyakig a vidrakucsmában, s valósággal beleásva a jegesmedve bundába, szétté-kintett a természet e mostoha táján, ahol a jégborította dombok árnyai rajzolódtak a láthatárra. Az osztag már maga mögött hagyta a Rabszolga-tó északi partját kissé változatosabbá tevő dombokat, amelyeket néhány nyomorult fa csontváza koronázott. Ameddig a szem csak ellátott, teljes egyformaságban nyúlt el a végtelen hósivatag. Csak néhány madár hozott röptével és pittyentgetésével némi változatosságot a magánosságba. A madarak között észak felé vándorló hattyúcsapat hófehérsége összefolyt a fehér hómező színével. Jóformán csak akkor pillantották meg őket, mikor szárnyra kapva a szürkés levegőben repültek. Mikor leereszkedtek a talajra, annyira egybeolvadtak vele, hogy még a legélesebb szem sem volt képes észrevenni őket.

- Milyen csodálatos táj! - mondta Paulina Barnett asszony. - Milyen különbség a sarkvidék és a mi Ausztráliánk zöldellő virányai között! Emlékszel, kedves Madge-em, mennyire eltikkasztott bennünket a hőség a Carpentaria-öbölben? Az ég irgalmatlanul felhőtlen volt, sehol egy leheletnyi pára. Emlékszel?

- Lányom - felelt Madge -, nekem nem adatott meg az emlékezés adománya, mint neked. Te megőrzöd benyomásaidat, én meg elfeledem élményeimet.

- Ugyan, Madge! - kiáltott fel Paulina Barnett asszony - hát talán csak nem felejtet el azt az indiai és ausztráliai tropikus hőséget! Hát semmi sem maradt emlékezetedben a szenvedéseinkből, mikor csöpp vizünk sem volt már a sivatagban, mikor csontig átégettek bennünket a nap forró sugarai, mikor még az éjszaka sem hozott enyhülést a szenvedéseinkre?

- Nem, Paulina - felelt Madge szorosabbra vonva maga körül a szőrmebundát -, nem, én már minderre nem emlékszem! De hogyan is emlékezhethném minderre a szenvedésre, amelyről te beszélsz, arra a pokoli hőségre, a szomjúság kínjaira, most, amikor minden oldalról jég vesz körül bennünket, és mikor csupán a kezemet kell kinyújtanom ebből a szánból, hogy egy csomó havat markolhassak fel. Te hőségről beszélsz, itt, ahol még a medvebőrök alatt is csaknem megfagyunk! Te a nap égető sugaraira emlékszel vissza, amikor itt ez az áprilisi meleg még ezt a kis zúzmarát sem képes felolvasztani az ajkunk alatt! Nem, lányom, ne áltass engem azzal, hogy valahol most nagy a meleg; s ne ismételd nekem azt, hogy valaha is panaszkodtam a pokoli hőségre, úgysem hiszem el neked!

Paulina Barnett asszony nem állhatta meg, hogy el ne mosolyodjék.

- De hát akkor te jócskán fázhatsz, kedves Madge-em.

- Hát persze hogy fázom, leányom, de azért nem mondhatnám, hogy ez az időjárás nincs kedvemre. Sőt, ellenkezőleg, azt mondják, hogy nagyon egészséges klíma ez, s biztos vagyok benne, hogy remekül érzem majd magam Amerikának ebben a zugában! Igazán szép vidék ez!

- Úgy van, Madge, tündéri táj ez, és mi még eddig nem is láttuk azokat a csodákat, amelyeket magába zár! De hadd jussunk csak el utunkon a Sarki-tengerig, köszöntsön csak ránk ott a tél, óriási jéghegyeivel, vastag hóbundájával, a tomboló sarki viharokkal, az északi fényekkel, ragyogó csillagképeivel, hathónapos, hosszú éjszakáival, akkor majd megérted, mennyire új mindig és mindenütt mindaz, amit a Teremtő alkotott.

Így beszélt Paulina Barnett asszony, akit elragadott a képzelete. Ebben a kietlen klímájú, messzi tájban ő csak a természet legszebb tüneményeinek teljét akarta látni. Az utazó-ösztönei még a józan ész is legyőzték benne. Ezekből a sarki tájakból ő csak a skandináv mondák megrendítő költészetét érezte ki, amelyeket még bárdok énekeltek az ossziáni időkben. De a

tárgyilagosabb Madge nem rejtette el ön maga előtt a sarkvidéki expedíció veszedelmeit, sem azokat a szenvedéseket, amelyekkel az áttelelés jár, alig harminc fokkal a Sarktól.

Mert valóban, már nála erősebbek is kidőlték a fáradtságtól, a nélkülözésektől, a testi és szellemi kínoktól, ez alatt a szörnyű hideg éghajlat alatt. Jasper Hobson kiküldetése kétségkívül nem kényszeríti őt arra, hogy a földgolyó legmagasabb északi szélességéig hatoljon. Nem kétséges az sem, hogy nem kell elérnie az Északi-sarkot, nem kell a Parryk, a Rossok, a Mac Clure-ok, a Kane-ek, a Mortonok nyomain haladnia. De ha az ember túlhaladt a sarkkörön, akkor a megpróbáltatások már mindenütt csaknem ugyanazok, és nem növekszenek az északi szélesség emelkedésének arányában. Jasper Hobson nem gondolt arra, hogy a hetvenedik földrajzi szélességi fokon túlra jusson el: no jó. De ne feledjük el, hogy Franklin és szerencsétlen társai még a hatvannyolcadik északi szélességi fokot sem haladták túl, s mégis elpusztultak, mert a hideg és az éhség végzett velük!

A Joliffe káplár és felesége szánján egészen másról beszélgettek. Lehet, hogy a káplár a búcsúzkodásnál a kelleténél kissé jobban felöntött a garatra, mert - ami pedig nála rendkívüli eset volt - szembeszállt kis feleségével. Úgy bizony! Ellentmondott neki, ami valóban csak a legkritikább körülmények között fordult elő.

- Nem, Joliffe asszony - mondta a káplár -, nem! Ön csak ne féljen semmitől. Szánt hajtani semmivel sem nehezebb, mint egy pónifogatot, és az ördög vigyen el engem, ha még egy kutyafogatot se tudok elhajtani!

- Én nem is a te ügyességemben kételkedem - felelt Joliffe-né. - Csupán arra kérlek, hogy ne ilyen heves mozdulatokkal csináld. Nézd, máris a csapat élén haladsz, és már szinte hallom, mint kiabál rád Hobson hadnagy, hogy menj vissza a helyedre, a sor végére.

- Csak hadd kiabáljon, Joliffe-né asszony. Maga csak hagyja őt kiabálni!

És most a káplár hosszú ostorával újból odacsíptetett a kutyái közé; az állatok neki-rugaszkodtak, s még sebesebben röpítették a szánt.

- Vigyázz, Joliffe - szólt rá az asszony. - Ne ilyen veszett gyorsan! Hát nem látod, hogy lejtőn haladunk?

- Még hogy lejtő! - felelt a káplár. - Hát kegyed már ezt is lejtőnek nevezi, Joliffe-né asszony? De hiszen éppen ellenkezőleg: dombnak felfelé megyünk!

- Megint csak azt mondom neked, hogy lefelé!

- Én meg hányszor mondjam, hogy felfelé! Nézze csak, hogy húznak a kutyák!

De bármily csökönyös volt is a káplár, az volt az igazság, hogy a kutyák egyáltalán nem húztak. Épp ellenkezőleg: erősen lejtősödött az út. A szán szédületes sebességgel suhant lefelé, és már jóval előtte járt az osztagnak. Joliffe káplárt és feleségét erősen rázta a szán. A havas lejtő egyenetlensége miatt egymást érték a zökkenők. A házaspár hol jobbra, hol balra zuhant, egymáshoz csapódtak a szörnyű rázkódtatás közepette. De a káplár nem értett a szóból; már nemcsak a felesége tanácsaira, de Hobson hadnagy kiáltásaira sem hallgatott. A hadnagy tisztában volt az örült száguldás okozta veszéllyel, maga is hajszolni kezdte a fogatát, hogy utolérje a meggondolatlan káplárt, és az egész osztag követte sebesen suhanó szánját.

De a káplár csak tovább hajszolta a kutyáit! Valósággal megrészegítette fogata sebessége! Handabandázott, ordítózott, s úgy csápolta ostorával az állatait, hogy egy bajnok zsoké se biztathatta volna jobban a lovát.

- Pompás szerszám egy ilyen ostor! - ordította - de az eszkimók bánnak aztán még csak csuda ügyesen vele!

- De te nem vagy eszkimó - sikította Joliffe-né, és hasztalan igyekezett lefogni a káplár karját.

- Azt beszélnek - folytatta Joliffe -, és el is hiszem, hogy ezek az eszkimók oda tudnak csapni ostorukkal, ahova csak akarnak. Ezzel a kemény ín csapóval még a kutya füléből is le tudnak csippenteni egy darabkát, ha úgy látják jónak. Hát ezt megpróbálom...

- Ne próbáld, Joliffe! Ne próbáld! - sikított a rémület legmagasabb fokán az asszonyka.

- Maga csak ne rémüldezzön, Joliffe-né asszony, oda se neki! Érték én ehhez! Nézze csak ott jobbra, azt az ötödik kutyát! Az kirúg a hámból! Na majd én mindjárt móresre tanítom!...

De - nyilván, mert a káplár még nem volt eléggé „eszkimó”, nem szokta még meg a hosszú szíjostor kezelését, amely négylábnyira nyúlt a fogat elejétől - az ostor sziszegve süvített a feje körül, és a rosszul irányzott suhintás folytán a nyaka köré tekerődött Joliffe mesternek, úgyhogy a szőrmekucsmája messzire röpült. Kétség sem fér hozzá, hogy e nélkül a vastag főveg nélkül a káplár a saját fülét szakította volna le.

Ebben a pillanatban a kutyák oldalra ugrottak, a szán felfordult, és a házaspár a hóba zuhant. Szerencsére mély hóba estek, és semmi bajuk sem történt. De micsoda szégyen! - gondolta a káplár. És hogyan nézett rá az asszonykája! Hát még ahogyan Hobson hadnagy „lekapta”!

A szánt talpra állították, de úgy határoztak, hogy a jármű gyeplője - éppúgy, mint a házasságuké - Joliffe-éknél ezentúl teljes joggal az asszony kezében lesz. - A megszégyenült káplárnak le kellett mondania a gyeplőtartásról, és az osztag rövid időre abbamaradt útja csakhamar folytatódott.

A következő két hét alatt semmi zavaró körülmény nem volt. Az időjárás továbbra is kedvező, a hőmérséklet elviselhető, és május elsején az osztag megérkezett a Vállalkozás-erődhöz.

VI. VAPITI-PÁRBAJ

Az expedíció kétszáz mérföldnyi utat tett meg, mióta elindult az Összekötő-erődből. Az utasok kihasználták a hosszú nappalokat, éjjel-nappal haladtak a szánok, a kutyafogatok szélsebesen vágattak a hómezőn; már valamennyien holtfáradtak voltak, mikor végre megérkeztek a Snure-tó partjára, amelynek mentén a Vállalkozás-erőd emelkedett.

Ez az erőd, amelyet csak néhány évvel ezelőtt létesített a Hudson-öböl Társaság, valójában csak egy kevésbé fontos élelmezési telep volt. Főként azon osztagok állomásául létesítették, amelyek az északnyugatra közel háromszáz mérföldnyire fekvő Nagymedve-tó felől érkező prémszállítmányokat kísérték. Az erőd védőrsége tucatnyi közlegényből állt. Az egész erőd nem volt más, mint egy faház, amelyet cölöpkerítés vett körül. De bármily kevés kényelmet nyújtott is ez a lakhely, Hobson hadnagy társai örömmel húzták meg magukat benne, és két napig pihentek itt útjuk első fáradalmait. A sarkvidéki tavasz itt már kezdte éreztetni hatását. Itt-ott már olvadni kezdett a hó, és az éjszakák már nem voltak elég hidegek ahhoz, hogy újból megfagyjon. Némi vékonyka moharéteg és sovány pázsitfű zöldellt itt-ott, és csaknem szüntelen virágocskák kukkantottak ki nedves kis pártájukkal a kavicsok közül. A hosszú téli éjszaka után ébredező természetnek e megnyilatkozásait, ha a hó csillogásától kissé fájó szemmel is, de örömmel szemlélték az utasok, akiket elbűvölt a sarki növényzet e ritka példányainak megjelenése.

Paulina Barnett asszony és Jasper Hobson hadnagy arra használták pihenőjüket, hogy szétnézzenek a tavacska partján. Mindketten értői és lelkes csodálói voltak a természetnek. Együtt mászkáltak hát a jégomladékok és a napsugarak hatására nekieredt kis vízesések között. A Snure-tó még be volt fagyva. Még csak egyetlen hasadék sem mutatta jégpáncélján, hogy közel a zajlás ideje. Néhány omladozó jéghegy meredt a befagyott tavon; festői látványt nyújtottak, különösen, amikor a megcsillanó napfény színjátészóvá varázsolta a jéggerinceket. Mintha valami hatalmas kéz szerteúzta volna a szivárványt, és annak darabjai omlanának keresztül-kasul egymáson.

- Hát ez igazán gyönyörű látvány, hadnagy úr - mondta ismételen Paulina Barnett asszony. - Ezek a prizmahatások a végtelenségig változatosak, aszerint, hogy honnan nézzük. Nem tűnik önnek mindez úgy, mintha valami óriási kaleidoszkóp nyílása fölé hajolnánk? De ugyebár az is lehet, hogy ön már betelt ezzel a látvánnyal, amely ennyire új nekem?

- Nem, asszonyom - felelt a hadnagy. - Ámbár én ezen a kontinensen születtem, itt telt el gyermekkorom és egész ifjúságom, mégsem tudok soha betelni e tündérszép látvány szemlélésével. De ha ön ennyire lelkesedik érte, már akkor is, amikor a nap sugarait veti erre a tájra, vagyis, amikor a napsütés hatására megváltozik a vidék, akkor mit szól majd hozzá, ha a zord téli hidegek beálltakor csodálhatja a tájat? Mert bevallom önnek, asszonyom, hogy a nap melege, mely oly becses a mérsékelt égöv tájain, elcsúfítja ezt az én sarkvidékemet!

- Igaza van, hadnagy úr - felelte a hadnagy megfigyelésére mosolyogva Paulina Barnett asszony. - De én mégis úgy vélem, hogy a nap kitűnő útítárs, s hogy még a sarkvidéken sem kell panaszkodni a meleg miatt, amit ad.

- Ó, asszonyom - válaszolt Jasper Hobson -, én azok közé tartozom, akik Oroszországba télen látogatnak el szívesen, a Szaharába meg nyáron. Mert akkor jellegzetességükben láthatjuk ezeket az országokat. Nem! A nap a magas zónák és a meleg éghajlatú országok csillagzata. A Sarktól harmincfoknyira valóban semmi keresnivalója! Ennek a vidéknek ege tiszta és hideg

téli ég, csupa csillag, melyen olykor a sarki fény libben fel. Az éj hona ez, asszonyom, s nem a nappalé, és ez a hosszú sarki éjszaka elragadó csodákat tartogat még az ön számára.

- Hadnagy úr - kérdezte Paulina Barnett asszony -, járt ön Európa és Amerika mérsékelt éghajlati vidékein?

- Jártam, asszonyom, és érdekük szerint csodáltam meg azokat a tájakat. De mindig új, sóvárgó szenvedéllyel s lelkesedéssel térek vissza szülőföldemre. A hideg éghajlat fia vagyok, s így semmi érdekem abban, hogy dacolok vele. Rajtam nem fog a hideg, és hónapokig tudok élni egy jégkunyhóban, akár az eszkimók.

- Hadnagy úr - felelte Paulina Barnett asszony -, ön úgy tud beszélni a hidegről, erről a félelmetes ellenségről, hogy felmelegszik tőle az ember szíve! Remélem, hogy majd önhöz méltónak mutakozhatom, és bármennyig is dacol ön a sarki hideggel, én is ott leszek, és együtt állunk elébe.

- Derék dolog, asszonyom, nagyon helyes; bárcsak minden társam, aki ide követett, ezek a katonák és nők is ilyen eltökéltnék mutakoznának, mint ön! Akkor, isten segítségével messze jutnánk!

- De nem panaszkodhat, hogy nem kezdődött elég jól az utazásunk - jegyezte meg Barnett asszony. - Mostanáig egyetlen baleset sem fordult elő, és az idő is kedvez a szánútnak. A hőmérséklet is elviselhető. Minden sikerül nekünk.

- Kétségkívül, asszonyom - válaszolta a hadnagy -, de éppen ez a nap, amelyet ön annyira csodál, ez növeli majd a fáradságunkat, és gördít akadályokat utunkba.

- Mit akar ezzel mondani, hadnagy úr?

- Csak azt, hogy a nap melege nemsokára megváltoztatja a vidék külsejét s természetét; a felengedő jég felületén már nem siklik majd olyan gyorsan a szán, göröngyössé és keménnyé válik a talaj, úgyhogy ziháló kutyáink nem repülnek már nyílsebesen velünk, a folyók és a tavak megint nyílt vizek lesznek, és meg kell majd kerülnünk őket, vagy gázlót keresni az átláboláshoz. Mindezek a napsütésnek tulajdonítható változások, asszonyom, késleltetnek majd bennünket, fáradsággal és veszedelmekkel járnak, amelyek közül még a legkevesebb az, hogy az olvadozó hó enged a lábunk alatt, meg az, hogy a jéghegyek csúcsáról lavina zúdul reánk! Így bizony, asszonyom, ennyi bajt hoz ránk a nap, amely egyre magasabbra emelkedik a láthatáron! Jól emlékezzék erre, asszonyom! A világegyetem keletkezésének elmélete, a kozmogónia szerint négy őselem közül csak egy hasznos és elengedhetetlenül szükséges itt számunkra, s ez a levegő. De a többi három, a föld, a tűz és a víz, felőlünk akár ne is léteznének! Ezek egyenest ellenkeznek a sarkvidék természetével!

A hadnagy kétségkívül túlzott. Paulina Barnett asszony könnyűszerrel megcáfолhatta volna ezt az érvelést, de tetszéssel hallgatta Jasper Hobson nagy hévvel előadott fejtegetéseit. A hadnagy szenvedélyesen szerette ezt a tájat, amely felé most őt utazói életpályájának véletlene vezette, s ez a tény szavatolta, hogy nem hátrál meg semmiféle akadály elől.

Jasper Hobsonnak mindamellettt igaza volt, amikor a napot hibáztatta az eljövendő bajokért. Ez már három nap múlva, május 4-én bebizonyosodott, mikor az osztag folytatta útját. A hőmérő higanyszála még a leghidegebb éjszakákon is állandóan a harminckét fok felett maradt.¹⁴ A végtelen hópusztaságon megindult a teljes olvadás. A fehér hószőnyeg vízzé változott. Az ősidők e sziklatalajának egyenetlenségei folyvást rázkódtatták a szánokat,

¹⁴ Ez a Fahrenheit-hőmérő szerinti szám. 0 Celsius-foknak felel meg

zökkenőkkel volt tele az út, s ezt nemcsak a szánok szenvedték meg, hanem az utasok is. A kutyák már olyan küszködve húzták, hogy inkább cammogtak, mintsem ügettek, úgyhogy most már akár a meggondolatlan Joliffe káplárra is veszély nélkül lehetett volna rábízni a gyeplőt. Sem a kiabálásával, sem az ostorával mívelt handabandázással nem sikerült volna nagyobb gyorsaságra nógatni a kimerült állatokat.

Így aztán időnként sor került arra, hogy az utasok, a fáradt kutyák terhének könnyítése végett gyalog folytatták az utat. Az előbbrejutásnak ez a módja egyébként tetszett az osztag vadászainak; bár alig észrevehetően, mégis közeledtek Angol-Amerika vadban bővebb területei felé. Paulina Barnett asszony és hű Madge-e látható érdeklődéssel kísérte ezeket a vadászkatákat. Thomas Black viszont, éppen ellenkezőleg, úgy tett, mintha őt egyáltalán nem érdekelné a vadászsport. Ő nem azért jött erre a messzi vidékre, hogy nyércre vagy hermelinre vadásszon, hanem kizárólag csak azért, hogy a holdat vizsgálja, ha majd a holdkorong eltakarja a napkorongot. Így aztán, mihelyt az éj bolygója megjelent a láthatár fölött, a mi csillagásznak csaknem felfalta a szemével. A hadnagy nem is állhatta meg, hogy egyszer oda ne szóljon neki:

- Hé, Black úr! Ugye, igen kellemetlen volna önnek - bár tudom, hogy ez lehetetlen dolog -, ha a hold 1860. július 18-án nem jönne el a randevúra!

- Hadnagy úr - felelte méltóságteljesen a csillagász -, ha a hold ezt az illetlenséget merészelné elkövetni, akkor én pert indítanék ellene!

Az osztag két fő vadásza Marbre és Sabine volt, mindketten jelesre vizsgáztak már a mesterségből. Páratlan ügyességre tettek szert a vadászatban, olyannyira, hogy éles szem és biztos kéz dolgában még a legügyesebb indiánok sem vetekedhettek velük. Csapdamesterek voltak, egyben vadászok is; ismertek minden olyan készüléket vagy szerszámot, amelynek segítségével meg lehet kaparintani a nyusztot, vidrát, farkast, rókát, medvét és a többit. Értették a dolog minden csínját-bínját. Marbre és Sabine ügyes és jóeszű emberek voltak, és Craventy kapitány okosan tette, hogy beosztotta őket Hobson hadnagy csapatába.

Ám a kis csapat egész eddigi útja folyamán sem Marbre, sem Sabine nem ért rá arra, hogy lerakja a csapdákat. Csak legfeljebb egy-két órára távozhattak el az osztagtól, és így be kellett érniük azzal a vaddal, ami lőtávolságban mutatkozott. Mégis sikerült leteríteniük egyet Amerika állatvilágának nagy kőrödzőiből, amelyek ilyen magas szélességi fokon csak nagy ritkán kerülnek puszkavégre.

Egy nap, május 15-ének reggelén a két vadász, Hobson hadnagy és Paulina Barnett asszony az útiránytól néhány mérfölddel keletre haladtak. Marbre és Sabine engedélyt kaptak a hadnagyuktól, hogy követhessék azokat a nyomokat, amelyeket az imént fedeztek fel; de nemcsak hogy megengedte ezt nekik Jasper Hobson, hanem - Paulina Barnett asszony társaságában - még maga is követni akarta őket.

Ezek a nyomok nyilvánvalóan nemrég erre vonult, mintegy féltucatnyi hatalmas dāmvdától származtak. Tévedésről szó sem lehetett. Marbre és Sabine határozottan állította ezt, s ha kell, még azt is meg tudták volna mondani, hogy ezek a kőrödzők a dāmvdak melyik alfajához tartoznak.

- Úgy látom, ön meglepőnek találja, hogy errefelé ezekkel az állatokkal találkozunk, hadnagy úr? - fordult Hobsonhoz Paulina Barnett asszony.

- Valóban, asszonyom - felelte Jasper Hobson -, az ötvenhetedik szélességi fokon túl vajmi ritkán találkozni ezzel a fajtával. Ha vadászni akarna rájuk, akkor ez csakis a Rabszolga-tó déli részén lehetséges, ott, ahol - a fűzzel és nyírfával vegyest az a vadrózsabokor is megél, amely kedvenc csemegéje a dámvadnak.

- Akkor tehát azt kell feltételeznünk, hogy ezek a kérődzők éppúgy, mint a vadászok hajszolta prémes állatok, most már a nyugalmasabb tájak felé menekülnek.

- Nem is látom más magyarázatát jelenlétüknek a hatvanötödik szélességi kör magasságában - felelt a hadnagy -, hacsak nem tételezzük fel, hogy a mi két emberünk tévedett a nyomok minéműségét és eredetét illetően.

- Nem, hadnagy úr! Azt nem! - tiltakozott Sabine. - Marbre meg jómagam nem tévedhetünk ebben. Ezeket a nyomokat itt a talajon azok a dámvadak hagyták, amelyeket mi, vadászok vörös dámvadnak nevezünk, a bennszülöttek meg „vapiti”-nek hívják őket.

- Ez így van - erősítette Marbre is. - Az ilyen öreg trapperek,¹⁵ mint mi, nem esnek egykönnyen tévedésbe. Egyébként hallja azokat a különös füttentyentéseket, hadnagy úr?

Jasper Hobson és társai most éppen egy kis domb alá érkeztek; a domboldalon már alig volt hó, könnyen fel lehetett rá mászni. Sietve kapaszkodtak felfelé, miközben most már valamivel élesebben hangzottak azok a füttentyentések, amelyekre az imént Marbre felhívta a figyelmüket. Ezekhez a füttentyentésekhez olykor a számárorordításra emlékeztető hangok vegyültek, s ez is bizonyította, hogy a két vadász nem tévedett.

Jasper Hobson, Paulina Barnett asszony, Marbre és Sabine, feljutva a dombtetőre, végighordozták tekintetüket a kelet felé elterülő síkságon. Az egyenetlen talaj még néhol fehér volt, de a hómező vakító fehérségét néhol már valami kis növényzet halvány zöldje szakította meg. Itt-ott néhány nyomorúságos cserje tengődött. A láthatáron nagy jéghegyek rajzolódtak ki világosan az égbolt szürkességéből.

- A vapitik! A vapitik! - kiáltotta egyszerre Sabine és Marbre, és kelet felé mutattak, ahol, mintegy negyed mérföldnyire, könnyen felismerhetően látszott egy összebújt állatcsoport.

- De hát mit csinálnak ott azok az állatok? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Verekednek, asszonyom - felelte Jasper Hobson. - Hiába, ez az ő szép szokásuk, ha a sarki nap kissé felbirizgálja a vérüket! Íme, még egy sajnálatos hatása annak a ragyogó égitestnek!

Onnan, ahol álltak, Jasper Hobson, Paulina Barnett asszony és a két katona jól láthatták a vapitik csoportját. Pompás példányai voltak a dámvadak családjának, amelyet sok mindenféle néven neveznek: kerek agancsú szarvas, amerikai szarvas, szürke iramszarvas és vörös iramszarvas. Finom végtagú, kecses állatok. Barna bundájukat vöröses foltok tarkítják, s ezek a meleg évszakban még jobban kivörösödnek. Hatalmasan fejlett, fehér agancsukról Hobsonék felismerhették, hogy ezek hímek, mivel a nőstényekről teljesen hiányzik a fejdísz.

A vapitik egykor Észak-Amerika egész területén el voltak terjedve, és az Egyesült Államok sokat kaparintott meg belőlük. De szükség volt a termőtalajra, mindenütt megkezdődött az erdőirtás, az úttörők fejszecsapásai alatt dőltek a fák, s a vapitinek békésebb kanadai tájakra kellett menekülnie. De nemsokára itt sem hagyták már békén, s így különösen a Hudson-öböl partjait kereste fel. Mindent egybevetve: biztos, hogy a vapiti inkább a hideg égöv lakója, de - miként ezt a hadnagy megjegyezte - rendszerint nem tartózkodik az ötvenhetedik szélességi körön túl fekvő területeken. Tehát ezek sem kerültek volna fel ennyire északra, ha nem

¹⁵ A csapdával vadásztót hívják Kanadában és Észak-Amerikában *trappernak*. *Trap* = csapda

kénytelenek menekülni a chippeway indiánok elől, akik irtóhadjáratot indítottak ellenük; mindig akad biztos bújóhely a hősivatagon, itt hát rátaláltak.

Ezalatt elkeseredetten folyt tovább a vapitik párbaja. Az állatok észre sem vették a vadászokat, s valószínűleg akkor se hagyták volna abba a dulakodást, ha a puskások beleavatkoznak. Marbre és Sabine tisztában voltak azzal, milyen elvakult verekedőkkel van itt dolguk, így hát bátran megközelíthették az állatokat, és tetszésük szerint lőhettek.

Ezt a tanácsot Hobson hadnagy adta nekik.

- Bocsánat, hadnagy úr - felelt Marbre. - Takarékoskodjunk a löporral és a golyóval. Ezek az állatok öldöklösdit játszanak, hát még mindig idejében érkezünk ahhoz, hogy a legyőzötteket elvihessük.

- Van a vapitinek kereskedelmi értéke? - érdeklődött Paulina Barnett asszony.

- Van - válaszolta Jasper Hobson -, és a vapitibőr, bár nem olyan vastag, mint a tulajdonképpeni iramszarvasé, igen értékes irhának számít. Ezt a bőrt magának az állatnak zsírával és agyvelejével addig dörzsölik, míg rendkívül hajlékony nem lesz, és egyaránt viseli el a szárazságot meg a nedvességet. Így hát az indiánok keresve keresik az alkalmat, hogy vapitibőrökre tehessenek szert.

- De a húruk nem valami kitűnő eledel, ugye?

- Nem valami jó - felelt a hadnagy -, az igazat megvallva, nagyon is közepes minőségű. A vapitihús rágós, és nincs is valami jó íze; a faggyúja azonnal megkeményszik, mihelyt levesszük a tűzről, s a fogához tapad az embernek. A húsát hát nem sokra becsülik, s biztos, hogy nem is vetekedhet a többi dāmavadéval. Mindamellett, jobb híján, a hét szűk esztendő napjaiban mégiscsak megesszik, mert hiszen a tápereje annyi, mint bármely más húsféleségnek.

Paulina Barnett asszony és Jasper Hobson néhány perce folytatta már ezt a beszélgetést, amikor a vapitik harcmodora hirtelen megváltozott. Talán már lehiggadt a dühe ezeknek a kérődzőknek? Vagy észrevették a vadászokat, és közeli veszélyt szimatoltak? Bármint volt is, abban a pillanatban két hatalmas termetű vapiti kivételével az egész csapat felkerekedett, és csodálatos gyorsasággal eliramodott kelet felé. Az állatok egy szemvillanás alatt eltűntek, s még a leggyorsabb futású ló sem érte volna utol őket.

De két remek, szemet gyönyörködtető állat ott maradt a csatamezőn, fejüket leszegve, agancsukat összeakasztva, hátsó lábukkal keményen nekifeszülve, öklelték egymást. Mint két birkózó, akik nem adják fel a fogást, míg el nem kaphatják a másikat; nem tágitottak, első lábukkal vadul a földet túrva forogtak, mintha egymáshoz lettek volna szögezve.

- Micsoda ádáz küzdelem! - kiáltotta Paulina Barnett asszony.

- Valóban - felelt a hadnagy. - A vapitik bosszúálló bestiák, s ezeknek itt nyilván valami régi elszámolásuk van egymással!

- De nem ez lenne talán az alkalmas pillanat a megközelítésükre, most, amikor a düh ennyire elvakítja őket? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Ráérünk, asszonyom - felelt Sabine -, ezek a dāmvadak már nem menekülhetnek előlünk! Ott leszünk, tőlük háromlépésnyire, a puska célban, az ujj a ravaszon, nehogy elinaljanak!

- Igazán?

- Valóban így van - mondta Jasper Hobson is, miközben, a vadász megjegyzése után figyelmesebben szemlélte a két küzdő állatot -, s akár a mi fegyverünkötől, akár a farkasok fogai között, de ez a két vapiti előbb-utóbb itt múlik ki, ahol most áll.

- Nem értem, miért mondja ön ezt, hadnagy úr - szólt Paulina Barnett asszony.

- Nos hát közeledjék csak egy kicsit, asszonyom - válaszolta a hadnagy. - Egyáltalán nem kell attól tartania, hogy elriasztja az állatokat. A dolog úgy áll, ahogyan a mi vadászunk mondta: ezek már nem menekülhetnek.

Paulina Barnett asszony Sabine-nal, Marbre-val és a hadnaggal lement a dombról. Alig néhány perc kellett hozzá, hogy odaérjenek a küzdelem színhelyére. A vapitik meg se moccantak. Egymásnak feszített fejjel úgy álltak ott, mint két faltörő kos, de úgy látszott, mintha elválaszthatatlanul egymáshoz volnának kötve.

És valóban, a harc hevében a két vapiti agancsa annyira egymásba gabalyodott, hogy csak úgy tudtak volna elválni egymástól, ha pompás fejdíszük odatörnek. Sokszor előfordul ez, és ezeken a vadászterületeken nem ritka eset, hogy a vadász ilyen, egymásba akaszkodott letört agancsokat talál a földön. Az ilyen szerencsétlenül járt állatok éhen pusztulnak, vagy ragadozó állatok könnyű prédáivá válnak.

Két golyó kiáltott „állj!”-t a vapitik párbajának. Marbre és Sabine ott nyomban megnyúzta őket; a bőrök kicserzését későbbre hagyták, s a nagy rakás véres húst otthagyták, farkasok, medvék eledeléül.

VII. A SARKKÖR

Az expedíció folytatta útját északnyugat felé, de az egyenetlen talajon a kutyákat végképp kimerítette a szánhúzás. Ezek a derék állatok, amelyeket hajtók az utazás kezdetén alig bírtak visszatartani, most már jóformán csak vánszorogtak. A túleröltetett kutyáktól nem lehetett már napi nyolc-tíz mérföldnél többet várni. Jasper Hobson mégis úgy siettette osztagát, ahogy csak lehetett. Sietett, mert el akarta érni a Nagymedve-tó végét, s mielőbb meg akart érkezni a Bizakodás-erődhöz. Arra számított ugyanis, hogy ott majd néhány olyan értesüléshez jut, amelyek elősegíthetik az expedícióját. Vajon a tó északi partját látogató indiánok bejárták-e már a tengerpart közelében fekvő tájakat? Vajon be van-e még fagyva a Jeges-tenger ebben az évszakban? Súlyos kérdések voltak ezek, s a választól függött az új kereskedelmi ügynökség sorsa.

A vidéket, amelyen a kis csapat most átutazott, nagyszámú szeszélyesen kanyargó folyócska szelte át, legtöbb közülük a két nagy folyó mellékfolyója, amelyek délről északra haladva a Jeges-tengerbe ömlenek, mégpedig nyugatra a Mackenzie-folyam s keletre a Coppermine-folyó. E két fő vízhálózat között számos tó, lagúna és tavacska terül el. Ezek most már nem voltak befagyva, s így a szánfogatok nem merészkedhettek átkelni rajtuk. Ezeket sorra meg kellett kerülni, ami lényegesen meghosszabbította az utat. Hát bizony, Hobson hadnagynak igaza volt. A tél az igazi évszaka ezeknek a sarki tájaknak, mert télen könnyebben járhatók. Ezt Paulina asszonynak is el kellett ismernie, s nem is egyszer...

Ez a vidék, Átokföldjének egy része, egyébként teljesen elhagyott pusztaság volt, mint az amerikai szárazföld északi részének csaknem valamennyi területe. Kiszámították, hogy itt tíz négyzetmérföldre átlagosan csak egy lakos esik. Ezek a lakosok - a már nagyon megritkult bennszülött lakosságot leszámítva - néhány ezer kereskedelmi ügynök vagy katona, különféle prémkereskedelmi társaságokhoz tartoznak. A népesség általában a déli részeken és a kereskedelmi ügynökségek környékén tömörül. Így az osztag útközben sehol sem bukkant emberi lábnyomokra. A lágy talajon talált nyomok mind kérődző állatoktól és rágsálóktól származtak. Néhány medve is mutatkozott a láthatáron. Ezek a sarkvidéki fajtához tartozó medvék rettenetes állatok. A ragadozók ritkasága mégis meglepte Paulina Barnett asszonyt. Az utazónő, visszaemlékezve az itt áttelelők elbeszéléseire, úgy vélte, hogy a sarkvidéki tájakon gyakoriak ezek a félelmetes vadállatok, hiszen a Baffin-öböl hajótörötteit vagy bálnavadászait, valamint Grönland és a Spitzbergák lakóit is szinte naponta támadják meg, itt meg alig mutatkozik közülük egy-egy a láthatáron.

- No, várja meg csak a telet, asszonyom! - mondta neki Hobson hadnagy -, várjon csak, majd ha beáll a hideg, az éhség szülőanyja, akkor majd aztán bőségesen kedve telhet bennük!

Fáradtságos, hosszú utazás után a kis csapat május 23-án végre mégiscsak megérkezett a sarkkör határára. Köztudomású, hogy ez a délkör, amely $23^{\circ} 27' 57''$ -re van az Északi-sarktól, az a matematikai vonal, amelynél megállanak a napsugarak, ha az ellenkező félgömbön írja le ívét ez a ragyogó égitest. Ettől a ponttól kezdve az expedíció most már valóban a sarkvidék térségeire lépett.

Ezt az északi szélességet gondosan állapították meg azoknak a rendkívül pontos műszereknek a segítségével, amelyeket Thomas Black, a csillagász és Jasper Hobson egyaránt kitűnően kezeltek. Paulina Barnett asszony is jelen volt ennél a műveletnél, és szívbeli nagy megelégedéssel vette tudomásul, hogy végre át fogja lépni a sarkkört. Hiába, ez már az utazó hiúsága, amit valóban nem lehet rossz néven venni.

- Előző utazásainál ön már áthaladt a két trópuson - mondta neki a hadnagy -, s íme, ma itt áll a sarki övezet határán. Nem sok kutató dicsekedhetik azzal, hogy ellentétes égövek tájaira merészkedett! Némely utazónak, hogy úgy mondjam, specialitása a forró égövek vidéke; főként Afrika és Ausztrália a kutatási területük. Mint például Barth, Burton, Livingstone, Speke, Douglas, Stuart. Mások pedig, éppen ellenkezőleg, a még alig ismert sarki tájakért lelkesednek, mint Mackenzie, Franklin, Penny, Kane, Parry, Raë, akiknek mi most a nyomait követjük. Így hát illik gratulálni Paulina Barnett asszonynak, a nagy kozmopolita¹⁶ utazónak.

- Mindent látni kell, vagy legalábbis meg kell kísérelnünk, hogy mindent lássunk, hadnagy úr - válaszolta az utazónő. - Azt hiszem, hogy a nehézségek és veszedelmek csaknem mindenütt ugyanazok, bármely égöv alatt találkozunk is velük. Itt, ezeken a sarki téreken nem kell félnünk a forró égövek vidékeinek lázbetegségeitől, az egészségre oly káros, rettentő forróságtól és a néger törzsek kegyetlenségétől, de a hideg semmivel sem kevésbé félelmetes ellenség. Vadállatokkal minden földrajzi szélesség alatt találkozhatunk, s én valahogy úgy képzelem, hogy a jegesmedve semmiként sem fogadja barátságosabban az utast, mint Tibet tigrise vagy Afrika oroszlánja. Tehát a sarkkörön túl ugyanazok a veszedelmek, ugyanazon akadályok várnak ránk, mint a két trópuson. Mindenhol vannak olyan vidékek, amelyek még jóidéig ellenállnak a legvakmerőbb kutatók próbálkozásainak.

- Eziránt semmi kétség, asszonyom - helyeselt Jasper Hobson -, de megvan az okom rá, hogy azt gondoljam, az északsarki tájak ellenállása hosszabb ideig tart. A tropikus vidékeken főként a bennszülöttek jelentik a legáthághatatlanabb akadályt; jómagam is tudom, hány utazó lett áldozata azoknak a barbár afrikaiaknak, akiknek számát egy szép napon szükségszerűen csökkenteni majd a civilizáció hadjárata. De, ezzel ellentétben, az Északi- vagy Déli-sarkvidéken egyáltalán nem a lakosok azok, akik útját állják a kutatónak, hanem maga a természet, a megmászhatatlan jégtorlasz, a hideg, az irgalmatlan hideg, amely megbénítja az emberi erőt!

- Ön tehát úgy véli, hadnagy úr, hogy a forró égöveket Afrika és Ausztrália legtitkosabb területeinek mélyéig fel kellett volna már kutatni, mielőtt még az örök jég hazáját teljesen bejárták volna?

- Igenis, asszonyom - válaszolta a hadnagy -, és ez a véleményem tényeken alapul. A sarkvidékek legvakmerőbb felfedezői, Parry, Penny, Franklin, Mac Clure, Kane, Morton nem jutottak túl a nyolcvanharmadik szélességi körön, vagyis több mint hétfoknyira maradtak el a Sarktól. Ezzel szemben Ausztráliát a rettenthetetlen Stuart délről északi irányban többször is átkutatta, míg Afrikát - amely pedig oly félelmetes annak, aki szembeszáll vele - Livingstone teljesen beutazta, a Loanga-öböltől egészen a Zambezi torkolatáig. Vagyis joggal hihetjük, hogy az Egyenlítő vidékét könnyebb földrajzilag felkutatni, mint a sarkvidégeket.

- Hiszi ön, hadnagy úr - kérdezte Paulina Barnett asszony -, hogy az ember valaha is eljut egészen a Sarkig?

- Ehhez kétség sem fér, asszonyom - felelte határozottan Jasper Hobson -; igenis eljut. Vagy az ember, vagy - az asszony - tette hozzá mosolyogva. - Azt hiszem azonban, hogy azokat az eszközöket, amelyeket eddig alkalmaztak a hajósok e pont elérésére, ahol a földgolyó valamennyi délköre találkozik, feltétlenül módosítani kell. Beszélnek arról a nyílt tengerről, amelyet némely megfigyelő állítólag megpillantott. De ezt a jégmentes tengert - ha ugyan létezik - bajosan lehet elérni; és senki sem biztosíthat bennünket arról megfelelő bizonyítékokra támaszkodva, hogy ez a tenger egészen a Sarkig terjed. Az a véleményem, hogy ez a „nyílt tenger” inkább nehézséget okoz majd a felfedezőknek, és nem könnyebbséget. Én

¹⁶ Világpolgár

sokkal jobban szeretném, ha az egész út folyamán mindenütt szilárd szikla- vagy jégtaalajra számíthatnék. Akkor aztán, egymást követő expedíciók segítségével élelmiszer- és szénraktárakat létesítenék, egyre közelebb a Sarkhoz, s ily módon, hosszú idő alatt s nagy pénz-áldozatokkal, talán sok emberéletet is feláldozva e nagy tudományos probléma megoldására, azt hiszem, elérném a földgömbnek ezt a hozzáférhetetlen pontját.

- Osztom a véleményét, hadnagy úr - felelte Paulina Barnett asszony -, s ha ön valaha is megkockáztatná ezt a nagy kalandot, én félelem nélkül osztanék meg önnel veszélyt és fáradságot, hogy az Északi-sarkon kitűzhessük az Egyesült Királyság lobogóját! De most egyáltalán nem ez a célunk.

- Most nem, asszonyom - folytatta Jasper Hobson. - Mindamellett, ha a Társaság már megvalósította terveit, ha már felépült az amerikai szárazföld legszélso határán az új erődtmény, lehet, hogy ez lesz majd természetes kiindulópontja minden olyan expedíciónak, amely észak felé vezet. Egyébként, ha a prémes állatok az állandó üldöztetés elöl az Északi-sarkra menekülnek, akkor hát nem marad más hátra számunkra, mint az, hogy egészen odáig kövessük őket.

- Hacsak ez a költséges szörmedivat nem ér véget - felelte Paulina Barnett asszony.

- Ó, asszonyom - kiáltotta a hadnagy -, mindig akad majd csinos asszony, akinek éppen cobolykarmantyúra vagy nercbundára fáj a foga, márpedig - ugye - ennek az óhajnak eleget kell tenni?

- Én is ettől tartok - felelte mosolyogva az utazónó -, s tényleg valószínű, hogy a Sark első felfedezője bizonyára nem érte volna el ezt a pontot, ha nem egy nyuszt vagy egy ezüstróka nyomát követi!

- Ez az én meggyőződésém is, asszonyom - folytatta Jasper Hobson. - Hiába, már ilyen az emberi természet, és a nyereségvágy mindig is jobban csábította az embert, mint a tudományos érdeklődés.

- Micsoda? Hát éppen ön beszél így, ön, hadnagy úr?!

- De hát vajon nem a Hudson-öböl Társaság egyik szerény alkalmazottja vagyok-e én, asszonyom? És vajon nem tőkéjét és ügynökei életét kockáztatja-e a Társaság, csakis abban a reményben, hogy nyereségeit növelje?

- Hadnagy úr - válaszolta Paulina Barnett asszony -, azt hiszem, eléggé ismerem önt ahhoz, hogy állíthassam: szükség esetén ön szívvel-lélekkel a tudományt szolgálja. Ha, pusztán a földrajztudomány érdekében, egészen a Sarkig kellene hatolnia, biztos vagyok benne, hogy habozás nélkül megtenné. De - tette hozzá mosolyogva - ez már olyan nagy kérdés, amelynek megoldása még messze van. Ami pedig bennünket illet, hát mi egyelőre csak a sarkkörig jutottunk el, s remélem, hogy minden nagyobb baj nélkül áthaladunk rajta.

- Hát azt nem tudom, asszonyom - felelt Jasper Hobson, miközben most figyelmesen széttekintve vizsgálta a légkört. - Néhány nap óta fenyegetőre fordult az időjárás. Nézze csak ezt a mindenütt egyformán szürke eget. A nagy köd nemsokára hóvá áll össze, s hacsak a szél nem indul meg, jókora vihar szakadhat a nyakunkba. Igazán szeretném már magam ott látni a Nagymedve-tónál!

- Akkor hát, hadnagy úr - felelte Paulina Barnett asszony, és felállt -, ne vesztegessük az időt, adjon jelt az indulásra.

Hát a hadnagyot nem is igen kellett biztatni. Ha kellett, egyedül vagy a hozzá hasonló céltudatos férfiakkal együtt mindig csak előre akart haladni, s nem veszíteni sem egy napot, sem egy éjszakát. De nem kívánhatta meg mindenkitől azt, amit önmagától. Mindig kénytelen volt számot vetni a többiek fáradtságával, ha már a magáéval nem is számolt. Így hát ezen a napon, elővigyázatosságból néhány óra pihenést engedélyezett kis csapatának, és délután három órakor folytatták a megszakított utat.

Jasper Hobson egyáltalán nem csalatkozott abban az előérzetében, hogy nemsokára megváltozik az időjárás. S ez a változás valóban nem váratott magára. Még aznap délután sűrű köd szállt le, s baljós látvány volt, amint sárgás színre váltott. A hadnagy eléggé nyugtalan volt, bár sikerült elrejtienie aggodalmát, s miközben szánját keservesen vonszolták a holtfáradt kutyák, arról beszélgetett Long őrmesterrel, hogy aggasztják a közelgő vihar tünetei.

A vidék, amelyen most az osztag haladt, sajnos nemigen volt jó szánútnak nevezhető. A nagyon is egyenlőtlen, helyenként szakadékos talaj hol hatalmas gránittömbökkel volt teletűzdelve, hol meg óriási, az olvadással dacoló jéghegyek torlaszolták el az utat, késleltették s tették igen kínossá a fogatok haladását.

A szerencsétlen kutyák feladták a küzdelmet, és most már a hajtók ostorcsapásai is hatástalanok voltak.

Így hát a hadnagy és emberei gyakran kénytelenek voltak leszállni a szánról, hogy könnyítsenek a végképp kimerült kutyákon, s hátulról tolták a szánokat, de egyben tartaniuk is kellett, mert a hepehupás talajon könnyen felborulhattak. Ebben a nehéz munkában nagyon elfáradtak, de valamennyien szó nélkül túrték. Csak Thomas Black, az egyébként rögeszméjébe teljesen elmerült csillagász nem szállt le sohasem a szánjáról, mert testi terjedelme nemigen engedte meg neki ezt a kínos tornamutatványt.

Mióta túlhaladtak a sarkkörön, a talajviszonyok teljesen megváltoztak. Nyilvánvaló volt, hogy valami geológiai megrázkódtatás szórta tele a talajt óriási sziklatömbökkel. Mindazonáltal, ezen a talajon bőségesebb volt a növényzet. Itt már nemcsak cserjék és bokrok, hanem fák is csoportosultak a domboldalakon, ott, ahol valami meredek part védelmébe húzódhattak a gonosz északi szelek elől. Ezek változatlanul ugyanazon fajta fenyők, fűzek, nyírfák voltak, amelyeknek jelenléte ezen a hideg földön bizonyos vegetatív erőről tanúskodott. Jasper Hobson remélte, hogy a sarki növényzetnek e képviselői majd akkor is mutatkoznak, amikor a Jeges-tenger partjára érkezik. Mert ezek itt fák voltak, márpedig fából készül majd az új erőd, és fával fűtenek annak lakói is. Valamennyien így gondolkodtak, miközben azt a különbséget figyelték, amely ezen az aránylag kevésbé termékeny vidék, valamint a Rabszolga-tó és a Vállalkozás-erőd között elterülő végtelen hómezők között mutatkozott.

Az éj folyamán a sárgás köd sűrűbbé vált. Szél támadt, csakhamar nagy pelyhekben hullani kezdett a hó, s néhány perc alatt vastag pehelyaplan fedte a földet. Egy óra sem telt belé, s a hóréteg már elérte az egylábnyi magasságot, de mivel már nem fagyott meg, híg latyak lett belőle, s a szánok csak a kutyák végső erőfeszítésével haladhattak. A szánok felhajlított orra mélyen belesüppedt ebbe a lágy tömegbe, s minduntalan megállásra kényszerültek.

Este nyolc óra tájt szörnyű erejű szél kerekedett. Hol maga előtt söpörte a havat, hol meg felkapta a levegőbe, ahol sűrű, vad forgatagban kavargott. A hóvihar ellen küzdő s a légkör őrjöngésétől szinte megvakított kutyák most már csak vánszorogtak, s alig haladtak valamit. Az osztag tehát egy, a magas jéghegyek közé ékelődött szűk szorost követett, amelyen rettentő erővel süvített keresztül a vihar. Az orkán jégszikladarabokat tördelt le a jéghegyekről, ezek úgy eltorlaszolták az utat, hogy csak a legnagyobb veszélyek árán lehetett itt áthaladni. Kisebb

lavinák szakadtak le a jéghegyek oldaláról, amelyek közül még a legkisebb is utasaival együtt szerteúzta volna a szánokat. Ilyen körülmények között nem lehetett folytatni az utat. Most már Jasper Hobson sem makacszkodott tovább. Miután Long őrmester véleményét is meghallgatta, „állj!”-t vezényelt. De most aztán arról volt szó, hogy menedéket kell találniuk a tomboló hóvihar ellen. Ez nem okozhatott gondot a sarki expedíciókhoz szokott embereknek. Jasper Hobson és társai tisztában voltak azzal, hogyan kell viselkedniük ilyen helyzetben. Nem ez volt az első eset, amikor a Társaság erődeitől néhány száz mérföldnyire lepte meg őket a hóvihar anélkül, hogy akár csak egy eszkimó kunyhó vagy indián kalyiba lett volna a közelükben, ahol meghúzódhattak volna.

- A jéghegyekhez! Gyerünk a jéghegyekhez! - kiáltott Jasper Hobson.

Valamennyien megértették, mit akar ezzel a hadnagy. Arról volt szó, hogy „snow-house”-okat, vagyis hóházakat, helyesebben: odúkat vájjanak a jéghegyek oldalába, amelyekben valamennyien bevárhatják a vihar elvonulását. Nosza, nekiláttak hát a munkának a balták meg a vadászkések, s egykettőre megdolgozták a jéghegyek omlatag oldalát. Háromnegyed óra múltán vagy egy tucatnyi ilyen, szűk nyílású barlangocskát vájtak a vastag jégtömegbe, melyek mindegyike két-három személynek nyújthatott menedéket. Ami pedig a kutyákat illeti, hát azokat kifogták a szánokból, és egyszerűen sorsukra hagyták őket. Bízta az okos állatok ösztönében; majd csak befészkelik magukat a hó alá, s így ők is menedékre találnak.

Tíz órára az expedíció valamennyi tagja a „snow-house”-ok menedékében lapult. Ketten-hárman egy-egy csoportban, ki-ki azzal, aki rokonszenves volt neki. Paulina Barnett asszony, Madge és Hobson hadnagy együtt voltak egy odúban. Thomas Black Long őrmesterrel szorongott a jégkunyhójukban. A többiek is hasonlóképpen. Valóban jó meleg volt ezeken a kis menedékhelyeken, ha nem is lehetett szó valami nagy kényelemről. Tudnivaló, hogy az indiánoknak vagy az eszkimóknak még a legzordabb időben sem jut más búvóhely. Jasper Hobson és társai hát teljes biztonságban várhatták itt be a vihar végét, csupán arról kellett gondoskodniuk, hogy a hófűvás be ne temesse a kunyhók bejáratát. Így hát elővigyázatosságból félóránként elsöpörték a havat a nyílások elöl. Míg ez az ítéletidő tartott, a hadnagy és katonái alig tehették ki a lábukat búvóhelyükről. Szerencsére valamennyien elég eleséggel voltak ellátva, márpedig könnyen el lehetett viselni ezt a hódéletet, ha se fázni, se éhezni nem kellett.

Negyvennyolc óra hosszat egyre dühödtebben tombolt a hóvihar. A szél vadul bömbölt a hegyszorosban, s tördelte a jéghegyek csúcsát. A visszhang sokszorozta recsegés-ropogás adta tudtul az odabenn meghúzódóknak, hogy mennyivel gyakrabban zúdulnak most alá a lavinák. Jasper Hobson valóban joggal aggódhatott, hogyan folytathatja majd útját e jéghegyeken át, az áthághatatlanul égnek meredő akadályok tömegében. A szüntelen csattanások zaja odakünn most már olyan bödülések hangjaival vegyült, amelyek eredetével a hadnagy nagyon is tisztában volt, s nem is igyekezett titkolni a bátor Paulina Barnett asszony előtt, hogy bizonyára medvék kószálnak a szorosban. De ezek a félelmetes állatok szerencsére annyira el voltak foglalva önmagukkal, hogy nem fedezték fel az utazók búvóhelyét. Sem a kutyák, sem a vastag hóréteg alá temetett szánok nem vonták magukra figyelmüket, s békésen odább cammogtak.

Az utolsó, a 25-éről 26-ára virradó éjszaka még borzalmasabb volt. Az orkán őrjöngése már oly szörnyűvé vált, hogy attól lehetett tartani, egyszerűen felfordítja a jéghegyeket. S valóban, érezni lehetett, mint rázkódnak meg alapjukban ezek a gigantikus tömegek. Szörnyű halál várt volna a szerencsétlenekre, ha a hegyomlás alá kerülnek. A jégtömbök fülrepesztő durrogással omladoztak, s olykor már annyira ingadoztak, hogy néhol széles repedések támadtak, s nem lehetett tudni, meddig áll még a lábán a jéghegy. De mégse történt hegyomlás. Az egész

együttes tömeg ellenállt, és az éjszaka vége felé - miként ez gyakran előfordul a sarkvidéken - a hirtelen beállott, meglehetősen kemény hideg következtében alábbhagyott a hóvihar dühe, s mire a nap első sugarát vetette a tájra, a légkör is megnyugodott.

VIII. A NAGYMEDVE-TÓ

Ez szerencsés körülmény volt. Ezek a kemény, de nem tartós hidegek, amelyek rendszerint május bizonyos napjain állnak be, még a mérsékelt égöv délkörei táján is elegendők ahhoz, hogy keményre fagyasszák a vastag hóréteget. A talaj ismét kedvezett az utazásnak. Jasper Hobson szánja útnak indult, és az osztag „kutyahalálában” eredt utána.

Ekkor némiként változtattak az útirányon. Ahelyett, hogy egyenest északnak tartottak volna, az expedíció - ezzel, hogy úgy mondjuk, a sarkkör görbületét követve - nyugat felé haladt. A hadnagy a Nagymedve-tó végső pontján épült Bizakodás-erődöt akarta elérni. Ez a néhány napig tartó hideg idő kedvezett a terveinek; jó gyorsan haladtak, semmiféle akadály nem állta útjukat, és a kis csapat május 30-án megérkezett a kereskedelmi ügynökséghez.

A Mackenzie-folyó partján épült Bizakodás-erőd meg a Jóreménység-erőd voltak abban az időszakban a Hudson-öböl Társaság birtokában levő legészakabbra előretolt telepek. A Bizakodás-erőd, amely a Nagymedve-tó északi végén épült, s rendkívül fontos pontnak számított, közvetlenül a télen befagyott, nyáron nyílt vízű tavon át könnyen került összeköttetésbe a tó déli végén épült Franklin-erőddel. Nem is szólva e magas északi szélességek vadászaival, az indiánokkal naponta folytatott cserekereskedelemről, ezek a kereskedelmi ügynökségek és különösen a Bizakodás-erőd, a Nagymedve-tó partjait és vizeit aknázták ki. Ez a tó valóságos földközi tenger, amely hosszában és szélességében több földrajzi foknyi területen fekszik. A rajza nagyon szabálytalan, középső részét két éles hegyfok szorítja össze, északon pedig egy szétnyíló háromszög alakját veszi fel. Az egész formája csaknem olyan rajzot adna, mint egy nagy kérdőző állat kiterített bőre, amelynek a feje hiányzik.

A „jobb láb” végén épült a Bizakodás-erőd, csaknem kétszáz mérföldnyire a Koronázási-tengeröböltől; ez egyike azoknak a torkolatöblöknek, amelyek oly szeszélyesen csipkéznek Amerika északi partjait. Az erőd tehát valamivel a sarkkör fölött épült, de még csaknem háromfoknyi távolságra attól a hetvenedik szélességi foktól, amelyen túl a Hudson-öböl Társaság fontosnak tartotta egy új telep létesítését.

A Bizakodás-erőd egészében véve ugyanolyan volt, ahogyan a többi, déli kereskedelmi ügynökség épült. Egy tiszti házból, közlegény-szállásokból s prémraktárakból állt. Valamennyi fából épült, s mindet cölöpkerítés vette körül. A kapitány, az erőd parancsnoka most távol volt. Egy keletnek tartó indián és katonacsapatot kísért el, amely vadban dúsabb vidékek felkutatására merészkedett. Az elmúlt vadászévad nem volt jónak mondható. A szörmének nem volt ára. Mégis, mintegy kárpótlásul, a közeli tó jóvoltából szép számmal akadt vidrabőr; ám ezt a prémállományt egyenest a délen fekvő kereskedelmi ügynökségek felé irányították, úgyhogy a Bizakodás-erőd raktárai jelenleg üresek voltak.

A kapitány távollétében egy őrmester üdvözölte az erőd vendégeként Jasper Hobson. Ez a Felton nevű altiszt véletlenül éppen Long őrmester sógora volt. Az altiszt mindenben rendelkezésére állt a hadnagynak, aki - tekintve, hogy néhány napi pihenőt akart engedni a társainak - úgy határozott, hogy két-három napig a Bizakodás-erőd vendégei maradnak. Mivel a kis helyőrség távol volt, szállásban nem volt hiány. Emberek és kutyák egykettőre kényelmesen elhelyezkedtek. A főépület legszebb szobája természetesen Paulina Barnett asszonynak jutott, aki nagyon meg volt elégedve Felton őrmester figyelmességével.

Jasper Hobson első gondja az volt, hogy megkérdezze Feltont, nem vadászik-e most valami északi indián csoport a Nagymedve-tó partján.

- De igen, hadnagy úr - felelt az őrmester. - Nemrég jelentették nekünk, hogy a „nyúl” indiánok egy csapata táborozik a tó másik északi végén.

- Az erőtől hány mérföldnyire? - érdeklődött Jasper Hobson.

- Mintegy harminc mérföldnyire - felelt Felton őrmester. - Óhajtaná hadnagy úr összeköttetésbe lépni ezekkel az indiánokkal?

- Igen, szeretnék - mondta Jasper Hobson. - Hasznos felvilágosításokat adhatnak nekem a Jeges-tengerrel határos és a Bathurst-foknál végződő területre vonatkozóan. Ha a hely alkalmas rá, úgy számítom, hogy ott építjük majd fel az új kereskedelmi ügynökséget.

- Nos akkor, hadnagy úr - válaszolta Felton -, mi sem könnyebb, mint felkeresni a nyúl indiánok táborát.

- A tó partján haladva?

- Nem, magán a tavon. Most nincs befagyva, és a szél is kedvező. Rendelkezésére bocsátunk önnek egy bárkát meg egy matrózt, aki majd kezeli, és ön néhány óra alatt eléri az indiánok táborát.

- Rendben van, őrmester - mondta Jasper Hobson. - Elfogadom a javaslatát, és akkor hát holnap reggel, ha lesz oly szíves...

- Amikor csak tetszik, hadnagy úr - felelt szolgálatkészen Felton őrmester.

Az indulást másnap reggelre tervezték. Mikor Paulina Barnett asszony ezt megtudta, engedélyt kért Jasper Hobsontól, hogy elkísérhesse. Mondanunk se kell, hogy a hadnagy szívesen adott erre neki engedélyt.

De most aztán arról volt szó, hogy vajon mivel töltsék ezt a napot. Paulina Barnett asszony, Jasper Hobson, két-három közlegény, Madge, Mac Napné és Joliffe Felton vezetésével felkerekedtek, s kirándultak a szomszédos tópartra. A tópart már zöld pompában állt. A hótól megszabadult lankákat itt-ott gyantás illatú fák - a skót fenyő egy fajtája - koszorúzták. Ezek a fák negyven láb magasra is megnőttek, és a hosszú téli hónapokon teljesen ellátták tüzelővel az erőd lakóit. A hatalmas törzseken a hajlékony ágak igen jellegzetes halványszürke színárnyalatban pompáztak. Mivel azonban sűrű tömegben húzódtak egészen a tópartig, az egyformán egyenes s csaknem egyenlő magas facsoportok nemigen tették változatossá a vidéket. E facsoportok közt egy fehéres fűfésleg borította a talajt, és a kakukkfű édes illatával töltötte be a levegőt. Felton őrmester megmagyarázta a vendégeinek, hogy ennek a finom illatú fűnek „tömjénfű” a neve, amely név egyébként találó is, mert ha égő parázsra vetik, a fűnek tömjénillata van.

A sétáló vendégek már elhagyták az erőd területét, és néhány száz lépésnyire egy kis természetes kikötőhöz érkeztek, amely - hatalmas gránitsziklák közé ékelődve - védve volt a nyílt víz hullámverésétől. Itt horgonyzott a Bizakodás-erőd „flottillája”, amely egyetlen halászbárkából állt; ez ugyanaz a bárka volt, amelyikkel Jasper Hobson és Paulina Barnett asszony majd holnap reggel meglátogatják az indiánok táborát. Az, aki ezen a helyen állt, a tónak jókora részét beláthatta, az erdős lankákat, a hegyfokok s öblöcskék szaggatta, szeszélyesen kanyargó partokat, a tó könnyű szellőtől borzolt vizét, s a mindezek fölött emelkedő jéghegyek élesen kirajzolódó, mozgó árnyait. Dél felé tekintve valóságos tenger láthatárán pihent meg a szem, ég és víz körívének élesen határolt rajzán, amelyet most a napsugarak tündöklése olvasztott egybe.

Ez a tágas térség, amelyen a Nagymedve-tó terült el, a kavicsos és gránittömbökkel teleszórt partok, a fűszőnyeggel borított lejtők, a dombok és az azokat koronázó fák mindenütt a növényi és állati élet képét mutatták. Különböző fajtájú vadkacsák sűrűgtek hangos hápogással a tó vizén; dunarécék, „fütyös”-kacsák, a sarki „bohócok”, a „vénasszonyok”, vagyis ezek a szüntelenül fecsegő madarak, amelyeknek sosem áll be a csőrük. Néhány vészmadár és lumma kapott most szárnyra, s menekült minden irányba. A fák lombjai alatt a rétisasok kevélykedtek; ezeknek a két láb magas, sólyomféle madaraknak hamvasszürke a hasuk, lábuk és csőrük kék, szemük narancssárga. Ágvillák közé rakják tengeri füvekből készült óriási fészkeiket. A vadász Sabine-nak sikerült leterítenie egy ilyen óriási saspárt, kiterjesztett szárnyuk csaknem hat láb széles volt - remek példányai ennek a kizárólag hallal táplálkozó vándormadárnak, amelyet a tél egészen a Mexikói-öböl partjaiig kerget, s amely nyáron Észak-Amerika legmagasabban fekvő szélességi fokáig is eljut.

De legjobban a vidravadászat érdekelte a sétáló vendégeket. A vidrabőr több száz rubelt ért.

Ennek az értékes kételtűnek bőre egykor Kínában igen keresett szőrmeáru volt. De ha a vidrabőr ára csökkent is a Mennyei Birodalom piacain, az orosz prémvásárokon még ma is nagy becsben tartják. Az oroszoknál mindig biztos, hogy túl lehet adni rajta, mégpedig jó borsos áron. Így hát az orosz prémkereskedők, akik Új-Cornwalltól egészen a Jeges-tengerig az egész határszéli területet kiaknázzák, szüntelenül hajszolják a tengeri vidrát, amely egyre inkább pusztulóban van. Ez az oka aztán annak, hogy ezek az állatok folyton menekülnek a vadászok elől, akik egészen Kamcsatka partjaiig és a Bering-szigetcsoporthoz valamennyi szigeten üldözik őket.

- De azért az amerikai vidra sem megvetendő zsákmány - jegyezte meg vendégeinek tartott magyarázata végén Felton őrmester -, és azoknak, amik erre járnak, a Nagymedve-tó táján, darabja kétszázötven-háromszáz frankot is megér.

Valóban remek példányok voltak azok a vidrák, amelyek itt éltek a tó vizében. Az egyik ilyen emlős, amelyet egy ügyes lövéssel maga az őrmester terített le, csaknem annyit ért, mint a kamcsatkai tengeri vidra. Az orrától a farka végéig két és fél láb hosszú állat lábujjait úszóhártya köti össze, lábszárai rövidek, bundája barnás, a hátán sötétebb, a hasán világosabb színű, szőrzete selymes, hosszú és ragyogó.

- Hát ez szép lövés volt, őrmester! - szólt elismerően Hobson hadnagy, miközben Paulina Barnett asszonnyal is megcsodáltatta a leterített állat pompás bundáját.

- Valóban, hadnagy úr - felelt Felton őrmester -, ha mindennap akadna egy-egy ilyen vidrabőr, nem lenne panaszra okunk! De mennyi időt kell elvesztegetni, amíg sikerül meglesni ezt a villámgyorsan úszó és víz alá bukó állatot! A vidra csak éjjel jár zsákmánya után, és csak igen ritka esetben merészkedik ki nappal a búvóhelyéről, amely rendszerint valamely fatörzs alatt vagy sziklaüregben van, tehát még a gyakorlott vadász is csak igen nehezen kaphatja puska-végre.

- És egyre kevesebb a vidra? - érdeklődött Paulina Barnett asszony.

- Bizony, asszonyom - felelt az őrmester -, márpedig ha ez az állatfajta kipusztul, a Társaság jövedelme jócskán megcsappan. Minden vadász főleg vidrára megy, különösen az amerikaiak; ez a konkurrencia tönkretesz bennünket. Útközben nem találkozott hadnagy úr az amerikai Társaságok egyetlen ügynökével sem?

- Eggyel sem - válaszolta Jasper Hobson. - Hát azok ezeket a magas szélességi fok alatt fekvő területeket is látogatják?

- Meghiszem azt, hadnagy úr! - mondta az őrmester - és ha ezeknek a kellemetlen alakoknak jöttét jelzik, bizony résen kell lennünk...

- Vagyis hogy ezek az ügynökök útonállóak? - csodálkozott Paulina Barnett asszony.

- Hát azt éppen nem - válaszolt az őrmester -, de mindenesetre félelmetes vetélytársak; márpedig ha ritka a vad, akkor a vadászok egymásra fogják a puskát érte. Sőt még azt is merem állítani, hogy ha a Társaság kísérletét siker koronázza, és valóban felépíti az erődöt, a szárazföld legszélső határán, akkor az önök példáját hamarosan követik majd az amerikaiak, hogy az ég szakadjon rájuk!

- Ugyan! - felelt a hadnagy. - A vadászterületek tágasak, mindenkinek van helye a nap alatt. Ami pedig bennünket illet, hát legelőször is fogjunk neki! Előre, amíg csak szilárd talaj van a lábunk alatt, és Isten óvjon bennünket!

Háromórás séta után a vendégek visszatértek a Bizakodás-erődbe. Halból és friss vadpecsenyéből álló, kitűnő ebéd várta őket a nagyteremben; nekiláttak alaposan, s az őrmester nem vallott szégyent az ebédjével. Néhány órát beszélgettek a társalgóban, így végződött a nap, és éjszaka nem kellett ringatni az erőd vendégeit...

Másnap, május 31-én Paulina Barnett asszony és Jasper Hobson már hajnali öt órakor talpon voltak. A hadnagy ezt az egész napot az indián tábor meglátogatásának akarta szentelni, hogy esetleg hasznos értesüléseket szerezzen. Azt ajánlotta Thomas Blacknek, hogy szegődjék hozzá kirándulásán. De a csillagász inkább otthon maradt. Valamiféle csillagászati megfigyeléseket szándékozott végezni, és pontosan meg akarta állapítani a Bizakodás-erőd földrajzi hosszúságát és szélességét. Paulina Barnett asszonynak és Jasper Hobsonnak tehát egyedül kellett átkelniük a tavon, azzal a Norman nevű vén matrózzal, aki már hosszú évek óta a Társaság szolgálatában állt.

A két útitársat Felton őrmester kísérte el a régi kikötőhöz, ahol az öreg Norman már várta őket a bárkájában. Ez csak amolyan kis híd nélküli halászbárka volt, hajótöve tizenhat láb hosszú, egyárbocos kis vitorlás, amellyel egy ember könnyűszerrel boldogult. Az idő szép volt. Északkeletről kellemes szellő fújdogált, ez is kedvezett az átkelésnek. Felton őrmester elbúcsúzott vendégeitől, s bocsánatot kért, hogy nem kísérheti el őket, de a kapitány távolléte idején nem hagyhatja el a kereskedelmi ügynökséget. A horgonyt felszedték, a bárka jobbszelesen vitorlázva elhagyta a kikötőcskét, és sebesen siklott a tó tiszta tükrén.

Hát ez az út valóban csak séta volt, kellemes kis sétahajózás. A meglehetősen szótlan természetű vén matróz hallgatagon ült hátul, kezében a kormányrúddal. Paulina Barnett asszony és Jasper Hobson az oldalsó padkán foglalt helyet, s nézegették a szemük elé táruló vidéket. A bárka mintegy három mérföldnyire, egyenes vonalban haladt a Nagymedve-tó északi partja mentén. Könnyen meg lehetett tehát figyelni az enyhén nyugat felé ereszkedő erdős lankákat. Erről az oldalról a tó északi részét képező vidék teljesen sík volt, és jó messzire terjedt a láthatár. Ez az egész partrészlet ellentéte volt annak a hegyesszög formájú területnek, amelynek végén a zöld fenyők szegélyezte Bizakodás-erőd emelkedett. Innen még látszott az erődnek az őrtorony csúcsán lobogó zászlaja. Dél és nyugat felől ferdén érték a tavat a nap sugarai, és a víztükör meg-megcsillant, de nem ez a ragyogás volt vakító, hanem az úszó jéghegyek, amelyek merő ezüstitömbökként tündököltek, úgyhogy a szem nem állta ezt a ragyogást. A jéghegyláncoknak, amelyeket a jég forrasztott egybe, most már nyomuk sem volt. Ezek a magános, úszó jéghegyek, amelyekkel alig bírt a ragyogó égítést, mintha csak tiltakozó felvonulást rendeztek volna a sarki nap ellen, amely mindennap hosszabb ívet írt le az égen, s amelynek némi fénye volt már, de meleget még nem adott.

Paulina Barnett asszony és Jasper Hobson, mint mindig, most is kicserélték a különös természet keltette gondolataikat. Megőrizték e lelküket gazdagító emlékeket, miközben a bárka, alig borzolván a tó békességes tükrét, sebesen siklott előre.

A bárka reggel hatkor indult, és kilencre már jócskán megközelítették a tó északi partját, ahová igyekeztek. Az indiánok a Nagymedve-tó északnyugati szögletében ütötték fel táborukat. Még tíz óra sem volt, amikor az öreg Norman elérte ezt a helyet, és kikötött a rendkívül meredek parton, egy közepes magasságú sziklafal lábánál.

A hadnagy és Paulina Barnett asszony nyomban partra szálltak. Két-három indián futva jött elébük, köztük maga a tollakkal felcicomázott törzsfőnökük is, aki meglehetősen érthető angolsággal szólította meg őket.

Ezek a nyúl indiánok, éppen úgy, mint a rézbőrű indiánok és a hóindiánok meg a többi, valamennyien a chippeway fajhoz tartoztak, tehát - ami szokásaikat és ruházatukat illeti - alig különböznek többi fajrokonuktól. Élénk összeköttetésben állnak a kereskedelmi ügynökségekkel, s ez a kereskedelem, hogy úgy mondjuk, „angolosította” őket, már amennyire egy vadember angolossá válhat. Az erődbe hordták a vadászsákmányaikat, és ott, az erődben cserélték be azokra a közszükségleti cikkekre, amelyeket néhány év óta már nem ők maguk készítettek. Azt lehet mondani, hogy a Társaság zsoldjában álltak. A Társaságból éltek, s nincs mit csodálkozni azon, hogy már minden eredetiségüket elvesztették. Ha olyan bennszülött fajtára akarunk akadni, amelyen még nem hagyott nyomot az európaiakkal folytatott érintkezés, akkor a magasabb északi szélesség vidékére kell felhatolnunk, egészen az örök jég hazájáig, amelynek az eszkimók az állandó lakói.

Mert az eszkimó - éppúgy mint a grönlandi - a sarkvidék igazi gyermeke.

Paulina Barnett asszony és Jasper Hobson elmentek a nyúl indiánoknak a parttól fél mérföldre fekvő táborába. Itt vagy harminc bennszülöttre találtak, férfiak, nők, gyermekek voltak a tábor lakói, halászatból, vadászatból éltek, a tó környéke volt a területük. Ezek az indiánok épp a minap érkeztek ide, az amerikai szárazföld északi részén fekvő területekről, és némi felvilágosítást adtak Jasper Hobsonnak - igaz, hogy meglehetősen bizonytalanul - arról, hogy milyen állapotban vannak a partok a hetvenedik szélességi fok környékén. A hadnagy mindamellett némi meglepéssel vette tudomásul, hogy a Jeges-tenger partjain néhány év óta semmilyen európai vagy amerikai osztag nem volt látható, valamint, hogy ez a tenger ebben az évszakban nincs befagyva. Magát a Bathurst-fokot, amely felé a hadnagy indulni szándékozott, nem ismerték az indiánok. A törzsfőnökük egyébként megemlítette, hogy a Nagymedve-tó és a Bathurst-fok között fekvő terület nehéz terep, bajos áthaladni rajta, mert a talaj meglehetősen egyenetlen, s nyílt vizű folyók szelik át. Azt ajánlotta a hadnagnak, hogy ereszkedjék le a Coppermine-folyón, a tó északkeleti részén, úgyhogy a legrövidebb úton érje el a partot. Ha aztán elérkezett a Jeges-tengerhez, akkor már könnyebben lehet követni a partjait, és Jasper Hobson, tetszése szerint, azon a ponton állhat majd meg, amely megfelel neki.

Jasper Hobson megköszönte az indián főnök felvilágosításait, és - miután némi kis ajándékot adott neki - búcsút vett tőle. Majd Paulina Barnett asszony kíséretében még szétnézett a tábor környékén, és csak délután három órakor érkeztek vissza a bárkájukhoz.

IX. VIHAR A TAVON

Az öreg matróz kissé türelmetlenül várta utasai visszaérkezését. Erre oka is volt, mert vagy egy órája megváltozott az idő. Az ég arculata, amely ily hirtelen megváltozott, joggal nyugtalaníthatta a vén matrózt, aki megszokta, hogy a szelek és a fellegek járásából következtessen. Vastag ködfelhő mögé bújt a nap, s csak sárgás tányérnak látszott az égen, nem fénylett, se nem sugárzott. A szellő elállt, de déli irányban mégis megmozdult a tó vize. A légkör állapotában gyorsan beálló változások az északi vidékek sajátosságai.

- Gyerünk, hadnagy uram! Indulás! - kiáltotta az öreg Norman, miközben nyugtalanul nézte a szinte a fejére csüngő ködfelleget.

- Indulás! Tovább egy percre se maradhatunk. Veszedelem lóg a fejünk fölött.

- Csakugyan, az ég már nem olyan, mint volt - felelt Jasper Hobson. - Észre se vettük a változást.

- Talán vihartól tart? - fordult Normanhoz az utazónő.

- Igen, asszonyom - felelt a vén matróz -, márpedig a Nagymedve-tavon rettenetesek a viharok. Az orkán úgy tombol itt, akár az Atlanti-óceánon. Ez a hirtelen támadt köd semmi jót nem jósol. De még lehetséges, hogy a vihar csak úgy három-négy óra múlva tör ki, és mi addigra már a Bizakodás-erődben leszünk. De épp ezért, induljunk máris, mert bárkánk nem lesz biztonságban itt, a sziklák között.

Hobson hadnagy nem bocsátkozhatott vitába Normannel, aki jobban értett ezekhez a dolgokhoz, mint ő. A vén matróz a gyakorlat embere volt, s régóta hozzászokott már a tavi hajózáshoz. Így hát az ő tapasztalataira nyugodtan rábízhatták magukat. Paulina Barnett asszony és Jasper Hobson beszállt a bárkába.

Norman azonban, mielőtt felszedte volna a horgonyt, és vízre taszította volna a bárkát - mintha csak valamiféle előérzete támadt volna -, ezt mormogta:

- Talán mégiscsak jobb lenne várni!

Jasper Hobson fülét nem kerülték el ezek a szavak, s ránézett a vén matrózra, aki közben már odaült a kormány mellé. Ha egyedül lett volna, habozás nélkül elindul. De Paulina Barnett asszony jelenléte nagyobb elővigyázatosságra intette. Az utazónő megértette útítarsa habozását.

- Ne törődjék velem, hadnagy úr - mondta -, s tegyen úgy, mintha én itt se lennék; ha ez a derék tengerész úgy véli, hogy induljunk, hát akkor gyerünk, de máris.

- Isten nevében, gyerünk! - felelte Norman, és felszedte a horgonyt. - Vissza az erődhöz, mégpedig minél hamarabb!

A bárka elindult. Egy óra alatt rövid utat tett meg. Az összevissza fújdogáló szél alig kapott bele az árbocon csapkodó vitorlába. A köd egyre sűrűbbé vált. A bárkát már megmeglendítette egy-egy nagyobb hullám, mert a tengernek is beillő nagy tó a légkör változásán már jó előre „érezte” a közeledő világfelfordulást. A két utas csendben ült helyén, míg a vén tengerész vérekes szemét erőltetve próbált áthatolni tekintetével a sűrű ködrétegen. Egyébként is felkészült minden lehetőségre, s kezében a vitorlakivonó-kötéllel várta a szelet, menekülésre készen, ha a vihar túl hirtelen támadna rájuk.

Mindazonáltal mindeddig még nem kezdtek harcba az elemek, és minden a legjobban ment volna, ha a bárka halad valamit. De olyan bizonytalan vagy gyenge volt a szél, hogy egyórai hajózás után mindössze két mérföldnyi távolságra voltak az indiánok táborától. Ráadásul még néhány gonosz szélroham is szembekapta és visszavetette őket a nyílt vízre, és ebben a ködös időben már alig lehetett kivenni a partot. Hát ez igen kellemetlen körülmény volt, mert ha állandóan északnak kezd fújni a szél, a sodródásra igen érzékeny, könnyű bárkát nem lehet a part közelében tartani, s így könnyen megtörténhet, hogy a szél messzire kisodorja a tóra.

- Alig haladunk valamit - mondta Normannek a hadnagy.

- Alig, hadnagy úr - válaszolta a tengerész. - A szél nem tart ki, és ha kitart, akkor attól kell tartani, hogy a rossz oldalról kap el bennünket. Akkor aztán - tette hozzá, s dél felé nyújtotta ki a kezét - könnyen meglehet, hogy előbb látjuk meg a Franklin-, mint a Bizakodás-erődöt!

- Nos hát akkor legfeljebb annyi az egész, hogy még jobban sikerült a hajókirándulásunk - felelte tréfálkozva Paulina Barnett asszony. - Ez a Nagymedve-tó gyönyörű, és igazán megérdemli, hogy északról délre végigjárjuk! S remélni merem, Norman, hogy arról a Franklin-erődről van visszatérés!

- Hogyne lenne, asszonyom, már úgy értem, hogyha elérhetjük... - mondta az öreg Norman. - Igen ám, csak hogy a két hétig tartó viharok sem ritkák ezen a tavon, ha meg egészen a déli partokig sodor bennünket a balszerencsénk, akkor nem ígérem meg Jasper Hobson hadnagy úrnak, hogy egy hónapon belül viszontlátja a Bizakodás-erődöt.

- Akkor hát vigyázzunk - felelt a hadnagy -, mert hiszen ekkora késés miatt az egész tervünk dugába dőlne. Így hát csak óvatosan csináljuk, barátom, és ha kell, akkor inkább minél előbb vigyen vissza bennünket az északi partra. Úgy vélem, hogy Paulina Barnett asszony nem riad vissza egy húsz-huszonöt mérföldes gyalogtúrától.

- Ha akarnék, akkor se tudnék most már visszajutni az északi partra, hadnagy úr - válaszolta Norman. - Győződjék meg róla ön is: a szél egyre inkább erről az oldalról fúj. Mindössze azt kísérelhetem meg, hogy északkeletnek fordítsam a teknő orrát, és - hacsak nem erősödik a szél - remélem, akkor jól haladunk.

De úgy fél öt óra tájt már biztos volt, hogy itt a vihar. Fenn a magasban élesen sívított a szél, eddig még nem ereszkedett le a tó felszínére, de már ez sem késhetett soká. A ködben kóválygó rémült madarak vijjogása hallatszott. Egyszerre csak kettészakadt a sűrű köd, és láthatóvá váltak az alacsonyan szálló, szagztatott fellegek, amelyeket valóságos gőzsűrű rongyokként űzött délnek a szél. Az, amitől az öreg annyira félt, bekövetkezett. Északi szél fújt, és nyilvánvaló volt, hogy néhány perc múlva orkánná erősödve csap le a tóra.

- Vigyázat! - kiáltotta Norman, megfeszítve a vitorlakivonó kötelet, úgyhogy a kormányrúd segítségével egyenest szélnek fordította a bárkát.

Itt volt a szélvihar! A bárka előbb oldalára dőlt, majd felegyenesedett, s felrohant egy hullám csúcsára. Ettől kezdve akkorára nőttek a hullámok, mint a viharos tengeren. De mivel aránylag sekély volt a víz, a hullámok teljes súlyukkal a tó medrének talajához ütődtek, s onnan mintegy visszaverődve, csodálatos magasságra emelkedtek.

- Segítsenek! Nem bírom! - kiáltotta az öreg matróz, s megkísérelte gyorsan bevonni a vitorlát.

Jasper Hobson, sőt még maga Paulina Barnett asszony is segítségére sietett Normannek, de sikertelenül, mert nemigen értettek hozzá, miként kell kezelni egy vitorlás bárkát. Norman nem engedhette el a kormányrudat, mivel pedig a vitorlarúd-tartókötel az árboc csúcsán

összegabalyodott, a vitorlát nem lehetett bevonni. Az a veszély fenyegetett, hogy a bárka bármely pillanatban felfordulhat; máris hatalmas hullámok csapkodták az oldalát. Az ég csupa felleg, és egyre jobban beborult. Hideg eső záporozott, hóval elegyest, az orkán kétszeres erővel dühöngött, tépve a hullámok taraját.

- Vágja el! Hát vágja már el! - ordított az öreg matróz, túlharsogva a vihar üvöltését.

Jasper Hobson, miközben a szél elvitte a kucsmáját, félig vakon a záporosóban kezébe kapta Norman kését, és úgy metszette el a megfeszült vitorlarúd-tartókötelet, hogy az megpendült, mint a hárfa húrja; de a nedves kötél nem szaladt a csiga vájatában, és a vitorlarúd vége egybefeszülve maradt az árboccal.

Norman most már menekülni szeretett volna, menekülni dél felé, mivel sehogyan sem bírt szembefordulni a széllel; ámbár a menekülés módja rendkívül veszélyes volt a hullámok közepette, amelyeknek sebessége nagyobb volt, mint a bárkáié; nincs más hátra, menekülni még akkor is, ha ezzel az a kockázat jár, hogy ellenállhatatlanul sodródniak egészen a Nagymedve-tó déli partjáig!

Jasper Hobson és bátor útitársnője tisztában volt azzal, mekkora veszély fenyegeti őket. Ez a törekeny kis bárka már nem sokáig állhat ellen a hullámok vad csapásainak. Vagy szétzúródik, vagy felborul. Azoknak élete, akiket ez a deszkatákolmány hordoz, Isten kezében van.

Mindennek ellenére sem a hadnagy, sem Paulina Barnett asszony nem esett kétségbe. Padjukba kapaszkodva ültek, tetőtől talpig a hullámok jeges zuhanya alatt. Verte őket a havas eső, de tekintetük rettegés nélkül próbált áthatolni a vastag ködfalon. Már nem volt föld sehol. A bárkától egy kötélhossznyira¹⁷ a tó vize egybeolvadt a sötét fellegekkel. Aztán szemük az öreg Normant kereste, aki összeszorított fogakkal, kemény kézzel ragadta meg a kormányrudat, és megkísérelte szélirányban tartani a bárkát.

De az orkán tombolása most már olyan eszeveszetté vált, hogy a hullámok kénye-kedvére bízott bárka nem haladhatott tovább ilyen veszélyes módon. Az előről rázuhanó hullámok elkerülhetetlenül széjjelzúzták volna. Elülső deszkái már kezdtek szétválni, valahányszor teljes súlyával egy-egy hullámvölgybe zuhant, azt lehetett volna hinni, hogy sose jön fel többé.

- Menekülni kell! Mégiscsak menekülni - mormogta az öreg matróz.

És nagyot taszítva a kormányrudon, s megeresztve a vitorlakivonó-kötelet, délnek fordította a bárka orrát. A szakadásig feszült vitorla nyomban szédületes sebességgel ragadta magával a bárkát. Ám az óriási hullámok gyorsabbak voltak, még sebesebben rohantak, s így, hátszállal száguldva, nagy veszélyt jelentett ez a menekülés. Most már a hajócska útjába vetették magukat a súlyos víztömegek, s ezeket ki sem lehetett kerülni. A bárka megtelt vízzel, ha nem merítgetik szüntelen, már elsüllyedtek volna. Minél szélesebb részére kerültek a tónak, s ezáltal egyre távolabb a parttól, annál vadabbul verték őket a hullámok. Sehol menedék, sem fák, dombok védőfala, szabadon garázdálkodhatott az orkán. Ha nagy néha kiderült egy-egy pillanatra, vagy még inkább akkor, ha pillanatra rés szakadt a sűrű ködfalon, óriási jég-hegyeket pillantottak meg, amelyeket bójákként hajtottak a hullámok, s ezek is a tó déli része felé úsztak.

¹⁷ Tengerész-hosszmérték; 1 kötélhossz = 185,2 méter

Fél hatra járt az idő. Sem Norman, sem Jasper Hobson nem volt képes felbecsülni, mekkora utat is tettek meg hát az indulás óta, de még csak azt sem, hogy milyen irányban haladnak. Már nem voltak urai többé a bárkájuknak, s a vihar kénye-kedvének voltak kiszolgáltatva.

Ebben a pillanatban, mintegy százlábnyira a bárka mögött egy szörnyű hullám fehér tarajkoronája emelkedett hihetetlen magasságba. Előtte a tó felületének egyenetlensége örvényszerű mélységet szakított fel. A közbeeső apró hullámok eltűntek, széttiporta őket a szél. Ebben az örvénylő mélységben fekete volt a víz színe. A bárka ennek a folyvást forgó vízmeredélynek legfenekére került, és már jött is az óriási hullám, magasán minden többi vele együtt csapkodó társa fölött, közeledett a bárka felé, s azzal fenyegette, hogy menten szétlapítja. Norman megfordult, és látta a közeledtét. Jasper Hobson és Paulina Barnett asszony is rémülettől tágra meredt szemmel várták, mikor zúdul rájuk menthetetlenül!

A hullám szörnyűséges robajjal zúdult le. Egyenest a bárkára, melynek tatja teljesen víz alá került. Rettenetes rázkódást éreztek. Kiáltás hagyta el a hadnagy és társai ajkát, mikor ez a vízhegy rájuk omlott, s eltemette őket. Azt kellett hinniük, hogy ebben a pillanatban elsüllyedt a bárka.

A háromnegyed részéig vízzel telt bárka mégis felemelkedett, de az öreg matróz már nem volt rajta!

Jasper Hobson kétségbeesett kiáltást hallatott. Paulina Barnett asszony visszafordult feléje.

- Normannek vége! - mutatott hátra: a vén matróz helye üres volt.

- A szerencsétlen! - sóhajtott az utazónő.

Jasper Hobsonnal együtt felállt, kockáztatva, hogy kiesnek a hullámok hátán táncoló bárkából. De nem láttak semmit. Még csak egyetlen segélykiáltást sem hallottak.

És test se bukott fel a fehéren tajtékozó habok fölött. Az öreg tengerész a hullámok közt lelte halálát.

Paulina Barnett és Jasper Hobson visszarogytak a padjukra. Most már egyedül maradtak a bárkán, hát önmaguknak kell gondoskodni az életük megmentéséről. De sem a hadnagy, sem társnője nem értettek a vitorlás bárka kezeléséhez. Ilyen körülmények között ugyan még a legtapasztaltabb tengerész is aligha lett volna képes azt helyes irányban tartani! A bárka a hullámok játékszerévé vált. A még mindig dagadó vitorlája tovaragadta. Vajon sikerül-e Jasper Hobsonnak megfékeznie ezt a veszett futást?

A szerencsétlenek szörnyű helyzetben voltak, őrzöngő viharban, ezen a törékeny bárkán, amelyet még csak irányítani sem tudtak!

- Elvesztünk - mondta a hadnagy.

- Nem, hadnagy úr - felelt a bátor Paulina Barnett asszony. Előbb segítsünk magunkon! Akkor majd isten is megsegít!

Jasper Hobson most hát megértette, hogy ki ez a bátor asszony, akinek sorsában ő most osztozik.

A legsürgősebb teendőjük az volt, hogy kimerjék a bárkából a betódult vizet, amely megnehezítette. Ha még egy hullám becsap, pillanat alatt megtelt volna, s azon nyomban el is süllyed. Egyébként ez azért is fontos volt, mert a betódult víztől megszabadult bárka könnyebben fut fel a hullámokra, tehát kevesebb a kockázat, hogy egy hullám agyonnyomja.

Így hát Jasper Hobson és Paulina Barnett asszony szaporán merte kifelé a vizet, amely ide-oda löttyent a bárkában, s így pusztán mozgékonyásával is felborulással fenyegette. Hát ez bizony nem volt könnyű munka, mert minduntalan be-bechapott egy-egy hullámtaraj, szüntelenül kézben kellett lennie a vízhányó lapátnak. Főként az utazónő küszködött ezzel a munkával. A hadnagy ezalatt a kormányrudat fogta, s nagy ügyel-bajjal szélirányban tartotta a bárkát.

Ráadásul, hogy még nagyobb legyen a veszély, az éjszaka vagy legalábbis a sötétség - mert az éjszaka ezen a földrajzi szélességen s ebben az évszakban alig néhány óráig tart - fokozódott. Az alacsonyan vonuló, köddel elegyes fellegek olyan sűrű ködfalat alkottak, hogy a csekély világosság alig bírt rajta áthatolni.

Két bárkahosszúságra se láttak, s a bárkájuk darabokra tört volna, ha valamelyik arra tévedt jéghegybe ütközik. Márpedig ezek az úszó jéghegyek váratlanul bukkanhattak fel, és ekkora sebességnél nem volt semmi lehetőségük elkerülésükre.

- Ön már nem ura a kormányrúdjának, Jasper úr? - kérdezte a vihar pillanatnyi csendesülésekor Paulina Barnett asszony.

- Nem, asszonyom, és önnek minden eshetőségre készen kell lennie - válaszolta a hadnagy.

- Készen is vagyok - felelte egyszerűen a bátor asszony.

Ebben a pillanatban vászonszakadás siketítő zaja hallatszott. A szél kettérepesztette és letépte a vitorlát, amely úgy szállt tovább, mint valami fehér pára. A sebes futásban levő bárka siklott még pár pillanatig, aztán megállt, és a hullámok úgy hajigálták, mint egy hajóroncsot. Jasper Hobson és Paulina Barnett asszony elveszettnek hitték magukat! Szörnyű rázkódtatást szenvedtek, lerepültek a padjukról, meg is sebesültek, csupa horzsolás volt a testük. A bárkán még csak egy zsebkendőnyi vászondarab sem akadt, amit szélnek lehetett volna feszíteni. A ködös homályban, a rájuk zuhogó havas eső záporozásában alig láthatták egymást a szerencsétlenek, szavukat is elnyomta a vihar üvöltése, s már azt várták, hogy a következő pillanatban végük van; s ez így ment talán egy óra hosszat, így gunnyasztottak ott, Istennek ajánlva lelküket, mert más már nem segíthetett rajtuk.

Meddig tévelyegtek még így, az őrjöngő hullámok hátán? Ezt sem Hobson hadnagy, sem Paulina Barnett asszony nem tudta volna megmondani. Ekkor erős összeütközés ropogása hallatszott.

A bárka egy óriási jéghegybe ütközött. Úszó jégtömb volt, az oldala meredek és csúszós, úgyhogy sehogy sem tudott belekapaszkodni a kéz. Az összeütközést sehogy sem voltak képesek megakadályozni, az ütés ereje felszakította a bárka orrát, s a víz zuhatagként tódult be a résen.

- Süllyedünk! Elsüllyedünk! - kiáltotta Jasper Hobson.

A bárka valóban süllyedni kezdett, a betóduló víz már a padok magasságáig ért.

- Asszonyom! Itt vagyok, asszonyom!... A közelében maradok!... - kiáltott a hadnagy.

- Nem, hadnagy úr! Egymagában megmenekülhet... De ketten együtt elveszünk! Hagyjon sorsomra engem!... Velem ne törődjék!...

- Soha! - kiáltotta Hobson hadnagy.

De alighogy kimondta ezt a szót, a bárkát még egy hatalmas hullámcsapás érte, s nyomban elsüllyedt.

Mindketten eltűntek a bárka süllyedése okozta kavargó örvényben. Néhány pillanat múlva felvetette őket a víz. Jasper Hobson egyik karjával erőteljes csapásokkal úszott, s a másikkal társnőjét tartotta a víz színén. De nyilvánvaló volt, hogy a dühöngő hullámok ellen vívott szörnyű küzdelme nem tarthat soká, s hogy mindjárt vége neki is - meg annak is, akit meg akart menteni.

Ebben a pillanatban különös hangok ütötték meg a fülét. Nem lehetett valami rémült madár vijjogása, hanem emberi hangok, emberi kiáltások. Jasper Hobson ereje végső megfeszítésével kiemelkedett a hullámok közül, és gyorsan körülnézett.

A sűrű ködben semmit sem látott. És mégis egyre hallotta a kiáltásokat, amelyek mintha most közelednének. Kik lehetnek azok a vakmerők, akik segítségükre jönnek? De bárkik legyenek is, már későn érkeznek. A hadnagy belegabalyodott a ruháiba, már úgy érezte, hogy a szerencsétlen nő magával húzza a mélybe. Az asszony feje most már minduntalan a víz alá bukkott.

Ekkor, a veszedelemben levő ember végső ösztönével Jasper Hobson egy nagyot kiáltott, s eltűnt egy házmagasságú hullám alatt.

De Jasper Hobson nem tévedett. Három, a tavon bolyongó férfi észrevette a veszélyben levő bárkát, és a fuldoklók segítségére sietett. Ezek az emberek - az egyedüliek, akik némi eséllyel szállhattak szembe az eszeveszett elemekkel - az egyetlen olyan vízi járművön közeledtek, amely ellenállhat ennek a viharoknak.

Három eszkimó volt, mindegyik erősen hozzászíjazva a kajakjához.

Az eszkimó kajak hosszú, vadbőrből készült csónak, amelynek két vége felfelé hajlik, rendkívül könnyű ácsozatú, s borjúfőka inából készült fonallal varrott főkabórral van borítva. A kajakra, egész hosszában, felül is bőrt feszítenek, kivéve a közepét, az ülés helyét. Ide ül be az eszkimó. Vízhatlan ruháját körös-körül beledugdossa az ülésnyílás hátsó részébe, tehát úgyszólván egy testet képez a járművével, amelybe így egyetlen csöpp víz sem hatolhat be. Ezt a könnyű, furge kajakot könnyedén kapja hátára a hullám, sohasem süllyedhet el, és ha fel is fordul, csak egy-két evezőcsapás, és máris talpon van; ellenállhat, és valóban meg is állja a helyét ott, ahol a naszádok menthetetlenül szétzúzódnak.

A három eszkimó éppen idejében érkezett a hajótörés színhelyére; az a végső segélyordítás vezette őket, amelyet a hadnagy hallatott. Jasper Hobson és Paulina Barnett asszony, bár már félig megfulladtak, érezték, hogy erős kezek ragadják meg őket, s húzzák ki a mélységből. De ebben a sötétségben még csak az arcát se láthatták megmentőiknek.

Az egyik eszkimó megragadta a hadnagyot, és keresztbe fektette a kajakján. A másik ugyanilyen módon helyezte el Paulina Barnett asszonyt a saját csónakján, és a három kajak, melyeket hat láb¹⁸ hosszú evezőikkel ügyesen kezeltek az eszkimók, gyorsan haladt a tajtékzó hullámokon. Fél óra múlva a hajótörötteket letették a homokos parton, három mérföldnyire a Gondviselés-erőd alatt.

Csak az öreg matróz nem tért vissza!

¹⁸ Hosszmérték, 1 láb = kb. 30 cm

X. VISSZA AZ ÉLETBE

Este tíz óra felé Paulina Barnett asszony és Jasper Hobson kopogtatott az erődárok folyosójának ajtaján. Nagy volt a viszontlátás öröme, mert már elveszettnek hitték őket. De az öröm szomorúsággá változott, mikor megtudták, hogy az öreg Norman odaveszett. A derék vén matróz közszeretnek örvendett, s emlékét igaz bánattal, kegyelettel őrizték. Ami a bátor, hű eszkimókat illeti, hát azok közömbösen vontak vállat a hadnagy és útitársnője áradozó köszönetére, mégcsak nem is akartak betérni az erődbe. Amit tettek, azt ők egészen természetesnek tartották. Nem ez volt az első mentőakciójuk; mindjárt folytatták is kalandos útjukat a tavon; éjjel-nappal ott siklott a kajakjuk, a vidrát hajszozták, és vízimadarakra vadásztak.

A Jasper Hobsonék visszaérkezését követő éjszakát, június elsejét és a másodikára virradó éjt teljesen a pihenésnek szentelték. A kis csapat igen jól érezte itt magát, de a hadnagy megmásíthatatlan elhatározása az volt, hogy másodikán reggel, ha az időjárás megengedi, elindulnak. Szerencsére a vihar elült.

Felton őrmester a kereskedelmi ügynökség minden tartalékját az osztag rendelkezésére bocsátotta. Néhány kutyafogatot kicseréltek, úgyhogy az indulás pillanatában Jasper Hobson szép rendben felsorakozva találta szánjait az erőd kerítésének kapujában.

A búcsúzkodás megtörtént. Mindenki megköszönte Felton őrmesternek, hogy ilyen körülmények között előzékeny vendégszeretetet tanúsított irántuk. Paulina Barnett asszony az első között volt, akik hálájukat fejezték ki az őrmesternek. Az őrmester keményen kezét szorított sógorával, s ezzel véget is ért a búcsúzkodás ceremóniája.

Kettesével szálltak fel a szánokra, s most Paulina Barnett asszony és a hadnagy egyazon járműre szálltak fel. Utánuk Madge és Long őrmester szánja következett.

Jasper Hobson az indián törzsfőnök tanácsára úgy határozott, hogy a legrövidebb úton éri el az amerikai partot, vagyis egyenest levágva az utat halad a Bizakodás-erőd és a part között. Miután megnézte a térképeit, amelyek csak megközelítően ábrázolták a területet, úgy vélte helyesnek, ha a Coppermine-folyó völgyében ereszkedik le; ez az elég jelentékeny folyó a Koronázási-tengeröbölbe ömlik.

A Bizakodás-erőd és a folyó torkolata közt legfeljebb másfél foknyi a távolság, vagyis nyolcvanöt-kilencven mérföld. Az a mély bevágás, amelyet a tengeröböl alkot, északon a Krusenstern-fokban végződik, ettől a foktól kezdve aztán a part egyenesen halad nyugat felé, egészen addig, ahol, az északi szélesség hetvenedik foka fölött, a Bathurst-fokig emelkedik.

Jasper Hobson tehát megváltoztatta az addig követett útirányát, és kelet felé tartott, oly módon, hogy így néhány óra múlva egyenes vonalban érhesse el a folyót.

Másnap, június 3-án délután el is érték. A Coppermine, ez a kristálytisza, sebes vizű folyó most már jégmentes volt; bő vize széles völgyön futott át, melyet számos apró, szeszélyesen kanyargó, de könnyen gázolható folyócska öntözött. Ezen a sík területen hát elég gyorsan haladhattak a szánok. Miközben szánjuk tovasiklott velük, Jasper Hobson elbeszélte útitársnőjének az ország történetét, amelyen most áthaladnak. Igazi közvetlenség, helyzetük és életkoruk engedélyezte bensőséges barátság szövődött Hobson hadnagy és útitársnője között. Paulina Barnett asszony szívesen tanult, és - mivel ösztönös érdeklődést tanúsított a felfedezések iránt - szerette hallgatni a felfedezők történetét.

Jasper Hobson „könyv nélkül” tudott mindent az ő Észak-Amerikájáról, s így tökéletesen kielégítette útitársnője kíváncsiságát.

- Mintegy kilencven esztendővel ezelőtt - kezdte - ez az egész terület, amelyet a Coppermine-folyó szel keresztül, ismeretlen volt, és a Hudson-öböl Társaság ügynökeinek köszönhető, hogy felfedezték. Igen ám, asszonyom, csakhogy - amint ez a tudomány terén csaknem mindig történni szokott -, míg egy dolgot keresünk, egy másikat fedezünk fel. Kolumbusz Ázsiát kereste, és Amerikát találta meg.

- Akkor hát a Hudson-öböl Társaság ügynökei mit kerestek? - kérdezte Paulina Barnett asszony. - Talán azt a híres északnyugati átjárót?

- Nem, asszonyom, dehogyis - felelt a fiatal hadnagy. - Egy évszázaddal ezelőtt a Társaságnak egyáltalán semmi érdeke sem volt abban, hogy ezt az új közlekedési utat használja, amely inkább volt jövedelmező a versenytársainak, mintsem önmagának. Sőt vannak, akik azt állítják, hogy 1741-ben egy bizonyos Christophe Middleton ellen, akit azzal bízott meg az angol kormány, hogy ezt a vidéket felkutassa, nyilvánosan azt a vádat emelték, hogy a Társaságtól ötezer font sterlinget kapott, csupán azért, hogy jelentse ki, miszerint a két óceán között tengeri úton nincs összeköttetés, és ilyen nem is létezhet.

- Hát ez bizony nem válik valami nagy dicsőségére ennek a híres Társaságnak! - jegyezte meg Paulina Barnett asszony.

- Én ezen a ponton nem is védelmezem a Társaságot - felelt Jasper Hobson. - Sőt még azt is hozzáteszem, hogy szigorúan el is ítélte a Társaságnak ezeket a manővereit a parlament, amikor 1745-ben húszezer font sterling jutalmat ígért bárkinek, aki a kérdéses átjárót felfedezi. És még ugyanabban az esztendőben történt, hogy két rettenthetetlen utazó, William Moor és Francis Smith - abban a reményben, hogy felfedezik az annyira óhajtott átjárót - egészen a Repulse-öbölig hatoltak fel. De vállalkozásuk nem sikerült, és másfél esztendeig tartó távollét után kénytelenek voltak visszatérni Angliába.

- De nem akadtak más hajóskapitányok, akik az ő nyomdokukban csakhamar nekivágtak volna az útnak? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Nem, asszonyom, és a kitűzött hatalmas jutalomösszeg ellenére sem akadt további harminc esztendeig senki, aki az amerikai szárazföld - vagyis inkább Angol-Amerika, mert most már így illik nevezni - ezen részének földrajzi felkutatását megkísérelte volna. Csak 1769-ben történt, hogy a Társaság egyik ügynöke megkísérelte folytatni Moor és Smith kutatómunkáját.

- Tehát a Társaság mégiscsak megváltoztatta szűk látókörű és önző nézeteit, Jasper úr?

- Nem, asszonyom, eddig még nem. Samuel Hearne - mert ez volt a neve annak az ügynöknek - kiküldetésének csupán az volt a célja, hogy fedezze fel annak a rézbányának pontos helyét, amelyet a bennszülött felderítők jeleztek. 1769. november 6-án indult útnak ez az ügynök, a Churchill-folyó mellett fekvő Prince de Galles-erődből, a Hudson-öböl keleti partjáról. Samuel Hearne merészen hatolt előre, északnyugatnak; de olyan rettentő hidegre fordult az idő, hogy elfogyott az élelmiszere és vissza kellett fordulnia, s visszatért a Prince de Galles-erődbe. Szerencsére nem olyan ember volt, aki egyhamar elveszti a bátorságát. A következő év február 23-án ismét nekivágott; ezúttal néhány indiánt is vitt magával. Ez a második expedíció rendkívül fáradtságos volt. Sok helyütt nem akadtak se vadra, se halra, amire pedig Samuel Hearne számított. Sőt egyszer még az is megesett velük, hogy egy hétig semmi egyéb ennivalójuk nem volt, mint vadon termett gyümölcsök, ócska bőrdarabok és holmi égetett csontok. Tehát a rettenthetetlen utazó kénytelen-kelletlen visszatért a kereskedelmi ügynökségre anélkül, hogy bármi eredményt elért volna. De ez a balsiker sem riasztotta vissza.

Harmadszor is útnak indult, 1770. december 7-én, és tizenkilenc havi küzdelem után 1772. július 13-án felfedezte a Coppermine-folyót, amelynek egészen a torkolatáig ereszkedett le, és azt állította, hogy ott nyílt tengert látott. Akkor történt először, hogy valaki elérte Amerika északi partját.

- De hát azt az északnyugati átjárót, vagyis az Atlanti- és Csendes-óceán közti közvetlen közlekedési utat egyáltalán nem fedezték fel? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Nem, asszonyom - felelt a hadnagy -, pedig hány meg hány kalandot kereső tengerész kutatta azóta is! 1773-ban Phipps, 1776-tól 1779-ig James Cook és Clerke, 1815-től 1818-ig Kotzebue, Ross, Parry, Franklin s még oly sokan mások szentelték magukat ennek a nehéz feladatnak, de hasztalan, s napjaink felfedezőire, név szerint a vakmerő Mac Clure-re kellett várnunk, hogy végre ráakadjunk arra az egyetlen férfúra, aki valóban a Jeges-tengeren átkelve jutott el egyik óceánból a másikba.

- Hát ez aztán valóban olyan földrajzi tény, Jasper úr - válaszolta Paulina Barnett asszony -, amelyre mi, angolok büszkék lehetünk! De mondja csak, a Hudson-öböl Társaság, miután végre nagylelkűbb nézeteket kezdett vallani, Samuel Hearne óta senki mást sem bátorított újabb utazásra?

- De igen, asszonyom, és a Társaságnak köszönhető, hogy Franklin végrehajthatta pontosan a Hearne-folyó és a Turnagain-fok közötti, 1819-től 1822-ig tartó utazását. Ez az expedíció is igen sok viszontagságon ment keresztül. Többször is megtörtént, hogy a kutatóút résztvevőinek semmi élelmük sem volt. Két kanadait meggyilkoltak a társaik, s aztán felfalták őket... Ennyi kínszenvedés ellenére Franklin kapitány mégiscsak bejárt ötezer-ötszázötven mérföldnyi területet ezen a tájon, ezen az addig ismeretlen észak-amerikai partvidéken.

- Ez a Franklin ritka energiájú férfi volt! - jegyezte meg Paulina Barnett asszony - bátorságát be is bizonyította, mert szenvedései ellenére újból felkerekedett, s elindult az Északi-sark meghódítására.

- Így volt, asszonyom - válaszolta Jasper Hobson -, és a vakmerő kutató a saját felfedezései színhelyén lelte szörnyű halálát. De most már bebizonyosodott, hogy nem pusztult vele minden társa. Bizonyára sokan kóborolnak még e szerencsétlenek közül az örök jég magányában! Ó, igazán elszorul a szívem, ha ezekre a borzalmas sorsú elhagyottakra gondolok! Egy napon majd, Paulina asszony - tette hozzá különös meghatottsággal, de egyben az önbizalom hangján -, egy szép napon én majd alaposan felkutatom ezt az ismeretlen földet, ahol ez a gyászos katasztrófa történt, és...

- ...és azon a napon - vágott közbe Paulina Barnett asszony, és megszorította a hadnagy kezét -, azon a szép napon én társa leszek önnek azon a kutatóútján! Igen! Ez nekem is eszembe jutott, többször is, éppúgy, mint önnek, hadnagy úr, és az én szívem is éppúgy lázadozik, mint az öné, arra a gondolatra, hogy a mi honfitársaink, angolok, talán segítségre várnak ott...

- A segítség sajnos e szerencsétlenek legtöbbszörénél túl későn érkezne, de biztosíthatom, asszonyom, hogy némelyiknél még idejében.

- Bárcsak az Isten meghallgatná önt, hadnagy úr - felelt Paulina Barnett asszony. - És még azt is megjegyzem, hogy a Társaság ügynökei, akik a tengerpart közelében élnek, véleményem szerint bárkinél kedvezőbb helyzetben vannak ahhoz, hogy megkíséreljék teljesíteni az emberiségnek ezt a kötelességét.

- Osztom a véleményét, asszonyom - felelte a hadnagy -, mert hiszen ezek az ügynökök ráadásul még hozzá is vannak edzve a sarkvidék viszontagságaihoz. Egyébként ezt több alkalommal be is bizonyították. Vagy talán nem ők segédkeztek-e Back kapitánynak 1834. évi

utazása során, amely utazásnak a Vilmos császár földje felfedezését köszönhetjük? S pontosan ezen a földön történt Franklin katasztrófája. Vagy talán nem a mieink közül való volt a bátor Dease és Simpson, akiket éppen a Jeges-tenger partjainak felkutatásával bízott meg 1838-ban a Hudson-öböl kormányzója? Ezen a kutatóúton pillantották meg először a Viktória királynő földjét. Remélem tehát, hogy a jövő a mi Társaságunk számára tartogatja a sarkvidék végleges meghódításának feladatát. Ezek a kereskedelmi ügynökségek lassacskán észak felé hatolnak - mert hiszen a prémes állatok errefelé kénytelenek menekülni -, és egy szép napon magán az Északi-sarkon emelkedik majd egy erőd, ezen a matematikai ponton, ahol a földgömb valamennyi délköre kereszteződik!

E beszélgetés folyamán és még számos ezt követő diskurzusuk alkalmával Jasper Hobson elbeszélte a Társaság szolgálatába lépése óta történt kalandjait, a rivális ügynökségeken dolgozó versenytársai ellen vívott küzdelmeit, valamint azokat a kísérleteit, amelyek az északi és nyugati ismeretlen területek felkutatására irányultak. Paulina Barnett asszony viszont a saját, a tropikus vidékeken át vezető bolyongásainak történetét beszélte el. Elmondta mindazt, amit eddig végzett, és azt is, amit még csak ezután akar véghezvinni. Kellemes volt ez a hadnagy és útitársnője közötti kölcsönös beszámoló, s megszépítette az utazás hosszú óráit.

Ezalatt csak úgy száguldtak a szánokkal a kutyák, észak felé. A Jeges-tenger közelében a Coppermine-folyó völgye lényegesen kiszélesedett. A dombok oldalt lankásabbá és egyre alacsonyabbá váltak. Gyantás illatú facsoportok törték meg itt-ott e furcsa táj egyhangúságát. Néhány jéghegy, amely a folyó sodrában úszott, még ellenállt a napsugaraknak, de számuk napról napra csökkent, úgyhogy nemcsak csónakon, de akár dereglyén is könnyűszerrel le lehetett volna ereszkedni a folyón, amelyen semmiféle természeti akadály, semmilyen kiálló szikla nem állta el az utat. A Coppermine-folyó medre mély és széles volt. Kristálytisztá, olvadó hólé táplálta vize eléggé gyors folyású volt anélkül, hogy bárhol is örvénylő forgatagokat képezett volna. Előbb nagyon is kanyargós felső folyása most már lassacskán egyenessé vált, aztán több mérföldnyi távolságon át futott ebben az egyenes vonalban. Finom, kemény homok alkotta széles, lapos partjait, néhol száraz, csenevész fű borította, amelyen elég jól siklottak a szánok, s fejlődhettek fel a hosszú sorban egymást követő fogatok. Emelkedők sehol, így aztán a kutyák könnyen húztak az egyenletes talajon.

Az osztag tehát nagy sebességgel haladt. Éjjel-nappal úton voltak - ha ugyan használhatjuk ezt a kifejezést olyan vidéken, amely fölött a pályáján csaknem vízszintes ívet leíró nap csak alig tűnt el. Ezen az északi szélességen két órát sem tartott az éjszaka, s ebben az évszakban a hajnal azonnal követte itt az alkonyt. Egyébként szép idő volt. Az ég meglehetősen tiszta, ámbár a láthatár kissé ködbe veszett; s az osztag pompás körülmények között folytatta útját.

Két napig nehézségek nélkül haladtak a Coppermine-folyó partján. A folyó környékét nemigen látogatták a prémes állatok, de a madarak csak úgy nyüzsögtek a parton. Ezrével lehetett volna számlálni őket. A hadnagyot aggasztotta is a nyuszt, hód, hermelin és róka csaknem teljes hiánya. Azon töprengett, vajon a ragadozók és rágcsálók népe nem hagyta-e el ezt a vidéket éppúgy, mint a délen könnyörtelenül hajszolt társaik. Ez valószínű volt, mert gyakran találkoztak táborozás maradványaival, kialudt tábortüzekkel, amelyek arról tanúskodtak, hogy a minap vagy régebben bennszülött vagy más vadászok jártak erre. Jasper Hobson már látta, hogy északabbra kell vonulnia, ha ki akarja aknázni a vadászterületet, és azt is, hogy ha eléri a Coppermine-folyó torkolatát, akkor útjának csupán egy részét tette meg. Így tehát sietett, hogy végre elérhesse a partnak azt a pontját, amelyet Samuel Hearne megpillantott volt, s minden lehető elkövetett, hogy sürgesse osztaga haladását.

Egyébként valamennyien osztották Jasper Hobson türelmetlenségét. Mindenki sietett, ahogyan csak bírt, hogy minél hamarabb elérjék a Jeges-tenger partját. Valami megnevezhetetlen vonzóerő vitte előre ezeket a merész úttörőket. Az ismeretlen varázsának délibábja játszott a szemük előtt. Talán ezen az annyira vágyott parton kezdődnek majd az expedíció igazi fáradalmai? Annyi baj legyen. Mindahányan mielőbb szembe akartak szállni vele, neki, egyenest a célnak! Ez az út, amelyen most haladtak, olyan vidéken vezetett keresztül, amely közvetlenül nem érdekelhette őket, de a Jeges-tenger partján aztán igazán megkezdődik a valódi kutatóút. És most már mindnyájan szerették volna magukat ott látni azon a tájon, amely néhány száz mérföldnyire nyugatra metszi a hetvenedik földrajzi szélességi kört.

Végre, június 5-én, négy nappal azután, hogy a Bizakodás-erődöt elhagyták. Jasper Hobson már látta, hogy a Coppermine-folyó mindjobban szélesedik. A nyugati part kissé görbe vonalban folytatódott, s egyenest északnak tartott. Kelet felé, épp ellenkezőleg, a part kör alakban terjedt egészen a láthatár legszélső pereméig. Jasper Hobson nyomban megállította szánját, s társaihoz fordulva a végtelen tengerre mutatott.

XI. A TENGERT PART MENTÉN

Az a széles torkolatból, amelyhez az osztag hatheti utazás után megérkezett, trapezoid alakú bemélyedést képezett, amely éles szögben hasította be az amerikai szárazföld partját. A trapéz nyugati szöglete nyílt a Coppermine-folyó torkolatára. Keleti sarka, ellenkezőleg, hosszú, keskeny utat képezett, amely a Bathurst-bejáró nevet kapta. Ezen az oldalon szeszélyesen tagolt, öblöcskékkal s kis természetes kikötőkkel csipkézett volt a part, teletűzdelve éles hegyfokokkal és meredek szirtekkel, szinte elveszett a szorosok, mederszűkületek és átjárók e zavaros tömkelegében, ami olyan furcsa képet ad a sarkvidék térképének. A másik oldalon, a torkolatéből balra, egyenest a Coppermine-folyó torkolatától kezdve északra emelkedett a part, és a Krusenstern-fokban végződött.

Ez a torkolatból a Koronázási-tengerből nevet viselte, s tele volt hintve a Duke of York szigetsort szigeteivel és szigetekkéivel.

Miután ezt Long őrmesterrel megbeszélte, Jasper Hobson elhatározta, hogy ezen a helyen egy napi pihenőt engedélyez társainak.

Most már megkezdődött a tulajdonképpeni kutatóút, amely majd lehetővé teszi Hobson hadnagynak, hogy ráakadjon a kereskedelmi ügynökség létesítésére alkalmas területre. A Társaság azt ajánlotta ügynökének, hogy ha csak lehet, a hetvenedik szélességi kör fölött, a Jeges-tenger partján tartózkodjék. Márpedig, ha eleget akart tenni ennek az utasításnak, akkor csak nyugat felé kereshetett olyan pontot, amely ilyen magas földrajzi szélességi fokon fekszik, és az amerikai szárazföldhöz tartozik. Mert kelet felé mindezek az annyira megosztott területek az Északi-sarkvidék részeit képezik - talán csak a Boothia-föld kivételével -, amelyet egyenest metsz a hetvenedik szélességi kör, de amelynek földrajzi alakzata nagyon bizonytalan.

Jasper Hobson meghatározta a földrajzi hosszúságot és szélességet, majd a térképen megállapította helyzetét, s látta, hogy még több mint száz mérföldnyire van a hetvenedik szélességi fok alatt. De a Krusenstern-fokon túl az északkelet felé folytatódó part csaknem a százharmincadik szélességi körnél hirtelen szögben túlhaladta a hetvenedik délkört, mégpedig pontosan annál a Bathurst-foknál, amelyet Craveny kapitány találkozóhelyként jelölt ki. Tehát ez volt az a pont, amelyet el kellett érnie, és itt emelkedik majd az új erőd, ha ugyan a hely megfelelő adottságokkal rendelkezik a kereskedelmi ügynökség létesítéséhez.

- Látja, Long őrmester - mondta a hadnagy, miközben térképét kitergette az altiszt előtt -, itt megvannak azok a feltételek, amelyeket előírt számunkra a Társaság. Ezen a helyen az év legnagyobb részében nem fagy be a tenger, tehát ez lehetővé teszi, hogy a Bering-szoros felől érkező hajók egészen az erődig juthassanak el, élelmezessék az erődöt, és elszállíthassák termékeit.

- Nem is számítva azt - tette hozzá az őrmester -, hogy mivel itt már túl vagyunk a hetvenedik földrajzi szélességi fokon, az embereinknek dupla fizetés jár!

- Természetesen - felelte a hadnagy -, s azt hiszem, ezt zokszó nélkül el is fogadják.

- Nos hát, akkor nem marad más hátra számunkra, hadnagy úr, mint az, hogy elinduljunk a Bathurst-fok felé - mondta egyszerűen az őrmester.

Mivel azonban a hadnagy egy napi pihenőt engedélyezett, csak másnap, vagyis június 6-án indulhattak útnak.

Az utazás e második szakaszánál várható volt, hogy különbözik majd útjuk első részétől, s nagyon is különbözött. Azokat a rendelkezéseket, amelyek mostanáig szabályozták a szánok haladását, most már nem tartották be. Minden fogat tetszése szerint haladt. Egynapos szakaszokban utaztak, megálltak a part minden kanyarulatánál, s leggyakrabban gyalog kellett menetelniük. Hobson hadnagy csak azt az egy tanácsot adta útitársainak - azt ajánlotta nekik, hogy három mérföldnyinél messzebbre ne távolodjanak el a parttól, s hogy naponta kétszer, délben és este egyesüljön az egész osztag. Mikor leszállt az éj, tábort ütöttek. Ebben az évszakban állandóan szép idő járta, és a hőmérséklet elég magas volt, átlagosan 59 Fahrenheit-fok (15° Celsius, zero alatt). Kétszer-háromszor futó hóvihar kerekedett, de nem sokáig tartott, és nem befolyásolta lényegesen a hőmérsékletet.

Az amerikai partnak ezt az egész szakaszát, amely a Krusenstern-fok és a Parry-fok között terül el, s több mint kétszázötven mérföldnyi térségen fekszik, most hát június 6-tól június 20-ig a lehető legnagyobb gondossággal kutatták fel. Ha ennek a tájnak földrajzi felderítése nem is hagyott semmi kívánnivalót maga után, ha Jasper Hobson - akinek feladata teljesítésénél szerencsére Thomas Black, a csillagász is segítségére volt - még néhány vízrajzi adatbeli tévedést is helyesbíthetett, a környékbeli területeket is éppoly gondosan figyelték meg abból a speciális szempontból, amely közvetlenül érdekelte a Hudson-öböl Társaságot.

Valóban vadbőség van-e vajon ezeken a területeken? Lehet-e biztosan számítani a hús-vadra, éppúgy mint a prémes állatokra? Magának a vidéknek élelemforrásai elegendők-e arra, hogy legalább a nyári évad folyamán élelemmel láthassák el a kereskedelmi ügynökség lakóit? Bizony, súlyos kérdések voltak ezek, amelyeket Hobson hadnagy most itt felvetett, s amelyek joggal aggaszthatták. Íme, a hadnagy megfigyelésének eredménye:

Maga a tulajdonképpeni vad - az, amelyet Joliffe káplár, a többi között, kifejezetten előnyben részesített - nemigen nyüzsgött ezen a vidéken. A vadkacsafélék népes családjához tartozó szárnyasokban kétségtelenül nem volt hiány, de a rágcsálók népét csak gyengécskén képviselte néhány sarki nyúl; ezeket az óvatos állatokat egyébként igen nehezen lehetett megközelíteni. Ellenben medve szép számmal akadt az amerikai szárazföldnek ezen a részén. Sabine és Mac Nap gyakran bukkant e ragadozók friss nyomaira. Néhány medvét láttak is, de nem lehetett becserkészni őket, mindig tisztos távolban maradtak a vadászoktól. Hobsonék mindenesetre biztosak voltak abban, hogy a szigorú téli évszakban ezek a magasabb északi szélességről lehúzódo, kiéhezett állatok majd buzgón látogatják a Jeges-tenger partjait.

- Igen ám - jegyezte meg Joliffe káplár, akit az élelmezési kérdés szüntelenül aggasztott -, ha a mackó már benn van az éléskamrában, akkor nem megvetendő vadpecsenye, ha szükség van rá. De ha még nincs benne, akkor nagyon is fura jószág, csudára vigyázni kell vele, mert ökelme mindenesetre csak azt a sorsot szánja a vadásznak, amit az öneki!

Hát ennél bölcsebbet már nem is lehetett volna mondani. A medvehúsról, mint „vastartalékra” nem számíthatott biztosan az erőd élelmezési hivatala. Szerencsére csapatosan kószáltak ezen a vidéken a medvéknél hasznavehetőbb állatok, amelyeknek ízletes húsa egyes eszkimó és indián törzsek fő táplálékát képezi. Ezek pedig a rénszarvasok, és Joliffe káplár szívbeli nagy meglepődéssel állapította meg, hogy ezek a kérődzők bőven vannak erre felé, a partvidéken. A természet valóban mindent meg is tett, hogy idevonzza őket, két kézzel szórta itt számukra azt a fajta zuzmót, amely a rénszarvas legkedveltebb csemegéje; ügyesen ki tudja kaparni a hó alól. Az egész tél folyamán ez úgyszólván az egyedüli tápláléka.

Ez a körülmény Jasper Hobsonnak is éppúgy meglepődésére szolgált, mint a káplárnak; lépten-nyomon nyomokat fedezett fel. Könnyen fel lehetett ismerni őket, mivelhogy a rénszarvas patája - ahelyett, hogy belső oldalán lapos volna - domború, így a tevééhez hasonló

nyomot hagy. Ezek az állatok nyájukba verődnek össze, s teljesen vad állapotban kóborolnak Amerika némely részén; egy-egy rénszarvasnyáj olykor több ezer főt is számlál. Ha élve sikerül elfogni, a rénszarvas könnyen megszelidíthető, s jó szolgálatokat tesz a kereskedelmi ügynökségeknek, akár azzal, hogy kitűnő, nagyobb tápértékű tejet ad, mint a tehén, akár pedig mint a szán elé fogott igavonó állat. De halála után is éppoly hasznos a rénszarvas, mert jó vastag bőre alkalmas bőrruhák készítésére; szőréből meg kitűnő fonál készül, húsa ízletes, egyszóval nincs értékesebb állat ezeken az északi szélességeken, mint a rénszarvas.

Mikor tehát a hadnagy kétségen kívül megállapította azt a tényt, hogy bőven van errefelé rénszarvas, ez felbátorította annak a tervének megvalósításánál, hogy e terület egy pontján létesíti majd az erődöt.

De a prémes állatokat illetően is bizvást meg lehettek elégedve. A kis vízfolyásoknál számos hód- és pézsmapocok-kunyhó emelkedett. De a borz, hiúz, hermelin, rozsomák, nyuszt, nyérc is gyakori vendég volt ezen a csendes tájon, amelyet addig még nem vertek fel a vadászok puskalövései. És semmi nyom sem vallott arra, hogy ember járt volna erre, így hát az állatok tudták, hogy itt biztos menedékre találnak. A remek kék- és ezüstrókák nyomaira is ráakadtak; ez az állatfajta egyre ritkább lesz, s a bőre már-már annyit ér, mint a súlya aranyban. Sabine-nek és Mac Nap-nek e felfedező út folyamán többször is alkalma nyílt elejteni egy-egy ilyen értékes állatot. De a hadnagy - igen okosan - határozottan megtiltotta, hogy akár csak puskát is emeljenek ezekre az állatokra. Nem akarta elriasztani a sarki rókákat a téli évad beállta előtt, amikor sokkal sűrűbb, dúsabb, szebb a bundájuk. De egyébként sem volt semmi értelme, hogy útközben túlterheljék a szánjaikat. Sabine és Mac Nap megértették ezt a helyénvaló okoskodást, de azért továbbra is éppúgy viszkett a tenyerük, valahányszor egy-egy nyuszt, coboly vagy az a becses bundájú róka került lőtávolságba... De mindhiába, nem volt mit tenni Jasper Hobson parancsai ellen, márpedig a hadnagy nem engedte meg, hogy azokat bárki is áthágja.

Útjuk e második szakaszán tehát vadászaik nem is süthették el a fegyverüket másra, mint néhány jegesmedvére, amelyek olykor oldalvást fel-felbukkantak az osztag haladása irányában. De ezeket a ragadozókat most egyáltalán nem az éhség üzte errefelé, nyomban elináltak, s nem kellett attól tartani, hogy komoly összetűzésre kerül sor velük. Azonban, ha a vidék négy lábú népének nem is kellett tartani az osztagtól, nem így állt a dolog a szárnyasok nagy családjánál: nekik kellett fizetni a véradót az egész itteni állatvilágért. Fehér fejű sasok kerültek terítékre, ezek az óriási, fültépően vijjogó madarak, halászsólymok, amelyek rendszerint elhalt fák odvában fészkelnek, s nyáron egészen a sarki földrajzi szélességeig szárnyalnak, meg vakító fehér sarki ludak, örvös vadludak, étkezési szempontból a legízletesebb példányai a libaféléknek, hamvasszürke varjak, ezek a rendkívül csúnya, mókás kedvű szajkóféle madarak, dunnaludak, sarki récék és a szárnyas népségnek még sok más fajtája, amelyeknek fülsiketítő rikácsolását csak úgy visszhangozták a sarkvidék sziklafalai. Milliós számra élnek e magas északi szélesség tájain ezek a madarak, és a Jeges-tenger partjain a számuk valóban minden képzeletet felülmúl.

Érthető tehát, hogy a vadászok, akiknek szigorúan tilos volt négy lábúakra puskát fogni, szenvedélyesen kárpótolták magukat a szárnyas vadak üzésével. Az első két hétben több száz madarat lőttek, amelyek főként az ehető húsuak közé tartoztak, és amelyeket - mint a mindennapos corned-beef és kétszersült igen becses kiegészítését - sokra értékelték.

Így hát állatokban nem volt hiány ezen a vidéken. A Társaság nehézség nélkül megtölthette raktárait, és az erőd legénységének sem marad majd üresen az éléskamrája. De az, hogy ennek a két feltételnek itt eleget lehet tenni, még nem biztosíthatta a kereskedelmi ügynökség

jövőjét. Mert nem lehet letelepedni az ilyen magas földrajzi szélességen fekvő területen, ha nincs elég bőven tüzelő, hogy meg lehessen birkózni a sarkvidéki tél szigorával.

Az már aztán nagy szerencsének számított, hogy a partvidéket erdők borították, legtöbb volt bennük a fenyő. E gyantás illatú fenyőfacsoportok néhol olyan terjedelmesek voltak, hogy már akár erdőnek is lehetett nevezni őket. Néhol szétszórt csoportokban füzeket, nyárfákat, törpe-nyírfákat és számos szamócabokrot is észrevett Jasper Hobson. Ebben a meleg évszakban minden fa kizöldült, s ez kissé meglepő látványt nyújtott ezen a keserves, sivár, pusztasarkvidéken. A dombok alján a talajt csenevész fű bontotta, amelyet mohón legeltek a rénszarvasok; ezzel táplálkoznak majd télidőben is. Mindebből láthatjuk, hogy a hadnagy csak gratulálhatott önmagának azért, hogy az amerikai szárazföld északnyugati részén keresett új színhelyet a szörmekitermelésnek.

De azt is meg kell mondani, hogy ha állatokban nem is volt hiány ezen a tájon, viszont embernek még csak nyomát se lehetett látni. Eszkimókkal sem találkoztak, törzseik szívesebben közelítik meg a Hudson-öböl környékét, sem pedig indiánokkal, akik rendszerint nem merészkednek a sarkkörön túlra. A vadászokat ilyen messze távolban valóban utolérheti az állandó rossz idő, egyszerre csak ismét beköszönt a tél, és akkor aztán el vannak vágva a világtól.

Képzeltethetjük, hogy Hobson hadnagynak esze ágában sem volt panaszkodni amiatt, hogy itt nélkülöznie kell embertársait. Mert hiszen csak vetélytársakra talált volna bennük. S olyan vidéket keresett, amelyet még nem foglalt el senki, pusztaságot, amelyen a prémes állatok méltán remélhették, hogy itt menedéket találnak; s ebben a tárgyban nagyon is ésszerű beszélgetést folytatott Paulina Barnett asszonnyal, aki élénk érdeklődéssel figyelte, vajon sikerül-e a Társaság vállalkozása. Mert az utazónő egy pillanatra sem feledte, hogy ő itt a Hudson-öböl Társaság vendége, s így természetesen azt kívánta, hogy sikerüljenek a hadnagy tervei.

Elképzeltethetjük hát, mekkora volt Jasper Hobson csalódása, amikor június 20-án délelőtt szemben találta magát egy tábor maradványaival, amelyet valószínűleg csak nemrég hagytak el.

Ez a hely egy szűk kis öböl végén volt. Darnley-öbölnek nevezték, és nyugat felé a Parry-fok a végső pontja. Itt egy kis domb alján - nyilván a tábor körülkerítésére szánt - cölöpök heverték, és kihűlt hamurakás borította a kialudt tűzhelyeket.

Az egész osztag egybegyűlt e táborhely körül. Valamennyien érthetőnek találták, hogy ez a felfedezés sehogyan sem tetszik Hobson hadnagynak.

És a hadnagy meg is mondta:

- Hát ez bizony kellemetlen körülmény, s biztosítom önöket, hogy százszor szívesebben találkoztam volna itt egy jegesmedvecsaláddal!

- De hiszen ezek az emberek - bárkik legyenek is, akik itt táboroztak - kétségkívül már messze vannak - felelte Paulina Barnett asszony -, és valószínű, hogy azóta már vissza is érkeztek a délen fekvő vadászterületeikre.

- Ez attól függ, asszonyom... - felelt a hadnagy. - Ha azok, akiknek itt a nyomait látjuk, eszkimók, akkor bizonyára inkább még északabbra folytatták útjukat. Ha ellenben indiánok, akkor talán éppen abban járnak, hogy kiaknázzák itt ezt az új vadászterületet, mint ahogyan azt mi magunk is csináljuk; hát ismétlem: ez igenis, nagyon kellemetlen körülmény számunkra.

- De hát nem lehet felismerni valahogyan, hogy melyik fajhoz tartoznak az itt járt utasok? - kérdezte Paulina Barnett asszony. - Nem lehet tudni, hogy ezek északi eszkimók-e vagy déli indiánok? Én úgy vélem, hogy ez a két, olyannyira különböző szokású s eredetű néptörzs nem táborozhat egyazon módon.

Paulina Barnett asszonynak igaza volt, s lehet, hogy a táborozás maradványainak behatóbb megvizsgálása után megoldhatják ezt a fontos kérdést.

Jasper Hobson és néhány társa tehát hozzálátott ehhez a vizsgálathoz, s aprólékosan keresgélnek kezdtek, hátha találnak némi nyomot, valami itt felejtett tárgyat, sőt talán lábnyomot is, ami útbaigazítást adhatna nekik. De sem a talaj, sem pedig a kihűlt hamurakás nem szolgáltat megfelelő útmutatással. A néhány szétszórt állati csont sem mondott többet. Ez annyira bosszantotta a hadnagyot, hogy már éppen abba akarta hagyni ezt a céltalan vizsgálódást, amikor a mintegy tőlük százlépésnyire balra keresgélő Joliffe-né hangos kiáltása hívta.

Jasper Hobson, Paulina Barnett asszony, az őrmester, a káplár és még néhányan mások nyomban a kanadai menyecske felé igyekeztek. Joliffe-né mozdulatlanul állt ott, s figyelmesen vizsgálta a talajt.

És mikor a többiek odaértek hozzá, odakiáltott a hadnagynak:

- Ön nyomok után kutatott? Tessék! Itt vannak!

Joliffe-né a jó néhány, az agyagos talajban egészen világosan látszó lábnyomra mutatott.

Ez hát jellegzetes nyom, amely útbaigazítást nyújthatott, mert az indián lábnyoma meg az eszkimó lábformája teljesen különbözik egymástól, éppúgy mint a lábbelijük.

De Jasper Hobson mindenekelőtt ezeknek a lábnyomoknak furcsa elhelyeződése hökkentette meg. Ezek a nyomok valóban emberi láb lenyomatai, sőt cipős lábé, de - és éppen ez a különös - úgy látszott, mintha csak a talp nyomódott volna le. A saroknak nem volt nyoma. Ezenkívül ezek a nyomok furcsamód sokszorozódtak, közeledtek egymáshoz, kereszteződtek, de bármifélek voltak is, igen szűk körben topogtak.

Jasper Hobson felhívta társai figyelmét erre a furcsaságra.

- Ezek nem olyasvalakinek a lábnyomai, aki jár - mondta.

- Sem olyannak, aki ugrik, mivel a sarok nyoma hiányzik - tette hozzá Paulina Barnett asszony.

- Nem - lódította Joliffe-né -, ez valaki olyannak a lépése, aki - táncol!

Joliffe-nének minden bizonnyal igaza volt. Mikor alaposabban megvizsgálták a lábnyomokat, most már kétségtelen volt, hogy ezek olyan ember lábától származhattak, aki itt valamiféle koreográfiái¹⁹ gyakorlatokat végzett, de - egyáltalán nem valami nehézkes, kimért topogót, hanem inkább valami könnyed, tetszetős, virgonc táncot lejtett. Ennek a megfigyelésnek helyessége vitathatatlan volt. De vajon ki lehetett az, aki elég vidám természetű ahhoz, hogy ilyen ötlete támadjon, ilyen hetyke táncot járjon az amerikai szárazföldnek ezen a határmezsgyéjén, néhány foknyira a sarkkör alatt?

- Hát annyi szent, hogy nem eszkimó - jelentette ki a hadnagy.

¹⁹ Koreográfia = a táncművészet tana

- Nem is indián! - kiáltotta Joliffe káplár.

- Nem! Hanem francia! - szólalt meg nagy lelkiyugalommal Long őrmester.

És most már mindőjüknek az volt a véleménye, hogy valóban csak egy francia képes táncra perdülni a földgömbnek ezen a pontján!

XII. AZ ÉJFÉLI NAP

Vajon nem volt-e kissé kockázatos Long őrmesternek ez az állítása? Nyilvánvaló tény, hogy itt táncolt valaki, de bármily könnyed volt is ez a tánc, lehet-e ebből arra következtetni, hogy csakis egy francia járhatta?

Jasper Hobson hadnagy mindazonáltal osztotta őrmestere véleményét, amelyet egyébként senki sem talált túlságosan meggyőzőnek. És valamennyien biztosra vették, hogy ezen a helyen valami utazócsapat tartózkodott, amelynek legalább egy tagja Vestris²⁰ honfitársa volt.

Érthető ugyebár, hogy ez a felfedezés nem elégítette ki a hadnagyot. Jasper Hobsonnak attól kellett tartania, hogy versenytársai megelőzték Angol-Amerika északnyugati területén, és bármily szigorúan titokban tartotta is tervét a Társaság, az kétségkívül kiszivárgott, s eljutott Kanada és az Egyesült Államok kereskedelmi központjaiba.

Így tehát, mikor folytatta rövid időre félbehagyott útját, a hadnagy rendkívül gondterheltnak látszott; de útjának ezen a pontján még csak nem is gondolhatott arra, hogy vissza lehetne fordulnia.

Ez az incidens természetesen arra készítette Paulina Barnett asszonyt, hogy megkérdezze a hadnagyot:

- Tehát még franciákkal is találkozhatunk a sarkvidék környékén, hadnagy úr?

- Igen, asszonyom - felelte Jasper Hobson -, vagy ha nem franciákkal, hát akkor kanadaiakkal, ami csaknem egyremegy; a kanadaiak Kanada egykori uraitól származnak, még azokból az időkből, amikor Kanada Franciaországhoz tartozott. És, az igazat megvallva, ez a népség a mi legfélelmetesebb vetélytársunk.

- Én pedig azt hittem - folytatta az utazónő -, hogy mióta magába olvasztotta az egykori északnyugati Társaságot, a Hudson-öböl Társaságnak nincs versenytársa az amerikai szárazföldön.

- Asszonyom - válaszolta Jasper Hobson -, ha a mi Társaságunkon kívül nincs is most már olyan, jelentékeny Társaság, amely prémkereskedelemmel foglalkoznék, de vannak még teljesen független magántársaságok. Ezek általában amerikaiak, amelyek - nagyon okosan - megtartották szolgálatukban a francia kereskedelmi ügynököket vagy ezen ügynökök leszármazottjait.

- Vagyis ezeket az ügynököket nagy becsben tartották? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Minden bizonnyal, asszonyom; mégpedig joggal. Az alatt a kilencvennégy esztendő alatt, amíg Kanada francia fennhatóság alatt állott, a francia kereskedelmi ügynökök állandóan különbeknek mutatkoztak, mint a mieink. Hiába, ami igaz, az igaz, még ha vetélytársakról van is szó.

- Különösen akkor, ha vetélytársakról van szó! - tette hozzá Paulina Barnett asszony.

- Igen..., különösen akkor... Akkortájt a francia vadászok, fő telephelyükről, Montrealból indulva, merészebben vágta neki az észak felé vezető útnak, mint bárki más. Hosszú évekig éltek együtt az indián törzsekkel. Némelyikük indián leányt vett feleségül. „Erdőjárók”-nak vagy „kanadai utazók”-nak nevezték őket, s unokatestvéreknek vagy valósággal édestestvé-

²⁰ Vestris - olasz származású táncművészcsalád

reknek tekintették egymást. Vakmerő, ügyes emberek voltak, kisujjukban volt a folyam-hajózás tudománya, derék, semmivel sem törődő emberek, fajuk különös hajlékonyságával és alkalmazkodóképességével, mindig vidámak, s bármily körülmények közé kerültek, egyre csak daloltak, és máris táncra perdültek!

- És ön úgy véli, hogy ez az utazócsoporthat, amelynek nyomait imént ismertük fel, csak azért hatolt fel ilyen messzire, hogy prémes állatokra vadásszék?

- Mást nem is lehet feltételezni, asszonyom - felelte a hadnagy -, és az is biztos, hogy ezek az emberek itt új vadászterületeket keresnek. De mivel semmiként sem áll módunkban útjukat állni, hát legalább igyekezzünk mihamarabb célhoz érni, s akkor aztán majd minden versenytársunkkal felvehetjük a harcot!

Hobson hadnagy számolt azzal, hogy valószínűleg lesznek majd itt versenytársak, akikkel egyébként nem is szállhat szembe, és sietette osztaga haladását, hogy minél hamarabb fenn lehessenek a hetvenedik délkörnél. De az is lehet - a hadnagy legalábbis reménykedett ebben -, hogy vetélytársai nem követik egészen odáig.

A következő napokon a kis csapat mintegy húsz mérfölddel délnek ereszkedett, azért, hogy így könnyebben kerülhessék meg a Franklin-öblöt. Még mindig szép, zöldellő, tavaszi képet nyújtott a táj. Azok a négylábúak és madarak, amelyeket eddig már megfigyeltek, most is nagy számban voltak láthatók, és valószínűnek látszott, hogy az amerikai szárazföldnek ezen az egész, legvégső északnyugati csücskén ilyen népes az állatvilág.

A partokat verdeső tenger végtelenül terült el szemük előtt. Egyébként még a legújabb térképeken sem volt földnek nyoma Amerika északi partjain. Szabad volt a tér, és csupán a jégmezők akadályozhatták a Bering-szoros hajósait abban a szándékukban, hogy egészen az Északi-sarkig hatoljanak fel.

Július 4-én egy másik, a partba igen mélyen benyomult öblöt, a Washburn-öblöt kerülték meg utasaink, s elérték végső pontját egy addig alig ismert tónak, amely kis területen, alig két négyzetmérföldön feküdt. Ez valóban csak amolyan édesvízi lagúna volt inkább, parti tavacska, jóformán tónak se volt nevezhető.

A szánok baj nélkül, könnyen siklottak. A vidék olyannak mutatkozott, hogy nagyon is megkísérthette egy új kereskedelmi ügynökség alapítóját, s valószínűnek látszott, hogy ha itt, a Bathurst-fok legvégén emelnék az erődöt, mögötte a tavacska, előtte a Bering-szoros nagy tengeri útja, vagyis a most szabad tenger, amely a meleg évad négy-öt hónapja alatt be se fagy, akkor ez az erőd, termékei kivitele és élelmezése tekintetében igen kedvező helyzetben lenne.

Másnap, július 5-én délután három óra felé az osztag végre ott állott a Bathurst-fok legvégén. Hátra volt még az a feladat, hogy megállapítsák a pontos földrajzi helyzetet, amelyet a hetvenedik délkörön felülinek jelöltek a térképek. De e partok vízrajzi helyzetének felvételével nemigen lehetett büszkélkedni, mert ezt a munkát nem végezték a megfelelő pontossággal. Jasper Hobson elhatározta, hogy egyelőre ezen a helyen áll meg.

- Hát ki akadályozhatna meg bennünket abban, hogy akár végképp itt maradjunk? - kérdezte Joliffe káplár. - Mert azt meg kell adni, hadnagy úr, hogy ez aztán elragadó hely!

- Maga még sokkal elragadóbbnak találná, káplár, ha itt dupla fizetést húzna! - jegyezte meg a hadnagy.

- Hát ehhez kétség se fér - vallotta be Joliffe káplár -, merthogy... ugye... be kell tartanunk a Társaság előírásait...

- Holnapig kibírja türelemmel, ugye - folytatta Jasper Hobson. - Ha a Bathurst-fok valóban a földrajzi északi szélesség hetvenedik fokán túl fekszik - amint feltételezem -, nos hát akkor itt üjtük fel a sátrunkat!

Ez a hely valóban alkalmas volt kereskedelmi ügynökség létesítésére. A lagúna erdő borította dombokkal szegélyezett partjai bőven szolgáltaták a fenyőt, nyírfát meg a többi, az építkezéshez és az új erőd fűtéséhez szükséges faanyagot. A hadnagy néhány társával kiment egészen a hegyfok legvégső pontjáig, s látta, hogy a part nyugat felé hosszan elnyúló ívben kanyarodik. Néhány mérföldnyire azon túl elég magas sziklák zárták el a láthatárt. Ami pedig a lagúna vizét illeti, hát azt megízlelték, s édesvíznek találták, nem pedig olyan sós-savanykásnak, mint ahogyan gondolták, mint amilyen a tenger közelségében levő, kevert vizű tavak vize lenni szokott. Így aztán a település mindenestre el lesz látva ivóvízzel, még akkor is, ha ez a víz ihatatlan lenne, mert egy friss, kristálytisza vizű folyócska folydogált ott a Jeges-tenger felé, és a Bathurst-foktól délkeletre, néhány száz lépésnyire volt a szűk torkolata. Ezt a torkolatot nem sziklafal, hanem valami furcsa, homokos földhányás vette körül, védelmezően, így természetes kikötőt képezett, amelyben két-három hajó is elfért volna, teljesen védve a nyílt tenger szeleitől. A torkolat fekvését előnyösen lehetett hasznosítani: a Bering-szoros felől érkező hajók itt horgonyozhattak le. Jasper Hobson, útítársnője iránti udvariasságból Paulina-folyónak nevezte el a folyócskát, a kis természetes kikötőnek pedig a Barnett-kikötő nevet adta, aminek Paulina Barnett asszony láthatóan nagyon örült.

Ha az erődöt kissé a Bathurst-fok képezte pont mögött építik fel, akkor a főépületek éppúgy, mint a raktárak, tökéletesen védve lennének a jéghideg széljárástól. A magas hegyfok fekvése is hozzájárult ahhoz, hogy az építendő erőd védve legyen a szörnyű hófúvásoktól, amelyek néhány óra alatt egész településeket temethetnek a magas lavinahegy alá. A hegyfok lába és a lagúna partja közötti térség eléggé tágas volt ahhoz, hogy a kereskedelmi ügynökség üzemeltetéséhez szükséges épületek elférjenek rajta. Az épületeket még cölöpkerítéssel is körül lehet venni, amely a sziklafal legalsó pereméhez támaszkodnék, s zárt sáncerődítménnyel koszorúzná magát a hegyfokot. Ezek a munkálatok tisztán a védelmet szolgálnák, de szükség lehet rájuk abban az esetben, ha a versenytársak arra gondolnának, hogy jó volna itt letelepedni. Jasper Hobsonnak - bár még nem is gondolt a kivitelezésre - nagy meglepetésére szolgált ez a megfigyelés, vagyis az, hogy az ilyen fekvésű erőd könnyen védelmezhető.

Gyönyörű idő volt, és elég meleg. Felhő sehol, sem a láthatáron, sem a zeniten. De azért hiába keresték volna ezen a magas északi szélességen a mérsékelt és a tropikus égővek alatti tájak derült égboltozatát. Nyár idején csaknem állandóan elhomályosította a légkört egy-egy könnyű ködfelhő, de a téli évszakban, amikor a jéghegyek „lehorgonyoztak”, mikor az érdesen metsző északi szél vad ostorcsapásai verték a sziklafalakat, mikor négyhónapos sötét éjszaka borult a tájra, vajon, milyen lehet a Bathurst-fok? De erre most Jasper Hobson egyetlen útítársa se gondolt, mert pompás idő járta, zöldbe borult az egész vidék, jó meleg volt, s tündöklött a tenger.

A szánok meg voltak rakodva mindennel, ami csak kellett ahhoz, hogy, egyenest a lagúna partján, ideiglenes éjszakai tábort üssenek. Paulina Barnett asszony, a hadnagy, maga Thomas Black és Long őrmester bejárták a környéket, hogy megtudják, miféle segélyforrásokra számíthatnak. Úgy látszott, hogy ez a terület minden tekintetben megfelelő, és Jasper Hobson valósággal sürgetni szeretne volna az időt, hogy bár már reggel lenne, és meghatározhatnák pontos földrajzi helyzetüket; akkor aztán megtudnák, vajon megfelel-e az a Hudson-öböl Társaság szabta feltételeknek.

- Nos, hadnagy - mondta neki a csillagász, mikor rövid felfedező sétájukat befejezték -, itt van előttünk ez a valóban elragadó vidék, s jómagam sosem hittem volna, hogy a sarkkörön túl ilyen föld található.

- De hiszen éppen ez a legszebb zuga ennek a világnak, Black úr! - kiáltotta lelkesen Jasper Hobson - s én már alig várom, hogy meghatározhassuk a földrajzi szélességet és hosszúságot.

- Főként az északi szélességet! - folytatta a csillagász, akinek most is csak folyton az ő jövőendő napfogyatkozása járt az eszébe - s azt hiszem, hogy az én jóraivaló útítársaim is éppoly türelmetlenül várnak erre, mint ön, Hobson úr. Dupla fizetés, ha ön a hetvenedik délkörön túl telepszik le!

- De önnek magának, Black úr, nem áll érdekében - tisztán tudományos szempontból nem érdeke -, hogy túlhaladjon ezen a délkörön? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Kétségtelenül, asszonyom, mindenként az az érdekem, hogy túlhaladjam, azonban ne sokkal - felelte a csillagász. - Az abszolút pontos efemerida-számítások²¹ szerint azt a napfogyatkozást, amelynek megfigyelésével engem megbíztak, csakis az a megfigyelő láthatja majd teljesnek, aki a hetvenedik délkörön túl tartózkodik. Így tehát én éppoly türelmetlenül várom, hogy meghatározzuk a Bathurst-fok földrajzi helyzetét, mint a mi hadnagyunk!

- De ha jól emlékszem, Black úr - vetette ellene az utazónő -, az a napfogyatkozás csak július 18-án következik majd be. Vagy talán nem jól tudom?

- De igen, asszonyom, 1860. július 18-án.

- Csakhogy most még csak 1859. július 5-ét írjuk! Az a tünemény tehát még egy kerek évig várat magára!

- Ebben tökéletesen egyetértünk, asszonyom - válaszolta a csillagász. - De ha én csak jövő évben indulnék el, akkor - beláthatja, asszonyom -, azt kockáztatnám, hogy későn érkezem!

- Ebben igaza van, Black úr - szólt közbe Jasper Hobson -, hát helyesen cselekedett, hogy egy évvel előbb indult el. Így aztán biztos lehet benne, hogy nem szalasztja el azt az ön napfogyatkozását. Ámbár, az igazat megvallva, a mi utazásunk az Összekötő-erődtől a Bathurst-fokig igen kedvező, mondhatnám, kivételesen kedvező körülmények között zajlott le. Utunk nem volt túlságosan fáradságos, így tehát nem sokat késtünk. Mert, őszintén szólva, nem számítottam arra, hogy augusztus közepe előtt elérjük a partnak ezt a szakaszát, és ha a napfogyatkozásnak 1859. július 18-án kellett bekövetkeznie, vagyis még ebben az évben, akkor ön könnyen elmulaszthatta volna. Egyébként még azt sem tudjuk, vajon valóban a hetvenedik szélességi kör fölött vagyunk-e.

- Egyáltalán nem bánom, hogy megtettem ezt az utat az ön társaságában, kedves hadnagyom - felelte Thomas Black -, s türelmesen várok jövő évig az én napfogyatkozásomra. A szőke Phoebe²² elég előkelő hölgy ahhoz, hogy várasson magára!

Másnap, július 6-án, néhány perccel déli tizenkét óra előtt Jasper Hobson és Thomas Black megtette a szükséges előkészületeket ahhoz, hogy a legszigorúbb pontossággal határozzák meg a Bathurst-fokot, vagyis annak a keleti hosszúság és északi szélesség szerinti földrajzi helyzetét. Ezen a napon eléggé tisztán ragyogott a nap, úgyhogy pontosan meg lehetett határozni a körvonalait. Ezenkívül, ebben az évszakban legmagasabb pontjára emelkedett a látha-

²¹ *Efemeridák* - napi tabellák a bolygók állásáról

²² Phoebe - a Saturnus tíz holdja közül a kilencedik. Verne itt a holdat érti alatta

tár fölött, ennek következtében kulminációja a délkörön való haladása folyamán megkönnyítette a két megfigyelő munkáját.

A hadnagy és a csillagász már előző este és a délelőtt folyamán különböző magasságokat vettek, és óraszögszámítás segítségével a legnagyobb pontossággal állapították meg a hely földrajzi keleti hosszúságát. De az északi szélesség meghatározása volt az a körülmény, amely főként aggasztotta Jasper Hobson. Mert valóban nem volt fontos számukra a Bathurst-fok délköre, ha a Bathurst-fok nem a hetvenedik szélességi körön túl fekszik.

Délre járt az idő. Az osztag valamennyi tagja ott tolongott a sextánsaikkal felszerelt megfigyelők körül. Könnyen érthető, hogy az emberek türelmetlenül várták a megfigyelés eredményét. Mert hiszen itt most arról volt szó, hogy megtudják, útjuk végcéljához érkeztek-e, vagy pedig folytatni kell utazásukat, hogy más pontot keressenek a parton, olyan területen, amely megfelel a Társaság szabta feltételeknek.

Csak hogy ez az utóbb említett lehetőség valószínűleg nem vezetett volna érdemleges eredményre. Ugyanis a térképek szerint - amelyek bizony nagyon is tökéletesen ábrázolták az amerikai partok e szakaszát - a part, a Bathurst-foktól kezdve nyugatnak kanyarodott, a hetvenedik szélességi kör alá ereszkedett, s azt csak annak az Orosz-Amerikának területén haladta túl, ahol az angoloknak egyelőre még semmi joguk letelepedni. Nem ok nélkül indult Jasper Hobson - miután nagyon gondosan tanulmányozta az északsarki tájak térképeit - a Bathurst-fok irányába. Mert ez a hegyfok valóban határozott pontként emelkedik a hetvenedik szélességi kör fölött, a századik és százötvenedik délkör között, és nincs olyan, a tulajdonképpen szárazföldről, vagyis Angol-Amerikához tartozó hegyfok, amely ezen a szélességi körön túl feküdne. Most tehát az volt hátra, hogy meghatározzák, vajon tényleg ezt a földrajzi helyzetet foglalja-e el a Bathurst-fok, amelyet a legmodernebb térképek megjelölnek.

Mindent egybevetve, ez volt tehát az a fontos kérdés, amelyet Thomas Blacknek és Jasper Hobsonnak pontos megfigyelések útján kellett megoldaniuk.

A nap most éppen közeledett pályája legmagasabb pontjához. A két megfigyelő tehát az emelkedő égitestre szögezte sextánsa távcsövét. A készüléken elhelyezett lehajlított tükrök segítségével úgy látták, hogy a napnak vissza kell kerülnie magára a láthatárra, és abban a pillanatban, amikor majd úgy látszik, hogy a napkorong alsó széle érinti a láthatárt, akkor pontosan ez lesz az a pillanat, amikor a napi pályája ívének legmagasabb pontját foglalja el, ennek következtében tehát ez az a pontos pillanat, amikor áthalad a délkörön, vagyis akkor van dél ezen a helyen.

Mindnyájan mély csendben nézték a műveletet.

- Dél! - kiáltott fel nemsokára Jasper Hobson.

- Dél! - felelte szinte vele egyszerre Thomas Black.

Nyomban leeresztették távcsöveiket. A hadnagy és a csillagász a fokokra beosztott mérőeszköz kerületén leolvasták a szögek értékét, s azonnal hozzáláttak megfigyeléseik számszerű feljegyzéséhez.

Néhány perc múlva Hobson hadnagy felállt, és odafordult társaihoz:

- Barátaim - szólt hozzájuk -, mától, vagyis július 6-tól kezdve a Hudson-öböl Társaság, amelynek szava most az én szavam, duplájára emeli az önök számára megállapított fizetést!

- Háromszoros hurrá a Társaságnak! - kiáltották egy emberként Hobson hadnagy méltó társai.

A Bathurst-fok és környékének területe valóban, minden kétséget kizáróan a hetvenedik földrajzi szélességi körön túl feküdt.

Egyébként, íme, a csaknem földrajzi másodperc pontosságáig kiszámított koordinátái²³, amelyeknek később oly nagy fontosságuk lesz az új erőd jövőjét illetően:

keleti hosszúság: $127^{\circ} 36' 12''$ a greenwichi délkörtől nyugatra;

északi szélesség: $70^{\circ} 44' 37''$.

És ezek a merész úttörők, akik most ily messze táboroztak a lakott világtól, s több mint nyolcszáz mérföldnyire az Összekötő-erődtől, még aznap este látták, miként suhan a nyugati láthatár szélén a ragyogó égitest anélkül, hogy a láthatár még csak bele is csípne lángoló korongjába.

Most először ragyogott fel szemük előtt az éjféli nap.

²³ A pontok helyzetét meghatározó számok

XIII. A REMÉNYSÉG-ERŐD

Hobson hadnagy megmásiíthatatlan elhatározása volt, hogy ez az a hely, ahol az új erőd felépül. Semmilyen más terület nem lett volna erre alkalmasabb, mint ez, a Bathurst-fok háta mögött fekvő, természet alkotta sík térség, a lagúna keleti partján. Jasper Hobson tehát elhatározta, hogy azonnal hozzálátnak a főépület felépítéséhez. Egyelőre mindenki úgy rendezkedjék be, ahogy neki tetszik; a szánokat olyan ötletesen helyezték el, hogy azok alkották az ideiglenes táborhelyet.

Egyébként a hadnagy úgy számított, hogy - hála emberei ügyességének - a főépület egy hónapon belül elkészül. A háznak elég nagynak kell lennie ahhoz, hogy ideiglenesen elhelyezkedhessék benne az a tizenkilenc személy, akikből az osztag állt. Majd később, a nagy hidegek beállta előtt, ha lesz idejük még hozzá, felépítik a közlegényeknek szánt melléképületeket, valamint azokat a raktárakat, amelyekben majd a szőrméket és a bőroket helyezik el. De Jasper Hobson nem remélte, hogy ezekkel a munkálatokkal szeptember vége előtt elkészülhetnek. Márpedig szeptember után már hosszúak az éjszakák, az idő is kedvezőtlen, beáll a téli évszak, és az első fagyok miatt minden munkát abba kell hagyni.

Abból a tíz közlegényből, akiket Craventy kapitány választott ki, kettőnek, Sabine-nek és Marbre-nek inkább a vadászat volt a mestersége. A többi nyolc legény azonban éppoly ügyesen kezelte a fejszét, mint a puskát. Valamennyien ezermesterek voltak, mint a tengerészek, mindenhez konyítottak. De itt most inkább mint munkásokra volt szükség rájuk, semmint katonákra, mert arról volt szó, hogy egy erődítményt kell építeniük, amelyet egyelőre még senkinek sem volt szándékában megtámadni. Petersen, Belcher, Raë, Garry, Pond, Hope és Kellet képezték az ügyes, buzgó ácsok csoportját, amelynek irányításához Mac Nap, a stirlingi skót kitűnően értett, mert ő nemcsak hogy a házépítés, de a hajóácsolás mesterségében is otthon volt. Szerszám volt bőviben: balta, keresztfejsze, rókafrész, ácsbárd, gyalu, kézi-frész, ácsfró, kalapács, olló stb. Az emberek egyike, Raë, akinek a kovácsmesterség volt a szakmája, egy kis hordozható kovácsműhely segítségével ki tudta kalapálni az ácsosathoz szükséges csapszegeket, gerendacsapokat, csavarokat és anyacsavarokat. Kőműves nem akadt a munkások között, de nem is volt rá szükség, mivel az északon fekvő kereskedelmi ügynökségeknek valamennyi háza fából épült. Szerencsájukra fában nem volt hiány a Bathurst-fok környékén, de Jasper Hobson már észrevette a talajnak azt a sajátosságát, hogy ezen a területen sehol sem találkoztak sziklával, de még csak egyetlen kődarabra vagy akár csak kavicsra sem akadtak. Csak föld és homok mindenütt - és semmi egyéb. A part terítve volt a kétéknős kagylók hullámverés tördelte, megszámlálhatatlan tömegével és tengeri növényekkel vagy növényállatokkal, főként tengeri sünökkel és tengeri csillagokkal.

De - miként erre Paulina Barnett asszony figyelmét is felhívta a hadnagy - a hegyfok környékén sehol sem akadt egyetlen kő-, egyetlen kovadarab, de még csak gránittörmelék sem. Maga a hegyfok is csak omlatag földtömegekből képződött, amelynek molekuláit némi kis növényzet tartotta össze.

Aznapi délután Jasper Hobson és Mac Nap mester, az ács kiválasztották a Bathurst-fok lábánál elterülő fennsíkon azt a helyet, amelyet majd a főépület foglal el. Innen letekintve a szem beláthatja a lagúnát és nyugat felé a tíz-tizenkét mérföldnyi távolságra fekvő területet. Jobbra legalább négy mérföldnyire elég magas sziklafalak emelkedtek, ezek egy része a távolság kódében vészelt el. Ellenben balra óriási síkságok, terjedelmes sztyeppék terültek el, amelyeket tél idején bizonyára lehetetlen megkülönböztetni a lagúnák és az óceán jégmezőitől.

Miután ezt a helyet kiválasztották, Jasper Hobson és Mac Nap mester kötéllel vonta meg a ház területét. Ez a körülhatárolt terület téglalap alakú volt, a hosszabb oldala hatvan, a rövidebb harminc láb hosszú. A ház homlokzatát tehát hatvan láb hosszúra kell építeni, s négy nyílást hagyni rajta: egy a kapu és három ablak a hegyfok oldala felé, azon a részen, amely majd belső udvarként szolgál; négy ablak nyílik majd a lagúnára. A kaput, ahelyett, hogy a hátsó homlokzat közepén nyílna, a bal oldali szögleten helyezik el, hogy így tegyék tágasabbá a ház lakrészét. Ily módon aztán a külső, hideg levegő nem áramlik majd be olyan könnyen egészen az utolsó szobákig, amelyeket hátul, az épület másik végén helyeznek el.

Az első helyiség lesz az előszoba; ezt kettős ajtó védi a hóviharoktól, a másik helyiség kizárólag a konyha céljaira épül, hogy a sütés-főzés gőze ne tódulhasson be a tulajdonképpeni lakószobákba; a harmadik helyiség tágas terem lesz, amelyben a mindennapos közös étkezések folynak le; a negyedik helyiség több olyan kis fürkére lesz osztva, mint a hajókabinok. Ez volt az az egyszerű terv, amelyet a hadnagy és ácsmestere kifundált.

A közlegényeknek ideiglenesen a nagytermet kell majd elfoglalniuk, amelynek végén táboriágyféle fekhelyeket állítanak be. A hadnagy, Paulina Barnett asszony, Thomas Black, Madge, Joliffe-né, Mac Napné és Raë-né a negyedik helyiség kabinjaiban helyezkednek majd el. Hogy a helyzetnek megfelelő kifejezéssel éljünk, utasaink azt mondhatták, hogy „jóformán úgy leszünk itt, mint a szardíniák a dobozban”; de a dolgok ilyenén állása nem tart sokáig, s mihelyt a közlegények szállását is felépítik, a főépület kizárólag az expedíció vezetője, őrmestere, Paulina Barnett asszony és az őt soha el nem hagyó Madge-e, valamint a csillagász Thomas Black számára lesz fenntartva. Akkor aztán majd talán három szobára lehet beosztani a negyedik helyiséget, és le lehet majd rombolni az ideiglenes kabinokat, mert az a szabály, amelyet az áttelelőknek sosem szabad elfeledniük, ez: „Üzenj hadat a szögleteknek!” Mert a sarkok, a szögletek valóban mind csupa „jégszekrény”; a közfalak akadályozzák, hogy a szellőztetés kellőképpen működjék, a csakhamar hóvá változó nedvesség lakhatatlanná, egészségtelenné teszi a szobákat, és betegségekbe dönti a helyiségek lakóit. Így hát a legtöbb sarkvidéki hajósnak, valahányszor a jégmezők közepette szándékszik áttelelni, a hajó belsejében egyetlen terem áll rendelkezésére; ebben a teremben aztán együtt lakik a hajó egész legénysége, tisztok és matrózok egyaránt. De Jasper Hobson - különböző, könnyen érthető okokból - nem tehette ezt.

Amint ebből az előzetes leírásból - egy még nem is létező lakhely tervéből - látjuk, az erőd fő lakóépülete csak egy földszintes házból állt, amely fölé nagyon meredeken lejtő, terjedelmes tetőzetet kell majd emelni, hogy megkönnyítsék a víz lefolyását. Ami pedig a havat illeti, hát az csak hadd maradjon a tetőn, ha jó vastag rétegben borítja, ennek két előnye is van: légmenetesen zárja a tetőzetet, és állandóan egyenletes hőmérsékletet biztosít. A hó, természeténél fogva nagyon rossz hővezető, igaz, hogy nem engedi be a meleget, de - ami sokkal fontosabb a sarkvidéki telek idején - ki sem ereszti.

A tetőn két kéményt kell húznia az ácsnak, az egyik a konyha kéménye lesz, a másik pedig a nagyterem kályhájának füstjét vezeti el; ez a kályha fűti majd egyúttal a negyedik helyiség kabinjait is. Ennek az egész barkácsolásnak az eredménye persze nem lesz építészeti műremek, de minden feltétele meglesz annak, hogy a ház kitűnően lakható legyen. És lehet-e ennél többet kívánni? Egyébként, ebben a komor szürkületben, a hóviharok közepette, félig eltemetve a jégmező hófűvései alatt, tetőtől talpig hófehérben, elmosódott körvonalaival, kéményeinek szürke füstjével, melyet ég felé kanyarít a szél, a telelő utasoknak ez a háza furcsa, sötét, siralmas, de festőművész ecsetjére méltó képet fog nyújtani.

Az új ház terve elkészült. Most már csak a kivitelezése volt hátra. Ez Mac Nap mester és emberei feladata volt. Míg azonban az ácsok munkálkodnak, a csapat vadászai, akikre a napi élelem megszerzése vár, ugyancsak nem ülhetnek tétlenül. Mindenkinék meglesz itt a maga dolga.

Mac Nap mester legelőbb is kiválasztotta az építkezéshez szükséges fákat. A domboldalakon bőven akadt az a fenyőfajta, amely nagyon hasonlít a skót fenyőhöz. Közepes nagyságú fák voltak, és nagyon megfeleltek a tervezett ház felépítéséhez. Ezekben a csak úgy nagyjából összeácsolt házakban a falak, a padlózat, plafon, válaszfalak, közfalak, szarufák, tetőgerinc, fedélszék-oszlopok, zsindelyek, egyszóval minden csak deszkából és kisebb-nagyobb gerendákból áll.

Így tehát érthető, hogy az ilyenfajta építkezésnél csak nagyon is elemi munkára van szükség, és így Mac Nap hamarosan összezsaphatta az egészet - ami azonban semmiként sem jelenti azt, hogy a ház nem áll majd szilárdan a lábán.

Mac Nap mester szép, egyenes szál fákat választott ki, s a talajtól egy lábnyi magasságban vágta ki a törzsüket. Ezekből a fenyőszálakból vagy szárat legallyaztak, de se nem hántolták le, se nem faragták meg négyszögűre; így húsz láb hosszú, nyers gerenda lett belőlük. A balta meg a keresztfejsze csak a gerendák két végét dolgozta meg, hogy aztán megfaragják rajtuk a csapokat és csaplyukakat, amelyek által egymáshoz erősítik őket. Ezzel a művelettel néhány nap alatt elkészültek, aztán szállították a kutyaszánokon az egész faanyagot arra a fennsíkra, ahol majd a főépületnek kell állnia.

Ezt a fennsíkot előzetesen gondosan elegyengették. A földből és finom homokból álló talajt hatalmas cölöpcsapásokkal ledöngölték. A talajon nőtt csenevész fűvet és hitvány cserjét a helyszínen elégették, és az ily módon nyert hamu vastag, minden nedvességgel dacoló, vízhatlan réteget képezett a talaj felületén. Mac Nap így tiszta és száraz helyhez jutott, amelyen biztonsággal állíthatta fel első keresztveződéseit.

Miután ezzel az első munkával elkészültek, a ház minden szögletén és a közfalaknál függőlegesen emelkedtek a mestergerendák, amelyeknek az egész épület vázát tartaniuk kell. Ezeknek a gerendáknak végét előbb tűzön megedzették, aztán néhány lábnyi mélységben beásták a talajba. Ezeket a gerendákat vízszintes felületükön kissé kivájták, ebben a vájatban helyezkednek majd el a tulajdonképpeni falat alkotó keresztgerendák, amelyek között előzőleg kihagyják az ajtók és az ablakok helyét. Ezek a gerendák felső részükön keresztfákkal voltak összeerősítve, amelyek, a csapszájakra jól beleillesztve, szilárddá tették az egész épületet. Ezek a keresztfák a két homlokzat párkányzatát képezték, és ezeknek végén nyugodott a tető magas fedélszerkezete, amelynek alsó vége úgy hajlott rá a falra, mint a svájci faházak tetőzete. A párkányzat négyszögén a plafon gerendái feküdtek, és a hamuréteget deszka-padlózat borította.

Magától értetődik, hogy a gerendák, a külső falak gerendái éppúgy, mint a válaszfalakéi, csak úgy egymás mellé voltak rakva. Néhol, hogy biztosabban tartson a kötés, Raë, a kovács, menetet vágott beléjük, és hosszú, hatalmas pörölycsapásokkal bevert csapszegekkel erősítette őket egymáshoz. De az egymás mellé rakott gerendázat így még nem volt elég tökéletes, a hézagokat légmentesen be kellett tömni. Mac Nap sikerrel alkalmazta azt a „kalafálás”-nak nevezett duggatási módot, amelynek segítségével teljesen vízhatlanná teszik a hajófeneket, de amelyből egy egyszeri besulykolás még nem tart légmentesen. Ennél a kalafálásnál tömítőanyagként egy bizonyos fajta száraz mohát használtak, amellyel a hegyfok keleti lankái bőségesen voltak borítva. Ezt a mohát tömködővas segítségével, fakalapácsütésekkel veregették bele a gerendák közti résekbe, és az ácsmester minden egyes ilyen hézagba forrón

öntött bele több réteg kátrányt, amely anyagot a fenyőfa bőségesen szolgáltatja. Az így felépített falak és a padló tökéletesen vízhatlanná váltak, és vastagságuk minden hóviharral és téli hideggel dacolhatott.

A kapu és a két homlokzaton levő ablakok csak úgy nagyjából készültek, de azért erősek voltak. A kis méretű ablaktáblák nem üvegből voltak, hanem abból a szaruszerű, sárgás, alig átlátszó anyagból, amelyet a halenyv szolgáltat, de be kellett érni vele. A meleg évszakban majd nyitva kell tartani az ablakokat, hogy jól kiszellőztethessék a házat. A szigorú téli évad alatt - mivel a sarki éjszaka sötét egétől semmi világosság sem várható - légmentesen be kell majd zárni az ablakokat, olyan, erősen megvasalt, vastag spalettákkal is, amelyek a hóviharak minden erejének képesek ellenállni.

A ház belsejében elég gyorsan berendezkedtek. Az első, előszobaként szolgáló helyiség hátsó részén kettős ajtót helyeztek el, amely úgy a kimenők, mint a bejövők számára lehetővé tette, hogy a külső és belső hőmérséklet közötti hőfokon tartózkodhassanak. Ily módon az éles hideget és jeges nyirkosságot hozó szél nem juthat el közvetlenül a lakószobákig. Egyébként azokat a légszivattyúkat, amelyeket az Összekötő-erődből hoztak magukkal, oly módon állították be, hogy - abban az esetben, ha a nagy hidegek miatt nem lehet majd ajtót-ablakot nyitni - mégis ki tudják cserélni a levegőt. Ezen szivattyúk egyikének a benső levegőt kell kiszorítania akkor, amikor már túlságosan telítve van az egészségre ártalmas termékekkel, míg a másik minden kényelmetlenség nélkül bepumpálja egy tartályba a kinti tiszta levegőt. A hadnagy a legnagyobb gondossággal járt el a készülékek beállításánál, mert ezek adandó alkalommal majd jó szolgáltatásokat tehetnek.

A konyha fő berendezési tárgya a hatalmas öntöttvas tűzhely volt, amelyet - darabokra szétszedve - az Összekötő-erődből hoztak magukkal. A kovácsnak csupán össze kellett szerelnie, és ez nem volt nehéz munka, s nem is tartott sokáig. Ám a füst elvezetésére szolgáló kályhacsövek elhelyezése - a konyhatűzhelynél és a nagyterem kályhájánál - már több időt és találékonyságot követelt. Itt nem lehetett bádogcsöveket használni, mert ezek nem állhattak volna sokáig ellent a napéjegyenlőség vidékén dúló szélrohamoknak, így tehát ellenállóbb anyagból készült csöveket kellett alkalmazni. Több sikertelen kísérlet után Jasper Hobson úgy határozott, nem fát használ erre, hanem valami más anyagot. Ha kő állott volna rendelkezésére, hamar le lehetett volna győzni ezt a nehézséget. De azt mondják, valami megmagyarázhatatlan furcsasága ez a Bathurst-foknak, hogy egyáltalán nincs kő a környékén. Viszont arról is híres, hogy a kagylóféleség milliószámra gyűl fel itt a homokparton.

- Nos hát akkor majd kagylókból csináljuk a kéményeinket! - mondotta a hadnagy Mac Nap mesternek.

- Kagylókból! - kiáltott fel az ácsmester.

- Úgy van, Mac Nap - felelte Jasper Hobson -, de porrá tört, égetett, mésszé alakított kagylókból. Ebből a mészből aztán valami lemezfelét fabrikálunk, a lemezeket pedig majd úgy helyezzük el, mint a közönséges téglákat.

- Gyerünk kagylókért máris! - lelkesedett a tervért az ácsmester. Hobson hadnagy ötlete jó volt, és mindjárt meg is valósították. A partot megszámlálhatatlan mésztartalmú kagyló borította, e kagylók szolgáltatták a harmadkori talajok alsó rétegeiben a mészkő anyagát. Mac Nap ácsmester néhány tonnányit szedett össze ebből a kagylóból, és egy kohófelét építettek, hogy égetés által válasszák külön a karbonátot, amely része a kagylók anyagának. Ily módon tiszta, kőműves munkára kitűnő mészhöz jutottak.

Ez a művelet vagy egy fél napig tartott. Túlzás lenne azt állítani, hogy az a mész, amelyet Jasper Hobson és Mac Nap ezzel a kezdetleges eljárással előállított, szép, kövér, minden idegen anyagtól mentes, vízben kitűnően oldódó mész lett volna, s hogy a vízben úgy növekedett a térfogata, mint a kiváló minőségű meszeké, s víz hozzáadásával jól kötő habarcsot lehetett volna csinálni belőle. De ez a mész mégis eléggé sikerült ahhoz, hogy téglává alakítva kitűnően megfeleljen a ház kéményeinek felrakására. Néhány nap múlva két kúp alakú cső emelkedett a tetőgerinc fölött; vastagságuk biztosítéka volt annak, hogy minden szélrohamnak szilárdan ellenállnak.

Paulina Barnett asszony gratulált a hadnagynak és Mac Nap ácsmesternek, hogy ilyen remekül és ily rövid idő alatt végezték el ezt a nehéz munkát.

- Feltéve, ha az ön kéményei nem füstölnek! - tette hozzá nevetve.

- De füstölnek, asszonyom - felelte nagy bölcsen Jasper Hobson. - Ne is merjen kételkedni benne, hogy füstölnek. Minden kémény füstöl!

Egy hónap alatt elkészültek a nagy munkával. Úgy gondolták, hogy augusztus 6-án megtarthatják a házavató ünnepséget. De mialatt Mac Nap mester és emberei szüntelenül dolgoztak - míg Joliffe-né asszony a sütés-főzés munkáját látta el -, Long őrmester, Joliffe káplár meg a két vadász, Marbre és Sabine Jasper Hobson irányításával alaposan szétnéztek a Bathurst-fok környékén. Nagy meglepődéssel látták, hogy prêmes állatokban és madarakban egyaránt bővelkedik a vidék. Vadászatokat még nem rendeztek, inkább csak felderítést végeztek a területen. Mindazonáltal sikerült élve elfogniuk néhány rénszarvaspárt, s elhatározták, hogy megszelídítik őket. Ezek az állatok majd kicsinyeket ellenek, s tejjel látják el az erőd népét. Így tehát a lakóháztól mintegy ötvenlépésnyire hamarosan összeeszkábálták a cölöpkerítésű karámot, amelyben az állatokat elhelyezték. Mac Nap ácsmester felesége indián nő volt, s jól értett a rénszarvasok gondozásához, ez hát az ő feladata lett.

Ami pedig Paulina Barnett asszonyt illeti, Madge segítségével ő akart foglalkozni a lakóhelyiségek belső berendezésével, és számos olyan apró figyelmesség alakjában érezhették ennek az okos, jószágos asszonynak gondoskodását, amelyekkel Jasper Hobson és társai valószínűleg sosem törődtek volna.

Miután több mérföldnyi körzetben kikutatták a területet, a hadnagy most már tisztában volt azzal, hogy az jókora, mintegy százötven négyzetmérföld terjedelmű félszigetet képez. Egy legfeljebb négy mérföld széles földszoros kötötte össze az amerikai szárazfölddel; ez a földszoros a Washburn-öböl végétől kelet felé terült el, s a szemközti partnak egy hasonló bemélyedéséig húzódott. Ennek a félszigetnek, amelynek a hadnagy a Viktória-félsziget nevet adta, élesen meg voltak vonva a határai.

Ezután Jasper Hobson szerette volna tudni, milyen élelemforrásokat nyújt itt a lagúna és a tenger. Hát ezzel aztán igazán meg lehetett elégedve. A lagúnában - amelynek egyébként sekély volt a vize - csak úgy nyüzsögtek a halak, ez bőséges tartalékot biztosított számukra pisztrángból, csukából és egyéb édesvízi halféléből, amit számításba kellett venni. A Paulina-folyócskában a víz ellen könnyen felúszó lazac, mindenféle fickándozó apróhal és viaszlazac tanyázott. Úgy látszott, hogy a tenger a part közelében halban kevésbé gazdag, mint a lagúna. De időnként láthatták, mint húznak arra az orrlukukból kis szökőkutat lövellő bálnák, fizétercetek, amelyek kétségtelenül a Bering-szoros halászáinak szigonyai elől menekültek, s még az sem látszott lehetetlennek, hogy ezeknek a hatalmas tengeri emlősöknek egy példánya megfeneklik a parton. Ez csaknem az egyetlen módja lett volna annak, hogy a Bathurst-fok mentén tanyázó osztag szert tehessen egy ilyen cetre. Ami pedig a nyugat felé elterülő partszakaszt illeti, azt most számos fókacsapat látogatta, de Jasper Hobson azt ajánlotta társainak,

hogy ne lövöldözzék le feleslegesen ezeket az állatokat. Majd később kiderül, el kell-e ejteni néhányat belőlük.

Augusztus 6-án vette birtokába új hajlékát a Bathurst-foki osztag. Előzőleg - miután ezt nyíltan megvitatták - egyhangú szavazás eredményeként olyan nevet adtak neki, amely jó előjelként hangzott.

Ezt a lakhelyet, vagy jobban mondva erődöt, a Társaságnak az amerikai partokon legmesszebbre előretolt telepét Reménység-erődnek nevezték el. És ha nem szerepel is a sarkvidéki térképek legújabb kiadásain, ez csak azért van, mert a közeljövőben, a modern térképészet nagy kárára, borzasztó sors vár erre a vidékre.

XIV. NÉHÁNY KIRÁNDULÁS

Az új hajlék berendezésével hamarosan elkészültek. A nagyteremben beállított tábori ágyak nemsokára már csak gazdáikat várják. Mac Nap ácsmester jókora, vaskos lábú, nehéz, tömör asztalt ütött össze; ez aztán nem nyöszörög, bármennyi lesz is a súlya az ételnek, amit majd ráraaknak. Az asztal körül nem kevésbé szilárd padokat helyeztek el, de ezek oda voltak erősítve a padlóhoz. Végül néhány karosszék és két hatalmas szekrény egészítette ki a szoba berendezését.

A hátsó szoba is készen volt. Vastag válaszfalak osztották hat fülkére, amelyek közül csak kettő kapott világosságot az elülső és hátsó homlokzatra nyíló két utolsó ablakból. Minden fülke bútorzata csupán egy ágyból és egy asztalból állt. Paulina Barnett asszony és Madge a tóra néző kabint foglalta el, Jasper Hobson azt a másik fülkét ajánlotta fel Thomas Blacknek, amely az udvari homlokzat felől kapott világosságot, és a csillagász máris beköltözött ebbe a helyiségbe. Ami őt magát illeti, a hadnagy előbb megvárta, míg valamennyi embere elhelyezkedik az új épületekben, s beérte azzal a nagyterem szomszédságában levő cellaféle, félhomályos szobácskával, amelyet csak úgy keservesen világított meg a válaszfalba fűrt aprócska, kerek s így méltán „ökörszem”-nek nevezett ablak. Joliffe-né, Mac Napné és Raë-né - ki-ki a házastársával - a többi kabint foglalták el. Ez a három derék házaspár jóban-rosszban összetartott, kegyetlenség lett volna tehát szétválasztani őket. Egyébként a kis kolónia nemsokára egy újabb tagot számlál, és Mac Nap mester egy szép napon habozás nélkül megkérdezte Paulina Barnett asszonyt, nem lenne-e hajlandó őket megtisztelni azzal, hogy keresztanya legyen az év vége felé születendő gyermeküknek. Paulina Barnett asszony nagy örömmel vállalta a keresztmamaságot.

A szánokat kiürítették, s az ágyneműt behordták a szobákba. A padlásra - amelyet a bejáratí folyosó végén elhelyezett létrán lehetett megközelíteni - rakták fel a szerszámokat, valamint azt az élelmet és lőszert, amelyre egyelőre nem volt szükség. Itt helyezték el, hatalmas szekrényekben a téli ruhafélét, csizmát, kucsmát, bundákat, bőrkabátokat; itt minden holmi védve volt a nedvességtől.

Miután ezeken az első munkálatokon túl voltak, a hadnagyot a ház fűtésének problémája foglalkoztatta; az erdő borította domboldalakon jelentékeny mennyiségű tűzifakészletet halmozott fel, mivel jól tudta, hogy télen néha hetekig teljes lehetetlenség lesz kimerészkedni a szabadba. Sőt még arra is gondolt, hogy most aztán jól jön nekik az a sok foka a tengerparton, mert bőségesen szolgáltatják majd a főkaolajat, márpedig minden rendelkezésre álló eszközt erélyesen meg kell ragadni, hogy a sarki hideggel megküzdhessenek. Parancsára és irányításával kondenzátorokat állítottak fel a házban avégből, hogy ezek a készülékek fogadják majd be a nedvességet; ezekről a készülékekről aztán majd könnyűszerrel el lehet távolítani a tél folyamán rájuk rakódott jégréteget.

A fűtés kérdése minden bizonnyal elég súlyos probléma volt ahhoz, hogy sokat foglalkoztassa a hadnagyot.

- Asszonyom - mondta néha útítársnőjének -, én a sarkvidék fia vagyok, van némi tapasztalatom ezekben a dolgokban, s főként számtalan elbeszélést olvastam össze a sarkvidéki áttelelésekről. Sosem lehet eléggé elővigyázatos az ember, ha arról van szó, hogy a sarkvidéken akarja tölteni a hideg évadot. Mindenről előre gondoskodni kell, mert egy, egyetlenegy feledékenység is helyrehozhatatlan katasztrófát idézhet elő az áttelelés idején.

- Ezt el is hiszem önnek, Hobson úr - felelte Paulina Barnett asszony -, de azt is jól látom, hogy a hidegnek is megvan a maga félelmetes ellenfele. És ez ön! De az élelmezés kérdését nem tartja éppen olyan fontosnak?

- Éppoly fontosnak tartom, asszonyom, s úgy számítom, hogy majd az itt talált élelemforrásokból élünk, mert takarékoskodnunk kell a készleteinkkel. Néhány nap múlva, ha már csaknem teljesen berendezkedtünk, vadászatokat rendezünk élelemszerzési céllal. Ami pedig a prémes állatok kérdését illeti, hát meglátjuk, hogy azt miként oldjuk majd meg úgy, hogy megtölthessük a Társaság raktárait. Egyébként ez nem alkalmas időpont a nyuszt, hermelin, róka és egyéb prémes állatok vadászatára. Még nincs téli bundájuk, és értékük negyedrészt vesztenék, ha most raktározónok el őket. Nem. Szorítkozzunk mi csak egyelőre arra, hogy legelőbb is a Reménység-erőd éléstárát töltsük meg. Most a rénszarvas, íram-szarvas, vapíti, azok a vadak - ha ugyan eljutottak ide -, amelyekre vadászainknak rá kell vetniük magukat. Mert az aztán igaz, hogy húsz személyt és vagy hatvan kutyát élelmezni nem könnyű dolog, s ezzel a kérdéssel foglalkozni megéri a fáradságot!

Ebből is látni, hogy a hadnagy rendszerető ember volt. Módszeresen akart eljárni, s ha társai segítségére lesznek, semmi kétsége sem volt aziránt, hogy sikeresen hajtja majd végre nehéz vállalkozását.

Ebben az évszakban csaknem változatlanul tartott a szép idő. A havazásnak vagy öt hét múlva kellett kezdődnie. Mikor tehát a főépület felépítésével elkészültek, Jasper Hobson parancsára tovább folytatták az ácsmunkát; tágas kutyaólat építettek, ahol a kutyafogatokat helyezték biztonságba. Ez a „dog-house”, vagyis kutyaház közvetlenül a hegyfok lábánál épült, s a ház jobb oldalától mintegy negyvenlépésnyire egyenest a lejtőhöz támaszkodott. A jövőbeni közös lakóhelyiségek, amelyek majd a legénység elhelyezésére szolgálnak, bal kéz felől, szemben lesznek a kutyaóllal, míg a raktárak és a löporraktár az övezet elülső részét foglalják el.

Jasper Hobson - talán túlzott óvatosságból - úgy határozott, hogy ezt az övezetet még a tél beállta előtt felépítteti. Szilárdan földbe ásott, hegyes végű gerendákból álló kerítés lesz ez, amely nemcsak a vadállatok rohamától védi majd meg a kereskedelmi ügynökséget, de emberek támadásaitól is, ha esetleg indiánok vagy mások mutatkoznának ellenséges szándékkal az erőd közelében. Mert a hadnagy nem feledkezett meg azokról a nyomokról, amelyeket a tengerparton a Reménység-erődtől alig kétszáz mérföldnyire valami csapat hagyott. Hobson hadnagy jól ismerte a nomád vadászok erőszakosságát, s úgy gondolkodott, hogy mindenestre jobb lesz, ha védve vannak holmi rajtaütésektől. Az övezet vonalát tehát oly módon vonták meg, hogy körülvegye a kereskedelmi ügynökséget, és Mac Nap mester még azt a feladatot is magára vállalta, hogy az övezet két elülső sarkán, a lagúna felőli oldalon, két kis fából készült őrtornyot emel, amelyekben kényelmesen elfér az őrség legénysége.

Egy kis szorgalommal - márpedig ezeknél a derék munkásoknál ebben nem volt hiány, mert szakadatlanul dolgoztak - lehetségesnek látszott, hogy még a tél beállta előtt elkészülnek az új építkezésekkel.

Közben Jasper Hobson vadászatokat is rendezett. Azt a vadásztúrát, amelyet a tengerparti főkák ellen tervezett, néhány nappal elhalasztotta, s vadászaival csakis a kérődzőkre készült, melyeknek szárítással tartósított húsa biztosítja majd az erőd lakóinak élelmezését a téli évad idején.

Így tehát augusztus 8-ától kezdve Sabine és Marbre, olykor egyedül, néha meg a hadnaggal és Long őrmesterrel együtt - akik szintén nem voltak kezdők a vadászat mesterségében - több mérföldnyi körzetben naponta bevadászták a területet. Gyakran a fáradhatatlan Paulina

Barnett asszony is velük tartott, kezében vadászfegyverével, amelyet oly ügyesen kezelt, hogy semmivel sem maradt el vadásztársai mögött.

Augusztus folyamán igen eredményesek voltak a vadászkirándulások, s az élelmékészletek szemlátomást növekedtek a padláson. Ismét meg kell jegyeznünk, hogy Marbre-nek és Sabine-nek kisujjában volt mindaz a ravaszság, amelynek segítségével az ezen a vidéken élő állatokkal szemben a vadász boldogulni képes, s vonatkozik ez különösen a rénszarvasra, amely rendkívül gyanakvó természetű állat. Mily végtelen türelemmel közelítették meg őket, széllel szemben, nehogy ezek a csodálatosan finom szaglású állatok szimatot kapjanak. Néha törpenyírfa-cserjék ágai fölött néhány pompás agancsot - előbbi vadászatok trófeáit - lengettek, ilyként tévesztvén meg a rénszarvasokat - vagy karibukat, hogy eredeti indián nevükön nevezzük őket -, amelyek így szarvasoknak nézték a vadászokat, akik teljesen közelükbe kerültek, és ritkán tévesztettek célt. Az is sokszor előfordult, hogy az a „besúgó” madár, amelyet Sabine és Marbre is jól ismert - egy kis nappali bagolyféle, akkora, mint egy galamb -, elárulta nekik, merre vonultak vissza a karibuk. A madár gyerekhanghoz hasonló, éles sikongással hívta a vadászokat, s valóban rászorgált a „figyelmeztető” névre, amit az indiánok adtak neki. Így mintegy ötven rénszarvast terítettek le. Hosszú szeletekre szabdalt húsuk igen értékes élelemnek számított, s a bőrük, ha majd kicserzik, cipőkészítésre szolgál.

De nem egyedül a karibuk járultak hozzá az élelmékészlet növeléséhez. Az ezen a területen csodálatosan szaporodó sarki nyulak jórészt felvehették ebben velük a versenyt. A nyulak nem voltak olyan ijedősek, mint európai fajrokonai, s elég buták ahhoz, hogy halomra lövöldöztessek magukat. Jókora, tíz-tizenöt font súlyú, barna szemű tapsifülesek voltak, bundájuk hófehér, mint a hattyútoll. Vadászaink rakásszámra lőtték ezeket a valóban remek húsú állatokat. Százával akasztották füstre a nyulakat, nem is számítva azokat, amelyek Joliffe-né asszony szakavatott keze alatt pompás nyúlpestétommá változtak.

Míg azonban az élelmékészletek ilyen szépen halmozódtak, a napi ételmezést sem lehetett elhanyagolni. Sok ilyen sarki nyúlból készült az ebéd fő fogása, márpedig sem a vadászok, sem Mac Nap mester munkásai nem vetették meg a friss, ízletes vadpecsenyét. Joliffe-né asszony „laboratóriumában” ezek a rágcslók a legváltozatosabb konyhaművészeti kombinációkon mentek át, és az ügyes menyecske - a káplár őszinte elragadtatására - önmagát multa felül; egyébként senki sem sajnálta tőle azokat a dicshimnuszokat, amelyeket férjeura szüntelenül szeretett volna hallani.

Néhány vízimadár húsa tette kellemesen változatossá a napi étrendet. Nem is szólva a különféle fajta vadkacsákról, amelyek csak úgy nyüzögtek a lagúna partjain. Meg kell említenünk azokat a madarakat is, amelyek szinte ellepték azokat a helyeket, ahol néhány nyomorúságos fűzfa tengődött. Ezek a foglyok fajtájához tartozó szárnyasok voltak, s állattani elnevezésük is van. Így hát, amikor Paulina Barnett asszony megkérdezte Sabine-től, hogy mi a neve ezeknek a madaraknak, a vadász így felelt:

- Az indiánok „nyárfa-siketfajd”-nak nevezik őket, asszonyom, de nekünk, európai vadászoknak csak fajdkakasok maradnak.

Valóban azt lehetett volna mondani, hogy fehér foglyok ezek, feketével pettyezett végű, hosszú farktollakkal. Könnyen elkészíthető, pompás húsú vadmadár a fajdkakas, hamar megsül, csak egy rakás eleven parázs kell hozzá. Ezekhez a vadhúsfélékhez a tó és a folyócska még a saját állományával is hozzájárult. Senki sem értett jobban a halászhoz, mint a csendes, békés Long őrmester. Akár úgy horgászott, hogy a csalétekkel ellátott horgát pedzették a halak, akár pedig úgy, hogy csak üres horgok fityegtek a zsinegén, mikor csónakján a vizet szelte; ügyesség és türelem dolgában senki sem versenyezhetett vele - hacsaknem Madge,

Paulina Barnett asszony hű kísérője. Hosszú órákig üldögélt egymás mellett a híres Isaac Waltonnak²⁴ ez a két komoly tanítványa, kezükben a horgászbót, szemük éberren lesi a zsákmányt, meg nem mukkannának a viláágért sem; nekik köszönhatték, hogy „mindig jutott hal a serpenyőbe”, és vagy a lagúna, vagy a folyó mindennap leadta a maga adóját a lazacfélék nemes családjából.

Ezek a kirándulásokon, amelyek egészen augusztus végéig naponta folytatódtak, a vadászoknak gyakran akadt dolguk veszedelmes vadállatokkal. Jasper Hobson nem minden aggodalom nélkül állapította meg, hogy ezen a területen sok a medve. Valóban ritka nap volt az, amikor egy-két párt ne figyeltek volna meg ezekből a félelmetes ragadozókból. Jó néhány puskalövést adtak le rájuk. Hol annak a barnamedvefajtának egy-egy falkája mutatkozott, amely úgyszólván mindennapos az Átokföldjén, hol meg az óriási termetű jegesmedvék, amelyek szép számmal húzódnak majd le a Bathurst-fok környékére, ha majd az első szigorú hidegek beállnak. A sarkvidéki áttelelők elbeszéléseiben valóban esik szó arról, hogy a sarkkutatók és a bálnavadászok ki vannak téve itt annak, hogy naponta többször is találkoznak ezekkel a vadállatokkal.

Marbre és Sabine több alkalommal vettek észre farkasfalkákat is, amelyek olyan sima vágta-ban iszkoltak el a vadászok közeledtére, mint az elenyésző hullámok. Különösen akkor hallották e bestiák „csaholását”, amikor egy-egy rénszarvas vagy vapiti nyomába vetették magukat. Ezek hosszú farkú, három láb magas, hatalmas, szürke ordasok voltak, abból a fajtából, amelynek bundája a tél közeledtével kifehéredik. Ezen az állatokkal népes területen könnyen szerezhették meg táplálékukat, s bőven éltek is ezzel a lehetőséggel. Néhol erdős területeken utasaink gyakran találtak kétbejáratú üregekkel, amelyekben rókamódra éltek a farkasok. A jóllakottságnak ebben az időszakában messziről elkerülték a vadászokat; ha észrevették őket, fajtájukhoz jellemző gyávasággal inaltak el. Ám ha éhesek, akkor - különösen, ha falkába verődnek - rettenetes állatokká válnak; és mivel errefelé vannak a föld alatti vackaik, ebből azt lehet következtetni, hogy még télvíz idején sem hagyják el ezt a tájat.

Egy napon egy olyan, meglehetősen csúf állatot hoztak a vadászok a Reménység-erődbe, amelyet sem Paulina Barnett asszony, sem Thomas Black, a csillagász nem látott soha. Ez az állat a talpon járók fájához tartozott, meglehetősen hasonlított az amerikai rozsomákhoz, zömök törzsű, kurta lábú, görbe karmokkal és szörnyű állkapoccsal felfegyverzett, borzalmas vadállat volt, szeme rémítő, háta hajlékony, mint minden macskafélének.

- Miféle állat ez a rémes bestia? - érdeklődött Paulina Barnett asszony.

- Asszonyom - felelte Sabine, aki mindig dogmatikus volt kissé a válaszában -, egy skót erre azt felelné önnek, hogy ez az állat egy „quickhatch”, egy indián meg azt, hogy ez egy „okelcoohawgew”, egy kanadai viszont azt, hogy ez egy „carcajou”.

- És ön mit felel? - mosolyodott el Paulina Barnett asszony.

- Mi ezt az állatot rozsomáknak hívjuk - felelte Sabine, akit szemlátomást boldoggá tett válaszána ez a furfangos fordulatossága.

Az állattan tudományában valóban rozsomák az igazi neve ennek a különös négylábúnak, ennek a félelmetes éjszakai csavargónak, amely ott hasal a korhadt fa odújában vagy a sziklaüregekben, nagy pusztítást visz végbe a hódállományban, valamint a pézsmapocok és más rágcsálók közt, a róka meg a farkas első számú ellensége, még attól se riad vissza, hogy elragadja tőlük zsákmányukat; szörnyen csalafinta, acélos izomzatú, rendkívül finom szaglászú

²⁴ A horgászatról írt tanulmány szerzője

állat; a legmagasabb északi szélességeken is találkozni vele. Rövid szőrű, télen csaknem teljesen fekete bundáját elég magas áron adja el a Társaság.

Ezek a kirándulásokon a vidék növényzetét éppoly figyelmesen vették szemügyre, mint az állatvilágát. De a növényzet, szükségszerűen, kevésbé változatos volt, mint az állatvilág, mert hiszen a növénynek nincs meg az a képessége, ami az állatnak, hogy ti. melegebb vidékre húzódjék, ha itt a tél. A luc- és jegenyefenyő fordult elő leggyakrabban a dombokon, a lagúna keleti szegélyén. Jasper Hobson néhány „tacamahac”-ot is észrevett, ez a sudár, magas növésű fa átmenet a nyárfa és a kanadai balzsamfenyő között, levelei rügyfakadás után sárgák, az utóévszakban aztán zöldes színűekké válnak. De ezek a fák itt csak nagy ritkán fordultak elő, éppúgy, mint az a néhány girhes vörösfenyő, amelyeket nem voltak képesek életre kelteni a nap rézsútosan sütő sugarai. Egynémely feketefenyőnek jobban ment sora, különösen az északi szelektől védett hegyszorosokban. Hát ez a fa is nő itt! - állapították meg örömmel utasaink. Rügyeiből ugyanis finom sört lehet főzni, ezt az italt úgy is hívják Észak-Amerikában: „fenyősör”. Jócskán megszédtek hát a rügyszűző fákat, s a rügyszűzőt a Reménység-erőd éléskamrájában tárolták.

A többi növényfélése törpenyírfából állt; ezek a két láb magas fácskák a nagyon hideg éghajlatú vidékek jellegzetes növényzetéhez tartoznak. Egy-egy csoport cédrust is láttak; ez kitűnő tűzifát szolgáltat.

Ami azonban azokat a vadon termő növényféléket illeti, amelyek megélnek ezen a fősvény talajon, s amelyek az élelmezés szempontjából számításba jöhetnek, hát bizony ezekre rendkívül ritkán akadtak. Joliffe káplár, akit ez a „pozitív” növénytan nagyon érdekelt, mind- eddig mindössze csak két olyan növényrel találkozott, amelyek méltók arra, hogy a konyhára kerüljenek. Az egyik - az a hagyma gyökerű növény, amelyet nehéz felismerni, mivel a levelei éppen akkor hullanak le, amikor a virágzási ideje kezdődik - nem más, mint a vad póréhagyma. Ez a tojás nagyságú pórégyökér szolgáltatja utasaink bőséges hagymatermését, s volt eszük hozzá, hogy begyűjtsék, s főzelékül használják.

Egy másik növény, amelyet Amerika északi részén „labradori tea” néven ismernek, bőségesen nőtt a lagúna partjain, a füzesben és a szamócabokrok között; ez volt a sarki nyúl legkedvesebb csemegéje. Ez a tea, ha forró vízzel felöntötték, s néhány csöpp konyakot vagy gint kevertek belé, kitűnő ital volt; ezt a növényt tehát tartalékolták, hogy ily módon takarékoskodhassanak az Összekötő-erődből magukkal hozott kínai teával.

De hogy az ezen a földrajzi szélességen bekövetkező növényi élelemhiányt pótolhassák, Jasper Hobson bizonyos mennyiségű vetőmaggal is ellátta volt magát, s úgy számított, hogy ha majd itt lesz az ideje, el is veti. Főként sóska- és kalánfűmagot hozott magával, amely növények skorbutellenes sajátossága felbecsülhetetlen ezen a vidéken. Remélhető volt, hogy ha sikerül olyan terepre akadniuk, amely védve volt a minden növényzetet lángként kiegető gonosz szelektől, akkor a jövő évadban ez a vetőmag sikeresen kicsírázik.

Ráadásul még az új erőd gyógyszer-tárából sem hiányzottak a skorbut elleni szerek. A Társaság néhány láda citrommal és „lime juice”-szal, vagyis citromlékonzervvel látta el őket, ezekkel az értékes anyagokkal, amelyeket egyetlen sarki expedíció sem nélkülözhet. De nagyon fontos volt, hogy ezzel a készlettel is éppúgy takarékoskodjanak, mint sok egyéb- bel, mert ha tartósan rosszra fordul az idő, minden összeköttetés megszakad a Reménység-erőd és a délebbre fekvő kereskedelmi ügynökségek között.

XV. TIZENÖT MÉRFÖLDNYIRE A BATHURST-FOKTÓL

Beköszöntöttek szeptember első napjai. Három héten belül - még a legkedvezőbb esetben is - itt a zord évad, szükségszerűen abba kell hát hagyni a munkát. Sietniük kellett. Szerencsére az építkezés gyorsan haladt. Mac Nap mester emberei csodálatos tevékenységet fejtettek ki. A „dog-house” felépítéséhez nemsokára már csak az utolsó kalapácsütések hiányoztak. A cölöpkerítés már csaknem teljesen elkészült az erőd kijelölt körzete körül. Most hát a sáncárokra nyíló folyosó felépítését kellett befejezniük; ezen a folyosón a belső udvart lehetett megközelíteni.

Ez a vastag, kihegyezett oszlopokból álló, tizenöt láb magas kerítés elülső részén félhold vagy erődfok alakú volt. De az erődítményrendszer tökéletesítése céljából a Bathurst-fok csúcsát is erőddel kellett koronázni, mert ez uralta a helyzetet. Amint látjuk, Jasper Hobson hadnagy a folytatólagos övezet és egymástól különálló erődök rendszerét tette magáévá. Nagy haladást jelentett ez a Vaubanok és a Cormontaigne-ek²⁵ művészetében. De míg a hegyfok „megkoronázására” nem kerül sor, a cölöpkerítés is éppen elég munkát adott ahhoz, hogy egyelőre minden más építkezést „félrerúgjanak” vagy - finomabban kifejezve - félretegyenek.

Szeptember 4-én Jasper Hobson hadnagy úgy határozott, hogy ez legyen a tengerparti kételtűek ellen indítandó vadászat napja. Arról volt szó, valóban itt az ideje, hogy tüzelővel s egyúttal lámpaolajjal is ellássák magukat, mielőtt a rossz idők beköszöntենek.

A fókák mintegy tizenöt mérföldnyi távolságban tanyáztak. Jasper Hobson azt az ajánlatot tette Paulina Barnett asszonynak, hogy csatlakozzék a vadászexpedícióhoz. Útitársnője elfogadta az ajánlatát. Nem azért, mintha a tervezett főkamészárlást magában véve valami nagyon vonzó látványosságnak tartotta, de szeretett volna szétnézni a környéken, szemügyre venni a Bathurst-fok vidékét, pontosabban a partnak azt a szakaszát, amelyet magas sziklafalak szegélyeztek. Volt itt elég látnivaló, ami felajzotta a kíváncsiságát.

A hadnagy kíséretéül Long őrmestert, Petersen, Hope és Kellet közlegényeket jelölte ki.

Reggel nyolc órakor indultak útnak. Két szánba hat-hat kutyát fogtak, ez a két fogat követte a kis csapatot, hogy majd hazaszállíthassák az elejtett kételtűeket.

Ez a két szán üres lévén, a hadnagy, Paulina Barnett asszony és társaik helyet foglaltak rajtuk. Szép idő volt, de a látóhatárt borító ködön alig szűrődtek át a nap sugarai; ebben az évszakban az éjszaka néhány órájára már eltűnt a sárgás napkorong.

A Bathurst-foktól nyugatra eső partszakasz tökéletesen lapos síkság, amely alig néhány méternyire emelkedett a Sarki-tenger színe fölé. A nap helyzete magára vonta itt Hobson hadnagy figyelmét, s azt is mindjárt megmondjuk, miért.

A sarki tengereken meglehetősen erős a dagály, vagy legalábbis erősnek látszik. Számos hajós figyelte meg itt a dagályt, Parry, Franklin, a két Ross, Mac Clure, Mac Clintock látták, amint a tenger a szizigia²⁶ időszakában húsz-huszonöt lábnyival is felülemelkedett a közepes szinten. Ha ez a megfigyelés helyes volt - márpedig semmi okunk kételkedni a megfigyelők szava-

²⁵ Híres francia várépítők

²⁶ Valamely bolygónak a nappal való csillagászati együtt- vagy szembenállása. A dagályt és az apályt a Nap és a Hold vonzása okozza. Ha ez a két égitest egy vonalba kerül, együttes hatásukra a dagály erősebbé válik

hihetőségében -, Hobson hadnagy méltán kérdezhetette önmagától, hogyan lehetséges, hogy a hold hatására felduzzadó óceán nem lepi el ezt a tengerszintnél alig valamivel magasabban fekvő partszakaszt, mikor pedig semmi sem áll útjában, sem dűnék, sem a talaj bármilyen kiemelkedése nem akadályozza, hogy a tenger árja mindent elborítson; hogyan lehetséges az, hogy a dagály nem önti el teljesen ezt az egész területet, egészen a láthatár legvégső pontjáig, s nem idézi elő a tó és a Jeges-tenger egybeözlését? Márpedig nyilvánvaló, hogy ez az egybeözlés most sem történt meg, és sohasem is fordult elő.

Jasper Hobson nem is állhatta meg, hogy ezt az észrevételét ne közölje társnőjével, akit ez a megjegyzés ilyen feleletre bírt:

- Akkor hát - bármit beszéljenek is róla - nem kétséges, hogy mégsem olyan erős a dagály a sarki Jeges-tengeren.

- De éppen ellenkezőleg, asszonyom - felelte Jasper Hobson. A hajósok valamennyien arról számolnak be, hogy ezen a ponton rendkívül erős a dagály, és semmiként sem tételezhetjük fel, hogy tévesek a megfigyeléseik.

- Akkor hát, hadnagy úr - folytatta Paulina Barnett asszony -, szíveskedjék megmagyarázni nekem, hogy miért nem borítják el az óceán hullámai ezt a vidéket, holott alig tízlábnyira emelkedik a tenger szintje fölé?

Ej, asszonyom - felelt Jasper Hobson -, hát éppen ezen vagyok én is megakadva, merthogy én sem tudom, hogyan magyarázzam ezt a tényt. Egy hónap óta, mióta itt élünk ezen a tengerparton, több ízben is megállapítottam, hogy közönséges időkben a tengerszint alig egy lábnyit emelkedett, s csaknem azt merném állítani, hogy két hét múlva, szeptember 22-én a teljes napéjgyenlőség idején, vagyis pontosan akkor, amikor ez a jelenség maximumát éri el, a Bathurst-fok partján nem lesz másfél lábnyinál magasabb a víz. Egyébként majd meglátjuk.

- De hát magyarázza meg már végre, hadnagy úr. A magyarázatát kérem. Hiszen mindent meg lehet magyarázni ezen a világon.

- Nos hát, asszonyom - válaszolta a hadnagy -, a két dolog közül az egyik: vagy rosszul figyelték ezt meg a hajósok - amit azonban nem tételezhetek fel, mert itt olyan személyiségekről van szó, mint Franklin, Parry, Ross és a többiek -, vagy pedig egyáltalán nincs dagály az amerikai tengerpartnak ezen a szakaszán, s az is lehetséges, hogy ugyanazon okokból, amelyek némely keskeny tengernél - mint amilyen a többi között a Földközi-tenger is - szinte észrevehetetlenné teszik a dagályt, amely tengerekben a partmenti szárazföldek, valamint a rendkívüli mederszűkületek nem engednek elég utat az Atlanti-óceán vizének.

- Fogadjuk el ezt az utóbbi hipotézist²⁷, hadnagy úr - zárta le a vitát Paulina Barnett asszony.

- Mi mást is tehetnénk - csóválta a fejét a hadnagy -, pedig ez egyáltalán nem elégít ki engem, azt hiszem, olyan furcsa természeti jelenséggel állunk szemben, amit nem tudok megmagyarázni.

Kilenc órákor a két szán - miután állandóan a lapos és homokos part mentén haladt - odaérkezett ahhoz az öbölhöz, amelyet a fókák rendszerint látogatni szoktak. A fogatokat hátrahagyták, nehogy elriasszák a fókákat, mert éppen az volt a fontos, hogy meglepetésszerű legyen a parti rajtaütés.

De mennyire különbözött ez a terület attól, amely a Bathurst-fokot vette körül!

²⁷ Feltételezés, tudományos megállapítás, amely még nincs bizonyítva

Azon a ponton, ahol a vadászok megállottak, szeszélyes ívelésű, csipkésen szaggatott szegélyű, mondhatnók furcsán összevissza dobált volt ez a part, s így nyilvánvaló módon elárulta eruptív eredetét, egészen más képet mutatott, mint azok az üledékalakulatok, amelyek a Bathurst-fok környékét jellemezték. Ezt a területet kétségkívül nem a víz hozta létre, hanem a geológiai korszakok belső tüzei. A kő, amelynek híjával van a Bathurst-fok - mellesleg megjegyezve, olyan sajátosság, amely éppoly megmagyarázhatatlan, mint a dagály elmaradása -, itt vándorkövek, a talajban mélyen fekvő sziklák alakjában mutatkozik. A feketés homokon, a hólyagszerű lávatömegek közepette mindenütt azok az alumíniumszilikátokhoz tartozó kavicsok hevertek szerteszét, amelyeket földpát néven foglal össze a geológia, és amelyeknek itteni előfordulása vitathatatlanul bizonyítja, hogy ez a vidék nem egyéb, mint kristályosodási terület. Felületén számtalan labradorit, különféle gömbölyű, élénk kék, piros, zöld színeket játszó kavics, s itt-ott habkő és obszidián szikrázott. Hátul magas sziklafalak sorakoztak, kétszáz lábnyi magasságban a tenger színe fölött.

Jasper Hobson elhatározta, hogy egészen a sziklafalak csúcsáig kapaszkodik fel, hogy onnan a vidék egész keleti részét szemügyre vehesse. Erre bőven volt ideje, mert a fókavadászat órája még nem érkezett el. Most még csak néhány, a parton játszadozó fókapárt láttak, s be kellett várniuk, amíg nagyobb számban gyülekeznek össze; ilyenkor kell aztán rajtuk ütni, mikor pihennek ezek a tengeri emlősök, vagy még inkább akkor, amikor a déli nap hatására szunyókálnak egy kicsit. A hadnagy egyébként rájött, hogy ezek nem is borjúfókák, miként ezt az emberei jelentették. Ezek az emlősök szintén az úszólábúak csoportjához tartoztak ugyan, de rozmárok és tengeri tehenek voltak, amelyeket a rozmárok fajához sorol az állattan, s amelyek hosszú, felülről lefelé kiálló agyart képező szemfogukról ismerhetők fel.

A vadászok most hát megkerülték azt a kis öblöt, amelyet ezek az állatok láthatólag kedveltek, s amelynek utasaink a Rozmárok öble nevet adták, és felkapaszkodtak a tengerparti sziklákra. Petersen, Hope és Kellet egy kis kiszögellésben húzódtak meg, hogy onnan megfigyelhessék a kétélűeket, míg Paulina Barnett asszony, Jasper Hobson és az őrmester felmásztak a sziklafal csúcsára, úgyszólván onnan, ebből a százötven-kétszáz lábnyi magasságból beláthatták az egész környéket. Nem volt szabad szemük előtt téveszteni három társukat, akiket a hadnagy azzal bízott meg, hogy jeladással hívják fel a figyelmüket majd arra, hogy már eléggé nagyszámú rozmár gyülekezett össze.

A hadnagy, útitársnője és az őrmester negyedóra alatt fenn voltak a legmagasabb szikla-csúcson. Erről a pontról könnyen szemmel tarthatták az alattuk elterülő vidéket.

Lábuk alatt terült el a végtelen tenger, amelyet északon a láthatár égboltozata zárt le. Föld sehol, se jégmező, se jéghegy, sehol a láthatáron. Az óceán vize sehol nem volt befagyva, ameddig a szem csak ellátott, s így még az is lehetséges volt, hogy ezen szélességi kör alatt a Jeges-tengernek ez a szakasza egészen a Bering-szorosig hajózható. Tehát a nyári évad folyamán a Társaság hajói könnyen kiköthetnek a Bathurst-foknál, odaszállíthatják a kereskedelmi ügynökség számára szükséges holmit, és ezen a könnyebb úton szállíthatják el az ügynökség termékeit.

Amint nyugat felé fordult, Jasper Hobson egész új vidéket fedezett fel, és akkor egyszerre csak megértette, hogyan kerültek ide ezek a vulkanikus maradványok, amelyek valósággal fel voltak halmozva a tengerparton. Mintegy tíz mérföldnyire csonka kúp alakú tűzhányó hegylánc emelkedett, amelyet nem vehettek észre a Bathurst-fokon, mivel a sziklafalak eltakarták. Elég kuszan sorakoztak az ég alatt, mintha csak egy reszkető kéz rajzolta volna fel körvonalait. Jasper Hobson előbb hosszan, figyelmesen vizsgálta a hegysort, aztán - anélkül, hogy akár csak egy szót is szólt volna - Paulina Barnett asszony és az őrmester felé fordulva rámutatott; utána az ellenkező irányba tekintett.

Keleten ott húzódott a hosszú partszegély, szabályosan, tagozódás nélkül, egészen a Bathurst-fokig. Ha megfigyelőink jó látcsővel vannak ellátva, megláthatták volna innen a Reménység-erődöt, sőt még azt a kis kék füstfelleget is, amely éppen ebben az órában száll fel Joliffe asszony tűzhelyéről.

Hátulról a terület kétféle, egymástól nagyon is eltérő látványt nyújtott. Keleten és délen több száz négyzetmérföldnyi területen hatalmas síkság vette körül a hegyfokot. Ellenben a sziklafalak háttérében a Rozmárok öblétől egészen a vulkanikus hegyláncig, a mintegy görcsösen összerángatott vidék valóságosan mutatta, hogy létét vulkanikus kitörésnek köszönheti.

A hadnagy megfigyelte a két terület közti éles ellentétet, és be kellett vallania, hogy legalábbis „furcsának” találja.

- Ön úgy véli, hadnagy úr - kérdezte Long őrmester -, hogy azok a hegyek ott, amelyek az egész nyugati part láthatárát elzárják, vulkánok?

- Ehhez kétség sem fér, őrmester - felelte Jasper Hobson. - Ezek a vulkánok vetették idáig ezeket a habköveket, obszidiánokat, ezt a rengeteg labradoritot, s három mérföldet sem kell gyalogolnunk ahhoz, hogy láván és hamun járassunk.

- S ön azt hiszi, hadnagy úr, hogy ezek a vulkánok még most is működésben vannak? - kérdezte az őrmester.

- Hát erre bizony nem tudok felelni, őrmester.

- Most egyiknek a csúcsán sem látunk füstöt.

- Ez még nem jelenti azt, hogy nincsenek működésben, Long őrmester. Vagy tán magának mindig a szájában van a pipa?

- Nem mindig, hadnagy úr.

- Nahát akkor, Long, ez pontosan ugyanígy van a vulkánoknál is. Ők se füstölnek folyton-folyvást.

- Értem, hadnagy úr - felelt Long őrmester -, de azt már kevésbé értem, hogyan lehetséges az, hogy a sarkvidéki szárazföldön vulkánok vannak.

- Nem sok van itt belőlük - szólt közbe Paulina Barnett asszony.

- Igaz, hogy nem sok, asszonyom - felelte a hadnagy -, de mégiscsak akad néhány: a Jan Mayen-szigeten, az Aleutákon, Kamcsatkában. Orosz-Amerikában, Izlandban; aztán délen a Tűzföldön, a délsarki vidékeken. Ezek a vulkánok nem egyebek, mint kéményei azoknak a hatalmas központi üzemeknek, amelyek földgömbünk vegyi termékeit dolgozzák fel, s én valahogy úgy gondolom, hogy a Teremtő mindenfelé fűrt ilyen kéményeket, ahol szükségesnek látta.

- Kétségtelenül így van, hadnagy úr - felelte az őrmester -, de még hogy a Sarkon, ez alatt a jéghideg éghajlat alatt!...

- Hát mit számít az, őrmester? Mit számít az, hogy a Sarkon vagy az Egyenlítőnél. Sőt jómagam még inkább azt mondanám, hogy ezekből a kohónyílásokból még többnek kellene lenni a sarkvidékek környékén, mint a földgömb bármely más pontján.

- De hát miért? - kérdezte az őrmester, akit láthatóan meglepett ez az állítás.

- Mivel ezeket a szelepeket a belső gáznyomás nyitotta, mégpedig éppen azokon a helyeken, ahol a Föld kérge kevésbé vastag. Ha arra gondolunk, hogy a földgolyó a sarkokon le van lapítva, akkor természetesnek látszik az a gondolat is, hogy... De most veszem észre Kellet jeladását - szakította félbe érvelését a hadnagy. - Óhajt velünk tartani, asszonyom?

- Inkább majd bevárom önöket itt, hadnagy úr - felelte útitársnője. - Bevallom, valóban nem találom vonzónak ezt a rozmármészárlást!

- Helyes, asszonyom - válaszolta Jasper Hobson -, és ha egy óra múlva csatlakozik hozzánk, együtt megyünk vissza az erődbe.

Paulina Barnett asszony tehát ott maradt a sziklacsúcson, s a szeme elé táruló változatos panorámában gyönyörködött.

Jasper Hobson és Long őrmester negyedóra múlva odaért a tengerpartra.

Ekkor már számtalan rozmár volt ott együtt. Talán százat is össze lehetett volna számlálni. Az állatok egynémelyike rövid, úszóhártyás lábával kikapaszkodott a homokos partra. De legtöbbje, családok szerint összebújva, aludt. Egy-kettő, a legnagyobbak közül, három méter hosszú, vörhenyes kurta szőrű hímek, úgy vigyázott a falka többi állatára, mint a katonai őrszemek.

A vadászoknak rendkívüli óvatossággal, sziklák és a talaj egyenetlenségei mögött bujkálva kellett megközelíteni a rozmárokat úgy, hogy néhány csoportjukat körülvehessék, s elvágják a tengerhez vezető útját. A szárazföldön ezek az állatok nehézkesen, lomhán, ügyefogyottan mozognak. Esetlenül ugrándoznak, vagy a gerincükkel kúszó mozdulatokat végeznek, így vonsoolják előre testüket. Ám a vízben, az ő igazi elemükben ismét virgonc halakká s olyan félelmetes úszókká változnak, hogy gyakran még az őket üldöző bárkákat is felborítással fenyegetik.

De most már az óriási hímek rosszat sejtettek. Megéreztek a közeledő veszélyt. Felemelték a fejüket, s minden irányban széttekingettek. De még mielőtt idejük lett volna leadni a vészjelzést, Jasper Hobson és Kellet egyik oldalról iramodott neki, az őrmester, Petersen és Hope a másik oldalról futott oda, s öt rozmárt terítettek le golyóikkal, majd lándzsáikkal adták meg nekik a kegyelemdöfést, a többi eszeveszetten menekült vissza a tengerbe.

Hát ez bizony könnyű győzelem volt. A leterített öt rozmár hatalmas állat volt. Elefántcsontszín agyaruk bár kissé szemcsés volt, de azért kitűnő minőségűnek látszott; a hadnagy mégiscsak azt találta rajtuk legbecsesebbnek, hogy a testes, zsíros állatokból rengeteg olajat olvaszthatnak ki. A rozmártetemeteket hamarosan felrakták a szánokra, s a kutyák sem panaszkodhattak, hogy nincs mit húzniuk.

Most már egy óra felé járt. Paulina Barnett asszony is csatlakozott társaihoz, s a part mentén haladva valamennyien útnak eredtek a Reménység-erőd felé.

Mondanunk sem kell, hogy most gyalog baktattak hazafelé, mert a szánok teherbírását teljesen igénybe vették a rozmárokat. Csak mintegy tíz mérföldet kellett gyalogolniuk, de egyenes vonalban. Márpedig az az út a „leghosszabb”, amely sehol sem kanyarodik el, mint ezt az angol közmondás tartja; és ennek a közmondásnak igaza van. Hogy tehát ennek az egyenes útnak hosszú unalmát elűzzék, a vadászok beszélgettek egyről-másról. Paulina Barnett asszony gyakran elegyedett bele a beszélgetésükbe, és sokat tanult e derék emberek szaktudásából. Szóval nem valami gyorsan haladtak. Súlyosan terhelte meg a szánokat a több ezer fontnyi hús- és zsírtömeg, és a szánút sem volt elég síkos. Kemény, felfagyott hórétegen még két óra sem kellett volna ahhoz, hogy megtegyék a Rozmárokat öblétől a Reménység-erődig terjedő utat.

Hobson hadnagynak többször is „állj!”-t kellett vezényelnie, hogy néhány percnyi pihenőhöz juttassa a végképp kimerült kutyákat.

Erre jegyezte meg aztán Long őrmester:

- Hát ezek a rozmárok igazán közelebb is tanyázhattak volna már a mi erődünkhöz.
- Ott sehol sem találtak volna megfelelő helyet - felelte fejét rázva a hadnagy.
- Már miért ne találtak volna? - kérdezte Paulina Barnett asszony, akit nagyon meglepett ez a válasz.
- Mivel ezek a kétéltűek csakis az enyhén lejtő tengerpartokat látogatják, amelyekre fel tudnak kapaszkodni, mikor kimásznak a tengerből.
- De hiszen a tengerpart a hegyfoknál...
- A tengerpart a hegyfoknál olyan meredek, mint egy bástyafal felelte Jasper Hobson. - Az a part semmiféle lejtőt nem nyújt. Mintha csak függőlegesre szabták volna. Íme, asszonyom, ez még egy megmagyarázhatatlan sajátága ennek a területnek; és ha a mi halászaink ott a partról akarnák bevetni horgukat, akkor nem kevesebb, mint háromszáz ölnyi zsinórra volna szükségük. Hogy miért ilyen a hegyfok fekvése? Hát azt én nem tudom, de minden okom megvan rá, hogy azt higgyem: jó néhány évszázaddal ezelőtt szörnyű erejű vulkanikus kitörés szakíthatta ketté itt ezt a tengerpartot, s választhatta el a szárazföld egy részét, amely részt most a Jeges-tenger hullámai borítanak.

XVI. KÉT PUSKALÖVÉS

Eltelt szeptember hónap első fele. Ha a Reménység-erőd magán az Északi-sarkon, vagyis húsz fokkal magasabb északi szélességen lett volna, akkor ennek a hónapnak 21-én már a sarki éjszaka árnyai borultak volna rá. De a hetvenedik szélességi körön még több mint egy hónapig járja körútját a láthatáron a nap. Mindazonáltal a hőmérséklet észrevehetően hidegebbé vált. Éjszakánként a Fahrenheit-hőmérő higanyszála zero alatt 31°-ra (-1° Celsius) szállt alá. Itt-ott már finom jégvárta borította a vizet, amit azonban a nap folyamán felolvasztottak még a nap végső sugarai. Záporosó és szélroham közepette hóvihar is kerekedett. Nyilvánvaló volt, hogy közelednek a komisz napok.

De a kereskedelmi ügynökség lakói bátran nézhettek a téli évszak elébe. A már a raktárakban tárolt élelmiszerekkel még a téli időn túl is beérik. Szárított vadhústartalékuk is növekedett. Még több rozmárt is lőttek. Mac Nap most már ráért zárt istállót építeni a házi rénszarvasoknak, meg még egy hatalmas csúrt is, a ház mögött, ahol a tüzelőt halmozták fel. Most már aztán jöhet a tél, vagyis az éjszaka, a hó, a jég.

Miután Jasper Hobson gondoskodott az erőd lakóinak szükségleteiről, most már a Társaság érdekeire is gondolt. Elérkezett az az idő, amikor a téli bundájukba öltözött állatok már becses zsákmánynak számítottak. Ez az időszak kedvező volt arra, hogy puskával terítsék le a prémes állatokat, addig is, amíg az egész táj fehér hószőnyeg alá kerül, s fel lehet állítani a csapdákat. Jasper Hobson tehát vadászokat rendezett. Nem számíthattak azoknak az indián vadászoknak a közreműködésére, akik rendszeresen látják el prémáruval a kereskedelmi ügynökségeket, mert a bennszülöttek vadászterületei délebbre vannak. Hobson hadnagynak, Marbre-nek, Sabine-nek és még vagy két-három társuknak kellett tehát a Társaság számára vadászniuk, s elgondolhatjuk, hogy éppen elég dolguk volt.

A folyó egyik mellékfolyójánál hódanyagot vettek észre, az erődtől délre mintegy hat mérföldnyire. Jasper Hobson erre a pontra irányította az első vadásztúrát. Valamikor a hódcsőr kilójáért négyszáz frankot is fizettek a piacon, akkoriban, amikor a kalapgyártó iparban világszerte nyersanyagnak számított. De ha a hódcsőr felhasználása bizonyos mértékben csökkent is, maga a hódbőr még mindig magas árat ért el, mégpedig azért, mert ez az irgalmatlanul hajszolt rácsáló már kiveszőben van.

A vadászok kimentek a folyóhoz, a jelzett helyre. Itt a hadnagy megcsodáltatta Paulina Barnett asszonnyal, mily találékonysággal dolgoznak ezek az állatok, hogy kedvező körülmények között rendezzék be föld alatti városukat. Vagy száz hód lakott itt, mindegyik a párjával foglalt el egy-egy, a folyócska közelében vajt föld alatti üreget. De a hódok népe máris elkezdte a téli szállás építését, s szorgosan munkálkodtak.

Ezen a patakon keresztül - amely eléggé gyors folyású és elég mély volt ahhoz, hogy az alsó vízréteg még a legszigorúbb télidőben se fagyjon be - a hódok egy felfelé ívelő gátat építettek; ez a gát függőlegesen leásott cölöpökből álló, szilárd építmény volt, hajlékony ágak és legallyazott fák fűzték egybe olyképpen, hogy átlósan voltak a cölöpök közé erősítve; az egész építményt az agyagos föld valóságos cementvakolata tartotta össze; ezt a cementet a lábukkal „gyártották” a hódok, majd bozontos, csaknem ovális alakú, széles, lapos, pikkelyszerű szőrrel fedett farkuk segítségével gombóccá gyúrták az agyagot, és ezzel malterezték végig a gát egész ácsolatát.

- Ennek a gátnak, asszonyom - magyarázta Jasper Hobson -, az a célja, hogy állandó szinten tartsa a folyócskát, és lehetővé tegye a hód nép mérnökeinek, hogy odafönn megépíthessék ezeket a kerek házikókat, amelyeknek csúcsát ön innen láthatja. Szilárd építmények ám ezek a kunyhócskák; fából és agyagból készült falaik két láb vastagságúak, és sehonnan sem lehet bejutni a belsejükbe, csakis egy víz alatti szűk kis ajtón át, ami a kunyhócskák minden lakóját arra készíti, hogy víz alá bukják, valahányszor csak ki akar menni vagy be akar jönni a „lakosztályába”. De ez a berendezés egyben a család biztonságát is szolgálja. Ha ön lerombolna egy ilyen kis hód kunyhót, láthatná, hogy az két emeletből áll; az első emelet raktárhelyiségül szolgál, itt halmozza fel a hód a télirevalót, mint pl. ágakat, fakérgeket, gyökereket, míg a második emeleten, amelyet nem ér el a víz, lakik a háztulajdonos, az ő kis háznépével.

- De én sehol sem látok egyet sem - mondta Paulina Barnett asszony. - Vagy talán már abbahagyták a falujuk építését?

- Nem, asszonyom - felelte Hobson hadnagy -, de most éppen pihennek a munkások, vagy alusznak. Ezek az állatok csakis éjszaka dolgoznak, tehát az üregekben kell meglepnünk őket.

Valóban, a hód fogás minden nehézség nélkül ment végbe. Vagy százat fogdostak össze egy óra alatt, s köztük vagy húsz, a teljesen fekete bundájúak, igen nagy piaci értéket képviselt. A többinek is selymes, hosszú, fényes prémje volt, de vörhenyes, gesztenyebarna árnyalatú, és ez alatt a fedőszőrzet alatt finom, sűrű, ezüstszerű pihe. A vadászok visszatértek az erődbe, s nagyon meg voltak elégedve vadászatuk eredményével. A hód bőrt beraktározták, és - áruk szerint - „pergamen” vagy „fiatal hód” megjelöléssel vezették be a raktárkönyvbe.

Egész szeptemberben, csaknem október közepéig folytatták a vadászkirándulásokat, és kedvező eredményeket értek el.

Borzot is fogtak, de nem sokat. Főképp a bőrük keresett cikk, mert az igáslovak nyaklószer-számzatánál van rá szükség, de a szőrük is értékes, mert tudjuk, hogy borzszőrből készülnek a legjobb kefék és ecsetek. Ezek a húsevők - voltaképpen kis medvék - a „carcajou”-borzok családjának fajához tartoznak, amelyeknek Észak-Amerika a hazája.

De más rágcsálók is éltek itt, mégpedig ugyanolyan szorgalmas állatok, mint a hód, és prémjük is sokra becsült árucikknek számított a kereskedelmi ügynökségek raktáraiban. Ez az állat a pénzmapocok. A farkát nem számítva, egy lábnál hosszabb; prémje is elég becses. Ezeket a pénzmapocokokat is könnyűszerrel fogdosták össze föld alatti üregekben, mert rengeteg nyüzsgött a vackokban ebből a rendkívül szapora fajta állatból.

A macskaféle állatok közé tartozik a hiúz, erre már puskával kellett menni. Ezek az európai hiúz fajtájához tartozó hajlékony, fűrge, világosvörhenyes, feketés foltokkal pettyezett bundájú állatok még a rénszarvassal szemben is félelmetes bestiák, s bátran szállnak szembe támadóikkal. De sem Marbre-nek, sem Sabine-nek nem ez volt első találkozása a hiúzzal, és vagy hatvanat ejtettek el ezekből az állatokból.

Néhány rozsomák is ugyanilyen körülmények között került terítékre; ezeknek is elég szép bundájuk volt.

Hermelin ritkán mutatkozott. Ezek az állatok is a nyusztfélékhez tartoznak, éppúgy, mint a görény; most még nem a szép, hófehér, téli bundájukban jártak, amelyet csak egyetlen fekete pötty díszít, a farkuk legvégén. A hermelin prémje most még felül vörhenyes, alul pedig sárgásszürke volt. Jasper Hobson tehát meghagyta társainak, hogy egyelőre kíméljék ezt az állatot. Be kell várni, amíg „megérnek”, hogy Sabine vadász kifejezésével éljünk, vagyis míg itt a tél, és kifehéredik a hermelin bundája.

Ami a görényt illeti - amelynek vadászata szerfölött kellemetlen a förtelmes bűz miatt, amit ez az állat áraszt -, ennek a gereznájához is elég szép számmal jutottak vadászaink, akár úgy, hogy a kuckójául szolgáló faodúban ütöttek rajta, akár úgy, hogy a puszkagolyó végzett vele, amint az ágak között kúszott.

A tulajdonképpen nyuszt egészen speciális vadászat tárgya volt. Köztudomású, mennyire értékes e ragadozó bőre, bár egy fokkal kevésbé értékes, mint a coboly, amelynek dús prémje télen feketében játszik. A coboly csak Európa és Ázsia északi részén fordul elő, egészen Kamcsatkáig, és a szibériai vadászok üzük legszorgalmasabban. De a Jeges-tenger amerikai partjain más nyusztfajtaival is találkozik a vadász, ezeknek bőre is igen nagy értékű, mint pl. a nyérc és a halásznyest, más néven „kanadai nyuszt”.

De ezek a nyusztok és nyércek szeptemberben nem sok prémet szolgáltatnak a kereskedelmi ügynökségnek. Igen élénk, rendkívül fürgé állatok, testük nyúlánk és hajlékony, s így méltán nevezték el őket „féreg alakúaknak”. És valóban úgy el tudnak nyúlni, mint a féreg, úgyhogy a legszűkebb résen is képesek átbújni. Érthető tehát, hogy olyan könnyedén iszkolnak el a vadászok elől. Így aztán a téli évad idején könnyebben kerülnek kézre a csapdák segítségével. Marbre és Sabine csak a kedvező időt várták, amikor majd vadászokból „csapdásokká” vedlenek, s úgy számítottak, hogy a tavasz beköszöntésekor sem nyércben, sem nyusziban nem lesz hiány a Társaság raktáraiban. A Reménység-erőd prémállományát gazdagító vadászkirándulások zsákmányának felsorolásánál végül nem szabad megfeledkeznünk a kék- és ezüstrókráról; az orosz és angol prémpiacokon ezeket tekintik a legértékesebb prémes állatoknak.

Érték dolgában azonban valamennyi fölött áll a kékróka, amelyet „isatis” néven ismer az állattan. Ennek a kecses állatnak orra fekete, hamvas vagy sötétszőke a szőrzete, vagyis semmiképpen sem kék, amint azt nevéből hinni lehetne. Bundája hosszú szőrű, nagyon dús, bársonyosan lágy, csodálatos szörme, tehát megvan mindaz az értékes tulajdonsága, amit a szörme szépségének nevezünk: lágyság, tartósság, hosszú szőrzet, vastagság és szín. A kékróka vitathatatlanul a prémes állatok királya. A bőre is hatszor annyit ér, mint bármely más bőr; az orosz cár kékróka köpenyét, amely teljes egészében az állat nyakbőréből, vagyis a legjobb részéből készült, az 1851. évi londoni kiállításon háromezer-négyszáz font sterlingre becsülték.

Néhány ilyen kékróka megjelent a Bathurst-fok környékén, de a vadászoknak egyet sem sikerült kézre keríteniük a ravasz, fürgé, nehezen megközelíthető állatokból. Sikerült azonban leteríteniük vagy egy tucat ezüstrókrát; ennek fekete árnyalata, remek prémje fehérrel pettyezetett. Ámbár az ezüstrókaprém nem ér fel a kékrókagereznával, azért ez is értékes szörme, jókora ára van Anglia és Oroszország prémpiacain.

Az elejtett ezüstrókrák egyike pompás példány volt, kissé még a közönséges róka termeténél is nagyobb. Füle, válla, farka füstfekete, de a farka legvége és a szemöldöke fölött fehér volt.

Azok a különös körülmények, amelyek között ezt a rókát elejtették, megérdemlik, hogy részletesebben beszéljünk róluk, mert ezek a körülmények igazolták Hobson hadnagy bizonyos aggodalmát, valamint azt is, hogy igaza volt, amikor úgy vélekedett, hogy nem árt elővigyázatossági intézkedéseket tenni.

Szeptember 24-én délelőtt két szánkó kivitte Paulina Barnett asszonyt, a hadnagyot, Long őrmestert, Marbre-t és Sabine-t a Rozmárok öbléhez. Előző este az osztag néhány embere rókanyomokat vett észre a sziklák között, ahol csenevész cserjék tengődtek, és ahol bizonyos jelek kétségtelenül elárulták, hogy róka járt arra. A vadászok követték az állat nyomát, prémje

szép összeggel kecsegtette őket, s a cserkészés valóban eredménnyel járt. Két órával érkezésük után egy elég szép ezüstróka élettelen teteme feküdt a lábuk előtt.

Még két-három másik példányt is megpillantottak. Ekkor a vadászok szétszlottak. Míg Marbre és Sabine az egyik róka nyomait követte, a hadnagy, Paulina Barnett asszony és Long őrmester megkísérelték, hogy elvágják egy másik róka menekülésének útját; a szép állat a sziklák mögött igyekezett elrejtőzni.

A ravasz rókával természetesen ugyancsak csalafinta módon kellett bánni; az állat alig volt látható, becses irhája egyetlen részét sem volt hajlandó kitenni a puska golyó veszedelmének.

Félóráig folytatták az üldözést anélkül, hogy eredményre vezetett volna. Mindamellett sikerült az állatot három oldalról körülkeríteniük, és a negyedik oldalt a tenger zárta el. Róka koma hamarosan tisztába jött azzal, milyen hátrányos helyzetbe került, és úgy határozott, hogy egy csodálatos szökkenéssel kísérli meg a menekülést, mert így a vadász csak kapásból lőhet rá.

A róka nekirugaszkodott, s át is jutott egy sziklán; ám Jasper Hobson éppen ott leselkedett, és mikor az állat árnyékként suhant el mellette, golyóval üdvözölte.

Ugyanabban a pillanatban még egy lövés dördült el, és a halálosan talált róka földre rogyott.

- Hurrá, hurrá! - kiáltotta Jasper Hobson. - Ez az én rókám!

- És az enyém! - egészítette ki egy idegen, és ugyanabban a pillanatban tette rá a lábát a lelőtt állatra, amikor a hadnagy a kezét.

Jasper Hobson meghökkenve húzódott vissza. Azt gondolta, hogy a második golyó az őrmester fegyveréből röpült ki, s most itt egy ismeretlen vadással találja magát szemben, akinek még most is füstölög a puskája. A két vetélytárs szembenézett egymással.

Paulina Barnett asszony és társa éppen most érkezett oda, s nemsokára Marbre és Sabine is ott volt mellettük, míg az idegent vagy tizenkét férfi követte a sziklafal mögül. A férfi udvariasan meghajolt Paulina Barnett asszony előtt.

Magas termetű volt, pontosan az a „kanadai utazó”-típus, akit Jasper Hobson különösen félelmetes versenytársnak tartott. Ez a vadász még ugyanazon hagyományos öltözetet viselte, amelyet Washington Irving, az amerikai regényíró oly pontosan írt le: csuklyás köpeny formájában vállra vetett takaró, csíkos gyapoting, bő posztónadrág, bőrkamásni, dām vadbőr mokasszin,²⁸ tarka gyapjúöv, beledugdosva a vadászkesz, dohányzacskó, pipa és néhány, a táborozáshoz szükséges szerszám, egyszóval félig civilizált, félig meg vad ember öltözeke. Négy társa is ugyanolyan öltözetet viselt, mint ő, csak nem olyan elegánsát. A többi nyolc, aki a kíséretéhez tartozott, chippeway indián volt.

Jasper Hobson nem tévedett. Egy francia állt előtte, vagy legalábbis a kanadai franciák egy leszármazottja, s az is lehet, hogy az amerikai Társaságok egyik ügynöke, akit azzal bíztak meg, hogy ellenőrizze az új kereskedelmi ügynökség létesítését.

- Ez az én rókám, uram - mondta Hobson hadnagy, néhány pillanatnyi hallgatás után, mialatt keményen egymás szeme közé néztek.

- Az öné, ha ön lőtte le - felelte jó angolsággal, de idegenszerű hangsúllyal az ismeretlen.

- Ön téved, uram - vetette oda elég élesen Jasper Hobson -, ez az állat még abban az esetben is az enyém, ha nem az én golyóm terítette le, hanem az öné!

²⁸ Az észak-amerikai indiánok bőrsaruja

Az idegen megvető mosollyal fogadta ezt a választ, amelyben benne volt az Atlanti-óceántól a Csendes-óceánig a Hudson-öbölhöz tartozó területeken uralkodó Társaság dölyfös elbizakodottsága.

- Vagyis hát, uram - folytatta az idegen, és könnyedén rátámaszkodott a fegyverére -, ön olybá tekinti a Hudson-öböl Társaságot, mint Észak-Amerika ezen egész területének feltétlen urát?

- Ehhez kétség sem fér - felelte Hobson hadnagy -, és ha ön, uram, egy amerikai Társaság embere, amint én ezt feltételezem...

- A Saint Louis-i Prémkereskedelmi Társaságé - mondta a vadász, és meghajolt.

- Azt hiszem - folytatta a hadnagy -, hogy önnek rendkívüli nehézséget okozna, ha azt mondanám, mutassa meg azt az okmányt, amely előjogot biztosít az ön Társaságának a vadászterület bármely részére.

- Okmány! Előjogok! - vetette oda megvetően a kanadai. - Ez csak amolyan, a vén Európából való szóbeszéd, amely rosszul hangzik Amerikában.

- Viszont ön most nem Amerikában van, hanem Anglia földjén - vágta oda neki büszkén Jasper Hobson.

- Hadnagy úr - felelte kissé élénkebb hangon a vadász -, ez nem alkalmas pillanat arra, hogy mi most itt ebben a tárgyban vitatkozzunk. Tudjuk, milyen követelődző Anglia általában és a Hudson-öböl Társaság különösképpen, a vadászterületeket illetően; de azt hiszem, hogy az események előbb-utóbb megváltoztatják majd a dolgok ilyenén állását, és hogy Amerika az amerikaiaké lesz, a Magellán-szorostól egészen az Északi-sarkig.

- Hát én ezt nem hiszem, uram - felelte szárazon Jasper Hobson.

- Bármint legyen is, uram - folytatta a kanadai -, én azt ajánlanám önnek, hogy tegye félre itt ezt a nemzetközi kérdést. Bármilyenek legyenek is a Társaság követelései, nyilvánvaló, hogy a szárazföld legmagasabb északi szélességein fekvő területeken és különösen a tengerparti részeken a terület azé, aki elfoglalja. Ön kereskedelmi ügynökséget létesített a Bathurst-fokon; nos, mi nem vadászunk az ön területén, viszont önöktől is elvárjuk, hogy tiszteletben tartsák a mi területi jogainkat, ha majd a Saint Louis-i Prémkereskedelmi Társaság is létesít erődöt, valahol másutt, Amerika északi határain.

A hadnagy összevonta szemöldökét. Mert Jasper Hobson jól tudta, hogy a közeljövőben a Hudson-öböl Társaság félelmetes vetélytársakra akad itt, egészen a tengerpartig, s hogy nem tartják tiszteletben azt a követelését, mely szerint egész Észak-Amerika az ő vadászterülete, és hogy nemsokára majd a fegyverek szólnak bele a versenytársak vitájába. De azt is megértette, hogy egyáltalán semmi értelme most itt az előjogok fölött vitatkozni, s szívesen vette, hogy a vadász aki egyébként igen udvariasan viselkedett - más térre terelte a vitát.

- Ami pedig ezt az ügyet illeti, amely köztünk nézeteltérésre ad okot - mondta a kanadai utazó -, hát annak nincs valami nagy fontossága, uram, és én úgy gondolom, hogy vadászberekek módjára vágthatjuk ketté ezt a gordiuszi csomót: az ön fegyvere meg az enyém különböző öbönagyságúak, tehát a golyóinkat könnyűszerrel felismerhetjük. Hát akkor legyen azé ez a róka, akinek a golyója valóban megölte!

Az ajánlat igazságos volt. Azt a kérdést, hogy kié legyen a lelőtt állat, így teljes biztonsággal lehetett megoldani. Megvizsgálták hát a róka tetemét. A két vadász két golyója közül egyik az állat lapockáját, a másik a szívét érte. Ezt, a szívlövést okozó golyót a kanadai fegyvere küldte.

- Az állat az öné, uram - mondta Jasper Hobson, nehezen palástolva bosszúságát, hogy a remek gerezna idegen kézre kerül.

A kanadai felvette a földről a rókát, és - mikor már mindnyájan azt hitték, hogy a vállára veti és elviszi - odalépett Paulina Barnett asszonyhoz:

- A hölgyek kedvelik a szép szőrmét - hajolt meg előtte. - Lehet, hogy ha tudnák, minő fáradozások árán s mekkora veszedelmek közepette jutunk hozzá, talán nem is vágyakoznának rá oly mohón. De hiába, ha szeretik, hát akkor ez ellen nincs mit tenni. Engedje meg, asszonyom, hogy találkozásunk emlékére felajánljam önnek ezt a rókát.

Paulina Barnett asszony habozott, hogy elfogadja-e, de a kanadai vadász oly kedvesen, jó szívvvel nyújtotta feléje a remek ezüstrókát, hogy sértésnek vehette volna, ha visszautasítja.

Paulina asszony elfogadta a rókát, és megköszönte az idegennek.

Az ismét meghajolt Paulina Barnett asszony előtt, majd üdvözölte az angolokat, és társai kíséretében csakhamar eltűnt a tengerparti sziklák között.

A hadnagy és övéi útnak indultak a Reménység-erőd felé. Jasper Hobson elgondolkozott. A rivális Társaság emberei tudják már, hol fekszik az általa alapított új létesítmény. Ebből a találkozásból láthatta, hogy a jövőben csőstől szakad majd nyakába a kellemetlenség.

XVII. KÖZELEDIK A TÉL

Szeptember 27-e volt. Most az őszi napéjegyenlőség szakába lépett a nap, vagyis most a nappal és az éjszaka egyforma hosszú az egész világon, s ettől az időponttól kezdve az éjszakák egyre hosszabbak lesznek a nappaloknál. A sötétségnek és a világosságnak ez a váltakozó visszatérése öröme szolgált az erőd lakóinak. Most, hogy estére besötétedett, jobban aludtak. Mert valóban úgy van, hogy a szem felüdül és megpihen a sötétségben, különösen akkor, ha néhány hónapig tartó örökös napsütés fárasztja szüntelenül.

Azt mondják, hogy a napéjegyenlőség idején igen erős a dagály, mivel a nap és a hold együttállása kettős hatást gyakorol a tengerre. Gondosan meg kellett figyelni tehát a Bathurst-fok melletti tengerparton bekövetkező dagályt. Jasper Hobson néhány nappal azelőtt megállapította a megfigyelési pontokat, valami dagálmérőfélét készített, ily módon tette lehetővé a pontos becslést, hogy függőlegesen mérve mi a különbség az alacsony és a magas vízállás között. Most is megállapította, hogy - bárhogyan legyen is ez, s mindazok ellenére, amiket a megfigyelők jelentettek - a Sarki-tengernek ezen a szakaszán a nap és a hold befolyása alig észrevehető. A dagály itt csaknem a semmivel volt egyenlő - s ez ellentmondott a hajósok jelentéseinek.

- Van itt valami, ami nem természetes - morfondírozott a hadnagy.

Valóban nem tudta, mit is gondoljon hát efelől; de akadt egyéb gondja is, éppen elég, így hát nem töprengett tovább azon, miként magyarázza meg önmagának ezt a furcsaságot.

Szeptember 29-én észrevehetően megváltozott a légkör. A Fahrenheit-hőmérő 41°-ot (-5° Celsius) mutatott. Az égboltot köd borította, amely csakhamar meghozta az esőt. Beköszöntött a rossz idő.

Joliffe-né asszony, mielőtt még hóaplaná alá bújna a föld, a magfélék elvetésével foglalatzkodott. Remélhették, hogy az életerős sóska- és kalánfűmagvak, ha a hótakaró alá kerülnek, ellenállnak ennek a cudar éghajlatnak, s tavaszra kikelnek. Előzőleg a hegyfok sziklafala által védett több hektárnyi földet munkáltak meg erre a célra, és ezt a területet szeptember hónap utolsó napjaiban be is vetették.

Jasper Hobson nem akart addig várni, míg a nagy hidegek beköszöntenek, az osztag minden tagjának fel kellett öltenie téli ruházatát. Nem is késlekedtek hát, s valamennyien kellőképpen felöltözködtek: egész testükre gyapjúholmit húztak, dāmadvadbőrből készült csuklyás köpeny, főkabőr nadrág, szőrmekucsma és vízhatlan csizma egészítette ki a téli gúnyát. De elmondhatjuk, hogy a szobákat is alaposan „kikészítették”. A fából épült falakat prémekkel borították be, hogy megakadályozzák a jégrétegek lerakódását a falak felületén, hirtelen hőmérsékletcsökkenés esetén. Raë mester ezekben a napokban állította fel a szobalevegőben levő vízgőz befogadására szánt kondenzátorokat; ezeket aztán majd hetenként kétszer kell kiüríteniük. Ami pedig a kályha fűtését illeti, hát azt aszerint szabályozták, ahogyan a hőmérséklet változott odakünn, ügyelve arra, hogy a Fahrenheit-hőmérők szerinti 50 (+10 Celsius) fokon tartsák a hőmérsékletet. A ház nemsokára amúgy is vastag hóréteg alá kerül, ami majd megakadályozza, hogy a belső melegből bármi is elveszen. Remélték, hogy ezekkel a módszerekkel sikerül megbirkózniuk a sarkvidéken áttelelők két legféltettebb ellenségével, a hideggel és a nedvességgel.

Október 2-án még lejjebb szállt a hőmérő higanyszála, és az első hó belepte a Bathurst-fok egész környékét. Csenedskén fújt a szél, egyelőre még nem jött a hóvihar, amely szinte mindennapos a sarki tájakon, s amelynek az angolok a „drift” nevet adták. Az egész tájra ráterült az egyforma fehér hószőnyeg, s ebben a fehérségben egybemosódott a hegyfok, az erőd övezete és a tengerpart messze elnyúló szegélye. Csupán a tó vize s a még be nem fagyott tenger hullámai váltak ki szürkés, piszkos-fakó színükkkel a nagy fehérségből. Az északi láthatáron azonban már észrevehetők voltak az első jéghegyek, amint felrajzolódtak a ködös égre. Még nem voltak jégmezők, de a természet már halmozta az anyagot, amit a hideg nemsokára egybe fagyaszt, hogy áthatolhatatlan akadályt formáljon.

Egyébként az „újszülött jég” csakhamar bevonta a tenger és a tó felszínét. Elsőnek a lagúna fagyott be. Itt-ott terjedelmes, fehéresszürke foltok keletkeztek, ezek a jelei a közeli fagnak, amelynek a nyugodt légkör is kedvezett. És így is volt; egy éjszakán át 15 Fahrenheit (-9 Celsius) fokot mutatott a hőmérő, és a tó másnap reggelre egyetlen sima jégtükrévé vált, olyan jégpályává, amely a Serpentine²⁹ legkényesebb műkorcsolyázójának igényeit is kielégíthette volna. Majd a láthatáron sajátságos színt öltött az égbolt; ezt „blink” néven nevezik a bálnavadászok; a jégmező fényének visszaverődéséből keletkezik. A tenger is csakhamar befagyott egy óriási területen, az egyes jégtáblák egybeverődtek, így lassanként hatalmas jégmező keletkezett, s egybefagyott a parti jéggel. De ez az óceánbeli jégmező más volt, mint a tó sima jégtükre. A hullámverés megtörte az egyenletességét. Itt-ott hullámosan szilárdultak meg a hosszú jégtáblák, a széleik nem illettek teljesen össze, némelyik úszó jégtábla volt, amelyet a hajósok ezen a néven is ismernek: „drift-ice”, és sok helyütt szembetűnő kidudorodások, kiszögellések, ezeket a nyomás hozta létre, s „hummock”-nak nevezik a bálnavadászok.

A Bathurst-foknak és környékének képe néhány nap alatt teljesen megváltozott. Paulina Barnett asszony szüntelen elragadtatásban élt, úgy élvezte ezt a számára teljesen új látványosságot. Bármely szenvedéssel, bármennyi fáradsággal boldogan fizetett volna ezért, mert az igazi sarkkutatónak a lelke is örül a természet csodáinak láttán. Nincs is fenségesebb látvány annál, mint mikor egyszerre csak itt a hó uralma, s a szigorú tél birtokába veszi a sarkvidéket! A láthatár egyetlen pontja, egyetlen tája sem volt felismerhető most mindazokból, amelyeket Paulina Barnett asszony eddig látott. A vidék teljesen átalakult. Új táj született, mondhatni a szeme láttára, a lenyűgöző szomorúság jegyében született új föld. A részletek eltűntek, s csak elmosódó vonalait mutatta a tájnak a hó, elveszve a köd homályában. Dísztlet volt ez, amelyet mesészerű gyorsasággal egy másik dísztlet követett. Sehol a tenger ott, ahol azelőtt a végtelen óceán terült el. Sehol változatos színeket mutató talaj, csak a vakító fehér szőnyeg mindenütt. Sehol az erdők, a sokféle fával, csak fintorgó árnyak szövevénye szanaszét, orcáikon a zúzmara gyémántpora. Sehol a nap ragyogó sugara, csak egy sápadt korong, amely nehezen vonszolja magát a ködfellegen át, s alig néhány óra hosszat láttatja fukaron mért útjának ívét. S végül sehol a tenger láthatára, amely eddig oly élesen rajzolódott az égre, szeszélyesen csipkézett jéghegyek végeláthatatlan láncolata alakítja ki az áthatolhatatlan jégmezőt, amelyet a természet emelt az Északi-sark és vakmerő kutatói közé!

Mennyit beszéltek már erről, mennyi megfigyelésre készítették őket a sarkvidéknek ezek a változásai! Talán csak Thomas Black volt az egyetlen, akit érzéketlenül hagyott a látvány fenséges szépsége. De mit is lehetett várni egy ilyen bogaras csillagásztól, aki eddig úgyszólván nem is számított a kis kolónia tagjai közé. Ez a magába zárkózott tudós csakis az égi tűnemények kutatásának élt, ő csak az égboltozat azúrkék útjait járta, csak azért vált meg

²⁹ Serpentine - tó a londoni Hyde Parkban

egy csillagtól, hogy egy másik csillagra „szálljon”! És tessék: éppen most bújik el előle az égbolt, a csillagképek eltűnnek a szeme elől, áthatolhatatlan ködfátyol terül el közte és a zenit között. A csillagász dühöngött! De Jasper Hobson vigasztalagatta, azt ígérte neki, hogy rövid idő múlva jönnek a szép, hideg éjszakák, amelyek igen alkalmasak a csillagászati megfigyelésekre, a sarki fény, a fényudvarok, a holdudvar és más sarkvidéki tünemények vizsgálására, amelyek méltók arra, hogy kivívják csodálatát!

A hőmérséklet elviselhető volt. A szél nem fúj, márpedig főképpen a szél okozza, hogy csípősebb a hideg fullánkja. Így tehát néhány napig még folytatni lehetett a vadászatot. Új prémek halmozódtak fel a kereskedelmi ügynökség raktáraiban, új élelemkészletek töltötték meg az éléstárat. A fogoly, a hófajd, melegebb tájak felé menekülve nagy számban vonult fölöttük, friss, egészséges hússal látva el őket. A sarki nyúl csak úgy nyüzsgött, már téli bundáját viselte. E rágcválók nyomát könnyű követni a hóban, nemsokára vagy száz darab növelte az erőd éléskamrájának tartalék készletét. Az énekes hattyúk is szép számban vonultak; ez az egyik legszebb észak-amerikai madárfajta. A vadászok több tucatot lőttek belőlük. A hattyúk gyönyörű, négy-öt láb hosszú, fehér tollazatú madarak, de fejük és nyakuk felső része rézvörös. Vendégszeretőbb tájak felé húztak nagy gyorsasággal, hogy megszerezzék a táplálkozásukhoz szükséges vízi növényeket és rovarokat, mert a levegő és a víz az ő igazi elemük. Más hattyúfajta népes csapata is szárnyalt fölöttük, ezeket „trombitás hattyú”-nak nevezik, mivel rikoltásuk a trombitaszóhoz hasonlít. Ezek is olyan fehérek voltak, mint az énekehattyúk, csaknem akkorák is, de lábuk és csőrük fekete. Sem Marbre-nek, sem pedig Sabine-nek nem sikerült leszedni a levegőből egyet sem, de igen jelentőségteljes „vizszontlításra!” - kiáltással üdvözölték őket. Ugyanis ezek a madarak valóban visszatérnek az első tavaszi szelek szárnyán, és éppen a tavaszi időszakban lehet könnyebben puszkavégre kapni őket. Bőre, tolla, pelyhe kedvéért különösen kíváncsian vadásznak, indiánnak a hattyú, és azokban az években, amikor jól beüt a vadászévad, tízezerszámmal szállítják a kereskedelmi ügynökségek az európai piacokra a hattyút; darabját fél guinea-ért³⁰ árusítják.

A vadászkirándulások folyamán - amelyek csupán néhány óráig tartottak, s amelyeket a rossz idő miatt gyakran kellett abbahagyni - sokszor találkoztak farkasfalkákkal. Nem is kellett messzire menniük, mert az éhség sarkantyúzta farkasok már olyan vakmerőek lettek, hogy egészen a kereskedelmi ügynökség közelébe merészkedtek.

A farkasnak nagyon jó a szaglása, nem csoda hát, hogy az erődítmény konyhájának orresiklandó illatai odavonzották az ordasokat. Éjszakánként felverték az erőd lakóit baljós üvöltésükkel. Ezek a ragadozók egyenként szinte veszélytelenek, de falkában veszélyesek. Így hát a vadászok csak alaposan felfegyverkezve mertek kimozdulni az erőd övezetéből.

Egyébként a medvék is támadóbb kedvűeknek mutatkoztak. Nem volt olyan nap, hogy néhányat ne láttak volna. Mikor az éj leszállt, egészen az övezet közelébe merészkedtek. Némelyikre rá is lőttek, a sebesült jegesmedve elcammogott, s vérével festette a havat. De október 10-éig egyetlen ilyen meleg és becses jegesmedvebundára sem tettek szert a vadászok. Egyébként Jasper Hobson nem is engedte meg embereinek, hogy megtámadják ezeket a rettenetes bestiákat. Velük szemben a védekezés ígérkezett célravezetőbbnek, de talán már közeledik az az idő, amikor az éhségtől hajtott állatok megkísérlik, hogy támadást intézzenek a Reménység-erőd ellen. Akkor aztán majd védekezniük kell, s egyúttal meg is szerzik a medvebundákat.

³⁰ Guinea - régi angol aranypénz

Néhány napig száraz és hideg maradt az idő. A hó felső rétege jó keményre fagyott, könnyű járás esett rajta. Így hát néhányszor kirándultak a tengerpartra és az erőtől délre eső területekre. Hobson hadnagy szerette volna tudni, vajon a Saint Louis-i Prém-társaság emberei elhagyták-e már a vidéket, vagy talán még a környéken találják nyomaikat, de hiába keresgéltek, a környéken sehol sem bukkantak nyomaikra. Valószínűnek látszott, hogy az amerikaiak valamelyik délibb fekvésű településükre mentek vissza, hogy ott töltsék a téli hónapokat.

Ezek a szép napok nem is tartottak soká, november első heteiben hirtelen délre váltott a széljárás, megenyhült az idő, de sűrű pihékben hullott a hó. Csakhamar több lábnyi magas hótakaró fedte a földet. Mindennap el kellett takarítani a hótömegeket a ház elől, s utat vágni benne, hogy eljuthassanak az erődárokig, a rénszarvasok istállójáig és a kutyaólig. Egyre gyérebbek lettek a kirándulások, ismét a „rakett”-eket vagy hócipőket kellett használniuk.

Ha a hórteget keményre fagyasztotta a hideg, akkor a test súlya alatt nem süpped be, s szilárdan megvetheti rajta lábát az ember. Ilyenkor nincs akadálya a rendes járásnak. De ha a hó puha, a gyalogló egyetlen lépést sem tehet rajta anélkül, hogy térdig bele ne süppedjen. Ilyenkor használják az indiánok a rakettet.

Hobson hadnagy és társai hozzá voltak szokva ezeknek a „snow-shoe”-knak a használatához, és a süppedékeny hóban olyan sebességgel futottak, akár a korcsolyázó a jégen. Paulina Barnett asszony is megbarátkozott már a hócipők használatával, és nemsokára akár versenyt is futhatott volna társaival. Hosszú sétákat tettek így a befagyott tavon, éppúgy, mint a tengerparton. Sőt még a befagyott óceán jégfelületén is több mérföldnyi utakat tettek, mert a jég már több lábnyi vastag volt. De ez már fáradságos kirándulásnak számított az egyenetlen felületű jégmezőn mindenfelé egymásra torlódott jégtáblák, hummockok, amelyeket meg kellett kerülni; távolabb a jéghegyek láncolata, vagy inkább a jégmezők, amelyek áthághatatlan akadályt alkottak, mivel tarajuk ötszáz lábnyi magasságot is elért! Ezek a festői tornyosult jéghegyek gyönyörű látványt nyújtottak. Azt lehetett volna mondani rájuk, hogy egy város fehér romjai, összeomlott szobraival, oszlopaival, homlokzataival; avagy, hogy vulkanikus tájék, a talaja felforgatott, az egymás hegyén-hátán torlódó jégtáblák hegláncolatot alakítottak, vízválasztó hegygerinceikkel, előhegységeikkel, völgyeikkel, az egész - egy jégből formált Svájc! Némely ittrekedt madár, a lumma, vihardar, vészmadár éles rikkantgatásával még élénkítette a magányt. Hatalmas jegesmedvék ödöngtek a hummockok között, színük egybeolvadt a jégsziklák vakító fehérségével. Paulina asszony most igazán nem panaszkodhatott, hogy hiány van benyomásokban és izgalmakban! Hűséges Madge-e, aki mindenhová elkísérte, mindebben osztozott vele! Mily messze is voltak ők most mindketten India vagy Ausztrália tropikus tájaitól!

Több kirándulást tettek a befagyott óceánon, amelynek jégrétege olyan vastag volt, hogy a beszakadás veszélye nélkül akár egy tűzérezredet vagy bronzszobrokat is elbírt volna. De ezek a kirándulások nemsokára olyan bajossá váltak, hogy feltétlenül be kellett szüntetni. Most már valóban észrevehetően süllyedt a hőmérséklet, és a legkisebb munka, még csak a legcélszerűbb erőfeszítés is valamennyiüknél olyan kimerültséggel járt, amely teljesen megbénította őket. A szemüket is megtámadta a hó ragyogó fehérsége, lehetetlen volt hosszabb ideig elviselni a tündöklő tükröződést, amely gyakran hóvakságot okoz az eszkimóknál. Végül pedig, egy különös tünetény folytán - amely a fénysugarak visszaverődésének volt köszönhető - a távolságok, mélységek, vastagságok aránya is megváltozott. Öt-hat lábnyi köz volt két jégtábla között ott, ahol az ő szemük csupán egy-két lábnyi rést látott. Ennek az optikai csalódásnak következtében aztán gyakoriak voltak a fájdalmas sérüléseket okozó bukások.

Október 14-én a Fahrenheit-hőmérő zéró alatti 3 (-16 Celsius) fokot mutatott. Hát ez már aztán komisz, nehezen elviselhető hideg volt, annál inkább, mert ráadásul még erős szél is fújt. Mintha apró tűkkel lenne tele a levegő. Bárkire, aki kimerészkedett, az a komoly veszély várt, hogy „frost bitten” lesz, ami azt jelenti, hogy menten megfagy, hacsak hóval nem dörzsölik a fagyott testrészeket addig, míg a vérkeringés meg nem indul. Az erőd lakói közül többen hirtelenül megdermedtek, köztük Garry, Belcher, Hope; de idejekorán ledörgölték őket hóval, s így megúszták a fagyveszélyt.

Érthető, hogy ilyen körülmények között minden munka lehetetlenné vált. Ebben az időszakban egyébként már rendkívül rövidek voltak a napok. A nap csak néhány órára jelent meg a láthatár fölött. Hosszú szürkület követte. Most már megkezdődött az igazi sarki telelés, vagyis a teljes elzárttság időszaka. Már az utolsó sarkvidéki madarak is elmenekültek az elsötétedett partvidékről. Nem maradt, csak néhány foltos sólyom-fogoly, amelyet „telelőnek” neveznek az indiánok, mert a sarki éjszaka kezdetéig maradnak a jégmezők tájain, s most már ezek is indulnak. Hobson sürgette a munkálatok befejezését, a csapdákat és kelepcéket fel kell állítani télire a Bathurst-fok környékén.

Ezek a csapdák nehéz deszkákból álltak, amelyeket egy három darab fából készült 4-formájú alakzat tartott; ez úgy volt elhelyezve, hogy az egyensúly bizonytalan legyen, és a legkisebb érintésre lezuhanjon. E csapda szerkezete ugyanolyan volt - csak nagyobb méretű -, amilyeneket a madarászok állítanak a mezőn. A vízszintes fadarab végén csaléteknek vadhúsdarabkát helyeztek el, úgyhogy a csapda minden közepes nagyságú állatot, mint pl. a róka vagy a nyuszt, menthetetlenül agyonütött. Ilyenek azok a csapdák, amelyeket tél idején gyakran több mérföldnyi területen állítanak fel azok a híres vadászok, akiknek kalandos életét oly költőien beszélte el Cooper. Vagy harminc ilyen csapdát a Reménység-erőd körül állítottak fel, s ezeket elég gyakori időközönként kellett végigjárniuk. November 12-én a kis kolónia új taggal szaporodott. Mac Nap felesége épkézláb fiúcskának adott életet, s az ácsmester rendkívül büszke apának mutatkozott. Paulina Barnett asszony lett keresztanyja a csecsemőnek, akit Michel Reménységnek kereszteltek. A keresztelés szertartása bizonyos ünnepélyességgel ment végbe, s ezt a napot ünnepnapnak nyilvánították a kereskedelmi ügynökségen, ennek a kis lénynek tiszteletére, aki a hetvenedik szélességi fokon túl született!

Néhány nappal ezután, november 20-án a nap elrejtőzött a láthatár alatt, és majd csak két hónap múlva jelenik meg. A sarki éjszaka elkezdődött.

XVIII. A SARKI ÉJSZAKA

Ez a hosszú éj tomboló viharral kezdődött. A hideg mintha kissé alábbhagyott volna, de a légkör rendkívül párás volt. Ez a nedvesség minden elővigyázatosság ellenére is behatolt a házba, és mikor reggelenként kiürítették a kondenzátorokat, több fontnyi jeget szedtek ki belőlük.

Odakünn a forgószéllé erősödött légáramlat most már fürgetegként dühöngött, a hó már nem is függőlegesen hullott, hanem csaknem vízszintesen. Jasper Hobson kénytelen volt megtiltani, hogy ajtót nyissanak, mert úgy tombolt a szélvihar, hogy pillanatok alatt elözönlötte volna a folyosót. A telelők most már hát foglyok voltak.

Az ablakok redőnyeit légmentesen bezárták. A lámpákat szüntelenül égetni kellett, az éj végtelen hosszú óráin, amelyeket nem lehetett alvásnak szentelni.

De ha sötétség uralkodott is odakünn, a magas északi szélességek fenséges csöndjét a vihar bömbölése váltotta fel. A szél megszorult a ház és a sziklafal között, s üvöltött, szakadatlanul. A ház, amelyet oldalról szorongatott, minden eresztékében mozgott. Ha nem építik ilyen szilárdan, semmiként sem állhatott volna ellent ennek a rohamnak. Szerencsére a falak körül felgyülemlett hőtömeg valamennyire fékezte a szélroham erejét. Mac Nap csak attól félt, hogy a kémények mésztéglából készült külső csövei nem állnak majd ellen a szélnyomásnak. A kémények mégiscsak ellenálltak a viharnek, de gyakran kellett megtisztogatni a hóval eltömődött kürtöket.

A vihar sívítása közepette olykor olyan különös hangokat hallottak, amelyek eredete felől Paulina Barnett asszony nem tudott számot adni önmagának. A tengeren összeomló jéghegyek zaja volt ez. A visszhang sokszorozta ezt a szörnyű recsegést-ropogást, amely úgy hangzott, mint a mennydörgés moraja. Szüntelen sercegés, pattogás kísérte a jégmező egy-egy részének összerogyását, amint a hegyomlás szerteüzta. Hozzá kellett edződnie a léleknek e zord éghajlat vadságához, hogy ne érezze gyászosnak ezt a hangulatot. A hadnagy és társai már régen hozzáedződtek ehhez, Paulina Barnett asszony és Madge meg lassacskán hozzászoktak. Egyébként ők is találkoztak már utazásaik során olyan szörnyű erejű, óránként negyven mérfölddel száguldó viharokkal, amelyek egy huszonnégyes ágyút is képesek magukkal ragadni. De itt, a Bathurst-foknál, ehhez a természeti erőhöz még súlyosbító körülmények is járulnak: az éjszaka meg a hó. A szél, ha nem is rombol szét mindent, de mindent eltemet, hóval hord be, s valószínű, hogy fél nappal a vihar kezdete után a ház, a kutyaól, a csűr, az egész övezet mindenütt egyforma vastag hószemfedő alatt lenne eltemetve.

Bebörtönzésük ideje alatt megszervezték az életüket idebenn. Ezek a jóra való emberek teljes egyetértésben éltek, és ez a szűk térre szorított együttélés nem járt együtt sem kellemetlenségekkel, sem veszekedésekkel. Vagy talán nem voltak hozzászokva ahhoz, hogy ugyanolyan körülmények között éljenek, mint ahogyan a Bizakodás- és az Összekötő-erődben éltek: Paulina Barnett asszony nem is csodálkozott, mikor látta, hogy társai milyen könnyen veszik ezt a helyzetet.

Egyrészt a munka, másrészt az olvasás és a társasjátékok minden idejüket lefoglalták. Hogy mi volt a munka? Ruhavarrás, a gúnyák javíthatása, a fegyverek karbantartása, lábbeli-fabrikálás, Hobson hadnagy naplót is vezetett, egészen az utolsó napig; mert a hadnagy az áttelelésük legcsekélyebb eseményeit is pontosan bejegyezte naplójába, mint pl. az időjárást, a hőmérsékletet, a szelek irányát, a meteorok megjelenését, ami oly gyakori tünemény a sarkvidéken stb. De munkát adott a ház karbantartása is, a szobák söprése, a beraktározott

prémek mindennapos megtekintése, hogy vajon nem ártott-e nekik a nedvesség. Meg aztán itt volt még a tűzhelyek és a kályhák „húzásának” ellenőrzése, valamint a minden szögletbe óhatatlanul belopakodó nedvesség molekuláinak szüntelen üldözése. Valamennyien kivették részüket a munkából, annak a „házirendnek” előírásai szerint, amely a nagyteremben ki volt függesztve. Nem mondhatjuk, hogy az erőd lakói agyondolgozták magukat, de nem is ültek tétlenül. Ez idő alatt Thomas Black összezsavargatta s ismét szétszedte a készülékeit, felülvizsgálta csillagászati számításait; csaknem állandóan be volt zárkózva a kabinjába, ott zsémbelt, szidalmazta a vihart, amely lehetetlenné tette, hogy éjszakai megfigyeléseket végezessen. Ami pedig a három férjes asszonyt illeti, hát Mac Napné a kisdedével volt elfoglalva, aki gyönyörűen fejlődött, míg Joliffe-né - Raë-né segítségével s nyomában a kuktáskodó káplárral - a konyhaművészetben főnökösködött.

A szórakozásokban - amelyek bizonyos meghatározott órákban s vasárnap egész nap tartottak - valamennyien közösen vettek részt. Mindenekelőtt igen sokat olvastak. A biblia és néhány útleírás volt az erőd kis könyvtárában, de ez a szellemi „étrend” kielégítette ezeket a derék embereket. Paulina Barnett asszony gyakran olvasott fel, s a többiek nagy gyönyörűséggel hallgatták. A bibliai történeteket különös bájjal, meggyőzően olvasta fel, és kedvesen hangzottak szájából az úti elbeszélések is. A képzeletbeli személyek, a legendás hősök sorra életre keltek, s érdekes, meglepetésekkel telt életet éltek! Így aztán általános örömet keltett, valahányszor ez a szeretetre méltó asszony a szokott órában elővette a könyvet, amelyből felolvasni készült. Paulina asszony egyébként is valósággal a lelke volt ennek a kis világnak, tanult a többiektől, és oktatta is őket, véleményt nyilvánított, és tanácsot kért, mindenütt és mindig maga volt a szolgálatkészség. A nő valamennyi báját, kecsességét egyesítette magában, csupa jóság volt, s egy férfi erkölcsi erejével áldott; kettős jó tulajdonság, kétszeres érték ezeknek a kemény katonáknak szemében, akik valósággal belebolondultak, és az életüket is odaadták volna érte. Paulina Barnett asszony mindenben részt vett, nem zárkózott be a kabinjába, hanem együtt dolgozott a többiekkel, közbeszólásaival, kérdéseivel valamennyi társát arra készítette, hogy részt vegyen a társalgásban. Nem volt hát munkanélküliség a Reménység-erődben. Dolgozgattak, beszélgettek, és még azt is hozzá kell tenni, hogy jól érezték magukat. Ebből származott aztán a jókedvük, amely friss, jó egészségben tartotta őket, és diadalmaskodott a hosszú „bebörtönözöttség” kellemetlenségein.

Eközben azonban a vihar csak nem akart csendesülni. Már három napja, hogy telelőinket szobafogságra ítélte ez a cudar idő, és a hóvihar még mindig ugyanolyan vadul tombolt. Jasper Hobson türelmetlenkedni kezdett. Most már sürgősen fel kellett frissíteni a lakószobák levegőjét, mert már annyira túl volt telítve szénsavval, hogy a lámpák is éppen csak hogy pislogtak. Most hát sor került a légszivattyúk üzembe helyezésére; de a csövek persze tele voltak tömődve jéggel, és nem működtek, mert hiszen ezek csak arra voltak szánva, hogy akkor használják őket, mikor a házat még nem temette el a hótömeg. Most hát mi a teendő? A hadnagy Long őrmestertől kért tanácsot, s november 23-án úgy határoztak, hogy a folyosó végén egy, az épület hátsó homlokzatára nyíló ablakot kinyitnak, mert arról az oldalról nem fúj olyan veszten a szél.

De ez nem volt csekély feladat. Az ablakszárnyak ugyan könnyen nyíltak befelé, de a spaletták, amelyeket a rájuk fagyott jégtömbök nyomtak, minden erőfeszítésnek ellenálltak. Kénytelenek voltak tehát azokat sarkaikból kiemelni. Aztán csákánnyal, lapáttal mentek neki a legalább tíz láb magas hórétegnek. Tehát legelőbb is valami árokfélét kellett ásniuk, amelyen át aztán nemsokára kijuthattak a szabadba.

Jasper Hobson, az őrmester és néhány katona, valamint maga Paulina Barnett asszony is nyomban kimerészkedtek ezen a futóárkon át, de elég nehezen, mert a szél rettentő dühvel süvített az árokban.

Micsoda látványt nyújtott most a Bathurst-fok és az azt környező síkság! Éppen dél volt, s mégiscsak némi kis szürkületi világosság szűrődött át a déli láthatáron. A hideg nem volt olyan nagy, mint ahogyan gondolni lehetett volna, és a Fahrenheit-hőmérő mindössze zéró alatti 15 (-9 Celsius) fokot mutatott. De a hófúvás még mindig páratlan hevelességgel őrzöngött, úgyannyira, hogy a hadnagyot, Paulina Barnett asszonyt és társaikat elkerülhetetlenül feldönti a szél, ha derékig nem süppedtek volna bele a hóba; így aztán megvethették a lábukat a rettentő szélnyomás ellenében. Nem tudtak beszélni, de még csak körül sem pillanthattak a záporozó, vakító hózuhatag közepette. Még egy kurta fél óra idekűnn, és teljesen elborította volna őket a hó. Minden hófehér volt körülöttük, az övezetet hólepel fedte, a háztető és a falak egyazon szinten, hóba fúlva, úgyhogy ha nem látja a két, kékesen kanyarogva égnek szálló füstoszlopot, egy idegen nem is sejtette volna, hogy ezen a helyen ház áll, amelyben emberek élnek.

Ilyen körülmények között természetesen nagyon rövid volt a „séta”. De Paulina Barnett asszony mégiscsak vethetett egy gyors pillantást a vigasztalan tájra. Megpillanthatta a hófürgeteg söpörte sarki láthatárt, a sarkvidéki viharnek fenséges szörnyűségét. Úgy tért tehát vissza a házba, hogy feledhetetlen emlékeket vitt magával.

Néhány perc alatt alaposan kiszellőzött a ház, az egészségtelen kigőzölgések a betóduló, tiszta, éltető léghuzat ragadta magával. A hadnagy és társai most már sietve kerestek menedéket a házban. Az ablakot becsukták, de ettől kezdve - már csak a szellőztetés érdekében is - mindennap megszabadították a hótól az ablaknyílást.

Az egész hét így telt el. Szerencsére a rénszarvasok és a kutyák bőségesen el voltak látva eleséggel, és így nem volt szükség arra, hogy utánuk nézzenek. Nyolc teljes napig éltek telelőink ilyen szigorú szobafogságban. Hát ez bizony hosszú idő volt ezeknek a szabad levegőhöz szokott férfiaknak, a katonáknak, vadászoknak. Így aztán nyugodtan bevallhatjuk, hogy most már az olvasás is vesztett varázsából, s hogy a „cribbage”³¹ is egyhangúnak látszott. Azzal a reménnyel tértek nyugovóra, hogy mire felébrednek, már a szél végső üvöltését hallják, de hiába. Az ablaktáblákra még mindig ráakódott a hó, a forgószelel őrzöngött odakűnn, a jéghegyek a mennydörgés robajával omlottak össze, a kürtökön át a lakószobákba verte vissza a füstöt a szél, s ez szüntelen köhögésre ingerelt; és nemcsak hogy nem szűnt meg a vihar, de nem is volt kilátás arra, hogy elüljön!

Végre, november 28-án a nagyteremben elhelyezett légsúlymérő jelezte, hogy légköri változásra van kilátás. A barométer észrevehetően emelkedett. Ugyanekkor, az odakűnn felfüggesztett hőmérő higanyszála hirtelen legalább 4 fokkal süllyedt zéró alá (-10 Celsius fokra). És november 29-én a Reménység-erőd lakói a künti csendességből megállapíthatták, hogy a vihar valóban megszűnt.

Hát akkor kifelé mindenki, de máris! Éppen elég ideig voltak bebörtönözve. Az ajtót azonban sehogyan sem lehetett kinyitni, így tehát az ablakon másztak ki, s nekifogtak az utolsó hótömeg eltakarításának. Igen ám, csak hogy most nem arról volt szó, hogy lágy havat kell lapátolni. A szörnyű hideg az egész hótömeget egybefagyasztotta, csákányt kellett ragadni ellene.

³¹ Kedvelt amerikai társasjáték

De ez a munka is csak félóraig tartott, és - Mac Napné asszony kivételével, aki még nem kelhetett fel a gyermekágyból - nemsokára valamennyien a belső udvaron sétálgattak.

Dermesztő hideg volt, de elviselhető, mert a szél elállt. Mindamellet elővigyázatosnak kellett lenni valamennyiüknek, mert hiszen a meleg lakásból jöttek ki a szabadba, és mintegy 54 (30 Celsius) foknyi hőmérséklet-különbséggel kellett megbirkózniuk.

Reggel nyolc óra volt. A zeniten csodálatosan tiszta csillagképek tündököltek, a láthatár legszélső határán a sarkcsillag ragyogott. Azt hihették volna, hogy milliószámra látják a csillagot, holott a szabad szemmel látható csillagok száma az egész égboltozaton nem haladja meg az ötezret. Thomas Black ajkáról az áhítatos csodálat önfeléd felkiáltásai ropogtak el. Megtapsolta ezt a csillagos égboltot, amelyet most egyetlen párafoszlány, egyetlen ködrongy sem fátyolozott. Soha ennél szebb eget csillagász szeme számára!

Miközben Thomas Black a földi dolgokkal mit sem törődve lelkendezett, társai egészen az erődítmény övezetének határáig haladtak. A hórétég olyan kemény volt, mint a kőszikla, de egyben igen csúszós is, néhányan el is estek, de nem történt bajuk.

Mondanunk sem kell, hogy az udvart teljesen ellepte a hó. Csupán a háztető látszott ki a tökéletesen vízszintes felületet képező hótakaró alól; a szél durva seprűje egyengette simára a hó felületét. A kerítésből csak a cölöpök hegye állott ki, és ebben az állapotában még a legkevésbé hajlékony rágszálónak sem állta volna útját. De mit is lehet itt tenni? Még csak gondolni sem lehetett arra, hogy ekkora területről eltakaríthassák a tíz láb magas, keményre fagyott havat. A legtöbb, amit tehettek, az volt, hogy az övezet hátsó részét megtisztítsák, mégpedig olyan módon, hogy árkot ásnak, amely a feltöltött oldalon aztán egyúttal a kerítést is védené. De a tél csak most kezdődött igazában, és attól lehetett tartani, hogy a frissen ásott árkot néhány óra alatt betemeti a hóvihar.

Mialatt a hadnagy ellenőrizte a munkát - amely azonban a fő épületet már nem védheti meg addig, míg a napsugár meg nem birkózik ezzel a vastag hórétéggel -, Joliffe-né asszony felkiáltott:

- Hát a kutyáink meg a szarvasaink!

Valóban a legfőbb ideje volt most már utánanézni, milyen állapotban vannak az állatok. A „dog-house” és az istálló alacsonyabban feküdt, mint a lakóház, tehát bizonyára eltemette mindkettőt a hó, és még az is lehet, hogy az állatok levegőhöz sem jutnak. Futásnak eredtek tehát, ki a kutyaól, ki meg a rénszarvasok istállója irányába, de azonnal látták, hogy semmi okuk aggodalomra. Az a jégfal, amely a lakóház északi szögletét a sziklafallal kötötte össze, részben megvédte a két épületet, úgyhogy körülöttük a hórétég a négy láb magasságot sem haladta meg. A falakba vágott kis szellőzőnyílásokat tehát nem tömte el a hó. Az állatokat jó egészségben találták, s amint kinyitották az ajtót, a kutyák boldog csaholást hallatva iszkoltak kifelé az ólból.

A hidegnek megint csak foga volt, úgyhogy egyórai séta után már mindnyájan a nagyteremben jólesően dörömbölő kályhára gondoltak. De nem is volt most már semmi egyéb dolguk idekűnn. A tíz láb magas hó alatt lapuló csapdák végiglátogatására gondolni sem lehetett.

Visszatértek a házba. Az ablakot gondosan bezárták, és mindenki helyet foglalt az asztalnál, mert itt volt az ebéidő. Elgondolhatjuk, hogy a társalgás az asztalnál főként a hirtelen jött hidegről folyt, amely gyorsan megfagyasztotta a vastag hórétéget. Ez bizonyos fokig az erőd biztonságát veszélyeztette.

- De hát hadnagy úr - kérdezte Paulina Barnett asszony -, nem számíthatunk most néhány napi olvadásra, amely vízzé változtatná ezt a rengeteg havat?

- Nem, asszonyom - felelte a hadnagy -, ebben az évszakban semmi valószínűsége az olvadásnak! Sőt én inkább úgy vélem, hogy még ennél is sokkal nagyobb hidegben lesz részünk, s nagyon kellemetlen, hogy nem takarítottuk el a havat addig, amíg még puha volt.

- Hogyan? Hát ön valóban azt gondolja, hogy még ennél is hidegebbre fordul az idő?

- Kétségtelenül, asszonyom. Zéró alatti 4 (-20 Celsius) fok? Ez nem is számít hidegnek ilyen magas északi szélességen.

- Hát akkor még mennyi lenne, ha az Északi-sarkon telelnénk? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Az Északi-sark, asszonyom, minden valószínűség szerint nem a leghidegebb pontja a földkerekségnek, mivel a legtöbb hajós egyetért abban, hogy a Sarkon nincs befagyva a tenger. Sőt, úgy látszik, hogy bizonyos földrajzi és vízrajzi körülmények folytán a kilencvenötödik délkörnél és a hetvennyolcadik szélességi fok alatt uralkodik a legalacsonyabb hőmérséklet, vagyis Észak-Georgia partjain. Ott zéró alatt 2 fok (-19 Celsius fok) az évi átlag hőmérséklet. Ezért ismeretes az a pont a hidegpólus néven.

- De hiszen, hadnagy úr - felelt Paulina Barnett asszony -, mi most nyolc fokkal magasabb szélesség alatt vagyunk, mint az a félelmetes hidegpólus.

- Én mégis úgy számítom - felelte Jasper Hobson -, hogy itt nem szenvedünk olyan megpróbáltatásokat, mint ha Észak-Georgiában tartózkodnánk! De amikor én a hidegpólusról beszélek önnek, ezt azért teszem, hogy amikor majd hőmérséklet-süllyedésről lesz szó, nehogy ezt összetéve magával a tulajdonképpeni Sarkkal. Még azt is meg kell jegyezni, hogy földgömbünk más pontjain is nagy hidegeket mértek. Csak az a különbség, hogy másutt a nagy hidegek nem tartanak olyan soká, mint itt.

- Éspedig a föld mely pontjain mérték azokat a nagy hidegeket, hadnagy úr? - érdeklődött Paulina Barnett asszony. - Biztosíthatom, hogy jelenleg ez a hidegkérdés rendkívül érdekel engem.

- Ha jól emlékszem - felelte a hadnagy -, a sarkutazók megállapították, hogy a Melville-szigeten egészen zéró alatti hatvanegy fokig, a Félix-kikötőben pedig hatvanöt fokig süllyedt a hőmérséklet.

- Az a Melville-sziget meg Félix-kikötő nem fekszik magasabb szélességi fokon, mint a Bathurst-fok?

- Kétségtelenül magasabban fekszenek, asszonyom, de bizonyos határig az északi szélesség se jelent semmit. Ha a különböző légköri körülmények megütkeznek egymással, ez máris elég ahhoz, hogy komisz hideget hozzanak magukkal. És ha jól emlékszem, 1845-ben... Mondja csak, Long őrmester, nem volt maga akkoriban az Összekötő-erődben?

- De igen, éppen ott voltam, hadnagy úr - felelt Long őrmester.

- Nos, emlékszik rá, hogy akkor januárban milyen farkasordító hidegekben volt részünk?

- Bizony - felelte az őrmester -, sőt én még arra is emlékszem, hogy 70 fokot (-50,7 Celsius) mutatott a hőmérőnk.

- Micsoda? - kiáltott fel Paulina Barnett asszony. - Hetven fokot az Összekötő-erődnél, a Rabszolga-tó szomszédságában?

- Úgy van, asszonyom - mosolygott a hadnagy -, és mindössze a hatvanötödik szélességi fokon; márpedig ez csupán Krisztília és Szentpétervár szélességi körének felel meg!

- Akkor tehát mindenre el kell készülnünk, hadnagy úr!

- Úgy van, asszonyom, valóban mindenre el kell készülnie az embernek, ha már a sarkvidékeken telel át.

November 29-én és 30-án nem csökkent a hideg, folyvást rakni kellett a kályhákat, különben a pára nyomban jéggá fagyott volna a ház minden zugában. De bőségesen ellátták volt magukat tüzelővel, hát nem kellett takarékoskodniuk.

A fenyegető külső hideg ellenére tartani tudták a lakóhelyiségekben az átlagos 52 (+10 Celsius) fokos hőmérsékletet.

Annak ellenére, hogy ilyen alacsonyra süllyedt a hőmérséklet, Thomas Blacket folyton kísértette ez a derűs égboltozat, és csillagvizsgálást szeretett volna végezni, remélte, hogy megállapíthatja néhány ilyen, a zeniten tündöklő csodaszép égitestről, hány csillagból áll. De minden megfigyelésről le kellett mondania. Azt lehet mondani, hogy „valósággal égett keze alatt a munka”. De ezt nem képletesen, hanem szó szerint kell érteni: a készülékei „égették” a kezét. Csak ez a szó fejezheti ki azt az érzést, amit az ilyen dermesztő hidegben kézzel érintett fém alkatrész okoz. Fizikailag egyébként ez a jelenség azonos is az égéssel. Akár égő test érintése által érezzük testrészeinken a kibírhatatlan forróságot, akár pedig jéghideg tárgy érintése vonja el testünkől a hőt, ez egyre megy.

Elég az hozzá, hogy a tiszteletre méltó tudós szó szerint „a saját bőrén” érezte, hogy ez így van. Az ujja bőre odaragadt a távcsőhöz. Nyomban abba is hagyta a megfigyeléseit.

De kárpótlást nyújtott számára az ég, mert ez idő tájt a legszebb légköri jelenségek leírhatatlanul gyönyörű látványa örvendeztette meg a tudóst: előbb pompás holddudvarral s utána csodálatos északi fénnel.

A holddudvar vagy holdgyűrű fehér, halványvörös szélű kört formált az égen, a hold körül. Ez a fénytűnemény, amely annak köszönheti létét, hogy a hold sugarai apró, prizma alakú, a légkörben úszó jégkristályokon át verődnek vissza, mintegy negyvenöt fok átmérőjű. Az éj vándora tündökölve ragyogott e fénykoszorú közepén, amely tejszerűen áttetsző holdszivárványhoz hasonlított.

Tizenöt órával később pedig remekszép sarki fény ragyogott fel az északi láthatár fölött, több mint száz földrajzi fok terjedelmű ívet írva az égboltozatra. Az ív csúcspontja pontosan a mágneses délkörön feküdt, és - valami különösség folytán, amint ezt alacsonyabb szélességi fokokon olykor megfigyelték - a tűnemény a szivárvány minden színében pompázott, de a színek közül a legélesebben a piros vált ki. Az égboltozat némely részén a csillagképek olybá tűntek, mintha vérbe mártották volna őket. Abból a ködgomolyagból, amely a láthatárt borította, s amely a tűnemény magvát képezte, tüzes sugarak áramlottak, némelyikük túlhaladt a zeniten, és elsápasztotta az elektromos hullámokba merült holdvilágot. Ezek a sugarak úgy remegtek, mintha valami léghuzat hozta volna mozgásba a molekuláikat. Nincs toll, amely leírhatná fenséges nagyszerűségét ennek a „dicsfénynek”, amely egész tündökletességében sugárzott a világ Északi-sarka fölött.

Aztán, félórai páratlan ragyogás után, anélkül, hogy kisebbedett vagy koncentrálódott volna, anélkül, hogy akár csak részben is halványult volna a fénye, a pompás tűnemény hirtelen kihunyott, mintha csak egy láthatatlan kéz egyszerre csak elzárta volna azokat az elektromos forrásokat, amelyek éltették.

Thomas Black szempontjából legfőbb ideje volt. Még öt perc, és a csillagász ott állító helyében megfagyott volna!

XIX. A SZOMSZÉDOK LÁTOGATÁSA

December 2-án a hideg ereje alábbhagyott. A holdudvarok tüneménye olyan jel volt, amelyben a meteorológus nem tévedhet. Megállapították, hogy bizonyos mennyiségű vízgőz van a légkörben, s a barométer valóban esett egy kicsit ugyanakkor, amikor a hőmérő higanyoszlopa 15 Fahrenheit (zéró alatti 9 Celsius) fokra emelkedett.

Jóllehet ez a hideg a mérsékelt égöv bármely táján még kemény fagynak számított volna, ezek a hivatásos sarki telelők könnyen elviselték. A légkör egyébként nyugodt volt. A hadnagy észrevette, hogy a hóréteg felső része meglágyult, elrendelte tehát, hogy az övezet külső pereméről takarítsák el a havat. Mac Nap és emberei derekasan nekiláttak, és néhány nap alatt el is készültek vele. Ugyanakkor kiszedték a hóból az eltemetett csapdákat, és valamennyit újból felállították. Számos nyom vallott arra, hogy a prémes vadak összeverődtek a hegyfok környékén, és mivel a hótakaróval borított föld minden ételmet megtagadott tőlük, a csalétekkel ellátott csapdákból bizonyára könnyen össze lehet most fogdosni őket.

Marbre tanácsára egy rénszarvaskelepcét is készítettek, az eszkimók módszere szerint. Ez egy minden irányban mintegy tíz láb terjedelmű gödör volt, mélysége vagy tizenkét láb. Ezt a gödört egy le- s felbillenő deszka olyképp fedte be, hogy a saját súlyától felemelkedhető deszkaszál tökéletesen elrejtette. Az állat, amelyet a deszka végére helyezett fűvek és gallyak odacsalogatnak, elkerülhetetlenül belezuhan a gödörbe, ahonnan nem bír kimászni. Érthető, hogy ezzel a billenődeszka-rendszerrel készült kelepce önműködően újból eredeti helyzetébe billen, s ha egy rénszarvast már megfogott, jöhet a másik, s az is a gödör foglya lesz. A kelepce felállításánál Marbre-nek mindössze csak annyi nehézsége volt, hogy a gödört a kőkeményre fagyott talajban kellett megásnia, ám jócskán meglepődött - és Jasper Hobson sem kevésbé -, amikor a csákány, miután négy-öt lábnyi föld- és homokrétegen áthatolt, ez alatt kőszikla keménységű hórétegre bukkant, amely ráadásul még jó vastagnak is látszott.

Miután megvizsgálta ezt a geológiai állapotot, Hobson hadnagy kijelentette:

- Valahogy úgy kell lennie, hogy a tengerpartnak ez a szakasza jó néhány esztendővel ezelőtt dermesztő hideget szenvedett, mégpedig igen hosszú ideig; azután a homok és a föld lassanként beborította a fagyos tömeget, amely valószínűleg gránitágyon nyugszik.

- Ha így van is, hadnagy úr, ez akkor sem árt a mi kelepccénknek - felelte a vadász. - Sőt ellenkezőleg, ha a rénszarvasok már benne vannak, itt olyan csúszós gödörfalra találnak, hogy lehetetlen rajta felkapaszkodniuk.

Marbre-nek igaza volt, és a következő esemény be is bizonyította jóslata helyességét.

December 5-én Sabine és ő együtt mentek a gödörhöz, s annak mélyéről tompa morgás ütötte meg a fülüket. Megtorpantak.

- Ez aztán egyáltalán nem hasonlít a rénszarvas bőgéséhez - mondta Marbre -, és én már tudom is a nevét annak a vadnak, amely belepottyant ebbe a mi kelepccénkbe!

- Jegesmedve! - felelt Sabine.

- Az bizony! - kiáltotta Marbre, s a szeme csak úgy ragyogott az örömtől.

- Nahát akkor mit sem veszítettünk a cserén - örvendezett Sabine is. - A medvebifsztek is ér annyit, mint a rénszarvasbifsztek, és ott van még ráadásul a medvebunda is. Na gyerünk!

A két vadász fel volt fegyverkezve. Bár a puskájuk töltve volt, de csak sörétre, most hát még golyóra is töltötték, és közeledtek a kelepce felé. A billenődeszka visszalendült a helyére, de a csalétek eltűnt, valószínűleg a gödör fenekére rántotta magával az állat.

Marbre és Sabine most a gödör széléhez érkezett, félretolták a billenődeszkát, s letekintettek a gödör fenekére. A morgás még félelmetesebbé vált. Hát ez valóban medve. A gödör egyik szögletében óriási tömeg kuporgott, a félhomályban alig látható fehér bunda, amelynek közepéből két parázsló szem szikrázott. A gödör oldalfalait rettentő karmaival már alaposan megdolgozta, s ha a falak földből vannak, minden bizonnyal utat vágott volna benne a kikapaszkodásra. De mancsai nem boldogultak a síkos jégfallal, s ha csapásai alatt tágult is börtöne, de szabadulni nem tudott.

Ilyen körülmények között a jegesmedve leterítése semmi nehézséget sem okozott. A gödör feneke felé pontosan irányított két golyó végzett a hatalmas állattal; de nem is ez volt a nagy munka, hanem most aztán kihúzni a gödörből ezt az óriási tetemet. A két vadász visszatért a Reménység-erődbe, hogy segítséget hozzon. Vagy tíz, kötelekkel ellátott társuk követte őket a kelepcehez, és nagy ügyel-bajjal sikerült is kivonszolni a gödörből a kimúlt vadállatot. Óriási, hat láb magas medve volt, legalább hatszáz fontot nyomott; ennek az állatnak szörnyű ereje lehetett. A jegesmedvék alfajához tartozott, koponyája lapos, teste hosszú, karmai rövidek és alig görbültek, orra vékony és bundája teljesen fehér. Ami pedig ehető részeit illeti, hát azokat gondosan kiválogatták a vadászok, és beszolgáltatták Joliffe-né asszonynak, s az ő jóvoltából ezekből készült a vacsora legkitűnőbb fogása.

A következő héten a csapdák szerencsével működtek. Vagy húsz nyusztot fogtak, az állatok téli bundája most már teljes szépségében pompázott; de csupán két-három róka került a csapdába. A ravaszdi koma kitalálta, mi is lehet az a vasszerkezet, amelyet oly finom húsocskával ellátva „terítettek” oda neki, és oly ügyesen ásta alá a talajt a csapda mellett, hogy lelophassa róla a csalétket anélkül, hogy az összecsapódó vasabroncsok kárt tettek volna benne. Sabine a dühtől magánkívül volt ez „eredmény” láttán, s a kijátszott vadász jogos bosszúságával jelentette ki:

- Hát ez nem méltó egy becsületes rókához.

December 10-e táján délnyugatra váltott a szél, és ismét havazni kezdett, de most már nem olyan sűrű pelyhekben hullott, csak olyan szállingózó hó volt, nem az eddigi bőséges havazás, de nyomban meg is fagyott, mert közben cudar hidegre fordult az idő, s mivel méghozzá a szél is fújt, nehezen elviselhetővé vált a hideg. Így tehát megint csak „kaszárnyaáristom” lett a sorsuk, és újra csak a benti munkákat végezhatték. Jasper Hobson elővigyázatosságból mindenkinek mézpasztillákat és citromlevet osztogatott, mert ez a makacsul kitartó, párás hideg megkövetelte a skorbutellenes szerek használatát. Egyébként eddig még semmi jele sem mutatkozott a skorbutnak a Reménység-erőd lakói között. A gondos egészségügyi intézkedések folytán az általános egészségi állapot változatlanul kielégítő volt.

Most már a mélységes sarki éj uralkodott. Közeledett a téli napfordulat, amely időszakban „a nappal csillaga” a legalacsonyabbra ereszkedik alá az északi félgömb láthatárán. Az éjféli szürkület idején a terjedelmes, fehér síkságok déli szegélyén csak alig derengett valamicskével több világosság; nyomasztó szomorúság lett úrrá a sarkvidéki tájon, amely teljes sötétségbe borult.

Néhány nap telt el a házban. Jasper Hobson most nagyobb biztonságban érezte magát s övét a vadállatok támadásaival szemben, mióta az övezet környékéről eltakarították a hótömeget - szerencsére, mert ismét azokat a baljós morgásokat hallották, amelyeknek természetét illetően

nem tévedhettek. Ami azonban az indián, vagy kanadai vadászok „látogatását” illeti, hát ebben az időszakban attól nem kellett tartaniuk.

Mindamellett történt egy eset, amit ezen a hosszú sarki telelésen akár epizódnak is lehetne nevezni, s ami azt bizonyította, hogy még a tél kellős közepén sem teljesen néptelen ez az elhagyatott vidék. Még most is emberi lények járták itt a partvidéket, rozmárra vadásztak, és hókunyhókban tanyáztak. Ezek az emberek a „nyershalfalók”³² fajához tartoztak, amely emberfajta a Baffin-tengertől egészen a Bering-szorosig mindenütt elterjedt az észak-amerikai szárazföldön, s úgy látszik, hogy a Rabszolga-tó képezi lakóterületük déli határát. December 14-ének reggelén, vagy hogy pontosabbak legyünk, délelőtt kilenc órakor Long őrmester egy tengerparti kirándulásáról hazaérkezve, s befejezve a hadnagynak tett jelentését, azt mondta, hogy ha a szeme nem csal, négy mérföldnyire az erődtől, egy ott kiszögellő kis hegyfok tőszomszédságában valami nomád törzs táborát pillantotta meg.

- És kik ezek a nomádok? - kérdezte Jasper Hobson.

- Emberek vagy rozmárok - válaszolta Long őrmester. - Középút nincs!

A derék őrmester nagyon csodálkozott volna, ha valaki megsúgja neki, hogy akadnak olyan természettudósok, akik ismerik „ezt a középútat”, amelyet ő, Long, nem ismert fel. De valóban voltak olyan tudósok is, akik féltréfásan olybá tüntették az eszkimókat, mint „átmeneti fajta az ember és a rozmár között”.

Hobson hadnagy, Paulina Barnett asszony, Madge és még néhányan nyomban útnak eredtek, hogy személyesen győződjenek meg e titokzatos látogatók jelenlétéről. Az esetleg leselkedő váratlan hideg ellen alaposan felöltözködtek, prémkucsmát vettek, puskával, fejszével fegyverkeztek fel, s olyan, prémmel bélelt bakancsot húztak, amelyben szilárdan megvethették lábukat a fagyott hóban, és az erődárok folyosóján át hagyva el otthonukat, továbbhaladtak a tengerpart mentén, amelynek jégtáblái a folyó elé tornyosultak.

Az utolsó negyedében vándorló hold az égboltozat ködfellegén át bizonytalan fényt vetett a jégmezőre. Már vagy egy óra hosszat haladtak, s a hadnagy már-már azt hitte, hogy őrmestere tévedett, vagy legfeljebb csak rozmárokat látott, s az állatok azóta kétségtelenül visszamásztak a vízbe azokon a lékeken, amelyeket állandóan nyitva tartanak a jégmezőkön.

De Long őrmester most arra a szürke gomolyagra mutatott, amely a jégmezőn emelt kúp alakú, kunyhószerű dombocska alól füstölgött, s elegendőnek tartotta ezt a nyugodt hangú választ:

- Na tessék! Ott fűtenek a rozmárok!

Ebben a pillanatban valami élőlényfélék másztak elő a kunyhóból, hasmánt csúsztatva a hóban. Eszkimók voltak, de hogy férfiak-e vagy nők, hát azt bizony csak egy eszkimó tudta volna megmondani, mert öltözkük nem árulta el nemüket.

Anélkül, hogy bármiként is megerősítenénk a fentebb idézett természettudósok véleményét, valóban azt lehetett volna mondani, hogy ezek az élőlények fókák, igazi, szőrrel-bőrrel fedett kétélűek. Hatan voltak, négy nagy és két kicsi. Ahhoz képest, hogy közepes termetűek, széles vállúak, orruk lapos, szemüket bozontos szemöldök védi, szájuk nagy, ajkuk vastag, hajuk fekete, hosszú és durva szálú, arcuk csupasz, nincs szakálluk. Öltözkük rozmárbőrből készült, kerekre szabott tunika s ugyancsak rozmárbőrből készített csuklya, csizma s egyujjas kesztyű. Ezek a félvad lények közeledtek az európaiakhoz, és csendben szemlélték őket.

³² Az „eszkimó” szó pontos fordítása

- Senki sem tud maguk közül eszkimóul? - kérdezte társait Jasper Hobson.

Senki sem ismerte közülük ezt a nyelvjárást; de most egyszerre csak megszólalt egy hang, s angol nyelven üdvözölte telepeseinket:

- Welcome! Welcome!³³

Egyik eszkimó volt, vagy - amint nemsokára megtudták - egy eszkimó nő, aki odament Paulina Barnett asszonyhoz, és kezét felemelve üdvözölte.

Az utazónőt meglepte az üdvözlés, de néhány szóval válaszolt rá, úgy látszott, a bennszülött nő könnyen megérti; erre meghívták az egész eszkimó családot, hogy kövesse az európaiakat az erődbe. Az eszkimók, mintegy tanácskozva, összenéztek, rövid ideig haboztak, majd zárt csoportban követték Hobson hadnagyot.

Mikor megérkeztek az övezetbe, s a bennszülött asszony megpillantotta a házat, amelynek létezését még csak nem is sejtette, felkiáltott:

- House! House! Snow-house?

Megkérdezte, hogy hóból van-e ez a ház, s joggal, mert hiszen a lakóház teljesen elveszett a talajt borító magas hóban. Megértették vele, hogy itt fából épített házról van szó. Az eszkimónő erre néhány szót szolt társaihoz, mire azok helyeslően bólintottak. Akkor aztán áthaladtak az erődárok folyosóján, s egy perc múlva bevezették őket a nagyterembe.

Itt aztán levetették fejükről a csuklyát, s így most már meg lehetett különböztetni, melyik a férfi s melyik a nő. A két férfi negyven-ötvenes forma volt, arcbőrük sárgászöld, fogaik hegyesek, kiálló pofacsontúak voltak, a két nő még fiatal volt, farkasba font hajukat jegesmedvefogak és -karmok díszítették; végül a két, öt-hat esztendőes gyerek, élénk arcú, szegény csöppségek, tágra meresztett szemmel bámultak.

- Azt kell hinnünk, mert ez valószínű, hogy az eszkimók mindig éhesek - mondta Jasper Hobson. - Úgy gondolom tehát, hogy egy darabka vadpecsenye nem lenne ellenére vendégeinknek.

Hobson hadnagy parancsára Joliffe káplár néhány darab rénszarvashúst szolgáltat fel, s a szegény emberek vadállati mohósággal estek neki az ennivalónak. Egyedül csak az az eszkimónő árult el némi tartózkodást, aki angol nyelven üdvözölte volt a társaságot; ez nézte, egyre csak nézte Paulina Barnett asszonyt és a kereskedelmi ügynökség asszonyait, le nem vette volna a szemét róluk. Majd, mikor észrevette a Mac Napné asszony karján ülő kis csecsemőt, felállt, odaszaladt hozzá, gügyögve szölongatta a kicsikét, és a legkedvesebb gyöngédséggel simogatta.

Ez a fiatal bennszülött nő, ha nem is felettük állónak, de legalábbis civilizáltabbnak látszott, mint a többi, s ez különösen akkor mutatkozott meg, amikor egy kis köhögési inger fogta el, és a szája elé tartotta a kezét, amely mozdulat az udvariasság legegységesebb szabálya.

Ez a kicsiség egyikük figyelmét sem kerülte el. Paulina Barnett asszony a leghasználatosabb angol szavak segítségével beszélgetett is az eszkimó nővel, s néhány mondatából kihámozta, hogy a fiatal bennszülött nő egy évig az uppernawiki dán kormányzónál szolgált, akinek angol a felesége. Azután elhagyta Grönlandot, hogy kövesse családját a vadászterületekre. A két férfi a két fivére volt; a másik asszony a két férfi egyikének a felesége, a két kis gyerek anyja, a sógornője. Valamennyien a Melbourne-szigetről jöttek; ez a sziget keletre fekszik az angol-

³³ Isten hozta!

amerikai tengerparton; onnan a nyugati Barrow-fokra érkeztek vissza, ez meg az orosz-amerikai Nyugat-Georgia hegyfokainak egyike, ahol ezeknek az eszkimóknak törzse élt; és nagyon meglepte őket, hogy a Bathurst-fokon létesített kereskedelmi ügynökségre bukkantak. Még a fejét is csóválta a két eszkimó, mikor ezt a telepet megpillantották. Talán nem helyeselték, hogy a tengerpartnak ezen a szakaszán épült? Vagy úgy vélekedtek, hogy rosszul választották meg az erőd helyét? Még Hobson hadnagy végtelen türelme sem volt elég ahhoz, hogy nyilatkozatra bírja őket ebben a kérdésben, vagy legalábbis nem értette a válaszukat.

Ami a fiatal eszkimó nőt illeti, őt Kalumahnak hívták, s úgy látszott, hogy nagyon összebarátkozott Paulina Barnett asszonnyal. De bármennyire is társaslény volt a szerencsétlen teremtés, egyáltalán nem fájlalta, hogy otthagya az uppernawiki kormányzónál viselt állását, s látszott, hogy nagyon ragaszkodik a családjához.

Miután jóllaktak, s megittak együtt fél pint pálinkát, amelyből a kicsik is kivették részüket, az eszkimók elbúcsúztak vendéglátóiktól, de mielőtt még útra keltek volna, a fiatal bennszülött-nő meghívta az utazónőt, látogassa meg az ő jégkunyhójukat. Paulina Barnett asszony meg is ígérte, hogy ha az időjárás engedi, elmegy hozzájuk.

Másnap Paulina Barnett asszony Madge, Hobson hadnagy és néhány fegyveres katona kíséretében - nem e szegény emberek ellen kellettek a puskák, hanem arra az esetre, ha jegesmedvék kóborolnának a tengerparton - valóban ellátogatott az Eszkimó-fokhoz, amely pontnak azért adták ezt a nevet, mert ennek közelében ütöttek tábor a bennszülöttek.

Kalumah elébe szaladt Paulina asszonynak, akivel előző este kötött barátságot, és büszke örömmel mutatta meg neki a kunyhójukat. A kunyhó egy nagy hókúp volt, a hegyében szűk nyílást fűrtak, amelyen át a belső tűzhely füstje eltávozható; ebbe a hókúpba vájták az eszkimók ideiglenes lakásukat. Ezeket a „snow-house”-okat rendkívüli gyorsasággal vájják a hóba az eszkimók, és az ő nyelvükön „igloo”-nak nevezik. A jégkunyhók csodálatosan beválnak északon, lakóik még fűtés nélkül is - s anélkül, hogy emiatt sokat szenvednének - akár zéró alatti negyvenfokos hideget is kibírnak bennük. Nyáridőben az eszkimók rénszarvas- és fókabőrből készült sátrakban laknak, ezeket ők „tupic”-nak nevezik.

Ám a kunyhóba bejutni egyáltalán nem volt könnyű. Csak egy bejárata volt, a talajjal egy szinten; a három-négy láb hosszú hófolyosón át hasmánt kellett becsúszni, mert a jégkunyhó falai legalább ilyen vastagságúak voltak. De egy hivatásos utazónő, a Királyi Társaság kitüntetésűje nem habozhat, és Paulina Barnett asszony nem is habozott. Nyomában Madge-dzsel vitézül benyomult a fiatal bennszülött-nő után a szűk hó alatti folyosóba. Ami pedig Hobson hadnagyot és társait illeti, ők lemondtak erről a látogatásról.

És Paulina Barnett asszony nemsokára megértette, hogy nem bejutni a legnehezebb a jégkunyhóba, hanem bent maradni. A rozmárcsontokkal fűtött tűzhelytől forró, a bűzlő olajlámpától dögletes, a zsíros ruhadarabok és az eszkimók fő táplálékát képező fókahús szagával telített levegő undorító volt. Madge nem is bírta ki, s csaknem azonnal kimenekült. Paulina Barnett asszony emberfeletti bátorságról tett tanúbizonyságot, és - nehogy a fiatal bennszülött-nőt megbántsa - kerek öt percre hosszabbította meg öt évszázadnak tűnő látogatását. A két gyerek és az anyjuk is a kunyhóban tartózkodott. A két férfit azonban a rozmárvadászat négy-öt mérföldnyire szólította el a táboruktól.

Miután kikecmergett a kunyhóból, Paulina Barnett asszony szinte megrészegülten szippantotta be a friss, hideg levegőt, amelytől ismét kiszínesedett kissé sápadt arca.

- Nos, asszonyom - fordult feléje a hadnagy -, hát mit szól az eszkimók lakóházához?

- A szellőztetés némi kívánnivalót hagy hátra - válaszolta egyszerűen Paulina Barnett asszony.

Még nyolc napig táborozott azon a helyen ez az érdekes bennszülött család. A nap huszon-négy órájából a két férfi tizenkettőt rozmárvadászattal töltött. Azzal a türelemmel, amelyet csak a hókunyhólakók érthetnek meg, leselkedtek a lékeknél, ahol a kétélűek levegőt szívni dugják ki fejüket a jégmező felületére. Mikor a rozmár előbukik a lékből, a két eszkimó kötélhurkot vet az állat mellső részére, s ha nehezen is, de pillanat alatt kivonszolják, és fejszecsapásokkal végeznek vele. Tulajdonképpen hát ez nem is vadászat, hanem inkább halászat. Ezután következik a nagy lakoma, amely abból áll, hogy az eszkimók „áldomást isznak” - a rozmár meleg véréből, amelyet mámoros élvezettel isznak.

Akár fűjt, akár fagyott, Kalumah minden áldott nap ott volt a Reménység-erődben. Nagyon örült, ha végigjárhatta a lakóház szobáit, ha nézhette, hogyan varrnak az erőd asszonyai, és Joliffe-né asszony konyhaművészeti műveleteinek legapróbb részletei sem kerülték el figyelmét. Megkérdezte minden egyes tárgy angol nevét, és órák hosszat csevegett Paulina Barnett asszonnyal, ha ugyan a „csevegés” szót alkalmazni lehet arra a beszélgetésre, amelynél mindkét fél jó sokáig keresgéli a szavakat. Mikor Paulina asszony felolvasott, Kalumah feszült figyelemmel hallgatta, holott bizonyára egyetlen szót sem értett belőle.

Kalumah énekelgetett is; kedves hangocskáján különös ritmusú dalokat, a jégmezők hideg, búbanatos, furcsa rímelésű dalait énekelte. Paulina Barnett asszonynak elég türelme volt hozzá, hogy lefordítsa a grönlandi „sagá”-k egyikét, különös poémáját a sarkvidéki költészetnek, amelynek meghatározhatatlan színt kölcsönzött a szaggatott, furcsán lüktető, szomorú dallam. Ideiktatunk egy dalt, amelyet egyenest Paulina Barnett asszony albumából másoltunk ki:

GRÖNLANDI DAL

Odakünn hó és jég és néma csend,

De a kis kunyhónk meleg idebent.

Odakünn szél sivít, sápadt a Nap,

A hómezőn jéghegyek állanak.

Szíved hideg, én édes angyalom,

Forró szívemből száll feléd dalom.

A jegesmedve is párjával él,

Ha összebújnak, fújhat kint a szél.

Hát kérve kérlek, nyújtsd felém kezéd,

Lásd, nélküled itt benn is reszketek...

Nézd! Kél a Nap ott fenn a jéghegyen!

A mi lelkünkben örök éj legyen?

Szíved hideg, én édes angyalom...

Forró szívemből száll feléd dalom.

December 20-án az eszkimó család eljött a Reménység-erődbe, hogy búcsút vegyen lakóitól. Kalumah nagyon ragaszkodott Paulina asszonyhoz, aki szívesen maga mellett tartotta volna, de a fiatal bennszülött nő nem akarta elhagyni övéit. Megígérte, hogy jövő nyáron visszatér a Reménység-erődbe. Búcsúzkodása megható volt. Emléül egy rézgyűrűt ajándékozott Paulina Barnett asszonynak, és viszonzásul egy zsett nyakláncot kapott tőle, amellyel nyomban fel is ékesítette magát. Jasper Hobson nem engedte el üres kézzel ezeket a szegény embereket, jócskán ellátta őket élelemmel, amit szánjukra raktak, aztán Kalumah tolmácsolta néhány szóban a hálás köszönetüket, s az érdekes család, nyugat felé tartva, eltűnt a tengerpart sűrű ködében.

XX. AHOL MEGFAGY A HIGANY

A száraz idő és a nyugodt légkör még néhány napig kedvezett a vadászoknak. Mégsem merészkedtek messzire az erődtől. Egyébként is olyan nagy bőségben voltak itt a vadnak, hogy szűkebb területen vadászhattak. Hobson hadnagy tehát csak gratulálhatott önmagának ahhoz, hogy a szárazföldnek épp ezen a pontján létesítette az új telepet. A csapdák tömegesen fogdosták a mindenféle fajta prémes vadat. Sabine és Marbre jó néhány sarki nyulat is elejtett. Vagy húsz kiéhezett farkassal is végeztek vadászaink puszkagolyói. Ezek a húsevő vadállatok igen támadó kedvűnek mutatkoztak, falkába verődtek az erőd körül, és rekedt üvöltésük felverte a hosszú éjszakát. A jégmezők felől, a hummockok között gyakran kódorogtak hatalmas jegesmedvék, közeledtüket a legnagyobb gondossággal figyelték.

December 25-én újból fel kellett hagyni a kirándulásokkal. Északi szél kerekedett, és farkasordító hideget hozott. Aki most odakünn akart volna tartózkodni, azt kockáztatta, hogy azon nyomban „frost bitten” lesz. A Fahrenheit-hőmérő zéró alatti 18 (-28 Celsius) fokra szállt alá. A szél úgy süvített, mint a géppuska sortüze. Mielőtt ismét bezárkóztak volna a házba, Jasper Hobsonnak gondja volt rá, hogy annyi élelemmel lássa el az állatokat, amennyiből néhány hétig élélhetnek.

December 25-e karácsony napja volt, az otthon ünnepe, amely oly kedves az angol embernek. Vallásos áhítattal ülték meg. Hálát adtak a gondviselésnek, hogy eleddig védelmezte őket, majd a munkások, akik szent karácsony napján nem dolgoztak, pompás lakomához ültek, amelynek fénypontja az óriási puding volt.

Az esti ünnepségen a nagy asztalon, poharak közepette puncs lángolt. A lámpákat eloltották, és az égő szesz sápadt lángjától megvilágított szoba fantasztikus látványt nyújtott; a reszketeg fény megvilágította ezeket az élénk, becsületes katonaarcokat, jókedvük az égő folyadék láttán még csak növekedett.

Majd egyre lohadt a láng, néhányat pislogott még a „nemzeti” sütemény körül, majd utolsót lobbantak a kékes lángnyelvek, s kihunytak.

Most váratlan jelenségnek voltak tanúi az asztaltársak! Még nem gyújtották meg újból a lámpákat, a puncsláng kilobbanásakor mégsem lett teljesen sötét a terem, az ablakon élénk világosság, vörösés fény hatolt be, amelyet az égő lámpák világítása miatt mindeddig nem lehetett észre venni.

Mindnyájan rendkívül meglepetten álltak fel az asztaltól, és kérdő tekintetet vetettek egymásra.

- Tűz van! - kiáltozták egyesek.

Ám, hacsak maga a ház nem ég, semmiféle tűz nem üthetett ki a Bathurst-fok tőszomszédságában!

A hadnagy az ablakhoz sietett, és azonnal rájött, mi okozza ezt a fényjelenséget. Egy tűzhányó kitörése.

Valóban, a nyugati sziklafalaknál, a Rozmárok öblén túl tűzben állt a láthatár. A tűzokádó hegylánc csúcsát nem lehetett innen kivenni, mert az a Bathurst-foktól harminc mérföldnyire feküdt, de a csodálatos magasságba törő tűzcsóva rótvörös fényével az egész környéket bevilágította.

- Ez még szebb, mint a sarki fény! - kiáltott fel elragadtatva Paulina Barnett asszony.

De Thomas Black tiltakozott ezen állítás ellen. Még hogy egy földi jelenség szebb lehetne, mint egy égi tűnemény?! De ahelyett, hogy ezen a tételen vitatkoznának, a kutya hideg és mardosó szél ellenére valamennyien elhagyták a termet, hogy megcsodálják ezt a remek látványosságot, amint a szikrázó tűzcsóva felkel a szurokfekete ég alján.

Ha Jasper Hobsonnak, társnőinek és társainak füle-szája nincs vastag szőrmékbe bugyolálva, meghallhatták volna a tűzhányó kitörésének tompa dörgését, amint moraja végiggördült a levegőben. És ha a szájuk nincs befogva, közölheték volna egymással azokat a benyomásokat is, amelyeket ez a fenséges látvány keltett lelkükben. De fülük-szájuk szőrmekucsma alatt, nem is hallhattak, s így nem is beszélhettek róla. Be kellett érniük azzal, hogy láthatták. De mily hatalmas látvány is ez! S mily feledhetetlen emlék a léleknek! Az égboltozat mély sötétsége és a végtelen hőszyonyeg fehérsége között égnek csapkodó vulkanikus tűzláng olyan fényhatásokat hozott létre, amelyet semmilyen toll nem írhat le, semmilyen ecset nem örökíthet meg! A vakító tündöklés egészen a zeniten túlra terjedt, s fokról fokra homályosított el minden csillagot. A fehér hótakaró az arany színében ragyogott. A jégmező hummockjai és a háttérben a gigantikus jéghegyek gyújtótükröként verték vissza a különféle fényeket. A fénynyalábok számtalan szögben törtek meg vagy verődtek vissza, és a különféle ferde síkok még élénkebb ragyogásban és új színben pompáztak. A sugarak mágikus harca volt ez, vagy a csodák tündérvilágának a Fény ünneplésére rendezett végtelen, pazar jégdíszlete!

De a rettenetes hideg csakhamar arra készítette a nézőket, hogy meleg lakásukba meneküljenek, mert félni lehetett attól, hogy a szem gyönyörűségeiért az orruk elvesztésével fizetnek ebben a szörnyű hidegben.

A következő napokban a hideg ereje megkétszereződött. Már azt lehetett hinni, hogy a higanyhőmérő nem is lesz képes jelezni a fokokat, s hogy szesz hőmérőt kell majd használniuk.³⁴ A december 28-áról 29-ére virradó éjszaka a hőmérő higanyoszlopa zéró alatti 32 (-37 Celsius) fokra süllyedt. Ámbár a kályhákat telerakták tüzelővel, de azok hőmérséklete nem emelkedett 20 foknál (-7 Celsius) magasabbra. Most már a szobában is szenvedtek a hidegtől, a kályhától tíz lábnyi körzetben teljesen érezhetetlen volt a meleg. A legjobb helyet a csecsemőnek tartották fenn, s akik ringatták, felváltva közel kerültek a kályhához. Szigorúan meg volt tiltva, hogy ajtót vagy ablakot nyissanak, mert ha a külső, jeges levegő betódul, a szobákban felgyülemlett pára nyomban hóvá fagyott volna. Az emberek lélegzésének párája már a folyosón is hasonló jelenséget idézett elő. Minden oldalról reccsenő dőrejeket hallottak a lakószobákban, s ez meglepte azokat, akik még nem szoktak hozzá az éghajlat különös jelenségeihez: a ház falait alkotó fatörzsek durrogtak az irtózatosságot okozó hideg hatására. Az ital-készletet, pálinkát és gint, amely a padláson volt elhelyezve, lehozták a közös terembe; az italok alkoholtartalma már összeállt, és a palackok fenekén magként ülededett le. A sör, amit fenyőrügyből kotyvasztottak, megfagyott, és szétvetette a hordókat. Minden szilárd test kővé fagyott, olyannyira, hogy ellenállt a hő behatolásának. A fa is nehezen égett, és Jasper Hobsonnak bizonyos mennyiségű rozsmárolajat arra kellett áldoznia, hogy a tüzelő lángra kapjon. Szerencsére a kémények jó huzatosak voltak, és így minden káros benső kigőzölgést megakadályoztak. De kívülről a kitóduló csípős, bűzös füst már messziről elárulta a Reménység-erődöt, amelyet így méltán lehetett az egészségtelen települések közé sorolni.

Az erőd lakói egy érdekes jelenségre lettek figyelmesek: ebben a rettenetes hidegben kínzó szomjúság gyötörte valamennyiüket. De ahhoz, hogy felfrissüljenek, előbb mindig a tűznél kellett felolvasztani a megfagyott italokat, mert jég állapotában alkalmatlanok voltak a szom-

³⁴ -42 °C-nál a hőmérő higanya megfagy, s ilyenkor a telelők kénytelenek tiszta alkohollal működő készüléket használni, amelyben a szesz csak rendkívül nagy hidegben fagy meg

júság csillapítására. A másik jelenség - a hadnagy fel is szólította társait, hogy védekezzenek ellene - a makacs álmoság volt, amelyet némelyikük nem bírt leküzdeni. A mindig erős lelkű Paulina Barnett asszony tanácsokat osztogatott, beszélgetett, sürgött-forgott, s nemcsak önmaga jóvoltával törődött, de mindnyájukba valósággal lelket öntött. Gyakran olvasott fel útleírásokat, vagy régi angol népdalokat énekelt, a többiek kórusban énekelték a refrént. Ezek a dalok ébren tartották az aluszékonyakat, és csatlakoztak az énekkarhoz. Így teltek a végtelennek tetsző napok ebben a teljes elzárkózottságban, és Jasper Hobson az ablakon át megtekintve a kitett hőmérőt, megállapította, hogy a hideg szüntelenül erősödik. December 31-én a higany megfagyott a hőmérő üveggömböcskéjében. Ami azt jelentette, hogy zéró alatti 44 (-42 Celsius) fok hideg volt.

Másnap, 1860. január 1-én Jasper Hobson újesztendei jókívánságait fejezte ki Paulina Barnett asszonynak, és gratulált neki ahhoz, hogy ilyen bátran és jókedvűen viseli el a tél viszontagságait; ugyancsak üdvözölte a csillagász is, aki csak annyi jelentőséget tulajdonított az új évnek, hogy végre az ő nevezetes napfogyatkozásának esztendejébe léptek! Mindenki mindenkinek boldog új évet kívánt, a kis kolónia ily egyetértésben élő tagjai - hála istennek - még most is kitűnő egészségnek örvendtek. Ha itt-ott fel is léptek a skorbut jelenségei, a lime-juice és a mézspasztillák idejekorán történt adagolása folytán hamarosan elmúltak.

De azért az öröm még korai lett volna! Mert ennek a gonosz évszaknak még három hónapig kell tartania. Nem kétséges, hogy a nap nemsokára megjelenik majd a láthatáron, de semmi sem szólt amellett, hogy a hideg már elérte volna tetőfokát; s általában minden sarkvidéki zónában a február hónapban figyelték meg a hőmérsékletsüllyedés maximumát. Az új esztendő első napjaiban semmi esetre sem enyhül a légkör szigora, és január 5-én a folyosó ablakába kitett szesz hőmérő zéró alatti 70 (-52 Celsius) fokot mutatott. Még néhány fok süllyedés, és az Ősszekötő-erődben 1835-ben mért hidegrekordot eléri, sőt talán még túl is szárnyalják!

Ez a makacs hideg egyre jobban aggasztotta Jasper Hobson. Attól félt, hogy a prémes állatok kénytelenek lesznek majd délre húzódni, enyhébb időjárású tájak felé, márpedig ez megghiúsítaná a tavaszi évadra előirányzott vadászati terveit. Ezenkívül a föld alatti rétegeken keresztül valami tompa morajlást hallott, amely nyilvánvalóan a vulkanikus kitöréssel volt kapcsolatban. A nyugati láthatár még most is a föld belső tüzeitől parázslott, minden bizonnyal szörnyű alvilági munka folyik a föld méhében. Vajon nem jelent-e veszélyt az új kereskedelmi ügynökségre egy működésben levő tűzhányó közelsége? Ez járt a hadnagy fejében, valahányszor csak egy-egy ilyen föld alatti moraj vészjósló hangja ütötte meg a fülét. De aggodalmát, amely egyébként nem is volt nagyon erős, titkolta társai előtt.

Gondolhatjuk, hogy ilyen rettentő hidegben senkinek sem jutott eszébe, hogy kitegye a lábát a házból. A kutyák meg a rénszarvasok bőségesen el voltak látva élelemmel, úgyhogy ezek az állatok - amelyek egyébként meg is szokták a hosszú böjtöket a téli évad alatt - egyáltalán nem voltak rászorulva gazdáik segítségére. Így tehát senkinek sem volt oka arra, hogy kitegye magát a kegyetlen időjárásnak. Már azt a hőmérsékletet is nehezen lehetett elviselni, amelyet odabenn a házban a fa- és olajfűtés biztosított számukra. Bár minden óvintézkedést megtettek, mégis belopózott a szellőzetlen helyiségekbe a nedvesség, és a gerendákon napról napra vastagodó jégréteg csillogott. A kondenzátorok is eldugultak, sőt az egyiket szét is vetette a jéggé szilárduló víz nyomása.

Ilyen körülmények között Hobson hadnagy nem is gondolhatott arra, hogy takarékoskodjék a tüzelővel. Sőt egyenest pazarolta a tüzelőt, hogy némiképp emelje a hőmérsékletet, amely - mihelyt akárcsak a legcsekélyebb mértékben is csökkentették a tüzelést a kályhában és a tűzhelyen - olykor zéró alatti 15 Fahrenheit- (-9 Celsius) fokra süllyedt. Így hát az ügyele-

tesek, akik óránként váltották egymást, parancsot kaptak, hogy ellenőrizzék és állandóan táplálják a tüzet.

- Nemsokára elfogy a tűzifánk - mondta egy napon a hadnagynak Long őrmester.

- Micsoda? Hogy elfogy a fánk? - kiáltotta Jasper Hobson.

- Csak azt akarom mondani - folytatta az őrmester -, hogy ha a házban felhalmozott tűzifa-készletünk elfogy, akkor nemsokára a fáskamrából kell ellátnunk magunkat. Márpedig én tapasztalatból tudom, hogy aki ilyen hidegben kiteszi a lábát, az az életével játszik.

- Igaz! - felelte a hadnagy. - Bizony, nagy hibát követtünk el, mikor nem a ház szomszédságában építettük a fáskamrát, úgy hogy közvetlen összeköttetés lett volna a ház és a kamra között. De: késő bánat - eb gondolat. Nem lett volna szabad megfélelkezni arról, hogy a hetvenedik szélességi fokon kell áttelelnünk! De most már, ahogy van, úgy van. - Mondja, őrmester, mennyi tűzifánk maradt még a házban?

- Annyi, amennyivel még legfeljebb két-három napig fűthetjük a kályhát és a tűzhelyet - felelte Long.

- Reméljük, hogy addig majd csak enged valamicskét a hideg, és veszély nélkül mehetünk majd át az erődudvaron - felelt Jasper Hobson.

- Ezt kétlem, hadnagy úr - válaszolta fejét rázva Long őrmester. - A légkör tiszta, a csillagok ragyognak, változatlanul északi szél fúj, s így engem még az sem lepne meg, ha ez a hideg még vagy két hétig tartana, egészen újholdig.

- Nos, barátom - folytatta Hobson hadnagy -, mi semmi esetre sem fogjuk megadni magunkat a fagyhalálnak, és majd ha ki kell tennünk magunkat...

- ...hát akkor majd kitesszük magunkat - fejezte be a mondatot Long őrmester.

Jasper Hobson kezét szorította őrmesterével, akinek hűségével tisztában volt.

Azt lehetne hinni, hogy Jasper Hobson és Long őrmester túlzott, amikor úgy vélekedtek, hogy az ilyen szörnyű hidegnek a szervezetre gyakorolt hatása halált okozhat. De ők mindketten hozzá voltak szokva a sarkvidéki élet viszontagságaihoz, sok tapasztalatot szereztek már. Látták már, hogyan rogytak össze ájultan hasonló körülmények között hatalmas erejű férfiak, mihelyt kiléptek a szabadba. A rettenetes hidegtől elállt a lélegzetük, s mire felemelték őket, megfulladtak. Bármily hihetetlenül hangzik is, de ezek olyan tények, amelyek már többször is előfordultak. William Moor és Smith - 1746. évi utazásuk alkalmával a Hudson-öböl partjain - több ilyen szerencsétlenségről is megemlékeztek; néhány társukat veszítették el úgy, hogy a hideg hirtelen végzett velük. De hiszen nem is vitatható, hogy a hirtelen halálnak teszi ki magát az, aki olyan borzalmas hideggel dacol, amelynek erejét még a hőmérő higanyoszlopa sem képes megmérni!

Ezt a már magában véve is éppen eléggé aggasztó helyzetet még egy incidens súlyosbította.

XXI. A NAGY JEGESMEDVÉK

A négy ablak közül az egyetlen, amelyből az erőd udvarára lehetett kitekinteni, a bejárati folyosó végén nyílt; külső spalettái nem voltak betéve. De ahhoz, hogy ezeken az ablaktáblákon át látni is lehessen valamit, előbb forró vízzel le kellett mosni, mert vastag jégréteggel volt borítva. A hadnagy elrendelte, hogy ezt a munkát naponta többször végezzék el, úgyhogy az ablakból nemcsak a Bathurst-fok környékét láthatták, de egyúttal gondosan figyelhették a légköri állapotot, valamint a kitett, alkohollal működő hőmérőt is.

Így aztán január 6-án délelőtt tizenegy óra tájban a megfigyeléssel megbízott katona, Kellet, hirtelen odahívta az ablakhoz az őrmestert, és valami tömegre mutatott, amely odakünn a félhomályban bolyongott.

Long őrmester, mihielyt kitekintett az ablakon, egyszerűen ezt mondta:

- Ezek medvék!

Valóban azok voltak; vagy fél tucat jegesmedvének sikerült áthatolni a cölöpövezeten, és a füst csábító szagára a ház felé közeledtek.

Mihielyt értesítették a félelmetes húsevők jelenlétéről, Jasper Hobson megparancsolta, hogy torlaszolja el belülről a folyosó ablakát. Ez volt az egyetlen nyílás a házon, amelyen be lehetett jutni, és ha ezt betömték, lehetetlennek látszott, hogy a jegesmedvék behatolhassanak. Az ablakot tehát eltorlaszolták, mégpedig azokkal az erős rudakkal, amelyeket Mac Nap ácsmester barkácsolt össze, azonban előbb mégiscsak szabadon hagyott egy szűk nyílást, amely lehetővé tette, hogy megfigyelhessék, mit művelnek odakünn a kellemetlen látogatók.

- Most aztán ezek az urak nem léphetnek be hozzánk a mi engedélyünk nélkül - mondta az ácsmester. - Tehát bőven van időnk arra, hogy haditanácsot tarthassunk.

- Nos, hadnagy úr - mondta Paulina Barnett asszony -, most aztán már semmi sem hiányzik a mi telelésünkből! A hideg után itt vannak a medvék.

- Nem a hideg „után”, asszonyom - felelte Hobson hadnagy -, hanem, ami még súlyosabb, a hideg „folyamán”, olyan hidegben, amely megakadályozza, hogy kimerészkedjünk! Így hát nem is tudom, hogyan szabadulhatunk meg ezektől a gonosz dögöktől.

- De én úgy gondolom, majd csak türelmüket veszítik - válaszolta Paulina Barnett asszony -, s ahogy jöttek, úgy el is mennek!

Jasper Hobson a fejét rázta, mint aki nincs erről meggyőződve.

- Ön nem ismeri ezeket az állatokat, asszonyom - válaszolta. - A szigorú tél kiéhezette őket, aligha hagyják el a helyüket, hacsak nem kényszerítjük erre őket.

- Ön tehát nyugtalanodik emiatt, hadnagy úr? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Igen is, meg nem is - felelte a hadnagy. - Jól tudom, hogy nem juthatnak be a házba; azt viszont már nem tudom, hogy miként jutunk mi ki innen, ha majd szükség lesz rá.

Válasza után Jasper Hobson visszament az ablakhoz. Ez idő alatt Paulina Barnett asszony, Madge és a többi nő körülvette az őrmestert, mindnyájan érdeklődéssel hallgatták a derék katonát, aki a tapasztalt ember módjára tárgyalta a „medvekérdést”. Long őrmesternek sokszor gyűlt meg a baja ezekkel a vadállatokkal, amelyekkel még ennél délebbre eső területeken is gyakran lehet találkozni, de ott olyan sikeresen lehet felvenni a harcot ellenük. Itt most az erőd

lakói valósággal ostromzár alá kerültek, és a szörnyű hideg miatt még csak meg sem kísérelhették, hogy kitörjenek.

Egész nap figyelték a medvék jövés-menését. Olykor az állatok némelyike odacammogott egészen az ablakhoz, és az ablakpárkányra rakta busa fejét, a düh tompa bömbölését hallatva. A hadnagy és Long őrmester haditanácsot tartott, úgy határoztak, hogy ha a medvék nem tángítanak, néhány lövést nyitnak a ház falán, hogy puskalövésekkel elűzzék őket. De azt is elhatározták, hogy még egy-két napig várnak, mielőtt a támadásnak ehhez a módjához folyamodnának, mivel Jasper Hobsonnak sehogy sem akarózott bármily csekély összeköttetést is teremteni a külső hőmérséklet és a szoba belső, már amúgy is alacsony hőmérséklete között. A rozmárolaj, amellyel a kályhákat fűtötték, olyan keményre fagyott, hogy ezeket a jég-sziklákat baltával kellett szétzúzni.

A nap folyamán több incidens nem történt. A jegesmedvék jöttek-mentek, körüljárták a házat, de közvetlen támadást nem kíséreltek meg. A katonák egész éjszaka virrasztottak, és úgy hajnali négy óra tájt azt lehetett hinni, hogy az ostromlók elhagyták az udvart. Legalábbis nem mutatkoztak.

Reggel hét óra felé azonban, mikor Marbre felment a padlásra, hogy onnan eleséget hozzon, tüstént viasszaladt, s jelentette, hogy a medvék a háztetőn mászkálnak.

Jasper Hobson, az őrmester, Mac Nap és még két-három katona fegyvert ragadott, felmásztak a folyosó létráján, amelynek végén csapóajtó nyílt a padlásra. De a padláson olyan rettenetes hideg volt, hogy Hobson hadnagy és társai néhány perc múlva még csak a puskájuk csövét sem voltak képesek a kezükben tartani. A kilélegzett levegő párája azon nyomban hóvá fagyva hullott le körülöttük.

Marbre nem tévedett. A medvék a háztetőn tanyáztak. Hallható volt, amint szaladgálnak és morognak odafenn. Az állatok karmai olykor áthatoltak a jégrétegen, és beleakadtak a tetőzet léceibe; így attól lehetett tartani, hogy az óriási erejű állatok letépik a tetőt.

A hadnagy és emberei csakhamar elkábultak a kibírhatatlan hidegtől, és levánszorogtak a padlásról. Odalenn Jasper Hobson feltárta a helyzetet.

- A medvék most a háztetőn vannak - mondta. - Ez szerfölött kellemetlen. Mindazonáltal nekünk magunknak még nincs mitől félnünk, mert az állatok nem hatolhatnak be a szobákba. Attól azonban tartanunk kell, hogy a medvéknek sikerül betörniük a padlásra, s felfalják az ott kitergetett prémeinket. Márpedig ezek a bőrök a Társaság tulajdonát képezik, és nekünk kötelességünk azokat épségben megőrizni. Arra kérem tehát önöket, barátaim, segítsenek a prémeket biztos helyre szállítani.

Az emberek azonnal felsorakoztak a teremben, a konyhában, a folyosón és a létrán. Ketten-hárman váltották egymást, mert nem voltak képesek egyfolytában dolgozni, láncot alkotva szálltak szembe a padlás irtózatossá válnak, s az így kézről kézre adott prémárukat egy órán belül beraktározták a nagyterembe.

Mialatt ezt a műveletet végezték, a medvék tovább okvetetlenkedtek, s azon mesterkedtek, hogy felszakítsák a tetőzet szarufáit. A tető néhány pontján látszott is, amint a lécek hajladoznak az óriási súlyú állatok alatt. Mac Nap mester szüntelenül csak azért aggódott, hogy a tetőzet leszakad a medvék alatt; hiszen mikor a tetőt építette, nem számított arra, hogy valaha ekkora súlyt kell elbírnia.

Azonban ez a nap is anélkül múlt el, hogy a „megszállóknak” sikerült volna betörniük a padlásra. De egy nem kevésbé veszedelmes ellenség lassacskán benyomult a szobákba! A tűz már csak alig pislákol a kályhákban. A tüzelőanyag-készlet most már csaknem teljesen elfogyott. Még egy fél nap, s a tűz az utolsó darabka fát is elemészt, és a kályha kialszik.

Márpedig ez a halált jelenti, a fagyhalált, amely a legrémesebb halálnem! Ezek a szerencsétlen emberek összefűzve vették körül a kihűlő kályhát, s úgy érezték, hogy már testük melege is kihűlőben van. De egyetlen panaszos szó sem hangzott el. Még a nők is hősiezen viselték a szenvedéseket. Mac Napné asszony görcsösen szorította jéghideg keblére kicsinyét. A katonák egynémelyike álomba merült, vagy inkább azt lehetne mondani, hogy valami sötét fásultságban gunnyasztott, ami nem is lehetett álom.

Hajnali három órakor Jasper Hobson megnézte a higanyhőmérőt, amely odakünn a nagyterem falán függött, alig tíz lábnyira a kályhától.

A hőmérő zéró alatt 4 Fahrenheit- (fagypont alatti 20 Celsius) fokot mutatott!

A hadnagy végighúzta kezét homlokán, révetegen tekintett végig társain, akik szótlan csoportban bújnak össze, s néhány pillanatra mozdulatlanul tűnődött. Lélegzetének félig megfagyott párája fehérrel vette körül.

Ebben a percben egy kéz ereszkedett a vállára. A hadnagy összerezzen és megfordult. Paulina Barnett asszony állt előtte.

- Tennünk kell valamit, Hobson hadnagy - szólt hozzá az erélyes nő -, nem pusztulhatunk itt el úgy, hogy még csak ne is védekeznénk!

- Igaza van, asszonyom - válaszolta a hadnagy, s érezte, mint tér vissza lelkiereje -, tennünk kell valamit!

A hadnagy odahívta Long őrmestert, Mac Nap-et és Raë-t, a kovácsot, vagyis egész csapata legbátrabb embereit. Paulina Barnett asszonnyal együtt valamennyien odatolongtak az ablakhoz, s miután forró vízzel lemosták a jégvirágot az ablaktáblákról, megnézték az odakünn kifüggesztett hőmérőt.

- 72 fok! Zéró alatti 40 Celsius! - kiáltott fel Jasper Hobson. - Barátaim, nekünk most már csak két lehetőségünk van: vagy kockára tesszük az életünket azért, hogy megújíthassuk a tüzelőkészletünket, vagy pedig egyenként feltüzeljük a padokat, ágyakat, közfalakat, minden faanyagot, amivel ebben a házban a kályháinkat etethetjük. De ez aztán a végső kiút, mert a hideg tovább tarthat, és semmi sem szól amellett, hogy az idő megváltozik.

- Meg kell kockáztatnunk! - kiáltott Long őrmester.

A másik két társának is ez volt a véleménye. Több szó hát nem is esett, és mindenki munkához látott.

De mondjuk el, miben egyeztek meg, és milyen óvintézkedéseket fogantatosítottak, hogy a lehetőséghez képest megvédjék azok életét, akik mindnyájuk létéért szállnak síkra.

A csűr, amelyben a tűzifát tárolták, a főépület mögött balra, mintegy ötven lépésnyire volt. Úgy határoztak, hogy egy ember futva kísérli meg elérni ezt a faraktárt. Aki erre vállalkozik, annak dereka köré hosszú kötelet tekernek, s maga után húz még egy kötelet, amelynek másik vége a társai kezében marad. Mikor odaérkezik a csűrhez, az ott elraktározott szánok egyikét sebtiben megrakja tűzifával, aztán egyik kötél végét a szán elejéhez erősíti, a másik kötelet meg a szán hátuljára köti, s ezzel húzza aztán majd vissza a csűrhez; így teremt - hogy úgy mondjuk - „ingajáratot” a csűr és a ház között, ami lehetővé teszi, hogy túl nagy veszély

nélkül újíthassa meg a tűzifakészletüket. Ha egyet ránt a kötélén, az azt jelenti, hogy a szán meg van rakva a csűrben, illetve, hogy lerakták róla a fát a házban.

Ezt a tervet okosan fundálták ki, de két olyan körülményre is kellett számítaniuk, amely megghiúsíthatta. Az egyik az, hogy a faraktár ajtaját talán eltorlaszolta a jég, és nagyon nehezen lehet majd kinyitni, a másik meg az, hogy a jegesmedvék lejönnének a háztetőről, s ott rostokolnak majd a ház és a faraktár között. Tehát kétféle kockázatot kellett vállalni.

Long őrmester, Mac Nap és Raë mindhárman önként jelentkeztek. De az őrmester azt mondta, vegyék figyelembe, hogy két bajtársa nős ember, és kitartott amellett, hogy ő egyedül végzi el ezt a feladatot. Mikor azonban a hadnagy jelentette ki, hogy ő akarja megkísérelni a kockázatos kalandot, Paulina Barnett asszony így szólt hozzá:

- Hadnagy úr, ön itt a mi vezetőnk, ön valamennyiünknek hasznára van, tehát nincs joga ahhoz, hogy ennek a veszélynek kitegye magát. Hagyja ezt az őrmesterre.

Jasper Hobson megértette, mekkora kötelességet ró rá parancsnoki állása, és mikor felszólították, hogy válasszon három társa között, az őrmestert választotta. Paulina Barnett asszony megszorította a derék Long őrmester kezét.

Az erőd többi lakója aludt vagy szunyókált, s mit sem tudott a veszélyes kísérletről.

Előszedték a két hosszú kötelet. Egyiket az őrmester dereka köré tekerte, a meleg prémek fölé, amelyekbe beburkolózott; így több mint ezer font sterlingnyi érték volt a testén. A kötel másik végét derékszíjához erősítette, amely mögé tűzszerszámot dugott, meg a töltött revolverét. Majd, mielőtt útnak indult, felhörpintett egy fél pohár pálinkát, mondván: „Hajtsunk fel egy kis belső fűtőanyagot.”

Jasper Hobson, Long, Raë és Mac Nap elhagyták a közös nagytermet. A konyhán át, amelynek tűzhelye már kialudt, a folyosóra értek. Innen Raë felmászott a padlás csapóajtáig, és meggyőződött róla, hogy a medvék még mindig a háztetőn tartózkodnak. Most hát itt az alkalom a cselekvésre.

A folyosó első ajtaját kinyitották. Jasper Hobsonnak és társainak vastag szörmeruházatuk ellenére csontjuk velejéig hatott a hideg. Most a második, közvetlenül az udvarra nyíló ajtó is megnyílt előttük. Egy pillanatig fulladozva tántorodtak hátra. A folyosón felgyülemlt nyirkos pára azonnal megfagyott, és zúzmarával borította a falakat és a padlót.

Odakünn rendkívül száraz volt az idő. A csillagok csodálatos fényben tündököltek. Long őrmester pillanatnyi késlekedés nélkül kirohant a sötétségbe, futás közben magával húzta a kötelet, melynek másik vége társainál maradt. A külső ajtót most hirtelen becsapták, és Jasper Hobson, Mac Nap és Raë visszatértek a folyosóra, melynek másik ajtaját légmentesen bezárták. Aztán vártak. Ha Long nem tér vissza néhány perc múlva, akkor feltételezhető, hogy vállalkozása sikerült, eljutott a csűrig, s most rakja fával az első szánt. De ehhez a művelethez legfeljebb tíz percre volt szüksége, ha ugyan a faraktár ajtaját ki lehetett nyitni. Ez alatt az idő alatt Raë a padlást és a medvéket figyelte. Remélhető volt, hogy a sötétben az őrmester gyors útja elkerülte az állatok figyelmét.

Tíz perccel az őrmester távozása után Jasper Hobson, Mac Nap és Raë visszamentek a folyosó két ajtaja közti szűk kis térségre, és itt vártak a jelre, hogy húzhatják a szánt.

Elmúlt öt perc. A kötel, melynek végét fogták, nem mozdult. Elképzelhetjük aggodalmukat! Most már negyedórája, hogy az őrmester elindult, ennyi idő bőven elég ahhoz, hogy megrakjon egy szánt, és még semmi életjel nem érkezett tőle.

Jasper Hobson még egy kicsit várakozott, majd húzni kezdte a kötelet, s jelt adott társainak, hogy ők is kapaszkodjanak bele. Ha a szán még nem volna megrakva, az őrmester majd jelt ad, hogy hagyják abba a húzást.

A kötelet teljes erővel húzták. A másik végén valami nehéz tárgy csúszva, lassan közeledett. Néhány pillanat múlva ez a tárgy megérkezett a külső ajtóhoz...

És ez a tárgy - az őrmester derékszíjával odakötözött teste volt. A szerencsétlen Long őrmester tehát még csak oda sem érkezett a csúrhöz. Útközben összeesett, leterítette a hideg. Teste, amely csaknem húsz percig volt kitéve ennek az irtózatosságnak, most már csak holttest lehet.

Mac Nap és Raë kétségbeesetten kiáltottak fel, és bevonszolták a testet a folyosóra; de abban a pillanatban, amikor a hadnagy be akarta zárni a külső ajtót, érezte, hogy azt valaki teljes erővel visszanyomja. Ugyanakkor borzalmas morgás hallatszott.

- Ide hozzám! - kiáltott Jasper Hobson.

Mac Nap és Raë a hadnagy segítségére sietett. De valaki megelőzte őket. Paulina Barnett asszony volt, aki odaugrott, hogy a hadnaggyal, egyesült erővel becsukhassák az ajtót.

De az óriási vadállat egész testsúlyát az ajtónak vetette, lassanként tért nyert, visszaszorította az ajtót, és már-már benyomult a folyosóba...

Ekkor Paulina Barnett asszony kirántotta a Jasper derékszíjába dugott pisztolyt, hidegvérrel megvárta azt a pillanatot, amikor a medve feje benyomult az ajtónyílásba, és belelőtt az állat tágra nyitott szájába.

A medve hátrazuhan, a lövés kétségtelenül halálos volt, és a most hirtelen bezárt ajtót szilárdan el lehetett torlaszolni.

Az őrmester élettelen testét azonnal becipelték a nagyterembe, és lefektették a kályha mellé. De épp akkor hunyt ki az utolsó darabka szén parázsa!

Hogyan lehetne életre kelteni a szerencsétlent? Miként lehetne feléleszteni benne az életet, amelynek semmi jele sincs már ebben a testben?

- Megyék! Most magam megyek! - kiáltotta Raë, a kovács - megyek azért a fáért, vagy...

- Helyes, Raë - szólalt meg közvetlenül mellette egy hang -, együtt megyünk!

Raë bátor felesége állt ott.

- Nem, barátaim, azt már nem! - kiáltott fel Jasper Hobson. - Akkor maguk sem a hideg, sem a medvék elől nem menekülhetnek. Vessünk tüzre mindent, ami itt csak éghető, és aztán - az Ég legyen irgalmas hozzánk!

A félig megfagyott szerencsétlenek feltápáskodtak, fejszét ragadtak, s mint a bolondok neki a padoknak, asztaloknak, közfalaknak, mindent szétromboltak, szerteúztak, darabokra vágtak, és a nagyterem kályhája meg a konyha tűzhelye csakhamar a lobogó lángok nyelvén dorombolt, s néhány csöpp rozmárolaj még csak magasabbra szította a lángokat.

A szobahőmérséklet egyszeriben vagy egy tucat fokkal emelkedett. Az őrmestert szorgos ápolásba vették. Forró pálinkával dörzsölték le tagjait, és lassacskán megindult testében a vérkeringés. A fehéres foltok, amelyek egyes testrészein mutatkoztak, kezdtek eltűnni. De a szerencsétlen irgalmatlanul szenvedett, és hosszú órák teltek el, amíg ki tudott ejteni egy szót. Előbb jól felmelegítették az utolsó megmaradt ágyat, belefektették, és Paulina Barnett asszony Madge-dzsel együtt másnap reggelig virrasztott fölötte.

Ezalatt Jasper Hobson, Mac Nap és Raë azon tanakodtak, miképpen mászhatnak ki szorult helyzetükből. Nyilvánvaló volt, hogy a most szerzett tüzelő, amelyet maga a házuk adott nekik, legfeljebb két napra elég. Mi lesz akkor ezekből az emberekből, ha továbbra is kitart ez a rettenetes hideg? Két nap óta újhold volt, de a hold megjelenése nem hozott időváltozást. Északi szél sivitott végig jeges leheletével a tájon. A légsúlymérő továbbra is a „szép száraz” jelzésnél maradt, és a talajból, amely most már egyetlen végtelen jégmezőt alkotott, a legcsekélyebb pára sem szállt fel. Attól lehetett hát félni, hogy egyhamar nem szűnik meg a hideg! De hát akkor mi a teendő? Ismét meg kell kísérelni, hogy elérjék a fűskamrát; ha megvirrad, a medvék közelsége még sokkal veszélyesebb lesz. Szembeszállhatnak-e nyílt térségben ezekkel a vadállatokkal? Nem. Ez olyan örülség volna, amely valamennyiük életébe kerülhetne.

Mindamellet a szobák hőmérséklete ismét elviselhetővé vált. Aznap reggel Joliffe-né asszony meleg húsból és teából álló villásreggelit szolgáltat fel. A forró groggal sem takarékoskodtak, és ebből a derék Long őrmester is bőven kivette a részét. A kályhákból áradó jóleső meleg egyúttal e szegény emberek lelki erejét is növelte! Már csak Jasper Hobson parancsát várták, hogy nekimenjenek a medvéknek. De a hadnagy úgy vélte, hogy nem egyenlők az erők, s nem akarta kockáztatni emberei életét. Úgy látszott hát, hogy eseménytelenül telik el a nap, mikor - úgy délután három óra felé - nagy zaj hallatszott a háztetőről.

- Itt vannak! - kiáltotta két-három katona, és máris fejszét, pisztolyt ragadtak.

Nyilvánvaló volt, hogy a medvék leszakították a tető szarufáját, és betörték a padlásra.

- Senki se hagyja el a helyét! - parancsolta higgadtan a hadnagy. - Raë! A csapóajtóhoz!

A kovács a folyosó felé rohant, felmászott a létrán és szilárdan megerősítette a csapóajtót.

Szörnyű zenebona hallatszott a plafon fölött, amely mintha már hajladozott volna a medvék súlya alatt. A vadállatok szörnyű morgása hallatszott, miközben hatalmas mancsütésekkel, karommal szaggatták a tetőzetet.

Vajon változtatott-e a helyzeten ez a „kihívás”? Nagyobb lett-e a baj - vagy sem? Jasper Hobson és néhány társa ezen tanakodott. A többség úgy vélekedett, hogy helyzetük javult. Ha a medvék mind együtt lesznek a padláson - ami valószínűnek látszott -, akkor talán lehetőségessé válik, hogy megszorítják őket ezen a szűk területen, ahol sem attól nem kell félniük, hogy a hidegtől eszméletüket veszítik a küzdők, sem pedig attól, hogy kicsavarja kezükből fegyverüket a hideg. Annyi bizonyos, hogy a közelharcba bocsátkozó támadás ezek ellen az óriási ragadozók ellen rendkívül veszélyes; de végül is nem fizikai lehetetlenség, hát meg kell kísérelni. Most már csak azt kellett eldönteni, hogy ott támadják-e meg a medvéket, ahol most tartózkodnak, vagy sem; ez ugyanis igen nehéz művelet, és annál veszedelmesebb, mivelhogy a padlásra vezető szűk csapóajtón át a katonák csak egyenként juthatnak fel.

Érthető tehát, hogy Jasper Hobson habozott, mielőtt parancsot adott volna a támadás megkezdésére. Alaposan megfontolta a dolgot, és mivel az őrmester és a többiek is - akiknek bátorságához pedig kétség sem fért - ugyanígy vélekedtek, úgy gondolta, hogy várakozniuk kell. Talán történik még valami, ami esetleg növelhetné az esélyeiket? Csaknem lehetetlennek látszott, hogy a medvék elmozdíthassák a tetőgerendákat, amelyek sokkal szilárdabban voltak beépítve, mint a tetőzet szarufái. A medvék tehát nem törhettek a földszinti szobákba.

Várakoztak. Elmúlt a nap. Egész éjjel senki sem hunyta le a szemét, olyan lármát csaptak odafönn a dühöngő vadállatok.

Másnap reggel kilenc óra tájban új esemény történt, amely még bonyolultabbá tette a helyzetet, és most már cselekvésre készítette Hobson hadnagyot.

Mint tudjuk, a kályha és a tűzhely kéményeinek csövei egész magasságukban áthaladtak a padláson. Ezek a mésztéglából épült, tökéletlenül habarcsolt csövek nemigen állhattak ellen semmilyen oldalnyomásnak. Az történt, hogy a medvék egyenest nekimentek ennek a gyenge építménynek, vagy a tűzhely melege kedvéért támaszkodtak hozzá, és lassanként ledöntötték. Hallatszott, amint tégladarabok potyognak a kéménybe, és nemsokára nem volt semmi huzata a kályháknak.

Ez helyrehozhatatlan szerencsétlenségnek látszott, ami bizonyára végképp kétségbe ejtett gyengébb akaraterejű embereket. És ez a szerencsétlenség még súlyosbodott: ugyanakkor, amikor a tüzek elhamvadtak, a fa- és olajfűtésből származó fekete, csípős, hányatóan undorító füst az egész házat betöltötte. A csövek elrepedtek a plafon alatt. Néhány perc alatt olyan sűrű füst gomolygott a helyiségben, hogy a lámpák fénye nem bírt áthatolni rajta. Jasper Hobson szükségesnek látta, hogy a házat azonnal hagyják el, hacsak nem akarnak füstmérgezésben elpusztulni ezen belélegezhetetlen levegőtől! Ha meg elhagyják a házat, a hideg végez velük.

Az asszonyok sikoltozni kezdtek.

- A medvékre! A medvékre, barátaim! - ordította a hadnagy, és fejszére kapott.

Most már nem volt más választásuk. Ki kell irtani ezeket a félelmetes bestiákat. Kivétel nélkül mindannyian a folyosó felé rohantak; fel a létrán, Jasper Hobson legelől! A csapóajtót fel-emelték. A gomolygó füstfellegek közepette lövések dördültek. Az állati bömbölés elvegyült a férfiordítással, s folyt a vér. A vaksötét éjszakában elkeseredetten dúlt az élethalálharc...

Ebben a pillanatban szörnyű morajlás hallatszott. Hatalmas rengések rázkódtatták meg a talajt. A ház úgy megdőlt, mintha kirántották volna alóla a cölöpöket.

A falak gerendázata széthullott, és a réseken át Jasper Hobson és társai elképedve látták, amint a medvék, éppoly holtra rémülten, mint ők maguk, bömbölve menekülnek az éj sötétjében!

XXII. MÉG ÖT HÓNAP

Szörnyű erejű földrengés rázkódtatta meg az amerikai szárazföldnek ezt a részét. Az ilyen földrengések bizonyára gyakoriak ezen a vulkanikus talajon! Ezen jelenség és a tűzhányók kitörései közti összefüggés most hát még nyilvánvalóbbnak bizonyosodott be.

Jasper Hobson tisztában volt azzal, hogy mi történt. Kínzó nyugtalansággal várta a továbbiakat. Ha a föld megnyílik, elnyelheti őt, társaival együtt. De csak egyetlen rázkódtatást éreztek, ez is inkább ellenhatás volt, mint közvetlen rengés. A földrengés a tó oldala felől megdöntötte a házat, és szétmállasztotta falait. Ezután a földrengés megszűnt, a talaj nem rázkódott többé.

Most a legsürgősebb teendőkre kellett gondolni. Ha meg is viselte a földrengés a házat, még lakható volt. Sebtiben betömték a meglazult gerendák között tátongó réseket. A kémények csöveit is - ha csak nagyjából is - kijavígtatták.

Azok a sérülések, amelyeket néhány katona a medvék elleni harcban szenvedett, szerencsére könnyűnek bizonyultak, egyszerű kötés elég volt rájuk.

A szerencsétlenek két nehéz napot töltöttek ilyen körülmények között, az ágydeszkákat meg a közfalak faanyagát rakták a tűzre. Ez alatt az idő alatt Mac Nap és emberei a legsürgősebb belső javítómunkákkal voltak elfoglalva. A földbe szilárdan levert cölöpök kitartottak, nem lazultak meg, és az egész ácsozat jól tartott. De nyilvánvaló volt, hogy a földrengés furcsa egyenetlenséget okozott a tengerpart felszínén, és hogy változások történtek a területnek ezen a szakaszán. Jasper Hobson minél hamarabb tisztába akart jönni a földrengés következményeivel, amelyek bizonyos mértékig veszélyeztethették a kereskedelmi ügynökség biztonságát. De a förtelmes hideg lehetetlenné tette, hogy bárki is kimerészkedjék a szabadba.

Bizonyos jelenségek azonban arra vallottak, hogy nemsokára változás áll be az időjárásban. Az ablakon át meg lehetett figyelniük, hogy a csillagképek egyre halványabban ragyognak. Január 11-én a légsúlymérő néhány vonallal esett. Pára képződött a légkörben, és sűrűsödése majd csak enyhébb időt hoz.

Január 12-én valóban délnyugatira váltott a széljárás, és ez megszakított havazást hozott. Az odakünn elhelyezett hőmérő higanyszála szinte ugrásszerűen zéró feletti 15 (zéró alatt 9 Celsius) fokra emelkedett. A szegény, oly sok megpróbáltatást szenvedett telelőknek ez már valószínű tavaszi időjárás volt.

Ezen a napon délelőtt tizenegy órakor mindenki odakünn volt a szabadban. Olyanok voltak, mint a rabok, akik most váratlanul kiszabadultak. De a hadnagy szigorúan megtiltotta, hogy elhagyják az erőd övezetét.

Ebben az évszakban még nem jelent meg az égbolton a nap, de már eléggé közeledett a láthatáron ahhoz, hogy hosszú legyen a szürkület. Most már két mérföldnyi körzetben tisztán ki lehetett venni a tárgyakat. Jasper Hobson első pillantása tehát annak a területnek szólt, amelyet minden bizonnyal megváltoztatott a földrengés.

És valóban különféle változások mentek végbe. A Bathurst-fok végén a hegyfok pereme részben levált, és hatalmas szikladarabok zuhantak le a part mentén. Úgy látszott, mintha a hegyfok egész tömegében a tó felé dőlné, odább tolva azt a fennsíkot, amelyen a lakóház épült. Általában nyugat felé az egész talaj lesüllyedt, és keletnek felemelkedett. Ez a szinteltolódás azzal a veszélyes következménnyel járt, hogy a tó és a Paulina folyó vize az újonnan formálódott síkság felületére ömölve szétterjed majd, mielőtt a jég elolvad a tavon és a folyón, és így valószínű, hogy a nyugati terület rész víz alá kerül. A patak pedig kétségkívül

új medret és magának, ami meg a torkolatánál képződött természetes öblöcskét teszi majd tönkre. A keleti parton fekvő dombok pedig mintha jócskán lesüllyedtek volna. De a nyugati sziklafalak átalakulását nem lehetett megítélni, mert messze voltak. Mindezt összegezve, a földrengés által létrehozott változások a következőkből álltak: legkevesebb négy-öt mérföldnyi területen a talaj vízszintes fekvése felborult, és az így létrejött lanka keletről nyugat felé lejtősödött.

- Nos, hadnagy úr - mondta Paulina Barnett asszony -, ön olyan kedves volt, hogy az én nevemről nevezte el a kikötőt és a folyócskát, s amint látja, már nincs Paulina-folyó, és odavan a Barnett-kikötő is. Meg kell adni, hogy nekem nincs szerencsém.

- Valóban, asszonyom - felelte a hadnagy -, de ha a folyó eltűnt is, a tó még mindig megmaradt, és az ön szíves beleegyezésével azt ezentúl Barnett-tónak hívjuk. Szeretném azt hinni, hogy ez aztán hű marad önhöz!

Mihelyt Joliffe káplár és a felesége kilépett a házból, egyik azonnal a kutyaól, a másik pedig a rénszarvasok istállója felé indult. A kutyák nem szenvedtek sokat hosszú fogságuk alatt, s most ugrándozva rohantak keresztül-kasul a belső udvaron. Egy rénszarvas néhány nappal azelőtt kimúlt. Ami a többit illeti, azok, ha kissé lesoványodtak is, de még egész jó állapotban maradtak.

- Nos, asszonyom - fordult Jasper Hobson Paulina Barnett asszonyhoz, aki elkísérte őt szemleútjára -, hát mégiscsak kimásztunk a csávából, s még jobban is, mint ahogyan remélhattük volna!

- Jómagam sohasem estem kétségbe, hadnagy úr - válaszolta Paulina Barnett asszony. - Az olyan férfiak, mint ön és társai, nem hagyják legyűrni magukat holmi telelési nyomorúságoktól!

- Asszonyom - felelte Hobson hadnagy -, mióta én a partvidéken élek, sohasem szenvedtem ilyen hideget, s most már megmondhatom, hogy ha még néhány napig tart ez az időjárás, azt hiszem, menthetetlenül elpusztultunk volna.

- Hát ez a földrengés igazán kapóra jött, hogy elkergebbe azokat az átkozott medvéket - mondta Paulina Barnett asszony -, és talán még ahhoz is hozzájárult, hogy enyhítse ezt a borzalmas hideget?

- Meglehet, asszonyom, ez valóban nagyon is lehetséges - felelte a hadnagy -, a természeti jelenségek összefüggenek, és befolyásolják egymást. De bevallom önnek, hogy a talaj vulkanikus összetétele nyugtalanít engem. A mi kis telepünket féltem a működésben levő tűzhányó szomszédságától. Ha a lávafolyam nem is érheti el, de akkora rázkódtatásokat okozhat, amelyek megsemmisíthetik az erődünket. Nézze meg a házunkat. Ezt ugyan jól pofon csapta a földrengés!

- Majd ön rendbe hozatja, hadnagy úr, mihelyt itt lesznek a szép napok - válaszolta Paulina Barnett asszony -, és hasznára fordíthatja majd a szerzett tapasztalatokat; most már tudja, hogy a házat szilárdabban kell megépíteni.

- Kétségkívül, asszonyom; de ahogyan most fest - márpedig még néhány hónapig ilyen lesz -, attól tartok, hogy ön most már nem tartja valami nagyon kényelmesnek.

- Mármint én, hadnagy úr? - kacagott fel Paulina Barnett asszony. - Én, az utazó? Egyszerűen azt képzelem majd, hogy egy hajókabin a lakásom, a tengeren hánycódó hajó fülkéje, s mivelhogy az ön háza se nem támoanyag, se nem dülöng, nem kell félnem a tengeri betegségtől!

- Akkor jól van, asszonyom - felelte Jasper Hobson -, már többre nem is becsülhetem az ön jellemét! Valamennyien megismerhettük! Ön, lelkierejével, elragadó vidámságával hozzájárult ahhoz, hogy társaim és jómagam elviselhessük a megpróbáltatásokat; köszönöm önnek, enyéim nevében is köszönöm!

- Biztosíthatom, hadnagy úr, hogy ön túloz.

- Dehogyan! Szó sincs róla. Amit én itt mondtam most önnek, azt a többiek is készséggel megismétlik... De engedje meg, hogy megkérdezzek öntől valamit. Miként azt ön is tudja, ez év júniusában Craventy kapitány élelmiszer-küldeményt indít útnak számunkra; ez a szállítóosztag aztán hazafelé majd magával viszi az Összekötő-erődbe a mi prémkészletünket. Valószínű, hogy Thomas Black barátunk, miután megfigyelte a napfogyatkozást, júliusban ezzel az osztaggal visszatér. Megengedi, asszonyom, hogy megkérdezzem: szándékában áll önnek Thomas Blackkel tartani?

- Ez azt jelenti, hogy ön hazaküld engem, hadnagy úr? - kérdezte mosolyogva Paulina Barnett asszony.

- Ó, hogy is gondolhat ilyet, asszonyom!...

- Nos, akkor arra kérném - felelte Paulina Barnett asszony, és kezet nyújtott Jasper Hobsonnak -, engedje meg, hogy még egy telet töltsék a Reménység-erődben. Jövő évben valószínűleg kiköt a Társaság valamelyik hajója a Bathurst-fokon, és akkor én majd élek a lehetőséggel, mert egyáltalán nincs ellenemre, hogy - miután szárazföldi úton érkeztem ide - a Bering-szoroson át térjek haza.

A hadnagy elragadtatva vette tudomásul útitársnőjének ezt az elszántságra valló tervét. Felmérte az asszony bátorságát, és nagyra becsülte. Mély rokonszenv fűzte ehhez a bátor asszonyhoz, aki olybá vette őt, mint egy jó és bátor férfiembert. S most már valóban úgy volt, hogy egyikük sem gondolhatott sajnálkozás nélkül az elválás órájára. Egyébként, ki tudhatja, vajon milyen megpróbáltatásokat mér még rájuk az Ég, amely viszontagságok idején kettejük lelki erejét és befolyását majd valamennyiük javára egyesíthetik.

Január 20-án jelent meg újra a nap, és ezzel a sarki éjszaka véget ért. Ámbár csak néhány percig maradt a láthatár fölött, a telelők vidám éljenzéssel köszöntötték. Ettől az időponttól számítva egyre hosszabbak lettek a napok.

Februárban és egész március derekáig még sokszor váltakozott nagy hirtelenséggel a szép és a csúf idő. A szép napok nagyon hidegek voltak, a csúnya napokon pedig erősen havazott. Szép időben a hideg akadályozta meg, hogy a vadászok kimozduljanak a házból, rossz időben meg a hóvihar miatt kellett otthon maradniuk. Így tehát csak közepes időjárás esetén dolgozhattak valamicskét odakünn, de hosszabb kirándulásokat nem kísérelhettek meg. Egyébként, mire való lett volna is eltávolodniuk az erődtől, ha a csapdák sikeresen működtek. Ebben a télutói időszakban a nyuszt, róka, hermelin, rozsomák és más becses prémes állatok nagy számban kerültek a csapdába, és a csapdakezelők, ámbár csak a Bathurst-fok környékén dolgoztak, egy napig sem voltak munka nélkül. Márciusban csak egyetlen kirándulást tettek, a Rozmárok öbléhez, s ott láthatták, hogy a földrengés alaposan megváltoztatta a sziklafalak alakját, s hogy ezek süllyedtek le még csak igazán. Ezeken túl könnyű párafelhő koszorúzta a tűzhányó hegyeket, amelyek pillanatnyilag nem háborogtak.

Március 20-án a vadászok észrevették az első hattyúkat, amelyek a déli vidékek felől érkeztek, és éles füttentyéseket hallatva repültek tovább, észak felé. Néhány „hósármány” és „telelősólyom” is mutatkozott. De még végtelen fehér hószőnyeg fedte a földet, és a nap sugarai még nem tudták felolvasztani a tenger és a tó vastag jégrétegét.

A jégzajlás csak április első napjaiban kezdődött. A jég töredezését olyan hatalmas dördülések kísérték, mint a tűzéréség ágyúsortüze. Hirtelen változások mutatkoztak a jégmezőn. A jég-hegyek szétfúzódtak az egymással való összeütközéstől, alapjuk rongálódott meg, rettenetes recsegés-ropogás közepette felfordultak, mert egyensúlyuk megváltozott. Ez aztán széttördelte a jégmezőt.

Ebben az időszakban az átlagos hőmérséklet zéró alatti 37 (0 Celsius) fok volt. Nemsokára olvadozni kezdtek a parton az első jégtáblák, és a sarki tengeráramlatok sodorta jégmező lassanként távolodott a láthatár kódében. Április 15-én a tenger szabad volt, és az a hajó, amely a Csendes-óceán felől jövet az amerikai partok mentén haladva jutott át a Bering-szoroson, bizonyára kiköthetett volna a Bathurst-foknál.

A Sarki-tengerrel egyidejűleg szabadult meg jégpáncéljától a Barnett-tó is, a vadkacsák és egyéb víziszárnyasok nagy örömeire. Ezek ezrével nyüzsögtek a partokon. De miként azt Hobson hadnagy előre látta, a tó kerülete a talaj új lejtősödése következtében megváltozott. Az a partszakasz, amely az erődövezetig terjedt, és amelyet keleten erdős dombok szegélyeztek, jelentősen kiszélesedett. Jasper Hobson százötven lépésre becsülte a tó vizének visszavonulását a keleti parton. Viszont a víznek ugyanannyira kellett elhúzódnia nyugat felé, s el kellett árasztania a vidéket, hacsak valami természetes akadály nem állta útját.

Mindent egybevetve, nagy szerencsének volt mondható, hogy a talaj szintváltozása kelet-nyugati irányban következett be, mert ha ellenkező irányban történik, akkor a kereskedelmi ügynökség elkerülhetetlenül elmerült volna az áradatban.

Ami a folyócskát illeti, hát az kiapadt, mihelyt az olvadás szabaddá tette folyását. Mondhatni, hogy a vize visszafelé folyt, a forrása irányában, mivel a lejtő ezen a helyen észak-déli irányt vett.

- Tessék, itt egy folyó, amelyet törölni kell a sarkvidéki szárazföld térképéről! - mondta a hadnagy az őrmesternek. - Ha csak ez a patak szolgáltatta volna az ivóvizünket, akkor most alaposan benne lennénk a csávéban! Szerencsére még megmaradt a Barnett-tavunk, és jó tudni, hogy a mi nagyivóink nem üríthetik fenéig.

- Igaz, itt a tó... - válaszolta Long őrmester -, de vajon édesvizű maradt-e?

Jasper Hobson mereven nézte őrmesterét, és összevonta szemöldökét. Eddig még eszébe sem jutott, hogy a talajrepedés összeköttetést teremthet a tenger és a lagúna között! Ez helyrehozhatatlan szerencsétlenség lenne, amelynek az lenne a következménye, hogy víz nélkül tönkremenne az új kereskedelmi ügynökség, s kénytelenek lennének elhagyni.

A hadnagy meg Long őrmester nyakába szedte a lábát. Rohantak a tóhoz!... A tó édesvizű maradt!

Május első napjaiban a hótól megszabadult föld a napsugarak hatására zöldellni kezdett. Itt-ott egy kis moha, zuzmóféleség bátortalanul dugta ki fejcskáját a földből. A sóska- és a kalánfűmagvak, amelyeket Joliffe-né asszony elvetett volt, szintén kikeltek. A hóréteg megvédte a magvakat a zord tél hidege ellen. De most a madarak csőrétől és a rágcsálók fogától kellett oltalmazni őket. Erre a fontos munkára a derék káplárt találták méltónak, aki olyan lelkiismeretesen és komolyan látta el ezt a feladatot, hogy a konyhakertben felállított madárijesztővel is felvehetett volna a versenyt!

Ismét hosszabbak lettek a napok. Újra megkezdődtek a vadászatok.

Jasper Hobson hadnagy ki akarta egészíteni a prémáruraktár készletét, amelyet néhány hét múlva szállítanak majd el az Összekötő-erőd ügynökei. Marbre, Sabine és a többi vadász munkába állt. Kirándulásaik nem voltak túl hosszúak, sem nagyon fáradtságosak. Sohasem mentek messzebbre a Bathurst-foktól, mint két mérföldnyire. Soha életükben sem láttak olyan vidéket, ahol ennyi a vad. Ez meglepetés volt számukra, mégpedig igen kellemes meglepetés. Nyuszt, rénszarvas, nyúl, karibu, róka, hermelin bőségesen került puszkavégre.

Meg kell jegyeznünk azonban, hogy jegesmedvét most már sehol sem láttak, még csak a nyomukra sem akadtak, amit nagyon fájlaltak a mi áttelelt vadászaink, mert némi kis elszámolnivalójuk lett volna a bestiákkal!... Úgy látszik, hogy mikor az erődöt „megszálló” mackókat menekülésre készítette a földrengés, mind egy szálig eltűntek. Talán rendkívülien hatott a földrengés ezekre a kényes szervezetű, sőt „nagyon ideges” állatokra, már ha ezt a jelzőt egy egyszerű négy lábúra egyáltalán alkalmazni lehet!

A május hónap meglehetősen esős volt. A hó és az eső váltakozott. Az átlagos hőmérséklet csak zéró fölötti 41 (fagypont fölötti 5 Celsius) fok volt. Gyakran volt ködös az idő, s a köd olyan sűrűn ereszkedett alá, hogy oktalanság lett volna messze menni az erődötől. Petersen és Kellet, akik egyszer eltévedtek, és két nap, két éjszaka bolyongtak, nagy aggodalmat okoztak társaiknak. Irányt tévesztettek, így aztán délre kerültek, mikor már azt hitték, hogy a Rozmárok öblének közelében vannak. Végképp kimerülten, az éhségtől félholtan kerültek haza.

Megjött a június, s vele a szép idő, olykor valósággal meleg volt. Az áttelelték levetették téli gúnyájukat. Szorgosan dolgoztak, hogy kijavítsák a házat, amelyet alapjában kellett átépíteniük. Jasper Hobson egyidejűleg tágas raktárt is építtetett az udvar délre eső szögletében. A vadászterület eléggé gazdag volt vadakban ahhoz, hogy a raktár építésének szükségességét igazolhassa. Prémárukészletük most már jelentékeny volt, és így szükségessé vált egy olyan helyiség létesítése, amely kizárólag a prémáruk beraktározására szolgál.

Ezalatt Jasper Hobson napról napra várta azt az osztagot, amelyet Craventy kapitány küld majd. Még sok mindenféle holmi hiányzott az új kereskedelmi ügynökségben. A lőszerkészletet is meg kellett újítani. Ha a szállítóosztag május első napjaiban elhagyta az Összekötő-erődöt, akkor június közepe táján meg kell érkeznie a Bathurst-fokra. Emlékezhetünk rá, hogy ez volt az a találkozási pont, amelyben a kapitány és a hadnagy megegyezett. Így hát, mivel Jasper Hobson pontosan a hegyfoknál létesítette az új erődöt, a találkozásukra küldött ügynökök el nem téveszthetik az utat.

A hadnagy június 15-től kezdve figyeltette a hegyfok környékét. A sziklafal legmagasabb csúcsán kitűzték a brit lobogót, úgyhogy messziről meg lehetett látni. Egyébként feltehető volt, hogy az élelmezési osztag nagyjából a hadnagy útirányát követi, és a Koronázási-öböltől kezdve a tengerpart mentén haladva jut el majd a Bathurst-fokig. Ha nem is a legrövidebb út volt ez, de a legbiztosabb ebben az évszakban, amikor a jégtől szabad tenger világosan rajzolja ki a partokat, és lehetővé teszi, hogy azok vonalán haladhassanak.

A június hónap azonban anélkül múlt el, hogy a szállítóosztag megérkezett volna. Jasper Hobson kissé nyugtalankodott, különösen amikor megint ködfellegek gyülekeztek, s újra elborították a vidéket. Féltette az ügynököket, akik kimerészkedtek ebbe a pusztaságba, s akik elé ez a makacsul kitartó ködös időjárás komoly akadályokat állíthat.

Jasper Hobson Paulina Barnett asszonnyal, az őrmesterrel, Mac Nap és Raë-vel gyakran tanácskozott erről. Thomas Black, a csillagász sem titkolta aggodalmát, mert úgy számított, hogy mikor már elvégezte a napfogyatkozás megfigyelését, a szállítóosztaggal tér majd vissza. Márpedig ha az osztag nem érkezik meg, akkor neki még egy telet kell itt töltenie, amit nem mondhatott valami rózsás kilátásnak. Ennek a derék tudósnek csak az volt az óhaja, hogy ha

már elvégezte a feladatát, hazatérhessen. Közölte hát aggodalmát Hobson hadnaggal, aki nem tudta, mit feleljen neki.

Július 4-e, és még mindig semmi. Jasper Hobson kiküldte néhány emberét három mérföldnyire a partra, hogy délkelet felől várják az érkezőket, de azoknak még nyomukat sem fedezték fel.

Azt kellett tehát feltételezniük, hogy az Összekötő-erőd ügynökei egyáltalán el sem indultak, vagy pedig út közben eltévedtek. Sajnos, az utóbbi feltevés volt a valószínűbb. Jasper Hobson ismerte Craventy kapitányt, s így nem kételkedett abban, hogy az osztag a megbeszélés szerinti időben indult el az Összekötő-erődből.

Megérthetjük tehát, hogy a hadnagy nyugtalansága nőttön-nőtt! Elmúlt a szép évszak. Még két hónap, és itt a sarki tél, vagyis a süvöltő szél, a hóförgetegek; s a hosszú éjszakák setétje borul a tájra. A hadnagy nem volt az az ember, aki bizonytalanságban tud élni. Határoznia kellett, s miután tanácskozott társaival, az alább elmondandókban állapotott meg velük. Nem is kell talán mondanunk, hogy a csillagász teljes erővel támogatta őt.

Július 5-ét írták. A napfogyatkozásnak két hét múlva, azaz július 18-án kell végbemennie. Ennek másnapján Thomas Black elhagyhatja a Reménység-erődöt. Így tehát úgy döntöttek, hogy abban az esetben, ha addig nem érkeznek meg a várva várt ügynökök, akkor egy néhány emberből és négy-öt szánból álló osztag elhagyja a kereskedelmi ügynökséget, és útra kel a Rabszolga-tóhoz. Ez az osztag magával viszi a legértékesebb prémek egy részét, és legfeljebb hat hét alatt, vagyis augusztus hónap vége felé, míg az enyhe évad idején ez még lehetséges, elérheti az Összekötő-erődöt.

Mikor ebben megállapodtak, Thomas Black ismét visszanyerte nyugalma, s most már csak azt az időt várta, amikor majd a hold pontosan „közte” és a ragyogó égitest között helyezkedik el, hogy teljesen eltakarja a napkorongot!

XXIII. AZ 1860. JÚLIUS 18-I NAPFOGYATKOZÁS

A köd még mindig nem szállt fel. Átlátszatlan párafüggöny takarta el a napot, s ez a körülmény szüntelenül kínozza az „ő” napfogyatkozásért sóvárgó csillagászt. Sőt néha olyan sűrű köd ereszkedett a tájra, hogy az erőd udvaráról még a hegyfok csúcsát sem lehetett látni.

A hadnagy egyre nyugtalanabb lett. Most már nem is kételkedett abban, hogy az Összekötő-erődből útnak indított szállítóosztag eltévedt a jégpusztaságon. S ehhez még a bizonytalanság aggodalma és valami szomorú előérzet kínozza a hadnagy lelkét. Erélyes férfi volt, s most mégis valami félelem lett úrrá rajta, ha a jövőre gondolt. De miért? Ezt maga sem tudta volna megmondani. De hiszen eddig úgy látszott, hogy minden sikerül neki. Lám, az áttelelés viszontagságai ellenére is, kis telepének minden tagja kitűnő egészségnek örvend. Semmiféle egyenetlenkedés nem férközött társai közé, s ezek a jóra való emberek buzgón látták el feladataikat. A területen rengeteg a vad. A prémszerzés szép sikerrel járt, és a Társaság igazán sokra becsüli majd az ügynöke által elért eredményeket. Még abban az esetben is, ha a Reménység-erődöt nem látnák el élelemmel, maga a vidék elég élelemforrást nyújtana ahhoz, hogy ne nagyon kelljen félni a második áttelelés kilátásaitól. Miért vesztette el hát az önbizalmát Hobson hadnagy?

Paulina Barnett asszonnyal többször is tanácskozott erről. Paulina asszony úgy igyekezett megnyugtatni a hadnagyot, hogy a fentebb említettekre hivatkozott. Ezen a napon is, amikor együtt sétáltak a tengerparton, egyre kitartóbban vette védelmébe a Bathurst-fok és az annyi vesződséggel létrehozott kereskedelmi ügynökség dolgát.

- Igen, asszonyom, úgy van, önnek teljesen igaza van - válaszolta Jasper Hobson. - De az ember nem vehet erőt az előérzetein! Pedig reám igazán nem lehet azt mondani, hogy rémképeket látok. Katonai pályafutásom alatt számtalanszor kerültem válságos helyzetbe anélkül, hogy akár csak egy percre is nyugtalankodtam volna. Nos hát, most először történik velem, hogy nyugtalanít a jövő. Ha valami határozott veszedelemmel kellene szembenéznem, akkor nem félnék. De ilyen ismeretlen, meghatározatlan veszedelem, amelynek csak az előérzetével kell küzdenem!...

- De miféle veszedelem? - kérdezte Paulina Barnett asszony. - Mitől fél ön voltaképpen? Emberektől? Állatoktól? Az elemektől?

- Állatoktól? Semmiképpen - felelte a hadnagy. - Inkább azoknak van félnivalójuk a Bathurst-fok vadászaitól. Emberektől? Nem. Ezen a területen egyáltalán nem élnek mások, mint eszkimók, és az indiánok is csak ritkán merészkednek erre...

- Emlékeztetem arra, hadnagy úr - folytatta Paulina Barnett asszony -, hogy azok a kanadaiak, akiknek látogatásától ön bizonyos mértékig félt a szép tavasz idején, még csak azok sem tértek vissza.

- Amit sajnálok, asszonyom!

- Micsoda! Ön sajnálja, hogy nincsenek itt ezek a versenytársai, akiknek a Társaság iránti magatartása nyilvánvalóan ellenséges?

- Asszonyom - válaszolta a hadnagy -, sajnálom is meg nem is!... Ezt meglehetősen nehéz megmagyarázni! Vegye figyelembe, hogy az Összekötő-erődbeli szállítóosztagnak ide kellett volna érkeznie, s mind a mai napig nem érkezett meg. Ugyanígy áll a dolog a Saint Louis-i Prémkereskedelmi Társaság ügynökeivel is, akik szintén jöhettek volna, s ugyancsak nem

jöttek. Ezen a nyáron még csak egyetlen eszkimó sem látogatta a tengerpartnak ezt a szakaszát.

- És ebből ön mit következtet, hadnagy úr? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Azt, asszonyom, hogy talán nem lehet „olyan könnyen” eljutni a Bathurst-fokig és a Reménység-erődig, mint ahogyan azt óhajtanánk!

Az utazónő ránézett a láthatóan gondterhelt arcú hadnagyra, aki különös hangsúlyozással húzta alá azt a szót, hogy „könnyen”.

- Hobson hadnagy - mondta neki -, mivel ön semmitől sem fél, sem az állatoktól, sem az emberektől, tehát akkor azt kell hinnem, hogy az elemektől...

- Asszonyom - felelte Jasper Hobson -, nem tudom, meghihibbant-e az agyam, vagy az előérzeteim veszik el tiszta látásomat, de úgy tűnik nekem, hogy ez itt különös egy vidék. Azt hiszem, hogy ha jobban ismerem, nem telepedtem volna itt le. Már felhívtam az ön figyelmét azokra a sajátosságokra, amelyek megmagyarázhatatlannak látszanak számomra, például, hogy ezen a területen sehol sincs egyetlen darab kő sem, és hogy olyan élesen határolt a tengerpart! A szárazföld ezen részének ősalakulata nem látszik világosnak előttem! Jól tudom, hogy egy vulkán közelsége bizonyos jelenségeket hozhat létre... Emlékszik még arra, amit a dagályt illetően mondtam önnek?

- Minden szavára, hadnagy úr.

- Ott, ahol a tengernek, ezen partok kutatóinak megfigyelései szerint dagály idején tizenöt-husz lábbal kellene emelkednie, alig egy lábbal magasabb a vízszint!

- Kétségtelenül - felelte Paulina Barnett asszony -, de ön akkor megmagyarázta nekem, hogy ez a szárazföld különös alakjával, a szorosok összeszűkülésével...

- Megkísérletem magyarázatot találni rá, ennyi az egész! - felelte Hobson hadnagy -, de tegnapelőtt egy még valószínűtlenebb tüneményt figyeltem meg, olyan jelenséget, amit nem vagyok képes megmagyarázni önnek, s kétlem, hogy akár nálam nagyobb tudósok is meg tudnák magyarázni.

Paulina Barnett asszony ránézett Hobson hadnagyra...

- De hát mi történt? - kérdezte.

- Tegnapelőtt, asszonyom, a telihold napja volt, és a dagálynak a csillagászati évkönyv szerint igen erősnek kell lennie! Nos, a tenger nem emelkedett egy lábnyival, mint máskor, egyáltalán semmivel sem emelkedett.

- Ön tévedhet - figyelmeztette a hadnagyot Paulina Barnett asszony.

- Nem tévedtem. Magam figyeltem meg. Tegnapelőtt, július 4-én nulla volt a dagály a Bathurst-foki tengerparton, abszolút semmi!

- És ön mit következtet ebből, hadnagy úr? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Azt következtetem belőle, asszonyom - válaszolt a hadnagy -, hogy a természet törvényei megváltoztak, vagy pedig... hogy ez a vidék különös helyzetben van... Vagy még inkább, én nem következtetek..., nem magyarázok..., mit sem értek..., és... nyugtalan vagyok!

Paulina asszony nem faggatta tovább Hobson hadnagyot. Nyilvánvaló volt, hogy a dagály teljes elmaradása megmagyarázhatatlan, természetellenes, mint ahogyan természetellenes lenne, ha délvidéken a déli órákban elmaradna a napsütés. Hacsak a földrengés nem változ-

tatta meg ennyire a sarkvidéki tengerpart kialakulását... De ez a feltevés nem elégítheti ki a földi jelenségek komoly megfigyelőjét.

Ami pedig azt illeti, hogy a hadnagy tévedett volna megfigyelésében, hát ez elfogadhatatlan érv; még ugyanaz nap, július 6-án Paulina Barnett asszony és a hadnagy a tengerparton letűzött jelek segítségével megállapította, hogy a dagály, amely most egy éve legalábbis egy lábnyi magasságra emelkedett, most nulla volt, teljesen a semmivel egyenlő!

Ennek a megfigyelésnek titkát megőrizték. A hadnagy nem akarta, hogy bármiféle nyugtalan-ság zavarja társai kedélyét, s ebben igaza volt. De azok gyakran láthatták a hadnagyot, amint egymagában, csendben, mozdulatlanul ül a hegyfok csúcsán, s figyeli a nyílt tenger csapkodó hullámait.

Július folyamán fel kellett függeszteni a prémes állatok vadászatát. A nyuszt, a róka meg a többi már elvesztette téli szőrzetét. Be kellett érniük a húsnak való vad vadászatával, mint amilyen a karibu, a sarki nyúl és a többiek, amely állatok valami fura szeszélyből - amelyet még Paulina Barnett asszony is észrevett - a szó szoros értelmében valósággal egymás hegyén-hátán tolongtak a Bathurst-fok környékén, holott a folyvást durrogó puskáknak végre is el kellett volna riasztani onnan őket.

Július 15-ig a helyzet nem változott. Az Összekötő-erőd felől semmi újság. A várva várt szállítóosztag nem érkezett meg. Jasper Hobson elhatározta, hogy megvalósítja tervét: ha Craventy kapitány nem jön őhozzá, akkor ő megy Craventy kapitányhoz.

Ennek a kis osztagnak vezetője természetesen csakis Long őrmester lehetett. Az őrmester azt szerette volna, ha nem kell elválnia a hadnagytól. Mert itt most valóban elég hosszú távollétről volt szó, mivel a jövő nyár előtt nem térhetek vissza a Reménység-erődbe, és az őrmester kénytelen lesz az Összekötő-erődben tölteni a téli évadot. Tehát legalábbis nyolc hónapi távollétre kellett számítani. Mac Nap vagy Raë minden bizonnyal helyettesíthette volna Long őrmestert, de ez a két derék katona nős ember volt. De egyébként is, Mac Nap-re, az ácsmesterre és Raë-re, a kovácsra szükség volt a kereskedelmi ügynökségen, mert ott nem lehetett nélkülözni a szolgálataikat.

Ezek voltak azok az érvek, amelyeket Hobson hadnagy érvényesített, és amelyeknek az őrmester „katonához illően” engedelmeskedett. Ami pedig azt a négy katonát illeti, akiknek el kell kísérniük az őrmestert, Belcher, Pond, Petersen és Kellet kijelentették, hogy készek az útra.

Négy szánnal és a fogatokhoz szükséges kutyákkal akartak indulni. A szánokat élelemmel és prémekkel rakják meg, mégpedig a legértékesebbekkel, amelyeket a róka-, hermelin-, nyuszt-, hattyú-, hiúz-, pénzmapocok- és rozsomákprémekből kiválogattak. Az indulást illetően úgy határoztak, hogy az július 19-én reggel lesz, vagyis rögtön a napfogyatkozás másnapján. Magától értetődő, hogy Thomas Black elkíséri Long őrmestert, és hogy a négy szán egyikét az ő készülékeinek és személyének szállítására tartják fenn.

Be kell vallani, hogy érdemes tudósunk igen boldogtalannak érezte magát az általa oly türelmetlenül várt égi jelenséget megelőző napokban. A szép és a rossz idő váltakozása, a gyakori köd, a hol esőfellegekkel, hol meg nedves ködgomolyagokkal terhes légkör, az állhatatlan, a láthatár egyetlen pontján sem nyugvó széljárás joggal nyugtalaníthatta. Már nem evett, nem aludt, már alig élt. Ha a napfogyatkozás néhány percében párafelhő borítja majd az eget, ha az éj vándora és a nappal csillaga átláthatatlan ködfátyol mögé rejtőzik, ha ő, Thomas Black, akit pedig éppen ebből a célból küldtek ide - sem a fénykoszorút, sem a vörös kidudorodásokat nem figyelheti meg, micsoda csalódás lesz ez! Annyi hasztalanul elviselt fáradozás, oly sok elszenvedett veszély - semmiért!

- Ide jönni a világ végére, csak azért, hogy a holdat lássam! - tört ki belőle a kétségbeesés szájalmasan komikus hangja - és meg se pillantani!

Nem! Nem lehet hozzászokni ehhez a gondolathoz! Mihelyt leszállt az esthomály, az érdekes tudós felmászott a hegyfok csúcsára, és kémlelni kezdte az eget. Még csak annyi vigasza sem volt, hogy most legalább a szőke Phoebét szemlélhetné! A hold három nappal újholdállás előtt volt; ennek következtében a föld körüli forgása közben kísért a napot, és eltűnt a sugárzásában!

Thomas Black gyakran öntötte ki szíve keservét Paulina Barnett asszony előtt. A jószívű asszony akaratlanul is megszánta, s egy napon, tőle telhetőleg vigasztalgatva, biztosította, hogy a légsúlymérő bizonyos hajlandóságot mutat az emelkedésre, s azt akarta bebeszélni a szegény tudósnak, hogy akkor aztán itt a szép idő!

- Szép idő! - kiáltott fel, keserűen vállat vonva Thomas Black. - Hát lehet egyáltalán szép idő ezen a vidéken?

- De végül is, Black úr - felelte Paulina Barnett asszony -, tegyük fel, hogy önnek balszerencséje van, és ezt a napfogyatkozást elmulasztja; de hiszen tudtommal lesz még más napfogyatkozás is! Ez a július 18-i kétségtelenül nem az utolsó ebben az évszázadban!

- Nem, asszonyom - felelt a csillagász -, nem. 1900-ig még öt teljes napfogyatkozásunk lesz: az első 1861. december 31-én, ez az Atlanti-óceánon, a Földközi-tengeren és a Szahara sivatagban lesz teljes, a második 1870. december 22-én, teljes az Azori-szigeteken, Dél-Spanyolországban, Algírban, Szicíliában és Törökországban; a harmadik 1887. augusztus 19-én, teljes lesz Északkelet-Németországban és Közép-Ázsia dél-oroszországi részén; a negyedik 1896. augusztus 9-én, látható Grönlandból, Lappföldről és Szibériából, és végül az ötödik, 1900. május 28-án, amely az Egyesült Államokban, Spanyolországban, Algírban és Egyiptomban lesz teljes.

- Nos hát akkor, Black úr - folytatta Paulina Barnett asszony -, ha ön elszalasztja az 1860. július 18-i napfogyatkozást, vigasztalódhat majd az 1861. december 31-ivel! Nagy dolog is az a tizenhét hónap!

- Dehogyan vigasztalódhatom én tizenhét hónap múlva, asszonyom - válaszolta gyászos hangon a csillagász -, huszonhat évig kell nekem várnom erre!

- Ugyan miért?

- Azért, mert mindezen felsorolt napfogyatkozások közül csupán egy, az 1896. augusztus 9-i lesz teljesen látható a magas északi szélességeken fekvő területeken, mint amilyen pl. a Lappföld, Szibéria vagy Grönland.

- De milyen érdeke van önnek abban, hogy olyan magas szélességi fokon végezze megfigyelését? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Milyen érdekem, asszonyom! - kiáltott fel Thomas Black -, hát a legnagyobb fontosságú tudományos érdek. Ritkán fordul elő, hogy a Sarkhoz közel eső területeken figyelik meg a napfogyatkozásokat, ahol a láthatár fölé alig emelkedő nap látszólag hatalmas korongot mutat. Ugyanígy áll a dolog a holddal, amely elfedi, és ilyen körülmények között aztán lehetővé válik, hogy tökéletesebben tanulmányozhassuk a fénykoszorút és a kidudorodásokat. Ez hát az oka, asszonyom, hogy nekem a hetvenedik szélességi körön túlra kellett jönnöm a munkám elvégzése céljából! Márpedig ezek a feltételek csak 1896-ban ismétlődnek meg. De ki biztosít engem arról, hogy megérem azt az időt?

Erre az érvelésre aztán már nem volt mit felelni. Thomas Black tehát továbbra is szerencsétlennek érezte magát az időjárás bizonytalansága miatt.

Július 16-án gyönyörű időre virradtak. Viszont másnapra már borús idő lett, sűrű köd borította a tájat. Hát ez már kétségbeejtő volt. Thomas Black most már valósággal belebetegedett a dologba. Az a lázas állapot, amelyben már jó ideje élt, azzal fenyegetett, hogy valódi betegséggé fajul. Paulina Barnett asszony és Jasper Hobson hiába próbálták megnyugtatni a tudóst. Ami Long őrmestert meg a többieket illeti, hát azok nem értették, hogyan tehet valakit ilyen boldogtalanná az, hogy „szerelmes a holdba”.

Másnap volt július 18-a; végre itt a nagy nap! A teljes napfogyatkozásnak a csillagászati napi tabellák számításai szerint négy perc harminchét másodpercig kell tartania, vagyis pontosan délelőtt tizenegy óra negyvenhárom perc tizenöt másodperctől tizenegy óra negyvenhét perc ötvenhét másodpercig.

- De hát mit kívánok én? - kiáltott fel siránkozva, haját tépve a csillagász. - Semmi egyebet nem kívánok, csupán annyit, hogy az égboltnak egy szöglete - mit szöglete? -, egy csücsköcskéje, az a kis hely, ahol a napfogyatkozás végbemegy, teljesen felhőtlen legyen. És mennyi ideig? Mindössze négy rövid percig! Azután aztán énfelőlem havazhat, döröghet, a fejük tetejére állhatnak az elemek, annyit sem törődöm vele, mint a csigabiga a kronométerrel!

Thomas Blacknek minden oka megvolt a kétségbeesésre. Valószínűnek látszott, hogy elmulasztja a fontos műveletet. Napkeltekor köd borította a láthatárt. Délről terjedelmes felhők szálltak, mégpedig pontosan az égboltozatnak azon a pontján, ahol a napfogyatkozásnak végbe kell mennie. De bizonyára a csillagászok istene könyörült meg a szegény Blacken, mert nyolc óra felé északon meglehetősen élénk szél kerekedett, amely tisztára söpörte az egész égboltot!

Ó, mily boldogság! A háládatosságnak mily ömlengő felkiáltásai törtek elő az érdekes tudós torkából! Az égbolt tiszta volt, a nap ragyogott, s már csak azt várta, hogy a sugárzásában még meghúzódo hold lassacskán elérkezzék hozzá!

Nosza hát! Thomas Black műszereit percek alatt felcipeltek a hegyfok ormára, s ott felállították. Most aztán a csillagász a déli láthatár felé szögezte készülékét, s várt. Visszanyerte megszokott türelmét s azt a rendíthetetlen hidegvért, ami a megfigyeléshez szükséges. Mitől is félhetett volna most már? Semmitől, hacsak attól nem, hogy a fejére rogy az ég! Kilenc órakor sehol sem volt egyetlen felhő sem, sem pára, sem a láthatáron, sem a zeniten! Soha csillagászati megfigyelés nem történt még ilyen kedvező körülmények között!

Jasper Hobson és valamennyi társa, Paulina Barnett asszony és minden társnője jelen akart lenni a műveletnél. Az egész kolónia összegyűlt ott fenn, a Bathurst-fokon, és körülvette a csillagászt. Egyre feljebb és feljebb hágott a nap, hosszan elnyúló ívet írva le a dél felé elterülő végtelen síkság fölött. Senki sem beszélt. Valami bizonytalan, szorongó érzéssel várták a történendőket.

Fél tíz felé megkezdődött a napfogyatkozás. A holdkorong beleharapott a napkorongba. De az előbbinek csak tizenegy óra negyvenhárom perc tizenöt másodperc és tizenegy óra negyvenhét perc ötvenhét másodperc között kell teljesen elfednie az utóbbit. Ez volt a napi csillagászati tabellák szerinti előre jelzett ideje a teljes napfogyatkozásnak, márpedig azt mindenki tudja, hogy semmiféle hiba nem csúszhatott ezekbe a számításokba, amelyeket a világ valamennyi csillagászati megfigyelőállomásának tudósai állítottak össze, vizsgáltak meg és ellenőriztek.

Thomas Black csillagászati felszereléseinek cókmókjában kormozott üvegdarabokat is hozott magával; most ezeket szétszította társai között, és így mindannyian követhették a lejátszódó tüneményt anélkül, hogy a nap ragyogása bántotta volna a szemüket.

A hold barnás korongja lassan haladt előre. A földi tárgyak most már különös, narancssárga színt nyertek, a zeniten a légkör is színt váltott. Negyed tizenegyre a napkorong fele már elsötétedett. Néhány, a szabadban őgyelgő kutya izgatottan jött-ment, az állatok némi nyugtalanságot árultak el, s olykor baljós vonításokat hallattak. A tó partján mozdulatlanul álldogáló vadkacsák esti búcsúhápogásukat hallatták, és alkalmas alvóhely után néztek. A vadkacsamamák aggodalmasan hívogatták kicsinyeiket, amelyek sietve menekültek az anyai szárnyak alá. Valamennyi állat úgy érezte, hogy leszállt az éj, itt az ideje, hogy nyugovóra térjenek.

Tizenegy órakor a napkorong kétharmada volt fedve. A tárgyak most már borvörös színűvé váltak. Most félhomály uralkodott, de a következő négy percben, míg a teljes napfogyatkozás tart, a sötétségnek is teljesnek kell lennie. De most már néhány bolygó, a Merkúr, a Venus megjelent az égbolton, s ugyancsak némely csillagkép is, a Capella, a Bika α -ja és ω -ja, az Orion γ -ja. A sötétség percről percre nőtt.

Thomas Black szeme a távcsőve szemlencséjén, mozdulatlanul, csendben figyelte a tünemény folyamatát. Tizenegy óra negyvenháromkor a két korongnak pontosan fednie kell egymást.

- Tizenegy óra negyvenhárom - szólalt meg most a csendben Jasper Hobson, miután feszült figyelemmel kísérte kronométerje másodpercmutatóját.

Thomas Black készüléke fölé hajolva mozdulatlanul állt ott. Elmúlt egy fél perc...

Thomas Black kiegyenesedett, szeme óriásira tágult. Majd újabb fél percre fölébe hajolt a készülékének, és másodszor is kiegyenesedve, az izgalomtól elfulladt hangon kiáltotta:

- De hiszen elmegy! Már megy is! A hold! A hold elszaladt! Már el is tűnik!

A holdtányér valóban rácsúszott a napkorongra, de anélkül, hogy teljesen elfedte volna! A napkorongnak csak kétharmad részét fedte el a hold!

Thomas Black elképedve hanyatlott hátra! A négy perc elmúlt. Már lassanként világosodni is kezdett. A fénykoszorú tüneménye nem mutatkozott!

- De hát mi történt? - kérdezte Jasper Hobson.

- Az történt! - kiáltott fel a csillagász. - Az történt, hogy a napfogyatkozás nem volt teljes, hogy a földgolyónak ezen a pontján nem volt teljes a napfogyatkozás! Érti, amit mondok? Nem-volt-teljes!

- Akkor tehát az ön csillagászati tabellái hibásak!

- Hibásak! Ugyan, kérem! Mondja ezt valaki másnak, hadnagy úr!

- De hát akkor... - kiáltott fel Jasper Hobson, s arckifejezése hirtelenül megváltozott.

- Akkor - felelte Thomas Black -, akkor mi itt nem vagyunk a hetvenedik szélességi körnél!

- No de ilyet! - kiáltott fel Paulina Barnett asszony.

- Majd megtudjuk - mondta a csillagász, s csak úgy szikrázott a szeme a csalódása feletti dühtől. - Néhány perc múlva a meridián felé halad a nap... Hamar, a sextánsomat! Hamar!

Egyik katona hazaszaladt, s máris hozta a kért műszert.

Thomas Black a nappal csillagára szögezte műszerét, megvárta, míg az áthalad a meridiánon, majd leeresztve a sextánst, s némi gyors számítást vetve jegyzetfüzetébe, a hadnagyhoz fordult:

- Mi volt a földrajzi fekvése a Bathurst-foknak - kérdezte - most egy éve, mikor ideérkeztünk, és felvettük a földrajzi szélességét?

- Hetven fok negyvennégy perc és harminchét másodperc! - válaszolta Hobson hadnagy.

- Nos, uram, akkor most hetvenhárom fok hét perc és húsz másodperc! Tehát láthatja, hogy nem vagyunk a hetvenedik délkörnél!...

- Vagyis, jobban mondva, *már* nem vagyunk ott - mormolta Jasper Hobson.

Hirtelen megvilágosodott valami az elméjében! Most már minden, eddig érthetetlen jelenség magyarázatra talált!...

A Bathurst-fok területe Hobson hadnagy érkezése óta északi irányban három földrajzi fokkal „mozdult el”!

MÁSODIK RÉSZ

I. AZ ÚSZÓ ERŐD

A Reménység-erőd, amelyet Jasper Hobson hadnagy alapított a Sarki-tenger partján, elsodródott! Érdemelt-e szemrehányást emiatt a Társaság bátor ügynöke? Semmi esetre sem. Helyében bárki más ugyanúgy tévedett volna, mint ő. Semmilyen emberi előrelátás sem figyelmeztethette volna erre a lehetőségre. A hadnagy azt hitte, hogy sziklára épít, és még csak homokra sem épített! A területnek a Viktória-félszigetet képező része, amelyet Angol-Amerika legpontosabb térképei az amerikai szárazföldhöz tartozónak tüntettek fel, most hirtelen elvált attól. Ez a félsziget valójában nem volt egyéb, mint egy óriási, százötven négyzetmérföldnyi területű jégmező, amelynek egymást követő lerakódási állománya látszólag szilárd talajt képezett, amelyen növényzet is, földréteg is volt. Ez a félsziget évezredek óta volt egybekötve a tengerparttal, s kétségtelenül a január 8-i földrengés szakította le; így lett sziget a félszigetből, de bolyongó, vándorló sziget, amelyet három hónap óta sodortak a Sarki-tenger áramlatai!

Így bizony! Ez csak jégmező volt, amely most magával vitte a Reménység-erődöt és lakóit! Jasper Hobson nyomban megértette, hogy nem lehet mással magyarázni a megállapított szélességi fok módosulását. Az a földszoros, vagyis földnyelv, amely a Viktória-félszigetet a szárazfölddel összekötötte, a vulkanikus kitörések okozta föld alatti megrázkódtatások következtében néhány hónappal azelőtt nyilván leszakadt. Addig, amíg a sarki tél tartott, amíg a tenger a nagy hidegek idején be volt fagyva, az elszakadás semmi változást nem okozott a félsziget földrajzi helyzetében. De amikor a jégzajlás ideje elérkezett, mikor a napsugarak felolvasztották a jégtáblákat, s a nyílt tengerre sodort jéghegyek eltűntek a láthatáron, egy szóval mikor szabaddá vált a tenger, akkor ez a jégalapokon nyugvó terület, valami ismeretlen tengeráramlat hatására, erdeivel, sziklafalaival, belső lagúnájával, partjával együtt úszni, sodródni kezdett. Már hónapok óta sodródott így a félsziget anélkül, hogy a telelők - akik ha vadásztak, se igen mentek messzire a Reménység-erődtől - észrevették volna. Semmiféle támpontjuk nem volt, hiszen a sűrű ködben alig láttak el néhány mérföldnyire, a talaj látszólag mozdulatlan volt, s így semmi sem jelezte sem Hobson hadnagynak, sem társainak, hogy a szárazföldi lakosokból szigetlakókká váltak. Sőt még azt is figyelembe kell vennünk, hogy - annak ellenére, hogy elmozdult - a félsziget helyzete nem változott, ami kétségtelenül nagy terjedelmének volt köszönhető s annak, hogy az áramlat, amely sodorta, egyenes vonalú volt. Valóban, ha a világtájak változtak volna a Bathurst-fokhoz viszonyítva, ha a sziget megfordult volna maga körül, ha a nap és hold új láthatáron kelt és nyugodott volna, Jasper Hobson, Thomas Black, Paulina Barnett vagy akár valamennyien rájöttek volna, mi történt. De a félsziget elmozdulása addig a földgolyó egyik szélességi körét követve ment végbe, és bár gyorsan történt, mégsem vették észre.

Jasper Hobson, ámbár percig sem kételkedett társainak bátorságában, hidegvérében, lelki erejében, mégsem akarta velük közölni a valóságot. Ráér eléjük tární az új helyzetet, ha előbb gondosan tanulmányozza. Szerencsére ezek a derék emberek, katonák és munkások vajmi keveset konyítottak a csillagászati megfigyelésekhez, az északi szélességi és keleti hosszúsági számításokhoz, valamint a félsziget koordinátaiban néhány hónapja végbement változásokhoz, és így nem vonhatták le mindebből azokat a következtetéseket, amelyek most Jasper Hobsont annyira aggasztották.

A hadnagy elhatározta, hogy mindaddig hallgat, amíg csak módjában áll, és titokban tartja a helyzetet, amely ellen mit sem tehet, de erre minden energiáját össze kellett szednie. Akaraterejének végső megfeszítésével - ami nem kerülte el Paulina Barnett asszony figyelmét

- ismét úrrá lett önmaga fölött, és azon volt, hogy amennyire lehet, vigasztalja a boldogtalan Thomas Blacket, aki haját tépve kesergett.

Mert a csillagásznak még csak sejtelve sem volt arról a jelenségről, amelynek áldozata lett. Ő nem figyelte meg a terület sajátosságait, mint a hadnagy, tehát nem is érthetett meg semmit, és nem is képzelhetett el semmit azon az istenverte tényen kívül, hogy tudniillik azon a napon, a jelzett órában a hold nem fedte el a napot. De hát tulajdonképpen mit is gondolhatott? Talán azt, hogy a megfigyelők szégyenére, a csillagászati napi tabellák számításai hibásak, és hogy ennek az oly sóváran várt napfogyatkozásnak, Thomas Black saját napfogyatkozásának, amelynek megfigyelésére oly messzi földről s annyi fáradozás árán érkezett ide, sohasem is kellett „teljesnek” lennie a hetvenedik szélességi körön! Nem! Ezt a feltevést sohasem fogadhatja el! Soha! Így hát nagy volt a csalódása, és joggal. De Thomas Black nemsokára megtudta a valóságot.

Jasper Hobson azonban meghagyta embereit abban a hitben, hogy az egész história azzal az elszalasztott napfogyatkozással senki mást nem érint, csak a csillagászt, s órájuk egyáltalán nem tartozik, és meghagyta nekik, hogy folytassák munkájukat, amit azok meg is tettek. Hanem mikor már készülődtek, hogy lejönnek a Bathurst-fok csúcsáról, és visszatérnek a kereskedelmi ügynökségre, Joliffe káplár hirtelen megállt, odalépett a hadnaghoz, tisztelgett, és ezzel a kérdéssel fordult hozzá:

- Hadnagy úr, feltehetnék önnek egy egyszerű kérdést?

- Hogyne, káplár - felelte Jasper Hobson, aki nem tudta, hová akar kilyukadni alantasa. - Tessék! Beszéljen!

De a káplár nem beszélt. Habozva állt ott. Kis felesége könyökével oldalba lökte.

- Nos hát, hadnagy úr - folytatta a káplár -, arról a hetvenedik szélességi fokról van szó. Ha jól értettem, mi nem ott vagyunk, ahol ön eddig gondolta.

A hadnagy összevonta szemöldökét.

- Valóban... - felelte kitérően -, tévedtünk a számításainkban..., első megfigyelésünk téves volt. De hát miért..., mennyiben aggaszthatja ez magát?

- Hát... csak... a fizetés okából, hadnagy úr - felelte ravasz-kás arcot vágva a káplár. - Hiszen ön tudja..., a dupla fizetés, amit a Társaság ígért nekünk...

Jasper Hobson fellélegzett. Valóban, mint emlékszünk rá, embereinek magasabb zsoldot ígért a Társaság, ha a hetvenedik szélességi körön vagy azon túl telepszének le. Joliffe káplár, aki mindig csak a saját érdekét nézte, ebben az egész ügyben csak a pénzkérdést látta, s attól félt, hogy a jutalom megszerzése még bizonytalan.

- Legyen nyugodt, káplár - felelte mosolyogva Jasper Hobson -, és nyugtassa meg derék bajtársait is. A mi valóban megmagyarázhatatlan tévedésünk szerencsére semmiféle károsodást nem jelent maguknak. Mi nem a hetvenedik szélességi kör alatt vagyunk, hanem fölötte, így tehát maguk dupla fizetést kapnak.

- Köszönöm, hadnagy úr - mondta ragyogó arccal a káplár -, köszönöm. Nem mintha mi azt az átkozott pénzt isteníténénk, hanem azt mondjuk, hogy az istenit annak az átkozott pénznek!

E bölcsesség után Joliffe káplár és társai odábbálltak anélkül, hogy sejtették volna a természetben végbement különös változást, valamint ennek a területnek helyzetét.

Long őrmester is éppen lefelé tartott, a kereskedelmi ügynökség felé, mikor Jasper Hobson megállította:

- Maradjon, Long őrmester - mondta neki.

Az altiszt félfordulatot tett, s várta, hogy mi mondanivalója van a hadnagynak.

Most nem tartózkodott más a hegyfok ormán, csak Paulina Barnett, Madge, Thomas Black, a hadnagy és az őrmester.

A napfogyatkozásnál történt incidens óta az utazónő egy szót sem szólt. Csak kérdően nézett Jasper Hobsonra, de úgy látszott, mintha a hadnagy kerülné a tekintetét. A bátor asszony arca inkább meglepetést árult el, mintsem nyugtalanságot. Megértette vajon, mi történt? Oly hirtelen döbbsent-e rá a történetek magyarázatára, mint maga a hadnagy? Tisztában volt a helyzettel, és gyakorlati érzékével levonta-e belőle a következtetéseket? Bármint lett légyen is, Paulina asszony csak hallgatott, ott állt Madge-re támaszkodva, aki átkarolta a derekát.

Ami a csillagászt illeti, az csak fel-alá járkált. Nem találta a helyét. Égnek állt a haja, és hadonászott. Összecsapkodta kezét, aztán megint ernyedten leengedte. A kétségbeesés felkiáltásait hallatta. Öklével fenyegette a napot! Belenézett, azt se bánta, ha kiégeti a szemét!

Végül néhány percnyi tombolás után megnyugodott. Úgy érezte, hogy most már tudna beszélni, és karba font kézzel, lángoló szemmel, dühös arccal, homlokát ráncolva, úgy állt oda Hobson hadnagy elébe, mintha cövekelték volna:

- Kettőnknek! - rikoltotta - kettőnknek, ügynök úr, a Hudson-öböl Társaság ügynöke, beszédünk van egymással!

Ez a felkiáltás, maga a hang, a póz, ahogyan odaállt, rendkívül kihívó volt. Jasper Hobson nem vette rossz néven tőle, éppen csak ránézett a szegény emberre, mert megértette mérhetetlen csalódását.

- Hobson úr - mondta a fojtott ingerültségtől remegő hangon Thomas Black -, lenne olyan jó, és közölné velem, hogy mit jelent ez? Ön volt az, aki bolonddá tett engem? Mert hogyha így áll a dolog, akkor nagyobb hatalommal gyűlik meg a baja, mint amilyen én vagyok! Érti? És önnek lesz bőven oka rá, hogy megbánja ezt!

- Mit akar mondani, Black úr? - kérdezte higgadtan a hadnagy.

- Csak azt akarom mondani, uram - folytatta a csillagász -, ön azt vállalta, hogy a hetvenedik szélességi fok határáig vezeti az osztagát...

- Vagy azon túlra - válaszolta Jasper Hobson.

- Azon túlra! - kiáltotta Thomas Black. - De mi a fenét csinálnék én azon túl? Ahhoz, hogy én ezt a teljes napfogyatkozást megfigyelhessem, nem kellett eltávolodnom annak a kör alakú árnyéknak vonalától, amelynek Angol-Amerika e részén a hetvenedik szélességi kör a határa; és tessék: most három fokkal fölötte vagyunk!

- Nos, Black úr - felelte Jasper Hobson a világ legnyugodtabb hangján -, hát tévedtünk, és ennyi az egész.

- Ennyi az egész! - ordította a csillagász, akit a hadnagy nyugalma végképp kihozott a sodrából.

- Egyébként felhívom szíves figyelmét arra - folytatta Jasper Hobson -, hogy ha én tévedtem, akkor ön is részes az én tévedésemben, igenis ön, Black úr, mert amikor ideérkeztünk, együtt határoztuk meg a szélességet, ön az ön műszereivel, én az enyéimmal. Csak nem von felelősségre egy olyan mérési hibáért, amelyet ön velem együtt követett el!

Ez a válasz lehengerelte Thomas Blacket, bármennyire ingerült volt, nem tudott visszavágni. Itt nincs mentség! Ha hibát követtek el, ebben ő is bűnös. És vajon mit gondolnának a tudósok Európájában, a greenwichi megfigyelőállomáson egy olyan csillagászról, aki téved egy szélességi fok megállapításánál? Hogy egy Thomas Black három foknyi tévedést kövessen el a nap magasságának megállapításánál, és még hozzá milyen körülmények között! Akkor, amikor a szélességi kör pontos meghatározása lehetővé tette volna számára egy teljes nap-fogyatkozás megfigyelését olyan feltételek között, amilyenek egyhamar nem ismétlődhetnek! Thomas Blacknek oda a tudósi becsülete!

- De hogyan? - kiáltott fel, és megint a haját kezdte tépni. - Hogyan is tévedhettem ennyire? Mi az, hát én már sextánszal sem tudok bánni? Hát már egy szögszámítást sem vagyok képes elvégezni? Akkor hát vak vagyok! Ha pedig így áll a dolog, akkor meg nincs más hátra számomra, mint az, hogy levessem magam erről a hegyfokról, mégpedig fejesugrással!...

- Black úr - szólt most igen komolyan Jasper Hobson -, ne vádolja magát, nem követett el ön semmiféle megfigyelési tévedést, nem kell semmi szemrehányással illetnie önmagát!

- Akkor hát ön, egyedül...

- Én sem vagyok bűnösebb, mint ön, Black úr. Nagyon kérem, szíveskedjék engem meghallgatni, és ön is, asszonyom - tette hozzá, Paulina Barnetthez fordulva -, és ön is, Madge, és maga is, Long őrmester. Csak arra kérem önöket, hogy tartsák a legszigorúbb titokban mindazt, amit most közlök önökkel. Fölösleges lenne megrémíteni, talán kétségbeejteni társainkat.

Paulina Barnett asszony, az őrmester és Thomas Black most egészen közel léptek a hadnagyhoz. Nem válaszoltak, de mintegy hallgatólagos beleegyezéssel fogadták meg, hogy megőrzik azt a titkot, amelynek fátylát itt most a hadnagy fellebbenti előttük.

- Barátaim - kezdte Jasper Hobson -, mikor most egy éve Angol-Amerikának erre a pontjára érkeztünk, s felvettük a Bathurst-fok földrajzi fekvését, ez a hegyfok pontosan a hetvenedik szélességi körön feküdt, hogyha tehát ez a terület most a hetvenedik szélességi fokon túl fekszik, vagyis három fokkal északabbra, akkor ez azt jelenti, hogy elmozdult a helyéről.

- Elmozdult! - kiáltott fel Thomas Black. - Adja be ezt másnak, uram! Mióta szokta egy hegyfok elhagyni a helyét?

- Mégis így van, Black úr - felelte komolyan Hobson hadnagy. - Ez az egész Viktória-félsziget nem egyéb, mint egy jégsziget. A földrengés leszakította az amerikai tengerpartról, és most egy nagy sarki áramlat sodrában halad!...

- Hová? - kérdezte Long őrmester.

- Ahová az Istennek tetszik! - felelte Jasper Hobson.

A hadnagy társai hallgattak. Akaratlanul is dél felé, a tágas síkságon túlra irányították tekintetüket, a leszakadt földszoros felé, de arról a helyről, ahol most tartózkodtak, csak északi irányban szemlélhették a látóhatárt, a tenger felé, amely most minden oldalról körülvette őket. Ha a Bathurst-fok tengerszint feletti magassága néhány száz lábnyival több, akkor tisztán láthatták volna kis birodalmuk egész területét, s így azt is, hogy szigetté változott.

Mélységes megindultság vett erőt rajtuk a Reménység-erőd és lakói láttán, akik itt most a vakvilágban bolyonganak, erődükkel együtt, a szelek és a tengerár játékaiként.

- Így hát, hadnagy úr - mondta most Paulina Barnett asszony -, ez a magyarázata mindazoknak az érthetetlen furcsaságoknak, amelyeket ön ezen a területen megfigyelt?

- Igen, asszonyom - felelte a hadnagy -, most már minden világos. Ez a Viktória-félsziget - vagyis most már sziget -, amelyről mi azt hittük, amelyről azt kellett hinnünk, hogy elmozdíthatatlanul áll az alapján, csupán egy hatalmas jégmező volt, amely évszázadok óta egybeforrt az amerikai szárazfölddel. A szél lassanként földet, homokot hordott rá, s azokat a csírákat is elvetette, amelyekből a fák és mohák lettek. A felhőkből zuhogott alá a lagúna és a folyócska édesvize. A növényzet átalakította! De a tó alatt, ez alatt a föld alatt, ez alatt a homok alatt, egyszóval itt, a lábunk alatt jégből áll a talaj, amely úszik a tengeren, mert a fajsúlya kisebb, mint a vize. Így van, barátaim! Egy jégmező hordoz, egy jégmező sodor magával bennünket, és ez az oka annak, hogy mióta itt lakunk, egyetlen kavicsot vagy követ sem találtunk a felületén! Íme, ez az oka annak, hogy a tengerpart itt oly függőleges meredeken szabott, meg annak is, hogy mikor azt a rénszarvas-kelepcét ástuk, a talaj alatt tízlábnyi mélységben jégre bukkantunk, s végül annak, hogy a dagály észrevehetetlen volt ezen a parton, mert hiszen az egész félsziget együtt emelkedett és süllyedt a dagállal, illetve az apállal!

- Valóban, így most már minden világos, hadnagy úr - válaszolta Paulina Barnett asszony -, és az előérzetei sem csalták meg önt. Mégis megkérdezem, hogy van az, hogy ezek a dagályok, amelyek most nullán állnak, némiképp mégiscsak észrevehetőek voltak akkor, mikor mi a Bathurst-fokra érkeztünk?

- Éppen ezt akarom mondani, asszonyom - felelte Hobson hadnagy -, ez azért van így, mert mikor mi ideérkeztünk, a félsziget a rugalmas földszoros által még hozzá volt kapcsolva az amerikai szárazföldhöz. Így bizonyos ellenállást fejtett ki az áramlással szemben, és északi partján a vízszint mintegy két lábnyival emelkedett, a helyett a húsz lábnyi helyett, amelyet a legalacsonyabb vízállás fölött el kellett volna érnie. Így aztán, mihelyt a földrengés okozta törés bekövetkezett, a most már teljesen szabaddá vált félsziget a dagállal és apállal emelkedhetett és süllyedhetett, ez az a jelenség, amit mi együtt észleltünk néhány nappal ezelőtt, az újhold idején!

Thomas Black érthető kétségbeesése ellenére is rendkívüli érdeklődéssel hallgatta Jasper Hobson fejtegetését. Azokat a következtetéseket, amelyeket a hadnagy a történetekből levont, tökéletesen helyesnek találta, de dühében, hogy egy ily ritka és váratlan - amint ő nevezte -, ily „abszurd” jelenség miatt szalasztotta el az ő napfogyatkozását, egy mukkot sem szólt, csak füstölgött magában, sőt mintha szégyellte volna magát.

- Szegény Black úr! - mondta most Paulina Barnett asszony meg kell adni, hogy mióta a világ világ, soha csillagász még nem élt meg hasonló szerencsétlenséget!

- Mindenesetre, asszonyom - felelte Jasper Hobson -, ez semmiképpen sem a mi hibánkból történt! Nem érhet bennünket szemrehányás, sem önt, sem engem. Mindezt a természet csinálta, és egyedül ő a bűnös! A földrengés szakította le ezt a földnyelvet, amely a félszigetet a szárazfölddel összekötötte, s most aztán egy úszó sziget visz bennünket. Így annak is megvan a magyarázata, hogy a prémes és egyéb állatok, amelyek éppúgy a terület foglyai, mint jómagunk, miért zsúfolódtak annyira össze az erőd környékén!

- És annak is - szólt közbe Madge -, hogy az enyhe évadban miért nem szerencséltek bennünket látogatásukkal az ön versenytársai, Hobson úr, akiknek jelenlététől ön annyira félt!

- És annak is - tette hozzá az őrmester -, hogy miért nem érkezett meg a Bathurst-fokra az az osztag, amelyet Craventy kapitány küldött ki!

- És végül annak - jegyezte meg a hadnagyra tekintve Paulina Barnett asszony -, hogy miért kell nekem letennem arról a reményről, hogy legalább még ez idén visszatérhessek Európába!

Paulina Barnett asszony olyan hangon jegyezte meg ezt, ami azt bizonyította, hogy sokkal bölcsebben adta meg magát sorsának, mintsem azt gondolni lehetett volna. Úgy látszott, már bele is törődött ebbe a különös helyzetbe, amely kétségtelenül az érdekes megfigyelések sorát tartogatja számára. Egyébként is, még ha kétségbeesne is, még ha valamennyi társa panaszkodnék is, ha vádat emelnének is bárki ellen, megakadályozhatnák-e vajon mindazt, ami történik? Feltartóztathatnák-e útján a bolyongó szigetet? Vagy bármi mesterkedéssel képesek lehetnének-e arra, hogy visszacsatolják a szárazföldhöz? Nem, most már csak az Isten kezében van a Reménység-erőd sorsa. Így hát az ő akaratának kell alávetni magukat.

II. HOL VAGYUNK?

Az új, váratlan helyzetet, amelybe a társaság emberei kerültek, a legnagyobb gondossággal kellett tanulmányozni, s ehhez Jasper Hobson, előtte a kiterített térképpel, tüstént hozzá is fogott. De kénytelen volt bevárni a másnapot, hogy meghatározhassa a Viktória-sziget keleti hosszúságát - mert a nevét megtartották -, hogy tisztázhassa a földrajzi helyzetet, melynek most már északi szélessége is fontossá vált. Ennek a számításnak elvégzésére két napmagasság - egy délelőtti és egy délutáni - meghatározására, valamint óraszögmérésre volt szükség.

Délután két órakor Hobson hadnagy és Thomas Black sextánszal felvette a láthatár fölötti napemelkedést. Úgy számítottak, hogy másnap, úgy délelőtt tíz óra tájt megismétlik ezt a műveletet, avégből, hogy a két magasságból következtethessenek annak a pontnak keleti hosszúságára, ahol most a sziget a Jeges-tengeren tartózkodik.

De nem mentek vissza azonnal az erődbe, és a beszélgetés jó hosszú ideig folyt Jasper Hobson, a csillagász, az őrmester, Paulina Barnett asszony és Madge között. Ez utóbbi egyáltalán nem gondolt saját magára, teljesen a gondviselés akaratára bízta magát. Ami pedig úrnőjét, az ő „Paulina lányát” illeti, hát őt nem nézhette megrendültség nélkül, ha azokra a megpróbáltatásokra - sőt talán katasztrófákra - gondolt, amelyeket a jövő tartogat számára. Madge kész volt életét adni Paulináért, de megmentheti-e áldozatkészségével azt, akit a világon legjobban szeret? Mindenesetre tudatában volt annak, hogy Paulina Barnett nem az az asszony, aki le hagyja gyűrni magát. Ez a bátor lélek már most rettegés nélkül nézett szembe a jövővel, bár meg kell mondanunk, hogy most még semmi oka sem volt a kétségbeesésre.

Most még valóban nem fenyegette közvetlen veszedelem a Reménység-erőd lakóit, sőt minden arra vallott, hogy hihetnek a végső katasztrófa elhárításának lehetőségében. S Jasper Hobson ezt magyarázta meg világosan társainak.

Két veszély fenyegette az úszó szigetet az amerikai szárazföld nyílt vizein, mindössze két veszedelem:

Vagy olyan magas északi szélességeig sodorják a szabad tenger áramlatai, ahonnan nincs többé visszatérés, vagy pedig dél felé sodródnak az áramlattal, még az is lehet, hogy a Bering-szoroson át be, egészen a Csendes-óceánba.

Az első esetben a kiútalan jégmezők közé zárva a jég fogságába esnek, s mivel semmi összeköttetésük nem lesz többé embertársaikkal, a hideg és az éhség végez majd velük a sarkvidéki táj elhagyatottságában.

A második esetben a Csendes-óceán langyosabb vizéig sodorná a tengeráramlat a Viktória-szigetet, lassacskán elolvadna a sziget jégből álló alapja, s elsüllyedne lakosai lába alatt.

Mindkét eset Jasper Hobsonnak, valamennyi társának és az oly sok vesződséggel létesített kereskedelmi ügynökségnek is elkerülhetetlen pusztulását jelentené.

De vajon a két eset közül bekövetkezik-e az egyik vagy a másik? Nem, ez nem látszott valószínűnek.

A nyári évad most már jócskán előrehaladt. Még három hónap sem telik bele, s itt vannak az első sarkvidéki hidegek. A tenger befagy, egyetlen jégmezővé válik, és akkor szánok segítségével el lehet érni a legközelebbi szárazföldet, akár Orosz-Amerikát, ha a sziget keleti vizeken marad, akár pedig az ázsiai partokat, abban az esetben, ha ellenkező irányban, azaz nyugat felé sodródik.

- Mivelhogy semmiképpen sem vagyunk urai ennek a mi úszó szigetünknek - tette hozzá Jasper Hobson. - Nincs vitorlánk, amit felvonhatnánk, mint egy vitorlás hajóra, így hát nem irányíthatjuk a szigetünket. Arra megyünk, amerre visz bennünket.

Hobson hadnagy teljesen világos, érthető érvelését ellentmondás nélkül fogadták el. Biztosra vehették, hogy majd a kemény téli hidegek a terjedelmes jégmezőhöz fagyasztják a Viktória-szigetet, sőt még az is feltehető volt, hogy sem nagyon északra, sem pedig nagyon délre nem sodródik. Márpedig ezek a bátor, elszánt emberek nemigen ijednek meg attól, ha néhány száz mérföldnyi utat kell megtenniük a jégmezőn, hiszen megszokták a sarki éghajlatot és a sarkvidéki hosszú kirándulásokat. Persze, ez azt jelenti, hogy el kell hagyniuk ezt a Reménység-erődöt, amely minden gondoskodásuk tárgya volt, s azt is jelenti, hogy odavan jól végzett munkájuk eredménye, de mit csináljanak? A kereskedelmi ügynökségnek, amelyet ezen a tovahaladó talajon létesítettek, amúgy sem látja már semmi hasznát a Hudson-öböl Társaság. Különben is előbb-utóbb a tenger mélyére süllyed az egész ügynökség, ha a sziget elolvad. El kell tehát hagyni, mielőtt a körülmények megengedik. Az egyedüli kedvezőtlen esélynek az látszott - és a hadnagy különösen hangsúlyozta ezt -, hogy ha az alatt a nyolc-kilenc hét alatt, mielőtt még a Jeges-tenger befagy, a Viktória-sziget túlságosan északra vagy nagyon délre sodródna. A telelők elbeszéléseiből valóban kiderült, hogy az ilyen sodródás nagyon hosszú területen megy végbe anélkül, hogy bármiképp is útját lehetne állni.

Tehát minden a Bering-szoros bejáratánál tapasztalható ismeretlen tengeráramlatoktól függött, s így fontos volt, hogy a Jeges-tenger térképén pontosan megállapítsák az áramlatok irányát. Jasper Hobsonnak volt egy ilyen térképe, s megkérte Paulina Barnett asszonyt, Madge-et, a csillagászt és az őrmestert, hogy kövessék őt szobájába; de mielőtt elhagyták volna a Bathurst-fok csúcsát, ismételten lelkére kötötte társainak, hogy a legszigorúbban tartsák titokban a jelenlegi helyzetet.

- A helyzet nem olyan kétségbeejtő, mint amilyennek látszik tette hozzá -, így tehát fölöslegesnek tartom, hogy zavart keltsünk társaink lelkében, akik talán nem képesek úgy mérlegelni a kedvező és kedvezőtlen esélyeket, mint mi.

- Mindazonáltal - jegyezte meg Paulina Barnett asszony -, nem lenne-e okos dolog már most egy akkora bárkát építeni, amely mindnyájunkat befogadna, s kibírna egy néhány száz mérföldes tengeri utat?

- Ezt valóban okos gondolatnak találom - felelte Hobson hadnagy -, s meg is valósítjuk. Majd csak kifundálok valami ürügyet, hogy késedelem nélkül megkezdjék a munkát, és megteszem a megfelelő intézkedéseket, hogy az ácsmester máris fogjon bele egy szilárd bárka építésébe. De számomra a hazatérésnek ez a módja csak kényszermegoldás lenne. Az a fontos, hogy ne legyünk már a szigeten akkor, amikor a jégalapja szétválik, és mielőtt a téli hidegek idején befagy a tenger, minden tőlünk telhetőt el kell követni, hogy gyalogszerrel elérjük a szárazföldet.

Valóban ez volt a leghelyesebb tennivaló. Legalább három hónap kellett ahhoz, hogy egy harminc-harmincöt tonnás bárkát összeácsoljanak, és akkor már nem is vehetik hasznát, mivel addigra a tenger befagy. De ha akkor a hadnagy a jégmezőkön át hazavezethetné a kis kolóniáját, ez lenne a helyzet legszerencsésebb megoldása, mert bárkára szállni a jégzajlás időszakában igen veszedelmes vállalkozás. Így hát Jasper Hobsonnak minden oka megvolt arra, hogy a tervezett bárkát csak sürgősmegoldásnak tekintse, és ezt a véleményét valamennyien osztották.

Ismét megígérték Hobson hadnagynak, hogy a titkot megőrzik, mert ő ítélte meg legésszerűbben a helyzetet, és néhány perccel később, miután elhagyták a Bathurst-fokot, a két nő és három férfi asztalhoz ült a Reménység-erőd nagytermében, amely most éppen üres volt, mivel mindenki odakünn végezte a dolgát.

A hadnagy kitűnő légköri és tengeráramlat-térképet hozott volt magával, és most pontos vizsgálat alá vetették a Jeges-tengernek a Bathurst-foktól a Bering-szorosig terjedő részét.

Két fő áramlat osztja ketté ezeket a veszélyes vizeket itt, a sarkkör és a Mac Clure vakmerő felfedezése óta „északnyugati átjáró”-nak nevezett, kevésbé ismert zóna között; legalábbis a vízrajzi megfigyelések nem jeleznek itt más áramlatokat.

Az egyik a kamcsatkai tengeráramlat nevet viseli. A Kamcsatka-félszigetnél kezdődik, a nyílt tengeren, követi az ázsiai partot, s a Bering-szorost keresztezve, a csukcsok földjének kiszögellő pontját, a Keleti-fokot érinti. Általános dél-északi iránya a tengerszoroson mintegy hatszáz mérfölddel túl hirtelen elhajlik, egyenest keletnek fordul, csaknem követve a Mac Clure-átjáró szélességi körét, amelyet a meleg évszak néhány hónapjában kétségkívül járhatóvá tesz.

A másik a Bering-áramlat nevű tengeráramlat, ellenkező irányban halad. Kelet-nyugati irányban elhalad az amerikai part mentén, s legfeljebb száz mérföldnyire a tengerparttól, a szoros bejáratánál, mondhatni, beleütközik a Kamcsatka-áramlatba, majd délnek fordulva, s megközelítve Orosz-Amerika partjait, végül a Bering-tengeren át a kör alakú gáthoz hasonló Aleuti-szigetekenél törik meg.

Ez a térkép a lehető legpontosabban adta meg a legújabb tengerészeti megfigyelések eredményeit. Tehát megbízhatónak lehetett mondani.

Jasper Hobson figyelmesen szemlélte a térképet, mielőtt nyilatkozott volna. Majd - miután végighúzta kezét homlokán, mintha valami gonosz előérzetet akarna elűzni - így szólt:

- Abban kell reménykednünk, barátaim, hogy a végzet nem hurcol bennünket egészen azokra a messzi tájakra. Mert akkor a mi úszó szigetünk talán sohasem kerül vissza onnan.

- De miért, hadnagy úr? - fordult Hobsonhoz élénk érdeklődéssel Paulina Barnett asszony.

- Hogy miért, asszonyom? - felelt a hadnagy. - Nézzen csak szét jól a Jeges-tengernek ezen a részén, akkor majd könnyen megérti. Két, számunkra egyaránt veszélyes tengeráramlat halad itt át, egymással ellentétes irányban. Azon a ponton, ahol a két áramlat találkozik, a sziget mozdulatlanságra kényszerül, mégpedig minden szárazföldről nagy távolságra. Pontosan azon a helyen tel el majd át a sziget a téli időszakban, s majd ha megindul a jégzajlás, akkor vagy követi a Kamcsatka-áramlatot, egészen az északnyugati, messze tájakra, vagy pedig, a Bering-szoros áramlatától üzve, a Csendes-óceán mélységei felé tart, hogy ott megsemmisüljön.

- Ez nem történhet meg, hadnagy úr - mondta Madge, s szilárd hit csengett a szavában. - Ezt nem engedi az Isten.

- De én el sem tudom képzelni, hogy a Jeges-tenger melyik részén úszik most a mi szigetünk - folytatta Paulina Barnett asszony -, mert a Bathurst-fokról a nyílt tengerre tekintve én csak ezt a veszedelmes kamcsatkai áramlatot látom, amely egyenest északnyugat felé tart. Nem attól kell-e tehát tartanunk, hogy magával ragad bennünket ez az áramlat, s hogy akkor Észak-Georgia tájai felé tartunk?

- Ezt nem hiszem - felelt némi gondolkodás után Jasper Hobson.

- Már miért ne lehetne így?

- Mivel ez gyors tengeráramlat, asszonyom, az alatt a három hónap alatt, mióta ezt az áramlatot követjük, valahol meg kellett volna pillantanunk a partot - ami nem történt meg.

- Mit gondol, hol lehetünk akkor? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Ahhoz kétség sem fér, hogy e kamcsatkai áramlat és a tengerpart között - válaszolta Jasper Hobson -, valószínűleg egy visszafelé folyó áramlatban, amely bizonyára ott örvénylik a parton.

- Ez nem lehetséges, hadnagy úr - felelte élénken Paulina Barnett asszony.

- Nem lehetséges? - ismételte a hadnagy. - És milyen okból nem volna ez lehetséges, asszonyom?

- Mert ha a Viktória-szigetet egy visszafelé folyó parti áramlat ragadta magával, ennek következtében nem haladhat határozott irányba, bizonyára engedelmeskedett volna valamiféle örvénylő mozgásnak. Márpedig - mivel iránya három hónap óta nem változott - ez azt jelenti, hogy nem ez az eset áll fenn.

- Igaza van, asszonyom - válaszolta Jasper Hobson -, ön tökéletesen otthon van ezekben a kérdésekben, és nincs mit felelnem erre a megfigyelésre - hacsak nem azt, hogy van egy ismeretlen tengeráramlat, amely nincs feltüntetve ezen a térképen. Ez a bizonytalanság valóban szörnyű. Szeretném, ha már holnap reggel lenne, hogy végleges biztonsággal határozzam meg a szigetünk földrajzi helyzetét.

- Eljő a holnap is - szólt közbe Madge.

Így hát nem tehettek mást, várniuk kellett. Szétszéledtek, és mindenki végezte a maga szokott munkáját. Long őrmester tudtára adta társainak, hogy a másnap tervezett indulás az Összekötő-erődbe elmarad. Ennek okául azt hozta fel, hogy jól meggondolták a dolgot, az évad már túl előrehaladott ahhoz, hogy a nagy hidegek beállta előtt lehetséges lenne elérni a kereskedelmi ügynökséget, hogy a csillagász úgy határozott, hogy meteorológiai megfigyelései kiegészítése céljából még egy áttelelést kell itt végigszenvednie, hogy a Reménységerőd élelmezése most nem okvetlenül szükséges stb. Vagyis csupa olyan ürügyet, amelyekkel ezek a derék emberek nemigen törődtek.

A hadnagy külön utasítást adott a vadászoknak, mégpedig azt, hogy ezentúl kíméljék a prémes állatokat, amelyekkel most nem tudnak mit kezdeni, de annál inkább szorgalmazza a húsnak való vad üzését, hogy megújíthassák a kereskedelmi ügynökség élelmékészleteit. Egyben megtiltotta a vadászoknak, hogy két mérföldnél messzebbre távozzanak az erődtől, nehogy Marbre, Sabine vagy a többi vadász váratlanul szembe találkozzék a tengerrel ott, ahol három hónappal ezelőtt még a Viktória-félszigetet az amerikai szárazfölddel összekötő földszoros terült el. Mert hiszen ennek a keskeny földnyelvnek eltűnése nyomban felfedte volna a való helyzetet.

Ez a nap végeérhetetlennek látszott Hobson hadnagy számára. Egyedül vagy Paulina Barnett asszony kíséretében többször is visszatért a Bathurst-fok csúcsára. Paulina asszony, ez az edzett lelkű nő egyáltalán nem volt megrémülve. Nem látta oly félelmetesnek a jövőt. Még tréfálkozott is, azt mondta Jasper Hobsonnak, hogy ez az úszó sziget, amely most őket viszi, talán az az igazi vízi jármű, amellyel elérhetik az Északi-sarkot! Kedvező tengeráramlattal haladva miért is ne érhetnék el a földkerekségnek ezt a megközelíthetetlen pontját?

A hadnagy csak a fejét rázta, amint társnője ezt az elméletét fejtegette, de közben le nem vette szemét a láthatárról, merően kutatta, hátha valahol a messzeségben valami ismert vagy akár ismeretlen szárazföldet pillanthat meg. De az ég kör alakban mindenütt teljesen egybefolyt a

vízzel, semmi sem zavarta a láthatárt - s ez megerősítette Jasper Hobson abban a vélekedésében, hogy a Viktória-sziget inkább nyugat felé sodródik, mint bármely más irányba.

- Hobson úr - kérdezte tőle Paulina Barnett asszony -, nem áll szándékában önnek, mégpedig minél előbb, körüljárni a szigetünket?

- Dehogynem, asszonyom - felelte Hobson hadnagy. - Úgy számítottam, mihelyt megállapítom a földrajzi helyzetét, tisztába jövök az alakjával s terjedelmével. Ez elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy felbecsülhessük azokat a változásokat, amelyek a jövőben végbemehetnek. De minden jel arra mutat, hogy közvetlenül a földszorosnál szakadt le, s hogy ennek a törésnek következtében változott szigetté az egész félsziget.

- De furcsa is a mi sorsunk, hadnagy úr - sóhajtott Paulina Barnett asszony. - Mások úgy érkeznek vissza utazásaikról, hogy itt-ott új földeket csatoltak a földrajzi területekhez! Mi meg, épp ellenkezőleg, csökkentjük a földterületet, töröljük a térképről ezt az állítólagos Viktória-félszigetet!

Másnap július 18-án délelőtt tíz órakor, tiszta ég alatt Jasper Hobson sikeresen vette fel a napmagasságot. Azután feljegyezte ezt is és tegnap esti megfigyelése eredményét is, matematikailag meghatározta a hely keleti hosszúságát.

Míg a hadnagy ezt a műveletet végezte, a csillagász még csak a közelébe se ment. Ott duzzogott a szobájában, mint egy nagy gyerek, hiszen voltaképpen az is volt, mihelyt nem a tudományos életről volt szó.

A sziget helyzete most a $157^{\circ} 37'$ keleti hosszúság volt, a greenwichi délkörtől nyugatra.

Az előző napon, a napfogyatkozás után délben meghatározott északi szélesség, mint tudjuk, $73^{\circ} 7' 20''$ volt.

A pontot Paulina Barnett asszony és Long őrmester jelenlétében megjelölték a térképen.

Most volt egy perc, amikor rendkívüli aggodalom vett erőt rajtuk; alábbiakban ismertetjük a helyzetszámítás eredményét.

Az áramlat most nyugat felé vitte a szigetet, tehát úgy, ahogyan ezt Hobson hadnagy gyanította; csak hogy ez olyan áramlat volt, amely nem volt feltüntetve a térképen, tehát ismeretlen volt e partszakasz vízrajztudósai előtt; nyilvánvalóan a Bering-szoros felé sodorta a szigetet. Ha tehát a Viktória-sziget még a tél beállta előtt nem sodródik partra, akkor a Jasper Hobson előérzete szerinti minden veszélytől tartaniuk kell.

- De tulajdonképpen milyen messzire is vagyunk az amerikai szárazföldtől? - kérdezte Paulina Barnett asszony. - Pillanatnyilag ez a kérdés érdekel legjobban bennünket.

Jasper Hobson elővette a körzőjét, és gondosan lemérte azt a legszűkebb tengerrészt, amelyet a térkép a tengerpart és a hetvenharmadik szélességi kör között jelzett.

- Jelenleg több mint kétszázötven mérföldnyire vagyunk Orosz-Amerikának attól az északi végpontjától, amelyet a Barrow-földnyelv képez - felelte a hadnagy.

- Akkor jó lenne tudni, hány mérföldre sodródott a sziget a Bathurst-fokon elfoglalt földrajzi helyzete óta - jegyezte meg Long őrmester.

Jasper Hobson újból térképe fölé hajolt, majd így felelt:

- Legkevesebb hétszáz mérföldnyire.

- És körülbelül melyik időszakra tehetjük azt az időpontot, amikor a sodródás megkezdődött?

- Nyilván április vége felé kezdődött - felelte a hadnagy. - Mert hiszen ebben az időszakban málladt szét a jégmező, és azok a jéghegyek, amelyekkel még nem bírtak a napsugarak, észak felé úsztak. Így tehát feltehetjük, hogy a Viktória-sziget, amelyet ez a párhuzamos áramlat a part felé hajtott, mintegy három hónap óta sodródik nyugat felé; vagyis ez azt jelenti, hogy napi kilenc-tíz mérföldes átlagos sebességgel halad.

- És ez, ugyebár, nagy sebességnek számít? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Hát bizony ez elég nagy sebesség - válaszolta Jasper Hobson -, s elképzelheti, asszonyom, milyen messzire sodródunk még a két nyári hónap alatt, mikor még szabad lesz ez a tája a Jeges-tengernek!

A hadnagy, Paulina Barnett asszony és Long őrmester néhány percig szótlanok maradtak. Szemüket le nem vették a térkép jelölte sarkvidékről, amely makacsul védekezik az emberi kutatás ellen, és amely felé - úgy érezték - ellenállhatatlan erő ragadja őket!

- Így tehát ebben a helyzetben mit sem tehetünk, semmit sem kísérelhetünk meg? - kérdezte Paulina asszony.

- Semmit, asszonyom, sajnos, semmit - felelte Jasper Hobson. Várnunk kell, sóvárogva, minden óhajunkkal hívnunk kell ezt a sarki telet, amelytől pedig annyira rettegnek - s joggal - a hajósok, mert egyedül ez a tél menthet meg bennünket. A tél hozza a jeget, asszonyom, márpedig a jég a menekülésünk horgonya, az egyedüli, amely megállíthatja ezt a mi kódorgó szigetünket.

III. A SZIGET ÚTJA

Úgy határoztak, hogy ettől a naptól kezdve naponta éppúgy meghatározzák a sziget földrajzi helyzetét, mint ahogyan az a hajók fedélzetén szokásos, valahányszor csak a légköri viszonyok ezt a műveletet lehetségessé teszik. Hiszen a Viktória-sziget mostantól fogva csakugyan gazdátlanul csavargó, vaktában tévelygő, vitorla és kormány nélküli „hajó” volt.

Másnap a helyzetmeghatározás után Jasper Hobson megállapította, hogy a sziget anélkül, hogy az északi szélességet illetően változtatta volna irányát, néhány mérfölddel még inkább nyugat felé úszott. A hadnagy kiadta a parancsot Mac Nap ácsmesternek, hogy fogjon hozzá egy nagy befogadóképességű bárka építéséhez. Jasper Hobson azt az ürügyet hozta fel, hogy jövő nyáron tengerparti felderítő útra szándékszik indulni, egész Orosz-Amerikáig. Az ácsmester nem is volt többre kíváncsi, kiválogatta a bárka ácsolásához szükséges fákat, műhelyéül a Bathurst-fok lábánál fekvő fövenypartot választotta, hogy könnyűszerrel vízre bocsáthassa a bárkáját.

Jasper Hobson még ugyanezen a napon valóra akarta váltani azt a tervét, hogy felderíti ezt a területet, ahol ő és társai most be vannak börtönözve. Jókora változások mehettek végbe e váltakozó hőfokú vizek behatásának kitett jég-sziget formájában, s fontos volt meghatározni mostani alakját, terjedelmét, s egynémely helyütt még a vastagságát is. A törés vonalát, amely minden bizonnyal a földszorosnál történt, gondosan meg kell vizsgálni.

Ám éppen ezen a napon hirtelen ködbe borult a légkör, s ebéd után heves szélvihar támadt, a köd is leszállt. Nemsokára megnyíltak az ég csatornái, zuhogó zápor zúdult a szigetre. Dió nagyságú jégeső verte a háztetőt, sőt még néhány távoli mennydörgés is felmorajlott, holott ezt a természeti tűneményt csak nagy ritkán figyelték meg ezeken a magas északi szélességeken.

Hobson hadnagy kénytelen volt elhalasztani útját, be kellett várnia, míg az elemek kitombolják magukat. Ám az időjárás a következő három napon, július 20-, 21- és 22-én sem változott. A vihar örjögött, fekete felhők nyargaltak az égen, siketítő robajjal csapkodtak a hullámok a partot. A felhőszakadás olyan erővel ömlött a Bathurst-fokra, hogy attól lehetett tartani, nem állja ki; most már annál inkább is kérdéses lett a hegyfok szilárdsága, mert már csak némi föld és homok tartotta össze, biztos alapja leszakadt. Jaj a hajónak, amelyet nyílt tengeren ér ez a rettenetes szélvihar! De az úszó sziget mit sem érzett a vizek hömpölygéséből, óriási tömege érzéketlenné tette az óceán dühöngésével szemben.

A július 22-éről 23-ára virradó éjjel hirtelen alábbhagyott a vihar. Északkeletről heves szél kerekedett, s tovaűzte a láthatáron sűrűsödő ködfellegeket. A légsúlymérő néhány vonallal emelkedett, és a légköri viszonyok kedvezőnek mutatkoztak ahhoz, hogy Hobson hadnagy elinduljon felderítő útjára.

Ezen a felderítő útján Paulina Barnett asszonynak és Long őrmesternek kellett elkísérniük a hadnagyot. Egy-két napig tartó távollétről volt szó, amin nem csodálkozhattak az erőd lakói. Némi szárított húst, kétszersültet és néhány palack konyakot vittek magukkal az útra; ez a holmi nem terheli túlságosan a hátizsákokat. Most már nagyon hosszúak voltak a napok, és a nap csak néhány órára tűnt el a láthatárról.

Nemigen kellett tartaniuk attól, hogy bármiféle veszedelmes ragadozóval találkoznak. Az ösztönük vezette jegesmedvék, úgy látszik akkor hagyták el a Viktória-szigetet, amikor az még félsziget volt. Óvatosságból azonban Jasper Hobson, az őrmester és maga Paulina

Barnett asszony is felfegyverkezett. A puskán kívül a hadnagy és az altiszt kézibaltát és hókést is vitt magával, ugyanis e szerszámok nélkül sosem indul útnak a sarkutazó.

Hobson hadnagy és Long őrmester távollétében, a rangsor szerint Joliffe káplár lesz az erőd parancsnoka; jobban mondva az asszonykája, és Jasper Hobson tudta, hogy nyugodtan megbízhat a menyecskében. Ami Thomas Blacket illeti, hát őrá nemigen lehetett számítani, még csak annyira sem, hogy csatlakozzék a felderítő út részvevőjéhez. A csillagász annyit mindamellett megígért, hogy a hadnagy távolléte idején gondosan figyeli majd az északi vidéket, és feljegyez minden, akár a tengeren, akár pedig a sziget sodródási irányában végbemenő változást.

Paulina Barnett asszony igyekezett a szegény tudós lelkére beszélni, de az hallani sem akart semmiről. Ő önmagát - nem ok nélkül - áldozatnak tekintette, akit félrevezetett a természet, és ő, a természettudós, sohasem bocsátja meg a természetnek ezt a csalafintaságát.

Meleg kézszorításokat váltva vettek búcsút a többiektől, s Paulina Barnett asszony és két társa elhagyta az erőd lakóházát, áthaladtak az erődárokra nyíló folyosón, és nyugatnak fordultak; azt a hosszan elnyúló görbe vonalat követték, amelyet a tengerpart a Bathurst-foktól az Eszkimó-fokig képezett.

Reggel nyolc óra volt. A nap rézsútos, rőt fényt árasztó sugarai élénkítették a partvidéket. Lassanként elültek az utolsó nagy hullámok is. A madarak, hófajdok, lummák, vihardarak, viharfecskék, amelyeket szerteűzött a vihar, most ezrével tértek vissza. A vadkacsák csapata sietve szárnyalt a Barnett-tó partjai felé, nem is sejtve, hogy egyenest Joliffe-né asszony leveses fazeka felé tartanak. Néhány sarki nyulat, nyusztot, pézsmapatkányt, hermelint vertek fel utasaink; az állatok elszaladtak ugyan előlük, de nem valami túlságos sietséggel. Nyilvánvaló volt, hogy ezek az állatok, a közös veszélyt érezve szinte keresik az ember társaságát.

- Ezek az állatok már tudják, hogy tenger veszi itt körül őket - mondta Jasper Hobson -, s hogy soha többé el nem hagyhatják ezt a szigetet!

- Ezek a rágszálók, a nyulak és a többi nem szoktak télen délebbre eső vidékekre, enyhébb éghajlatú tájakra húzódni? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Dehogynem, asszonyom - válaszolta Jasper Hobson -, csak hogy ezúttal, hacsak nem sikerül majd a jégmezőkön át elmenekülniük, ők is a sziget foglyai maradnak, mint jómagunk, s attól lehet tartani, hogy télen majd a legtöbbjét elpusztítja a hideg meg az éhség.

- Szeretném azt hinni - szólt közbe most Long őrmester -, hogy ezek az állatok lesznek szívesek táplálni bennünket, és csuda szerencséje a mi telepünknek, hogy ösztönösen nem menekültek el még a földszoros leszakadása előtt.

- De ugyebár, a madarak minden bizonnyal elhagynak bennünket? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- El bizony, asszonyom - felelte Jasper Hobson -, a szárnyas népségnek ezek a képviselői valamennyien elmenekülnek innen, mihelyt az első hidegek beköszöntenek. Könnyű nekik! Ők óriási területeket repülhetnek be anélkül, hogy kifáradnának, szerencsésebbek, mint mi; visszatérhetnek a szárazföldre.

- Nos hát akkor miért ne használhatnánk fel hírvivőknek ezeket a madarakat? - jutott eszébe Paulina Barnett asszonynak.

- Ez jó ötlet, asszonyom, pompás ötlet! - kiáltott fel Hobson hadnagy. - Semmi akadály annak, hogy összefogdossunk néhány százat, s mindnek egy-egy cédulát erősítsünk a nyakára, tudtul adva szerencsétlen helyzetünk titkát. John Ross már 1848-ban hasonló módon kísérelte

meg tudtára adni a Franklin-féle expedíció életben maradt tagjainak, hogy két hajója, az *Enterprise* és az *Investigator*³⁵ a sarki tengereken tartózkodik. Ross csapdával néhány száz fehér sarki rókát fogott, nyakukra réz nyakörvet szegecselt, amelyre rávéste a szükséges tudnivalókat, aztán minden irányba szétzavarta őket.

- Néhány ilyen hírnök-róka talán tényleg a hajótöröttek keze közé került - mondta Paulina Barnett asszony.

Talán - felelte Jasper Hobson. - Mindenesetre, emlékszem arra, hogy egy ilyen rókát - igen öreg volt már - Hatteras kapitány fogott el felfedező útján, és ez a róka még mindig a nyakán hordott egy kopott nyakörvet, amelyet alig lehetett észrevenni az állat fehér bundája közt. Ami pedig bennünket illet, mivel nem áll módunkban néglábúakra bízni az üzenetünket, hát madarakra bízuk!

Beszélgetve, terveket szőve így haladt tovább a sziget partja mentén a két kutató és társnőjük. Nem észleltek semmiféle változást. A meredek, földdel és homokkal borított partok álltak, semmiféle olyan törés nem mutatkozott rajtuk, amelyből arra lehetett volna következtetni, hogy a sziget területe mostanában változást szenvedett. Mindazonáltal, joggal lehetett attól tartani, hogy az óriási jégtömegnek, miközben melegebb áramlatokon halad keresztül, olvadozni kezd az alapja, vastagsága egyre csökken, s éppen ez a feltevés igen nyugtalanította Jasper Hobson.

Délelőtt tizenegy órára a kutatók megtették a Bathurst-foktól az Eszkimó-fokig terjedő nyolc mérföldet. Itt ráakadtak Kalumah családja volt táborhelyének nyomaira. A hókunyhóból természetesen semmi sem maradt; de a kihűlt hamurakások és a fókacsontok tanúskodtak arról, hogy erre jártak az eszkimók.

Paulina Barnett asszony, Jasper Hobson és Long őrmester megálltak ezen a helyen, mivel az volt a szándékuk, hogy a Rozmárok öblénél töltsék az éj rövid óráit; úgy számítottak, hogy néhány óra múlva elérik az öblöt. Leültek egy kis, satnya, ritkás fűvel benőtt dombocskán, s elköltötték ebédjüket. A tenger felé szép, élesen kirajzolódott láthatár terült el szemük előtt. Sem vitorla, sem jéghegy nem élénkítette ezt a végtelen vízpusztaságot.

- Nagyon meglepné önt, Hobson úr, ha most valami hajó tűnne fel itt a szemünk előtt? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Hát nagyon ugyan nem lepődnék meg - felelte Hobson hadnagy -, de bevallom, annál kelle-mesebben. Az enyhe évszakban elég gyakran előfordul, hogy a Bering-tenger bálnavadászhajói egészen eddig a szélességi fokig kószálnak el, különösen azóta, amióta a Jeges-tenger a fizétermecet és a bálna valóságos halastava lett. De mi most július 23-at írunk, és már jócskán benne vagyunk a nyárban. Most már az egész halászflozilla minden bizonnyal a tengerszoros bejáratánál, a Kotzebue-öbölben tartózkodik. A bálnavadászoknak minden okuk megvan arra, hogy óvakodjanak a Jeges-tenger meglepetéseitől. Félnék a jéghegyektől, s azon igyekeznek, hogy körül ne zárják őket. Márpedig nekünk most éppen ezeknek a jéghegyeknek, jégtáblatorlódásoknak, jégmezőknek, egyszóval a jégnek, az életmentő jégnek - amelytől ők annyira rettegnék - megjelenése után kell sóvárognunk!

- Jön, hadnagy úr, majd jön a jég, csak legyünk türelemmel - válaszolt Long őrmester -, két hónap sem telik bele, és már nem csapkodják az Eszkimó-fokot a nyílt tenger hullámai.

³⁵ A két hajó neve: *Vállalkozás*, *Kutató*

- Az Eszkimó-fokot! - jegyezte meg mosolyogva Paulina Barnett asszony. - De hiszen ezt a nevet, meg az összes többi kissé talán elhamarkodottan adtuk az öblöcskének, a félsziget különböző pontjainak! Lám, már el is vettettük a Barnett-kikötőt meg a Paulina-folyót; ki tudja, vajon az Eszkimó-fok és a Rozmárok öble nem tűnik-e el?

- Ezek is eltűnnek, asszonyom - válaszolt Jasper Hobson -, és aztán, ezek után maga az egész Viktória-szigetet is elnyeli a tenger, mivelhogy már semmi sem köti a szárazföldhöz, így hát végzettszerűen pusztulásra van ítélve! Ez az elkerülhetetlen végzet, tehát hasztalan fáradság volt ez a mi földrajzi névjegyzékkészítésünk! Még szerencse, hogy elnevezéseinket nem fogadta el a Királyi Társaság, és így a tiszteletre méltó Roderick Murchison³⁶-nek még egy nevet sem kell törölnie ezekről a térképekről.

- De igen, van egy név, amelyet törölni kell! - szólt közbe az őrmester.

- Melyik? - kérdezte Jasper Hobson.

- A Bathurst-fok - felelte az őrmester.

- Valóban, magának igaza van, őrmester. A Bathurst-fokot most már törölni kell a sarki térképekről!

Két óra alatt teljesen kipihenték magukat. Délután egy órakor nekikészültek útjuk folytatásának.

Az indulás percében Jasper Hobson az Eszkimó-fok magasából még egy utolsó pillantást vetett a környező tengerre. Majd, miután semmi olyat nem látott, ami méltó lett volna figyelemre, lejött a fokról, és csatlakozott Paulina Barnett asszonyhoz, aki az őrmesterrel odalenn várta.

- Asszonyom - fordult Paulinához -, ugye, nem felejtette el azt a bennszülött családot, amellyel rövid idővel a tél vége előtt éppen itt találkoztunk?

- Már hogy felejtettem volna el, Hobson úr - válaszolta útitársnője. - Sőt azt a kedves kis Kalumaht meg is tartottam jó emlékezetemben. Ő meg is ígérte, hogy majd meglátogat bennünket a Reménység-erődben; persze ezt az ígérte most már lehetetlen betartania. De minek kapcsán kérdezi ön ezt most tőlem?

- Mert én egy olyan tényre emlékszem vissza, asszonyom, amelynek akkor nem sok fontosságot tulajdonítottam, és amely most eszembe jutott.

- Halljuk.

- Emlékszik még rá, milyen döbbséggel aggodalommal vették tudomásul az eszkimók, hogy mi itt, a Bathurst-fok lábánál kereskedelmi ügynökséget alapítottunk?

- Világosan emlékszem erre, Hobson úr.

- Akkor arra is emlékezhet, hogy ezt illetően mennyire szerettem volna megérteni, kitalálni, hogy mire gondolhatnak ezek a bennszülöttek, de semmiként sem tudtam rájönni.

- Valóban így volt.

- Nos hát most aztán megértem; megvan a magyarázata, miért csóválták a fejüket. Ezek az eszkimók a hagyományokból, tapasztalatból, mit tudom én, miféle okból tisztában voltak a Viktória-félsziget természetével és eredetével. Tehát tudták, hogy mi nem szilárd talajra

³⁶ A Társaság akkori elnöke

építettünk. Ám kétségkívül úgy vélekedtek, hogy nincs közvetlen veszély, hiszen már évszázadok óta ez a helyzet, és ezért nem hozták határozottabban tudomásunkra a dolgot.

- Lehet, hogy így van, Hobson úr - felelte Paulina Barnett asszony -, de Kalumah a legnagyobb valószínűség szerint mit sem tudott társai gyanakvásáról, mert ha tud róla, akkor az a szegény gyerek habozás nélkül közölte volna ezt velünk.

Ebben Hobson hadnagy teljesen osztotta Paulina Barnett asszony véleményét.

- Bevallhatjuk, igazán nagy balszerencse kellett hozzá, hogy éppen abban az időszakban telepedtünk le a félszigeten, mikor levált a szárazföldről, hogy úszó szigetté váljon! Mert végül is, ugyebár, hadnagy úr, hosszú idő, nagyon is hosszú idő, talán évszázad is eltelt azóta, hogy itt így álltak a dolgok!

- Nyugodtan mondhatja, hogy évek ezrei és ezrei, Long őrmester - válaszolt Jasper Hobson. - Gondoljon csak arra, hogy ezt a termőföldet, amelyet itt mi most taposunk, úgyszólván porszemenként hordták ide a szelek, és a homok is szemcsékként került ide! Gondolja meg csak, mennyi idő kellett ahhoz, míg a szelek elvetették itt a fenyő-, nyírfa-, szamócamagvakat, hogy sokasodjanak, s cserjévé, fává fejlődjenek! Még az is lehet, hogy ez a jégtömeg, amely most itt visz bennünket, már akkor alakult ki, s tapadt a szárazföldhöz, amikor ember még nem is élt a földön!

- Nos hát akkor nyugodtan várhatott volna még néhány évszázadig ez a szeszélyes jégtömeg, mielőtt útnak indult a tengeren! Ezzel sok aggodalomtól, s nagyon meglehet, hogy sok veszélytől is megkímélt volna bennünket.

Long őrmester nagyon is helyénvaló megjegyzése vetett véget a beszélgetésnek, s folytatták útjukat.

Az Eszkimó-foktól a Rozmárok öbléig a part, a százhuszonhetedik délkör pályáját követve csaknem észak-déli irányban halad. Hátul, mintegy négy-öt mérföldnyi távolságban észrevették a napsugarakban csillámló lagúna kiszögellését, s ezen kissé túl a lagúna vizét zöld keretbe foglaló utolsó erdős lejtőket. Néhány „süvöltő”-sas szállott az égen, hatalmas szárnycsapásokkal. Számos prémes állat, nyuszt, nyérc, hermelin lapult a homokpadok mögött, vagy bújt meg a nyomorúságos szamócabokrok és fűzfacsérjék rejtekében, s onnan kukkantottak ki utasainkra. Úgy látszik, megértették, hogy nem kell félniük a puska lövésektől. Jasper Hobson néhány hódot is megpillantott; az állatok riadtan, teljesen tanácstalanul kóboroltak, mert a folyócska eltűnése óta nem tudtak hazatalálni. Márpedig, ha nincs többé kunyhójuk, ahol meghúzódhatnak, sem pedig folyóvíz, ahol falucskáikat építhetik, akkor fagyhalálra vannak ítélve, mihelyt beállanak a nagy hidegek. Long őrmester farkasfalkát is látott; az ordasok ott ügettek a síkságon.

Így tehát azt kellett feltételezni, hogy ez az egész sarkvidéki „állatkert” az úszó sziget foglya volt, s hogy a húsevők, ha majd a tél kiéhezteti őket, veszélyt jelentenek a Reménység-erőd lakói számára, mert hiszen nem mehetnek el innen sehová délre, hogy az enyhébb éghajlat alatt táplálékhoz juthassanak.

Úgy látszott, csupán a jegesmedvék hiányoznak a sziget állatvilágából. De persze a sziget lakói ezt nem panaszként említették... Azonban az őrmesternek úgy rémlett, hogy egy nyírfacsoport mögött lát valami óriási, lassan mozgolódó, fehér tömeget; de mikor tüzetesebben megvizsgálta, azt kellett hinnie, hogy tévedett.

A Rozmárok öblével határos partszakasz általában alig volt magasabb a tengerszintnél. Sőt némely része egészen a vízig ereszkedett, úgyhogy az utolsó, tajtékzó hullámtarajok úgy csapkodták a partot, mintha csak homokzátonyon hömpölyögnének. Attól lehetett hát tartani,

hogya a szigetnek ezen a részén nemrég süllyedt le a talaj, de semmi támpontja nem volt itt az ellenőrzésnek, s így felismerhetetlen, megállapíthatatlan volt a változás, és nem is lehetett meghatározni a jelentőségét. Jasper Hobson sajnálta, hogy elindulása előtt nem szűrt le jeleket a Bathurst-fok környékén, hogy ezek segítségével vehesse észre a különböző talajsüllyedéseket és partereszkedéseket. Megígérte önmagának, hogy mihelyt visszaérkezik, megteszi ezt az óvintézkedést.

Érthető, ugyebár, hogy a felderítő úton sem a hadnagy, sem az őrmester, sem pedig útitársnőjük nem haladhatott valami gyorsan. Gyakran kellett megállniuk, vizsgálgatták a talajt, azt kutatták, nem fenyeget-e az a veszély, hogy a tengerpart törést szenved, s így utasainknak olykor fél mérföldre is be kellett hatolniuk a sziget belsejébe. Az őrmester előrelátóan néhány helyütt fűz- és nyírfaágakat ültetett el, hogy ezek majd jelzőkarókként szolgáljanak nekik, különösen a mélyebben alámosott partszakaszokon, amelyek szilárdsága kétségesnek látszott. Így aztán könnyen fel lehet majd ismerni az esetleg végbemenő változásokat.

Azért mégiscsak haladtak, s délután három óra tájban már csak alig három mérföldnyire voltak a délen fekvő Rozmárok öblétől. Jasper Hobson most már felhívhatta Paulina Barnett asszony figyelmét azokra a változásokra, azokra a valóban nagyon fontos módosulásokra, amelyeket a földszoros leszakadása hozott létre.

Azelőtt a délnyugati láthatárt az igen hosszú, nagy kiterjedésű, kissé lekerekített Liverpool-öböl partvonala állta el. Most a víz vonala zárta el itt a látóhatárt. A szárazföld eltűnt. A Viktória-sziget amott kiugró szögben végződött, pontosan azon a helyen, ahol a törés végbemehetett. Érezni lehetett, hogy ha ezt a szöveget megkerülik, szemük elé tárul a sziget déli részét ezen az egész vonalon fürdető - azelőtt befagyott - végtelen tenger, amely a Rozmárok öblétől a Washburn-öbölhöz terül el a láthatáron.

Paulina Barnett asszony látható megrendültséggel szemlélte az új kilátást. Ámbár számított erre a látványra, mégis erősebben vert a szíve. Mert hiába kereste szeme a láthatáron a szárazföldet; az a szárazföld most már több mint hétszáz mérföldnyire maradt el mögöttük, s Paulina asszony egyszerre átérezte, hogy lába többé nem Amerika földjét tapossa. Nincs olyan érzékeny lelkű ember, aki ezt a lelkiállapotot illetően magyarázatra szorult volna, s mondanunk sem kell, hogy Jasper Hobson és az őrmester osztottak útitársnőjük megrendülésében.

Mindnyájan sietni kezdtek, hogy minél előbb elérjék azt a kiszögellő földnyelvet, amely még lezárta a déli láthatárt. A talaj kissé emelkedett ezen a partszakaszon. A föld- és a homokréteg itt vastagabb volt, amit az magyarázott, hogy ez a partrész szomszédságában feküdt annak az igazi szárazföldnek, amely egykor a sziget mellett terült el, s egy darabot képezett vele. A jégréteg és a földréteg vastagsága ennél a csatlakozásnál valószínűleg évszázadról évszázadra növekedett, s így érthetővé vált, hogyan állhatott ellen a földszoros addig, míg valami geológiai jelenség a törést létrehozta. A január 8-i földrengés csak az amerikai szárazföldet rázta meg, de ez a rázkódtatás elég volt ahhoz, hogy leszakítsa róla a félszigetet, és kiszolgáltatassa az óceán kénye-kedvének.

Végre négy órakor elérték a kiszögellést. A szárazföld horpadása formálta Rozmárok öble nem volt többé. Az öböl a szárazföld része maradt.

- Becsületemre, örülök annak, asszonyom - mondta útitársnőjének Jasper Hobson -, hogy nem a Paulina Barnett-öböl nevet adtuk neki!

- Örülhet is - válaszolta Paulina Barnett asszony -, s én már azt kezdem hinni, hogy az én keresztanyai mivoltom csak bajt hoz a földrajzi elnevezéseknek!

IV. ÉJI TÁBOROZÁS

Így tehát Jasper Hobson nem tévedett a leszakadás helyének kérdésében. Valóban a földszoros volt az, amely engedett a földrengésnek. Nyoma sincs sehol az amerikai szárazföldnek, sehol sziklafal, sem vulkán a sziget nyugati részén. Csak a tenger mindenütt.

Az a kiszögellő rész, amely a sziget délnyugati részén a jégalapzat leválása folytán alakult ki, most eléggé hegyes rajzú fokot képezett, a melegebb vizek olvasztó hatásának és minden veszedelemnek kitéve, nyilvánvalóan nem menekedhet a közeli pusztulás elől.

Kutatóink folytatták útjukat a törés vonala mentén, amely csaknem egyenesen futott nyugati és keleti irányba. A törés olyan sima volt, mintha csak valami éles szerszámmal végezték volna. Néhol meg lehetett figyelni a talaj rétegződését. Ez a felerészben jégből, felerészben pedig földből és homokból álló part vagy tizenkét láb vastag volt. Teljesen, függőlegesen meredek, lejtő nélküli, s néhol a friss hasadások újabb keletű földomlásról tanúskodtak. Sőt Long őrmester két-három, a partról levált jégtáblát is észrevett, amelyek már félig elolvadtak a nyílt tengeren. Észrevehető volt, hogy a hullámverés csapdosása, a melegebb víz könnyebben szaggatja ezt az új partszegélyt, amelyet az idő még nem tapasztott össze a hó és a homok habarcsával, mint a tengerpart többi részét. Ahogyan tehát itt a dolgok álltak, az nem volt valami megnyugtató.

Paulina Barnett asszony, Hobson hadnagy és Long őrmester, mielőtt pihenőre tértek volna, még meg akarták vizsgálni a sziget déli részének ezt a gerincét. A hosszan elnyúlt ívben pályáját futó nap nemigen nyugszik le éjjeli tizenegy óra előtt, így tehát még eléggé világos lesz. A nap ragyogó korongja lassan vándorolt a nyugati láthatáron, és rézsútosan eső sugarai óriásira felnagyítva vetették lépteik elé utasaink árnyékát. Voltak olyan percek, amikor élénk beszélgetésbe elegyedtek, majd hosszú időközök teltek el anélkül, hogy akár csak egy szót is szóltak volna egymáshoz, szótlán kérdéssel fordultak a tenger felé; a jövőre gondoltak.

Jasper Hobsonnak az volt a szándéka, hogy a Washburn-öbölnél éjszakáznak. Ha ezt a pontot elérik, összesen mintegy tizennyolc mérföldet tesznek meg, vagyis - ha helyesen számította - körútjuk felét. A hadnagy úgy gondolta, hogy néhány órára megszakítják útjukat, s mikor útitársnőjük kipihente fáradalmait, a nyugati parton haladnak tovább a Reménység-erőd felé.

A Rozmárok öble és a Washburn-öböl közti útszakaszon semmi említésre méltó esemény nem történt az új partszakasz felderítésénél. Jasper Hobson este hét órakor érkezett arra a táborhelyre, amelyet jó előre kiválasztott. Ezen az oldalon semmi sem változott. A Washburn-öbölből nem maradt semmi egyéb, csak az a hosszan elnyúló hajlat, amelyet a sziget partja képezett, és amely azelőtt észak felől határolta az öblöt. Az öböl változatlanul a Michel-foknak nevezett hegyfokig terjedt, s hét mérföld hosszú volt. A szigetnek ez a része látszólag mit sem szenvedett a földszoros leszakadása miatt. A kissé hátrább csoportosult, dús lombosított fenyő- és nyírfa-sarjerdők még szépen zöldelltek ebben az évszakban. Jó néhány prémes állatot is láttak, amint átszaladtak a síkságon. Paulina Barnett asszony és két útitársa ezen a helyen állapodott meg. Ha észak felé nem hordozhatták is meg szabadon tekintetüket, itt legalább délen végigpillanthattak a láthatár felén. A nap annyira nyílt ívet vont az égen, hogy a nyugat felé magasodó talajemelkedés akadályozta sugarai nem érték el a Washburn-öböl partját. De azért ez még nem volt éjszaka, sőt még csak estszürkület sem, mert még nem tűnt el a sugárzó égitest.

- Hadnagy úr - szólalt meg most a világ legkomolyabb hangján Long őrmester -, ha valami csoda folytán itt most egy harang szólalna meg, mit gondol, hadnagy úr, vajon mit harangozna?

- Azt, hogy itt a vacsora ideje - válaszolta Jasper Hobson. - És azt hiszem, asszonyom, hogy ön is osztja ezt a véleményemet.

- Teljesen - felelte útitársnőjük -, és mivelhogy csak le kell telepednünk itt, s máris asztalnál vagyunk, hát akkor ülünk le. Tessék, itt egy mohaszőnyeg, bizony egy kicsit már kopott, de úgy látszik, ezt számunkra terítette ide a gondviselés.

Előszedték az elemőzsiás tarisznyát. Száritott hús, Joliffe-né konyhájáról került nyúlpestétom meg egy kis kétszersült képezte a vacsora étrendjét.

Mikor alig negyedóra múlva befejezték étkezésüket, Jasper Hobson visszatért a sziget délkeleti csücskére, míg Paulina Barnett asszony egy félig kopasz, satnya fenyő tövében üldögélt, Long őrmester meg már hozzá is fogott az éjszakai tanya felveréséhez.

Hobson hadnagy a sziget alapját képző jégtömeg állagát akarta megvizsgálni, s hacsak lehetséges, kideríteni, miképpen alakult ki. Egy kis, földomlás okozta partszakadék lehetővé tette, hogy egészen a tengerszintig ereszkedjék le, s onnan megszemlélhette a tengerpartot alkotó függőleges falat.

Ezen a helyen a talaj alig háromlábnyira emelkedett a víz színe fölé. Felső része elég vékony, kagylótörmelékkel kevert homokrétegből állt. Alsó része pedig tömör, igen kemény, szinte fémszerű jég, amely így megbírta a sziget humusztömegét.

Ez a jégréteg mindössze egylábnyira emelkedett a tengerszint fölé. Ezen az újonnan létrejött törésfelületen világosan látható volt a jégmező egyforma beosztású rétegződése. Ezek a vízszintes rétegek arra vallottak, hogy azok az egymást követő fagyok, melyek létrehozták, viszonylag csendes vizeken mentek végbe.

Tudjuk, hogy a fagyás a folyadékok felső részén kezdődik, aztán ha továbbra is kitart a hideg, a szilárd jégpáncél vastagsága egyre növekszik, s felülről lefelé halad. Legalábbis így van ez az állóvizeknél. Viszont a folyóvizeknél azt figyelték meg, hogy ott alul képződik a jég, és felfelé, a vízszint felé vastagodik.

De ennél a jégtömbnél, amely a Viktória-sziget alapját képezte, kétségtelenül meg lehetett állapítani, hogy az amerikai szárazföld partjain csendes vizeken képződött. A fagyás nyilvánvalóan a víz felső részén kezdődött, és ebből logikusan az következik, hogy az olvadás szükségképpen az alsó rétegben megy majd végbe. Ha majd melegebb vizeken olvadni kezd a jégtömb, egyre csökken a vastagsága, s akkor a sziget szintje alacsonyabbá válik, mint a tengeré. Ez jelentette hát a nagy veszélyt.

Mint már említettük, Jasper Hobson megfigyelte, hogy a sziget megszilárdult rétege, vagyis a jégtömb, csupán körülbelül egylábnyira emelkedett a tengerszint fölé. Márpedig tudjuk, hogy a vízen úszó jégtömbnek legfeljebb négyötöd része merül víz alá. Annak a jégmezőnek, jéghegynek, amely egylábnyira áll ki a vízből, négylábnyi vastagságú része van a víz alatt. Azonban meg kell még mondanunk, hogy az úszó jéghegy sűrűsége, vagy ha úgy tetszik: fajsúlya, a jéghegy képződésének módja vagy eredete szerint változó. Az a jég, amely tenger vízből képződött, likacsos, áttetsző, kék vagy zöld színű aszerint, hogy milyen fénysugarak járnak át, s könnyebb, mint az édesvízből lett jégtáblák; tehát a vízből kiálló része kissé magasabba emelkedik a tengerszint fölé. Márpedig az kétségtelen volt, hogy a Viktória-sziget alapja tengervízből képződött jég. Tehát mindezt megfontolva, Jasper Hobson arra a következtetésre jutott, hogy - számolva a jégtömböt borító ásványi és növényi réteg súlyával -

a jégtömb vastagga a tengerszint alatt négy-öt lábnyi lehet. Ami pedig a sziget különböző kiemelkedéseit, a dimbes-dombos talajt illeti, ezek nyilvánvalóan csak a földdel, homokkal borított felületeket érintik, s így elfogadható az a feltevés, hogy nagy általánosságban, az úszó sziget víz alatti része nem vastagabb ötlábnyinál.

Ez a megállapítás nagy aggodalommal töltötte el Jasper Hobson. Mindössze öt láb! De ha nem is számítjuk az olvadásnak azokat az okait, amelyeknek ez a jégmező ki lehet téve, vajon a legcsekélyebb rázkódtatás nem idézheti-e elő a sziget területének kettétörését? Vajon a vihar vagy szélroham korbácsolta hullámok nem verik-e szét a jégmezőt, hogy hamarosan darabokra töredezve, teljesen szétmállják? Ó, a tél, a hideg! Azt várta Hobson hadnagy! Sóvárogva várta, mikor fagy már be a higany a hőmérőbe! Csakis a sarkvidék borzalmas hidege, a sarki tél rettenetes fagya szilárdíthatja, vastagíthatja meg a sziget alapját, s egyúttal közlekedési utat is teremthet a sziget és a szárazföld között.

A hadnagy visszajött a táborhelyre. Long őrmester a szálláskészítéssel foglalatoskodott, mert - ámbár útítársnőjüknek nem volt kifogása ellene - nem volt szándékában szabad ég alatt tölteni az éjszakát. Közölte tehát Jasper Hobsonnal, hogy jégkunyhót akar ásni a talajba, akkorát, hogy mindhárman helyet találjanak benne, amolyan „snowhouse”-t, amelyben megbújhatnak az éjszaka hidege ellen.

- Ha már az eszkimók hazájában élünk, hát akkor éljünk eszkimók módjára.

Jasper Hobson helyeselte, de azt ajánlotta őrmesterének, hogy ne ásson le nagyon mélyre, mert a jég talaj vastagsága legfeljebb ötlábnyi lehet.

Long őrmester nekilátott a munkának. Kézibaltája és hókése segítségével csakhamar lekaparta a földet, és enyhén lejtő folyosófelét vájt, amely közvetlenül a jégpáncélra haladt. Majd számaival nekiment ennek a morzsolódó jégtömegnek, amelyet hosszú évszázadok óta borított a föld és a homok.

Alig telt bele egy óra, és már kész is volt a föld alatti búvóhely, vagy nevezzük inkább jégfalú kuckónak, amely igen alkalmas kis lyuk a meleg megőrzésére, így tehát az éj néhány órájára elég lakályosnak mondható. Mialatt Long őrmester oly serényen dolgozott, mint egy természetangya, Hobson hadnagy odalépett útítársnőjéhez, és közölte vele a Viktória-sziget állapotát és állagát illető vizsgálatainak eredményét. Nem titkolta előtte azt a komoly aggodalmat, amellyel e vizsgálat eltöltötte lelkét. A jég alap csekély vastagsága, szerinte, nemsokára repedéseket okozhat a felületen, majd pedig olyan töréseket, amelyeket lehetetlen előre látni, amiből viszont az következik, hogy megakadályozásuk is lehetetlen. Az úszó szigetet, fajsúlyának változása folytán, vagy az a bármely percben bekövetkező veszedelem fenyegeti, hogy lassanként elmerül, vagy pedig az, hogy több vagy kevesebb apró szigetté esik szét, amely szigetekcskék, szükségszerűen, nagyon is rövid életűek lesznek. A hadnagy mindebből arra a következtetésre jutott, hogy a Reménység-erőd lakóinak a lehetőséghez képest nem szabad eltávolodniuk a háztól, s mindig együtt s egy helyütt kell tartózkodniuk, hogy valamennyiüknek egyforma esélye legyen.

Jasper Hobson éppen itt tartott fejtegetéseiben, amikor kiáltásokra lettek figyelmesek.

Paulina Barnett asszony és a hadnagy nyomban felállt, s körültekintettek, előbb a sarjerdő, majd a síkság és a tenger felé.

Senki.

De most a kiáltások megismétlődtek.

- Az őrmester! Ez az őrmesterünk hangja! - mondta Jasper Hobson.

És, nyomában Paulina Barnett asszonnyal, a táborhely felé futott.

Alighogy odaért a hókunyhó tátongó nyílásához, megpillantotta Long őrmestert, aki két kézzel kapaszkodott a kunyhó jégfalába vert hókése nyelébe, és segítségért kiabált harsányan, de a legnagyobb hidegvérrel.

Csak a feje és a két karja látszott ki az őrmesternek. Mialatt ásott, a jégtaalaj hirtelen engedett alatta, és az őrmester derékig vízbe merült. Jasper Hobson csak ennyit kiáltott oda neki:

- Tartsa magát!

Majd a földhányásra hasalva, a lyuk széléig kúszott. Ott kinyújtotta kezét az őrmester felé, akinek most már, ezt a kezét megragadva, sikerült kimásznia a gödörből.

- Istenem! Hát magával mi történt, Long őrmester? - kiáltott fel Paulina Barnett asszony.

- Az történt velem, asszonyom - válaszolt Long, s közben úgy rázta meg magát, mint egy ázott pudlikutya -, hogy a jégtaalaj betört alattam, s így kényszerfürdőt vettem.

- De hát miért nem szívelte meg a tanácsomat, hogy ne ásson túl mélyre a földréteg alatt? - kérdezte Jasper Hobson.

- Bocsánat, hadnagy úr, de hiszen láthatja, hogy alig tizenöt hüvelyknyire bolygattam meg a jeget. Csakhogy azt kell hinnünk, hogy a jég alatt itt valami felpuffadás van, valami üregnek kell itt lenni. A jég itt nem feküdt a vízen, vagyis én zuhantam le, mintha egy alattam elrepedt plafonon estem volna át. Ha nem sikerül megkapaszkodnom a késemmel a falba, akkor ezzel a buta fejemmel a sziget alá kerülök, márpedig ez kellemetlen lett volna, ugye, asszonyom?

- Nagyon kellemetlen, vitéz őrmester úr! - válaszolt mosolyogva Paulina asszony, és kezét nyújtotta a derék embernek.

Az a magyarázat, amelyet Long őrmester adott, helyes volt. Ezen a helyen, valamilyen okból, bizonyára, mert levegő halmozódott fel, a jég boltozatot alkotott a víz fölött, így a vékony jégfal, amelyből még a hókés is lefaragott, csakhamar betört az őrmester súlya alatt.

Ez a légképződmény, amely bizonyára máshol is előfordulhat, egyáltalán nem volt megnyugtató. Hát hol lehet itt valaha is biztos az ember afelől, hogy szilárd talajra teszi a lábát? Hiszen akkor minden lépésnél beszakadhat. És ha arra gondolnak, hogy e vékonyka földes jégréteg alatt az óceán örvényei ásítanak felénk, van-e olyan szív, ha mégoly rettenthetetlen is, amely nem szorul össze?

Long őrmester azonban ügyet sem vetett erre a kis fürdőre, és máshol akarta folytatni vágarmunkáját. De ezúttal Paulina Barnett asszony sehogyan sem volt hajlandó ebbe beleegyezni. Egy éjszakát szabad ég alatt tölteni? Oda se neki! A szomszédos kis sarjerdő éppúgy megfelel neki éji szállásként, mint férfitársainak, így hát a legerélyesebben ellenezte, hogy Long őrmester újból hozzáfogjon az iménti művelethez. Végül is az őrmester kénytelen volt beletörődni és szót fogadni.

A táborhelyet tehát vagy százlábnyival odébb helyezték a tengerparttól, egy dombocskára, ahol néhány magányos fenyő- és nyírfacsoport tengődött, ez a csekély növényzet sem érdemelte meg a sarjerdő nevet. Este tíz óra tájt már javában pattogott a száraz rőzséből rakott tüzecke, éppen amikor a nap végső sugarai aranyozták be a láthatárt, amely fölött csak néhány óra múlva jelenik majd meg újból.

Long őrmesternek most hát jó alkalma nyílt arra, hogy megszáritkozzék, s ezt nem is szalasztotta el: kinyújtotta a tűz felé a lábát. Jasper Hobsonnal beszélgettek, míg csak a szürkület le nem szállt, hogy felváltsa a nappali világosságot. Időnként Paulina Barnett asszony is

részt vett a társalgásban, s megkísérelte, hogy elhessegesse a hadnagy sötét gondolatait. Ez a csodaszép, csillagfényes éjszaka, mint a sarkvidéki éjek általában, amúgy is jó volt arra, hogy megnyugtassa a lelket. A szél neszelt a fenyőágak között, a tenger is, mintha csak szunnyadna a part mögött. Egy messziről gördülő enyhe hullám alig emeli az óceán felszínét, s hangtalanul enyészik el a sziget homokpartján. Sehol egy madárkiáltás a légben, egyetlen állat se nyikkan a síkon. Néhány gyantás fenyőtoboz ropogva lánghat fel, majd néha-néha emberi szó halk morajlása hallik, de már tova is száll, ennyi csupán a hang, amely még fenségesebbé varázsolja e csodálatosan csendes sarki éjszakát.

- Ki hinné, hogy így hajóznak az óceán hullámain! - szólalt meg Paulina Barnett asszony. - De igazán, hadnagy úr, valósággal erőlködnöm kell, hogy ezt felfoghassam, mert hiszen ez a tenger teljesen mozdulatlanul látszik, és mégis, ellenállhatatlan erővel sodor bennünket!

- Igen, asszonyom - válaszolta Jasper Hobson -, s én bevallom, hogy ha ennek a mi vízi járművünknek padlózata szilárd volna, ha a vízvonallal alatti része előbb-utóbb nem pusztulna el, ha a „hajótest” nem eshetne szét bármely pillanatban, és végül, ha legalább azt tudnám, hogy hová visz bennünket, akkor még örülni is tudnék annak, hogy így hajókézünk itt, az óceánon.

- De igazán, hadnagy úr - folytatta Paulina asszony -, hát van-e kellemesebb módja az utazásnak, mint a mienk? Még csak nem is érezzük, hogy megyünk. Szigetünk pontosan ugyanolyan sebességgel halad, mint az áramlat, amely viszi. Hát nem ugyanaz a jelenség-e ez, mint amikor léggömb száll a levegőben? Meg azután milyen kedves dolog is lenne így utazgatni, együtt a házunkkal, kertünkkel, parkunkkal, úgyszólván egész hazánkkal! Egy úszó sziget, de persze igazi sziget, szilárd alapzatú, elmerülhetetlen, ez volna a legkényelmesebb, legcsodálatosabb jármű, amit csak el lehet képzelni. Azt mondják, egykor függőkereteket létesítettek. Miért ne csinálhatnának egyszer majd olyan úszó parkokat, amelyek a világ minden részébe elvisznek bennünket? Ilyen óriási terjedelmű vízi járműre semmi hatással sem lennének a hullámok. Mit sem kellene félni a viharoktól. Talán még az is lehetséges volna, hogy a szélnek feszített óriási vitorlák segítségével irányítani is lehessen ezeket az úszó szigeteket? És aztán mily csodálatos látvány tárulna az utasok elé, a trópusi tájak növényzete! Sőt én még azt is el tudom képzelni, hogy ügyes, a tengeráramlatokat ismerő kormányosok segítségével tetszés szerinti szélességeken lehetne tartani az úszó szigetet, és akkor az örök tavasznak örvendhetne az utas!

Jasper Hobson csak mosolyogni tudott Paulina Barnett asszony lelkesedő ábrándozásán. A bátor asszony annyi bájjal hagyta magát tovaragadni képzelete erejétől, hogy már-már ehhez a Viktória-szigethez hasonlított, amely csak suhan, de semmivel sem árulja el, hogy úszik! Annyi biztos, hogy - ha már ebbe a helyzetbe kerültek - egyelőre nem tehetett panaszuk amiatt, hogy ilyen különös módon járják a tengert, de csak abban az esetben, ha a szigetet nem fenyegeti a bármely pillanatban bekövetkező elolvadás veszélye, az, hogy alámerül a mélybe.

Elmúlt az éjszaka. Néhány órát aludtak. Mikor felkeltek, megreggeliztek, s pompásan ízlett nekik a falat. Tagjaik kissé megdermedtek a hideg éjszakában, de tüzet raktak, és a rőzselángok megmelengették zsibbadt testüket.

Reggel hat órakor Paulina Barnett asszony, Jasper Hobson és Long őrmester útnak indult.

A part, a Michel-foktól kezdve egészen az egykori Barnett-kikötőig csaknem egyenes vonalban haladt délről északnak, mintegy tizenegy mérföld hosszúságban. Semmi furcsaság nem volt észlelhető rajta, s úgy látszott, a földszoros leszakadása óta mit sem változott. Általában alacsony, tagolatlan partszegély volt. Long őrmester a hadnagy parancsára néhány jelet tűzött

le maguk mögött a tengerparton, hogy később majd ezek segítségével lehessen felismerni a változásokat.

Hobson hadnagy még aznap este el akarta érni a Reménység-erődöt, s erre megvolt az oka. Paulina Barnett asszony meg azért sietett, mert már szeretne volna viszontlátni társait, barátait, és ilyen körülmények között nem lett volna helyénvaló, ha a vezető soká marad el a kereskedelmi ügynökségtől.

Így hát gyorsan szedték a lábukat, ferdén átvágva rövidítették az utat, délben megkerülték azt a kis dombot, amely egykor a Barnett-kikötőt védelmezte a keleti szelek ellen.

Ettől a ponttól a Reménység-erődig már csak vagy nyolc mérföldet kellett gyalogolniuk. Délután négy óra előtt már meg is tették ezt a nyolc mérföldnyi utat, és Joliffe káplár örvendező hurrá-kiáltásokkal üdvözölte a hazatért felderítő csoportot.

V. JÚLIUS 25-TŐL AUGUSZTUS 30-IG

Az erődbe hazatérve, Jasper Hobson első gondja az volt, hogy megérdeklődjön Thomas Blacktól, milyen állapotban van a kis kolónia. Huszonnégy óra óta semmi változás nem történt. De a sziget, miként ezt a tüzetesebb vizsgálat megállapította, egy szélességi fokkal lejjebb került, vagyis - egyre nyugat felé tartva - délnek sodródott. Most tehát a Jéghegyek foka magasságában haladt, ez Nyugat-Georgiának egy kis hegyfoka, kétszáz mérföldnyire az amerikai partoktól. Úgy látszott, hogy ezen a tájon kissé lassúbb a tengeráramlat, mint a Jeges-tenger keleti részén, de a sziget még mindig úszott, és Jasper Hobson nagy aggodalommal észlelte, hogy a Bering-szoros felé halad. Most még csak július 24-e volt, és ha a sziget kissé gyorsabb áramlatba kerül, az alig egy hónap alatt átsodorja a tengerszoroson, egészen a Csendes-óceán langyos vizeire, ahol úgy elolvad, mint egy „kockacukor egy pohár vízben”.

Paulina Barnett asszony közölte Madge-dzsel a sziget körüli kutató útjuk eredményét; elmondta neki, hogy a földszoros leszakadt részénél vízszintes rétegződésű a sziget talaja, hogy a jégalapnak a tengerszint alatti vastagságát ötlábnyira becsülték, valamint Long őrmester balesetét és kényszerű fürdőjét, egyszóval minden olyan okot, amely bármely pillanatban előidézheti a jégalapzat törését vagy a sziget elsüllyedését.

Ezalatt a kereskedelmi ügynökség lakói között a tökéletes biztonság érzete uralkodott. Ezeknek a jóra való embereknek még csak eszükbe sem jutott soha, hogy a Reménység-erőd mélységei fölött úszik, s hogy lakóinak élete minden percben veszélyben van. Valamennyien egészségesek voltak. Az idő pompás, az éghajlat egészséges, életet pezsgető. Férfiak és nők szinte versenyeztek, kinek van jobb kedve s makkegészsége. A Michel csöppség elragadó kölyök kezdett lenni: már ott tipegett az erőd övezetében, és Joliffe káplár, aki egészen bolondja volt a gyerekeknek, már a fegyverfogásokra és a katonaiskola alapelemeire akarta volna oktatni. Hej, ha egy ilyen fiúval ajándékozta volna meg őt a felesége, micsoda harcost nevelne belőle! De ez az érdekes Joliffe család nem gyarapodott, s hiába rimázkodott Jolifféné asszony naponta az Ég urához - legalábbis egyelőre -, megtagadta tőle a gyermekáldást.

Ami a közlegényeket illeti, azoknak bőven akadt dolguk. Mac Nap, az ácsmester és munkásai, Petersen, Belcher, Garry, Pond és Hope szorgalmasan dolgoztak a bárka építésén; hosszú és nehéz hónapokig tartó munka volt ez. Mivelhogy azonban csak jövő nyáron, a jégzajlás megindulása után kerülhet sor a bárka használatára, miatta nem hanyagolták el azokat a munkálatokat, amelyek inkább a kereskedelmi ügynökséggel voltak kapcsolatosak. Jasper Hobson úgy tett előttük, mintha az idők végtelenségéig biztosítva volna az erőd élete. A hadnagy kitartott amellett, hogy emberei mit se tudjanak helyzetükről. Az előtt a fórum előtt, amelyet a Reménység-erőd „vezérkarának” nevezhetnénk, többször is tárgyalták ezt az elég súlyos kérdést. Paulina Barnett asszony és Madge nem osztotta teljesen a hadnagy vélekedését ebben a kérdésben. Úgy gondolták, hogy erélyes, elszánt társaik nem azok az emberek, akik egyhamar kétségbeesnek, és mindenestre, bizonyára sokkal súlyosabb lesz számukra a csapás, ha már egyszerre csak nyakukon a veszedelem, és nem lehet tovább rejtegetni előlük a helyzetüket. De Jasper Hobson e meggyőző érvelésnek sem adta meg magát, s meg kell jegyeznünk, hogy ebben a kérdésben Long őrmester is támogatta őt. De végül is lehet, hogy mindkettőnek igaza volt; ők tapasztalt emberek, és megvan a kellő emberismeretük is.

Így tehát folytatták munkájukat, amellyel lakályosabbá tették az erődöt, és védelmét is megerősítették. Az övezet kerítését új cölöpökkel egészítették ki, és néhol magasabbra is húzták, úgyhogy most igazán komoly erődítményfalat képezett. Sőt Mac Nap mester még azt a tervét

is megvalósította, amit legjobban szíven viselt, s amelyet parancsnoka is helyeselt. Az erődnek a tó felé kiugró szögletein két kis hegyes süvegtetejű őrtornyot emelt, ami teljessé tette a védőművet, és Joliffe káplár már alig várta a percet, amikor majd felmászhat az őrtoronyba, hogy leváltsa az őrszemet. Ez az egész, így, ezekkel az őrtornyokkal katonai külsőt kölcsönzött az építménynek, ami nagy öröme szolgált a káplárnak.

Mikor a kerítéssel teljesen elkészült, Mac Nap - aki jól emlékezett a tavalyi kemény tél viszontagságaira - közvetlenül a főépület jobb oldalánál új fűtőkamrát épített, oly módon, hogy ebbe a közeli fűtőkamrába egy belső ajtón keresztül lehetett bejutni anélkül, hogy a tüzelőért kénytelenek lettek volna kimerészkedni a szabadba. Így aztán a fűtőknek mindig kezük ügyében lesz a tüzelő. A főépület balszárnyán viszont jókora termet épített az ácsmester, a közlegények elszállásolására, hogy így a közös termet megszabadíthassák a tábori ágyaktól. A nagyterem ezentúl kizárólag az építkezések, társasjátékok és a belső munka céljaira szolgált. Az új szállás viszont csakis a három házaspár és a telep többi katonájának lakása lett. A házaspárok külön szobákban telepedtek le. A ház hátsó részén, külön, a lőporraktár közelében a szőrmék tárolására szánt raktárt is emeltek, így aztán felszabadult a padlás, amelynek szarufáit és fedélszerkezetét vaskapcsokkal fogták össze, úgymint minden támadásnak ellenállhatott.

Mac Nap még egy kis kápolnát is szándékozott építeni fából. Ez az épület Jasper Hobson eredeti terveiben is benne foglaltatott; ezzel együtt lett volna teljes a kereskedelmi ügynökség. De a kápolna felépítését a jövő nyárra halasztották.

Milyen gondosan, mennyi buzgalommal, mily tevékenyen kísérte volna figyelemmel azelőtt Hobson hadnagy a telep építkezéseit. Ha szilárd talajon építkezne, milyen örömmel látta volna ezeket a házakat, csűröket, raktárakat emelkedni maga körül! Hát még az a - most már fölöslegessé vált - terve, hogy olyan építménnyel koronázza a Bathurst-fokot, amely a Reménység-erőd biztonságát szolgáltatta volna! A Reménység-erőd! E név hallatára most összeszorult a szíve! A Bathurst-fok örökre elhagyta az amerikai szárazföldet, és a Reménység-erőd sokkal inkább érdemelné meg a Reménytelenség-erőd nevet.

Ezekkel a munkálatokkal telt el az egész évad, senki sem ült tétlenül. A bárka építése rendben haladt. Mac Nap úgy tervezte, hogy mintegy harminctonnás lesz, ez elég arra, hogy a kedvező évszakban vagy húsz utast néhány száz mérföldnyire szállíthasson. Az ácsmester szerencsére talált néhány görbe fát, amelyekből a bárka első bókonyait elkészíthette, és nemsokára már a hajótetőre erősített orrtőke és a fartőke is ott díszelgett a Bathurst-fok lábánál berendezett hajóácsműhelyben.

Mialatt az ácsok a fejszét, fűrész, ácsbárdot forgatták, addig a vadászok a húsnak való vadat, a rénszarvast, sarki nyulat üzték, ezek bőven szaladgáltak az erőd körül. A hadnagy egyébként meg is hagyta Sabine-nek és Marbre-nek, hogy ne menjenek messzire, és azzal magyarázta meg parancsát nekik, hogy addig, amíg a telep építése nincs egészen befejezve, nem szeretné, ha a lábnymok a környéken valamiféle ellenséget vezetnének a nyakukra. Az igazság azonban az volt, hogy Jasper Hobson nem akarta, hogy emberei megsejdítsék a félszigettel történt változásokat.

Egy szép napon aztán Marbre megkérdezte, nem lenne-e most már itt az ideje kirándulni a Rozmárok öbléhez, és folytatni a vadászatot ezekre a kétélűekre, amelyeknek zsírja oly kitűnő tüzelőanyagot szolgáltat. Erre a kérdésre Jasper Hobson élénken válaszolta:

- Nem, erre semmi szükség, Marbre!

A hadnagy ugyanis jól tudta, hogy a Rozmárok öble több mint kétszáz mérfölddel maradt mögöttük délen, s azt is, hogy a kétélűek nem látogatják már a sziget partjait.

De azért - ismétlem - a világért se higgyük, hogy Jasper Hobson reménytelennek tartotta a helyzetet. Távolról sem, nemegyszer őszintén ki is fejtette ezt, hol Paulina Barnett asszony, hol meg Long őrmester előtt. Azt hangoztatta, leghatározottabban állította, hogy a téli hidegek beálltaig minden bizonnyal ellenáll a végveszélynek a sziget, akkor aztán a fagyban vastagszik majd a jégtaalapzata, a sodródása is megszűnik s megáll.

Valóban, Jasper Hobson felderítő útja pontosan megállapította új kis birodalma kerületét. A sziget kerülete több mint negyvenezer „fordulat”³⁷ volt a műszeren, ami azt jelenti, hogy legalábbis száznegyven négyzetmérföldet tett ki. Hogy összehasonlítási alappal szolgáljunk, a Viktória-sziget még kissé nagyobb is volt, mint Szent Ilona szigete. Kerülete csaknem akkora, mint Párizsé, az erődítmények vonalán mérve. Tehát még ha darabokra törik is, az egyes területrészek elég nagy terjedelműek lennének ahhoz, hogy bizonyos ideig lakhatók legyenek.

Paulina Barnett asszonynak - akit meglepett, hogy egy jégmező területe ekkora lehessen - Hobson hadnagy a sarkkutatók megfigyeléseinek idézésével felelt. Amikor Parry, Penny, Franklin átkelt a Sarki-tengereken, nem volt ritka eset, hogy száz mérföld hosszú és ötven mérföld széles jégmezőkkel találkoztak. Sőt Kellet kapitány olyan jégmezőn hagyta a hajóját, amelynek területe nem kevesebb, mint háromszáz négyzetmérföld volt. Hát akkor ehhez képest igazán semmiség a Viktória-sziget.

A sziget terjedelme mindamellett elég nagy volt ahhoz, hogy a téli hidegek beálltaig ellenállhasson a pusztulásnak, mielőtt jégalapját még felolvasztanák a meleg tengeráramlatok. Jasper Hobsonnak semmi kétsége sem volt eziránt, s azt kell mondanunk, hogy csak azért volt kétségbeesve, mert látta, mennyi küszködés bizonyult hiábavalónak, mennyi erőfeszítés elveszettnek, mily sok tervezgetés hiúsult meg, s hogy íme, az ő szép álma, közvetlenül megvalósulása előtt - füstbe ment. Nagyon is érthető tehát, hogy egyáltalán nem érdekelték többé ezek a munkálatok. Éppen csak hagyta, hadd csinálják, ha akarják.

Paulina Barnett asszony megszívlelte a közmondást, és bátor szívvel nézett farkasszemet a sorssal. Buzdította társait munka közben, sőt ő maga is részt vett benne, mintha kezükben volna a jövő. Például mikor látta, milyen érdeklődéssel foglalkozik Joliffe-né asszony a veteményeivel, naponta ellátta tanácsaival. A sóska és a kalánfű szép termést hozott, ez pedig a káplárnak volt köszönhető, aki olyan komolyan és szívós kitartással védelmezte a veteményeket a madarak ezrei ellen, akár egy - madárijesztő.

A rénszarvasok megszelídítése tökéletesen sikerült. Több szarvastehén megellett, s részben még a kis Michelt is rénszarvastejjel táplálták. A szarvascsorda most már harminc darabból állott. Az állatokat a Bathurst-fok gyepes lankáin legeltették, és télre is bőven takarítottak be számukra abból a rövid, száraz fűből, amely a dombhajlatokat borította. A rénszarvasok már szépen megbarátkoztak az erőd lakóival, ezek egyébként is igen könnyen szelídíthető állatok, ott járkáltak az övezet közelében, s némelyiket a tűzifát szállító fogatok elé fogták.

Fajtájuknak még jó néhány példánya kóborolt az erőd körül, és a Barnett-kikötő s az erőd között félúton ásott kelepcebén nem volt nehéz foglyul ejteni őket. Emlékszünk még rá, hogy tavaly ugyenebben a veremben egy óriási jegesmedvét fogtak vadászaink. Ebben az évszakban a rénszarvasok estek gyakran ebbe a csapdába. A rénszarvasok húsát besózták, megszáritották, és tartalék élelemként raktározták el. Legkevesebb húszat fogtak ezekből a kérődzőkből, amelyek a közeledő tél elől nemsokára alacsonyabb szélességi fokok felé menekülnek.

³⁷ Mintegy 52 kilométer, vagy 13 mérföld

De egy nap valami földcsuszamlás következtében hasznavehetetlenné vált a kelepce, és augusztus 5-én Marbre, aki éppen a kelepceét tekintette meg, hazatérésekor meglehetősen különös hangon fordult Jasper Hobsonhoz:

- A mindennapos kelepccenéző utamról jövök, hadnagy úr.

- Nos, Marbre - válaszolta Jasper Hobson -, akkor remélem, ma éppoly szerencsével járt, mint tegnap, s bizonyára ott kuksol egypár szarvas a kelepccéjében.

- Nem, hadnagy úr..., nem így áll a dolog... - felelt kissé zavartan Marbre.

- Micsoda? Hát a kelepccéje ma nem szállította le a rendes napi adagot?

- Nem, hadnagy úr. És ha valamelyik állat bele is esett volna a mi vermünkbe, biztos, hogy belefullad.

- Belefullad? - kiáltott fel a hadnagy, és nyugtalanul tekintett a vadászra.

- Úgy bizony, hadnagy úr - válaszolt Marbre, s figyelmesen nézett parancsnokára. - A gödör tele van vízzel.

- Na jó - kezdte Jasper Hobson, az olyan ember hangján, aki semmi fontosságot nem tulajdonít ennek a ténynek -, hiszen maga is tudja, hogy azt a vermet részben a jégbe vájtuk. A napsugaraktól olvadásnak indultak a gödör falai, így aztán...

- Bocsánatot kérek, hogy félbeszakítom, hadnagy úr - felelte Marbre -, de az a víz a veremben semmi esetre sem gyűlhetett fel jégolvadásként.

- Már miért ne, Marbre?

- Mert hogyha jégből lett volna ez a víz, akkor édesvíz volna, mint ahogyan azt ön nekem annak idején megmagyarázta; csak hogy ám az a víz, ami a mi vermünkben van - sós víz!

Bárhogyan tudott is uralkodni magán Jasper Hobson, most kissé elsápadt, és nem válaszolt.

- Egyébként - folytatta a vadász -, meg akartam mérni, milyen mély a víz a gödörben, de - bevallom, legnagyobb meglepetésemre - nem értem feneket benne.

- Ugyan, Marbre, mi sem egyszerűbb ennél - felelte gyorsan Jasper Hobson. - Nincs itt min meglepődni. Bizonyára valamiféle talajtörés összeköttetést teremtett a verem és a tenger között! Ez előfordul olykor... Még a legszilárdabb talajoknál is! Így hát maga csak ne nyugtalankodjék. Egyelőre tegyen le a kelepce használatáról, és érje be azzal, hogy csapdákat állít az erőd környékén.

Marbre tisztelgésként homlokához emelte kezét, sarkon fordult, különös tekintetet vetett parancsnokára, s otthagya a hadnagyot.

Jasper Hobson néhány percig elgondolkozva állt ott. Hát ez bizony csúnya hír volt, amit a vadász Marbre most újságolt neki. Nyilvánvaló volt, hogy a gödör jégből álló feneké, amely lassacskán elvékonyodott itt a melegebb vizeken, áttört, s hogy most a tenger felszíne képezi a verem fenekét.

Jasper Hobson felkereste Long őrmestert, és elmondta neki, mi történt. Anélkül, hogy társaik észrevették volna távozásukat, mindketten kimentek a tengerpartra, a Bathurst-fok lábához, ahol a jeleket és jelzőcövekeket helyezték volt el.

Ezeket vizsgálták most meg.

Legutóbbi megfigyelésük óta az úszó sziget szintje hat hüvelykkel süllyedt!

- Lassacskán merülünk - mormogta Long őrmester. - Elfogy alólunk a jégmező.

- Ó, a tél! Hol van az a tél! - kiáltott fel Jasper Hobson, és dobbantott lábával az átkozott talajon.

De egyelőre még semmi jele sem mutatkozott a hideg évad közeledtének. A hőmérő állandóan átlagos 49 Fahrenheit (fagypont fölötti 15 Celsius) fokot mutatott, és az alatt a néhány óra alatt, ameddig az éjszaka tartott, alig süllyedt 3-4 foknyit a higanyoszlop.

A következő telelés előkészületei serényen folytak. Mindenük megvolt, s valóban úgy állt a dolog, hogy még abban az esetben is, ha Craventy kapitány szállítóosztaga nem élelmezte volna őket, akkor is a legnagyobb biztonságban nézhettek a sarki éjszaka véghetetlen órái elé. Csupán csak a löporral kellett takarékoskodniuk. Ami az alkoholos italokat illeti - amelyekből egyébként nem fogyasztottak jelentős mennyiséget -, valamint a kétszersültet, amely itt pótolhatatlan volt, ezekből még elég jelentékeny készlettel rendelkeztek. De a friss és tartósított vadhúskészleteket szüntelenül felújították, s ez a bőséges és egészséges eleség, amelyhez még némi skorbutellenes zöldségféle is járult, a kis kolónia minden tagját friss, jó egészségben tartotta.

A Barnett-tó keleti oldalát szegélyező szálerdőn hatalmas fákat vágtak ki. Csak úgy dőlt a sok nyírfa és fenyő Mac Nap és társai fejszecsapásai alatt; a szelíd rénszarvasokat fogták hámba, hogy a faraktárig szállítsák a tüzelőt. Az ácsmester nem kímélte az erdőcskét, annyi fát vágtak ki, amennyire előreláthatólag szükség volt. Nyilván úgy gondolkodott, hogy van itt fa bőven ezen a szigeten, amelyet ő még félszigetnek gondolt. Valóban az egész, a Michel-fokkal szomszédos terület bővelkedett a különféle fajta fákban.

Így aztán nem csoda, ha Mac Nap mester gyakran még áradozva gratulált is a hadnagynak ahhoz, hogy felfedezte ezt az istenáldotta területet, amelyen majd minden biztonnal virágzásnak indul az új telep. Van itt fa is meg vad is, prémes állat meg annyi, hogy szinte maguktól töltik tele a Társaság raktárait! A halászatra itt a lagúna, amelynek halai kellemes változatosságot jelentenek a napi étrendben. Fű is bőviben, takarmány az állatoknak és „dupla fizetés a háznépnek”, tenné hozzá bizonyára Joliffe káplár. Hát nem áldott föld-e ez a Bathurst-fok? Hiszen nem találni párját sehol, az egész sarkvidéki szárazföldön. Annyi szent igaz, hogy szerencsés keze van ennek a mi hadnagynaknak, s adjunk hálát a gondviselésnek, mert ilyen terület tán az egész világon sincs még egy.

Még hogy az egész világon! Ó, ez a becsületes Mac Nap! Mikor így beszélt, nem is tudta, milyen szorongással töltötte el a hadnagy lelkét.

Elgondolhatjuk, hogy a kis telep népének téli ruházattal való ellátását sem hanyagolták el. Paulina Barnett asszony, Madge, Raë-né, Mac Napné, valamint Joliffe-né asszony, ha éppen szabadulni tudtak a tűzhelyük mellől, szorgalmasan dolgoztak. Paulina asszony jól tudta, hogy el kell majd hagyniuk az erődöt, s előreláthatólag hosszú utat kell megtenniük a jégmezőn, mikor majd a tél kellős közepén arról lesz szó, hogy el kell érniük az amerikai szárazföldet; így tehát azt akarta, hogy mindenkinek meglegyen a maga tartós és meleg téli ruhája. Borzalmas hideggel kell majd megküzdeniük a hosszú sarki éjszakán, és dacolni ezzel az irgalmatlan hideggel, ha a parttól nagy távolságban állítja meg a Viktória-szigetet a körülötte befagyott tenger. Ahhoz, hogy ilyen körülmények között több száz mérföldet tehessenek meg, nem volt szabad megfélemedezni sem a ruházatról, sem a lábbeliről. Így hát Paulina Barnett asszony és Madge minden gondját a ruhavarrásra fordította. Mint ahogyan ezt gondolhatjuk, a prémeket - amelyeket valószínűleg nem menthetnek meg - használták fel minden formában. Bélésként is használták, úgyhogy a téli gúnya belül is szőrös volt, meg kívül is. Annyi szent, hogy ha eljön az ideje, ezek az érdemes katonafeleségek s maguk a katonák is, éppúgy, mint a parancsno-

kuk, olyan értékes prémekbe lesznek öltözve, hogy még a leggazdagabb ladyk, de még a milliomos orosz hercegnők is megirigyelhetnék őket. Raë-né, Mac Napné és Joliffe-né kétségtelenül meglepődtek kissé, hogy ilyesmire használják fel a Társaság vagyont érő kincseit. De ez volt Hobson hadnagy határozott parancsa. Egyébként a nyuszt, nyérc, pénzmapocok, hód, sőt még a sarki róka is csak úgy nyüzsgött a területen, úgyhogy az így elhasznált prémeket szükség esetén néhány puskalövés vagy csapdaállítás árán könnyűszerrel pótolni lehet. Különben Mac Napné - mikor meglátta a gyönyörű kis hermelin bundát, amelyet Madge remekelt az ő kis csemetéjének - már egyáltalán semmi rendkívülit nem talált ebben.

Így teltek-múltak a napok, egészen augusztus hónap közepéig. A szép idő mostanáig kitartott, bár olykor le-leszállt a köd, de a nap hamarosan felitta a ködfellegeket.

Jasper Hobson naponta felvette a sziget földrajzi helyzetét, de volt gondja rá, hogy jó messzire menjen az erődtől, nehogy ez a mindennapos megfigyelés gyanút ébresszen társaiban. A sziget különböző részeit is sorra látogatta, s szerencsére nem talált semmi lényeges elváltozást.

Augusztus 16-án a Viktória-sziget a $167^{\circ} 27'$ keleti hosszúság és a $70^{\circ} 49'$ északi szélesség alatt volt. Rövid idő óta tehát kissé délnek sodródott anélkül, hogy ezáltal közelebb került volna a parthoz, amely ebben az irányban még több mint kétszáz mérföldnyire volt tőle délkeletre.

Hogy pedig mennyi utat futott be a sziget a földszorostól való leszakadása, vagy jobban mondva az utolsó jégzajlás óta? Hát ezt most már mintegy ezerszáz-ezerkétszáz mérföldre lehetett becsülni.

De hát mi volt ez a csekélyke út az óceán végtelenségéhez képest? Talán nem fordult már elő, hogy a tengeráramlatokba került hajók sok ezernyi mérföldet sodródtak, mint a *Resolute* nevű angol hajó és az *Advance*, ez az amerikai kétárbocos, s végül a *Fox*, amelyeket több földrajzi foknyi távolságra cipelt magával a jégmezőjük, egészen addig, amíg a tél fagya meg nem állította őket sodródásukban?

VI. TÍZ NAPIG VIHARBAN

Az augusztus 17 és 20-a közti négy napon állandóan szép volt az idő és elég meleg is. A láthatáron szálló köd nem sűrűsödött felhőkké. Egyenest ritkaságnak számított, hogy ilyen magas északi szélesség alatti vidéken ilyen sokáig maradjon derűs a légkör. Érthető, hogy ezek az időjárási viszonyok nem voltak ínyére Hobson hadnagynak.

De augusztus 21-én közeli időváltozást jelzett a barométer, a higanyoszlop hirtelen szállt le néhány fokkal. Másnap azonban emelkedett, aztán ismét süllyedt, és csak 23-án vált állandóvá süllyedése.

Végre augusztus 24-én párás lett a levegő. A pára lassan felhővé sűrűsödött, és ahelyett, hogy széteszlott volna, beborította az eget. A nap legmagasabb pontján elfátyolozódott, úgyhogy Hobson hadnagy nem volt képes elvégezni a helyzetmeghatározást. Másnap északnyugatra váltott a szél, sivitva söpörte az eget, s ha olykor elállt, zuhogni kezdett a zápor. A hőmérséklet mindamellett nemigen változott észrevehetően, és a hőmérő 54 Fahrenheit (+12 Celsius) fokot mutatott.

Szerencsére már elvégezték a tervbe vett munkálatokat, és Mac Nap is épp most fejezte be a bárka vázának megépítését; a váz már be is volt deszkázva, és bordákkal is el volt látva. Sőt már be lehetett szüntetni a húsnak szánt vad üzését is, mert elég tartalék készletük volt. Egyébként az idő is egyre kedvezőtlenebbé vált a vadászatra; süvített a szél, zuhogott az eső, gyakran meg olyan sűrű köd gomolygott, hogy le kellett mondaniuk arról, hogy elhagyják az erőd övezetét.

Augusztus 27-én délelőtt, amikor Paulina Barnett asszony látta, miként növekszik óráról órára a tomboló vihar dühe, megkérdezte a hadnagyot:

- Mi a véleménye erről az időváltozásról, hadnagy úr? - Nem lehet, hogy ez a javunkra szolgál?

- Hát ezt bizony nem merném állítani - válaszolt Hobson hadnagy -, de felhívom a figyelmét arra, asszonyom, hogy nekünk minden jobb, mint ez a gyönyörű idő, amikor a nap egyre csak melegíti a tenger vizét. Egyébként úgy látom, hogy a szél kitartóan északnyugatról fúj, és mivel vadul fúj, a mi szigetünk, már csak a tömege folytán is, nem menekülhet a hatása alól. Nem lennék tehát meglepve, ha a sziget közeledne az amerikai szárazföldhöz.

- Sajnos, nem állapíthatjuk meg naponta a földrajzi helyzetünket - szólt közbe Long őrmester. - Ebben a sűrű ködben nincs már se nap, se hold, se csillag! Hát tessék aztán magasságot mérni ilyen körülmények között!

- Igaz, Long őrmester - felelte Paulina Barnett asszony -, de ha földet pillantanánk meg, garantálom magának, hogy felismernénk. Egyébként, bármilyen föld lenne is az, boldogan köszönténék. Úgy számíthatunk, hogy akkor ez a föld minden bizonnyal Orosz-Amerika valamelyik része, valószínűleg Nyugat-Georgia lenne.

- Ez valóban feltehető - folytatta Jasper Hobson -, mert szerencsétlenségünkre a Jeges-tengernek ezen a részén sehol sincs sziget, még egy szigetcske sem, sőt még csak egy szikla sem, ahol megkapaszkodhatnánk!

- Ugyan már! De hát miért ne vihetne bennünket ez a mi járművünk egyenest Ázsia partjára? - mondta Paulina asszony. - Vajon az áramlatok sodrában nem csúszhatna-e át a Bering-szoros bejáratán, hogy aztán a csukcsok földjéhez forrassza a fagy?

- Nem, asszonyom, azt már nem - válaszolta Hobson hadnagy. - Ez a mi jégmezőnk nemso-kára találkozik a Kamcsatka-tengeráramlattal, akkor aztán gyorsan visszasodródik észak-keletnek, ami igen keserves lenne. Nem. Az a valószínű, hogy az északnyugati szél nyomására majd Orosz-Amerika partjaihoz közeledünk!

- Ügyelnünk kell, Hobson úr - tanácsolta útitársnője -, a lehetőséghez képest megállapítani útirányunkat.

- Vigyázunk mi, asszonyom - válaszolta Jasper Hobson -, jöllehet, ezek a sűrű ködfellegek különösen korlátozzák a megfigyelőképességünket. Egyébként, ha partra vetődünk, az ütközés olyan hatalmas lesz, hogy azt feltétlenül megérezzük. Reméljük, hogy abban a pillanatban nem törik darabokra a sziget! Mert bizony ez a veszély fennáll! De végül is, ha megtörténik, észreveesszük. Addig meg mit sem tehetünk.

Ugyebár azt nem is kell mondanunk, hogy ez a beszélgetés nem a közös nagyteremben folyt le, ahol munkaidejük alatt a közlegények nagy része és az asszonyok tartózkodtak. Saját szobájában beszélgetett Paulina Barnett asszony ezekről a dolgokról, s a szoba ablaka az övezet elülső részére nyílt. A homályos ablakon át alig szűrődött be valami csekély nappali világosság. Odakinn úgy dörgött a vihar, mint a leomló lavina. Szerencsére a Bathurst-fok védelmezte a házat az északkeleti szélviharok ellen. A hegyfok csúcsáról leporladt homok és föld azonban a tetőre hullott, s úgy kopogott rajta, mint a jégeső. Mac Nap megint aggodalmaskodni kezdett a kéményei miatt, különösen a konyha kéményét féltette, mert annak folyton működnie kell. A szél zúgásába a partot csapkodó tenger borzalmas dörgése vegyült. A vihar orkánná erősödött.

Augusztus 28-án Jasper Hobson a szélvihar dühöngése ellenére is feltétlenül fel akart mászni a Bathurst-fokra, hogy a láthatárral együtt a tengert és az eget is kikémlelje. Úgy burkolózott be a ruházatába, hogy a szörnyű szél bele ne kaphasson, aztán kimerészkedett a szabadba.

A hadnagy a belső udvaron áthaladva minden nagyobb fáradtság nélkül jutott el a hegyfok lábáig. A szüntelenül hulló föld és homokszemcsék teljesen elvakították, de a vastag sziklafal védelmében legalább nem kellett egyenest szembeszállnia a széllal.

De hátra volt még a neheze! Jasper Hobsonnak most az ezen az oldalon csaknem függőleges meredek hegyen kellett felkapaszkodnia. Mégiscsak megbirkózott vele, s fűcsomókba kapaszkodva felért a hegyfok csúcsára. Ám itt már akkora erővel örvongott az orkán, hogy a hadnagy sem állni, sem ülni nem tudott. Nem volt más hátra, hasra kellett feküdnie, mégpedig fordítva a lejtőn; görcsösen kapaszkodott a bokrokba, így éppen csak hogy a feje tetejét tépte a szélvihar.

Jasper Hobson áttekintett a feje fölött folyékony ponyvaként tovaszálló ködfellegen. Az óceán és az égbolt valóban rettenetes látványt nyújtott; fél mérföldnyire a hegyfoktól a köd és a tenger egybeolvadt. Feje fölött alacsonyan gomolygó felhőket látott a hadnagy, amint szörnyű sebességgel rohantak, míg a zeniten mozdulatlanul lógtak a hosszan elnyúló párafüggönyök. Olykor néhány pillanatra minden elcsendesült a levegőégben, s ilyenkor nem hallatszott más, csak a hullámverés süketítő dőreje, amint tajtékzó erővel zúdultak egymásnak a hullámok. Majd páratlan dühvel folytatta tombolását a vihar, és Hobson hadnagy úgy érezte, hogy remeg a föld. Voltak olyan percek, amikor már csaknem vízszintes sugarakban s oly vadul zuhogott a zápor, hogy ezernyi apró vízesést képezett, amelyeket géppuskatűzként vert a szél.

Hát ez bizony orkán volt a javából! Onnan jött valahonnan, az ég legcudarabb szögletéből. Ez az északkeleti szél még sokáig garázdálkodhat, hosszú ideig dúlhatja a légkört. De Jasper Hobson nem panaszkodott. Ő, aki más körülmények között szörnyűnek találta volna ezt a pusztító vihart, most tapsolt neki! Ha a sziget ellenáll - amit remélni lehetett -, akkor elkerül-

hetetlenül délnyugati irányba veti vissza ez a szélnyomás, amely hatalmasabb a tengeráramlat erejénél; márpedig ott, délnyugat felé van a szárazföld, a menekvés! Igen, neki is, társainak is, valamennyiüknek az kell most, hogy addig tartson ez a vihar, míg partra nem veti őket. Valahol. Mindegy, hogy hol. Ez a vihar, amely bármely hajónak a pusztulását jelentené, a menekülést hozhatja az úszó szigetnek.

Vagy negyedóraig hasalt ott Jasper Hobson az orkán ostorcsapásai s a tengervíz és a zápor zuhanya alatt, olyan kétségbeesett erővel kapaszkodva a talajba, mint a vízbefúló, hogy felmérhesse végre, milyen lehetőségeket ígér ez a vihar. Majd leászott, lekúszott a hegyfok oldalán, homokfürgeteg közepette futott át az udvaron, és visszatért a házba.

Jasper Hobsonnak első dolga volt közölni társaival, hogy úgy látszik, a vihar még nem érte el dühöngésének tetőpontját, és számíthatnak rá, hogy napokig is eltarthat. De ezt olyan furcsa hangon adta társai tudtára a hadnagy, mintha csak valami jó újságot közölné, és az erőd lakói akaratlanul is meglepődtek, mikor parancsnokukra tekintettek. Hadnagyuk valóban olyan arcot vágott, mint aki az elemeknek ezt a harcát a legnagyobb örömmel fogadja. Augusztus 30-án, ismét szembeszállva a szélviharral, Jasper Hobson visszatért, ha nem is a Bathurst-fok csúcsára, de legalább a tengerpart szegélyére. Ezen a hosszú, rézsútosan verdeső hullámok határolta, rendkívül meredek parton valami hosszú fűfélért vett észre, amely eddig ismeretlen volt a sziget növényvilágában.

A fű még friss volt! A tengeri moszat hosszú szálai, melyek s ehhez kétség sem fér - nemrég szakadtak le az amerikai szárazföldről! Tehát a kontinens már nem lehet messze! Vagyis ez azt jelenti, az északkeleti szél kitaszította a szigetet abból a tengeráramlatból, amelynek sodrásában mostanáig haladt! Ó, Kolumbusz Kristóf maga sem érezhetett ennél nagyobb szívbeli örömet, mint a mi hadnagyunk most, amikor ezekkel a vándorló füvekkel találkozott, amelyek a föld közelségét hozták hírül.

Jasper Hobson visszatért az erődbe, s közölte felfedezését Paulina Barnett asszonnyal és Long őrmesterrel. Ebben a pillanatban már csaknem kedvet kapott ahhoz, hogy mindent bevalljon társainak, annyira biztosnak érezte a megmenekülésüket. De valami előérzet végül mégiscsak visszatartotta. Hallgatott.

A teljes elzártágnak ezeken a végeérhetetlen napjain sem ültek ölbe tett kézzel az erőd lakói. A belső munkálatokkal foglalatoskodva töltötték idejüket. Olykor lecsapoló árkokat is ástak az udvaron, hogy a ház és a raktárak között felgyülemlett vizet levezethessék. Mac Nap, egyik kezében szög, a másikban kalapács, szüntelenül járkált, vizsgálgatva, hogy a ház melyik zugában van szükség valami reparálásra. Így dolgozgattak egész nap, rá se hederítettek arra, hogy odakünn dühöng a vihar. De amikor beállt az éj, mintha az orkán ereje megkétszereződött volna! Lehetetlen volt aludni. A szélrohamok úgy döngölték a házat, mintha bunkócsapások érnék. A hegyfok és az erőd között néha légörvények keletkeztek. Úgy érezték, mintha tornádószerű forgószél karolná halálos ölelésébe a házat. A közfalak recsegték-ropogtak, a gerendák azzal fenyegettek, hogy szétesnek, már-már attól lehetett tartani, hogy az egész épület darabokra szakad. Ettől rettegett állandóan az ácsmester, s embereivel együtt szüntelenül résen kellett állnia.

Jasper Hobson nem a ház állapota aggasztotta, hanem sokkal inkább azé a talajé, amelyen épült. Most már valóban olyan irgalmatlan volt a vihar, a tenger oly szörnyűséges, hogy a jégmező szétmállásától kellett tartani. Lehetetlennek látszott, hogy az óceán szüntelen szintváltozásainak kitett óriási jégtömb, amely alapjában morzsolódva egyre vékonyodott, még hosszú ideig ellen tudjon állni. Kétségtelen, hogy a sziget óriási tömege folytán, lakói, akiket hord, nem érezték a hullámok tobzódását, de azért megszenvedték a magukét. Most már tehát

csak az volt a kérdés: kitart-e vajon a sziget addig, míg partra veti a vihar? Vajon nem törik-e darabokra, mielőtt még elérné a szárazföldet?

Kétségtelen volt, hogy a sziget mindeddig ellenállt. Éppen ezt magyarázta határozott hangon Jasper Hobson Paulina Barnett asszonynak. Ha valóban bekövetkezett volna a szerencsétlenség, hogy a sziget szétesik, ha a sziget kisebb jégmezőkre töredezik, ha számos apró szigetcskévé válik, akkor ezt a Reménység-erőd lakói azonnal észrevették volna, mert a sziget darabjai közül az az egy, amelyen ők ott maradnak, már jócskán megérezné s alaposan megszenvedné a viharos tenger hullámain, a sziget bukácsolása, himbálózása éppúgy megkínózta volna őket, mint a viharos tengeren küszködő hajó utasait. Márpedig mindezt nem érezték. Hobson hadnagy az ő napi megfigyelései közben sohasem észlelt a sziget haladásában semmiféle mozgást, sőt még csak egyetlen rázkódtatást vagy valamiféle remegést sem; a sziget olyan szilárdnak, olyan mozdulatlanak tűnt, mintha a földszoros még mindig az amerikai szárazföldhöz kapcsolná.

De ha mindeddig nem is következett be a törés, ez korántsem jelentette azt, hogy bármely pillanatban meg ne történhetnék!

Jasper Hobson most egyetlen gondolat foglalkoztatta: azt szeretne volna megtudni, vajon az északkeleti szélnyomás által a tengeráramlatból kivetett Viktória-sziget közeledett-e a parthoz? Mert most már valóban minden reményük ebben az eshetőségben volt. De érthető, hogy a nap, hold, csillagok nélkül mit sem értek a műszerek, és a sziget jelenlegi földrajzi fekvését lehetetlen volt meghatározni. Ha tehát közelednek is a szárazföldhöz, ezt csakis akkor fogják megtudni, ha már megpillantják a földet, és Hobson hadnagy még arról sem szerezhetne a kellő időben tudomást - hacsak nem éreznék a parthoz ütődést -, ha a veszélyes déli területek felé vinné őket az áramlat. Annyi biztos, hogy a Viktória-sziget iránya nem változott jelentősen. A Bathurst-fok még mindig északnak nézett, mint akkor, amikor Amerika földjének előretolt pontját képezte. Így tehát nyilvánvaló volt, hogy a sziget, ha kiköt valahol, azzal a déli részével ér partot, amely a Michel-fok és az azelőtt a Rozmárok öblének támaszkodó hajlat között terül el. Egyszerűen az egykori földszorosnál megy majd végbe a csatlakozás. Így tehát fontossá és időszerűvé vált felderíteni, mi is történt azon az oldalon.

Tehát - bármily szörnyen dühöngött is a vihar - Jasper Hobson elhatározta, hogy elmegy a Michel-fokra. De amikor magát erre a felderítő vállalkozásra elszánta, azt is eltökélte, hogy társai előtt eltitkolja útjának valódi okát. Csak Long őrmester kísérelhet el...

Aznap, vagyis augusztus 31-én délután négy óra tájt, Jasper Hobson hadnagy, minden eshetőségre készen, hívatta az őrmestert, aki be is jött a szobájába.

- Long őrmester - szólt hozzá -, feltétlenül szükséges, hogy késedelem nélkül meghatározzuk a Viktória-sziget földrajzi helyzetét, vagy legalább annyit, hogy vajon ez a szélnyomás - miként én azt reméltem - közelebb vitte-e az amerikai szárazföldhöz.

- Ezt én is valóban szükségesnek látom - felelte az őrmester -, mégpedig minél előbb, annál jobb.

- Vagyis kénytelenek vagyunk felkeresni a sziget déli részét - folytatta Jasper Hobson.

- Kész vagyok rá, hadnagy úr.

- Tudom, Long őrmester, hogy maga mindig is kész végrehajtani egy feladatot. De most maga nem egyedül megy. Az a helyes, ha ketten megyünk, arra az esetre, hogy ha valahol földet pillantunk meg, sürgősen értesítenünk kell erről társainkat. Aztán... úgy jó, ha magam is látom... Együtt megyünk.

- Ahogy tetszik, hadnagy úr, és akkor, amikor jónak látja.
 - Ma este kilenc órakor indulunk, amikor embereink már valamennyien alszanak...
 - Persze, hiszen jó részük velünk akarna tartani - mondta Long őrmester -, márpedig nekik nem kell tudni, mi az oka annak, hogy ilyen messzire megyünk hazulról.
 - Nem. Nem szabad tudniuk - felelte Jasper Hobson -, és hacsak lehet, én végig meg akarnám kímélni őket a mi szörnyű helyzetünk fölötti nyugtalankodástól.
 - Ebben egyetértünk, hadnagy úr.
 - Hozzon magával tűzszeres számot és taplót, hogy ha szükség van rá, jelet adhassunk, abban az esetben, ha valahol délen föld mutatkoznék.
 - Igenis.
 - Felderítő utunk veszélyes lesz, őrmester.
 - Nehéz lesz, az biztos, de nem számít. - Apropó, hadnagy úr, és mi lesz a mi útitársnőnkkel?
 - Vele nem akarom közölni ezt - válaszolt Jasper Hobson -, mert jól tudom, hogy akkor velünk akarna tartani.
 - Márpedig az lehetetlen! - kiáltott fel az őrmester - nem nőnek való a küszködés ebben a cudar szélviharban! Tessék nézni, most még meg is kétszereződött az ereje!
- Valóban, a házat úgy rázta az orkán, hogy már attól lehetett tartani, ledönti cölöpeiről.
- Nem! - határozott Jasper Hobson. - Az a derék asszony nem jöhet velünk. Nem szabad velünk tartania. De ha jobban meggondolom a dolgot, mégiscsak jobb lesz, ha közöljük vele tervünket. Tudnia kell róla, arra az esetre, ha útközben valami baj történne velünk...
 - Igen, hadnagy úr, ez a helyes! - válaszolt Long őrmester. - Nem szabad semmit eltitkolnunk előle - és... arra az esetre, ha nem jönnénk vissza...
 - Szóval hát kilenc órakor, őrmester.
 - Kilenc órakor!

Long őrmester katonásan tisztelgett és elment.

Valamivel később Jasper Hobson, Paulina Barnett asszonnyal beszélgetve közölte vele a felderítő út tervét. Miként azt várta, a bátor asszony mindenáron vele akart tartani, vele együtt akart szembeszállni a tomboló viharral. A hadnagy nem is kísérelte meg lebeszélni azzal az érveléssel, hogy ilyen körülmények között mekkora veszélyeket rejt ez az expedíció, beérte azzal a megjegyzéssel, hogy az ő távollétében elengedhetetlen Paulina Barnett asszony jelenléte az erődben, s tőle függ, ha itt marad, hogy a hadnagy némi lelkingugalommal indulhat útjára. Ha útközben valami szerencsétlenség érné, akkor legalább biztos lehet benne, hogy útitársnője, akinek helyén van a szíve, helyettesítheti őt társaiknál.

Paulina Barnett asszony megértette ezt, s nem makacskodott tovább. Mindamellett arra kérte Jasper Hobson, hogy ne bocsátkozzék oktan kalandokba, emlékeztette arra, hogy ő ennek az erődnek parancsnoka, hogy tehát az élete nemcsak az övé, hanem azzal mindőjük üdvét szolgálja. A hadnagy megígérte, hogy óvatos lesz, amennyire a helyzet megengedi, de feltétlenül szükséges, hogy a sziget déli részének felderítését haladéktalanul elvégezze, és el is végzi. Holnap Paulina Barnett asszony csupán annyit mond majd a társaiknak, hogy a hadnagy és az őrmester azzal a szándékkal kelt útra, hogy még a tél beállta előtt egy utolsó felderítést végezzenek.

VII. FÉNY ÉS KIÁLTÁS AZ ÉJSZAKÁBAN

A hadnagy és az őrmester a Reménység-erőd nagytermében töltötte az estét, egészen a lepihenés órájáig. Valamennyien együtt voltak a teremben, kivéve a csillagászt, aki, hogy úgy mondjuk, állandóan és légmentesen elzárkózott kabinjában. A férfiak különféle munkákkal foglalatostkodtak, egyesek a puskájukat tisztogatták, mások meg szerszámaikat javígtatták, élesítették. Mac Napné, Raë-né és Joliffe-né varrogattak a derék Madge-dzsel, míg Paulina Barnett asszony felolvasott nekik. A felolvasás többször is félbeszakadt, nem csupán a szélvihar rohamai miatt - amelyek úgy dőngették a ház falait, akár egy faltörő kos -, hanem a kisgyerek kiabálása miatt is. Joliffe káplár, akire a gyerkőc mulattatása volt bízva, meg volt áldva vele! Hiába ültette térdére a gyereket, már ez sem használt, a káplár kénytelen volt letenni a „nyeregből” az ő fáradhatatlan kis lovasát, és felrakni a nagy asztalra; ott aztán forogódott kedvére a csöppség, míg elálmosodott, s az álom véget vetett rakoncátlankodásának.

Nyolc órakor szokás szerint elmondták a közös imát, aztán eloltották a lámpákat, s csakhamar ki-ki a saját fekvőhelyén pihent.

Mihelyt mindenki elaludt, Hobson hadnagy és Long őrmester nesztelenül átment az elhagyott nagytermen, és már künn is voltak a folyosón. Itt várt rájuk Paulina Barnett asszony, hogy még egyszer utoljára kezet szoríthasson velük.

- A holnapi viszontlátásra! - súgta a hadnagynak.

- Viszontlátásra, asszonyom - felelt Jasper Hobson -, igen..., holnap... feltétlenül...

- De ha késnek?...

- Akkor várjanak ránk türelemmel - válaszolta a hadnagy. - Mert amikor ebben a sötét éjszakában, amelynek közepette valami fényt is láthatunk - például abban az esetben, ha már Új-Georgia partjaihoz kerültünk közel -, akkor én még a nap folyamán szeretném megállapítani a földrajzi helyzetünket. De ha még éjfél előtt érkezhetünk meg a Michel-fokra, akkor holnap estére itt vagyunk az erődben. Így hát csak türelem, asszonyom, s legyen meggyőződve arról, hogy ok nélkül nem tesszük ki magunkat kockázatnak.

- De ha se holnap, se holnapután, de még harmadnapra sem jönnek vissza? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Akkor az azt jelenti, hogy többé nem jövünk vissza - felelte egyszerűen Jasper Hobson.

Most kinyílt az ajtó. Paulina Barnett asszony becsukta Hobson hadnagy és társa után. Aztán nyugtalanul, elgondolkodva tért vissza szobájába, ahol Madge várt reá.

Jasper Hobson és Long őrmester olyan forgószerű közepette, amely csaknem feldöntötte őket, áthaladt a belső udvaron; támogatták egymást, szöges botjukra is támaszkodva átmentek az erődárok folyosóján, s a dombok és a lagúna keleti partja között folytatták útjukat.

Homályos alkonyat ereszkedett a tájra. Tegnap este óta újhold volt, hát a hold sem jelenik meg majd a láthatár fölött, ijesztően fekete lesz nélküle az éjszaka: de ez a sötétség már legfeljebb csak néhány óráig tart. Most még eleget láttak ahhoz, hogy előrebotorkálhassanak.

Micsoda szél, micsoda eső! Hobson hadnagy és társa vízhatlan csizmát viselt, s mindketten szorosan derékba szabott viaszosvászon köpenybe burkolóztak, melynek csuklyája teljesen eltakarta fejüket. Ilyen védőruházatban gyorsan haladtak, mert a szél hátulról fúj, s olyan rendkívüli erővel taszította őket, hogy olykor, amikor a szélroham dühe megkétszereződött,

mondhatni, gyorsabban haladtak, mint ahogyan szerettek volna. Beszélgetésről persze szó sem lehetett, meg se kísérelték, mert a vihar tombolása megsiketítette, az orkán ereje mellbe vágta őket, meg sem is hallhatták volna egymás szavát.

Jasper Hobsonnak nem állt szándékában a part mentén haladni, mert a kanyargós partvonal csak meghosszabbította volna útjukat, de meg aztán ott az orkán rohamának is közvetlenül lettek volna kitéve, mert a tengerparton nem volt semmi akadály, ami útját állja a szélvihar erejének. A hadnagy tehát úgy számított, hogy ha csak lehet, a Bathurst-foktól egyenes vonalban vág le a Michel-fokig; nem feledkezett el magával hozni zsebiránytűjét, hogy így lehetővé váljék az útirány meghatározása. Ily módon mindössze csak tíz-tizenegy mérföldet kell megtenniük, hogy célhoz érjenek, s úgy vélte, hogy körülbelül abban az órában érnek útjuk végére, amikor - alig két órára - kihuny az estszürkület, hogy helyét az éj teljes sötétségének adja át.

Jasper Hobson és az őrmester, a szél erejétől meggörnyedve, fejüket válluk közé húzva, botjukra támaszkodva elég gyorsan haladtak. Mikor most a tó keleti partján igyekeztek előre, nem korbácsolta őket teljes erejével a szélvihar, s nem szenvedtek sokat. A néhány fával koronázott dombocskák némiképp védelmezték őket. Az ágakon áthaladva páratlan erővel süvített a szél, már-már attól lehetett tartani, hogy gyökerestül tép ki vagy derékban tör ketté néhány gyengébb fát, de itt rohantában mégis „megtört” a szél ereje. Az eső is szinte már tapinthatatlan vízporrá válva jutott el hozzájuk. Így hát mintegy négy mérföldnyi úton kevesebb megpróbáltatásnak voltak kitéve utasaink, mint amitől féltek.

Amint a szálerdő déli csücskéhez értek, oda, ahol a domboldal összeolvad a síksággal, a lapos talajon se kiemelkedés, se fa nincs sehol, megálltak egy pillanatra, oly irgalmatlanul süvített a szél a tenger felől. Még hat mérföldet kellett gyalogolniuk, hogy elérjék a Michel-fokot.

- Hát ez egy kicsit nehéz lesz! - ordította Long őrmester fülébe Hobson hadnagy.

- Bizony, a szél meg az eső összefogott, s együtt csápolnak bennünket.

- Én még attól is tartok, hogy néha-néha egy kis jégesővel vegyesen jő majd az áldás! - tette hozzá Jasper Hobson.

- Az még mindig nem olyan gyilkos, mint a géppuskatűz - jegyezte meg nagy bölcsen Long őrmester. - Márpedig, hadnagy úr, önnel is éppúgy megesett, mint jómagammal, hogy géppuskatűzbe került. Gyerünk hát! Előre!

- Előre, derék katonám!

Tíz órára járt az idő. Az estszürkület végső fénye is kihunyóban volt; úgy tűnt el, mintha csak a ködbe veszett volna, vagy a szél és az eső oltotta volna ki. Mindamellet némi, nagyon halvány kis világosság pislákol még. A hadnagy tüzet csiholt, egy darabka égő taplót húzva végig fölötte, megnézte iránytűjét, majd szorosan beburkolózott vízhatlan köpenyébe, a csuklyán is éppen csak szeme sugarának hagyott helyet, és nyomában az őrmesterrel neki-vágott ennek a most már teljesen nyílt térségnek, ahol már semmi akadály nem állt a vihar útjába, ami megvédte volna őket.

Mindjárt az első percben mindkettőjüket földhöz vágta a szél, de nyomban feltápáskodtak, egymásba kapaszkodtak, s mélyen meggörnyedve, mint valami öregapók, félig ügetve, félig poroszkálva, gyors léptekkel haladtak előre.

A vihar fenséges volt a maga félelmetességében! Óriási ködrongyok szakadtak le az égről, valóságos, levegőből és vízből szőtt ködcafatok söpörték a talajt. A homok és a földpermeteg úgy zuhogott, mint a géppuskagolyó, s az ajkukon megtapadt sóból Hobson hadnagy és társa

rájött, hogy a legalább két-három mérföldre eső tenger vize érkezett hozzájuk a szétporlott vízlepel formájában.

Ha nagy néha - vajmi ritkán, s akkor is csak rövid időre - elcsitult kissé a vihar, megálltak, hogy kifújják magukat. Ilyenkor a hadnagy a lehetőséghez képest mindig megállapította a menetirányt, felbecsülte a megtett távolságot, aztán folytatták útjukat.

De a sötétséggel együtt növekedett a vihar. Mintha a két elem, a levegő és a víz végképp egymásba gabalyodott volna. Az alsó régiókban olyan félelmetes forgószél kerekedett, mint amilyenek épületeket döntenek le, erdőket irtanak ki gyökerestül, és amelyeket, védekezésül, ágyúikkal lönek szét a hadihajók. Valóban azt lehetett volna hinni, hogy a medréből kikorbácsolt óceán nyomban előnti ezt az egész bolyongó szigetet.

Jasper Hobson most már valóban joggal kérdezhetette önmagától, hogyan lehetséges az, hogy ennek a végítéletnek kitett jégmező, amely őt hátán hordja, mindeddig ellenállhatott, s miképpen lehetséges az, hogy még eddig nem tört száz darabra a hullámcsapások erejétől! Mert borzalmasak lehetnek azok a hullámok, amelyeknek dörgését messziről is ide hallották. Most Long őrmester, aki néhány lépéssel előtte haladt, hirtelen megtorpant; majd visszament a hadnagyhoz, s elfulladt szavakkal fordult hozzá:

- Nem erre! - kiáltotta.

- Miért?

- Itt a tenger!

- Micsoda? A tenger! Talán csak nem érkeztünk a délnyugati parthoz?

- Nézzen oda, hadnagy úr.

Valóban terjedelmes víztükör csillámlott a homályban, és vad hullámok törtek meg a hadnagy lába előtt.

Jasper Hobson most tüzet csiholt, és egy darab égő tapló fényénél újból figyelmesen megnézte az iránytűje mutatóját.

- Nem - mondta -, a tenger balrább van. Még nem hagytuk el azt a nagy szálerdőt, amely a Michel-foktól elválaszt bennünket.

- De hiszen akkor ez...

- ...a szigetnek egy törése - fejezte be a mondatot Jasper Hobson, aki éppúgy, mint társa, kénytelen volt hasra feküdni, mert nem bírt talpon maradni a szélrohamban. - Vagyis a szigetnek egy óriási, levált, s most sodródó darabja, de az is lehet, hogy csak egy egyszerű bevágódás, amelyet meg kell kerülnünk. Előre.

Jasper Hobson és Long őrmester felállt, s a lábuk előtt tajtékzó vízszegélyt követve, jobbra behatoltak a sziget belsejébe.

Vagy tíz percig haladtak itt, joggal tartva attól, hogy elvesztik az összeköttetést a sziget déli részével. Most a hullámverés dörgése, amely egyesült erővel bömbölt a viharral, elcsitult.

- Ez csak egy bevágódás! - kiáltotta az őrmester fülébe a hadnagy. - Hátra arc!

Ismét visszatértek az eredeti déli irányba. De most már szörnyű veszélynek tette ki magát a két vakmerő férfi, s ezt mindketten jól tudták, bár nem közölték egymással ezt a gondolatukat. Mert ez már hosszú területen levált része a Viktória-szigetnek, amely bármely percben valóban teljesen leszakadhat. Ha a hullámverés tovább harapdálja, s előbbre tör a talajban, akkor

ez a rész feltétlenül leszakad és tovasodródik! Mégis habozás nélkül haladtak tovább a sötétségben, még csak számot sem vetve önmagukkal, vajon lesz-e út még visszafelé.

Mennyi nyugtalanító gondolat járt most a hadnagy fejében. Remélheti-e most már, hogy a sziget a tél beálltaig ellenáll? Nem a sziget elkerülhetetlen széttöredezésének kezdete ez? Ha a szél nem hajtja partra, nem arra van-e ítélve, hogy rövidesen elpusztuljon, elsüllyedjen, megsemmisüljön? Micsoda rémséges kilátások! Vajon ennyi esélye maradt még a vándorló jégmező szerencsétlen lakóinak a megmenekülésre?

Eközben azonban a két erős akaratú férfit - hiába tépte-vágta őket a szörnyű szélfergeteg - szívóssá tette az elvégzendő feladat, s tovább meneteltek. Így érkeztek el a Michel-fokkal szomszédos, terjedelmes szálerdő széléhez. Most hát arról volt szó, hogy keresztül kell vágniuk ezen az erdőn, hogy mielőbb kijussanak a tengerpartra. Jasper Hobson és Long őrmester tehát behatolt a vaksötét erdőbe, fölöttük, a fenyőszálak és nyírfák között süvöltve bömbölt a szél. Minden recsegett-ropogott körülöttük, haladtukban a letört ágak ostromozták őket. Minden pillanatban attól tartottak, hogy egy széldöntött fa rájuk zuhan, és szétzúzza őket, olykor meg a sötétben észrevehetetlen, kettétört fatörzseknek mentek neki. De most már nemcsak úgy a vakvilágban törtettek előre, a tenger zúgása vezette lépteiket a sarjerdőn keresztül. Innen már hallatszott a rettentő dörgéssel le-lezúduló hullámok eszeveszett tombolása, sőt nem is egyszer úgy érezték, hogy a bizonyára elvékonyodott jégtalaj remeg a lábuk alatt. Végül egymás kezét fogva, nehogy elszakadjanak egymástól, kapaszkodva, feltámoogatva a másikat, ha az valami akadályba ütközve felbukott, elérték a szálerdő túlsó szélét.

De itt a szélforogatag elszakította őket egymástól, a rettentő elemi erő mindkettejüket földre terítette.

- Őrmester! Őrmester! Merre van? - kiáltozta teljes erejéből Jasper Hobson.

- Jelen, hadnagy úr! - ordította Long őrmester.

Majd mindketten a földön csúszva próbálkoztak közelebb kerülni egymáshoz. De úgy érezték, mintha egy hatalmas erejű kéz földhöz szögezte volna őket. Végre, hallatlan erőfeszítéssel sikerült megközelíteniük egymást, s nehogy ismét elszakadjanak egymástól, derékszíjuknál fogva egymáshoz kötötték magukat, majd a homokban kúszva vánszorogtak el addig a halmocskáig, amelyet néhány szál fenyő uralt. Végre elérték, s itt, a fák némi védelmében gödröt ástak, belehasaltak, s végképp kimerülve, elcsigázva, összetörve lapultak meg benne!

Éjjel fél tizenkettő volt.

Jasper Hobson és társa hosszú percekig kuporgott a gödörben anélkül, hogy akár csak egyetlen szót is váltottak volna. Félig hunyt szemmel nyúltak el a gödörben, moccanni sem bírtak, s halálos ernyedtség, ellenállhatatlan álomosság kerítette hatalmába őket, mialatt a fergeteg dühödten rázta fejük fölött a csontváz csigolyái hangján recsegő fenyőszálakat. De mégis leküzdötték álomosságukat, s az őrmester kulacsából néhány korty konyakot nyeltek, ez aztán életre keltette őket, s most már szóra bírták nyitni szájukat.

- Feltéve, ha ezek a fák lábon maradnak - szólalt meg a hadnagy.

- És feltéve, hogy ez a mi gödrünk nem megy velük - tódította az őrmester, miközben megvetette lábát a futóhomokban.

- Elvégre, hogyha már itt volnánk, néhány lépésnyire a Michel-foktól - mondta Jasper Hobson -, akkor nézzük meg, hiszen azért jöttünk ide, hogy megnézzük! Látja, Long őrmester, nekem valami olyasféle érzésem van, hogy már nem vagyunk messze a szárazföldtől, de hát ez csak amolyan érzés!

Abban a helyzetben, ahogyan most itt lefeküdtek, a hadnagy és az őrmester pillantása átfoghatta a déli láthatár kétharmad részét, ha a láthatár látható. De most teljes sötétség uralkodott, s hacsak nem jelenik meg fény valahol, kénytelenek bevárni itt a nappalt, ahhoz, hogy valahol partot pillanthassanak meg abban az esetben, ha az orkán eléggé délre vetette volna vissza őket.

Márpedig - miként ezt a hadnagy Paulina Barnett asszonynak magyarázta volt - a halásztanyák nem ritkák Észak-Amerikának ezen a részén, amelyet Új-Georgiának hívnak. Ezeken a partokon számos telep létesült, ahol a bennszülöttek mammutfogakat gyűjtenek; ugyanis ezen a tájon számtalan, ásatag állapotban maradt óriási, özönvíz előtti állat csontjait rejt a talaj. Néhány földrajzi fokkal lejjebb fekszik Új-Arhangelszk, Orosz-Amerika fővárosa, az egész Aleuti-szigetcsoporthoz magába foglaló terület közigazgatási központja. De a vadászok buzgóbban keresik fel a Jeges-tenger partjait, különösen azóta, mióta a Hudson-öböl Társaság bérli azokat a vadászterületeket, amelyeket azelőtt Oroszország aknázott ki. Jasper Hobson, bár nem ismerte ezt az országot, annál inkább azoknak az ügynököknek szokásait, akik ezt a területet ebben az évszakban látogatják, s így bizvást hihette, hogy majd ott honfitársaival, sőt kollégáival vagy - azok hiányában - azoknak a nomád indiánoknak valamely törzsével találkozhat, akik ezt a partszakaszt járják. De vajon volt-e oka Jasper Hobsonnak azt remélni, hogy a Viktória-sziget a part felé vetődött?

- Igen, és százszor is igen! - mondta az őrmesternek. - Íme, már egy hete fúj ez az orkánná fajult északkeleti szél. Jól tudom, hogy az a mi szigetünk nagyon is lapos, s így nincs rajta „fogása” a szélnek, azonban a dombjaiba, szálerdőibe felvont vitorlákhöz hasonlóan mégiscsak bele kell kapaszkodnia egy kicsit a szélnek. Egyébként ennek a tengerrésznek, amely a szigetünket hátán hordja, szintén a szélvihar hatása alatt kell állnia, és így bizonyos, hogy a nagy hullámok is a part felé gördülnek. Tehát én lehetetlennek látom, hogy ne kerültünk volna ki abból a tengeráramlatból, amely nyugat felé sodorta a szigetünket, lehetetlen, hogy ne vetődünk volna dél felé. Az utolsó földrajzi fekvésünk meghatározása óta csak kétszáz mérföldnyire voltunk a szárazföldtől, s egy hét óta...

- Helyes az érvelése, hadnagy úr - válaszolta Long őrmester. - Egyébként, ha a szél segít bennünket, akkor megsegít az Isten is, aki nem akarhatja, hogy ennyi szerencsétlen odavesszen, s nekem öböne van minden reményem!

Így beszélgetett Jasper Hobson az őrmesterével; a vihar harsogása el-elvágta szavukat. Pillantásukkal szerettek volna átlátni ezen a sűrű sötétségen, amelyet még csak áthatolhatóbbá tettek az orkántépte ködfoszlányok. De egyetlen fénylő pont sem villant fel ebben a szuroksötétségben.

Hajnali fél kettő tájban néhány percre elállt az orkán. Ám a szörnyen hánykódó tenger zúgása nem csendesedett. Egymás hegyén-hátán örvénylő erővel tobzódtak a hullámok. Most Jasper Hobson egyszerre csak megragadta az őrmester karját, és felkiáltott:

- Hallja ezt, őrmester?

- Mit, hadnagy úr?

- A tenger zúgását.

- Hogyne hallanám, hadnagy úr - felelte fülét hegyezve Long őrmester. - És néhány perc óta úgy tűnik nekem, mintha a hullámok csapkodása...

- Más lenne..., ugye, őrmester?... Hallgassa csak..., hallgassa..., ez olyan, mint a hullámtörés zúgása..., mintha a hullámok sziklákon törnének meg...

Jasper Hobson és Long őrmester feszült figyelemmel hallgatódzott. Nyilvánvaló volt, hogy ez nem az a tompa, egyhangú zúgás, mint mikor a hullámok egymáshoz verődnek a nyílt tengeren, hanem az a csattanó gördülés, amint kemény testhez csapódnak a víztömegek; a szikla dördül így, ha veri a hullám. Márpedig ennek a szigetnek partjain egyetlen sziklára sem akadtak, az egész, földből és homokból álló partszegélyen alig volt hallható a hullámverés.

De vajon nem tévedtek-e Hobsonék? Az őrmester megkísérelt felállani, hogy jobban halljon, de nyomban ledöntötte az újult erővel támadó szélroham. A vihar „fegyverszünete” véget ért, a fergeteg süvöltése elnyomta a tenger zúgását, s ezzel azt a különös hangot is, amely az imént a hadnagy fülét megütötte.

Képzeljük el a két megfigyelő aggodalmát. Most megint ott hasaltak a gödrükben, önmagukban azon tanakodtak, nem volna-e okosabb, ha elhagynák ezt a kis búvóhelyüket, mert most már úgy érezték, hogy omlani kezd alattuk a homok, és a néhány fenyőszál gyökeréig recsegve küzdött a széllel. De azért továbbra is csak dél felé tekintettek. Egész életerejüket a szemükbe összpontosították, szemük szüntelenül ebbe a sűrű sötétségbe fúródott, amelyet nemsokára feloldanak a hajnal első sugarai.

Egyszer csak, úgy hajnali fél három óra tájban Long őrmester hirtelen felkiáltott:

- Láttam!

- Mit látott?

- Valami fényt!

- Fényt?

- Igen! Ott..., abban az irányban!

Az őrmester ujjával délnyugat felé mutatott. Tévedett volna? Nem, mert Jasper Hobson is arrafelé tekintett, és ő is észrevette azt a bizonytalan kis fényt, a mutatott irányban.

- Igen! - kiáltotta. - Igen, őrmester! Ott a fény! Ott a föld!

- Hacsak nem valami hajólámpa az a fény - válaszolta az őrmester.

- Hajó, a tengeren? Ilyen időben? - kiáltott fel Jasper Hobson. - Az lehetetlen! Nem, nem! Az ott a föld, tőlünk alig néhány mérföldnyire, én mondom magának!

- Hát akkor adjunk jelet, hadnagy úr.

- Úgy van, őrmester. A szárazföld fényére válaszoljunk a mi szigetünk fényjelével!

Sem a hadnagynak, sem az őrmesternek nem volt fáklyája, amit meggyújthattak volna. De hiszen itt voltak a fejük fölött azok a viharral birkózó, gyantás fenyők.

- Ide azt a tűzszerszámot, őrmester - szólt izgatottan Jasper Hobson.

Az őrmester szikrát csiholt a tűzközből, és lángra lobbantotta a taplót; majd, a homokban hason csúszva eljutott a fenyőcsoportig. Nyomában a hadnagy. Száraz ágba nem volt hiány. Közvetlen a fenyőfák lábánál halmozták fel a rőzsét, meggyújtották, a szél is segített, és a tűz belekapott az egész fenyőcsoportba.

- Így! - kiáltotta Jasper Hobson. - Ha mi láttuk őket, hát akkor hadd lássanak ők is bennünket!

A fenyőszálak fakó fényben lobogtak, és kormozó lángot vetettek, mint valami óriási fáklyák. Csak úgy ropogott a gyorsan égő, vén törzsekben a gyanta. Csakhamar végsőt sercegetek s kilobbantak a fáklyaóriások.

Jasper Hobson és Long őrmester merően nézték, felel-e valami új fény az ő tűzjelükre.

Semmi. Mintegy tíz percig figyeltek, remélve, hogy ismét megpillantják azt az imént egy percre felvillant fénypontot, és kétségbeesetten várták, hogy valami jelet láthassanak - mikor hirtelen egy kiáltás ütötte meg fülüket, tisztán kivehetően, kétségbeesett segélykiáltás, a tenger felől!

Jasper Hobson, őrmesterével, szörnyen megdöbbenve csúszott a tengerpartig...

De a kiáltás nem ismétlődött meg. Közben, néhány perc óta lassacskán pitymallani kezdett. Sőt úgy látszott, mintha a napkeltével alábbhagyott volna a vihar dühe. Nemsokára már elég világos lett ahhoz, hogy szemük végigtekinthessen a látóhatáron...

Nem volt föld sehol a szemük előtt, az ég és a tenger egy vonalba folyt össze a látóhatáron, úgy, mint azelőtt!

VIII. PAULINA BARNETT ASSZONY KIRÁNDUL

Jasper Hobson és az őrmester egész délelőtt a tengerpart egy szakaszán bolyongott. Az idő lényegesen megváltozott. Az eső teljesen elállt, de a szél rendkívüli hirtelenséggel délkeletire váltott, anélkül azonban, hogy ereje csökkent volna. Hát ez rendkívül kellemetlen körülmény! Ez még fokozta Hobson hadnagy nyugtalanságát, most már aztán minden reményt fel kellett adnia, hogy elérheti a szárazföldet.

Mert ez a délkeletire fordult szél most már valóban csak távolabbra sodorhatja a kőbor szigetet az amerikai szárazföldről, s olyan veszélyes áramlatokba vetheti vissza, amelyek a Jeges-tenger északi vizei felé haladnak.

De vajon egyáltalán lehet-e azt állítani, hogy a sziget közeledett a parthoz ezen a borzalmas éjszakán? Nem csupán Hobson hadnagy előérzete volt-e ez, amely aztán nem valósult meg? Most elég derült volt az idő, több mérföldnyi körzetet beláthatott a szem, és mégis, még csak nyoma sincs a földnek, sehol.

Talán mégiscsak az őrmester feltevése volt a helyes, vagyis hogy valami hajó töltötte az éjszakát a sziget közelében, látótávolságban, s hajólámpa lehetett az a fény, amely percre felvillant, a kiáltást meg valami bajba jutott matróz hallatta. S vajon nem süllyedt-e el a viharban az a hajó?

Mindenesetre, bárhogyan állt is a dolog, nem láttak hajóroncsot a tengeren, sem hajótörésből származó hordalékot a parton. Az óceán, amelyet most a part felől fújó szél dühített, olyan gigantikus hullámokat vetett, hogy azoknak aligha állhatott ellen hajó.

- Nos, hadnagy úr - jegyezte meg Long őrmester -, mégiscsak határoznunk kell!

- Határoznunk kell, őrmester - válaszolt Hobson hadnagy, s révetegen húzta végig kezét homlokán. - A szigetünkön kell maradnunk, s bevárnunk a telet. Mert csakis a tél menthet meg bennünket!

Délre járt az idő. Jasper Hobson estére vissza akart érkezni a Reménység-erődbe, hát máris visszafordult a Bathurst-fok felé. Most, visszatérőben a hátukba fújt a szél, még segített is nekik. Nagyon nyugtalanok voltak, s azon tanakodtak önmagukban - s erre minden okuk megvolt -, vajon nem szakadt-e végképp ketté a sziget az elemek őrjöngésének ezen az éjszakáján. Vajon az a bevágódás, amit az éjjel láttak, nem folytatódott-e a sziget egész szélességén át? Lehetséges, hogy már el is szakadtak a barátaiktól? Mindettől jogosan félhettek. Nem-sokára elérték a szálerdőt, amelyen múlt éjjel haladtak át. Számtalan kidőlt fa hevert a földön, némelyik derékba tört, némelyiket meg gyökerestül csavart ki a vihar ebből a vékony termőföldrétegből, amelyben a gyökerek nem bírtak kellőképpen megkapaszkodni. Kísérteties árnyakként csattogva röpködtek a délkeleti szélben a letépett falevelek.

Két mérföldet gyalogolt Jasper Hobson és Long őrmester ezen az elpusztított erdőn át, mikor odaértek ahhoz a bevágódáshoz, melynek méreteit tegnap este, a sötétségben nem tudták megállapítani. Most aztán gondosan megvizsgálták. Mintegy ötven láb széles törés volt, amely csaknem a Michel-fok és az egykori Barnett-öböl közti félútig vágta ketté a partot, és amolyan torkolatöböl-félét képezett, amely befelé több mint másfél mérföldnyire folytatódott. Nem kell hozzá több, csak éppen annyi, hogy egy új vihar felkorbácsolja a tengert, és ez a bevágódás egyre szélesebbre nyílik!

A parthoz közeledve Hobson hadnagy látta, hogy ebben a pillanatban válik le a szigetről egy óriási jégtömeg, és már viszi is az áramlat.

- Igen! - mormolta Long őrmester. - Lám, itt a veszély!

Gyors léptekkel tértek tehát vissza nyugat felé, hogy megkerüljék az óriási bevágódást, s hogy onnan aztán egyenest a Reménység-erőd felé folytathassák útjukat.

Útközben hazafelé semmi más változást nem észleltek. Négy órákor mentek át az övezet erődárok-folyosóján, ahol valamennyi társukat a rendes napi munkájukkal foglalatoskodva találták.

Jasper Hobson azt mondta az embereinek, hogy a tél beállta előtt még egy utolsó kísérletet tett, hogy valami nyomára akadjon a Craventy kapitány ígérte szállítóosztagnak, de minden kutatása hiábavalónak bizonyult.

- Hát akkor, hadnagy úr, azt hiszem, végképp le kell mondanunk arról, hogy, legalábbis az idén, viszontlássuk a mi Összekötő-erődbeli cimboráinkat - mondta Marbre.

- Jómagam is amondó vagyok, Marbre.

Csupán ennyit válaszolt a hadnagy, és belépett a közös nagyterembe.

Paulina Barnett asszonnyal és Madge-dzsel közölték azt a két tény, amely a hadnagy felderítő útja eredményének számított: a fény, amit megpillantottak, és a kiáltás, amit hallottak. Jasper Hobson határozottan állította, hogy sem ő, sem az őrmester nem lehetett játékszere semmilyen káprázatnak. A fényt valóban látták, és a kiáltást valóban hallották. Majd érett megfontolás után mind a négyen egyetértettek ebben: egy, a viharban bajba került hajó haladt el az éjjel a sziget közelében, látótávban, de a sziget nemigen közeledett az amerikai szárazföldhöz.

Ezalatt a délkeleti szél hamarosan tisztára söpörte az eget, és a légkör megtisztult a sötétítő páratömegektől. Jasper Hobson remélhette tehát - s nem minden ok nélkül -, hogy másnap meghatározhatja a sziget földrajzi fekvését.

Az éjszaka hidegebbre fordult, finom hó permetezett, s ellepte a sziget egész területét. Reggelre ébredve Jasper Hobson hát a tél első üzenetét üdvözölhette.

Szeptember másodikát írták. Az ég lassanként levetette ködköpenyét, s megjelent a nap. A hadnagy már türelmetlenül várta. Délben sikerült jól meghatározni az északi szélességet, és délután két óra felé az óraszámítás a keleti hosszúságot is megadta neki.

Megfigyelései eredménye ez volt:

északi szélesség: $70^{\circ} 57'$,
keleti hosszúság: $170^{\circ} 30'$.

Vagyis az úszó sziget, az orkán dühöngése ellenére, csaknem ugyanazon szélességi kör alatt maradt. Csupán annyi történt, hogy még inkább nyugat felé sodorta a tengeráramlat. Most éppen a Bering-szoros magasságában úszott, de legkevesebb négyszáz mérföldnyire északra az Oriental-foktól és a Prince de Galles-foktól, amely a szoros legszűkebb részét képezi.

Ez az új helyzet még súlyosabb volt. A sziget mindennap közelebb került ahhoz a veszedelmes Kamcsatka-tengeráramlathoz, amelynek gyors vize, ha megragadja, messze viheti észak felé! Nyilvánvaló, hogy akkor aztán hamar betelik a sorsa. Vagy megáll a két ellentétes tengeráramlat között, míg a tenger befagy körülötte, vagy pedig az elhagyatott sarkvidék legészakibb részén lesz a veszte!

Mindez igen keservesen érintette Jasper Hobson, s mivel titkolni akarta nyugtalanságát, visszavonult szobájába, s egész nap ki sem mozdult onnan. Kiteregette maga előtt a térképeit, s minden leleményességét, gyakorlati találékonyságát összeszedve próbált valami megoldást kieszelni.

Ezen a napon néhány fokkal süllyedt a hőmérséklet, és a köd, amely este felszállt a délkeleti láthatáron, hó alakjában hullott le a következő éjszakán. Másnap a fehér hólepel két hüvelyk vastagságban borította a talajt. Végre hát közeleg a tél.

Ezen a napon, vagyis szeptember 3-án Paulina Barnett asszony elhatározta, hogy néhány mérföldnyi területen bejárja a Bathurst-fok és az Eszkimó-fok között elterülő partszakaszt. Azokat a változásokat akarta megvizsgálni, amelyeket az előző napokban okozhatott a vihar. Egészen biztos, hogy ha arra kéri Hobson hadnagyot, kísérje el ezen a felderítő útján, Hobson habozás nélkül megtette volna. De nem akarta elvonni a hadnagyot a gondjaitól, foglalatosságaitól, s úgy döntött, hogy nélküle, csupán Madge kíséretében indul útnak. Egyébként az út teljesen veszélytelennek ígérkezett. Úgy látszott, hogy az egyedüli félelmetes vadállatok, a jegesmedvék, még a földrengés idején valamennyien elhagyták a szigetet. Két nő tehát bátran kimerészkedhetett itt, a Bathurst-fok körül, egy mindössze néhány óráig tartó kis kirándulásra.

Madge minden megjegyzés nélkül elfogadta Paulina Barnett asszony javaslatát, és a két nő - anélkül, hogy erről bárkit is értesített volna, reggel nyolc órakor, egyszerű hókéseikkel felfegyverkezve, oldalukon a kulacsal és az elemózsiasz tarisznyával - leereszkedett a Bathurst-fok lejtőjén, és nyugatnak fordult.

A nap már bágyadtan vánszorgott a láthatáron, mert legmagasabb pontjáig csak alig néhány fokot emelkedett. De tiszta, átható, rézsútos sugara még olvasztották a vékony, friss hóréteget, azokon a helyeken, amelyek közvetlenül voltak kitéve a hatásuknak.

Számtalan madár, lumma, vihardar, vadliba és vadkacsa csapatostul röpködött, s élénkítette az elhagyatott tengerpartot. Tele volt a lég a szárnyasok csevetelésével, amint szakadatlanul hol a tenger, hol meg a lagúna fölé szálltak, aszerint, hogy az édes vagy a sós víz csábította őket éppen.

Most láthatta csak Paulina Barnett asszony, mennyi rengeteg prémes állat, nyuszt, hermelin, pézsmapocok, róka él a Reménység-erőd környékén. A kereskedelmi ügynökség könnyűszerrel megtölthette volna velük a raktárait. De mire jó ez most már? Ezek az ártatlan állatok megértették, hogy senki sem üldözi itt őket, félelem nélkül jöttek-mentek, sőt még az erőd kerítését is megközelítették, s egyre barátságosabbá váltak. Ösztönük kétségtelenül megértette velük, hogy foglyok ők ezen a szigeten, éppúgy, mint annak lakói, és a közös sors közelebb hozta őket. De volt itt valami elég furcsa dolog, amit Paulina Barnett asszonynak feltétlenül észre kellett vennie, mégpedig az, hogy Marbre és Sabine, ez a két szenvedélyes vadász minden további nélkül engedelmeskedett a hadnagy parancsának, amely előírta nekik, hogy mindenképp kíméljék a prémes állatokat, s úgy látszott, mintha még csak a legcsekélyebb vágyuk se lenne egy-két puskalövessel üdvözölni ezeket az értékes vadakat. Igaz, hogy a sarki róka meg a többi prémes állat még nem öltözött a dús, téli bundájába, ami jelentősen csökkentette az irhájuk értékét, de ez az ok nem volt elég ahhoz, hogy a két vérbeli vadász rendkívüli közömbösségét megmagyarázza.

Mialatt jól kiléptek, Paulina Barnett asszony és Madge, különös helyzetükről beszélgetve, figyelmesen vizsgálták a tenger formálta homokos partszegélyt. Világosan látható volt, mily sok kárt tett benne minap a tenger. Az újabb földomlások itt-ott tökéletesen felismerhető új töréseket mutattak. Sőt a némely helyütt szétporladt fövenypart még nyugtalanító mértékben le is süllyedt, úgyhogy most hatalmas hullámok hömpölyögtek ott, ahol ezelőtt a függőlegesen meredek part áthághatatlan akadályt állított eléjük. Kétségtelen volt, hogy a sziget némely része beomlott, s hogy ezek a részek most már éppen csak hogy érintik az átlagos tengerszintet.

- Kedves jó Madge-em - fordult most barátnőjéhez Paulina Barnett asszony, rámutatva arra az óriási területre, amelyen most a hullámok hömpölyögtek -, látod, ez a végzetes vihar még csak súlyosbította a helyzetünket! Most már biztos, hogy a sziget átlagos szintje lassanként süllyed. Már csak idő kérdése a sorsunk! Attól függ, hogy vajon idejében áll-e be a tél? Minden ezen múlik!

- Eljő a tél, leányom - válaszolta Madge, az ő rendíthetetlen hitével. - Nézd, már második éjszaka hull a hó. A hideg odafönn kezdődik, az égben, s én szívesen képzelem el úgy, hogy az Isten küldi le nekünk.

- Igazad van, Madge - folytatta Paulina Barnett asszony -, hinni kell. Nekünk, asszonyoknak, akik nem keressük a dolgok fizikai okát, nem szabad kétségbeesnünk akkor, amikor a tanult férfiak talán kétségbeesnek. Ez a kegyelem állapota. Sajnos, a mi hadnagyunk nem okoskodhat úgy, mint mi. Ő ismeri a dolgok „miértjét”, ő mindent megfontol, kiszámít, felméri, mennyi időnk van még, s én úgy látom, közel van már hozzá, hogy minden reményét elveszítse!

- Pedig milyen erélyes, bátor szívű ember! - felelt Madge.

- Igen - tette hozzá Paulina Barnett asszony -, és ő meg is ment bennünket, hacsak emberi képességek által még megmenthetők vagyunk!

Kilenc óráig Paulina Barnett asszony és Madge négy mérföldnyi utat tett meg. Többször is el kellett hagyniuk a part vonalát, és visszatérni a sziget belsejébe, hogy elkerüljék azokat az alacsony területrészeket, amelyeket már elleptek a tenger hullámai. Néhol a tenger félmérföldnyire is benyúlt, s ezeken a helyeken bizonyára nagyon elvékonyodhatott a jégmező. Így tehát attól lehetett tartani, hogy több ponton átszakad, és akkor, a törés következtében bemélyedéseket vagy új öblöket képez a tengerparton.

Paulina Barnett asszony azt is észrevette, hogy mennél inkább távolodnak a Reménység-erődtől, annál feltűnőbben csökken a prémes állatok száma. Ezek a szegény állatok nyilvánvalóan nagyobb biztonságban érezték magukat az ember közelében, holott azelőtt féltek tőle, most azonban szívesebben tömörülnek az erőd környékén. Egyes állatokat ösztönük nem távolított el idejében erről a veszélyes szigetről, ezek azonban nem voltak sokan. Paulina Barnett asszony és Madge mindazonáltal észrevett messze a síkságon néhány farkast; úgy látszott, ezeket a vad, húsevő bestiákat még a közös veszély érzete sem szelídítette meg. Egyébként ezek a farkasok nem közeledtek a két nőhöz, és csakhamar eltűntek a lagúna délre eső dombjai mögött.

- Mi lesz ezekből az állatokból, amelyek éppúgy a sziget foglyai, mint jómagunk - kérdezte Madge -, s mit csinálnak majd, ha sehol sem lelnek táplálékra, és a tél kiéhezteti őket?

- Hogyha éhesek lesznek? Hidd el nekem kedves Madge-em - válaszolta Paulina Barnett asszony - hogy nincs mit tartanunk tőlük! Mert semmi hiányuk sem lesz élelemben; az a sok nyuszt, hermelin, sarki nyúl, amit mi most kímélünk, mind az ő biztos zsákmányuk lesz. Így tehát aligha kell félnünk a támadásaiktól. Nem! Nem ebben áll a veszély! Ez a mi veszedelmünk, ez a törékeny talaj, amely beomlik, amely bármely percben átszakadhat a lábunk alatt. Ide nézz, Madge! Látod, hogy ezen a helyen hogyan tör előre a tenger, a sziget belseje felé? Hiszen már ennek a síkságnak jó részét ellepik ezek a viszonylag meleg hullámok, s egyszerre rágiák-marják felül is meg alul is! Hacsak a hideg idejében meg nem állítja, a tenger nemsokára egybeömlik a lagúnával, és akkor - miután elvesztettük a kikötőnket meg a folyónkat - odalesz a tavunk is!

- De hiszen, ha ez megtörténne - mondta aggódva Madge -, helyrehozhatatlan szerencsétlenség lenne!

- Miért gondolod, Madge? - kérdezte barátnőjére tekintve Paulina Barnett asszony.

- Mivelhogy akkor teljesen meg leszünk fosztva az édesvíztől! - válaszolta Madge.

- Ó, azért édesvízben nem lesz itt hiány, kedves jó Madge-em. Az eső, a hó, a jég, az óceán jéghegyei, sőt magának a szigetünknek az a jégalapja, amely a hátán hord bennünket, ez mind-mind édesvíz! Nem! Megint csak azt mondom neked: nem ebben rejlik a veszély!

Tíz óra tájt Paulina Barnett asszony és Madge az Eszkimó-fok magasságában volt, de legkevesebb két mérföldnyi távolságra a sziget belsejétől, mivel lehetetlen volt a tenger által alaposan megrongált part mentén haladniuk. A két nő kissé elfáradt a sok kerülő úton, hát elhatározták, hogy néhány percre megpihennek, mielőtt visszafordulnának a Reménység-erőd felé. Ezen a helyen egy számocabokrokkal vegyes kis nyírfa-sarjerdő terült el, alacsony dombocska tetején. A kis magaslatot sárgás moha fedte, s mivel ez a hely ki volt téve a nap sugarainak, már leolvadt róla a hó, így hát alkalmas pihenőhelynek látszott.

Paulina Barnett asszony és Madge egymás mellé ült le egy facsoport aljában, kinyitották a tarisznyát, s testvériesen megosztották szerény elemőzsiájukat.

Fél órával később, mielőtt még keletre, az erőd felé vezető útra fordultak volna, Paulina Barnett asszony azt ajánlotta társnőjének, haladjanak felfelé, a tengerpartig, hogy felderíthessék, milyen állapotban van most az Eszkimó-fok. Paulina asszony szerette volna megtudni, hogy ez az előretolt pont ellenállt-e a vihar támadásának, vagy sem. Madge kijelentette, hogy ő ugyan kész bárhová elkísérni az ő leányát, ahová csak kedve tartja, mégis figyelmeztette, hogy ez esetben nyolc-kilenc mérföldnyi távolság választja majd el őket a Bathurst-foktól, s hogy nem lenne helyénvaló nyugtalanítaniuk hosszú távollétükkel Hobson hadnagyot.

Mindennek ellenére, Paulina Barnett asszony - kétségkívül valami előérzettől indítva - kitartott a terve mellett, s - amint majd meglátjuk - ezt jól tette. Ez a kis kitérés egyébként legfeljebb rövid fél órával hosszabbítja meg a felderítő út időtartamát.

Paulina Barnett asszony és Madge tehát felállt, és az Eszkimó-fok felé vette útját.

De még alig haladt negyedmérföldnyit a két nő, amikor Paulina Barnett asszony hirtelen megtorpant, és szabályos, teljesen világosan látható lábnyomokra hívta fel Madge figyelmét. Márpedig ezek egészen friss nyomok voltak, nem is lehettek kilenc-tíz óránál régebbiek, mert hiszen nyilvánvaló, hogy akkor a legutóbbi, éjszakai hóhullás betemette volna őket.

- Miféle állat járt erre? - kérdezte Madge.

- Ez aligha volt állat - válaszolta Paulina Barnett asszony, miközben lehajolt, hogy figyelmesebben szemlélhesse meg a nyomokat. A négylábú állat másféle nyomokat hagy, mint amilyenek ezek itt. Nézd, Madge, ezek egyforma lábnyomok, s könnyű megállapítani, hogy ember lábától származnak!

- De ugyan ki is járhatott erre? - tűnődött el Madge. - Sem katona, sem katonafeleség nem hagyta el az erődöt, és, tekintve, hogy szigeten vagyunk... Bizonyára tévedsz te, leányom. Különben legjobb, ha követjük ezeket a nyomokat, aztán majd meglátjuk, hová vezetnek.

Paulina Barnett asszony és Madge folytatta útját, figyelmesen vizsgálva a lábnyomokat.

Ötven lépés után ismét megálltak.

- No nézd, Madge... - mutatta Paulina Barnett asszony, visszatartva társnőjét -, aztán mondd, hogy tévedtem-e!

A lábnyomok mellett, ott, ahol egy súlyos test nemrég tiporhatta a havat, egészen tisztán kivehető volt egy kéz nyoma!

- Ez egy nő vagy egy gyerek keze nyoma! - kiáltott fel Madge.

- Úgy van! - felelte Paulina Barnett asszony - egy nőé vagy egy gyereké, aki végképp kimerülve, betegen, ereje fogytán összeesett itt... Aztán feltápászkodott ez a szerencsétlen teremtes, és folytatta útját... Nézd! Itt folytatódnak a lábnyomok... és odább ismét többször összerogyott!...

- De ki? Ki volt ez? - kérdezte Madge.

- Mit tudom én - válaszolta Paulina Barnett asszony. - Valami szerencsétlen, aki két-három hónap óta éppúgy foglya ennek a szigetnek, mint mi? De az is lehet, hogy egy hajótörött, akit itt vetettek ki a hullámok, a vihar idején... Emlékezz csak arra a fényre és kiáltásra, amelyről Long őrmester és Hobson hadnagy beszélt!... Gyere, Madge, siessünk, talán egy szerencsétlent kell megmentenünk!...

És Paulina Barnett asszony, nyomában Madge-dzsel, most már futva követte ennek a kinszenvedéssel tett útnak nyomát a hóban, ahol nemsokára már vércsöppekre is akadtak.

- Egy szerencsétlent kell megmentenünk - ismételte a részvétteljes, bátor asszony. Talán pillanatra el is felejtette, hogy ezen a szigeten, amelyet félig már szétmállasztott a víz, amely előbb-utóbb elmerül az óceánban, nincs menekvés sem másnak, sem neki magának?

A talajban látszó lábnyomok az Eszkimó-fokhoz vezettek. Paulina Barnett asszony és Madge figyelmesen követték a nyomokat, de a vérfoltok nemsokára számosabbak lettek, és a lábnyomok eltűntek. Innen már csak elmosódott csapás vezetett a hóban. Innentől kezdve már teljesen elhagyta ereje a szerencsétlent, úgyhogy járni már nem bírt, csak kézzel-lábbal, hasmánt vánszorogva vonszolta magát előre. Itt-ott a ruházata rongyai is látszottak a havon: fókabőr- és szőrmedarabkák.

- Gyerünk! Gyerünk! - sürgetett Paulina Barnett asszony, és a szíve úgy dobogott, hogy majd megszakadt.

Madge követte. Innen már csak vagy ötszáz lépésre volt az Eszkimófok. Már látszott is, amint kirajzolódik, kissé a tenger fölött, az égen. Teljesen elhagyatott volt.

Nyilvánvalónak látszott, hogy a két nő követte lábnyomok egyenest a hegyfokra vezetnek. Paulina Barnett asszony és Madge futva ért oda. Semmi, még mindig semmi. De a lábnyomok, közvetlenül a hegyfok alján, közvetlenül a dombocska alatt, amely lezárta, jobbra fordultak, s csapást tiportak a tenger felé.

Paulina Barnett asszony jobb felé szaladt, de abban a pillanatban, mikor kibukkant a tengerpartra, Madge, aki követte, s nyugtalan tekintettel nézett körül, kezénél fogva visszatartotta.

- Maradj! - szólt rá.

- Nem, Madge, nem! - kiáltott fel Paulina Barnett asszony, akit valamiféle ösztön szinte akarata ellenére vitt előre.

- Maradj, leányom, és nézd! - felelte Madge, és még erősebben tartotta vissza társnőjét.

Az Eszkimó-foktól ötven lépésnyire, közvetlenül a part szegélyén rémesen mormogó, óriási, fehér tömeg mozgolódott.

Jegesmedve volt, hatalmas példány. A két nő mozdulatlanul, rémülten meredt rá. A gigantikus nagyságú állat valami szőrmeccsomóféle tömeg körül forgolódott, amely ott hevert a hóban; aztán felemelte, visszaejtette, szaglászta. A szőrmerakást egy rozmár tetemének lehetett nézni.

Paulina Barnett asszony és Madge nem tudta, mire vélje ezt, nem tudták, tovább menjenek-e. Most a medve nagyot szorított a tetemen, mire valami kámzsaféle alól egy fej bújott elő, hosszú, barna haja szétterült a hóban.

- Nő! - kiáltott fel Paulina Barnett asszony, és már oda is akart rohanni a szerencsétlenhez, mert mindenáron tudni szeretete volna, él-e vagy halott!

- Maradj! - szólt rá ismét Madge, és visszatartotta. - Csak maradj! Nem bántja!

S valóban, a medve figyelmesen nézegette a testet, beérte azzal, hogy megfordítsa, s mintha csak nem is gondolna arra, hogy rettentő karmaival szétszaggassa. Majd elment tőle, s újra visszacamogott hozzá! Mintha azon tűnődne, mihez kezdjen vele. Észre sem vette a két nőt, akik szörnyű rémülettel nézték a jelenetet.

Most hirtelen reccsenés hallatszott. Mintha csak földrengés rázta volna meg a talajt. Azt lehetett volna hinni, hogy az egész Eszkimó-fokot menten elnyeli a tenger...

A szigetnek egy óriási darabja vált el a parttól, hatalmas jégtömeg, amelynek súlypontja eltolódott a fajsúlyváltozás következtében, s most útnak indult az áramlatban, magával ragadva a medvét és a nőt!

Paulina Barnett asszony felsikoltott, és a leszakadt jégtömeg felé akart rohanni, mielőtt az még kiér a nyílt tengerre.

- Állj meg! Itt maradsz, leányom! - ismételte higgadtan Madge, s görcsösen szorító kézzel tartotta vissza.

A jégtömb törése okozta dörrenés hangjára a medve hirtelen meghátrált; rémes morgással hagyta ott a testet, és a tengerpart felé ügetett, amelytől már jó negyvenlábnyi távolság választotta el; mint ahogyan ezt a rémült állat teszi, futva megkerülte az úszó jégtáblaszigetecskét, karmaival tépte a talajt, hogy csak úgy röpködött körülötte a hó meg a homok, és visszatért a tetemhez.

Majd, a két nő legnagyobb megdöbbenésére az állat ruházatánál fogva megragadta a testet, szájával felemelte, a sziget partjával szemben levő jégtábla széléig hurcolta, s ott belevetette magát a tengerbe.

A jegesmedve - hatalmas erejű, kitűnő úszó lévén, mint minden sarkvidéki fajtája - néhány tempóval elérte a sziget partját. Erős rándítással terhével együtt sikerült kikapaszkodnia a partra, s ott letette a magával cipelt tetemet.

Paulina Barnett asszony most már nem bírta magával, s ebben a pillanatban, ügyet se vetve arra, hogy szembekerül a veszedelmes vadállattal, kiszakította magát Madge kezéből, és a part felé rohant.

A medve, mikor meglátta, hátsó lábaira emelkedett, és egyenest feléje indult. Azonban tőle tíz lépésnyire megállt, megrázta óriási, busa fejét, majd - mintha csak azon rettenet folytán, amely a sziget egész állatvilágát átalakította, ő is elvesztette volna természetes vadságát - megfordult, tompa dörögést hallatott, s békésen elcammogott a sziget belseje felé, még csak hátra se nézett.

Paulina Barnett asszony nyomban odarohant a hóban heverő testhez.

Sikoltás szakadt ki torkából. - Madge! Madge! - kiáltotta.

Madge is odasietett, és megnézte az élettelen női testet. Kalumah volt, a fiatal eszkimó nő.

IX. KALUMAH KALANDJAI

Kalumah az úszó szigeten, kétszáz mérföldnyire az amerikai szárazföldtől! Szinte hihetetlen!

De mindenekelőtt, lélegzik-e még vajon a szerencsétlen? Életre lehet-e még kelteni? Paulina Barnett asszony levetkőztette a fiatal eszkimó nőt, s úgy vette észre, hogy még nem hűlt ki teljesen. Meghallgatta a szívverését. A szív dobogott, ha gyengécskén is, de dobogott. A szegény leány vérvesztése csak egy csekély kézsérüléstől származott, a seb jelentéktelen. Madge rányomta a zsebkendőjét, és elállította a seb vérzését.

Ugyanakkor Paulina Barnett asszony már ott térdelt Kalumah mellett, karját alá helyezte, felemelte a fiatal bennszülött nő fejét, és sikerült néhány csöpp konyakot erőszakolnia az összeszorított fogak közé, majd egy kis hideg vízzel benedvesítette a leány homlokát és halántékát.

Eltelt néhány perc. Sem Paulina Barnett asszony, sem Madge nem merte szóra nyitni a száját. Mindketten szörnyű aggodalommal vártak ott, mert az életnek az a parányi lángja, amely még ott pislákol az eszkimó nő testében, minden pillanatban kihunyhatott.

De most halk sóhaj tört fel Kalumah melléből. Gyöngén megmozdult a keze, és még mielőtt kinyitotta volna a szemét, s felismerhette volna azt, aki itt ápolja, az ajka ezt susogta:

- Paulina asszony! Paulina asszony!

Az utazónőt megdöbbenetette, hogy egyre csak saját nevét hallja ilyen körülmények között.

Önként jött hát Kalumah az úszó szigetre, s tudta, hogy itt majd találkozik ezzel az európai nővel, kinek jóságát nem feledte el? De honnan tudhatta ezt, s hogyan érthette el a minden szárazföldtől ekkora távolságra levő Viktória-szigetet? S végül, hogyan találhatta ki, hogy ez a jégmező, mely messze kóborol a szárazföldtől, Paulina Barnett asszonyt és minden társát viszi magával?

Hát ezek valóban megmagyarázhatatlan dolgok voltak.

- Él! Életben marad! - szólt most Madge, s kezével érintve ezt a szegény, gyötrött testet, érezte, mint tér vissza belé a meleg, s ezzel a mozduló élet.

- Szerencsétlen gyermek - suttogta szíve mélyéig megrendülten Paulina Barnett asszony -, és az én nevem, az én nevem van az ajkán, még halála percében is!

De most Kalumah kinyitotta szemét. Szempillái mögül riadtan, kábán, bizonytalanul tekintett a világba. Most egyszerre csak élettel telt meg a szegény szempár, mert Kalumah tekintete egy pillanatra Paulina Barnett asszonyon nyugodott. De ez a pillanat elég volt neki. A fiatal bennszülött nő felismerte a jóságos hölgyet, ismét a drága név lebbent el ajkáról, s lassan felemelt keze behullott Paulina Barnett asszony kezébe.

A két nő ápolása csakhamar életre keltette a fiatal eszkimó nőt, akinek végkimerültségét nem csupán a fáradtság, hanem az éhség is okozta. Paulina Barnett asszonynak elmondta Kalumah, hogy két nap óta semmit sem evett. Pár falat vadpecsenyétől és néhány korty konyaktól visszanyerte erejét, s egy óra múlva már képesnek érezte magát arra, hogy két barátnőjével útnak induljon az erőd felé.

De az alatt az egy óra alatt, míg Madge és Paulina Barnett asszony között üldögélt a homokban, Kalumah alig talált szavakat mélységes hálájának és szeretetének kifejezésére. Azután elbeszélte kalandjainak történetét. Nem! A fiatal eszkimó nő soha, egy percig sem felejtette el

a Reménység-erőd európai lakóit, és Paulina Barnett asszony képe mindig örök emlékként élt a lelkében. Nem! Amint majd meglátjuk, egyáltalán nem a vak véletlen vetette félholtan a Viktória-sziget partjára a leányt.

Íme, néhány szóban, amit Kalumah elmondott Paulina Barnett asszonynak:

Emlékszünk még a fiatal eszkimó nőnek az első látogatásakor tett ígéretére, hogy a következő évben, az enyhe évadban visszajön Reménység-erődbeli barátaihoz. Elmúlt a hosszú sarki éjszaka, eljött a május hónap, és Kalumah kötelességének érezte, hogy betartsa ígéretét. Elhagyta tehát az új-georgiai településeket, ahol áttelelt, és egyik sógora kíséretében elindult a Viktória-félsziget felé.

Hat héttel később, úgy június dereka táján érkezett a Bathurst-fokkal szomszédos Új-Bretagne területére. Világosan felismerte azokat a vulkanikus hegységeket, amelyeknek magaslatai a Liverpool-öblöt körülvették, és húsz mérfölddel távolabb megérkezett a Rozmárok öbléhez, ahol ő és az övéi oly gyakran vadászgattak a kétéltűekre.

De ezen az öblön túl, észak felé semmi! Egyenes vonalban, délkelet felé lankásodva futott a part. Sem Eszkimó-fok, sem Bathurst-fok, sehol!

Kalumah megértette, mi történt! Vagy az, hogy ez az azóta Viktória-szigetté vált terület elmerült a hullámokban, vagy az, hogy a tengeren úszva kóborol valahol.

Kalumah sirva fakadt, mikor látnia kellett, hogy nem akad azokra, akikhez oly messziről jött.

De a sógorát, az eszkimót egyébként egyáltalán nem lepte meg ez a katasztrófa. Valamiféle legenda, az észak-amerikai nomád törzsek közt elterjedt hagyomány azt állította, hogy ez a Bathurst-fok környéki terület több évezred óta volt a szárazföldhöz csatolva, de nem képezte részét, s hogy egy napon majd valami természeti erő leszakítja onnan. Ezért lepődtek meg annyira az eszkimók, mikor látták, hogy Hobson hadnagy éppen a Bathurst-fok alatt létesítette az új kereskedelmi ügynökségét. De az eszkimók sajnálatos zárkózottsága, amelyhez talán még az az érzés is hozzájárult, amely minden bennszülöttet elfog a hazáját bitorló idegennel szemben - azt eredményezte, hogy a mi eszkimóink minderről egy szót sem szóltak Hobson hadnagynak, akinek telepe akkor már készen állott. Kalumah meg mit sem hallott a hagyományról, amelyet egyébként semmi sem támaszt alá, s amely kétségkívül csak egyike a sarkvidéki világkeletkezési elmélet legendáinak; ez volt aztán az oka annak, hogy a Reménység-erőd lakóit nem figyelmeztették arra a veszélyre, amely az ezen a területen való letelepedésükkor fenyegeti őket.

Márpedig valószínű, hogy ha Jasper Hobson minderről értesítik az eszkimók, akkor, gyanús-nak találván ezt a földet, amelynek különös sajátosságai vannak, továbbhaladt volna, hogy új - ezúttal mozdíthatatlan talajú - területre akadjon, ahol aztán megvetheti a kereskedelmi ügynökség alapjait.

Amikor Kalumah észrevette, hogy a Bathurst-fok környéki terület eltűnt, egészen a Washburn-öblön túl folytatta felderítő útját, anélkül azonban, hogy bármi nyomára akadt volna azoknak, akiket keresett; végképp kétségbeesett, s immár nem tehetett mást, minthogy visszatér nyugatra, az orosz-amerikai halásztanyákra.

Június utolsó napjaiban tehát sógorával együtt elhagyta a Rozmárok öblét. A partmenti úton haladtak, és július végén, a hiábavaló út után visszaérkeztek az új-georgiai településekre.

Kalumah már nem remélte, hogy valaha is viszontlátja Paulina Barnett asszonyt és Reménység-erődbeli társait. Azt hitte, hogy valamennyiüket elnyelték a Jeges-tenger hullámai.

Mikor itt tartott elbeszélésében a fiatal eszkimó nő, könnyes arcát Paulina Barnett asszony felé fordította, és szeretetteljesen megszorította a kezét. Aztán hálaimát rebegett istenének, aki barátnője keze által mentette meg őt!

Mikor Kalumah hazaérkezett, családja körében újból a régi, megszokott életét folytatta. Övéivel a halásztanyán, csaknem a hetvenedik szélességi körnél, a Bathurst-foktól több mint hatszáz mérföldnyire fekvő Jégmező-fokon dolgozott.

Augusztus első felében semmi említésre méltó nem történt. A hónap végén tört ki az a borzalmas vihar, amely annyira nyugtalanította Jasper Hobson, és amely - úgy látszik - végigsöpört az egész Jeges-tengeren, sőt egészen a Bering-szoroson túl fekvő területeken is. A Jégmező-fokon is szörnyű erővel tombolt, ugyanúgy, mint a Viktória-szigeten. Ebben az időszakban az úszó sziget nem volt kétszáz mérföldnél távolabb a parttól, amint azt Jasper Hobson a sziget földrajzi fekvésének felvételénél meghatározta volt.

Amint Kalumah elbeszélését hallgatta, Paulina Barnett asszony - ki, mint tudjuk, teljesen tisztában volt a helyzettel - gondolatban gyorsan összeszedte azokat az összefüggéseket, melyek végre megadták számára a különös események kulcsát, és főként annak magyarázatát, hogyan érkezett a szigetre a fiatal bennszülött nő.

A vihar első napjaiban a Jégmező-fok eszkimói kunyhóikban kuporogtak. Ki sem mozdultak, halászatról meg szó sem lehetett. Mindamellett, az augusztus 31-ről szeptember 1-re virradó éjszakán Kalumah, valami különös előérzettől indítatva kimerészkedett a tengerpartra. Dacolva a körülötte sivító széllel és zuhogó esővel, haladt át a parton, nyugtalan tekintet vetve a háborgó tengerre, amely hegyláncnyi hullámokat vetett az éjszakában.

Valamivel éjfél után lehetett, amikor hirtelen úgy tűnt neki, hogy egy óriási tömeget lát maga előtt, amely az orkán nyomására a parttal párhuzamosan sodródik a tengeren. Ezeknek a nomád bennszülötteknek, akik hozzá vannak szokva a sarki tél hosszú, sötét éjszakáihoz, olyan éles a szemük, akár a sasnak, tehát Kalumaht sem csalhatta meg a szeme. Valami rengeteg nagy dolog úszott két mérföldnyire a parttól, márpedig ez a dolog sem bálna, sem hajó, sőt az évnek ebben a szakában még jéghegy sem lehetett.

Egyébként Kalumah még csak nem is gondolkodott. Mintha csak valami látomás menne végbe a lelkében. Szertelen felizgult agyában barátainak képe jelent meg. Most viszontlátta mindet, Paulina Barnett asszonyt, Madge-et, Hobson hadnagyot, a pici babát, akit annyira dédelgetett egykor a Reménység-erődben! Igen! Ők mennek itt, viszi őket a vihar, az úszó jégmezőn!

Kalumahnak pillanatnyi kétsége sem volt efelől, percig sem habozott. Azt gondolta, értesíteni kell ezeket a hajótörötteket - akik ezt talán nem is sejtik -, hogy közel a föld. Visszafutott a kunyhójába, hirtelen előkapta egyik, kenderkócból és gyantából készült fáklyáját, amit éjjel halászataiknál használnak az eszkimók, lánggra lobbantotta, és a Jégmező-fok csúcsánál lengette az égő fáklyát a parton.

Ez volt az a fény, amelyet Jasper Hobson és Long őrmester augusztus 31-ének éjszakáján megpillantott a sötétségben, mikor ott lapultak a Michel-fokon.

Mekkora volt a fiatal eszkimó nő boldog meglepetése, mikor meglátta a válaszul felvillant fényjelet, a fényőcsoportot, amelyet Hobson hadnagy felgyújtott, s amely rőt fényét egészen az amerikai partig vetette; a hadnagy nem is tudta, milyen közel van hozzá!

De a jelzőtűz nemsokára kialudt. Csak néhány percre csendesült le a szél, hogy újult erővel törjön ki a délkeletre fordult szörnyű vihar.

Kalumah megértette, hogy az ő „zsákmánya” - mert így nevezte - elcsúszik előle, hogy nem köt ki az úszó sziget! Saját szemével látta ezt a szigetet, észrevette, mint távolodik el az éjszakában, hogy a nyílt tengeren folyassa útját.

Rettenetes pillanatokot élt át ekkor a fiatal bennszülött nő. Azt gondolta, hogy értesítenie kellene barátait a helyzetükről, talán most még tehetnének valamit magukért, de minden órával távolabbra kerülnek a szárazföldről!...

Kalumah nem tévovázott. Kéznel volt a kajakja, ez a törékeny lélekvesztő, amelyben akárhányszor a vihar tombolása közepette is szembeszállt a Jeges-tenger dühével. Vízre taszította kajakját, derékövénél körülcsavarta magát a főkabór kabátjával, egy testet képezve így a csónakjával, és kezében evezőjével nekivágott a sötét tengernek.

Mikor idáig ért elbeszélésében, Paulina Barnett asszony forró szeretettel ölelte szívére a fiatal leányt, ezt a bátor gyermeket, s Madge sírva hallgatta.

Kalumah a háborgó hullámokon nyargalva úgy érezte, hogy inkább segíti a szélroham, mintsem hátráltatná, s kifelé ragadja, a nyílt tengerre. A felé a tömeg felé igyekezett, amelyet még homályosan látott a sötétségben. A hullámok át-átcsaptak a kajakon, de nem árthattak az elsüllyedhetetlen kis járműnek, amely szalmaszálként táncolt a hullámtarajokon. A kajak többször is felfordult, de egy evezőcsapás mindannyiszor visszafordította.

Végre, egyórai erőfeszítés után Kalumah most már tisztábban kivehette az úszó szigetet. Már szinte biztos volt benne, hogy célhoz ér, mert a sziget legfeljebb csak negyedmérföldnyire lehetett tőle.

Ekkor kiáltotta el magát az éjszakában, s ezt a kiáltását hallották meg mindketten, Jasper Hobson is meg Long őrmester is!

Ám ekkor Kalumah úgy érezte, hogy minden erőfeszítése ellenére is ellenállhatatlanul ragadja magával nyugatra a tengeráramlat, amelynek jobb „fogás” esett a kajakján, mint a Viktória-szigeten. Hiába próbált küzdeni azzal az egy szál evezővel! Könnyű lélekvesztője röpült, mint a nyíl. Most ismét kiáltozott, de ezt már senki sem hallhatta, mert ő már messze járt, és mikor a hajnal némi kis világosságot vetett a tájra, Új-Georgia földje, amelyet elhagyott volt, és a kóbor sziget, amelyet üldözött, már csak két elmosódott tömegnek látszott a láthatáron.

Azt hihetnénk, hogy most már a kétségbeesés fogta el a fiatal bennszülött nőt. De nem! Visszatérnie az amerikai szárazföldre, ez most már lehetetlen volt. Ellenszele volt, rettenetes szél, ugyanaz a szél, amely, maga előtt hajszolva a szigetet - egyébként a parti áramlatoktól is segítve -, másfél nap alatt kétszáz mérföldnyire a nyílt tengerre sodorta.

Kalumahnak csak egy menekvése volt: elérni a szigetet. Ugyanebben a tengeráramlatban maradni, ugyanezekben a vizeken, amelyek ellenállhatatlanul ragadják magukkal a szigetet!

Azonban ha bátorsága nem is, sajnos, ereje cserbenhagyta a szegény gyermeket; s nemsokára az éhség is gyötörni kezdte. A fáradtságtól, a teljes kimerültségtől ernyedtt kezében a vad hullámok játékszerévé tette a törékeny kajakot.

Órákig küszködött még, s úgy tűnt neki, mintha közeledne a szigethez, ahonnan őt látni sem lehetett, mert hiszen ő csak parányi pontocska volt a végtelen vízen. De harcolt, küzdött tovább, míg csak a két karja le nem lankadt, s vérhólyagos keze teljesen meg nem tagadta a szolgálatot! Küzdött mindvégig, de végül is elvesztette eszméletét, míg törékeny kajakját dióhéjként dobálták a szél korbácsolta hegyek!

De hát mi történt azután? Ezt már nem tudta elmondani Kalumah, minthogy elvesztette eszméletét. Vajon mennyi ideig hanyódkhatott így, vaktában, mint egy hajóroncs, a viharos tengeren? Nem tudja, csak arra emlékszik, egyszerre csak azt érezte, hogy gyenge kis kajakja hirtelen ütést kapott, s szétnyílt alatta.

Kalumah kilódult a kajakból, a friss, hideg víz magához térítette, s néhány perc múlva egy hullám félholtan vetette a homokpartra.

Mindez múlt éjjel történt, csaknem akkor, amikor éppen pitymallani kezdett, vagyis hajnali két-három óra tájban.

Attól az időtől kezdve tehát, amikor Kalumah a kajakjába ugrott, addig az ideig, amíg a csónakja elmerült, több mint hetven óra telt el!

Azonban a hullámokból megmenekült fiatal bennszülött nőnek fogalma sem volt arról, miféle partra vetette az orkán. Vissza vitte talán a szárazföldre? Vagy, ellenkezőleg, éppen arra a szigetre sodorta, amelyet oly vakmerően követett? Ezt remélte. Igen! Remélte ezt! Egyébként hiszen a szélnek is meg az áramlatnak is a nyílt tenger felé kellett őt vinnie, nem pedig a partra taszítania!

Ez a gondolat életet öntött belé. Feltápáskodott, és végképp összetörve, elindult a part mentén.

Anélkül, hogy sejtette volna, a fiatal bennszülött nő a gondviselés jóvoltából a Viktória-szigetnek arra a részére vetődött, amely azelőtt a Rozmárok öblének felső szögletét képezte. De nem ismerhette fel a hullámok szaggatta partrészletet ebben az állapotában, mert a földszoros leszakadása óta megváltozott.

Kalumah ment, mendegélt, de már nem bírta tovább, hát megállt, hogy megpihenve új bátorságra kapjon. Ott állt előtte a hosszú út. Minden mérföldön meg kellett kerülnie azokat a partrészeket, amelyeket már elöntött a tenger. Így vánszorgott, botladozva, el-elbukva, s ismét talpra kecmeregve érkezett annak a kis sarjerdőnek közelébe, amely még ma reggel Paulina Barnett asszonynak és Madge-nek pihenőhelyül szolgált. Tudjuk, hogy a két nő, az Eszkimó-fok felé tartva, ettől a sarjerdőtől nem messzire akadt Kalumah lábnyomaira a hóban. Innen aztán néhány lépésnyi távolságra rogyott össze utoljára.

Ettől a helytől kezdve, a fáradtságtól és éhségtől végképp elcsigázva, már csak négykézláb vánszorgott előre.

De most végtelen reménység költözött a fiatal bennszülött nő szívébe: a tengerparttól néhány lépésnyire végre felismerte azt az Eszkimófokot, amelynek lábánál tanyázott övéivel az elmúlt esztendőben. Azt is tudta, hogy ez nem lehet több, mint nyolc mérföldnyire az erődtől, úgyhogy csak azt az utat kell követnie, amelyet oly sokszor megtett, amikor a Reménység-erődben meglátogatta barátait.

Igen! Ez a gondolat öntött lelket belé. Mikor azonban végre odaért a tengerparthoz, már csöpp ereje sem maradt, lerogyott a hóra, és ismét elvesztette eszméletét. Paulina Barnett asszony nélkül vége lett volna!

- De én tudtam, drága asszonyom - fejezte be a leány -, hogy ön segítségemre jön, és hogy az ön keze által ment meg majd engem az én istenem!

A többit már tudjuk! Tudjuk, mily gondviselészerű ösztön vezérelte Paulina Barnett asszonyt és Madge-et, hogy éppen ezen a napon induljanak felderítő útra a tengerpart felé, s hogy mily végső előérzet indította Paulina Barnett asszonyt az Eszkimó-fok megtekintésére, miután a sarjerdőnél lepihentek, s mielőtt az erődbe visszatértek volna. Azt is tudjuk - amit Paulina

Barnett asszony mondott el a fiatal bennszülött nőnek -, hogyan tört le a partról a jégmező, s hogy mit csinált azután a jegesmedve.

Sőt Paulina Barnett asszony még mosolyogva hozzá is tette:

- Voltaképpen nem is én mentettelek meg téged, gyermekem, hanem az a jóra való vadállat! Őnélküle el lettél volna veszve, és ha valaha is eljönne a mi tájékunkra, a te megmentődiként tisztelnék a derék állatot!

Míg mindezt elbeszélte Kalumah, evett is, pihent is, simogatták is, ismét erőre kapott. Paulina Barnett asszony most már ajánlatosnak tartotta, hogy tüstént visszafelé induljanak az erődbe, mert már amúgy is túl hosszú ideig voltak távol. A fiatal eszkimó nő azonnal felállt, és már útra kész is volt.

Paulina Barnett asszony valóban sürgősnek tartotta, hogy közölje Jasper Hobsonnal a mai délelőtti eseményeit, s hogy elmondja neki, mi is történt hát azon a viharos éjszakán, mikor a bolyongó sziget az amerikai partokhoz közeledett.

Ám Paulina Barnett asszony mindenekelőtt lelkére kötötte Kalumahnak, hogy tartsa a legszigorúbb titokban mindezeket az eseményeket éppúgy, mint a sziget helyzetét. Mindnyájan azt hiszik majd róla, hogy természetes úton, a tengerparton jött idáig, mert meg akarta tartani a barátainak tett ígéretét, hogy az enyhe évadban majd meglátogatja őket. Már maga az ő megérkezése olyan természetű, amely megerősíti a kereskedelmi ügynökség lakóit abban a hitükben, hogy semmi változás sem ment végbe a Bathurst-fokon; már tudniillik abban az esetben, ha valamelyikük gyanakodnék ez irányban.

Három óra felé járt, mikor Paulina Barnett asszony, a karjára támaszkodó fiatal bennszülött nővel és a hűséges Madge-dzsel elindult vissza, kelet felé, és este öt óra előtt mindhárman megérkeztek a Reménység-erőd árokfolyosójához.

X. A KAMCSATKAI TENGÉRÁRAMLAT

Elképzelhetjük, mily meleg fogadtatásban részesítették a fiatal Kalumaht az erőd lakói. Számukra ez azt jelentette, hogy ismét felújult a megszakadt kapcsolatuk a világgal. Mac Napné, Raë-né és Joliffe-né elhalmozták kedveskedésükkel a fiatal leányt. Kalumah legelőbb is a kisbabát vette észre, odaszaladt hozzá, s csókjaival halmozta el.

A fiatal bennszülött nőt valóban mélységesen meghatotta európai barátainak vendégszeretete. Valóságos ünnepséget rendeztek a tiszteletére. Boldogok voltak, mikor meghallották, hogy az egész telet itt tölti a Reménység-erődben, mivel az évszak már túlságosan előrehaladott ahhoz, hogy módjában állhatna visszatérni az új-georgiai településekre.

De ha a Reménység-erőd lakói számára kellemes meglepetésként hatott a fiatal bennszülött nő érkezése, vajon mit gondolt Jasper Hobson, mikor Paulina Barnett asszony karján megpillantotta az érkező Kalumaht? Nem hitt a szemének. Hirtelen az a gondolat száguldott át az agyán villámsebesen, hogy a Viktória-sziget anélkül, hogy bárki is észrevette volna, és annak ellenére, hogy naponta meghatározták a földrajzi helyzetét, valahol kikötött a szárazföldön.

Paulina Barnett asszony kiolvasta Hobson hadnagy szeméből ezt a valószínűtlen feltevést, és tagadóan rázta a fejét.

Jasper Hobson ebből megértette, hogy a helyzetük mit sem változott, s most már azt várta, hogy Paulina Barnett asszony magyarázza meg neki, hogyan került ide Kalumah.

Kissé később Jasper Hobson Paulina asszonnyal együtt sétált a Bathurst-fok alatt, és a hadnagy mohó érdeklődéssel hallgatta Kalumah kalandjainak elbeszélését.

Így tehát Jasper Hobson valamennyi elképzelése igaznak bizonyult! A vihar idején az orkán északkelet felé vitte, és kivetette a tengeráramlatból az úszó szigetet! Azon az augusztus 30-ról 31-re virradó rémséges éjszakán a jégmező-sziget legalább egy mérföldnyire közelítette meg az amerikai szárazföldet! Az a fény, amelyet Jasper Hobson megpillantott, nem hajótól származott, az a kiáltás, amelyet meghallott, nem egy hajótörött segélyordítása volt! Ott volt a föld, egészen a közelükben, s ha a szél még csupán egy óra hosszat fúj abban az irányban, akkor a Viktória-sziget nekiütközött volna Orosz-Amerika partjának!

És akkor egyszerre csak, a sors végzetes akaratából megfordult a szél, és a partról visszataszította a szigetet a nyílt tengerre! Ismét az ellenállhatatlan tengeráramlat sodrába került, s azóta, oly szédületes sebességgel, amelynek semmi sem vethetett gátat, a dühöngő délkeleti szélről üzve érkezett a sziget eddig a veszélyes pontig, a két ellentétes tengeráramlat közé, amelyek mindegyike vesztét okozhatja, s azoknak a szerencsétleneknek is, akiket a hátán hordoz!

Paulina Barnett asszony és a hadnagy századszor is megvitatta ezeket a dolgokat. Azután azt kérdezte Jasper Hobson, hogy történtek-e jelentős területváltozások a Bathurst-fok és a Rozmárok öble között.

Paulina Barnett asszony előadta, hogy úgy látszik, némely helyütt a tengerpart süllyedt, s hogy most olyan területeket is ellepnek a hullámok, amelyeket ezelőtt nem értek el, mert ott magasabb volt a part. Az Eszkimó-fok menti eseményt is elbeszélte, és közölte a hadnaggal, hogy azon a partszakaszon jelentős törés ment végbe.

Hát bizony mindez nem volt valami megnyugtató. Nyilvánvaló volt, hogy a sziget alapját képező jégmező lassanként felolvad, mivelhogy a viszonylag melegebb víztömegek állandóan rágják az alsó felületét. Az, ami az Eszkimó-fokon történt, bármely percben megtörténhetik Bathurst-foknál is. A kereskedelmi ügynökség épületei az éj vagy a nap bármely órájában beleomolhatnak a tenger mélységeibe, és ennek a helyzetnek egyedüli orvossága a tél lenne, a minden szigorával beköszöntő tél, az a tél, amely egyre késik.

Másnap, szeptember 4-én Jasper Hobson megfigyelése arról tanúskodott, hogy a sziget helyzete előző este óta alig változott. A sziget mozdulatlanul helyezkedett el a két ellentétes tengeráramlat között, s mindent egybevetve, ezt lehetett most a lehető legkedvezőbb körülménynek tekinteni.

- Bárcsak a fagy itt zárna körül bennünket, bárcsak jéghegyek állnák utunkat - sóhajtott Jasper Hobson -, befagyna körülöttünk a tenger, biztosra venném a megmenekülésünket. Most mindössze kétszáz mérföldnyire vagyunk a parttól, ha nekivághatunk a szilárdra fagyott jégmezőknek, lehetővé válna, hogy elérjük akár Orosz-Amerika, akár pedig Ázsia partjait. Csak a tél, a tél jönne már, akármilyen lesz is, csak jönne minél hamarabb!

Ezenközben a hadnagy parancsai szerint befejezték az áttelelés utolsó előkészületeit. Gondoskodtak a háziállatok szükségletét képező takarmány behordásáról, hogy meglegyen az eleségük, bármily hosszúra húzódik is a sarki éjszaka. A kutyák egészségesek voltak, kissé el is híztak a nagy semmittevésben, de ezzel nem sokat törődtek, mert a szegény állatoknak rettenetes munkájuk lesz majd, ha el kell hagyni a Reménység-erődöt, hogy a jégmezőkön át ériék el a szárazföldet. Az volt tehát a fontos, hogy teljes életerőben tartsák a kutyákat. Nem sajnálták tőlük a véres húst, főként az erőd körül elejtett rénszarvasok húsát ették.

Ami pedig a szelíd rénszarvasokat illeti, azok éltek világukat! Az istállójuk kényelmesen volt berendezve, és rengeteg mohát takarítottak be számukra az erőd raktáraiba. A szarvastehenek bőven tejeltek Joliffe-né asszonynak, aki a napi étrend elkészítésénél számított is a tejre.

A káplár asszonykája újból elvetette a magvakat, amelyek oly szép termést hoztak a meleg évszakban. Még a havazás beállta előtt előkészítették a talajt a sóska, kalánfű és labradori tea alá. Ezeknek az értékes skorbutellenes növényeknek nem szabad hiányozni a telepen.

Ami a tűzifát illeti, azzal tetőig tele voltak a fűszekrények. Most aztán már jöhet akármilyen kemény, zord tél, akár a higany is belefagyhat a hőmérőbe, nem látnak szükséglet tűzifában, mint tavaly télen, amikor a ház minden bútort fel kellett tüzelniük. Mac Nap ácsmester és emberei megtették a szükséges intézkedéseket, és a bárka ácsolásánál felhalmozódott forgács is növelte a tüzelő mennyiségét.

Ez idő tájt már olyan prêmes állatokat is fogtak, amelyek felvették téli bundájukat; néhány nyusztot, nyércet, kékrókat s hermelint. Marbre és Sabine engedélyt kapott a hadnagytól, hogy csapdákat állíthassanak az övezet környékén. Jasper Hobson úgy vélte, nem szabad megvonnia tőlük ezt az engedélyt, mert akkor attól tarthatna, hogy felkelti emberei gyanakvását, nem lévén semmi komoly ürügye, hogy leállítsa az „ügynökség” prémáruval való ellátását. Ámbár jól tudta, hogy ez hiábavaló munka, és hogy ezeknek az értékes, senkinek sem ártó állatoknak pusztítása most már csak haszontalan kedvtelés. A húst azonban fel lehetett használni a kutyák etetésére, így nagy mennyiségű rénszarvashúst takaríthatnak meg.

Úgy készültek fel tehát a telelésre, mintha a Reménység-erőd szilárd talajon épült volna, és a közlegények buzgón dolgoztak, amit nem tettek volna, ha nem titkolják előttük, hogy milyen helyzetben vannak.

A következő napokban végzett rendkívül pontos földrajzi helymeghatározások semmi lényeges változást nem mutattak a Viktória-sziget helyzetében. Mikor Jasper Hobson látta, hogy a sziget mozdulatlan, ismét reménykedni kezdett. A tél előjelei ugyan nem mutatkoztak még a szervesetlen természetben, a hőmérséklet még mindig 49 Fahrenheit (+ 9 Celsius) fokon állt, de néhány, dél felé, enyhébb éghajlatú tájakra menekülő hattyút már látott. Más, jó települő madarak is, amelyek a hosszú tengeri átkelőutaktól sem riadtak vissza, szintén elhagyták lassanként a sziget partjait. Ezek a madarak tudták, hogy az amerikai szárazföld vagy az ázsiai kontinens, szelídebb éghajlatukkal, vendégszeretőbb tájaikkal, gazdag élelemforrásaikkal nincsenek messze, s hogy a szárnyuk elég erős ahhoz, hogy elvigye őket odáig. Több ilyen madarat elfogtak, és Paulina Barnett asszony tanácsát követve, a hadnagy viaszosvászonba burkolt cédulát erősített nyakukba; a cédulákon az úszó sziget mostani földrajzi helyzete s lakóinak névsora állott. Aztán elengedték a madarakat, s mikor felröppentek a levegőégbé, irigykedve néztek utánuk, amint dél felé szálltak.

Mondanunk sem kell, hogy ez a művelet titokban történt, s nem volt más tanúja, mint Paulina Barnett asszony, Madge, Kalumah, Jasper Hobson és Long őrmester.

A sziget négy lábú foglyai azonban nem vonulhattak délvidékre, mint ahogyan ezt minden télen tenni szokták. Ebben az évszakban, szeptember első napjaiban már a rénszarvasnak, sarki nyúlnek, sőt még a farkasnak is el kellett volna hagynia a Bathurst-fok környékét, hogy a Nagymedve-tó vagy a Rabszolga-tó tájára, vagyis a sarkkörtől jóval délebbre eső területekre meneküljenek. De most áthághatatlan akadályként állt előttük a tenger, s be kellett várniuk, míg itt a tél, s befagy a tenger, hogy szelídebb éghajlatú tájakra költözzenek. Ezek az állatok minden bizonnyal ösztönösen megkísérelték, hogy dél felé vándoroljanak, de mikor a tengerparton útjukat állta a víz, ismét csak ösztönüktől indítatva, visszatértek a Reménység-erőd környékére, az ember közelségébe, aki éppúgy a sziget foglya volt itt, mint ők maguk, a vadászok közelébe, akik pedig azelőtt a legfélelmetesebb ellenségeik voltak.

Szeptember 5-, 6-, 7-, 8- és 9-én a földrajzi helyzet felvétele után már semmi változást sem állapítottak meg a Viktória-sziget helyzetében. A sziget nem hagyta el a két tengeráramlat közti hatalmas örvénylést, egy helyben állt! Ha ez a *status quo*³⁸ még két, de legfeljebb három hétig tart, akkor a hadnagy bízhatott a megmenekülésükben.

Ám a balszerencse nem engedte még ki őket karmaiból, s elmondhatjuk, hogy még sok szörnyű, emberfeletti megpróbáltatás várt a Reménység-erőd lakóira!

És a szeptember 10-i földrajzi helyzetmeghatározásnál a hadnagy valóban megállapította, hogy a Viktória-sziget továbbhaladt. Ez az eleddig még lassú elmozdulás északi irányba ment végbe.

Jasper Hobson lesújtotta ez az esemény! A sziget végképp a kamcsatkai tengeráramlatba került! A Jeges-tenger legelhagyatottabb régiói felé úszott, oda, ahová nem jut el a kutató ember, oda, ahonnan nincs többé visszatérés! Hobson egyáltalán nem hallgatta el ezt az új veszélyt azok előtt, akik a helyzetük titkába be voltak avatva. Paulina Barnett asszony, Madge, Kalumah éppúgy, mint Long őrmester, bátran, megnyugvással viselték el ezt az új csapást.

- Lehet, hogy ismét megáll valahol a szigetünk - bizakodott Paulina Barnett asszony. - Vagy talán lelassul a sodródása! Ne veszítsük el a reményt!... és várjunk! Már nem messze a tél, mert hiszen elébe megyünk. Mindenképpen legyen meg az Isten akarata!

³⁸ *Status quo* = az eddigi állapot

- Barátaim - kérdezte Hobson hadnagy -, mi az önök véleménye, nem kellene most már figyelmeztetnünk bajtársainkat? Látják, milyen helyzetben vagyunk, s hogy minek nézünk elébe! Nem vállalunk-e vajon túl nagy felelősséget, ha titokban tartjuk az őket fenyegető veszélyeket?

- Én még várnék - válaszolta habozás nélkül Paulina Barnett asszony. - Addig, amíg csak a legcsekélyebb esélyünk is van, nem szabad kétségbeesésbe kergetni társainkat.

- Ez az én véleményem is - szolt közbe szerényen Long őrmester.

Jasper Hobson is így gondolkodott, hát örült, mikor látta, hogy társai is osztják ezt a véleményét.

Szeptember 11- és 12-én a sziget észak felé sodródása még határozottabb lett. A Viktória-sziget napi tizenkét-tizenhárom mérföldes sebességgel úszott. Vagyis tizenkét-tizenhárom mérföldes sebességgel távolodott a földtől, északnak tartva, és a kamcsatkai tengeráramlatnak ezen a magas északi szélességen igen világosan észrevehető éles kanyarulatát követte. Tehát nemsokára áthalad a hetvenedik szélességi körön, amely egykor a Bathurst-fokot, a szárazföldnek ezt az előreugró pontját átszelte, és amelyen túl aztán már semmiféle föld, kontinens vagy más nem terül el a sarkvidéknek ezen a részén.

Jasper Hobson naponta ellenőrizte a térképen a megállapított földrajzi fekvést, s így láthatta, mily menthetetlenül halad az úszó sziget a végpusztulás felé. Az egyetlen, legkevésbé kedvezőtlen esély az volt, hogy a tél elébe sietnek, amint Paulina Barnett asszony megjegyezte. Ha így haladnak észak felé, akkor hamarabb találkoznak a hideggel és az úszó jégtáblákkal, amelyek lassanként talán megnövelik és megszilárdítják a jégmezőt. De ha akkor remélhetnék is a Reménység-erőd lakói, hogy nem süllyednek a tenger fenekére, mily végtelen s járhatatlan utat kellene megtenniük ahhoz, hogy a sarkvidék legmagasabb pontjáról visszakerülhessenek? Ó, ha legalább az a bárka, legyen bár mégoly tökéletlen, már készen lenne, Hobson hadnagy percig sem habozna, s belerakná a telep egész személyzetét. De, az ácsmester minden igyekezete ellenére, a bárka még nem készült el, s még jó idő beletelik, míg összeácsolják, mivel Mac Napnek a lehető legnagyobb gondossággal kellett megépítenie ezt a vízi alkalmatosságot, amelyre húsz emberéletet akarnak bízni, s méghozzá igen veszélyes vizeken.

Szeptember 16-áig a Viktória-sziget hetvenöt-nyolcvan mérföldnyire északra került attól a ponttól, ahol a két áramlat, a Kamcsatka-áramlat s a Bering-tenger áramlata között néhány napra mozdulatlanul megrekedt. De most már mutatkozni kezdett a közeledő tél, gyakran s olykor sűrű pelyhekben hullott a hó. Lassacskán a hőmérő higanyszála is alászállott, ámbár még 44 Fahrenheit (+6-7 Celsius) fok volt az átlagos nappali hőmérséklet, de éjszakára 37 (zéró Celsius) fokra süllyedt. A nap rendkívül hosszú görbét írt le a láthatár alján. Délben már csak néhány foknyit emelkedett, és huszonnégy órából már tizenegy órára tűnt el.

Végre, a szeptember 17-ről 18-ra virradó éjjel a fagy első jelei mutatkoztak a tengeren. Ezek még csak egyes kis, zúzmarához hasonló jégkristályok voltak, s foltokat képeztek a kristálytisztá víz felszínén. Észre lehetett venni - miként ezt Scoresby, a hírneves hajós is megfigyelte -, hogy a zúzmara hatására nyomban csillapulnak a hullámok, miként az olajtól, amit a matrózok a vízre öntenek, hogy egy pillanatra lecsendesítsék a háborgó tengert. A kis jégtábláknak az a tulajdonsága, hogy egybetapadnak, s ez most is így történt volna, ha a víz csendes; de a hullámozás szétverte s elszakította egymástól őket, mielőtt még kissé nagyobb felületre állhattak volna össze.

Jasper Hobson feszült figyelemmel kísérte ezeknek az „újszülött” jégtábláknak megjelenését. A hadnagy tudta, elég lenne egy nap ahhoz, hogy az alsó részen vastagodó jégréteg elérje a két-három hüvelyknyi vastagságot, amely már elég ahhoz, hogy megbírja az ember súlyát. A

hadnagy úgy számított tehát, hogy a Viktória-sziget nemsokára megáll. De eleddig a nappal lerombolta, amit az éjszaka épített, és ha a sziget úszását éj idején lefékezte is néhány útját álló, erősebb jégtábla, a nap folyamán ezek az akadályok elolvadtak vagy összetöredeztek, s nem akadályozták többé útjában a szigetet, amelyet egy igen erős áramlat most nagyon gyorsan vitt előre.

Így aztán észak felé utazásuk meggyorsult anélkül, hogy bármit is tehettek volna.

Szeptember 21-én, a napéjegyenlőség idején, a nappal pontosan egyenlő volt az éjszakával, s ez időtől kezdve az éj órái, a nappal óráinak terhére, fokozatosan hosszabbodtak. Láthatólag közeledett a tél, de nem gyorsan, és nem a szokott szigorával. Ezen a napon a Viktória-sziget már csaknem egy teljes fokkal túlhaladt a hetvenedik szélességi körön, s most először vált érezhetővé, hogy a sziget elfordult egy negyedfordulattal, és az égtájak elhelyezkedése megváltozott.

Megérthetjük, hogy ez gondot okozott Hobson hadnagynak. Most már a természet maga fenyegetett azzal, hogy még a kevésbé éleslátásúak előtt is leleplezi azt a titkot, amelyet mind ez ideig megkísérelt megőrizni. Mert hiszen az elfordulás következtében megváltoztak a sziget kardinális pontjai. A Bathurst-fok most már nem észak, hanem kelet felé mutatott. A nap, a hold, a csillagok most már nem keltek s nyugodtak a láthatáron ugyanott, ahol azelőtt; így lehetetlennek látszott, hogy az olyan jó megfigyelők, mint Mac Nap, Raë, Marbre és a többi, ne vegyék észre ezeket a változásokat, amelyek mindent megmagyaráznának nekik.

De, Jasper Hobson nagy öröme, úgy látszott, hogy a derék katonák mit sem vettek észre. Az elfordulás a kardinális pontokhoz képest nem volt jelentékeny, és a ködös légkörben nemigen lehetett pontosan megfigyelni, mikor kelnek s nyugszanak az égitestek.

De mintha ez az elfordulás egyidejű lett volna valamiféle, még gyorsabb mozgással. Ettől a naptól kezdve a Viktória-sziget csaknem óránkénti egy mérföldnyi sebességgel sodródott. Még egyre észak felé haladt, minden szárazföldről távolodott. Jasper Hobson nem adta meg magát a kétségbeesésnek, mert nem tartozott azok közé, akik hamar kétségbeesnek, de elveszítettnek hitte magát, s a telet várta, sóvárogva, vagyis a hideget, mindenáron.

Végre még lejjebb süllyedt a hőmérséklet. Szeptember 23- és 24-én bőséges havazás állt be, a hó ellepte a hideg szilárdította jégtáblák felületét, s így hozzájárult a vastagodásukhoz. Lassanként összeállt s egyetlen végtelen sík lett a jégmező. Az úszó sziget még itt-ott át akart törni rajta, de a jégmező ellenállása óráról órára nőtt. Most már beállt a tenger végig, ameddig csak a szem elláthatott a láthatáron.

Szeptember 27-én a földrajzi helyzetet meghatározó megfigyelés azt bizonyította, hogy a Viktória-sziget tegnap este óta mozdulatlan foglya a mérhetetlen jégmezőnek! Mozdulatlanul áll a keleti hosszúság $177^{\circ} 22'$ és az északi szélesség $77^{\circ} 57'$ -énél - több mint hatszáz mérföldnyire minden szárazföldről!

XI. JASPER HOBSON KÖZÖL VALAMIT

Így állt a helyzet. A sziget, Long őrmester kifejezése szerint, „horgonyt vetett”, s most már állt, mint abban az időben, amikor még a földszoros által egy darabot képezett az amerikai szárazfölddel. De hatszáz mérföld választotta el minden lakott területtől, és ezt a hatszáz mérföldet szánokkal kellene megtenni, a befagyott tenger alkotta jégmezőn, a hideg halmozta jéghegyek közepette, s mindezt a sarki tél legzordabb hónapjaiban.

Rettenetes vállalkozás volt ez, de ennek ellenére habozás nélkül neki kellett vágni. Végre beköszöntött a tél, amely után Hobson hadnagy annyira sóvárgott, megállította a sziget végzetes, észak felé tartó haladását, s hatszáz mérföld hosszú hidat vert közte és a szomszédos szárazföldek között! Ki kellett hát használni ezeket az új esélyeket, és hazakerülni ezzel az egész, az északsarki régiókba veszett teleppel.

Miként ezt Hobson hadnagy barátai előtt kifejtette, nem lehetett várni jövő tavaszig, míg a jégzajlás megindul, vagyis még egyszer átadni magukat a Bering-tenger áramlatainak. Csak arról lehetett szó, hogy megvárják, míg teljesen beáll a tenger, ennek megtörténtét három-négy hétre becsülték. Hobson hadnagy úgy számított, hogy gyakran végez majd felderítő utakat a szigetet körülzáró jégmezőn, hogy megállapíthassa, elég erős-e már a jég, elég könnyen csúszik-e rajta a szán, valamint azt, hogy melyik a jobb út, az, amelyik az ázsiai partok felé, vagy pedig az, amelyik az amerikai szárazföld felé vezet.

- Magától értetődik - tette hozzá Jasper Hobson, miután mindezt megbeszélte Paulina Barnett asszonnyal és Long őrmesterrel -, magától értetődik, hogy sokkal szívesebben tartanánk Új-Georgia tájai felé, mint az ázsiai partokra, és ha esélyeink mindkét irányban egyformák, akkor inkább Orosz-Amerika felé indulunk.

- Akkor Kalumahnak majd nagy hasznát láthatjuk - jegyezte meg Paulina Barnett asszony -, mivel ő bennszülött, s tökéletesen ismeri Új-Georgia egész területét.

- Valóban nagy hasznunkra lesz a leány - mondta Hobson hadnagy -; az ő érkezését igazán a gondviselésnek köszönhetjük. Segítségével könnyen elérhetjük a Norton-tengeröbölnél fekvő Michel-erődöt, sőt még ettől délebbre akár Új-Arhangelszk városát is, ahol meg is várhatjuk a tavaszt.

- Szegény Reménység-erőd! - sóhajtott fel Paulina Barnett asszony - annyi fáradozás árán épült, oly szerencsésen létesítette ön, hadnagy úr! Megszakad a szívem, ha itt kell hagynunk, ezen a szigeten, e jégmezők közepette, talán áthághatatlan jéghegyeken túl! Igen!... Vérző szívvel hagyom majd itt, ha üt a végső búcsú órája!

- Nekem is éppoly keserves ez, mint önnek, asszonyom - válaszolta Hobson hadnagy -, s talán még keservesebb! Ez volt életem legjelentékenyebb műve! Minden gondolatomat, minden energiámat a Reménység-erőd létesítésére fordítottam, és örökké vigasztalan leszek, hogy kénytelen vagyok elhagyni! Meg aztán mit mond majd a Társaság, amely engem ezzel a feladattal megbízott, és amelynek én csak egy szerény ügynöke vagyok?

- A Társaság majd azt mondja, hadnagy úr - kiáltott fel lelkes élénkséggel Paulina Barnett asszony -, azt mondja majd a Társaság, hogy ön megtette kötelességét, hogy önt nem lehet felelőssé tenni a természet szeszélyeiért, amelyek mindig és mindenütt hatalmasabbak, mint az ember és az emberi szellem! A Társaság megérti, hogy ön nem láthatta előre azt, ami bekövetkezett, mert az túl van az emberi előrelátás határain! S végül azt is megtudja a

Társaság, hogy, hála az ön óvatosságának és erkölcsi erejének, az önre bízott emberek közül egyetlenegynek vesztét sem kell gyászolnia.

- Köszönöm - felelt a hadnagy, s megszorította Paulina Barnett asszony kezét -, köszönöm önnek ezeket a szíve diktálta szavakat, de én elég jó emberismerő vagyok, így hát elhiheti nekem, hogy többet ér a siker, mint a bukás. De végre is, bízzunk Isten kegyelmében!

Long őrmester gyorsan el akarta téríteni hadnagyát ezektől a szomorú gondolatoktól, a jelenlegi körülményekre terelte a beszélgetést; a közeli indulás előkészületeit hozta szóba, s végül megkérdezte, hogy közölni szándékszik-e végre társaikkal a Viktória-sziget igazi helyzetét.

- Várjunk még - felelte Jasper Hobson -, hallgatásunkkal már eddig is sok nyugtalankodástól mentettük meg ezeket a szegény embereket, várjuk be, míg véglegesen döntünk az indulás időpontjáról, akkor aztán közöljük velük az egész való igazságát!

Miután ebben megegyeztek, a következő hetekben tovább folyt a szokott napi munka az erődben.

Milyen is volt most egy éve a Reménység-erőd akkor boldog és megelégedett lakóinak helyzete? Most egy éve idejében mutatkoztak a téli évad jelei. Az apró jégtablák már ott úszkáltak a part közelében. Előbb a lagúna fagyott be, mert annak csendesebb volt a vize, mint a tengeré, s éjszakánként fagyponthoz alatti 3-4 fokra süllyedt. Jasper Hobson kezdte téli gúnyájukba, prémbundába, gyapjú alsóneműbe öltöztetni az embereit. A lakóház belsejében felállították a kondenzátorokat. Megtisztogatták a légtartályokat és a szellőztető szivattyúkat. Csapdákat raktak a paliszádövezet körül, a Bathurst-fok környékén, és Sabina meg Marbre örvendhettek a vadászsikereiknek. Végül pedig befejezték azokat a munkálatokat, amelyek célja az volt, hogy lakályosabbá tegyék a főépületet.

Ez idén ugyanígy jártak el ezek a derék emberek. Jóllehet a Reménység-erőd most mintegy két fokkal volt északabbra, mint a múlt esztendő telének kezdetén, úgy látszott, hogy ez nem okoz lényeges változást a sziget átlagos hőmérsékletében. Mert hiszen a hetvenedik és a hetvenkettedik szélességi kör közti távolság nem elég jelentékeny ahhoz, hogy lényegesen befolyásolhatná az átlagos hőmérsékletet. Sőt inkább azt észlelték, hogy most kevésbé szigorú a hideg, mint amilyen a tavalyi tél kezdetén volt. De még valószínűbb, hogy ezt a telet csak azért érezték elviselhetőbbnek, mert már hozzáedződtek ehhez az éghajlathoz.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a kedvezőtlen évszak nem jelentkezett szokott szigorával. Nedves idők jártak, a légkör állandóan tele párával, s ebből hol eső lett, hol meg hó. De annyi biztos, nem volt elég hideg ahhoz, hogy Hobson hadnagy meg legyen elégedve.

Igaz, hogy a tenger befagyott a sziget körül, de nem egyenletesen, s nem folytatólagosan. A terjedelmes sötét foltok, amelyek elszórtan láthatók voltak az újonnan keletkező jégmezőn, arra vallottak, hogy a jégtablákat még nem fagyasztotta egybe a hideg. Csaknem szüntelenül hallatszott a recsegés-ropogás; a még csak lazán egybefagyott darabokból álló jégmező töredezésének hangja volt ez; az eső felolvasztotta a jég felső rétegét. Még nem volt észrevehető az óriási nyomás, amely rendszerint akkor áll elő, ha a hirtelen beköszöntött hideg hatására gyorsan megindul a jegesedés folyamata, és a jégtablák egymásra torlódnak. Jéghegyek, sőt még hummockok is ritkán voltak láthatók, s jég tömbök sem emelkedtek még a láthatáron.

- Ez a tél kedvére lenne - hajtogatta egyre Long őrmester - az északnyugati átjáró kutatóinak, vagy az Északi-sark felfedezőinek, de bizony egyáltalán nem kedvez a mi terveinknek, s egyenest árt a hazatérési lehetőségeinknek!

Így ment ez az egész október folyamán, és Jasper Hobson megállapította, hogy az átlagos hőmérséklet nemigen haladja meg a 37 Fahrenheit (+3 Celsius) fokot. Márpedig tudjuk, hogy a fagypont alatti 7-8 fokos, több napig tartó hideg kell ahhoz, hogy a tenger befagyjon.

Egyébként egy körülmény - amely sem Paulina Barnett asszony, sem pedig Hobson hadnagy figyelmét nem kerülte el - azt bizonyította, hogy a jégmező egyelőre még semmi esetre sem járható.

Ugyanis az állatok, amelyek szintén a sziget foglyai voltak, a prémes vadak, rénszarvasok, farkasok stb. kétségtelenül alacsonyabb szélességi fokon fekvő területekre menekültek volna, ha a menekvés lehetséges, vagyis ha a befagyott tenger biztonságos utat nyit előttük. Márpedig ezek az állatok még mindig nagy számban ögyelegtek az erőd körül, s egyre inkább keresték az ember szomszédságát. Sőt még a farkasok is lőtávolban közelítették meg az erődövezetet, miközben üldözték s felfalták a nyusztot meg a sarki nyulat; ezek képezték egyetlen táplálékukat. A kiéhezett rénszarvasok most már sehol sem akadtak legelni való mohára, sem fűre, s csapatostul keresték fel a Bathurst-fok környékét. Egy jegesmedve - kétségtelenül az, amelynek Paulina Barnett asszony és Kalumah még nem róta le a hála adóját - gyakran barangolt a szálerdő fái között, a lagúna partjain. Nos, ha ezek a különféle állatok - főként a kérődzők, amelyek kizárólag növényi eledellel táplálkoztak - még most, október hónapban is a Viktória-szigeten tartózkodtak, akkor ez azt jelentette, tudták, hogy nem tudnak elmenekülni.

Már említettük, hogy az átlagos hőmérséklet a fagyponton állt. Márpedig Jasper Hobson megnézte a naplóját, s abból azt látta, hogy tavaly télen, ugyancsak október hónapban a hőmérő nulla alatti 20 Fahrenheit (-10 Celsius) fokot mutatott. Micsoda különbség! Mily szeszélyesen oszlik is meg a hőmérséklet ezeken a sarki tájakon!

Telelőink tehát mit sem szenvedtek a hidegtől, s egyáltalában nem kényszerültek szobafogságra. Azonban nagy volt a légkör páratartalma, gyakran esett a havas eső, és a légsúlymérő állandó süllyedése is azt mutatta, hogy a légkör tele van nedvességgel.

Ebben az október hónapban Jasper Hobson és Long őrmester több kirándulást tett, hogy a szigetet körülölelő jégmező állapotát felderíthessék. Egyik nap a Michel-fokra, máskor meg az egykori Rozmárok öblének szegletére rándultak ki, mert szerették volna tudni, járható-e már az út, akár az amerikai szárazföld, akár pedig az ázsiai kontinens felé, hogy az indulás időpontját kitűzhessék.

Nos hát a jégmező felülete víztócsákkal volt borítva, s néhol szinte lyuggatva volt szakadékokkal, úgyhogy ezek feltétlenül megakadályozták volna a szánok haladását. Még csak az sem látszott lehetségesnek, hogy akár egyetlen utas is gyalog vághatna neki ennek a pusztaságnak, amelynek legalább akkora része folyékony, mint amekkora szilárd. Jégcsúcsok, prizmák, soklapú jégalakzatok meredeztek mindenütt a jégmező felületén, mint valami cseppképződmények, ami azt bizonyította, hogy rendszertelen és nem elég kemény a hideg, no meg hogy a hőmérséklet ingadozik. Az egész inkább hasonlított gleccserre, mintsem jégmezőre, ami rendkívül kínossá tette volna az előrejutást, még abban az esetben is, ha az út járható.

Hobson hadnagy és Long őrmester, kimerészkedve a jégmezőre, egy-két mérföldet gyalogoltak ugyan déli irányban, de végtelenül keservesen s rendkívül lassan jutottak előre. Belátták tehát, hogy várni kell, s mélységesen csalódva tértek vissza a Reménység-erődbe.

November első napjai is beköszöntöttek. Kissé hidegebbre vált az idő, de csupán néhány fokkal süllyedt a hőmérséklet. Ez nem volt elég. Nedves ködgomolyok burkolták be a Viktória-szigetet. Egész nap lámpát kellett égetni a termekben, holott éppen a világítással kellett volna takarékoskodni. Ugyanis most már valóban gyengén álltak világítóolaj dolgában, mivel egyrészt Craventy kapitány konvoja nem szállított pótlást az erődnek, másrészt pedig a rozmar-

vadászat lehetetlenné vált, mivel ezek a kételtűek nem látogatták többé az úszó szigetet. Ha tehát a telelés ilyen körülmények között megy végbe, akkor az erőd lakói nemsokára már állati zsiradék vagy fenyőgyanta használatára szorulnak.

Ebben az időszakban már igen rövidek voltak a nappalok, s a nap már csak sápadt korong formájában jelent meg az égen, se melege, se fénye, s mindössze néhány óra hosszat mutatkozott a láthatáron. Úgy bizony! Itt volt a tél, ködével, esőzésével, havazásával, ami a tél tartozéka - csak a hideg hiányzott hozzá!

A november 11-e ünnepnapnak számított a Reménység-erődben, s ennek bizonyosságául Joliffé né asszony holmi „extra” étkeket is szolgáltat fel ebédre. Ugyanis ez a nap a kis Michel Mac Nap születésnapja volt; ezen a napon lett egyéves a gyerek. A kicsi makkegészséges volt, bájos csöppség, göndör, szőke hajával s kék szemével. Apjára hasonlított, az ácsmesterre, s a derék ember erre igen büszke volt. A lakoma végén ünnepélyesen megmérték a gyereket. Látni kellett volna, hogyan hadonászott a mérlegen, miközben gagyogó kis kiáltásokat hallatott! Egy dekával se nyomott kevesebbet harmincnégy fontnál, ezt szavamra mondom! Micsoda siker! Mily harsány hurrákiáltások fogadták ezt a remek súlygyarapodást, és mily szívből jövő gratulációkkal halmozták el a csöppség anyját s egyben nevelő dajkáját, a kitűnő Mac Napnét! Nemigen tudjuk, miért követelt magának Joliffe káplár oroszlánrészt ezekből a szerencsekívánatokból! Bizonyára mint táplálója, vagy mint a kisbaba „szárazdadája”. Az érdemes hadfi annyit cipelte, becézgette, ajnározta a gyereket, hogy úgy vélte, neki is van némi érdeme abban, hogy ekkora a csöppség „fajsúlya”.

Aznap, azaz november 12-én a nap nem jelent meg a láthatár fölött. Megkezdődött a hosszú sarki éjszaka, mégpedig kilenc nappal előbb, mint múlt télen, az amerikai szárazföldön, ami a kontinens és a Viktória-sziget mostani földrajzi szélessége közötti különbségre vezethető vissza.

Azonban a nap eltűnése semmiféle légköri változást nem hozott. A hőmérséklet ugyanolyan szeszélyes és bizonytalan volt, mint eddig. A hőmérő higanyszála egyik nap süllyedt, másnap emelkedett. Váltakozva, hol esett, hol meg havazott. Erőtlen szél fűjdogált, s a láthatár egyetlen pontján sem volt állhatatosnak mondható, olykor egyazon napon az iránytű valamennyi jelzését bejárta. Ez alatt az állandóan nedves éghajlat alatt attól lehetett félni, hogy skorbutos megbetegedéseket okoz telelőink táborában. Ha a megfelelő élelmezés hiányában fogytán volt is már a citromlé meg a mézpasztilla, de szerencsére legalább bőséges volt a sóska- és a kalánfűtermés, s Hobson hadnagy előírása szerint naponta mindenki megkapta belőlük a maga adagját.

Mindezek ellenére minden lehető meg kellett kísérelni, hogy elhagyhassák a Reménység-erődöt. A jelenlegi körülmények között talán legalább három hónapra volt szükségük ahhoz, hogy elérhessék a legközelebbi szárazföldet. Igen ám, csak hogy nem lehetett kitenni a vakmerőn útnak eredt expedíciót annak, hogy a jégzajlás bekeríti, mielőtt biztos földre jutna. Tehát - ha ugyan egyáltalán neki akarnak vágni - november vége felé feltétlenül útra kell kelniük.

Márpedig ahhoz kétség sem fért, hogy neki kell vágni. De ez az utazás még szigorú tél esetén is - amikor a jégmező minden részét egy darabbá kovácsolja a kemény fagy - sok nehézséggel járt volna, ilyen bizonytalan időben pedig egyenest istenkísértésnek számított.

November 13-án Jasper Hobson, Paulina Barnett asszony és Long őrmester összeültek, hogy kitűzzék az indulás napját. Az őrmester úgy vélekedett, hogy a lehető leghamarabb el kell hagyniuk a szigetet.

- Mert - okolta meg véleményét - minden lehetséges késleltető akadállyal számolnunk kell egy ilyen hatszáz mérföldes átkelőúton. Márpedig nekünk még március előtt el kell érünk a szárazföldre, mert különben azt kockáztatjuk, hogy megindul a jégzajlás, és kiteszük magunkat annak, hogy még rosszabb helyzetbe kerülünk, mint amilyenben most vagyunk, itt a szigetünkön.

- De vajon eléggé egyenletesen van-e már mindenütt befagyva a tenger ahhoz, hogy utat nyisson számunkra? - tette fel a kérdést Paulina Barnett asszony.

- Igen - válaszolta Long őrmester -, és napról napra vastagszik a jég. Ráadásul lassacskán még a légsúlymérő is emelkedik. Ez is azt jelzi, hogy hidegebbre fordul az idő. Amíg végzünk úti előkészületeinkkel - ez pedig eltart egy hétig -, úgy gondolom, vagy legalábbis azt remélem, hogy egészen biztosan hidegre fordul az idő.

- Nem számít! - mondta Hobson hadnagy - a tél rossznak ígérkezik, s valóban minden összeesküdött ellenünk! Láttunk már olykor furcsa teleket ezeken a tengereken, s akadtak olyan évek is, amikor a bálnavadászok egészen idáig elhajózhattak, ahol máskor még nyáron se találtak egyhüvelyknyi vizet a hajójuk alá. De bármint legyen is, abban én is egyetértek, hogy egyetlen napunk sincs vesztegetni való. Csak azt sajnálom, hogy ennek az éghajlatnak szokott hőmérséklete nem jön segítségünkre.

- Majd jön - szólalt meg bizakodva Paulina Barnett asszony. - Mindenesetre készen kell lennünk arra, hogy kihasználjuk a körülményeket. Mit gondol, hadnagy úr, legkésőbb mikor indulhatunk útnak?

- A legkésőbbi dátumnak november végét tartom - felelte Hobson hadnagy -, ha azonban egy héten belül, úgy e hó 20-a táján befejezzük úti előkészületeinket, és ha az út járható lesz, akkor én ezt igen szerencsés körülménynek tekintem, és azonnal elindulunk.

- Helyes - szólta Long őrmester. - Akkor tehát percnyi késedelem nélkül hozzá kell fogunk előkészületeinkhez.

- Ön tehát, hadnagy úr, most már ismerteti társainkkal való helyzetünket? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Igen, asszonyom. Itt az ideje, hogy beszéljek, mert itt az ideje, hogy cselekedjünk.

- És mikor akarja megmondani nekik mindazt, amiről még mit sem tudnak?

- Máris. Long őrmester - fordult most Jasper Hobson az altiszthez, aki nyomban katonás vigyázzba pattant -, gyűjtse össze minden emberét a nagyteremben, azzal, hogy közölnivalóm van számukra.

Long őrmester szalutált, előírással hátraarcot vágott, és határozott, kemény léptekkel elhagyta a szobát.

Paulina Barnett asszony és Hobson hadnagy néhány percre egyedül maradt. Egy szót sem szóltak.

Az őrmester kisvártatva visszatért, és jelentette Jasper Hobsonnak, hogy parancsát teljesítette.

Jasper Hobson és Paulina asszony most nyomban a nagyterembe siettek. A kereskedelmi ügynökség minden lakója, férfiak, nők, egybegyűlt most itt, a lámpák halvány fénykörében.

Jasper Hobson odajárult társai elé, s komor hangon ezeket mondta:

- Barátaim, mostanáig úgy véltem, kötelességem kímélni önöket a hiábavaló nyugtalankodástól, s titkolnom kell önök előtt azt a helyzetet, amelybe a Reménység-erődbeli telepünk került... A földrengés elszakított bennünket a szárazföldről... Ez a Bathurst-fok levált Amerika partjáról... A mi egykori félszigetünk most már csak egy jég alapzatú sziget, egy bolygó sziget...

Most Marbre odalépett Jasper Hobson elé, s nyugodt hangon ezt mondta:

- Mi tudtuk ezt, hadnagy úr!

XII. PRÓBA - SZERENCSE!

Tehát mindezt tudták ezek a derék emberek! És csupán azért színlelték, mintha mit sem tudnának, hogy ne nehezítsék meg a parancsnokuk amúgy is súlyos helyzetét, s azért végezték olyan odaadóan a teleléssel járó munkálatokat!

Jasper Hobson szemébe a meghatottság könnyei gyűltek. Nem is igyekezett rejteni megindultságát, csak elfogadta s baráti melegséggel megszorította Marbre feléje nyújtott kezét.

Igen, ezek a becsületes katonák mindent tudtak, mert Marbre mindenre rájött, mégpedig már jó ideje! A sós vízzel telt rénszarvaskelepce, az a szállítóosztág, amelyet az Összekötő-erődből vártak, s amely sosem érkezett meg, a naponta megismételt északi szélesség- és keleti hosszúságmérések, amelyekre a szárazföldön semmi szükség sem lett volna, és az az óvatosság, amellyel a hadnagy azért élt, nehogy valamelyikük észrevegye ezeket a földrajzi helyzetmegállapításokat, az állatok, amelyek nem menekültek a tél elől, s végül az utolsó napok égtáji változásai, mindezek együttesen azt eredményezték, hogy a Reménység-erőd lakói nagyon is tisztában voltak a helyzetükkel. Csupán Kalumah megérkezése maradt számukra talány, s azt kellett feltételezniük - ami egyébként igaz is volt -, hogy a vihar szeszélye vetette a sziget partjaira a fiatal eszkimó nőt.

Marbre, aki előtt először váltak világossá ezek a dolgok, közölte észrevételeit Mac Nap ácsmesterrel és Raë kováccsal. Mindhárman hidegvérrel néztek szembe a helyzettel, s egyetértettek abban, hogy nemcsak bajtársaikkal kell ezt közölniük, hanem a feleségükkel is. Aztán megfogadták, hogy parancsnokuk előtt úgy viselkednek, mintha a helyzetről mit sem tudnának, s éppoly vakon engedelmeskednek neki, mint azelőtt.

- Nagyon derék emberek önök, barátaim - fordult most hozzájuk Paulina Barnett asszony, akit mélységesen megindított ez a lelki finomság, ahogyan Marbre, a vadász, előadta magyarázatát -, s becsületes, bátor katonák!

- És a hadnagyunk mindig is számíthat ránk - felelte Mac Nap. - Ő megtette a kötelességét, hát mi is megteesszük a magunkét.

- Igen, kedves barátaim - szólt hozzájuk Jasper Hobson. - Isten nem hagy el minket, de nekünk is segítenünk kellőt abban, hogy megmenthessen bennünket!

Ezután Jasper Hobson elbeszélte társainak, mi minden is történt azóta, hogy a földrengés leszakította a földszorost, és szigetet formált a Bathurst-fok szárazföldi területeiből. Elmondta, miként sodorta az új szigetet tavasszal, a jégmentes tengeren több mint kétszáz mérföldnyire egy ismeretlen tengeráramlat, miként vitte az orkán a szárazföld látótávolába, majd ragadta augusztus 31-ének éjszakáján újból távolabbra, s végül azt is, hogyan sietett élete kockáztatásával európai barátai megmentésére a bátor Kalumah. Majd ismertette a szigeten bekövetkezett változásokat, azt is, hogy a sziget a melegebb vizeken olvadásnak indult, s hogy mennyire féltek attól, hogy akár a Csendes-óceánba, akár a Kamcsatka-tengeráramlatba sodródik szigetük. Közölte továbbá társaival, hogy az úszó sziget ez év szeptember 27-én megállott.

Jasper Hobson végül elővette a térképet, s pontosan megmutatta rajta, hol fekszik most a sziget, több mint hatszáz mérföldnyire a szárazföldtől.

Befejezésül előadta, hogy a helyzet rendkívül veszélyes, hogy a sziget feltétlenül szétmállik, mielőtt megindul a jégzajlás, s hogy mielőtt a bárkához folyamodnának - amely egyébként csak jövő nyáron lesz használható -, a telet kell kihasználniuk arra, hogy elérhessék az amerikai szárazföldet, a jégmezőn át.

- Hatszáz mérföldet kell megtennünk a dermesztő éjszakában. Ez kemény munka lesz, barátaim, de önök éppúgy megértik, mint jómagam, hogy nincs meghátrálás!

- Mihelyt hadnagy úr megadja a jelt az indulásra, mi követjük! - felelte Mac Nap.

Miután így mindenben egyetértettek, e naptól kezdve gyorsan végezték a veszélyes expedíció előkészületeit. Az emberek bátran szánták rá magukat arra, hogy ily körülmények között nekivágnak a hatszáz mérföldes útnak. A munkálatokat Long őrmester irányította, miközben Jasper Hobson, a két vadász és Paulina Barnett asszony gyakran mentek felderítő útra, hogy tisztában legyenek a jégmező állapotával. Legtöbbször Kalumah is velük tartott, és az ő gyakorlati tapasztalatokon alapuló véleményei nagy hasznára voltak a hadnagynak. Úgy döntöttek, hogy, hacsak valami közbe nem jön, november 20-án elindulnak; most már nem volt több vesztegetni való idejük.

Miként azt Jasper Hobson előre látta, szél kerekedett, kissé hidegebb lett az idő, a Fahrenheit-hőmérő higanyoszlopa 24 (zéró alatti 4,44 Celsius) fokra szállt alá. Havazás váltotta fel az előző napok esőzéseit, s a hópihék megkeményedtek a talajon. Még néhány ilyen hideg nap, és kifogástalan lesz a szánút. A Michel-fok előtt képződött öblöske vize részben már be is állt, s a hó is belepte, ám nem volt szabad megfélemleniük arról, hogy ezek a csendes vizek hamarabb fagynak be. Ezt mi sem bizonyította jobban, mint az, hogy a tenger vize nem volt ilyen kedvező állapotban.

Csaknem szüntelenül s meglehetősen erősen fűjt a szél. A víz hullámozása megakadályozta az egyenletes jégképződést, s a jégtáblák még nem álltak össze eléggé. Sok helyütt terjedelmes töcsák választották el egymástól a jégtáblákat, s így a jégmezőn való átkelést még csak meg sem lehetett kísérelni.

- Az idő most már határozottan hidegre fordult - mondta Paulina Barnett asszony a hadnagynak egy napon; ez a nap november 15-e volt, amikor is a sziget déli részéig folytatták felderítő útjukat. - Észrevehetően csökken a hőmérséklet, úgyhogy nemsokára mindenütt beáll a víz.

- Én is azt hiszem, asszonyom - válaszolta Jasper Hobson -, de sajnós, az a folyamat, ahogyan a fagyás végbemegy, sehogyan sem kedvez a mi terveinknek. A jégtáblák csekély terjedelműek, a szélük csupa dudor, ezek ott meredeznek az egész jégfelületen; ha csúsznak is valahogy a szánaink ezen a döcögős jégmezőn, rendkívül nehezen juthatnak előre.

- De hiszen ha nem tévedek, csupán néhány napi, sőt talán csak néhány óras havazás kell ahhoz, hogy vastag hóréteg tegye egyenletessé ezt az egész jégfelületet! - vetette ellen Paulina asszony.

- Minden bizonnyal így van, asszonyom - felelte a hadnagy -, de ha megindul a havazás, akkor ismét melegszik az idő, márpedig ha melegszik, akkor megint csak szétválnak a jégtáblák. Kutyaszorítóban vagyunk, asszonyom, minden ellenünk van.

- Nos hát akkor, hadnagy úr - mondta Paulina Barnett asszony -, be kell vallanunk, hogy mi borzasztó szerencsétlen flótások lennénk, ha ezen a helyen, ahol most időzünk, vagyis a Jeges-tenger kellős közepén, a sarki tél helyett enyhe telet kellene „elszenvednünk”.

- Hát ez már így van, asszonyom. Így bizony! Egyébként emlékezetébe idézem önnek, micso-da kutya hideg telet töltöttünk az amerikai szárazföldön. Márpedig gyakran megfigyelték, ritkán fordul elő, hogy két egyformán szigorú s hosszú tél kövesse egymást, és ezzel a Jeges-tenger bálnavadásza is tisztában vannak. Persze hogy akkor ez a balszerencse csúnya játéka lenne! Hideg tél, amikor úgy örülnénk az enyhe télnek, és enyhe tél, amikor kemény télre volna szükségünk! Be kell vallanunk, hogy eddig bizony nem jártunk szerencsével! És ha arra gondolok, hogy hatszáz mérföldet kell megtennünk asszonyokkal meg egy kisgyerekkel!...

És Jasper Hobson kinyújtotta kezét dél felé, s a szemük elé táruló végtelen, mérhetetlen, fehér, szeszélyes, csipkeszerűen szaggatott térségre mutatott. Szomorú látványt nyújtott ez az itt-ott befagyott tenger, meg-megdördült rajta a jég réteg, s olyan hangot adott, mint a gyászszertartás ágyúszava! A sötét láthatár fölé alig néhány foknyira emelkedő, nedves ködbe fűlt hold tompa fényt vetett a tájra. A félhomály, amelyhez valami sugártörésféle jelenség is járult, felnagyította a tárgyakat. Némely közepes nagyságú jéghegy is óriásira nőtt, s ezek néha apokaliptikus szörnyekre hasonlítottak. Zajos szárnycsapásokkal húztak el fölöttük a madarak, s az optikai csalódás³⁹ folytán a legkisebb is akkorának látszott, mint egy kondorkeselyű vagy egy szakállas saskeselyű. Néhol mintha végtelen, fekete alagút szája tátongana, amelybe még a legvakmerőbb ember sem merne behatolni. Majd hirtelen mozgalmassá vált a táj, mert az alapjukban vízmosta jéghegyek egyensúlyukat veszítve egymás után buktak fel, s a szüntelen ropogás siketítő lármáját félelmetes visszhangként verte vissza a jégmező. Úgy változott meg a szín a szemük előtt, mint valami tündérajáték díszlete! Mily rettenetes érzés is lehetett mindezt látniuk a szerencsétlen utasoknak, akik át akartak vágni ezen a jégmezőn!

Bármily erős lelkű és bátor volt is Paulina Barnett asszony, akaratlanul is rémület fogta el. A lelke is éppúgy megdermedt, mint a teste. Szerette volna behunyni a szemét, s bedugni a fülét, hogy semmit se lásson, semmit se halljon. Mikor a hold egy percre a vastag ködfüggöny mögé bújt, még gyászosabbnak látszott a sarki táj, s Paulina Barnett asszony lelki szemei előtt lejátszódott, hogyan vándorol majd férfiaknak s nőknek ez a karavánja a magánosságuknak e jeges országútján, az összedülő jéghegyek alatt, a sarki éjszaka mélységes sötétségében.

De Paulina Barnett asszony mégis erőt vett magán, s széttékitett. Hozzá akarta szoktatni szemét ehhez a látványhoz, megedzeni a lelkét a félelem ellen. Szétnézett tehát, s most egyszerre csak egy kiáltás szakadt ki kebléből, keze megszorította Hobson hadnagy kezét, s ujjával egy óriási bizonytalan alakú tömegre mutatott, amely tőlük alig százlépésnyire ott mozgolódott a félhomályban.

Ragyogó fehérségű, gigantikus nagyságú szörnyeteg volt, magassága az ötven lábat is meghaladta. Lassan haladt a szétszórt jégtáblákon, hatalmas ugrásokkal vetette magát egyikről a másikra, hadonászott óriási mancsaival, amelyekkel akár tíz vastag tölgyfa derekát is átérhette volna. Úgy látszott, hogy a szörny is járható utat keres a jégmezőn, hogy elmenekülhessen e gyászos szigetről. Látták, mint süllyednek súlya alatt a jégtáblák, s csak csetlő-botló mozdulatokkal volt képes visszanyerni egyensúlyát.

Így haladt előre a szörny a jégmezőn, vagy negyedmérföldnyire. Majd - bizonyára azért, mert sehol sem talált átjárót - visszafordult, s egyenest arrafelé indult a parton, ahol a hadnagy és Paulina Barnett asszony állt.

Most Jasper Hobson lekapta válláról fegyverét, s lövésre készen tartotta.

De alighogy célba vette az állatot, máris leeresztette a fegyvert, s halkán mondta társnőjének:

³⁹ A szem tévedése, káprázata

- Jegesmedve, asszonyom. Egy nagy medve, amelynek arányait rettentően felnagyítja a fénytörés.

Valóban jegesmedve volt a szörnyeteg, s Paulina Barnett asszony nyomban észrevette azt az optikai csalódást, amely ily csúf játékot űzött velük. Megkönnyebbülten lélegzett fel. De most eszébe jutott valami:

- Hiszen ez az én medvém! - kiáltott fel. - Az a szolgálatkész, „újfundlandi” mackó! S minden valószínűség szerint az egyetlen, mely a szigeten maradt! De vajon mit keres itt?

- Megkísérli, hogy eloldalogjon innét, asszonyom - válaszolta fejét csóválva Hobson hadnagy.
- Megpróbál elmenekülni erről az átkozott szigetről! De még nem sikerült neki, s most azt mutatja nekünk, hogy ha az ő számára nincs út, akkor a mi számunkra sincs.

Jasper Hobson nem tévedett. A rabbá lett medve megkísérelte elhagyni a szigetet, hogy elérhesse a szárazföldet, de mivel ez nem sikerült neki, visszatért a partra. Fejét lóbálva tompa dörmögéssel cammogott el, alig húszlépcsnyire a hadnagytól s társnőjétől. Vagy nem látta őket, vagy még csak nem is érdekmesítette őket pillantására, mert folytatta útját, súlyos léptekkel tartott a Michel-fok felé, s csakhamar eltűnt egy kis emelkedés mögött.

Aznap Hobson hadnagy és Paulina asszony szomorúan és szótlan csendben tértek vissza az erődbe.

Ezenközben olyan serényen folytak az erődben az indulás előkészületei, mintha már járható lett volna a jégmező. Semmit sem volt szabad elhanyagolniuk, ami az expedíció biztonságát szolgálta, mindent előre kellett látni, s nem csupán a várható nehézségekkel kellett számolni, hanem az emberi kutatással oly erélyesen szembeszegülő sarkvidék természeti szeszélyeivel is.

A kutyák szánfogatait különös gondossággal készítették elő. A kutyákat meg-meghajtották az erőd környékén, hogy a gyakorlat visszaadja a hosszú pihenéstől kissé elernyedte erőiket. Általában kielégítő állapotban voltak, s ha nem hajszojják túl őket, számíthatnak rájuk a hosszú úton.

A szánokat is a leggondosabb vizsgálatnak vetették alá. Tekintve, hogy a szánút a jégmezőn meglehetősen döcögős, a szánok kétségtelenül erős rázkódtatásoknak lesznek kitéve. Így hát fő alkatrészeit, a váz alsó részét a talpak felől felhajló darabját stb. meg kellett erősíteni. Ez a munka Mac Nap-re és embereire várt, s ők a lehető leglelkismeretesebben el is végezték.

Ezenkívül két terjedelmes szállítószánt is ácsoltak össze, az egyiket az élelem, a másikat pedig a szőrmeáruk szállítására szánták. Ezek elébe a szelíd rénszarvasokat akarták fogni, s ennek megfelelően állították is össze azokat. Azt meg kell adni, ugyebár, hogy a prémek most már csak amolyan luxusszállítmánynak számítottak, s talán nem is volt okos dolog vesződni velük. Bár Jasper Hobson a lehetőséghez képest szem előtt akarta tartani a Hudson-öböl Társaság érdekeit, de elhatározta, hogy veszni hagyja a prémeket, mihelyt szállításuk lehetetlenné teszi vagy akadályozza a karaván haladását. Egyébként ezzel semmit sem kockáztattak, mert ha a prémeket a kereskedelmi ügynökség raktáraiban hagyják, feltétlenül elveszettnek tekinthették.

Ami azonban az élelmet illeti, hát az más dolog. Az élelemnek bőségesnek s könnyen szállíthatónak kell lennie, mivel semmi esetre sem lehetett vadászszákmányra számítani. Mihelyt az út járható lesz, a húsnak való vad megelőzi őket, s délebbre eső tájakra vonul. Így tehát tartósított húsféléket, corned-beefet, nyúl pástétomot, szárított halat, kétszersültet - amellyel sajnos igen gyengén voltak ellátva - bőséges tartalékot sóskából és kalánfűből, pálinkát, borpárlatot forró italok készítésére stb. raktak egy külön fogatra. Jasper Hobson tüzelőt is szeretett volna magával vinni, mert hiszen a hatszáz mérföldes úton sehol sem

találnak fát, de még csak bokrot vagy mohát sem, és sem hajóroncsokra, sem a tenger partravetette hordalékfára nem számíhattak. De ez megengedhetetlen túlterhelést jelentett volna, hát le kellett róla mondani. Meleg ruházatban szerencsére nem volt hiány, és szükség esetén a prémszállítmányhoz is hozzá lehet majd nyúlni.

Ami Thomas Blacket illeti, ő ama szerencsétlensége óta teljesen visszavonult a világtól, kerülte társait, bezárkózott szobájába, sosem vett részt a hadnagy, az őrmester és Paulina asszony tanácskozásain, de végül mégiscsak megjelent, mikor véglegesen kitűzték az indulás időpontját. Ám akkor sem törődött semmivel, csak azzal a szánnal, amely majd őt, műszereit és jegyzeteit szállítja. Némán járt-kelt, egy hangot se lehetett kihúzni belőle. Mindent elfelejtett, még azt is, hogy ő tudós, s mióta a napfogyatkozás megfigyelésénél csatlakozott, mióta a hold protuberanciáit illető kérdés megoldása elsikkadt előle, semmi figyelmet sem fordított többé az olyan, a magas északi szélességek sajátosságait képező jelenségek szemlélésére, mint amilyen a sarki fény, a fényudvar, holdudvar stb.

Végül, az utolsó napokon valamennyien oly szorgalmasan, annyi buzgósággal dolgoztak, hogy november 18-án délelőtt már útra készen álltak.

Sajnos azonban a jégmező még mindig nem volt járható. Ha csökkent is kissé a hőmérséklet, nem volt még elég kemény a hideg ahhoz, hogy egyenletes jégpáncél borítsa a tengert. Az egyébként apró pihéjű hó sem esett egyenletesen és folyamatosan; Jasper Hobson, Marbre és Sabine a Michel-foktól egészen az egykori Rozmárok öble kiszögellésig naponta bejárták a sziget partjait. Sőt még a jégmezőre is kimerészkedtek, csaknem egy és fél mérföldnyi körzetben, s kénytelen-kelletlen észre kellett venniük, hogy mindenütt hasadékok, lékek, repedések tátonganak a jégfelületen. Nemcsak hogy a szánok, de még az egyes gyalogosok - akik pedig szabadon mozoghatnak - sem merészkedhettek rá erre a jégmezőre. Hobson hadnagy és két társa teljesen kimerülve érkezett haza ezekről a rövid expedíciókról, s nem is egyszer azt hitték, hogy ezeken az egyre változó utakon s a mozgó jégtáblák közepette sosem térhetnek vissza a Viktória-szigetre.

Valóban úgy látszott, mintha csak a természet fenekednék ezekre a szerencsétlen emberekre. November 18-án és 19-én a hőmérő higánya emelkedett, viszont a légsúlymérő süllyedt. A légkörben végbemenő eme változás nyilvánvalóan csak gyászos eredményre vezethetett. Ugyanakkor, amikor a hideg alábbhagyott, az égbolton párafelhők gyülekeztek. Minthogy a hőmérséklet 34 Fahrenheit (+1 Celsius) volt, nem hó esett, hanem eső, s úgy zuhogott, mintha dézsából öntenék. Ez a viszonylag meleg záporosó sok helyütt felolvasztotta a fehér hóréteget. Elképzelhetjük, milyen hatása volt az égi áldásnak: befejezte a jégmező szétesésének folyamatát. Most már aztán igazán azt lehetett hinni, hogy nemsokára megindul a jégzajlás. Olyan foltok jelentek meg a jégmezőn, mint amilyenek a közelgő olvadásnál szoktak mutatkozni. Hobson hadnagy ebben az ítéletidőben is naponta kijárt a sziget déli részébe, s egy napon kétségbeesetten tért haza.

November 20-án ismét csaknem olyan rendkívül heves vihar támadt, mint amilyen egy hónappal azelőtt tört rá a szigetre, s dühödten tombolt a Jeges-tenger e gyászos vidékén. Telelőinknek megint csak le kellett mondaniuk arról, hogy kitegyék lábukat a házból, és öt álló napig a Reménység-erőd foglyai voltak.

XIII. ÚT A BEFAGYOTT TENGEREN

Végre november 22-én kissé megjavult az idő. Néhány óra alatt hirtelen lecsendesült a vihar. Északi szél kerekedett, és a hőmérő több fokkal süllyedt. Néhány messzire repülő madár eltűnt. Most már talán végre remélni lehetett, hogy olyan lesz az idő, amilyenek ebben az évszakban ily magas északi szélességen lennie kell. Telelőink valóban sajnálták, hogy most nem olyan hideg az idő, mint amilyen tavaly télen volt, amikor is a Fahrenheit-hőmérő higanyszála zéró alatti 72 (fagypontra alatti 55 Celsius) fokra szállt alá.

Jasper Hobson elhatározta, hogy most már késedelem nélkül elhagyja a Viktória-szigetet, és 22-én délelőtt az egész kis kolónia kész volt arra, hogy elhagyja a Reménység-erődöt és a szigetet, amely most egybeolvadt az egész jégmezővel, jobban mondva egybefagyott vele, sőt ezáltal hatszáz mérföldes jégmezővel volt egybecsatolva az amerikai szárazfölddel.

Délelőtt fél tizenkettőkor, szürke, de csendes időben, amelyet a pompás északi fény a láthatártól a zenitig ragyogott be, Hobson hadnagy megadta a jelt az indulásra. A kutyákat a szánok elébe fogták. Három pár szelídített rénszarvas pedig a csomagszállító szánokat húzta, és csendben elindultak a Michel-fok felé, vagyis oda, ahol el kell hagyniuk a tulajdonképpeni szigetet, hogy a jégmezőn folytassák útjukat.

A karaván eleinte a dombot borító erdő szélét követte, a Barnett-foktól keletre; de amikor felértek a domb tetejére, valamennyien visszafordultak, hogy még egyszer utoljára láthassák a Bathurst-fokot, amit most elhagynak, hogy ide soha többé vissza ne térjenek. Az északi fény világánál kirajzolódott néhány hóba fült tetőgerinc és az erődövezet határát jelző két-három vonal. Itt-ott egy-egy alakatlan tömeg vált ki az összképből, némi füst, egy örökre kihunyó tűzhely utolsó lehelete, mindössze ennyi volt a Reménység-erőd, amely annyi munkába, annyi küzdelembe került, s most már mit sem ér!

- Isten veled! Szegény sarkvidéki házunk, isten veled! - kiáltotta Paulina Barnett asszony, s kezével végső búcsút intett felé.

És a többiek is, ezzel az utolsó emlékekkel szívükben, szomorúan, csendben indultak neki a hazafelé vezető útnak.

Egy óra múlva az osztag - miután megkerülte azt az öblöcskét, amely a tél enyhése miatt nem állhatott be - megérkezett a Michel-fokhoz. Eddig még nem volt nagyon nehéz az útjuk, mivel a Viktória-sziget földje aránylag egyenletes talajú volt. De egészen másként lesz ez majd a jégmezőn. Ugyanis az északi jéghegység szörnyű nyomásának alávetett jégmező minden bizonnyal tele van tűzdelve jéghegyekkel, hummockokkal, egész jéghegyláncokkal, amelyek között szüntelenül rendkívüli küszködéssel kell majd átvergődniük.

Aznap estig néhány mérföldet tettek meg a jégmezőn. Most aztán hálóléhről kellett gondoskodniuk. Úgy jártak el, ahogyan az eszkimók és az észak-amerikai indiánok: „snow-house”-okat, vagyis jégkunyhókat vágtak a jégtömbökbe. Most jó hasznát látták a hókéseiknek, ügyesen dolgoztak vele, úgyhogy este nyolc órára, a szárított húsból álló vacsora elkötése után az egykori kereskedelmi ügynökség egész személyzete benn kuporgott a jégkunyhókban, amelyek sokkal melegebbek, mintsem hihetnők.

De Paulina Barnett asszony, mielőtt álomra hunyta volna szemét, megkérdezte a hadnagyot, fel tudná-e becsülni, mennyi utat tehettek meg a Reménység-erődötől eddig az éji szállásig.

- Azt hiszem, tíz mérföldnél nemigen tettünk meg többet, asszonyom - felelte Jasper Hobson.

- Hatszázból tízet! - sóhajtott a útitársnője. - De hiszen ha így számolunk, akkor három hónapba is beletelik, amíg megteesszük azt az utat, amely az amerikai szárazföldről elválaszt bennünket!

- Három hónapba, de meglehet, hogy még többre is, asszonyom - válaszolt Jasper Hobson. - De hiába, ha egyszer nem haladhatunk gyorsabban. Most nem úgy utazunk, mint tavaly, azokon a jeges síkságokon ott, az Összekötő-erőd és a Bathurst-fok között, hanem egy alaktalan, a nyomás szerteúzta jégmezőn, ahol semerre sem nyílik könnyű út számunkra! Számolok is azzal, hogy kísérletünk folyamán nagy nehézségekkel találkozunk. Bárcsak valamennyivel megbirkózhatnánk! De mindenesetre nem az a fontos, hogy minél előbb érkezzünk meg, hanem az, hogy jó egészségben kerüljünk haza, és én boldog lennék, ha minden társunk „jelent” kiáltana a névsorolvasásnál, ha majd megérkezünk az Összekötő-erődbe. Ha az ég megadná, hogy három hónapon belül bármely pontján elérjük az amerikai partot, akkor hálaimát rebegetünk!

Az éjszaka eseménytelenül telt el, de Jasper Hobson sokáig hevert álmatlanul; valahogy úgy érezte, mintha ez a talaj, amelyen éjjeli szállásukat ütötték fel, remegne alattuk; ez a baljós remegés arra vallott, hogy a jégmező nem képez egyetlen, összefüggő területet. Nyilvánvalónak látszott előtte, hogy a végtelen jégmező egyes részei különváltak, bizonyára hatalmas hézagok tátonganak rajta, több helyütt is, márpedig ez rendkívül veszedelmes körülmény, mivel a dolgok ilyenén állása a szárazfölddel való minden összeköttetést bizonytalanná tett. Egyébként a hadnagy még indulásuk előtt igen jól megfigyelte, hogy sem a prémes állatok, sem a Viktória-sziget húsevő állatai nem hagyták el az erőd környékét, s ha ezek az állatok nem néztek kevésbé hideg éghajlatú tájak után télire a délebbre eső vidékeken, akkor ez azt jelenti, hogy olyan akadályok álltak volna útjukat, amelyeknek létezését ösztönükkel megérezték. Jasper Hobson bölcsen cselekedett akkor, amikor megkísérelte hazavinni a kis kolóniáját, s nekivágott a jégmezőnek. Kísérlet volt ez, próbálkozás a bekövetkezendő jégzajlás előtt, amely kísérlet akár megghiúsul, akár vissza kell fordulniuk, azzal, hogy elhagyta az erődöt, Jasper Hobson csak kötelességét teljesítette.

Másnap, november 23-án az osztag még tíz mérfölddel sem jutott előre kelet felé, mivel az út rendkívül nehezen volt járható. A jégmezőn rettenetes volt a felfordulás, sőt némely rétegen az is könnyen felismerhető volt, hogy több jégpad - kétségkívül a Jeges-tenger gigászi tölcserében meredő jéghegységek ellenállhatatlan nyomása következtében - egymásra torlódott. Innen eredt aztán a jégtáblák összeütközése, a jéghegyek felhalmozódása, úgyhogy az egész kép olyan volt, mintha valami erőtlen kéz ejtette volna őket erre a térségre, s zuhantukban szerteszóródtak volna.

Nyilvánvaló volt, hogy egy szánfogatokból álló karaván nem mehet át ezeken a jégtömbökön, s az is biztos, hogy ekkora akadályokon fejszével és hókéssel nem vághatták keresztül magukat. Néhol a jéghegyek a legkülönbözőbb alakzatúak voltak, s úgy torlódtak egymásra, mint egy teljesen összeomlott város. Több jéghegy három-négyszáz lábnyira is kiemelkedett a jégmező szintjéből, és csúcsukon óriási, bizonytalan egyensúlyban levő jégtömegek halmozódtak fel, úgyhogy csupán egy rázkódtatás, egy ütközés vagy akár csak valami légrezgés kellett ahhoz, hogy lavinaként zúduljanak a mélységbe.

Így tehát csak a legnagyobb elővigyázatossággal lehetett megkerülni a jéghegységeket. A hadnagy parancsot adott, hogy a veszélyes átjárókon egy hangos szót sem szabad szólani senkinek, sőt az ostorral sem szabad csördíteni, ha ösztökélni akarják a kutyaikat. Ez egyáltalán nem volt fölösleges óvatosság, mert a legcsekélyebb gondatlanság is súlyos katasztrófát idézhetett elő. Az akadályok megkerülésével s az átjárók keresgélésével azonban rengeteg időt vesztek, mindez fáradságos erőfeszítéssel járt, nemigen haladhattak abban az irányban,

amelyben akartak, tíz mérföldnyi kerülő utat is kellett tenniük, míg egy mérfölddel előbbre juthattak kelet felé. Mindamellet, eddig még mindenütt szilárd talaj volt a lábuk alatt.

De 24-én más akadályok álltak elébük, úgyhogy Jasper Hobson attól tartott, hogy ezekkel aztán már nem tudnak megbirkózni.

Ugyanis, amint átkeltek az első, a Viktória-szigettől mintegy tíz mérföldnyire fekvő jégtorlaszon, az osztag egy kevésbé hegyes-völgyes jégmezőn találta magát, amelynek különböző táblái nem voltak olyan nagy nyomásnak alávetve. Nyilvánvaló volt, hogy a tengeráramlat iránya folytán a torlasz nyomása nem hathatott ki eddig. Ám Jasper Hobson és társai útját nemsokára széles és mély, még be nem fagyott repedések vágták el. Viszonylag meleg idő volt, és a Fahrenheit-hőmérő mindössze 34 (+1,11 Celsius) fokon állt, márpedig a sós víz nehezebben fagy be, mint az édesvíz, következésképpen fagyponthoz alatti néhány fokos hideg kell ahhoz, hogy a tenger beálljon. Mindazok a jégtáblák, amelyekből a jéghegyek és jégmezők alakultak, magasabb szélességi fokon fekvő tájakról kerültek ide, s ugyanakkor egymás hidegéből „éltek”, hogy úgy mondjuk, saját hidegükből táplálkoztak; de a Sarki-tengernek ez a délebbre eső térsége nem fagyott be egyenletesen, s ráadásul még meleg eső is esett, ami ismét csak hozzájárult az olvadáshoz. Ezen a napon az osztag végképp megrekedt egy örvénylő vízzel és jégdarabokkal teli hasadék előtt; a repedés csak vagy száz láb széles volt ugyan, de hosszúsága bizonyára több mérföld lehetett.

Két óra hosszat haladtak a hasadék nyugati szélén, remélve, hogy a végére érnek, hogy aztán keleti irányban folytathassák útjukat, de hiába. Meg kellett állni. A hadnagy álljt vezényelt, és táborot ütöttek. Jasper Hobson Long őrmester kíséretében, a végeérhetetlen hasadékot vizsgál-gatta, még vagy negyedmérföldnyire ment előre, s elátkozták ezt az enyhe telet, amely annyi bajt hozott rájuk.

- Mégiscsak át kell jutnunk valahogy - mondta Long őrmester -, mert ezen a helyen semmiképp sem maradhatunk.

- Igen, át kell jutnunk - felelte Hobson hadnagy -, és át is jutunk, akár úgy, hogy feljebb tartunk, északra, akár úgy, hogy lekerülünk dél felé, mert hiszen nyilvánvaló, hogy végül is csak megkerüljük ezt a hasadékot. De ezután majd jön a többi, amit szintén meg kell kerülnünk; és ez mindig így lesz, talán több száz mérföldön keresztül, mindaddig, amíg ez a bizonytalan, nyomorult idő tart!

- Nos, hadnagy úr, akkor hát ezt kellene felderítenünk, mielőtt még folytatnánk utunkat - mondta az őrmester.

- Úgy van, Long őrmester, ezt kell tennünk - válaszolta határozottan Jasper Hobson -, különben azt kockáztatjuk, hogy így kerülgetve, kanyarogva megteszünk vagy öt-hatszáz mérföldet, és még csak a felén sem vagyunk túl annak a távolságnak, amely az amerikai parttól elválaszt bennünket. Igen! Mielőtt továbbhaladnánk, fel kell deríteni, milyen állapotban van a jégmező felülete, ezt én fogom elvégezni!

Ezután, se szó, se beszéd, Jasper Hobson levetkőzött, belevetette magát a jeges vízbe, s kitűnő úszó lévén, néhány erőteljes karcsapással már el is érte a hasadék túlsó oldalát, s a jéghegyek közepette eltűnt a sötétségben.

Néhány óra múlva Jasper Hobson teljesen kimerülve visszatért a táborba, ahova az őrmester már előbb visszament. A hadnagy félrevonta, s közölte vele, úgyszintén később Paulina Barnett asszonnyal is, hogy a jégmező járhatatlan.

- Talán egy ember egymagában, gyalogosan, szán nélkül, csomagok nélkül átkecmereghetne itt valahogy - mondta nekik -, de egy karaván nem juthat át! Kelet felé csupa hasadék, repedés a jégmező, s valóban több hasznát vehetnők itt a hajónak, mint a szánnak, hogy elérjük az amerikai szárazföldet!

- Nos hát ha egy ember megpróbálkozhat az átjutással, akkor egyikünknek meg kell kísérelnie, hogy segítséget hozzon.

- Gondoltam is rá, hogy elmegyek... - felelte Jasper Hobson.

- Ön, hadnagy úr?

Paulina Barnett és az őrmester egyszerre kiáltottak fel, és ez is tanúsította, mennyire váratlan volt és mennyire nem látszott helyénvalónak Jasper Hobson ajánlkozása. Még hogy ő maga, az expedíció vezetője távozzék! Elhagyni azokat, akiket őrá bízta; jóllehet a legnagyobb veszélyeket vállalva, s még ha az ő érdekükben is! Nem, ez lehetetlen! Most már Jasper Hobson maga sem tartott ki e terve mellett.

- Igen, barátaim - szólt most hozzájuk -, én megértem önöket, és meggondoltam a dolgot, nem hagyom el önöket. De az is hiábavaló lenne, ha önök közül bárki is meg akarná kísérelni az átjutást. Ez bizony nem sikerülne, összeroskadna útközben, elpusztulna, s később, amikor megindul a zajlás a jégmezőn, csak annak az örvénylő mélységnek sírjába szállna alá a teste, mely itt nyílik a lábunk alatt! Egyébként mit is végezhetne, ha - mondjuk - elérné is Új-Arhangelszket? Hogyan jöhetne segítségünkre? Hajót bérelne, hogy értünk jöjjön? Mondjuk. Ám az a hajó csak a jégzajlás után juthatna el ideig! Márpedig ki tudja, hová sodródott már a Viktória-sziget a jégzajlás után, a Jeges-tengerbe vagy pedig a Bering-tengerbe!

- Igen! Önnek igaza van, hadnagy úr - válaszolta Long őrmester. - Maradjunk mi csak együtt, és ha hajón akarjuk megkísérelni a menekülést, hát akkor erre még mindig ott van a Mac Nap bárkája, ott, a Bathurst-fokon, és arra legalább nem kell várnunk!

Paulina Barnett asszony hallgatta, s egy szót sem szólt. Ő is megértette, hogy - miután a jégmezőn nincs járható út - most már csak az ácsmester bárkájára számíthatnak, s bátran be kell várniuk a jégzajlás megindulását.

- Akkor hát, hadnagy úr - kérdezte -, mi a szándéka?

- Visszatérünk a Viktória-szigetre.

- Hát akkor gyerünk, és az ég óvjon bennünket!

Most összehívták a kolónia egész személyzetét, és közölték az emberekkel, hogy vissza akarnak fordulni.

Hobson hadnagynak ez a közlése első pillanatban rossz benyomást keltett. Ezek a szegény emberek már annyira számítottak arra, hogy a jégmezőkön át mihamarabb hazatérhetnek, hogy csalódásukat most csaknem kétségbeesés váltotta fel. De máris döntöttek, és kijelentették, hogy készek engedelmeskedni.

Jasper Hobson most kifejtette előttük, milyen eredménnyel járt az iménti felderítő útja. Közölte velük, hogy kelet felé olyan akadályok tornyosulnak, amelyeken a karaván egész szállítmányával teljes fizikai lehetetlenség átjutni; márpedig egy előreláthatóan hónapokig tartó utazásnál mindegyik feltétlenül szükségük van.

- Most mi az amerikai parttól teljesen el vagyunk vágva - tette hozzá -, és ha tovább folytatjuk rendkívül küzdelmes utunkat kelet felé, akkor ráadásul még azt is kockáztatjuk, hogy nem leszünk képesek többé visszatalálni utolsó, egyedüli mentsvárunkba, a szigetünkre. Márpedig

ha a jégzajlás itt talál bennünket a jégmezőn, el vagyunk veszve. Én egyáltalán nem rejtettem véka alá önök előtt az igazat, barátaim, de súlyosabbnak sem festettem. Tudom, hogy kemény emberekhez szólok, olyanokhoz, akik jól tudják, hogy én nem vagyok az az ember, aki egyhamar meghátrál. Ismétlem tehát önök előtt: lehetetlenség az, amire vállalkoztunk!

A katonák tökéletesen megbíztak parancsnokukban, jól ismerték erélyét, bátorságát, s ha ő egyszer azt mondja, hogy nincs kiút, akkor itt valóban lehetetlen az átjutás.

Úgy határoztak tehát, hogy másnap visszatérnek a Reménységerődbe. Hát ez bizony nagyon szomorú volt. Förtelmes idő volt. Szélförgeteg süvöltött végig a jéglapály fölött. A zápor úgy zuhogott, mintha öntötték volna. Elképzelhetjük, milyen nehézségek árán tájékozódtak utasaink a sötétség közepette, a jéghegyek útvesztőjében! Nem kevesebb, mint négy nap és négy éjjel kellett hozzá, míg az osztag megtette azt a csekély távolságot, amely őket a szigettől elválasztotta. Több szánfogatot mindenestül elnyeltek a hasadékok. De Hobson hadnagy boldog volt, hogy - hála elővigyázatosságának és odaadásának - társai közül egyetlenegy sem esett áldozatul. De micsoda küszködés, mily veszélyek elé néztek, milyen jövő várt ezekre a szerencsétlenekre, akiknek újra ezen a vándorló szigeten kell áttelelniük.

XIV. A TÉLI HÓNAPOK

Hobson hadnagy és társai, rettenetes küzdelmek után, csak 28-án érkeztek vissza a Reménység-erődbe. Most már csakis a bárkára számíthattak, de ez csak hat hónap múlva lesz használható, vagyis akkor, amikor a tenger megszabadul a jégtől.

Most hát megkezdődött a telelés. A szánokról mindent leraktak, az élelemkészletek az éléskamrába kerültek, a ruhaféle, a fegyverek, szerszámok és prémek a raktárakba. A kutyák újra elfoglalták „dog-house”-aikat s a házi rénszarvasok istállójukat.

Thomas Blacknek is a visszaköltözéssel kellett bajlódnia, s micsoda kétségbeeséssel végezte azt! A boldogtalan csillagász visszavitte műszereit, könyveit, jegyzetfüzeteit a szobájába, s most még ingerültebben kárhoztatta „a végzetet, amely ily csúful fordult ellene”; most is éppoly közömbös maradt minden iránt, ami az erődben történik, mint azelőtt.

Egy nap elég volt ahhoz, hogy újra berendezkedjenek, és megkezdődött megszokott, oly kevés változatosságot nyújtó életük, amelyet oly borzasztóan egyhangúnak éreznének a nagyvárosok lakói. Varrogatás, a ruházat javítgatása, sőt még a prémáru karbantartása is, amelynek legértékesebb darabjait talán meg lehet még valaha menteni; azután az időjárás megfigyelése, a jégmező vizsgálgatása, s végül az olvasás. Ezek voltak a napi elfoglaltságok és szórakozások. Paulina Barnett asszony mindenütt elől járt, s minden dologban észrevehető volt a befolyása. Ha olykor némi nézeteltérés támadt a katonák között, akiket néha türelmetlenné tett az idegeskedés és a bizonytalan jövő fölötti nyugtalankodás, jóságos szavai egykettőre elsimítottak minden viszályt. A híres utazónő valósággal uralkodója volt ennek a kis világnak, de csakis a köz javára élt e hatalmával.

Kalumah egyre jobban ragaszkodott hozzá. Egyébként a fiatal, szelíd és szolgálatkész eszkimó nő közszeretnek örvendett. Paulina Barnett asszony magára vállalta a leány oktatását, mégpedig sikerrel, mert tanítványa valóban okos és tudnivágyó leány volt. Tovább képezte angol nyelvi tanulmányaiban, s megtanította írni, olvasni. Ezekben a tantárgyakban Kalumahnak egyébként akár tíz tanítómestere is akadt volna, akik szinte hajba kaptak azon, melyiknek jut az a szerencse, hogy a leányt képezhesse; ugyanis ezek a katonák Angliában vagy az angol gyarmatokon nevelkedtek, s egy sem akadt köztük, aki ne tudna írni, olvasni és számolni.

A hajó építését erősen szorgalmazták, úgyhogy még a hónap vége előtt készen kellett lennie a burkolásnak és a fedélzetnek. Ebben a teljes sötétségben Mac Nap és emberei gyantafáklyák fényénél serényen munkálkodtak, mialatt a többiek a kereskedelmi ügynökség raktáraiban a hajócska felcsarnakolásával foglalatostkodtak. Az évad, ámbár már jócskán előrehaladt a tél, még mindig bizonytalan maradt. Ha olykor be is állt a kemény hideg, nem tartott soká, amit nyilvánvalóan az állandó nyugati széljárásnak kellett tulajdonítani.

Az egész december hónap ilyen körülmények között telt el: váltakozó esőzés és havazás, zéró alatti 26 és 34 Fahrenheit (zéró alatti 3,33 és zéró fölötti 1,111 Celsius) fok között ingadozó hőmérséklet. Nem sok tüzelő fogyott, jóllehet bővelkedtek benne, s így semmi okuk sem volt, hogy takarékoskodjanak vele. Ám sajnos nem így állt a dolog a világítóolajjal. Félő volt, hogy elfogy az olajuk, és Jasper Hobsonnak úgy kellett határoznia, hogy csak a nap néhány órájára gyújtanak lámpát. Megkíséreltek rénszarvasfaggyút használni a ház világítására, de ennek a zsiradéknak olyan kibírhatatlanul ocsmány szaga volt, hogy akkor már inkább szívesebben üldögéltek a sötétségben. Ilyenkor minden munka abbamaradt, s bizony, az ilyen órák végtelen hosszúnak tündek.

Néhány sarki fény és két-három holdudvar többször is megjelent telihold idején a láthatár fölött. Thomas Blacknek ilyenkor alkalma nyílt aprólékos gondossággal megfigyelni ezeket a tűneményeket, pontos számadatokat nyert erősségük fokáról, színeződésükről, a légkör elektromos állapotával való összefüggésükről, a mágnesűre gyakorolt hatásukról stb. De a csillagász még csak el sem hagyta szobáját! Teljesen zárkózott, magának való ember volt.

December 30-án a hold világánál láthatóvá vált, hogy a Viktória-szigettől északra és keletre jéghegyek sora zárja el félkörben a láthatárt. Ez volt az a jégtorlasz, amelynek jégtömegei egymás hegyén-hátán tornyosultak. Magasságuk három-négyszáz lábnyira volt becsülhető. Ez az óriási gát a szigetet mintegy kétharmad részben ölelte körül, s attól lehetett tartani, hogy teljesen körülzárja.

Január első hetében teljesen derült volt az égboltozat. Az új esztendő - az 1861. évi - elég kemény hideggel köszöntött be, a higanyoszlop 8 Fahrenheit (zéró alatti 13,33 Celsius) fokra szállt alá. Ez volt ennek a furcsa télnek eddig mért legalacsonyabb hőmérséklete. Ám ez, ily magas északi szélességi fokon, semmi esetre sem számított valami jelentékeny hősüllyedésnek.

Hobson hadnagy kötelességének tartotta, hogy még egyszer, a csillagállások megfigyelésének segítségével megállapítsa az északi szélességet és keleti hosszúságot, s megbizonyosodott felőle, hogy a sziget semmiféle elmozdulást nem szenvedett.

Ez idő tájt, bármennyire takarékoskodtak is vele, teljesen fogytán volt már az olajuk. Márpedig ezen az északi szélességen február első napjai előtt nem jelenik meg újból a nap. Ez még egy teljes hónapi időtartam volt, és telelőinket most már az a veszély fenyegette, hogy ezt az időt a legteltesebb sötétségben töltik, amikor a fiatal eszkimó nő jóvoltából ismét megszerezték a szükséges lámpaolajat.

Január 3-a volt, Kalumah elment a Bathurst-fok alá, hogy megfigyelje a jégmező állapotát. Ezen a helyen, éppúgy, mint a sziget egész északi részén, tömörebb volt a jégmező. Azok a jégtáblák, amelyek a jégmezőt alkották, pontosabban összeillettek, s nem hagytak egymás közt nyílt vizű repedéseket. Ámbár a jégmező felülete rendkívül egyenetlen volt, de mindenütt egyaránt szilárd. Ami kétségtől annak volt tulajdonítható, hogy a jéghegyek által északra tolt jégmező a jéghegyek és a Viktória-sziget között erősen megszorult.

Mindamellett, a fiatal eszkimó nő, ha repedéseket nem látott is, több kör alakú élesen a jégbe vágott léket vett észre, amelyekről pontosan tudta, mire valók. Ezek foka-lékek voltak, vagyis hogy ezeken a lékeken át - amelyeket sosem engednek befagyni az állatok - jönnek a felszínre friss levegőt szívni, és a hó alatt némi mohát keresgélni.

Azt is tudta Kalumah, hogy télen a jegesmedvék türelmesen kuporognak ezeknek a lékeknek a szélén, kilesik azt a pillanatot, amikor a foka felbukkan a vízből, mancsukkal megragadják, megfojtják és elcipelik. Kalumah azt is tudta, hogy az eszkimók is vannak olyan türelmesek, mint a medvék, ugyanúgy lesik a léknél a fókát, hurkot vetnek rá, s könnyűszerrel hatalmukba kerítik.

Nos, amit a jegesmedve meg az eszkimó meg tud cselekedni, azt az ügyes vadász is megteheti, mivel pedig a lékek itt vannak, ez azt jelenti, hogy a fókák használják is. Márpedig, ha van foka, akkor van olaj is, olaj, amely az erődben a világosságot jelenti.

Kalumah nyomban visszatért a Reménység-erődbe. Értesítette Jasper Hobson, emez meg a vadászait, Marbre-t és Sabine-t. A fiatal bennszülött nő ismertette velük azt az eljárást, amelyet az eszkimók a téli fókafogásnál alkalmaznak, s azt javasolta nekik, hogy próbálkozzanak meg vele.

Az eszkimó nő még jóformán be se fejezte a mondanivalóját, mikor Sabine máris egy erős kötelet szedett elő, s hurokkal látta el.

Hobson hadnagy, Paulina Barnett asszony, a vadászok, Kalumah és még két-három más katona a Bathurst-fokhoz siettek, s míg a nők a parton maradtak, a férfiak kúszva közeledtek a jelzett lécek felé. Kötéllel a kezükben lesben álltak egy-egy léknél.

Elég sokáig kellett várakozniuk. Eltelt egy óra, s mi sem jelezte, hogy kétéltűek közelednének. De végre egyik lék nyílásánál, ott, ahol Marbre leselkedett - megbuggyant a víz. Hosszú agyarakkal felfegyverzett fej bukkant elő. Egy rozmár feje volt. Marbre ügyesen vetette rá a hurkot, és máris szorosra húzta. Társai segítségére siettek, és némi küzdelem árán, rúgkapálózása ellenére kihúzták éltető eleméből az óriási kétéltűt, s felvonszolták a jégre. Ott aztán néhány fejszezsapás végzett vele.

Hát ez aztán szép siker volt! A Reménység-erőd lakói rájöttek az újszerű halászat ízére. Több rozmárt fogtak ilyen módszerrel. Bőven volt olajuk a rozmárokból, igaz, hogy állati s nem növényi olaj, de jól égett a lámpában, és most már lámpafénynél dolgozhattak a munkások és munkásnők a közös teremben.

Az idő azonban nem fordult hidegebbre. A hőmérséklet elviselhető maradt. Ha telelőink a kontinens biztos földjén tartózkodnak, boldogok lehetnek volna, ha ilyen kedvező körülmények között telelhetnek át. Egyébként, a magas jéghegyek védelmében óva voltak az északi és nyugati szelektől. S meg sem érezték a szélvihart. Már jól bent jártak a januárban, és a hőmérő még mindig csak fagypont alatti néhány fokot mutatott.

Ennek a meleg időjárásnak természetesen az volt az eredménye, hogy a tenger egyáltalán nem fagyott be a Viktória-sziget körül. Sőt az is nyilvánvaló volt, hogy a jégmező sem állt be egész terjedelmében, s hogy a többé-kevésbé nagyméretű hasadékok járhatatlanná tették rajta az utat, mert hiszen sem a kérődzők, sem pedig a prémes állatok nem hagyták el a szigetet. Ezek a négylábúak megbarátkoztak az emberrel, annyira megszeliődtek, hogy ez már szinte hihetetlen volt, s már-már úgy látszott, mintha az erőd állatállományához tartoznának.

Hobson hadnagy tilalma értelmében békén hagyták ezeket az állatokat, de hiszen hiábavaló lett volna is pusztítani őket. Csak azért lőttek néhány rénszarvast, hogy friss húshoz jussanak, s változatosabbá tegyék a napi étrendet. De a hermelint, nyusztot, hiúzt, pézsmapatkányt, hódot, rókát, amely állatok félelem nélkül mászkáltak az erőd környékén, békén hagyták. Némelyik még az erődövezetbe is bemerészkedett, de ott se jutott eszébe senkinek, hogy puskát fogjon rájuk. A nyuszt és a kékróka remekszép volt téli bundájában, s egyes példányok nagy pénzt értek! Ezek a rágsálók az enyhe idő jóvoltából könnyűszerrel akadtak növényi táplálékra a lágy, vékony hóréteg alatt, s egyáltalán nem voltak rászorulva az erőd tartalék készleteire.

Így várták hát, szorongás közepette a tél végét; rendkívül egyhangú élet volt ez, melyet Paulina Barnett asszony minden rendelkezésére álló eszközzel igyekezett változatosabbá tenni.

Egy szomorú esemény bolygatta fel a januári napok egyhangúságát. Mac Nap gyermeke január 7-én megbetegedett, s erősen belázasodott. Kínzó főfájás és szomjúság, lázzal váltakozó hidegrázás gyötörte, s hozta csakhamar szánalmas állapotba szegényt. Elképzelhetjük az anyja, Mac Nap mester és barátaiak kétségbeesését! Nem tudták, mitévők legyenek, mivel nem ismerték fel, miféle betegségről van is szó, de Madge tanácsára - aki percre sem vesztette el a fejét, s konyított a betegápoláshoz - frissítő herbateával és lenmagliszt-borogatással küzdöttek a kór ellen. Kalumah, szinte önmagát megsokszorozva éjjel-nappal a csöppség betegágyánál volt, hiába akarták rávenni, hogy pihenjen le egy kicsit.

De a harmadik napon már tisztában voltak a betegség természetével. Jellegzetes kiütések borították a gyerek testét. Rosszindulatú vörheny volt a betegség, amely könnyen a belső szervek gyulladására vezethetett.

Ritkán fordul elő, hogy egyéves gyermeket döntsön ágyba ez a félelmetes betegség, s méghozzá ily gonosz hevességgel, de azért megeshet. Elgondolhatjuk, milyen szegényes volt a házi gyógyszerész felszerelése. Madge azonban, aki már több vörhenyes beteget ápolt, emlékezett rá, hogy a nadragulyatinktúra jó hatású gyógyszernek bizonyul. Naponta beadott belőle egy-két csepp a kis betegnek, és rendkívüli elővigyázattal ügyeltek arra, nehogy szabad levegő érje.

A gyermeket átvitték a szülei szobájába. A kiütések nemsokára teljes erővel támadták meg a testecskét, a kis vörös foltok nyelvén, ajkain, sőt még a szemgolyóján is megjelentek. De két nap múltán a gyermek bőrét borító foltok lilás, majd fehér színűek lettek, s pikkelyekben hámlottak le.

Most kellett még csak kettőzött elővigyázattal küzdeni a belső szervek gyulladása ellen, ami együtt jár ezzel a gonosz kórral. Semmit sem hanyagoltak el, s el lehet mondani, hogy ezt a csepp lényt csodálatosan ápolták. Így aztán, január 20-a felé, vagyis tizenkét nappal a betegség kitörése után most már jogosan lehetett reménykedni abban, hogy a gyerek életben marad!

Nagy volt az öröm az erődben. Hiszen a kicsi az erőd gyermeke volt, a csapat, az ezred gyermeke! Itt született, e komisz éghajlat alatt; e derék emberek körében! A Michel-Reménység nevet adták neki, s oly sok megpróbáltatásuk közepette úgy tekintettek rá, mint talizmánjukra, s talán csak nem akarja ezt tőlük elvenni az Isten! Ami pedig Kalumaht illeti, hát elhihetjük, hogy belehalt volna a kisgyerek halálába; de a kis Michel lassanként lábadozni kezdett, s telelőink úgy érezték, hogy a reménység kel életre vele.

Így, ennyi aggodalom közepette érték meg a január 23-át. A Viktória-sziget helyzete semmi-ként sem változott. Még a végtelen éjszaka borult a Jeges-tengerre. Néhány napig bőségesen havazott, és csakhamar két láb vastag hólepel fedte a sziget talaját és a jégmezőt.

Január 27-én meglehetősen váratlan vendéget kapott az erőd. Belcher és Pen, a két katona, akik az erődövezettel szemben örködtek, délelőtt észrevették, hogy egy óriási jegesmedve cammog nyugodt léptekkel az erőd felé. A két katona visszatért a közös terembe, s közölte Paulina Barnett asszonnyal a félelmetes ragadozó jelenlétét.

- Ez csakis a mi mackónk lehet - fordult Jasper Hobsonhoz Paulina Barnett asszony, és Long őrmester, Sabine és néhány fegyveres katona kíséretében mindketten kimentek az erődárok folyosójára.

A medve mintegy kétszáz lépésnyire volt, s nyugodtan, tétozás nélkül haladt, mintha csak előre megfontolt terv szerint cselekednék.

- Felismerem! - kiáltott fel Paulina Barnett asszony. - Ez a te medvéd, Kalumah. Az, „aki” megmentett!

- Jaj, nehogy megöljék az én medvémet! - kiáltott fel a fiatal eszkimó nő.

- Dehogyan öljük - nyugtatta meg Hobson hadnagy. - Barátaim, ne bántsátok. Valószínű, hogy elmegy, úgy, ahogy jött.

- De hát ha be akar hatolni az erődövezetbe? - aggódott Long őrmester, aki nemigen bízott a jegesmedvék barátságos érzületében.

- Ha be akar jönni, hát csak hagyja, őrmester - válaszolta Paulina Barnett asszony. - Ez az állat már minden vadságát elvesztette. Rab itt ő is, mint jómagunk, s ugye, azt ön is tudja, őrmester, hogy a rabok...

- ...nem eszik meg egymást - fejezte be mosolyogva a mondatot Jasper Hobson -, ez igaz, asszonyom, de persze azzal a feltétellel, hogy egyazon fajtához tartoznak. De végül is, ha ön így pártfogolja, akkor hát ezt az egyet kíméljük. Csak akkor védekezünk, ha megtámad bennünket. Mindamellet, azt hiszem, mégiscsak okosabb, ha visszatérünk a házba. Nem kell túlságos kísértésnek kitennünk ezt a vadállatot.

A tanács helyes volt. Valamennyien visszamentek a házba. A kapukat bezárták, de az ablakok redőnyeit nem húzták be.

Így tehát az ablakokon át követni lehetett a vendég viselkedését. Mikor a medve odaért az erődárok nyitva hagyott folyosójához, lassan benyomta a kaput, bedugta a fejét, szemügyre vette a belső udvart, és belépett. Az erődövezet közepére érve, az azt körülvevő épületeket nézegette, aztán az istálló és a kutyaól felé indult, egy percig fülelt a szimatoló kutya morgására és a rénszarvasok aggodalmas bödüléseire, majd a cölöpkerítés mentén folytatta ellenőrző útját, odaérkezett a főépülethez, s végül odatámasztotta busa fejét a nagyterem egyik ablakához.

Hát az igazat megvallva, az ablak mögött mindenki hátrahőkölt, néhány katona fegyvert ragadott, és Long őrmester már attól kezdett tartani, vajon nem túlságosan messzire vitték-e a tréfát.

De Kalumah nem hátrált meg, hanem a törékeny ablaktáblához szorította kedves arcát. Olybá tűnt, mintha a medve felismerte volna - legalábbis ez volt az eszkimó nő véleménye -, s kétségkívül meglehetősen, jóindulatú dörmögést hallatva visszavonult, útnak indult az erődárok-folyosó felé, majd - miként azt Jasper Hobson az imént mondta - elment úgy, ahogy jött.

Így zajlott le ez a kis incidens, olyan esemény, amely nem ismétlődik többé, és minden visszatért a szokott kerékvágásba.

Eközben a kicsi gyógyulása szépen haladt, és a hónap utolsó napjaiban megint kivirult rózsás arcocskája, s szeme vidáman tekintett a világba.

Február 3-án, déltájban sápadt színárnyalat festette meg egy óra hosszat a déli láthatárt. Sárgás korong bukkant fel egy percre. A nappal tündöklő csillaga volt, amely most először jelent meg újra a hosszú sarki éjszaka után.

XV. MÉG EGY UTOLSÓ FELDERÍTŐ ÚT

Ettől az időponttól kezdve mindennap felkelt a nap, s egyre feljebb emelkedett a láthatáron. Csak néhány órára szakadt félbe az éjszaka. A hideg szigorúbb lett, ahogyan ez gyakran előfordul február hónapban, a Fahrenheit-hőmérő 1 (zéró alatti 17 Celsius) fokot jelzett. Ez volt ezen a különös télen az eddig mért legnagyobb hideg.

- Mely időszakban kezdődik itt a jégzajlás? - kérdezte egy nap Jasper Hobsont Paulina asszony.

- Általában, asszonyom, a jégzajlás nem kezdődik május első napjai előtt - felelte a hadnagy -, de ez a tél olyan enyhe volt, hogy hacsak nem áll be valami nagyon kemény hideg, lehetséges, hogy már áprilisban megkezdődik. Legalábbis az én feltevésem szerint.

- Így hát még két hónapig kell várunk? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Igen, asszonyom, két hónapig - válaszolta Jasper Hobson -, mivel könnyelműség lenne túl korán, a jégzajlás közepette vízre bocsátani a bárkáinkat, s én úgy vélem, minden reményünk meglesz a sikerre, különösen akkor, ha be tudjuk várni azt az időpontot, amikor a szigetünk a Bering-szoros legszűkebb részébe kerül, oda, ahol a szoros száz mérföldnél nem szélesebb.

- Miket beszél, Jasper úr? - felelte a hadnagy válaszától meglepve Paulina Barnett asszony. - Hát elfelejti, hogy bennünket a Kamcsatka-tengeráramlat, ez az északi áramlat hozott ide, ahol most vagyunk, és hogy a jégzajlás idején ismét csak elkaphatja a szigetünket, s még messzebbre sodorhatja.

- Én ezt nem hiszem, asszonyom - felelte a hadnagy -, sőt még azt is merem állítani, hogy nem így lesz. A jégzajlás mindig észak-déli irányú, akár azért, mert talán megfordul a Kamcsatka-tengeráramlat, akár mert a Bering-áramlatot követik a jégtáblák, vagy bármily más olyan okból, amire nem is gondolhatok. De a jéghegyek mindig a Csendes-óceán felé úsznak, s ott, azokon a melegebb vizeken olvadnak fel. Ám kérdezze meg Kalumaht. Ő jól ismeri ezt a tájat, s ő is csak azt mondhatja, amit én, vagyis azt, hogy a jégzajlás északról délre halad.

Paulina asszony kérdésére Kalumah valóban megerősítette a hadnagy állítását, valószínűnek látszott tehát, hogy az április első napjaiban sodrásba kerülő sziget óriási jégtáblaként úszik majd dél felé, vagyis a Bering-szoros legszűkebb része felé, amelyet nyáridőben az új-arhangelszki halászok, révkalauzok és a parti tájakon ismerős hajósok látogatnak. De ha minden lehetséges késedelmet számításba vesznek, amely időtartam alatt a sziget leereszkedik dél felé, akkor május előtt nem léphetnek a szárazföldre. Ezenkívül, ámbár nem voltak nagy hidegek, a Viktória-sziget minden bizonnyal szilárdabbá vált, mégpedig azért, hogy jég-alapja valószínűleg megvastagodott, s így számítani lehetett arra, hogy több hónapig ellenáll.

Telelőinknek nem volt tehát egyéb fegyverük, mint a türelem. Várni s egyre csak várni!

A kisbaba lábadozása szépen haladt. Negyvennapos betegség után február 20-án ment ki először a levegőre. Ezt úgy kell érteni, hogy a szobából kiment a nagyterembe, ahol becézgetéssel halmozták el. Anyja - bár az volt a szándéka, hogy egyestendős korában elválasztja - Madge tanácsára tovább szoptatta, és az anyatej, rénszarvastejjel keverve, csakhamar talpra állította. A teremben rengeteg apró játékszer várta, barátai, a katonák fabrikálták a betegsége idején, s így elképzelhetjük, hogy ő volt a legboldogabb gyerek a világon.

Február utolsó hetében szüntelenül esett és havazott. Erős északnyugati szél fújt, sőt néhány napig elég hideg volt ahhoz, hogy bőséges havazást hozzon. De a szélvihar ekkor sem csendesedett. A Bathurst-fok és a jéghegyek felől siketítőn üvöltött a szél. A mennydörgés robajához hasonló dördüléssel omlottak össze az összeütköző jéghegyek. Észak felől nyomást kaptak a jégtáblák, s egymásra torlódtak a sziget partjain. Már-már attól lehetett tartani, hogy maga a hegyfok is lezuhan, hiszen voltaképpen nem volt egyéb, mint egy földdel és homokkal fedett jéghegy. Néhány hatalmas jégtáblát - óriási súlya ellenére - egészen az övezet cölöpkerítéséig vetett a rettentő nyomás. Az erőd lakóinak szerencséjére a hegyfok kitartott, és megvédte az épületeket a teljes szétmorzsolástól.

Érthető, hogy a Viktória-sziget helyzete a tengerszoros elszűkült bejáratánál, amely felé torlódva igyekeznek a jégtáblák, rendkívül veszélyes lehet. Valamiféle vízszintes lavina végigsöpörheti, hogy így fejezzük ki magunkat, a nyílt tengerre kisodort jéghegyek is szerte-zúzhatják, mielőtt még elsüllyedne a tenger mélységében. Annyi más után ez új veszedelmet jelentett. Paulina Barnett asszony az ár nyomásának csodálatos erejét s az egymásra torlódo jégtömbök ellenállhatatlan előrenyomulását látva, megértette, hogy a következő jégzajlásnál mekkora veszély fenyegeti a szigetet. Többször is beszélt erről Hobson hadnaggyal, s az úgy csóválta a fejét, mint akinek már válasza sincs erre.

Március első napjaiban teljesen elállt a szélvihar, s akkor vált csak láthatóvá, mekkora változáson ment keresztül a jégmező. Úgy látszott, a jégmezőnek valami elcsuszamlása folytán a jégtorlasz közelebb került a Viktória-szigethez. Néhol alig két mérföld távolságra került tőle, s úgy mozgott, mint az úszó jéghegyek, azzal a különbséggel, hogy a torlasz előrehaladt, azok pedig lefelé úsztak. A magas jéggát és a part között a talaj, vagyis jobban mondva a jégmező szörnyű felfordulás képét mutatta, teletűzdelve hummockokkal, letört jégcsúcsokkal, felfordított tömbökkel, felbukfencezett, sokoldalú jégtorlaszokkal s jég hullámokkal, mintha csak a legvadabb vihar idején hirtelen fagyott volna be a tenger. Felismerhetetlenné vált a táj. Azt lehetett volna mondani, hogy egy összeomlott nagyváros romjai ezek, egy városé, amelynek egyetlen szobra sem maradt a talapzatán. Csak a magas jéghegység állott rendületlenül, az égre rajzolta kúpjait, gömbjeit, fantasztikus gerinceit, hegyes csúcsait, s fenséges keretbe foglalta ezt a festői felfordulást.

Ekkorára már teljesen elkészültek a bárka építésével. Kissé ormóttan alakúra sikerült, amint ez várható is volt, de dicsőségére szolgált Mac Napnek, s gálya alakú elülső részével jobban állhat majd ellen a jégtáblákkal való összeütközéseknek. Olyan volt, mint azok a holland bárkák, amelyek kimerészkednek az északi vizekre. Befejezett vitorlázata, mint egy két-árbocosé, egy brigantinból, azaz artimon-árbocra szerelt, trapéz alakú farvitorlából meg egy háromszögletű orrvitorlából állt, mindez egyetlen árbocon. A kereskedelmi ügynökség sátorponyváit használták fel a vitorlázat elkészítésénél.

A hajócskában a Viktória-sziget minden lakója elfért, s nyilvánvaló volt, hogy ha a sziget beúszik a Bering-szorosba - ami remélhető volt -, akkor könnyen megteheti még a legnagyobb távolságot is, amely az amerikai szárazföldről elválasztja. Most már tehát csak a jégzajlást kellett bevárni.

Ekkor Hobson hadnagynak az az ötlete támadt, hogy elég nagy kirándulást tesz délkelet felé avégből, hogy felderítse, milyen állapotban van most a jégmező, megfigyelje, vajon vannak-e már jelei a közelgő olvadásnak, s megvizsgálja a jégtorlaszt is, hogy végre láthassa, vajon a tenger jelenlegi állapotában el van-e még vágva minden átjáró az amerikai szárazföld felé. Sokféle esemény, sok véletlen játszhat közbe, mielőtt még a jégzajlás szabaddá tenné a tengert, s egy felderítő út az óvatosság parancsszava volt.

Elhatározták hát az expedíció kiküldését, s március 7-ére tűzték ki az indulást. A kis csapat Hobson hadnagyból, Paulina Barnettből Kalumahból, Marbre-ből és Sabine-ből állt. Megbeszélték, hogy ha az út járható, átjárót keresnek a jégmezőn, de Paulina Barnett asszony és társai két napon túl semmi esetre sem maradnak távol hazulról.

Elkészítették tehát az úti elemózsiát, és az osztag, minden eshetőségre jól felfegyverkezve, március 7-én délelőtt elhagyta a Reménység-erődöt, s elindult a Michel-fok felé.

Ekkor 32 Fahrenheit (0 Celsius) fokot jelzett a hőmérő. Kissé ködös, de csendes idő volt. A nap már napi hét-nyolc órást írt le a láthatár fölött, s rézsútos sugarai elég jól világították meg a jégtömböket.

Kilenc órákor, rövid pihenő után Hobson hadnagy és társai leereszkedtek a Michel-fok lejtőjén, és délkeleti irányban elindultak a jégmezőn. A jéghegység ebben az irányban még három mérföldnyire sem volt a hegyfoktól.

Érthető, hogy meglehetősen lassan haladtak. Minduntalan kerülgetni kellett, hol egy mély repedést, hol meg egy átmászhatatlan hummockot. Nyilvánvaló volt, hogy semmilyen szánnal nem merészkedhetnek erre az egyenetlen útra. Nem is út volt ez, hanem mindenféle nagyságú és alakú jégtömbök halmaza; némelyiket közülük csak a csoda tartotta egyensúlyban, mások meg éppen az imént omlottak le, amiről törésük vonala és késpenge éles szögleteik tanúskodtak. De mindeme törmelék és összevisszaság közepette egyetlen nyom sem jelezte, hogy ember vagy állat járt volna erre. Sehol semmi élőlény ebben a magánosságban, amelyet még a madarak is elhagytak.

Paulina Barnett asszony megdöbbenve tette fel önmagának a kérdést, hogy ha decemberben keltek volna útra, miképpen jutnak át ezen a felforduláson itt a jégmezőn, de Hobson hadnagy eszébe juttatta, hogy akkor egészen más látványt nyújtott a jégmező. A jéghegyek előidézte rettenetes nyomás akkor még nem állt elő, s így aránylag sima jégmezőt találtak volna. Az egyetlen akadályt az okozta, hogy a tenger nem volt mindenütt befagyva, és semmi egyéb. Igaz, hogy most a jégmező egyenetlensége miatt járhatatlan az út, de ezek a bukkánók a tél kezdetén még nem léteztek.

Eközben közeledtek a magas jéggáthoz. Kalumah csaknem állandóan a kis csapat előtt haladt. Az élénk és könnyed bennszülött nő oly biztos léptekkel szökölt a jégtáblák között, mint zerge az alpesi sziklákön. Csodálatos látványt nyújtott, amint így szökdécselt, habozás s egyetlen téves lépés nélkül, szinte ösztönösen követve mindig a legalkalmasabb átjárót, a jéghegyeknek ebben az útvesztőjében. Előreszaladt, visszajött, kiáltozott; megbízható vezetőnek bizonyult.

Délfelé érkeztek a hatalmas jéghegyek alá, de három órába tellett, míg ezt a három mérföldnyi utat megtették.

Milyen félelmetesen szép is ennek a jéggátnak hatalmas tömege, amelynek némelyik csúcsa több mint négyszáz láb magasra emelkedik a jégmező szintje fölé. Világosan kirajzolódtak azok a rétegek, amelyekből alakult. Különböző színű, rendkívül finom árnyalatok tündököltek a jégfalakon. Nagy felületeken ragyogott ez a színpompa, hol szivárvány, hol jászpisszínű volt, mindenütt arabeszkekkel ötvözött, vagy világító, csillogó pikkelyekkel tűzdelt. Nincs olyan sziklafal, bármily különös alakzatú legyen is, amelyről fogalmat alkothatnánk ezekről a némely helyütt homályos, másutt meg átlátszó jéghegyekről, amelyeken a legcsodálatosabb fény- és árnyjátékokban gyönyörködhetek utasaink.

De csak a legnagyobb elővigyázattal közeledhettek ezekhez a magas jégzirrtömegekhez, mert nagyon is kétésszerűek voltak. Minden csakúgy töredezett, ropogott a belsejükben. A szörnyű szétesés belső munkája ment itt végbe. A jégtömegbe szorult légbuborékok siettették pusztulását, és érezni lehetett, hogy mindez a jégből való építkezés, a hideg remekműve, oly törekeny, hogy nem éli túl a sarkvidéki telet, és vízzé semmisül a nap sugarai alatt. Egész folyamok telnének ki belőlük.

Hobson hadnagynak figyelmeztetnie kellett társait a jéghegyomlás veszélyére, mert egyre-másra szakadtak le a csúcsok. Így hát a kis csapat a jéghegyektől bizonyos távolságra haladt végig a hegység mentén. S helyesen cselekedtek, hogy ilyen elővigyázatosak voltak, mert úgy két óra tájban, egy völgy kiszögellésénél, ahol Paulina Barnett asszony és társai éppen át akartak haladni, egy óriási, több mint száz tonna súlyú jégtömb levált a jéggát csúcsáról, s rettenetes robajjal zúdult le a jégmezőre. A jégréteg betört a lezuhanó tömb alatt, és a víz magasra szökött. Szerencsére a jégtömb robbanó bomba módjára szétrepülő szilánkjai senkit sem találtak el.

Két órától ötig egy szűk, a jéghegyek közé ékelt, kanyargó völgyet követtek. Vajon ez a völgy egész szélességükben átszeli-e a jéghegyeket? Ezt aztán nem tudhatták. Ily módon betekintést nyerhettek a magas jéggát belső konstrukciójába. Azok a jégtömbök, amelyek alkották, szimmetrikusabban sorakoztak, mint a külső jégburkolat. Több helyütt jégbe fagyott fatörzsekre akadtak, de ezek nem sarkvidéki, hanem trópusi fafajták voltak. Minden valószínűség szerint a Golf-áramlattal kerültek ide, innen aztán a jégtáblák sodrában újra csak visszajutnak az óceánba. Néhány hajóroncsot is láttak, valami hajó vízvonala alatti részének maradványai és egyéb hajóalkatrészek voltak.

Öt óra tájban már annyira kezdett sötétedni, hogy abba kellett hagyni a felderítést. Mintegy két mérföldet tettek meg az akadályokkal teli s alig járható völgyben, de a kanyargós út miatt nem lehetett felbecsülni, voltaképpen mennyi utat tettek is meg hát légvonalban.

Jasper Hobson tehát jelt adott a megállásra. Marbre és Sabine - jégkésekkel felfegyverkezve - fél óra alatt barlangot vájtak a jégtömb oldalába; a kis csapat meghúzódott benne, megvacsorázott, és a fáradtságtól csaknem azonnal elnyomta őket az álom.

Másnap reggel nyolc órakor mindenki talpon volt, és Jasper Hobson még egy mérföldnyire a völgy mentén folytatta az utat, megtudandó, nem visz-e keresztül a jéghegy egész szélességében. A nap helyzete szerint a völgy, amely eddig északkeleti irányban haladt, most délkeletnek kanyarodott.

Tizenegy órakor Hobson hadnagy és társai átérték a jéghegy túlsó oldalára. Így tehát kétség sem fért ahhoz, hogy megvan az átjáró.

A jégmezőnek ez az egész keleti része ugyanolyan látványt nyújtott, mint a nyugati szakasza. Ugyanolyan jégtorlaszok, ugyanúgy meredeznek a tömbök. Mindenütt jéghegyek s hummockok terültek el, ameddig a szem csak ellátott; néhány sík, de keskeny terület rész választotta el őket, ezeket számos hasadék darabolta szét, amelyeknek szélei szétesőben voltak. Mindenütt ugyanaz a magány, ugyanaz a jégpusztaság, ugyanaz az elhagyatottság. Sehol egy állat, sehol egy madár.

Paulina Barnett asszony felkapaszkodott egy hummock tetejére, s onnan egy óra hosszat szemlélte ezt a szemnek oly igen szomorú sarki világot. Akaratlanul is arra az indulásra gondolt, amelyet öt hónappal ezelőtt megkíséreltek. Lelki szemei előtt megjelent a kereskedelmi ügynökség egész személyzete, ez az egész, az éjszakába vesztett nyomorúságos karaván, amely e magányos jégbirodalom közepette annyi akadállyal és oly sok veszéllyel küszködve igyekezett az amerikai szárazföld felé!

Végül is Hobson hadnagy rezzentette fel álmodozásából.

- Asszonyom - szólt hozzá -, íme, már egy teljes napja, hogy elhagytuk az erődöt. Most már tudjuk, milyen vastag a jéghegy, mivel pedig megígértük, hogy két napnál tovább nem maradunk távol, azt hiszem, itt az ideje, hogy visszaforduljunk.

Ezt Paulina Barnett asszony is helyeselte. A felderítés célját elérték. A jéghegy csak közepes vastagságúnak bizonyult, úgyhogy ha megindult a jégzajlás, elég gyorsan elolvad majd, és szabad utat enged Mac Nap bárkájának. Most már hát nem volt itt több keresnivalójuk, haza kellett térniük, mert hiszen változhat az idő is, és ha kitör a hóvihar, akkor a völgyön át nemigen lesz járható az út.

Megebédeltek hát, és délután egy óra tájt elindultak hazafelé. Öt órakor, úgy, mint tegnap, ismét megálltak, s jégkunyhóban töltötték az éjszakát. Eseménytelenül telt el az éj, és másnap, március 9-én reggel nyolc órakor a hadnagy jelt adott az indulásra.

Szép idő volt. A nap felkelt a jéghegyek fölött, s néhány sugarát a völgyre vetette. Jasper Hobson és társai hátat fordítottak a napnak, mivel nyugat felé haladtak, de azért gyönyörködhetek a jégfalak visszatükrözte, szemük előtt kereszteződő napsugarakban.

Paulina Barnett asszony és Kalumah kissé elmaradtak, s beszélgetve követték a Marbre és Sabine mutatta szűk átjárókat. Azt remélték, hogy délre áthaladnak a jéghegységen, megteszik a Viktória-szigetig még hátralevő három mérföldet, s délután egy vagy két órára odaérnek. Így napnyugtakor már otthon is lesznek a kirándulók. Ez ugyan néhány óra késedelmet jelent, de társaiknak nincs mit aggódniuk emiatt.

Igen ám, csak hogy nem számoltak azzal a közbejött eseménnyel, amelyet semmilyen emberi éleslátás nem láthatott előre.

Úgy tíz óra felé járt az idő, amikor Marbre és Sabine, akik vagy húsz lépéssel a többiek előtt jártak, megálltak. Úgy látszott, mintha vitakoznának. Mikor a hadnagy, Paulina Barnett asszony és a fiatal bennszülött nő utolérte őket, látták, hogy Sabine kezében tartja az iránytűjét, mutogatja társának, amaz pedig megdöbbenve nézi a műszert.

- Na tessék! Ez aztán a furcsa dolog! - kiáltott fel Hobson hadnagyhoz fordulva. - Megmondaná nekem, kérem, hadnagy úr, hogy a jégmezőtől mely irányba esik a mi szigetünk? Keletre vagy nyugatra?

- Nyugatra - felelte a kérdéstől kissé meglepetten Jasper Hobson. - Hiszen ezt maga is jól tudja, Marbre.

- Persze hogy tudom!... Nagyon is jól tudom!... - válaszolta fejcsóválva Marbre. - De ha a szigetünk nyugaton fekszik, akkor mi rossz úton járunk, és távolodunk tőle!

- Micsoda? Távolodunk! - csodálkozott vadásza határozott hangján a hadnagy.

- Kétségtelenül, hadnagy úr - felelte Marbre. - Ám tessék megnézni az iránytűt. Akármilyenek, ha nem azt mutatja, hogy mi kelet felé tartunk, nem pedig nyugat felé.

- Ez lehetetlen! - mondta Paulina asszony.

- Tessék. Nézze meg, asszonyom - felelte Sabine.

A mágnestű valóban meggabalyodott, mert homlokegyenest ellenkező irányba mutatott, mint ahogy várták. Jasper Hobson elgondolkodott, s nem válaszolt.

- Úgy látszik, akkor tévedtünk, amikor ma reggel elhagytuk a hókunyhónkat - jegyezte meg Sabine. - Biztosan balra indultunk el, ahelyett, hogy jobbra fordultunk volna.

- Nem! - kiáltott fel Paulina Barnett asszony. - Ez lehetetlen! Nem tévedtünk!

- De... - ellenkezett Marbre.

- Miért „de”? - vágta el a szavát Paulina Barnett asszony. - Nézze csak a napot! Most már talán nem keleten kél? Márpedig, mivelhogy reggel hátat fordítottunk neki, s azóta is állandóan a hátunk mögött van, világos, hogy mi most nyugat felé haladunk. Mivel pedig a sziget nyugatra fekszik, ha kikerülünk ebből a völgyből, a jégmező nyugati részén ott találjuk a szigetünket.

Marbre-t úgy mehökkentette ez az érvelés, hogy nem tudott mit válaszolni, s összefont karral állt ott.

- No jó - mondta most Sabine -, de hát akkor az iránytű homlokegyenest ellentmond a napnak!

- Így van, legalábbis e pillanatban - válaszolta Jasper Hobson -, és ennek egyedüli magyarázata ez: a magas északi szélességeken és azokon a tájakon, amelyek a mágneses sark közelében terülnek el, olykor előfordul, hogy az iránytű megbolondul, és hogy a tűhegy teljesen hamis irányt mutat.

- Jó - mondta Marbre -, akkor tehát úgy kell folytatnunk az utunkat, hogy mindig a hátunk mögött legyen a nap?

- Ehhez kétség sem fér - válaszolta Hobson hadnagy. - Jómagam, ha az iránytű és a nap között választhatok, hát én bizony habozás nélkül a napot választom. Mert a nap, az aztán sosem gabalyodik meg!

Az utat folytatták úgy, hogy a nap mindig a hátuk mögött volt, mert annyi biztos, hogy Jasper Hobson a nappal tündöklő csillagának helyzetéből következtetett érvelésével szemben nem volt mit ellenvetni.

A kis csapat tehát a völgyben haladt, de az út valahogy tovább tartott, mint gondolták. Jasper Hobson úgy számított, hogy még dél előtt átjutnak a jégmezőn, de már két óra is elmúlt, amikor végre a szűk átjáró végéhez értek.

Ez a meglehetősen furcsa késedelem nemigen nyugtalanította a hadnagyot, de képzelhetjük Hobson és társai mélységes megdöbbenését, amikor, kijutva a jégmezőre, a jéghegyek alján nem látták ott a Viktória-szigetet, holott annak ott kellett volna lennie a szemük előtt!

Nem! A sziget - amely pedig innen, a Michel-fokot koszorúzó fákról világosan felismerhető - nem volt sehol! Végtelen jégmező terült el a helyén, amelyet a jéghegyek fölött, a pályáján haladó nap sugarai ragyogtak be, ameddig a szem csak elláthatott!

Hobson hadnagy, Paulina Barnett asszony, Kalumah és a két vadász csak bámultak, majd összenéztek.

- Itt kellene lenni a szigetnek! - kiáltotta Sabine.

- Márpedig nincs itt! - felelte Marbre. - Nahát! Hova lett a sziget, hadnagy úr?

Paulina Barnett asszony annyira elképedt, hogy nem tudott mit válaszolni. Jasper Hobson egy szót sem szólt.

Most Kalumah odalépett a hadnagyhoz, megérintette a karját, és így szólt:

- Eltévedtünk a völgyben. Felfelé mentünk ott, ahol lefelé kellett volna jönnünk, és most ott vagyunk, ahol tegnap voltunk, amikor először mentünk át a jégmezőn. Jöjjenek! Jöjjenek velem!

S a hadnagy, Paulina Barnett asszony, Marbre és Sabine - magukat a fiatal bennszülött nő ösztönére bízva - szinte gépiesen követték őt, megfordultak, és ismét bementek a szűk átjáróba, holott, ha a nap járása szerint igazodtak, a látszat Kalumah ellen szólt!

De Kalumah mit sem magyarázgatott, s menet közben csak ennyit mormolt:

- Gyerünk! Gyorsan, gyorsan!

A hadnagy, Paulina Barnett asszony és társaik végképp kimerültek, s már alig vánszorogtak, amikor éjszaka, három óra gyaloglás után végre a jéghegyek túlsó oldalára érkeztek. Sötét volt, hát nem láthatták, itt van-e a sziget, de ezt illetően nem sokáig maradtak bizonytalan-ságban.

Mert alig tettek néhány száz lépést a jégmezőn, amikor egyszerre csak mindenfelől égő gyantafáklyák lobogását pillantották meg, és puskalövések is dördültek; így adtak jelet nekik.

A kis csapat viszonzta a jeleket, s kisvártatva már együtt voltak Long őrmesterrel és Thomas Blackkel - akit a barátai sorsa feletti aggodalom végre kizökkentett tompultságából - és a többiekkel, akik elébük szaladtak. A szegény emberek már valóban nagyon nyugtalankodtak, mert minden okuk megvolt feltételezni - ami egyébként így is történt -, hogy Jasper Hobson és társai hazafelé tartva eltévedtek.

De vajon miért gondolkodtak így azok, akik a Reménység-erődben maradtak? Miért vélekedtek úgy, hogy a hadnagy és kis csapata hazafelé tartva eltévedt?

Ez azért volt, mert az óriási jégmező és vele együtt a sziget tegnap óta elmozdult, s félfordulatot végzett maga körül. S ezért, ennek az elmozdulásnak következtében történt, hogy most már nem nyugatra, hanem keletre fekszik a jéghegység, s ezért kellett hát errefelé keresni a vándor szigetet.

XVI. A JÉGZAJLÁS

Két óra múlva mindnyájan hazaérkeztek a Reménység-erődbe. És másnap, március 10-én a kelő nap azt a partját világította meg, amely azelőtt a sziget nyugati részét képezte. A Bathurst-fok most, ahelyett, hogy északra nézett volna, délre mutatott. A fiatal Kalumahnak, aki ismerte ezt a jelenséget, igaza volt, s ha a nap nem tévedett is, azért az iránytűnek is igaza volt!

Így tehát a tájékozódás megint csak megváltozott a Viktória-szigeten, mégpedig teljesen. Mióta levált az amerikai szárazföldről, a sziget félfordulatot végzett maga körül, s vele együtt az a végtelen jégmező is, amely foglyul ejtette. Ez a központi elmozdulás arra vallott, hogy a jégmező már nem függ össze a szárazfölddel, hogy leszakadt a partról, s ebből az következik, hogy közeleg a jégzajlás ideje.

- Ez a frontváltozás mindenesetre csak javunkra szolgálhat - mondta Hobson hadnagy Paulina Barnett asszonynak. - A Bathurst-fok és a Reménység-erőd délkeletre fordult, vagyis arrafelé, ahol legközelebb a szárazföld és a jéghegyek - amelyek csak egy szűk és nehezen hajózható szorost hagytak a bárkánk számára - most már nem emelkednek köztünk és Amerika között.

- Akkor hát a lehető legjobban állunk? - kérdezte mosolyogva Paulina Barnett asszony.

- A lehető legjobban, asszonyom - felelte Jasper Hobson, aki helyesen értékelte a Viktória-sziget helyzetváltoztatásának következményeit.

Március 10-étől 21-éig semmi különösebb esemény nem történt, de már érezhetővé vált az új évad közeledte. A hőmérséklet 43 és 50 Fahrenheit (+6 és 10 Celsius) fok között maradt. Az olvadás megindult, s úgy látszott, nemsokára szétrepedezik a jégmező. Új hasadékok tátongtak rajta, és a jégtől megszabadult víz kiáradt a repedésekből. Hogy a bálnavadászok sajátos kifejezésével éljünk, ez a sok hasadék csupa seb, amelyekből „vérzik” a jégmező. A töredező jégtáblák akkorákat dördültek, mint az ágyúlövés. Több napig esett az eső, mégpedig eléggé meleg eső ahhoz, hogy meggyorsítsa a tenger jégtakarójának olvadását.

A vándormadarak, amelyek a tél elején elhagyták az úszó szigetet, hófajdok, vészmadarak, vihardarak, vadkacsák stb., most nagy számban tértek vissza. Marbre és Sabine néhány olyat is lőtt belőlük, amelyek még most is nyakukon viselték azt a cédulát, amit a hadnagy és Paulina Barnett asszony néhány hónappal korábban erősített rájuk. A fehér hattyúk csapata is megjelent, és csak úgy zengett a lég a harsogó trombitálásuktól. Ami pedig a négylábúakat, a rácsálókat és húsevőket illeti, ezek, eddigi szokásuk szerint, továbbra is látogatták az erőd környékét, s már valósággal háziállatokká váltak.

Ha az ég derült volt, Hobson hadnagy csaknem naponta magasságmérést végzett. Sőt ebben néha Paulina Barnett asszony is segített neki, vagy ő maga végezte el a megfigyeléseket, mert már ő is nagyon ügyesen kezelte a szextánst. Valóban, igen fontosak voltak ezek az északi-szélesség- és keleti-hosszúság-megállapítások, mert ezek által a sziget helyzetében beálló minden változást észrevehettek. A kétféle tengeráramlatot illető, életbevágóan fontos kérdés még mindig függőben volt, azt kellett megtudniuk, vajon északra vagy délre sodorja-e az áramlat a szigetet, ha majd a jégzajlás megindul, mindenekelőtt ez a kérdés foglalkoztatta Jasper Hobson és Paulina Barnett asszonyt.

El kell ismernünk, hogy ez a bátor nő kifogyhatatlan erejével mindig, mindenben nemének díszére vált. Társai naponta láthatták, mint végzi fáradhatatlanul, csúf időben, záporban, havazásban egyaránt felderítő útjait a sziget különböző részein, mint merészkedik ki a félig-

meddig már széteső jégmezőre; majd - amikor hazatért - az erőd belső életét szervezte meg, s mindig az ő hűséges Madge-e segítségével, mindenről gondoskodott, s mindenkit ellátott tanácsaival.

Paulina Barnett asszony bátran nézett a jövő elébe, és sosem látszott rajta semmi mindabból az aggodalomból s nyomasztó előérzetből, amelytől még az ő erős lelke sem menekedhetett meg. Most is éppoly bizakodó és bátorító volt, mint amilyennek megismerték, éppúgy bátorította a többieket, s változatlan kedélye mögött senki sem fedezhette fel azt a súlyos szorongást, amely érzés alól ő sem lehetett kivétel. Jasper Hobson mélységesen csodálta.

De Kalumahban is teljesen megbízott, s gyakran cselekedett a fiatal eszkimó nő természetes ösztöne szerint, egészen úgy, mint ahogyan a vadász a kutyájára bízta rá magát. Az egyébként is nagyon okos eszkimó leány minden sarkvidéki eseménnyel, jelenséggel teljesen tisztában volt. Egy bálnavadászhajón minden bizonnyal helyettesíthette volna az „ice-master”-t, vagyis azt a révkalauzt, akire mint legfőbb szakemberre bízzák rá a hajó irányítását az úszó jégtáblák s jéghegyek közepette. Kalumah naponta vizsgálta a jégmező állapotát, s a fiatal bennszülött nő már a távoli jéghegyek töredezésének ropogásából képes volt megállapítani, hol tart az olvadás. Elmondhatjuk bizvást azt is, hogy sosem merészkedett még ki a jégmezőre biztosabb láb, mint az övé. Ösztönösen megérezte, ha az „alul korhadt” jégtábla már csak igen ingatag támpontot nyújtott, s egyetlen tétova lépés nélkül járt-kelt a hasadékokkal lyuggatott jégmezőn.

Március 20-ától 30-áig az olvadás gyorsan haladt. A bőséges esőzés is siettette a jégtáblák olvadását. Most már remélhető volt, hogy nemsokára szétválík a jégmező, s talán még két hét sem kell hozzá, hogy Hobson hadnagy, a szabaddá vált vizet kihasználva nekivághasson hajócskájával a jégtáblák közt vezető útnak. A hadnagy nem az az ember volt, aki habozik, különösen amikor még attól is tarthatott, hogy a sziget északra sodródik, ha csak egy kicsit is a Bering-áramlat felé viszi a Kamcsatka-áramlat.

- De ettől nem kell félni - hajtogatta egyre Kalumah. - A jégzajlás nem felfelé halad, hanem lefelé, és ott van a veszély! - erősködött a leány, és dél felé mutatott, ahol a végtelen Csendes-óceán hullámai hömpölyögnek.

Ezt egészen határozottan állította a fiatal eszkimó nő. Hobson hadnagy ismerte a leánynak ezt a rendíthetetlen véleményét, s ez megnyugtatta, mert attól nem tartott, hogy a sziget a Csendes-óceán vizein pusztulhat el. Ugyanis még előbb felszáll a bárkára a kereskedelmi ügynökség egész személyzete, és az útvonal az egyik vagy másik szárazföldre minden bizonnyal rövid lesz, mivelhogy a tengerszoros valóságos tölcserő képez az Ázsia partjain fekvő Oriental-hegyfok és az amerikai partok Prince de Galles-hegyfoka között.

Érthető tehát, mekkora figyelemmel kellett ellenőrizni a szigetnek még csak a legcsekélyebb elmozdulását is. Mindannyiszor meg kellett hát határozni a földrajzi helyzetet, valahányszor csak derült volt az égbolt, és ez idő tájt Hobson hadnagy és társai minden elővigyázatossági intézkedést megtettek a közeli - s esetleg sürgős - hajóra szállás érdekében.

Amint ezt gondolhatjuk, a csakis a kereskedelmi ügynökség üzemeltetéséhez szükséges munkálatok, vagyis a vadászat és a csapdák karbantartása, abbamaradtak. A raktárok zsúfolásig teltek prémáruval; ezek bizony nagyrészt elveszettnek tekinthetők. A vadászok és csapdások tehát munka nélkül ödöngtek. Ami az ács mestert és embereit illeti, ők befejezték a bárka építését, s miközben arra vártak, hogy vízre bocsáthassák, az erőd főépületének megerősítésével foglalatostkodtak, mert ha itt a jégzajlás, a háznak talán a parti jégtáblák jókora nyomását kell majd kiállnia, ha a Bathurst-fok nem képez elég akadályt előttük. Erős gyámfákkal támogatták meg hát a ház fából épült falait. Odabenn a szobákban pedig függőlegesen állított

támfákat helyeztek el, amelyek megsokszorozták a mennyezet mestergerendáinak támpontjait. A háztető fedélszerkezetét álló dúccokkal és gyámpillérekkel erősítették meg, úgyhogy most már jelentékeny súlyt bírt el, mivel úgyszólván kazamata lett. Ezekkel a különféle munkálatokkal április első napjaiban készültek el, és nemsokára meg lehetett állapítani, hogy ezek nemcsak hasznosak, hanem feltétlenül szükségesek is voltak.

Eközben napról napra egyre inkább mutatkoztak az új évad jelei. Rendkívül korán jött a tavasz, mert a sarkvidékhez képest különösen enyhe telet követett. Már néhány rügy is megjelent a fákon. A nyír, a nyárfa, számacabokor kérgeit sok helyütt megduzzasztotta a megindult nedvkeringés. A napsugaraknak közvetlenül kitett lejtők halványzöld színárnyalatú mohával voltak borítva, de még alig volt ideje kibújni a földből, s az erőd környékén hemzsegő rágcsálók egyéb táplálék híján máris rávetették magukat.

Hát ha valaki most szerencsétlennek érezte magát, akkor az vitán felül a becsületes káplár volt. Mint tudjuk, Joliffe-né férjeurára bízta a felesége veteményeskertjének őrzését. Máskor mindig csak a kis szárnyas fosztogatók, a lumták, vészmadarak csörétől kellett megóvnia a káplárnak a sóska- és kalánfüvetést. Egy madárijesztő is bizvást elriaszthatta volna ezeket a falánk madarakat, hát akkor hogyan zavarta volna el őket a káplár, saját személyében. Ámde most a madarakkal együtt a sarkvidéki állatvilág mindenféle rágcsálója és kérődzője is ráment a vetésre. Ezeket egyáltalán nem zavarta el a tél; ösztönösen veszélyt sejtettek, hát az erőd közelségében maradtak, és a rénszarvas, sarki nyúl, pézsmapocok, erdei cickány, nyuszt stb. dacolt a káplár minden vészes fenyegetésével.

A szegény ember egymagában mit sem tehetett ellenük. Míg a veteményeskert egyik végét védelmezte, addig a másik végén javában zabáltak a kártevők.

Bizonyára okosabb lett volna, ha a káplár itt hagyja ezt az egész termést számtalan ellenségének, hiszen úgysem vehetik már semmi hasznát, mert nemsokára elhagyják az erődöt. Paulina Barnett asszony is ezt a tanácsot adta a csökönyös káplárnak, mikor, naponta hússzor is, nyakára járt a folytonos sopánkodásával; ám Joliffe káplár hallani sem akart róla.

- Még hogy ennyi munka kárba vesszen! - hajtogatta. - Akkor hagyni itt egy ilyen telepet, amikor már virágozni kezd! Feláldozni ezt a vetőmagot, amit én oly gondosan vetettem el a feleségemmel!... Ó, asszonyom, higgye el, néha kedvem lenne azt mondani, hogy menjenek, maga meg a többiek, amerre látnak, én meg itt maradok a feleségemmel! A Társaság egész biztosan beleegyezne abba, hogy átengedje nekünk a szigetet, s mi legyünk a tulajdonosai...

Paulina Barnett asszony akaratlanul is elnevette magát ezen a hóbortos megjegyzésen, és visszaküldte a káplárt a kis feleségéhez, aki már réges-rég feláldozta a sóska-ját, kalánfüvét és más skorbutellenes növényét, amelyeknek ezentúl már semmi hasznát sem láthatják.

Megjegyzendő, hogy a telelők egészségi állapota, a férfiaké éppúgy, mint a nőké, kitűnő volt. Legalább a betegség megkímélte őket. Maga a kisgyerek is teljesen felépült, és az első tavaszi napsugarakat élvezte.

Április 2-, 3-, 4- és 5-én az olvadás most már aztán teljes erővel megindult. A meleg érezhető volt, de az idő borús. Gyakran s nagy csöppekben esett az eső. Délnyugati szél fújt, ez hozta a meleget a szárazföld felől. De ebben a ködös időben egyetlen megfigyelést sem lehetett végezni. Sem a nap, sem a hold világa, de még csak egy csillag fénye sem hatolt át ezen a sűrű ködfüggönyön.

Hát ez bizony sajnálatos körülmény volt, mert hiszen a Viktória-szigetnek még a legcsekélyebb elmozdulását is oly nagyon fontos lett volna megfigyelni.

Az április 7-éről 8-ára virradó éjjel kezdődött meg aztán igazán a jégzajlás. Reggel Hobson hadnagy, Paulina Barnett asszony, Kalumah és Long őrmester felmásztak a Bathurst-fok csúcsára, és megállapították, hogy a jéghegyek helyzetében némi változás állt be. Az óriási jéggát csaknem a közepén kettévált, s most két különálló részt képezett, és mintha a felső része északnak akarna fordulni.

Itt tehát már a kamcsatkai tengeráramlat befolyása érezhető? S az úszó sziget is ugyanabba az irányba fordul? Megérthetjük, milyen szorongó félelem fogta el a hadnagyot és társait.

Néhány órán belül eldőlhet a sorsuk, mert ha még pár száz mérfölddel északabbra veti őket végzetük, akkor igen bajosan érhetik el a szárazföldet egy ilyen kicsiny bárkán, mint az övék. Sajnos, telelőinknek semmiféle eszköz nem állott rendelkezésükre ahhoz, hogy a végbement elmozdulás mértékét és természetét felbecsülhessék. Mindazonáltal, annyit meg lehetett állapítani, hogy a sziget még nem mozog, vagy legalábbis nem a jéghegy irányában, mivel annak mozgása észrevehető volt.

Az látszott tehát valószínűnek, hogy a jégmező egy része különvált, és felfelé úszik, északnak, míg az a rész, amely eleddig körülvette a szigetet, még mozdulatlan maradt.

Egyébként a magas jéggátnak ez az elmozdulása mit sem változtatott a fiatal eszkimó nő vélekedésén. Kalumah kitartott amellett, hogy a jégzajlás délnek halad, valamint, hogy maguk a jéghegyek is nemsokára a Bering-tengeráramlat hatása alá kerülnek. Kalumah felvett egy darabka forgácsot, s azzal lerajzolta a homokba a szoros elhelyeződését, hogy így könnyebben megérthessék, amit mond, és miután meghúzta az irány vonalát, mutatta, hogy a sziget ezt a vonalat követve közeledik majd az amerikai partokhoz. Ebben a hitében semmiféle ellenvetés nem rendíthette meg, s valóban megnyugtatóan hatott, amint az okos bennszülött nő határozott hangú magyarázatát hallgatták.

Mindamellett, április 8- és 9-én úgy látszott, hogy Kalumahnak még sincs igaza. A jéghegyek északi része egyre inkább észak felé távolodott. A jégzajlás nagy dörgéssel és terjedelmes területen ment végbe. A rianást a part valamennyi pontján siketítő ropogás kísérte. A szabadban lehetetlen volt egymás szavát hallani. A szüntelen robaj úgy hallatszott, mint valami rettentő tűzéség pergőtüze. A parttól félmérföldnyire a Bathurst-fok uralta valamennyi szakaszon megkezdődött most már a jégtáblák egymásra torlódása. A jéghegyek láncolata darabokra töredezett - ahány darab, annyi hegy -, és északnak sodródott. Legalábbis ez volt a jéghegyek mozgásának látszólagos iránya.

Hobson hadnagy, bár egy szót sem szólt, egyre nyugtalanabb lett, és Kalumah állításai sem voltak képesek megnyugtatóni. A fiatal eszkimó nő a hadnagy ellenvetéseire is makacsul ragaszkodott a saját véleményéhez.

Végül egy nap - április 11-én délelőtt - Jasper Hobson, az utolsó, északi irányban tovatűnő jéghegyekre mutatva ismét csak olyan érvekkel szorongatta Kalumaht, amelyeket a tények látszólag vitathatatlanná tettek.

- Nos hát nem és nem! - felelte Kalumah, mélyebb meggyőződéssel, mint valaha. - Nem! Nem a jéghegyek mennek észak felé, hanem a mi szigetünk ereszkedik délnek!

Talán igaza volt Kalumahnak! Ez a válasz rendkívül meghökkentette Jasper Hobsont. Valóban lehetséges, hogy a jéghegyek leválása csak látszólagos, és hogy - éppen ellenkezőleg - a jégmező által irányított Viktória-sziget úszik a tengerszoros felé. De ez a sodródás - ha ugyan egyáltalán létezik - nem volt megállítható, sem felbecsülhető, sem a sziget keleti hosszúságát, sem északi szélességét nem lehetett felvenni.

Ugyanis nemcsak hogy borús és megfigyelésre alkalmatlan volt az idő, de, szerencsétlenségükre, a sarkvidéknek egy sajátságos jelensége még csak fokozta a sötétséget, teljesen eltakarva a látóteret.

Ugyanis, pontosan a jégzajlás időszakában több fokkal süllyedt a hőmérséklet. Csakhamar vastag ködfellegbe burkolózott a Jeges-tengernek ez a tája, ám ez nem volt közönséges ködnek nevezhető. A talajra ereszkedett, egészen alacsonyra, a felületére, mint valami fehér kéregszerűség, de mégsem hasonlítható a dérhez, mert emez csak vízgőz, amely lecsapódása után fagy össze. Az ezt a ködöt alkotó igen laza részecskék rátapadtak a fákra, bokrokra, az erőd falaira, szóval mindenre, ami csak kiálló volt, s csakhamar vastag takarót alkottak, amelyből prizma alakú vagy gúla alakú szálak álltak ki, csúcsukkal a szél irányába mutatva.

Jasper Hobson most már felismerte ezt a jelenséget, amelyet tavasz idején gyakran észlelnek a bálnavadászok és telelők a sarki tájakon.

- Ez egyáltalán nem köd - magyarázta társainak -, ez a „frost-rime”, vagyis fagyfűst, sűrű pára, amely teljesen megfagyott állapotban maradt.

De akár köd, akár pára, ennek a tünetnynek megjelenése sajnálatos körülménynek számított, mert legalább százlátnyi magasságra emelkedett a tengerszint fölé, és oly teljesen átláthatatlan volt, hogy ha ketten háromlépésnyire voltak egymástól, egyik nem látta a másikat.

Nagy volt tehát telelőink csalódása. Úgy látszott, mintha csak minden kellemetlenséget rájuk akarna zúdítani a természet. És éppen most, a jégzajlás idején, most, amikor végre megszabadul az öt hónapok óta rabláncon tartó kötelékeitől a sziget, s végül most, amikor még sokkalta nagyobb figyelemmel kellene ellenőrizni az elmozdulásait - most jön ez a köd, hogy minden megfigyelést megakadályozzon!

És így tartott ez négy teljes napig! Csak április 15-én szállt fel a „frost-rime”. A délelőtti folyamán erős déli szél támadt, az aztán szétszaggatta, semmivé foszlatta.

A nap ragyogott. Hobson hadnagy a műszereiért rohant. Felvette a magasságot, és a sziget jelenlegi koordinátáit illető számításai eredménye ez volt:

északi szélesség: 69° 57'

keleti hosszúság: 179° 33'.

Kalumahnak igaza volt. A Viktória-szigetet a Bering-tengeráramlat ragadta magával, s dél felé vitte.

XVII. A HEGYOMLÁS

Telelőink tehát végre a Bering-tenger látogatottabb vidékei felé közeledtek. Most már nem kellett attól félniük, hogy északra sodródnak. Már csak arról volt szó, hogy ellenőrizték a sziget útját, és felbecsüljék a sebességet, amely - az akadályokat figyelembe véve - bizonyára nagyon egyenlőtlen lesz. Ezzel foglalkozott igen aprólékos pontossággal Hobson hadnagy, s váltakozva vette fel hol a nap, hol meg a csillagok magasságát. Már másnap, április 16-án a megfigyelés után úgy számított, hogy ha a sebesség változatlan marad, a Viktória-sziget május elején eléri a sarkkört, amelytől legfeljebb négy földrajzi foknyi terület választja el.

Feltételezhető volt, hogy akkor a tengerszoros legszűkebb részébe érkező sziget ismét „lehorgonyoz” addig, míg a jégzajlás utat nem nyit számára. Akkor aztán vízre bocsátják a bárkájukat, és az amerikai szárazföld felé vitorláznak.

Mint tudjuk - hála az elővigyázatossági intézkedéseknek - minden készen volt az azonnali vízreszálláshoz.

A sziget lakói most már türelmesebben s főként több reménykedéssel várokoztak. A sok megpróbáltatást szenvedett, szegény emberek érezték, hogy most már „egyesben” vannak, s oly közel haladnak az egyik vagy másik parthoz, hogy semmi akadálya nem lesz, hogy néhány napon belül kiköthessenek.

Ez a kilátás lelkesítette őket. Ismét rátaláltak arra a természetes jókedvre, amelyet már oly rég elűztek a viszontagságok. Az étkezések ismét vidáman folytak, annál is inkább, mivel élelemben nem volt hiány, s mert az új program nem írt elő takarékoskodást. Ellenkezőleg. Aztán meg a tavasz hatása is érezhetővé vált, s mindnyájan valósággal megrészegedve szívták be a tavaszi szél hozta langyos levegőt.

A következő napokban többször is kirándultak a sziget belsejébe és a tengerpartra. Most már sem a prémes állatok, sem a kérődzők s a ragadozók nem gondolhattak arra, hogy elhagyják a szigetet; a jégmező, melynek eddig foglyai voltak, levált az amerikai partról - amit sodródó mozgása bizonyított -, s így nem léphettek a szárazföldre.

A szigeten sem az Eszkimó-foknál, sem a Michel-foknál, sem pedig a part bármely más részén változás nem történt. Semmi sem változott a sziget belsejében, sem az erdővágásban, s a lagúna partjain sem. Az a nagy bevágódás, amely a Michel-foknál a vihar idején képződött, a tél folyamán teljesen összezáródott, és semmiféle más hasadás nem látszott a talaj felszínén.

Kirándulásaik idején a sziget különböző részein falkába verődött farkasokat láttak. A sziget egész állatvilágából egyedül csak ezek a gonosz bestiák nem lettek szelídebbek, még a közös veszély idején sem.

Többször is látták Kalumah megmentőjét. A derék medve mélabúsan sétálgatott az elhagyott lapályon, s mindig megállt, amikor a felderítő csapat elhaladt a közelében. Sőt néha egészen az erődig követte őket, bölcsen tudva, hogy nincs mit tartania ezektől a jó emberektől, mert hiszen nincs miért haragudniuk rá.

Április 20-án Hobson hadnagy megállapította, hogy az úszó sziget szüntelenül folytatja dél felé vezető útját. Az, ami a jéghegységből megmaradt, azaz a déli rész jéghegyei, követték útjában, de a viszonyításra alkalmas pontok híján csak csillagászati megfigyelések útján vehették észre a helyzetváltozásokat.

Jasper Hobson most a talajon több helyütt is méréseket végeztetett, nevezetesen a Bathurst-fok alatt, valamint a lagúna partjain. Azt akarta megtudni, milyen vastag az a jég réteg, amely a termőföldet hordja. Rájöttek, hogy ez a jég réteg a tél folyamán nem vastagodott, s hogy a sziget szintje általánosságban, úgy látszik, semmivel sem emelkedett magasabbra a tengerszint fölé. Ebből tehát azt következtethették, hogy minél hamarabb el kell hagyniuk ezt a törékeny talajt, amely egykettőre elolvad, ha a Csendes-óceán melegebb vizeibe kerül.

Ez idő tájt, április 25-én a szigeten ismét csak változott a tájékozódás. Az egész jégmező háromnyolcadnyi fordulatot tett keletről nyugatra, kerületéhez képest. A Bathurst-fok vége mostantól kezdve északnyugatra nézett. Most hát a jéghegyek végső maradványai elzárták az északi láthatárt. Bebizonyult tehát, hogy a jégmező szabadon mozog a tengerszorosban, s hogy még semmilyen földdel nem határos.

Közeledett a végzetes pillanat. A nappali vagy éjszakai megfigyelések pontosan meghatározták a sziget helyzetét - és ennek következtében - a jégmezőét is. Április 30-án az egész átsodródott a Kotzebue-öblön, ezen a széles, háromszögű bevágódáson, amely olyan az amerikai parton, mint egy mély harapás. Az öböl déli részén a Prince de Galles-hegyfok terül el, amely talán megállítja az úszó szigetet, mert csaknem pontosan a közepén fekszik a szűk tengerszorosnak.

Most elég szép volt az idő, s a Fahrenheit-hőmérő higanyszála gyakran 50 (+10 Celsius) fokig is felszaladt. Telelőink néhány héttel ezelőtt kibújtak téli gúnyáikból. Bármely percben készen voltak az indulásra. Thomas Black, a csillagász már fel is hordta a bárkára az ő tudós-málháját, műszereit, könyveit. Bizonyos mennyiségű élelmet is berakodtak, valamint néhány darabot a legértékesebb prémekből.

A május 2-i rendkívül pontos megfigyelés eredménye az volt, hogy a Viktória-sziget útja kelet felé haladó tendenciát mutat, ebből következtethetően tehát az amerikai szárazföld felé tart.

Ez szerencsés körülménynek számított, mivel, mint tudjuk, a Kamcsatka-tengeráramlat az ázsiai partok mentén halad, ennek következtében nem kellett hát többé attól tartaniuk, hogy magával ragadja a szigetüket. Végre hát telelőinkhez szegődött a szerencse!

- Én valahogy úgy képzelem, asszonyom - fordult most Long őrmester Paulina Barnett asszonyhoz -, hogy mi kifárasztottuk a balsorsot. Végére értünk a sok szerencsétlenségünknek, s úgy vélem, most már nincs mitől félnünk.

- Valóban, én is osztom az ön véleményét, Long őrmester - válaszolta Paulina Barnett asszony -, kétségkívül szerencsénk volt, hogy néhány hónappal ezelőtt le kellett mondanunk a jégmezőn át tervezett utunkról. A gondviselés vett védelmébe bennünket akkor, amikor számunkra járhatatlanná tette a jégmezőt!

Paulina Barnett asszonynak minden bizonnyal igaza volt, amikor így beszélt. Valóban, micsoda veszélyek leselkedtek rájuk tél derekán, azokon az akadályokkal tűzdelt utakon; mily fáradsalmak, a hosszú sarkvidéki éjszakában, ötszáz mérföldnyire a parttól!

Május 5-én Jasper Hobson közölte társaival, hogy a Viktória-sziget áthaladt a sarkkörön. Most végre a földtekének abba a zónájába került, amelyet sosem, még a legnagyobb délsarki elhajlaskor sem hagy el a nap. Ezeknek a derék embereknek úgy tűnt, mintha a lakott világba érkeztek volna vissza.

Ezen a szép napon felhajtottak egy-két pohárkával, itallal köszöntötték a sarkkört, mintha csak az Egyenlítőhöz érkeztek volna, egy olyan hajóval, amely most először széli át ezt a vonalat.

Ezentúl már csak arra kellett várniuk, hogy a jégtablák széteessenek, s félig felolvadjanak, hogy utat nyissanak az egész kis kolónia népével megrakott bárkának!

Május 7-én a sziget még egy negyedfordulatnyi helyzetváltozáson ment keresztül. A Bathurst-fok most északra mutatott, fölötte azok a jég tömegek, amelyek az egykori jéghegységből még állva maradtak. A sziget tehát csaknem visszanyerte fekvésének azt az irányát, amelyet a térképek abban az időszakban jelöltek, amikor még az amerikai szárazföld részét képezte.

Vagyis a sziget teljes fordulatot tett maga körül, és a kelő nap, egymás után, partjának valamennyi pontját üdvözölte.

A május 8-i megfigyelés azt is megmutatta, hogy a sziget megállt, csaknem a szoros közepén fekszik, alig negyven mérföldnyire a Prince de Galles-hegyfoktól. Így tehát itt a föld, aránylag nem is messze, s ez mindnyájuk biztos menekvésének látszott.

Este pompás vacsora köré ültek a nagyteremben. Felköszöntőket mondtak Paulina Barnett asszonyra és Hobson hadnagyra.

A hadnagy elhatározta, hogy még aznap éjjel megfigyeli azokat a változásokat, amelyek a jégmező déli részén végbemehettek; talán támadt ott valami járható nyitott út.

Paulina Barnett asszony el akarta kísélni Jasper Hobson erre a felderítő útjára, de a hadnagy azt óhajtotta, hogy társnője inkább pihenjen egy kicsit, s csak Long őrmestert vitte magával.

Paulina Barnett asszony engedett a hadnagy kérésének, s Madge-dzsel és Kalumahhal visszatért a főépületbe. A katonák és az asszonyok szintén elfoglalták már szokott hálókülsőket a számukra fenntartott melléképületben.

Szép éjszaka volt. A csillagok vakító fénnel tündököltek, mert a hold nem volt fenn.

Valamiféle, rendkívül szétszórt, a jégmező visszatükrözte fény némiképp megvilágította a légkört, úgyhogy messzebbre láthatott el a szem.

Hobson hadnagy és Long őrmester kilenc órakor hagyták el az erődöt, s a partnak a Bathurst-kikötő és a Michel-fok között elterülő része felé irányították lépteiket.

A két felderítő két-három mérföldnyi úton követte a partot. De micsoda látványt nyújtott még mindig ez a jégmező! Mily felfordulás! Minő káosz!

Képzeljünk el egy gigantikus, szeszélyes kristály alakúvá fagyott jég tömeget, az orkán korbácsolása közepette hirtelen befagyott tengert. Ráadásul a jégtablák még semmi szabad helyet sem hagytak egymás között, úgyhogy a bárkával nem lehetett ide bemerészkedni.

Jasper Hobson és Long őrmester beszélgetve és megfigyeléseket végezve egészen éjfélig maradtak künn a parton. Látván, hogy itt minden változatlan állapotban maradt, elhatározták, hogy visszatérnek a Reménység-erődbe, hogy néhány órára ők is lepihenjenek.

Mintegy száz lépést tehettek, és már az egykori Paulina-folyó kiszáradt medrében haladtak, amikor valami váratlan zajra hirtelen megtorpantak. Olyan volt, mint valami távoli moraj, amely a jégmező északi részén keletkezhetett. A robaj gyorsan erősödött, sőt nemsokára szörnyű méreteket öltött. Nyilvánvaló volt, hogy valami hatalmas természeti jelenség megy végbe azon a tájon, és különösen az volt meglehetősen nyugtalanító, hogy Hobson hadnagy úgy érezte, mintha remegni kezdene a talaj a lába alatt.

- Ez a moraj a jéghegyek felől jön - mondta Long őrmester. - Vajon mi történik ott?...

Jasper Hobson nem felelt, csak rendkívül nyugtalanul vont a magával társát, a part felé.

- Az erődbe! Vissza az erődbe! - kiáltotta Hobson hadnagy. Talán szétváltak a jégtáblák, és most vízre bocsáthatjuk a bárkáinkat!

Mindketten lélekszakadva rohantak a legrövidebb úton, a Reménység-erőd irányába.

Száz gondolat kergetőzött az agyukban. Miféle új természeti jelenség okozhatta ezt a váratlan morajt? Vajon van tudomása erről az eseményről az erőd alvó lakóinak? Már hogyan lenne, hiszen ezek a percről percre erősödő dördülések - hogy a nép nyelvén fejezzük ki magunkat - „még a holtakat is felébresztenék”.

Jasper Hobson és Long őrmester húsz perc alatt befutotta azt a két mérföldet, amely a Reménység-erődtől elválasztotta őket. De mielőtt még a kerítésövezethez érkeztek volna, észrevették társaikat, férfiakat, nőket, amint egymás hegyen-hátán, kétségbeesetten kiáltozva, pánikszerűen menekülnek.

Mac Nap ácsmester, karján gyermekével odasietett a hadnagyhoz.

- Nézze, hadnagy úr! - kiáltotta, és egy, az övezet mögött néhány lépésnyire emelkedő dombocska felé vonta magával a hadnagyot.

Jasper Hobson odatekintett.

A jéghegyek utolsó maradványai, amelyek az ő elindulásuk előtt még vagy két mérföldnyire voltak a nyílt tengeren, a partra zúdultak. A Bathurst-fok nem volt többé, és a jéghegyek szétzúzta föld- és homokréteg az erődövezetet borította. A lakóház és az északi oldalon hozzá tartozó melléképületek eltűntek az óriási hegyomlás alatt.

Szemtanúi voltak, amint a jégtömbök borzalmas robaj közepette egymásra torlódtak, majd lezuhanva, mindent szerte szórta, ami csak útjukba került. Az egész olyan látványt nyújtott, mintha menetelő jégtömbök serege intézne támadást a sziget ellen.

Ami pedig a hegyfok lábánál épült hajócskájukat illeti, hát az megsemmisült!

Ebben a pillanatban egy lezuhanó, szörnyű súlyú jégtömb alatt az az épület is összeomlott, amelyben a katonák laktak a feleségükkel, s ahonnan még idejében kimenekülhettek.

Az eget verte a szerencsétlenek kétségbeesett jajkiáltása.

- Hát a többiek!... A társaink!... - kiáltott fel a legrémültebb döbbenet hangján a hadnagy.

- Ott vannak! - felelte Mac Nap, s arra a homok-, föld- és jégtömegre mutatott, amely teljesen eltemette a főépületet.

Igen! Ez az omladék eltemette maga alá Paulina Barnett asszonyt, s vele Madge-et, Kalumaht és Thomas Black-et, akiket álmukban lepett meg a hegyomlás.

XVIII. MINDENKI A MENTŐMUNKÁRA!

Rettenetes kataklizma ment itt végbe. A jéghegyek ráomlottak az úszó szigetre! Olyan mélyre süllyedve a tengerszint alá, hogy ez a mélység ötszöröse volt annak, amely magasra kiemelkedtek volt, nem állhattak ellen a víz alatti tengeráramlatnak. Utat törtek maguknak a szétvált jégtáblák között, s egész tömegükkel rázuhantak a Viktória-szigetre, amely - e hatalmas hajtóerő nyomására - gyorsan sodródott dél felé.

Az első percekben, amikor a kutyaólat, az istállót és az erőd főépületét maga alá temető hegyomlás robaja felverte őket, Mac Nap és társai még kimenekülhettek veszélyben levő lakhelyükről. De ekkor már teljesen bevégezte művét a pusztulás. Ezeknek az épületeknek nyomuk sem volt többé! És most az óceán mélységei felé cipeli boldogtalan lakóit a sziget! De talán a hegyomlás törmelékei alatt még él az ő bátor társnőjük, Paulina Barnett asszony, Madge, a fiatal eszkimó nő meg a csillagász! El kell jutni hozzájuk, még akkor is, ha már csak a holttestükre akadnak.

A hadnagyot első pillanatban porig sújtotta a szerencsétlenség, de csakhamar visszanyerte hidegvérét, és elkiáltotta magát:

- Csákányra, ásóra, emberek! A ház szilárdan épült, lehet, hogy ellenállt. Munkára!

Szerszámnak, csákánynak bőviben voltak. Ám most nem lehetett megközelíteni az övezetet. A letört koronájú jéghegyek csúcsáról még mindig zuhogtak a jégtömbök; a jéghegyek maradványainak némelyike még kétszáz lábnyira emelkedett a Viktória-sziget fölé. Elképzelhetjük, micsoda megsemmisítő erővel zúdultak le akkor ezek az alapjukban megrendült tömegek, amelyek mintha a láthatár egész északi részét elfoglalták volna. A tengerpartnak ezt a Bathurst-fok és Eszkimó-fok között elterülő szakaszát nemcsak hogy uralták, de meg is szállták ezek a mozgó jéghegyek. Már vagy negyedmérőföldnyire a parton túlra taszította őket az ellenállhatatlan nyomás.

Szinte percenként remegett meg a talaj, és dördülő robaj jelezte, hogy ismét összedőlt egy-egy jégtömeg. Ennek azzal a szörnyű következményével is számolni kellett, hogy a sziget elmerülhet ekkora súly alatt. Az észrevehető szintkülönbség máris jelezte, hogy a partnak ez a szakasza lassanként süllyed, és a közeledő tenger hosszú víztakarót kezdett teríteni, egészen a lagúna környékéig.

A telelők helyzete borzalmas volt; az éj hátralevő óráiban meg sem kísérelhették társaik megmentését, a hegyomlás visszavetette őket az övezettől, hiába küszködtek az elháríthatatlan támadás ellen. A legsötétebb kétségbeesés karmaiban - még mindig várniuk kellett.

Végre megvirradt. De micsoda látványt nyújtott most a Bathurst-fok környéke! Ott, ahol ezelőtt messze láthatott a szem, most jégtorlasz zárta el a láthatárt. De úgy látszott, hogy a jéghegyek térhódítása megállt, legalábbis pillanatnyilag. Mindazonáltal, itt-ott még most is lezúdult egy-egy jégtömb a megrendült egyensúlyú jéghegyek csúcsáról. De teljes tömegükkel mélyen a víz alatt, alapjuk által átvitték a szigetre mindazt a sodróerőt, amelyet az áramlat mélyén szereztek, s a sziget nagy sebességgel délnek tartott, vagyis egyenest a végpusztulás felé.

Azok, akiket magával ragadott, ezt még csak észre sem vehették. Nekik az áldozatokat kellett megmenteniük, köztük azt a bátor és szeretett nőt, akiért az életüket is odaadnák.

Itt volt a cselekvés órája. Most már meg lehetett közelíteni az övezetet. Egy percet sem volt szabad veszíteniük. Azok a szerencsétlenek már hat órája vannak eltemetve a hegyomlás törmelékei alatt.

Mint már mondtuk, a Bathurst-fok nem létezett többé. Egy gigantikus jéghegy felfordította, s jórészt rádobta az erődre, szétmorzsolva a bárkát, aztán rázúdult a kutyaóra meg az istállóra, amelyeket a benne levő állatokkal együtt szétzúzott. Majd a főépület tűnt el a homok- és földréteg alatt, amelyre még az ötven-hatvan láb magas jégtömbök is teljes súlyukkal rászakadtak. Az erőd udvara színültig volt. A kerítésből még csak egyetlen cölöp sem látszott ki. Ez alatt a jég-, a föld- és homoktömeg alatt szörnyű munka árán kellett keresni az áldozatokat.

Mielőtt a munkát megkezdték volna, Hobson hadnagy magához intette az ácsmestert.

- Mac Nap - kérdezte tőle -, hiszi ön azt, hogy a ház elbírhatta a hegyomlás súlyát?

- Hiszem, hadnagy úr - válaszolta Mac Nap -, sőt ezt csaknem határozottan merném állítani. Mint ön is tudja, a házat megerősítettük. A tetejét valóságos kazamatává változtattuk, s a padlózat és a mennyezet között merőlegesen elhelyezett gerendáknak ki kellett tartaniuk. És vegye figyelembe azt is, hogy előbb csak homok- és földréteg borította el a házat, s ez fékezhetette aztán a jéghegyekről rázúdult jégtömbök erejét.

- Bárcsak Isten szólna magából, Mac Nap! - válaszolta Jasper Hobson - s megkímélne bennünket ettől a fájdalomtól!

Majd Joliffe-nét hívatta.

- Asszonyom - fordult hozzá -, maradt valami élelem a házban?

- Igenis, Jasper úr - felelte Joliffe-né -, az éléskamrában és a konyhában még volt valamennyi konzerv.

- És víz?

- Igenis, víz is meg konyak is - felelte Joliffe-né.

- Jó, akkor éhen-szomjan nem halnak - mondta Jasper Hobson. - Most már csak az a kérdés, hogy vajon van-e levegőjük.

Erre a kérdésre nem tudott választ adni az ácsmester. Ha a ház kibírta a súlyt - amint ezt remélte -, akkor a levegő hiánya a legnagyobb veszély, amely a négy áldozatot fenyegeti.

De végül is, ezt a veszélyt el lehet hárítani, ha hamarosan sikerül kiszabadítani őket, vagy legalábbis úgy, hogy a lehető legsürgősebben összeköttetést létesítenek az eltemetett ház és a külső levegő között.

Mindnyájan, férfiak, nők egyaránt csáklyára, csákányra kaptak, s munkához láttak. Valamennyien rámentek a homok-, föld- és jégtömegre, mit sem törődve azzal, hogy újabb leomlások következhetnek. Mac Nap vette át a munka irányítását, és módszeresen vezette.

Úgy vélte, legjobb lesz a tetején nekimenni az omladéknak. Onnan aztán a lagúna felé lehet legörgetni a felhalmozódott tömböket. Csákány és emelőrud segítségével könnyen megbirkóztak a közepes nagyságú jégtömbökkel, de az óriási darabokat előbb csákánnyal kellett szétverni. Sőt még akkora jégtömbök is akadtak, amelyekkel még a csákány sem bírt, ezek alá aztán hatalmas tüzet raktak, s a gyantás fenyőfa lobogó lángjai felolvasztották a tömböket. Minden lehetőt elkövettek, minden szerszámot munkába állítottak, csakhogy a legrövidebb idő alatt megsemmisíthessék vagy eltávolíthassák a jégtömböket.

De a törmelék valóságos hegyet alkotott, úgyannyira, hogy hiába vesződött vele szüntelenül a bátor mentőcsapat - csak addig pihenve, míg némi kis ennivalót bekaptak -, mikor a nap eltűnt a láthatár alatt, a jégalmazon alig látszott, hogy a tömege fogyott volna.

Mindamellett a tetejét már kezdték elegyengetni. Elhatározták tehát, hogy ezt az egyengető munkát egész éjszaka folytatják; aztán majd, amikor már nem kell újabb hegyomlástól tartaniuk, az ácsmester merőlegesen, kútszerűen szándékozott leásni a tömör halmazon keresztül; ilyenképpen aztán lehetővé válik, hogy gyorsabban érjenek célra, és hogy kívülről friss levegőt juttathassanak eltemetett társaikhoz.

Így tehát Hobson hadnagy és társai egész éjjel végezték ezt a feltétlenül szükséges kubikosmunkát. A tűz és a vas szüntelenül ostromolta és pusztította a jégtömegek laza anyagát. A férfiak az ásót, csákányt forgatták. A nők a tüzet táplálták. Mindnyájuknak csak ez az egy gondolata volt: meg kell menteni Paulina Barnett asszonyt, Madge-et, Kalumaht és Thomas Blacket!

De amikor pirkadni kezdett, akkor már kerek harminc órája voltak eltemetve ezek a szerencsétlenek, s a vastag réteg alatt minden bizonnyal igen kevés lehetett már a levegő.

Az ácsmester az éjszaka végzett munkálatok után most már arra gondolt, hogy meg kell ásni függőlegesen azt a kútát, amely közvetlenül a háztetőhöz vezet. Számítása szerint ez a kút legalábbis ötven láb mélységű lesz. A jégben kétségkívül könnyen haladhatnak majd lefelé, vagyis az első húszlábnyi mélységig; de aztán egyre nehezebbé válik a munka, mert ott már a föld- és homokrétegben kell tovább ásni, márpedig ez omlatag anyag, tehát legalábbis vagy harminclábnyi dúcolásra lesz szükség. Már is előkészítették hát erre a célra a hosszú dorongokat, és nekifogtak a kút ásásának. Ennél a munkánál egyszerre csak három ember dolgozhatott. A katonák hát gyakran váltották egymást, és így remélhető volt, hogy hamar elkészülnek az ásással.

Mint ahogyan ez az ilyen rémes körülmények között rendszerint történni szokott, ezek a szegény emberek is átérték a reménykedés és a kétségbeesés minden változatát. Amikor valami nehézség feltartóztatta őket, ha olykor földomlás semmisítette meg a már részben kész munkát, úgy érezték, hogy csüggedés vesz erőt rajtuk, és ilyenkor az ácsmester bizakodással teljes határozott szavai öntöttek lelket beléjük.

Míg a férfiak egymás után szálltak alá a készülő kútba, hogy folytassák a munkát, a nők, Raë-né, Joliffe-né és Mac Napné egy dombocska alján csoportosan várakoztak, alig váltottak szót, s olykor imádkoztak. Nekik nem volt egyéb dolguk, mint elkészíteni az ételeket, amiket aztán néhány percnyi pihenőjük alatt sebtiben befaltak az embereik.

Eközben a kút ásása nagyobb nehézségek nélkül haladt, de mivel a jég rendkívül kemény volt, elég lassan jutottak előre. Ennek a napnak végén Mac Nap még csak a föld- és homokréteget érte el, s nem remélhette, hogy másnap esténél hamarabb jutnak a kút aljára.

Leszállt az éj. Az ásást nem volt szabad abbahagyni. Úgy határoztak hát, hogy gyantafáklyák fényénél folytatják a munkát. Egyik parti hummockba sebtiben jégkunyhót vájtak, hogy a nőknek és a gyerekeknek legyen hol meghúzódniuk. A szél délkeletire váltott, s hideg eső esett, amelyhez olykor erős szélroham járult. De sem Hobson hadnagy, sem társai még csak nem is gondoltak arra, hogy felhagyjanak a munkával.

Most kezdődtek aztán az igazi nehézségek. Ugyanis ebben az omló anyagban nem lehetett dolgozni. Így tehát elkerülhetetlenné vált, hogy - a porhanyós réteg omlásának elejét veendő - faburkolattal béleljék a kút falait. Majd a férfiak, a kút szájánál elhelyezkedve kötélben függő vödörrel mérték ki a kiásott földet. Érthető tehát, hogy ilyen körülmények között nem

haladhatott valami gyorsan a munka. Még mindig újabb beomlástól lehetett tartani, s a legaprólékosabb elővigyázattal kellett ügyelni arra, nehogy most aztán még a mentőket is eltemesse az omladék.

Leggyakrabban maga az ácsmester szállt alá a szűk nyílásba, s onnan irányította a munkát, minduntalan hosszú csáklyával méregetve a kutat. De egyelőre még sehol sem ütközött olyan akadályba a csáklya, ami azt bizonyítaná, hogy elérte a háztetőt.

Egyébként reggelre csupán tíz lábnyit haladtak a föld- és homokrétegben, és így még húsz láb hiányzott ahhoz, hogy a háztetőnek a földomlás előtti magasságáig jussanak, ha ugyan nem roskadt össze a ház.

Most már ötvennégy órája volt annak, hogy Paulina Barnett asszonyt, a két nőt és a csillagászt eltemette a földomlás!

A hadnagy és Mac Nap többször is felvetette azt a kérdést, vajon az áldozatok a maguk részéről nem kísérelték-e meg, hogy összeköttetést teremtsenek a külvilággal. Ismerve Paulina Barnett asszony rettenthetetlen jellemét és hidegvérét, kétség sem fért ahhoz, hogy hacsak mozgási szabadsága van - megkísérelte volna, hogy utat törjön kifelé. Néhány szerszám maradt a házban, és az ács embereinek egyike határozottan emlékezett rá, hogy a konyhában hagyta a csákányát. Nem törték-e be vajon az egyik ajtót a bebörtönzöttek, hogy folyosót kezdjenek vájni a földrétegen át? De ezt a folyosót akkor is csak vízszintes irányban áshatták, és ez még sokkal hosszabb munkának ígérkezett volna, mint Mac Napnak ez a kútúró vállalkozása, mivel a hegyomlás okozta törmelékfelhalmozódás csak vagy hatvan láb magas volt, de több mint százötven láb átmérőjű térséget borított.

Az eltemetett emberek nyilván mit sem tudtak erről a helyzetükről: s ha feltételezhető volt is, hogy sikerült vízszintes irányban megásniuk a folyosójukat, legkevesebb nyolc nap kellene ahhoz, hogy áttörhessék az utolsó jégréteget. Márpedig addigra, ha nem halnának is éhen, de egy csöpp levegőjük sem maradna.

Jasper Hobson mindamellett maga hallgatózott az omladékhalom minden részén, hogy nem üti-e meg a fülét olyan zaj, ami föld alatti munkára vallana.

De semmi sem hallatszott.

Napkeltével a mentőcsapat még szorgosabban folytatta nehéz munkáját. A föld és homok szüntelenül áradt kifelé a kút száján, s a vájás rendesen haladt. Az összeeszkábált bélés-csővezés elég volt ahhoz, hogy megakadályozza az omlatag anyag leömlését. Mégis előfordult néhány beomlás, de ezeknek hamar gátat vetettek, és ezen a napon nem volt panaszuk új balesetekre. Csupán egy Garry nevű katonát sebesített meg a fején egy lezuhant jégtömb, de sérülése nem volt súlyos, úgyhogy még csak a munkáját sem volt hajlandó abbahagyni.

Délután négy órakor a kút elérte a teljes ötven lábnyi mélységet, vagyis húsz lábnyit a jégbe, harmincat meg a föld- és homokrétegbe vájtak.

Mac Nap számítása szerint ebben a mélységben kellett elérniük a háztetőt, ha ugyan a tető ellenállt a hegyomlás nyomásának.

Az ácsmester most éppen a kút fenekén volt. De mekkora volt a csalódása, amikor a mélyen lebocsátott csáklyája semmiféle ellenállásra sem talált.

Egy percig összefont karral állt ott, s Sabine-ra tekintett, aki vele volt.

- Semmi? - kérdezte a vadász.

- Semmi - felelte az ácsmester. - Semmi. Folytassuk. A tető bizonyára behorpadt, de az már lehetetlen, hogy a tetőszerkezet padlózata ne tartott volna ki! Ha még tízlábnyit ásunk, el kell érünk magát ezt a padlózatot..., különben...

Mac Nap nem fejezte be, amit gondolt, és Sabine segítségével kétségbeesett buzgalommal látott neki újból a munkának.

Este hat órára újabb tíz-tizenkét lábnyi mélységre hatoltak le.

Mac Nap ismét méréseket végzett. Még mindig semmi. Még mindig porhanyós földbe mélyedt a csáklója.

Az ácsmester most egy percre letette szerszámját, s két kezébe hajtotta fejét.

- A boldogtalanok! - mormolta.

Majd a bélésű szőnyeg keresztmerevítőire hágva, egészen a kút nyílásáig húzódkodott fel.

Ott találta a hadnagyot és az őrmestert, nagyobb aggodalomban, mint valaha, s félrevonva őket, közölte velük azt a rettenetes csatlósást ami az imént érte.

- Akkor hát..., akkor a házat ledöntötte a hegyomlás? - kérdezte Jasper Hobson - és akkor ezek a szerencsétlenek...

- Nem - felelte a rendíthetetlen meggyőződés hangján az ácsmester. - Nem! A ház nem dőlt össze. Ahogyan mi megerősítettük, abban az állapotában ki kellett tartania! Nem! Nem dőlt össze! Ez lehetetlen!

- De hát akkor mi történt, Mac Nap? - kérdezte a hadnagy, és két nagy könnycsepp gördült végig az arcán.

- Nyilvánvalóan a következő dolog történt - válaszolt az ácsmester. - Maga a ház ellenállt a nyomásnak, de a talaj, amelyen állott, engedett. Egy darabban áttört! A ház áttört azon a jégrétegen, amely a sziget alapját képezi! Nem dőlt össze, hanem elmerült... És szerencsétlen társaink...

- Vízbe fulladtak! - kiáltotta Long őrmester.

- Úgy van, őrmester! Vízbe fulladtak, mielőtt még csak megmoccanhattak volna! Vízbe fulladtak, mint egy elsüllyedt hajó utasai!

A három férfi néhány pillanatra elnémult. Mac Nap feltevése nagyon is közel állhatott a valósághoz. Világosabban már nem is lehetett következtetni arra, hogy a sziget alapját képező jégréteg nem tarthatott ki ekkora nyomást, s ezen a helyen átszakadt. A ház, a mennyezet gerendáit tartó, függőlegesen elhelyezett s a tetőpadlózathoz támaszkodó gyámfákra nehezedő rettentő súly alatt áttörte a jégfalat, és elmerült a mélységben.

- Nos, Mac Nap - mondta Hobson hadnagy -, hát ha már élve nem tudjuk őket előkeríteni...

- Akkor tehát a holttestüket kell megtalálnunk! - egészítette ki a hadnagy gondolatát az ácsmester.

Csak ennyit mondott Mac Nap, majd - anélkül, hogy társainak akár csak egy szót is szólt volna e szörnyű feltevéséről - folytatta abbahagyott munkáját a kút mélyén. Hobson hadnagy is leszállt vele oda.

Egész éjszaka folytatták a kút ásását, az emberek óránként váltották egymást, de miközben két katona folyton ásta a földet és a homokot, Mac Nap és Jasper Hobson - egyik keresztmerevítőn függeszkedve - ott lógott a fejük fölött.

Hajnali három órakor Kellet csákánya hirtelen valami kemény tárgyba ütközött s megcsendült. Az ácsmester ezt inkább megérezte, mintsem hallotta.

- Itt vagyunk! - kiáltotta el magát egyik katona. - Meg vannak mentve!

- Hallgass, és folytasd a munkádat! - szólt rá tompa hangon Hobson hadnagy.

Most már hetvenhat órája volt annak, hogy a hegyomlás eltemette a házat.

Kellet és Pond, a másik katona, folytatták munkájukat. A kút mélysége már csaknem elérte a tengerszintet, következésképpen Mac Napnek már semmi reménye sem lehetett.

Még húsz perc sem telt bele, s már felfedezték azt a kemény tárgyat, amelybe a csákány az imént beleütközött. A tető egyik szarufája volt. Az ácsmester tüstént leereszkedett a kút fenekére, csákányt ragadott, és szétverte a tetőgerinc léceit. Néhány perc alatt széles rést nyitott...

Ebben a nyílásban egy, a félhomályban alig felismerhető arc jelent meg.

Kalumah arca volt!

- Segítség! Ide hozzánk! - nyöszörögte alig hallhatóan a szegény eszkimó leány.

Jasper Hobson becsúszott a nyíláson. Borzongató hidegség csapta meg. Derékig került a jeges vízbe.

A tető nem rogyott össze, amint ezt gondolták, Mac Nap helyesen következtetett, mert a ház valóban áttörte a talajt, s vízbe került. De a víz nem töltötte meg a padlást, csak alig egy lábnyi magasan borította a padozatot. Még volt hát remény!...

A sötétben előretapogatózó hadnagy mozdulatlan testbe ütközött! Elvonszolta a nyílásig, amelyen át aztán Pond és Kellet megragadta és kiemelte. Thomas Black volt.

Még egy testet emeltek ki, Madge-ét. A kút nyílásánál köteleket dobtak le. Thomas Blacket és Madge-et felhúzták társaik, s a szabad levegőn lassanként magukhoz tértek.

Most még csak Paulina Barnett asszony megmentése volt hátra. Kalumah a padlás végére vezette Jasper Hobson, s ott ráakadt végre arra, akit keresett. Paulina asszony nem mozdult, feje alig volt künn a vízből. Halottnak látszott.

Hobson hadnagy karjába vette az élettelen testet, a nyílásig cipelte, s néhány perc múlva Paulina asszony, a hadnagy, Kalumah és Mac Nap felbukkantak a kút nyílásánál.

A bátor nő valamennyi társa szótlan kétségbeeséssel várt ott. Az eszkimó lány, bár maga is nagyon gyenge volt, ráborult barátnője testére. Paulina Barnett asszony még lélegzett, s vert a szíve. Szomjú tüdővel szívta a friss levegőt, s ettől csakhamar visszatért belé az élet. Végre kinyitotta szemét.

Az öröm kiáltása szakadt ki minden kebelből, a hála örömkialtása szállt az ég felé, s odafenn bizonyára meghallgatásra is talált.

Ebben a percben pirkadni kezdett, a nap felkelt a láthatáron, s első sugarait rávetette a tájra.

Paulina Barnett asszony óriási erőfeszítéssel felült. A hegyomlás alkotta dombtetőről, amely az egyetlen magaslat volt most itt, széttekintett a szigeten. Majd furcsa hangsúllyal suttogetta:

- A tenger! A tenger!...

S valóban, a láthatár mindkét oldalán, kelet és nyugat felé a jégpáncéljától megszabadult nyílt tenger vette körül az úszó szigetet!

XIX. A BERING-TENGER

Így tehát a sziget a jéghegyek nyomására - anélkül, hogy a tengerszoros partjain megállapodott volna - rendkívüli sebességgel menekült egészen a Bering-tenger vizeire. Sodródott a sziget, vitte a jégtömeg ellenállhatatlan nyomása, amely a víz alatti tengeráramlat mélységeiből nyerte erejét, s a jéghegyek egyre melegebb vizek felé szorították, oda, ahol a biztos pusztulás várt rá. És a bárkájuk is szerteszét hevert az omladék alatt, az is használhatatlanná vált.

Amikor Paulina Barnett asszony teljesen visszanyerte eszméletét, néhány szóban már képes volt elmondani annak a hetvennégy órának történetét, amelyet az elmerült ház mélyén töltöttek. Thomas Blacket, Madge-et és a fiatal eszkimó nőt váratlanul lepte meg a hegyomlás. Mindnyájan az ajtóhoz, ablakokhoz rohantak. De nem volt kiút sehol, az a föld- és homoktömeg, amelyet az imént még Bathurst-foknak neveztek, most teljesen eltemette a házat. Csaknem nyomban a jéghegyekről az erődre zúduló óriási tömbök robaját hallhatták az eltemetett ház foglyai.

Még negyedóra sem telt el, s Paulina Barnett asszony, két társnője és a csillagász máris érezték, hogy a ház, amely ellenállt a rettenetes nyomásnak, belesüllyed a sziget talajába. A jégalapzat átszakadt, a tenger vize benyomult a házba.

Némi ott maradt élelmiszert összekapdosni az éléskamrában, s felmenekülni a padlásra, mindez egy perc műve volt. Ezt az önfenntartás homályos ösztöne parancsolta. És mégis derengett a reménység egy halvány fénysugara a szerencsétlenek számára: mindenestre úgy látszott, hogy a padlásnak ki kell tartania, s valószínű volt, hogy az a két jégtömb óvta meg az azonnali szétmorzsolódástól, amely a tetőgerinc fölött véletlenül egymásnak támaszkodott.

Mialatt be voltak börtönözve a padláson, folyton hallották fejük fölött a hegyomlás óriási törmelékének szüntelen zuhogását, alattuk meg egyre emelkedett a víz. Szétzúzódnak vagy vízbefulladnak!

- Ám - mondhatni, valóságos csodaként - az erős fedélszékre támaszkodó háztető ellenállt, és maga a ház, miután bizonyos mélységig süllyedt megállt, de akkor már a padlást is egy láb magasan borította a víz.

Paulina Barnett asszony, Madge, Kalumah és Thomas Black kénytelen volt a fedélszék kereszteződéséig menekülni. Itt kuporogtak aztán a végtelen órákon át. Az önfeláldozó Kalumah mindnyájuk szolgálójává szegődött, s térdig vízben gázolva hordta nekik az élelmet. Semmit sem tehettek menekülésük érdekében. Csakis kívülről jöhetett a segítség!

Borzalmas helyzetben voltak. Már szúrta a tüdejüket az elhasznált, egyre oxigénszegényebb s szénsavdúsabb levegő, úgyhogy már alig bírtak lélegzeni... Ha csak még néhány óráig maradnak bebörtönözve ezen a szűk helyen, akkor Hobson hadnagy már csak az áldozatok holttestét találta volna itt: ezenkívül a testi kínokhoz még lelki szenvedések is járultak. Paulina Barnett asszony körülbelül megértette, hogy mi is történt voltaképpen. Rájött, hogy a jéghegyek zúdultak rá a szigetre, és arról a bugyborékoló zajról, ahogyan a víz mormolt a ház alatt, észrevette, hogy a sziget ellenállhatatlanul dél felé sodródik. És ez volt az oka annak, hogy mihelyt ki bírta nyitni a szemét, széttekintett maga körül, és azokat a szavakat ejtette ki, amelyek - mivel a bárkájuk is elpusztult - oly borzalmasan hangzottak e rémes körülmények között:

- A tenger! A tenger!

De most mindazok, akik körülvették, mit sem akartak látni, semmit sem akartak megérteni, csak azt az egyet, hogy megmentették azt, akiért az életüket is odaadták volna, s vele együtt Madge-et, Kalumaht és Thomas Blacket. Mert végül is annyi megpróbáltatás s oly sok veszély után egyetlenegy sem veszett oda azok közül, akiket Hobson hadnagy erre a szerencsétlen expedícióra magával vitt, még most is mindenki „jelent” kiálthat a névsorolvasásnál.

Hobson hadnagynak aznap az volt a legfőbb gondja, hogy megállapítsa a sziget földrajzi fekvését. Már nem gondolhattak arra, hogy elhagyják a szigetet, mivel a bárkájuk elpusztult, és a végre szabaddá vált tengeren még csak egy talpalatnyi szárazföld sem volt sehol. Ami a jéghegyeket illeti, azokból csak azok maradtak meg, amelyeknek csúcsai szétverték a Bathurst-fokot, miközben mélyen elmerült alaptömegük dél felé vitte a szigetet.

A főépület romjai között keresgélve ráakadtak azokra a műszerekre és csillagászati térképekre, amelyeket Thomas Black legelőbb is magával vitt volt: ezek szerencsére egyáltalán nem mentek tönkre. Az égboltot fellegek borították, de olykor előbukkant a nap, és Hobson hadnagy kellő időben s kielégítő pontossággal végezhetette el a magasságmérést.

Ennek a megfigyelésnek eredménye az volt, hogy ezen a napon, azaz május 12-én délben a Viktória-sziget a greenwichi délkörtől nyugatra a $168^{\circ} 12'$ keleti hosszúság és a $63^{\circ} 37'$ északi szélesség alatt fekszik. Ez a térképre átvitt földrajzi hely a Norton-tengeröböllel egy magasságban volt, az ázsiai Chaplin-csúcs és az amerikai Stephen-fok között, de mindkét parttól több mint száz mérföldnyi távolságra.

- Akkor hát le kell mondanunk arról, hogy szárazföldre érhessünk? - kérdezte Paulina Barnett asszony.

- Igen, asszonyom, arrafelé minden reményünknek vége - felelte Jasper Hobson. - Az áramlat rendkívüli gyorsasággal visz bennünket, s most már csak arra számíthatunk, hogy valamely, a sziget látótávolában elhaladó bálnavadászhajóval találkozunk.

- De ha a kontinenst nem is érhetjük el - folytatta Paulina Barnett asszony -, miért ne vihetne bennünket az áramlat a Bering-tenger valamelyik szigetéhez?

Hát ez a halvány kis reménység még megmaradt, s ezek a kétségbeesett emberek úgy kapaszkodnak belé, mint fuldokló a szalmaszálba. Volt itt sziget, bőven, a Bering-tengerben. A Szent Lőrinc-, Szent Mátyás-, Nunivak-, Szent Pál-, György- stb. szigetek. Sőt az úszó sziget nem is járt nagyon messze a Szent Lőrinc-szigettől, amely kis szigetekkel körülvett, elég terjedelmes földdarab, de ha ezt elszalasztanak is, még mindenesetre reménykedhetnek abban, hogy az Aleuti-szigetcsoporthoz tartozó szigetei, amelyek délről zárják el a Bering-tengert, megállíthatják útjában az ő vándor szigetüket.

Igen, a Szent Lőrinc-sziget az kétségtelenül a menekvés kikötőjévé válhatott volna telelőink számára. De ha ezt elszalasztják, a Szent Mátyás is és az az egész szigetcsoporthoz, amelynek középpontját képezi, útjukba akadhat még. De azt már nem remélhették, hogy a több mint nyolcszáz mérföldnyire fekvő Aleuti-szigetcsoporthoz elérhetik. Előbb, még sokkal előbb elmerül a tenger mélységében a Viktória-sziget, amelyet a meleg víz valósággal aláaknáz, s amelyet a már az Ikrek jegyében járó nap sugarai is egyre elárasztanak!

Legalábbis ezt kellett feltételezniük. Ugyanis az a távolság, ahonnan a jéghegyek az Egyenlítőhöz közelednek, igen változó. Rövidebb a déli féltekén, mint az északi féltekén. Olykor a Jóreménység foka magasságában is, vagyis mintegy a harminchatodik szélességi körön is találkozni velük, míg azok a jéghegyek, amelyek a Jeges-tengerről ereszkednek alá, sosem haladnak túl az északi szélesség negyvenedik fokán. De a jégolvadás határa nyilvánvalóan a hőmérséklettel van kapcsolatban, s az éghajlati viszonyoktól is függ. Hosszú telek

idején a jéghegyek aránylag alacsony szélességi körökig is kitaranak, s éppen ellenkező eset áll fenn a túl korán beköszöntő tavaszok idején.

Márpedig ez az 1861. évi, túl korán beköszöntött tavasz gyors elolvadással fenyegette a Viktória-szigetet. Már a Bering-tenger vize is zöld volt, nem pedig kék, mint amilyen színű jéghegyek közeledtekor szokott lenni a víz: legalábbis így figyelte meg ezt ama Hudson nevű híres hajós. Most tehát, mivel bárkájuk sem volt, bármely percben rájuk törhetett a katasztrófa.

Jasper Hobson tehát elhatározta, hogy a katasztrófa elkerülésére akkora tutajt ácsoltat össze, amelyen a kis kolónia valamennyi tagja helyet kaphat, s amely, ha nagy ügyel-bajjal is, de mégiscsak elvergődhet valahogy a szárazföldre. Olyan szálfákat döntetett ki hát, amelyekből megépíthetik a jókora, egykönnyen el nem süllyedő tengerjáró tutajt. Elvégre is még az a szerencse is érhetette őket, hogy valamely bálnavadászhajóval találkoznak, amellyel ebben az évszakban felmennek északra a bálnák után. Mac Nap tehát parancsot kapott a széles, szilárd tutaj megépítésére, amely fenntartja őket a vízen, ha majd a Viktória-szigetet elnyeli a tenger.

De előbb valami szállásról kellett gondoskodni, ahol a sziget boldogtalan lakói meghúzódhatnak. Legegyszerűbbnek az látszott, ha eltakarítják az omladékot a katonák szállása fölül; ennek a lakóházhoz közeli melléképületnek falait talán még fel lehet használni. Mindnyájan serényen nekiláttak a munkának, és néhány nap múlva már volt hol meghúzódniuk e szeszélyes éghajlat viszontagságai elől, ahol a gyakori szélviharok és esőzés még csak szomorúbbá teszik az életet.

A keresgélést is folytatták a főépületben, a számos, többé-kevésbé használható holmit, szerzőmokat, fegyvereket, ágyneműt, néhány bútordarabot s a légszivattyúkat, a légtartályt stb. sikerült kihozniuk a víz alá került szobákból.

Másnap, május 13-án le kellett tenniük arról a reménységükről, hogy a Szent Lőrinc-szigethez sodródhatnak. A földrajzi helyzet megállapítása azt mutatta, hogy a Viktória-sziget ettől a szigettől jóval keletre haladt el; ugyanis a tengeráramlatok általában nem küzdenek a természet állította akadályokkal, hanem inkább megkerülik őket. Így hát Hobson hadnagy megértette, hogy erről a reményről le kell mondani.

Most már csak a félkör alakú, végtelen hálózathoz hasonló, több földrajzi fok terjedelmű Aleuti-szigetek állíthatták meg útjában a szigetet, de - mint fentebb mondtuk - lehet-e vajon remélni, hogy eléri? Kétségtelen volt, hogy a sziget rendkívül gyorsan sodródik, de nem valószínű-e, hogy ez a sebesség jelentékenyen csökken majd, ha a szigetet előrehajtó jéghegyek valamilyen okból leválnak vagy elolvadnak, hiszen ezeket nem borítja a napsugarak ellen védelmező földréteg.

Hobson hadnagy, Paulina Barnett asszony, Long őrmester és az ácsmester gyakran beszélgettek ezekről a dolgokról, s érett megfontolás után az a véleményük alakult ki, hogy a sziget semmi esetre sem érheti el az Aleuti-szigetcsoporthoz, vagy azért, mert csökken a sebessége, vagy mert kikerül a Bering-áramlatból, s végül azért, mert - a víz és a nap együttes hatására - elolvad.

Május 14-én Mac Nap és emberei hozzáfogtak a terjedelmes tutaj építési munkálataihoz. Arról volt szó, hogy a tutaj minél magasabbra emelkedjék a víz szintje fölé, mert csak így kerülhetik el, hogy a hullámok végigsöpörjenek rajta. Hát ez bizony jókora munka volt, de mégsem foghatott ki munkásaink buzgóságán. Raë, a kovács a szálláshoz tartozó raktárban szerencsére ráakadt arra a nagy mennyiségű csapszegre, amelyet még az Összekötő-erődből hoztak magukkal, s ezek segítségével jó erősen összefoghatták a tutajt alkotó különféle szálfákat.

Fontos megemlítenünk azt is, hogy hol készült ez a tutaj. A hadnagy ötlete szerint Mac Nap a következőképpen intézkedett: ahelyett, hogy a földre fektették volna a gerendákat és szegélygerendákat, egyenest a lagúna vizére helyezték. A parton menettel és csaplyukkal ellátott különböző alkatrészeket egyenként a kis tó vizére hajigálták, s ott aztán könnyűszerrel állították össze. Ez a munkamódszer kétféle előnnyel járt: 1. az ácsmester azonnal megítélhette, megvan-e a tutajnak az a merülési és stabilitási foka, amilyenre tervezték; 2. ha majd a Viktória-sziget szétolvad, akkor a tutaj már fenn úszik a vízen, és nem lesz alávetve annak az egyenetlenségnek, sőt rázkódtatásoknak, amelyek a jégtaalaj szétesése folytán érhetik a földréteget. Ez a két, igen fontos ok készítette az ács mestert arra, hogy a fent leírt módon járjon el.

E munkálatok idején Jasper Hobson - hol egyedül, hol Paulina Barnett asszony társaságában - a tengerparton kóborolt. A tenger állapotát figyelte, valamint a hullámok mardosta part kanyarulatainak változását. Tekintete végigfutott a pusztá láthatáron. Észak felé most már sehol sem voltak jéghegyek. Hiába kereste a hadnagy a vízen - mint a hajótöröttek - azt a hajót, „amely sosem jelenik meg”. Az óceán magányosságát csupán néhány tovacicázó delfin zavarta: ez a cetfajta otthon van ezeken a zöld vizeken, ahol azoknak a mikroszkopikus állatkáknak miriádjai élnek, amelyekkel a delfin táplálkozik.

Aztán még fák is úsztak a vízen, különböző fajtájú, a meleg tájakon gyökerestül kitépett fák, amelyeket a földgolyó nagy tengeráramlatai ragadtak magukkal idáig.

Egy napon, május 16-án Paulina Barnett asszony és Madge együtt sétált a szigetnek a Bathurst-fok és az egykori kikötő közti részén. Szép idő volt. És jó meleg. Már jó néhány nap óta nyoma sem volt hónak a szigeten. Csak azok a jégtablák emlékeztettek még a sarkvidéki éghajlatra, amelyeket a jéghegyek halmoztak fel a sziget északi részén. De lassacskán ezek a jégtömbök is felolvadtak, s naponta új vízeséseket rögtönöztek a jéghegyek csúcsán és lejtőin. Bizonyára ezeket a hideg halmozta utolsó jégtömegeket is nemsokára felolvasztja a nap.

Most furcsa látványt nyújtott a Viktória-sziget! Vidámabb szemmel a világba tekintő embereket még érdekelt volna is ez a látvány. Szokatlan erővel tört be a tavasz. Ezen a most enyhébb szélességi kör alá került talajon gazdagon áradt el a növényi élet. A moha, a kis virágok, Joliffe-né asszony veteménye, csodálatosan pazar fejlődésnek indultak. E táj minden életereje, amelyet eddig elnyomott a sarki éghajlat, kiáradt most, s ezt nemcsak a virágzó növények tömege, hanem élénk színpompájuk is tanúsította. Most már nem azok a sápatag színárnyalatú, vízsínű virágok nyíltak itt, de csupa meleg szín virított, méltó a naphoz, amely rájuk vetette sugarát. A különféle fajta növények, a szamócabokor éppúgy, mint a nyárfa, a fenyő vagy a nyírfa, sötétzöld ruhát öltöttek. Rügyeiket kipattantotta a növényi nedv, amelyet néhány órán át már 68 Fahrenheit (+20 Celsius) fokos meleg hevített. A sarkvidéki természet megváltozott, minthogy az európai Krisztiánia vagy Stockholm magasságába jutottak, vagyis a mérsékelt égöv legpompásabban zöldellő tájainak szélességi fokára.

De Paulina Barnett asszony mit sem akart látni a természetnek mindeme figyelmeztetéséből. Változtathatott-e vajon a természet az ő tiszavirágéletű lakhelyük helyzetén? Hozzácsatolhatta-e valahol ezt a tévelygő szigetet a földkerekség szilárd kérgéhez? Nem, és iszonyú katasztrófa előérzete szállta meg a lelkét. Neki is éppúgy megvolt a maga ösztöne, mint az erőd közelében nyüzsgő állatok százainak. A róka, nyuszt, hermelin, hiúz, hód, pézsmapatkány, nyérc, sőt még a farkas is mind, mind érzi a közeledő, elkerülhetetlen veszélyt: mindezek a vadállatok szelídebbek lettek, s egyre inkább közelednek egykori ellenségükhöz, az emberhez, mintha csak az ember megmenthetné őket! Olyan volt ez, mint az ember felsőbbségének néma, ösztönös elismerése, mégpedig éppenséggel olyan körülmények között, amikor az ember nem segíthet rajtuk!

Nem! Paulina Barnett asszony mindebből semmit sem óhajtott látni, és tekintetét most le nem vette erről a kérlelhetetlen, végtelen, mérhetetlen tengerről, amelynek csak a vele egybeolvadó égboltozat volt a láthatára!

- Szegény Madge-em - mondta -, én cipeltelek ide, ebbe a katasztrófába, téged, aki engem mindenüvé követtél, akinek önfeláldozó barátsága jobb sorsot érdemelt! Megbocsátasz nekem?

- Csak egy dolog van a világon, amit én nem bocsátanék meg neked, leányom - felelte Madge -, ha a halált nem oszthatnám meg veled!

- Madge! Madge! - kiáltott fel a híres utazónő - ha én az életem árán meg tudnám menteni ezeket a szerencsétleneket, habozás nélkül odaadnám értük!

- Nincs hát már semmi reményed, leányom? - kérdezte Madge.

- Nincs! - sóhajtott fel Paulina Barnett asszony, s barátnője karjába hanyatlott.

Egy pillanatra mégiscsak nőnek mutatkozott ez a férfias természet, de ki ne értené meg ezt a pillanatnyi gyöngeséget, ily megpróbáltatások közepette.

Paulina Barnett asszony zokogott! Szívéből kicsordult a keserűség, s könnyek öntötték el arcát.

Madge csókolgatta, simogatta, úgy vigasztalta.

- Madge! Madge! - fordította barátnője felé könnyes arcát Paulina asszony - legalább meg ne mondd nekik, hogy sírtam!

- Dehogyan mondom! De egyébként el sem is hinnék nekem. Ez csak egy pillanatnyi gyöngeség. Szedd össze magad, leányom, hiszen te tartod itt bennünk a lelket! Állj talpra, és szedd össze a bátorságod!

- Hát neked még van reményed? - kiáltotta Paulina Barnett asszony, s szemébe nézett hűséges osztályostársának.

- Én mindig remélek - válaszolta Madge egyszerűen.

De hát hogyan is maradhatott még csak egy szikrányi reménységük is, amikor néhány nappal később az úszó sziget a Szent Mátyás-szigetcsoport mellett tovaúszott a nyílt tengeren, és most már sehol sem volt föld ezen a Bering-tengeren, ahol kiköthetett volna!

XX. A NYÍLT TENGHEREN!

A Viktória-sziget most a Bering-tenger legszélesebb részén úszott, még hatszáz mérföldnyire az első Aleuti-szigetektől és több mint kétszáz mérföldnyire a legközelebbi keleti partvidéktől. Aránylag még mindig elég gyorsan haladt. De még akkor is, ha feltesszük, hogy nem csökken a sebessége, legalább három hét kell hozzá, hogy elérje a Bering-tengernek ezt a déli határvonalát.

De hogyan tarthatna ki addig ez a sziget, melynek alapja mindennap vékonyodik, s már langyos, átlag 50 Fahrenheit (zéró fölött 10 Celsius) fok melegségű víz hatása alatt? Nem nyílna-e szét bármely percben a talaja?

Hobson hadnagy minden módjában álló eszközzel sürgette a tutaj építését, a felső gerendázat már a lagúna vizén úszott. Mac Nap rendkívül erősen akarta összeácsolni ezt a tutajt, hogy ha kell, hosszú ideig ellenállhasson a tenger hullámcsapásainak. Ugyanis úgy kellett számítaniuk, hogy - hacsak nem találkoznak valamilyen bálnavadász hajóval a Bering-tenger vizén - egészen az Aleuti-szigetekig kell sodródnia a tutajnak, tehát jókora utat kell megtennie a tengeren.

Mindamellett, a Viktória-sziget külső alakja általában egyelőre még semmi lényeges változást nem szenvedett. Naponta végeztek megfigyeléseket, de a felderítők csak a legnagyobb körültekintéssel merészkedhettek előre, mivel a talajtörés, a sziget morzsolódása bármely pillanatban elvághatta volna útjukat visszafelé, központi szállásukhoz. Mindig attól lehetett félni, hogy sosem látják viszont azokat, akik közülük útra keltek.

Az a mély bevágódás, a Michel-fok közelében, amelyet a tél bezárt, most lassanként újból kinyílt. Ez most egy mérföldnyire nyúlt be a sziget belsejébe, egészen a kiszáradt folyócska medréig. Félő volt, hogy vajon nem követi-e ezt a medret, amely már bemélyülve, még inkább vékonyítja a jégréteget. Ebben az esetben az egész, a Michel-fok és Barnett-kikötő közti terület - amelyet nyugaton a folyócska medre határol, tehát egy óriási darab, több négyzetmérföldnyi terület - eltűnne. Hobson hadnagy tehát lelkére kötötte társainak, hogy sürgősen ne kóboroljanak el arrafelé, mert a tengernek egy hevesebb megmozdulása már elég ahhoz, hogy a sziget területének ezt a jelentős részét leszakítsa.

Több helyütt is végeztek méréseket, hogy megtudják, hol vannak azok a vastagabb rétegű helyek, amelyek legtovább állhatnak ellen az olvadásnak. Így jöttek aztán rá, hogy éppen a Bathurst-fok környékén, az egykori erőd helyén a legvastagabb - nem a föld- és homokréteg, ami egyáltalán semmi biztosítéknak nem számított volna, hanem maga a jégréteg. Mindent egybevetve, ez szerencsés körülménynek számított. Azokat a lyukakat, ahol a szondázást végezték, nyitva tartották, és így naponta meg lehetett állapítani, mennyit vékonyodott a sziget jégalapja. A jégréteg olvadása lassú folyamat volt, de azért mindennap vékonyabb lett egy kicsit a jég. Úgy kellett hát vélekedniük, hogy nem tart ki még három hétig a sziget, mert azt a szerencsétlen körülményt is számításba kellett venni, hogy olyan vizek felé úszik, amelyeket egyre inkább melegítenek a napsugarak.

Ezen a héten, május 19-től 25-ig igen komisz volt az időjárás. Elég erős vihar kerekedett. Az égen fényes villámok cikáztak, s dörgött az ég. Az északnyugati szél által magasra korbácsolt hullámok is kegyetlenül megtépázták a szigetet, néhány igen nyugtalanító rázkódást is lehetett érezni. Az egész kis telep népe résen volt, készen arra, hogy felszálljon a tutajra, amelynek fedélzete már csaknem teljesen elkészült. Sőt némi élelmiszert és ivóvizet is hordtak rá, hogy minden eshetőségre készen legyenek.

A vihar tombolása közben az eső is kövér cseppekben záporozott, a zivatar langyos esővize mélyen behatolt a talajba, és megtámadta a sziget jégalapját. Ezek a beszivárgások siethették a némely helyütt gyengébb jégrétegek olvadását, és veszedelmes üregeződéseket idézhettek elő. Némely kis emelkedés lejtőin teljesen alámosott volt a talaj, úgyhogy a fehér jégréteg előtűnt. Sietve földdel és homokkal hányták be ezeket a vízmosásokat, nehogy a jégalap ki legyen téve a meleg hatásának. Ezen elővigyázatossági intézkedések nélkül csakhamar úgy át lett volna lyuggatva a talaj, mint egy szita.

A vihar helyrehozhatatlan károkat okozott azokon az erdős dombokon, amelyek a lagúna nyugati szélét szegélyezték. A zuhogó eső elmosta a homokot meg a földet, úgyhogy a fáknek nem volt mibe kapaszkodni, s egymás után dőltek ki. Egyetlen éjszakán teljesen megváltozott a képe annak a szigetrésznek, amely a tó és az egykori Barnett-kikötő között terült el. Alig néhány nyírfa s egy-két magános fenyőfa-csoport maradt lábon, mindössze ennyi állt ellen a fergetegnek. Ezek olyan tények voltak, amelyeket félreérthetetlenül a szétesés jeleinek kellett tekinteni, de amelyekkel szemben az emberi ész tehetetlennek bizonyult. Hobson hadnagy, Paulina Barnett asszony s az őrmester: valamennyien tisztán látták, hogy az ő rövid életű szigetük a végét járja, mindnyájan érezték ezt - talán Thomas Black kivételével, aki tompán és némán meredt maga elé, mintha már nem is ezen a világon lenne.

A május 23-i vihar idején Sabine, a vadász, amikor reggel sűrű ködben elhagyta a szállását, csaknem belefulladt egy nagy gödörbe, amely előző éjjel keletkezett. Ez ott történt, ahol azelőtt az erőd főépülete állott.

Mind ez ideig ez a föld és homok alá temetett és háromnegyed részében víz alá került ház - amint tudjuk - fennakadt a sziget alapját képező jégrétegben. De a tenger hullámozása, alsó részén csapkodva ezt a tágas hasadékot, kétségtelenül még inkább kiszélesítette, és a ház - az alatt az óriási súly alatt, amely azelőtt a Bathurst-fokot képezte - végképp elsüllyedt. A föld és a homok beleveszett ebbe a lyukba, amelynek mélyén a tenger hullámai csapkodtak.

Sabine segélykiáltásaira odarohantak a társai, és sikerült kihúzniuk a hasadékból, miközben a vadász a csúszós falakon próbált megkapaszkodni. Így, ezzel a váratlan fürdővel megúsza a balesetet, de az igen rosszul is végződhetett volna.

Később észrevették a tenger vizében az egykor a házat alkotó gerendákat és deszkákat, amelyek a sziget alá csúsztak, s feljöttek a víz színére, a part mentén lebegtek, mint hajótörés után a roncsok. Ez volt az utolsó kár, amit a vihar okozott, olyan kár, amely bizonyos mértékben még a sziget ellenállását is csökkentette, mert a hullámok behatolhattak a belsejébe, s még inkább pusztították. Olyan volt ez, mintha valami rákbetegség végezne lassacskán vele.

Május 25-én a nap folyamán északkeletre fordult a szél. A szélvihar friss szellővé szelídült, az eső elállt, és a tenger is kezdett megnyugodni. Békésen telt el az éjszaka, és mivel reggel ismét kisütött a nap, Jasper Hobson pontos földrajzi helyhatározást végezhetett.

Aznap délben valóban a nap magassága adta meg a földrajzi helyzetet: északi szélesség $56^{\circ} 13'$; keleti hosszúság $170^{\circ} 23'$.

A sziget nagyon sebesen sodródott, mert csaknem nyolcszáz mérföldet haladt attól a helytől, amelyet két hónappal ezelőtt foglalt el a Bering-szorosban, a jégzajlás idején.

Ez a sebesség némi reménységgel töltötte el Jasper Hobson.

- Barátaim - mondta társainak, kitergetve előttük a Bering-tenger térképét -, látják itt az Aleuti-szigeteket? Most már csak kétszáz mérföldnyire vannak tőlünk! Egy hét múlva talán elérhetnénk!

- Egy hét... - csóválta a fejét Long őrmester. - Egy hét nagy idő! - Még azt is hozzáteszem - folytatta Hobson hadnagy -, hogy ha szigetünk a százhatvannyolcadik délkört követte volna, akkor elérte volna ennek a szigetnek szélességi körét, de nyilvánvaló, hogy a Bering-áramlat elhajlása folytán délnyugatra tér el.

Ez a megfigyelés helyes volt. Az áramlat olyan irányt vett, amely a szárazföldről kifelé, a nyílt tengerre veti vissza a Viktória-szigetet, sőt még az is lehet, hogy az Aleuti-szigeteken is túlra, amelyek csak a hetvenedik délkörig terjednek.

Paulina Barnett asszony szótlanul nézte a térképet. Rámeredt a ceruzával berajzolt pontra, amely a sziget mostani helyét jelölte. Ezen a nagy léptékű térképen olyan óriásnak látszott a Bering-tenger, hogy a sziget helye csak alig észrevehető, parányi pontocska volt. Paulina, asszony most visszafelé haladt pillantásával azon a vonalon, amely utat telelésük óta megtettek, azon az úton, amelyet a végzet, vagyis inkább a tengeráramlatok elmozdíthatatlan iránya rajzolt annyi szigeten át, két kontinens szélétében anélkül, hogy bárhol is partot értek volna, és most a végtelen Csendes-óceán kapujában állnak.

Így tűnődött, a sötét jövőn merengve, s csak akkor rezzent fel, mikor ezt a gondolatát akarta szavakba önteni:

- De hát nem lehet-e parancsolni ennek a szigetnek? Még egy hét... Csak egy hétig kell haladnunk ezzel a sebességgel, s elérhetnénk az Aleuti-szigetcsoport végső szigetét!

- Ezen a héten Isten kezében vagyunk! - válaszolta Hobson hadnagy. - De vajon ad-e még nekünk egy hetet? Őszintén mondom önnek, asszonyom, mirajtunk most már csak az Isten segíthet.

- Én is úgy vélem, hadnagy úr - folytatta Paulina Barnett asszony. - Ám Isten csak akkor segít meg bennünket, ha mi is segítünk magunkon, hogy kiérdemeljük a támogatását. Van még valami, amit megtehetünk, amit megkísérélhetünk, valami, amiről nem tudok?

Jasper Hobson kétkedve rázta a fejét. Szerinte már csak egy módja volt a menekvésnek: a tutaj. De vajon már most fel kell-e szállni rá, a lepedőkből, takarókból valami vitorlafélét összetákolni, és így kísérelni meg, hogy elérjék a legközelebbi partot?

Jasper Hobson megbeszélte ezt az őrmesterrel és Mac Nap ácsmesterrel, akiben nagyon megbízott, valamint Raë-vel, a kováccsal s Sabine és Marbre vadászokkal. Miután mindent megfontoltak, ami a terv mellett és ellene szólt, mindnyájan egyetértettek abban, hogy csak akkor kell elhagyni a szigetet, ha erre kényszerítve lesznek. Mert hiszen végső és egyetlen segélyforrásuk ez a tutaj, amelyet minduntalan végigsöpörnek majd a hullámok, amelynek még csak az a sebessége sem lesz meg, ami a jéghegyek nyomására délre sodródó szigetnek. Ami pedig a szelet illeti, az általában kelet felől fúj, tehát az az irányzata, hogy inkább még minden szárazföldről visszavesse s a nyílt tengerre vigye a tutajt.

Várni kellett, még mindig csak várni, mivel a sziget gyorsan haladt az Aleuti-szigetek felé. Majd ha megközelítik ezt a szigetcsoportot, meglátják, mi a leghelyesebb teendő.

Valóban ez volt a legokosabb, amit csak tehettek; biztosra lehetett venni, hogy egy hét múlva, ha a sebesség nem csökken, a sziget vagy még a Bering-tenger déli határán, vagy délnyugatra a Csendes-óceán vizeire sodródik, és menthetetlenül elveszett.

Nos, a balsors, amely már oly régóta sújtotta ezeket a nyomorultakat, most még egy új csapást mért rájuk. Az a sodródási sebesség, amelyre számítottak, nemsokára megszűnt.

Ugyanis a május 26-ról 27-re virradó éjjel a Viktória-sziget még egy utolsó fordulatot tett saját tengelye körül, amely rendkívül súlyos következményekkel járt. A sziget félfordulatot végzett maga körül. A jéghegyek, azoknak az óriási jéghegyláncoknak maradványai, amelyek északon határolták, e változás által most délre kerültek át.

Reggel a hajótöröttek - vagy talán nem szolgáltak rá erre a névre? - az Eszkimó-fok felől látták felkelni a napot, nem pedig, mint eddig, a Barnett-kikötő felőli láthatáron.

Ott emelkedtek az olvadás folytán most már alacsonyabb, de még mindig jókora jéghegyek, azok, amelyek maguk előtt hajtották a szigetet.

Arrafelé a láthatár nagy részét eltakarták.

Milyen következményekkel járt ez a fordulat? Vajon nem szakadnak-e el ezek a jéghegyek az úszó szigettől, mivel már semmi sem köti őket össze vele?

Mindnyájukat valami új szerencsétlenség előérzete fogta el, s valamennyien megértették, mit akart mondani Kellet, a katona, amikor így kiáltott fel:

- Még mielőtt este lesz, elveszítjük a hajócsavarunkat!

Kellet ezzel azt akarta mondani, hogy a jéghegyek - mivel most már nem a sziget mögött, hanem előtte vannak - nemsokára leválnak róla. Ugyanis ezeknek a jéghegyeknek nyomása készítette a szigetet erre a rendkívüli sebességre, mivel ahány lábnyira kiemelkedtek a tengerszint fölé, hatszor-hétszer annyi láb vastagságú részük volt a víz alatt. Így mélyen elmerülve a víz alatti tengeráramlatba, ez az áramlat a saját teljes sebességével vitte, márpedig a saját hajtóerejére hagyott szigetnek - csekély merülését tekintve - nem lesz meg ez a sebessége.

Igen! Kelletnek, a katonának igaza volt. Olyan lesz most a sziget, mint egy árbocozatától megfosztott hajó, amelynek még a propellerje is eltörött!

Kelletnek erre a megjegyzésére senki sem válaszolt. De még csak negyedóra sem telt bele, s valami recsegő zaj hallatszott. A jéghegyek csúcsa megrendült, az egész jégtömeg elvált, s míg a sziget elmaradt tőlük, a jéghegyek - a víz alatti tengeráramlat ellenállhatatlan erejétől űzve - sebesen sodródtak dél felé.

XXI. AHOL SZIGETECSCSKE LESZ A SZIGETBŐL

Három óra múlva már a jéghegyek utolsó maradványai is eltűntek a láthatáron. Gyors eltűnésük azt bizonyította, hogy a sziget most már csaknem teljesen megállott. Mert a tengeráramlat egész ereje az alsó rétegeiben volt, nem pedig a tenger felszínén.

Egyébként délben meghatározták a földrajzi helyzetet, s ez elég pontosan sikerült. Másnap az új helyzetmegállapítás azt mutatta, hogy a sziget még egy mérföldnyit sem haladt!

Maradt hát még a menekvésnek egy egyetlen esélye, az, hogy egy bálnavadászhajó jár ezen a tájon, s felveszi a hajótörötteket, akár a szigeten tartózkodnak még, akár - ha már elmerült a szigetük - a tutajukon.

A sziget most az északi szélesség $54^{\circ} 33'$ -e és a keleti hosszúság $177^{\circ} 19'$ -e között feküdt, több száz mérföldnyire a legközelebbi szárazföldtől, vagyis az Aleuti-szigetektől.

Ezen a napon Hobson hadnagy egybegyűjtötte társait, s most utoljára tanácskozott velük, mi legyen a teendő.

Valamennyien egyazon véleményen voltak: a szigeten kell maradni mindvégig, egészen addig, amíg el nem süllyed, mert terjedelme folytán nem bír vele a tenger haragja, aztán ha a sziget végső szétesése fenyeget, az egész kis kolónia felszáll a tutajra, és vár!

Várni!

Most már teljesen kész volt a tutaj, Mac Nap tágas kunyhót is épített rá, amolyan parancsnoki hídház félét, amelyben az erőd egész személyzete meghúzódhatott. Árbocot is visznek magukkal, s felállítják, ha szükség lesz rá: és a vitorlák is régen készen voltak: lehet, hogy ezeknek is hasznát veszik majd a tutajon. A vízi jármű szilárdan épült, és ha jó szelet kapnak, s a tenger sem túlságosan gonosz, még az is lehet, hogy ez a gerenda- és deszkatákolmány az egész kis kolóniát megmenti.

- Semmi sem lehetetlen annak - mondotta Paulina Barnett asszony -, aki a szeleknek és a vizeknek parancsol!

Jasper Hobson leltárt készített az élelemről.

Nem volt valami bőséges a készlet, mert a hegyomlás okozta károk jelentősen csökkentették, de kérődzőkben és rágcsálókban nem volt hiány, és a mohától, cserjéktől zöldellő sziget bőven elláthatta az állatokat táplálékkal. Szükségesnek látszott, hogy tartósított húskészletüket növeljék, így hát a vadászok néhány rénszarvast és sarki nyulat lőttek.

Egészsében véve a csapat egészségi állapota kielégítő volt. Ezen az elmúlt, enyhe télen nem szenvedtek sokat a hidegtől, és a lelki megpróbáltatások még nem gyöngítették le testi erejüket. De meg kell mondanunk, hogy nem minden félelem s nem minden baljós előérzet nélkül várták azt a percet, amikor majd el kell hagyniuk az ő Viktória-szigetüket, vagyis jobban mondva, amikor majd a szigetük elhagyja őket. Rémületes volt még a gondolat is, hogy ezen a fatákolmányon úsznak majd a végtelen tengeren, a hullámok kénye-kedvére, kiteve a tenger minden szeszélyének. Még közepes időjárás esetén is átcsapnak rajta a hullámok, s ilyenkor keserves helyzetbe kerülnek. Azt is meg kell jegyeznünk, hogy ezek az emberek egyáltalán nem voltak tengerészek, akik otthon vannak az óceánon, akik nem rettegnek attól, hogy néhány deszkára bízzák az életüket. Katonák voltak ezek, akik a Társaság szilárd földjeihez szoktak hozzá. A szigetük törékeny, csak egy vékonyka jégrétegen nyugszik, de végül is föld borította ezt a jégréteget, s ezen a földön zöldellő növények,

cserjék, fák; állatok laktak itt velük, tehát egészen más volt ez, mint a tenger, s azt lehetett hinni, hogy mozdulatlan föld. Igen! Szerették ők ezt a Viktória-szigetet, amelyen már két éve éltek, s amelynek minden zugát annyiszor járták be, amelynek földjét megmunkálták s bevetették, és amely - mindent egybevetve - mind ez ideig oly sok természeti szerencsétlenségnek állt ellen! Igen! Sajnálják, ha majd el kell hagyniuk, és erre csak akkor kerülhet sor, ha már elmerül alattuk.

Hobson hadnagy tisztában volt társai lelkiállapotával, és ezt nagyon is természetesnek találta. Tudta, milyen viszolygással szállnak a tutajra, ám az események sürgették, s már csak rövid idő kérdése, hogy a sziget szétolvad a meleg vizeken. Ugyanis most már olyan jelek mutatkoztak, amelyeket nem lehetett figyelmen kívül hagyni.

De hadd mutassuk már be ezt a tutajt. Négyzetesre épült, minden oldala harminc-harminc láb, ami azt jelenti, hogy mintegy ezer lábnyi volt a területe. Fedélzete kétlábnyira emelkedett a vízszint fölé, s párkányai védték valahogy a kisebb hullámok ellen, de kétségtelen, hogy kissé erősebb hullám már átsap ezen az alacsony védőgáton. A tutaj közepén valóságos hídházat épített az ácsmester, ahol vagy húsz embernek volt helye. A hídház köré helyezték el azokat a nagy faládákat, amelyekben az élelmet és az ivóvíztároló edényeket őrizték; az egészet vaskapcsokkal szilárdan erősítették a fedélzethez. A mintegy harminc láb magas árboc a hídházhoz támaszkodott, és a tutaj szögletéhez erősített csarnakok tartották. Erre az árbocra négyzetes vitorlát kell majd felvonni, de természetesen csak hátszél esetén. Minden más mozgáslehetőség szükségszerűen lehetetlen volt ezen a vízi járművön, ámbár egy amolyan összetákolts kormányszerkezet-félét is szereltek rá.

Hát ilyen volt az ácsmester tutajja, amelyre húsz ember élete volt bízva, azaz huszonegyé, ha Mac Nap gyermekét is hozzászámítjuk. Csendesen ringott a lagúna vizén, erős hajókötelek tartották partközelségben. Annyi biztos, hogy gondosabban készült, mint ahogyan a kapkodó hajótöröttek ütik össze tutajukat, mikor hirtelen elmerül a hajójuk; szilárdabb és jobban berendezett volt annál, de végül mégiscsak egy tutaj.

Június 1-én újabb baj szakadt rájuk. Hope, az egyik közlegény vízért ment a lagúnára, mert szükség volt vízre a konyhán. Joliffe-né megízlelte a vizet, és sósnak találta. Odahívta Hope-ot, s rászólt, miért hozott tengervizet, amikor őt édesvízért küldték.

Hope azt felelte, hogy ő ezt a vizet a lagúnából merítette. Ebből némi szóváltás támadt, mire közbelépett a hadnagy. Amikor Hope közkatona tovább bizonygatta az igazát, a hadnagy elsápadt, majd nyomban a lagúna felé sietett...

A lagúna vize teljesen sós volt! Nyilvánvaló volt tehát, hogy a lagúna feneké áttört, s hogy a tenger vize benyomult a tóba.

A gyászos hír szárnyon járt, s most mindnyájuk lelkét egyazon aggodalom kerítette hatalmába.

- Oda az ivóvizünk! - kiáltoztak a szegény emberek.

Valóban, a Paulina-folyó után most a Barnett-tó eltűnése került sorra!

De Hobson hadnagy sietett megnyugtatni társait az ivóvizet illetően.

- Semmi baj, hiszen van jég bőven, barátaim - mondta nekik. - Nincs mitől félnünk. Csak fel kell olvasztanunk a szigetünk néhány darabkáját. De persze szeretném azt hinni, hogy nem isszuk meg az egész szigetet - tette hozzá, és még mosolyogni is próbált.

Valóban úgy van, hogy a sós víz, ha elpárolog vagy megfagy, teljesen elveszti a felolvadáskor meglevő sós tartalmát. Kiásnak hát néhány jégtömb-tetemet - ha ugyan használhatjuk ezt a kifejezést -, felolvasztják, s így nemcsak a mindennapi használatra lesz ivóvizük, hanem a tutajon elhelyezett víztároló edényeket is megtölthetik.

Mindamellett nem volt szabad figyelmen kívül hagyni a természetnek ezeket a figyelmeztetéseit. Nyilvánvaló volt, hogy a sziget alapja olvadásnak indult, s erre bőséges bizonyoságul szolgált az a tény, hogy a tenger alulról nyomult már be a lagúnába. Tehát bármely percben beomolhat a talaj; így hát Jasper Hobson megtiltotta embereinek, hogy a tanyájuktól eltávolodjanak, mert ezzel azt kockáztatják, hogy kisodródnak a nyílt tengerre.

Úgy látszik, az állatok is megérezték a közeledő veszélyt. Egybeverődtek az egykori erőd körül. Mióta eltűnt az édesvíz, gyakran látták az állatokat, amint a talaj alól előkapart jégtömböket nyalogatják. Az állatok nyugtalanul viselkedtek, némelyikük valósággal megháborodott, különösen a farkasok fékevesztett falkája járta a bolondját, hogy aztán rekedt üvöltéssel tűnjenek tova. A prémes állatok a kerek gödör körül helyezkedtek el, ott, ahol azelőtt az elmerült ház állott. Több száz fajta állatot számoltak össze a szigetlakók. A jegesmedve is itt őgylgett a környéken, s nem bántott ő már sem embert, sem állatot. Láthatóan elfogta az ösztönös nyugtalanság, szívesen kunyorált volna védelmet a veszély ellen, amit előre érzett, de el nem kerülhetett.

Eleddig töméntelen madár élt a szigeten, most már apránként ezek is eltűnedezték. Az utolsó napokban a messze repülő madarak nagy csapata - amelyeket erős szárnyuk nagy távolságok berepülésére tesz képessé -, a többi között a hattyúk, dél felé vándoroltak, ahol az Aleutiszigetek földje biztos menedéket nyújt számukra. Elköltözésüket Paulina Barnett asszony és Madge is megfigyelte, mivel épp akkor kószáltak a tengerparton, s ezt baljós előjelnek vették.

- Ezek a madarak bőven találhatnak eleséget a szigeten - jegyezte meg Paulina Barnett asszony -, s mégis elhagyják! És bizonyára nem ok nélkül, szegény Madge-em!

- Igen - válaszolta Madge -, az ösztönük vezérli őket arra, ami az érdekük. De ha ezzel figyelmeztetnek bennünket, akkor hát fordítsuk ki hasznunkra ezt a figyelmeztetést. Úgy veszem észre, hogy a többi állat is nyugtalanabbnak látszik, mint máskor.

Aznapi Jasper Hobson úgy határozott, hogy a tutajra hordatja az eleség nagyobb részét, valamint a táborozáshoz szükséges holmit. Azt is elhatározták, hogy most már valamennyien elfoglalják helyüket a tutajon.

De éppen most kezdett veszködni a tenger, és ezen a parányi „Földközi”-tengeren - amelyet most magának a Bering-tengernek vize alkotott a lagúna belsejében - éppúgy tornyosultak a hullámok, s hozzá még nagyobb erővel. A viszonylag szűk területen megszorult hullámok hevesen verték a meredek partot, s tajtékzó dühvel törtek meg rajta. Úgy látszott, mintha vihar tombolna a tavon, vagyis jobban mondván a szakadék fölött, amely oly mély volt, akár a környező tenger. Veszett táncot járt a tutaj, a hatalmas hullámtömegek szüntelenül átcsaptak rajta, olyannyira hogy embereink kénytelenek voltak abbahagyni a holmi és az eleség behordását.

Érthető, ugyebár, hogy - így állván a dolgok - Hobson hadnagy nem helyezkedett szembe társaival. Az is ért valamit, hogy még egy utolsó nyugodt éjszakát tölthettek a szigeten. Majd másnap reggel, ha a tenger megnyugodott, befejezik a berakodást.

Így tehát a katonák és a nők nem kaptak utasítást arra, hogy hagyják ott a szállásukat, s hagyják el a szigetet; mert ha a tutajra menekülnek, akkor ez igazán azt jelenti, hogy elhagyják a szigetet.

Az éjszaka egyébként jobban telt el, mint ahogyan remélték. A szél elcsitult. Lassacskán a tenger is lecsillapodott. Ez csak amolyan futó vihar volt, az elektromosság okozta tünemények rendkívüli gyorsaságával érkezett, s éppúgy távozott is. Este nyolc órára csaknem teljesen elnyugodott a hullámverés, s már csak a szelíd hullámok halk locsogása hallatszott a lagúna belsejében.

A sziget bizonyára nem kerülheti el a közeli szétmállást, de végül is jobb volt, hogy nem törte hirtelen ketté a vihar, márpedig bármely percben ez lehet a sorsa, ha hegynyi hullámokat vet körülötte a haragos tenger.

A vihar után könnyű ködfelhők gyülekeztek, amelyek azonban azzal fenyegettek, hogy sűrű ködgomollyá válnak éjszakára. Ez északról jött, s ennek következtében, az új tájékozódás szerint, a sziget legnagyobb részét ködbe borította.

Mielőtt nyugovóra tért, Jasper Hobson megvizsgálta a tutajt a parthoz erősítő hajókötelet, amely erős nyírfatörzsek köré volt tekerve. Fokozott elővigyázatosságból még egyet csavartak rajta. Egyébként legrosszabb esetben is csak az történhetett, hogy a tutaj elszabadul a lagúnán, márpedig a lagúna nem olyan nagy, hogy elveszhetne rajta.

XXII. A KÖVETKEZŐ NÉGY NAP

Csendes éj volt. Hobson hadnagy felkelt s határozott: még aznap elrendeli, hogy a kis kolónia felszálljon a tutajra. Azzal elindult a lagúna felé.

Most még sűrű köd volt. De a ködfellegek fölött már átszűrődtek a napsugarak. A tegnap esti vihar tisztára söpörte az égboltozatot, s a nap melegnek ígérkezett.

Amikor Jasper Hobson kiért a tó partjára, nem tudta tisztán kivenni a vízfelületet, annyira eltakarták a sűrű ködgomolyok.

Ekkor már Paulina Barnett asszony, Madge és még néhányan mások is kijöttek hozzá, a partra.

Most kezdett felszállni a köd, a lagúna vége felé húzódott, s most már lassanként kezdett előtűnni a víz felszíne. Azonban a tutaj még nem volt látható.

Végre egy szélfuvallat felszakította az egész ködfelleget...

A tutaj nem volt sehol! De a tó sem volt sehol. A végtelen tenger tükre terült el szemük előtt.

Hobson hadnagy akaratlanul is kétségbeesett mozdulattal tárta szét karját, s amint ő maga s társai is megfordultak, amikor szemük átfogta az egész láthatárt, az elszörnyedés kiáltása szakadt ki torkukból!... A szigetük már csak egy apró szigetecske volt!

Az éjszaka folyamán a Bathurst-fok egykori területének vízmarta, szétmálló hatheted része zaj nélkül, minden megrázkódtatás nélkül levált. Ezek a területrészek elmerültek a tengerben, és a kiutat talált tutaj kisodródott a nyílt tengerre, s most azok, akiknek ez volt a végső reménységük, még csak meg sem pillanthatták ezen a végtelen vízpusztaságon!

Az őket elnyeléssel fenyegető mélység szélén, segélyforrások s a menekvés legcsekélyebb lehetősége nélkül a hajótörötteket földig sújtotta a kétségbeesés. A katonák közül némelyik félőrülten a tengernek rohant, hogy beleveti magát. De Paulina Barnett asszony útjukat állta, s visszatérésre készítette őket. Néhányan sírva fakadtak.

Láthatjuk, milyen helyzetben voltak most a hajótöröttek, s hogy ezek után maradhatott-e még valami reményük. De képzeljük el a hadnagy helyzetét is, e félőrült szerencsétlenek közepette. Huszonegy ember egy tenyérnyi jégszigetecskén, amely nemsokára szétmállik a lábuk alatt! A szigetnek azzal a nagy részével együtt az erdő borította dombok is eltűntek. Tehát most már fa sincs. Fának most már csak azt a néhány deszkát számíthatták, amelyekből a szükségszállást üttették össze. Ebből azonban nem lehet olyan tutajt eszkábálni, amely elég lenne a kolónia számára. A hajótöröttek élete tehát pontosan csak addig tart, amíg a parányi szigetét, vagyis legfeljebb néhány napig, mert június hónapban voltak, és a közepes hőmérséklet meghaladta a 68 Fahrenheit (zéró fölötti 20 Celsius) fokot.

Aznap Hobson hadnagy kötelességének tartotta, hogy még egy felderítő utat tegyen a szigetecskén. Talán jó lenne olyan pontra menekülniük, ahol vastagabb a jégalap, s így hosszabb ideig tarthat ki. Ezen a felderítő útján Paulina Barnett asszony és Madge kísérte el a hadnagyot.

- Neked még mindig van reményed? - kérdezte Paulina Barnett asszony az ő hűséges barátnőjét.

- Még mindig! - válaszolta Madge.

Paulina Barnett asszony nem felelt, gyors léptekkel haladt Jasper Hobsonnal a parton. A Bathurst-foktól az Eszkimó-fokig terjedő egész partrészletet, vagyis nyolc mérföld hosszúságban megkímélte a leszakadás. Az Eszkimó-foknál történt a törés, s a lagúna legszéleig érő, a sziget belsejébe vezető vonalat követett. Ettől a ponttól kezdve az új tengerpartot maga a lagúna partja alkotta, amelyet most a tenger hullámai csapkodtak. A lagúna felső része felé egy másik törés húzódott, egészen a Bathurst-fok és az egykori Barnett-kikötő közötti partszakaszig, a szigetekcske tehát téglalap alakú, mindössze átlag egy mérföld széles szalagot képezett.

Abból a száznegyven négyzetmérföldből, amely azelőtt a sziget teljes területe volt, húsz se maradt.

Hobson hadnagy a legnagyobb figyelemmel vizsgálta meg az apró sziget új alkatát, és úgy találta, hogy még mindig azon a részen a legvastagabb a jégalapja, ahol azelőtt az erőd állt. Úgy látta helyesnek tehát, ha nem hagyják el eddigi táborhelyüket. Lám, az állatok is ösztönösen ragaszkodnak ehhez a helyhez.

Mindamellett észrevették, hogy számtalan kérődző és rágsáló, valamint az összevissza kóborló kutyák nagy része a sziget leszakadt nagyobb részével együtt eltűnt. De maradt még belőlük szép számmal, különösen a rágsálókból. A jegesmedve fejvesztetten őgyelgett a szigetekcskén, szüntelenül úgy járt körbe-körbe, mint a ketrecbe zárt vadállat.

Este öt óra felé Hobson hadnagy és két társa visszatért a szállásra. Ott egybegyűlve találták valamennyi társukat, férfiak és nők ott kuporogtak, együtt, szótlanul, már mit sem akartak látni, semmit sem óhajtottak hallani. Joliffe-né valami ételféle elkészítésével foglalatосkodott. Sabine, a vadász nem volt annyira letörve, mint többi társa, járt-kelt, s azt nézte, hogyan lehetne egy kis friss vadhúsrа szert tenni. Ami pedig a csillagászt illeti, hát az csak üldögélt ott magának, külön a többiektől, s csaknem közömbös tekintetet vetett a tengerre. Úgy látszott, őt már semmi sem lepheti meg!

Jasper Hobson közölte társaival felderítő útja eredményét. Megmondta nekik, hogy a mostani táborhelyük nagyobb biztonságot nyújt, mint bármely más pontja a tengerpartnak, s lelkükre kötötte, hogy ne menjenek el innen, mert félúton a táborhelyük és az Eszkimófok között már új törés jelei mutatkoznak. Valószínű tehát, hogy nemsokára még sokkal kisebb lesz a szigetekcskék. És ez ellen semmit, de semmit sem tehetnek!

Valóban jó meleg volt aznap. A jégtömbök, amelyeket azért ástak ki, hogy belőlük ivóvízhez jussanak, felolvadtak anélkül, hogy tüzet kellett volna rakni alájuk. A meredek partszakaszokon apró, lyukacsos szilánkokra töredezve hullott a tengerbe a jég. A szigetekcske átlagos szintje nagy általánosságban süllyedt. A langyos hullámok szüntelenül bomlasztották az alapját.

A következő éjjel senki sem hunyta le a szemét a szükségszálláson. De ki is tudott volna aludni, amikor arra gondolt, hogy bármely percben megnyílhat alatta a mélység? Hacsak nem az a pici gyerek, aki mosolygott a mamájára, s akit az anyja most már egy percre sem akart magára hagyni.

Másnap, június 4-én felhőtlen égen jelent meg a nap a láthatáron. Az éj folyamán semmi változás nem történt. A sziget alkata mit sem változott.

Ezen a napon egy rémült kékróka bemenekült a szállásra, és nem volt hajlandó kimenni onnan. Azt lehet mondani, hogy a töméntelen nyuszt, hermelin, sarki nyúl, pézsmapatkány és hód valósággal nyüzsgött az egykori kereskedelmi ügynökség területén. Úgy viselkedtek, mintha mind háziállatok lennének. Csak a farkasok falkája hiányzott a sarkvidék állat-

világából. Ezek a ragadozók a sziget túlsó oldalán tartózkodtak volt a leszakadáskor, s minden bizonnyal a levált szigetrésszel együtt nyelte el őket a tenger. Mintha csak előérzete súgna, a medve nem távolodott el többé a Bathurst-foktól, és a prémes állatok olyan nyugtalanok voltak, hogy szinte tudomást sem vettek a mackó jelenlétéről. Maguk a hajótöröttek is megbarátkoztak már az óriási állattal, hadd mászkáljon kedvére, már rá sem hederítettek. A közös veszély, amelyet valamennyien éreztek, egy szintre helyezte az ösztönt az ésszel.

Néhány perccel dél előtt a hajótörötteknek olyan izgalomban volt részük, ami csak csalódással végződhetett.

Sabine, a vadász felmászott a csöpp sziget legmagasabb pontjára, onnan néhány percig figyelte a tengert, majd kiáltozni kezdett:

- Hajó! Hajó!

Mindnyájan eszeveszetten rohantak a vadász felé. Hobson hadnagy kérdő tekintetet vetett rá.

Sabine kelet felé mutatott, ahol valami fehér gőz szállt fel a láthatáron. Mindnyájan odabámultak, s mukkanni sem mertek! Valamennyien látták a hajót, amelynek körvonalai egyre élesebben bontakoztak ki a láthatáron. Egyetlen szót sem mert szólni senki!

Valóban hajó füstölt amott, mégpedig kétségkívül egy bálnavadászhajó. Ebben nem tévedhettek, s egy óra múlva már a hajó vízvonala alatti része is láthatóvá vált.

Sajnos azonban ez a hajó keleten bukkant fel, vagyis éppen ellenkező irányban, mint amerre az elszabadult tutajnak sodródnia kellett. Ez a bálnavadászhajó csak véletlenül kerülhetett erre a vidékre, s mivel nem találkozhatott a tutajjal, nem lehetett feltételezniük, hogy a hajótöröttekért küldték ki, de még csak azt sem, hogy sejtene a jelenlétüket.

Most az a kérdés, vajon észreveszi-e a hajó a tengerszint fölébe alig emelkedő szigetcskét? Irányt változtat-e feléje? Észreveszi-e a hajótöröttek integetését? Fényes nappal, amikor ily tisztán süt a nap, ez nemigen valószínű! Igen, ha éjszaka lenne, s meggyújtának a szállás néhány deszkáját, akkor ezt a sokáig égő tűzjelzést nagy távolságban is észre lehetne venni. De nem tűnik-e el a hajó, mielőtt még az éj leszáll? Mindenesetre jeleztek, ahogyan csak tudtak, és puskalövésekkel is igyekeztek magukra vonni a hajósok figyelmét. A hajó mégis csak közeledett! Felismerték, hogy hosszú háromárbocos, bizonyára új-arhangelszki bálnavadászhajó, miután elhagyta az Alaszka-félszigetet, a Bering-szoros felé indult. A szigetcske szél felőli irányában, jobbszelesen haladt, alacsony derék- és sudárvitorlái alatt, és felfelé tartott, északnak. Tengerész szeme az irányából észrevette volna, hogy ez a hajó bizony nem tart a sziget felé. De talán észreveszi?

- Ha észreveszi - mormogta Long őrmester fülébe a hadnagy -, épp ellenkezőleg, elmenekül, ha észreveszi!

Jasper Hobsonnak igaza volt, amikor így beszélt. Semmitől sem félnek annyira a hajók ezen a tájon, mint a közeledő jéghegyektől és jégszigetektől! Ezeket olybá veszik, mint valami úszó sziklákat, s attól félnek, hogy szerteázódik rajta a hajójuk, különösen éjszaka. Így hát sietve irányt változtatnak, mihelyt ezeket észreveszik.

Vajon nem ezt teszi-e ez a hajó is, mihelyt a hajósok megpillantják a szigetcskéjüket?

Valószínűleg így cselekszik.

Leírhatatlan, miként vergődtek a hajótöröttek a remény és a kétségbeesés között. Egészen délután két óráig már azt hitték, hogy végre megkönyörült rajtuk a gondviselés, hogy megjött a segítség, megmenekültek! A hajó ferde vonalban egyre közeledett hozzájuk. Már

hat mérföldnyire sem volt a kis szigettől. A hajótöröttek kétségbeesetten integettek, puskáikat sütögették, sőt, a szállás néhány deszkáját tűzre rakva még magas füstoszlopot is eresztettek az égnek...

Minden hiába. Vagy nem láttak semmit a hajósok, vagy sietve menekülni igyekeztek a szigettől, mielőtt észrevették.

Fél háromkor a vitorlás szélbe fordult, és északkeletnek tartva elhajózott.

Egy óra múlva már csak a fehér füstfellege látszott, s nemsokára az is végleg eltűnt.

A katonák egyike, Kellet, most különös kacajt hallatott. Majd földre vetette magát, s ott hengergőzött. Úgy viselkedett, mint aki megőrült.

Paulina Barnett asszony most merőn szembenézett Madge-dzsel, mintha csak azt akarná kérdezni tőle, most is remél-e még!

De Madge elfordította a fejét!...

Ennek a gyászos napnak estjén rémes recsegés-ropogás hallatszott. A szigetecske legnagyobb része levált, és elmerült a tengerben. Az állatok szörnyű halálüvöltése hangzott fel a sötét-ségben. A szigetecske most már olyan kicsi lett, hogy csupán az egykori, elmerült lakóház helyétől a Bathurst-fokig terjedt!

Már csak egy jókora jégtábla volt!

XXIII. A JÉGTÁBLÁN

Egy jégtábla! Szabálytalan alakú, háromszögű jégtábla, száz láb hosszú a befogója, s alig százötven lábnyi a leghosszabb oldalán! És ezen a jégtáblán huszonegy emberi lény, vagy száz prémes állat, néhány kutya és egy óriási jegesmedve, amely most a legszélén guggol.

Igen! Itt van valamennyi szerencsétlen! Eddig még egyet sem nyelt el a mélység közülük. A leszakadás akkor történt, amikor mindnyájan együtt voltak a szálláson. Megmentette még őket a sors, nyilván csak azért, hogy együtt vesszenek el!

Micsoda éjszaka! Ez az álomtalan éj! Nem beszélt senki. Meg sem mertek moccanni. Mert talán a legkisebb mozdulat is, a legcsekélyebb rázkódtatás is elég lett volna ahhoz, hogy kettétörje a jégtáblát!

A néhány darabka szárított húshoz, amit Joliffe-né osztott szét, senki sem akart hozzányúlni. Mire való lenne?

A nyomorultak legtöbbje szabad ég alatt töltötte az éjszakát. Szebb halál, ha szabadon vannak, amikor elnyeli őket a mélység, mintha a szűk deszskabódéban érné őket a vég!

Másnap, június 5-én ragyogóan sütött le a nap a kétségbeesett emberek e csoportjára. Már alig váltottak szót. Inkább kerülni igyekeztek egymást. Némelyikük zavaros tekintetet vetett a kerek láthatárra, amelynek ez a nyomorult kis jégtábla képezte a közepét.

Teljesen elhagyatott volt a tenger. Sehol vitorla, de még csak egy jégtábla, egy szigetcske se sehol. Minden bizonnyal ez a jégtábla az utolsó, amely a Bering-tengeren úszik.

Egyre melegebb lett az idő. Már nem fújt a szél. Rémes nyugalom uralkodott a légkörben. Hosszú hullámok emelgették szelíden ezt az utolsó föld- és jégdarabot, amely a Viktória-szigetből megmaradt, már nem is úszott, csak le s fel hintázott a hullámokon, mint valami hajóroncs; de hiszen nem is volt egyéb.

Ám egy hajóroncs, a váz egy maradványa, egy árboc darabja, egy törött árbockosár, néhány deszka, mindez fennmaradt a vizen, s el nem olvadhat! Míg a jégtábla nem egyéb, mint megszilárdult víz, amit ismét vízzé változtat a napsugár!...

Ez a jégtábla - s ez az, ami megmagyarázza, miért tartott ki mostanáig - az egykori sziget legvastagabb részét képezte. Sapkaszerűen borította némi föld- és növényréteg, s feltételezhető volt, hogy elég vastag a jégrétege. A Jeges-tenger hosszú telének hidege bizonyára „jól táplálta jéggel” egykor, amikor még, évszázadokon át, ez a Bathurst-fok volt legvégső pontja az amerikai szárazföldnek.

Most ez a jégtábla átlagot számítva még öt-hat lábnyira emelkedett a tengerszint fölé. Úgy lehetett hát számítani, hogy jégalapja mindenütt körülbelül egyforma vastagságú. Így tehát ezeken a csendes vizeken nem fenyegeti az a veszély, hogy kettétörik, de annál inkább az, hogy lassacskán elolvad. De a szélein lehetett is látni, milyen gyorsan fogy, amint szüntelenül nyaldossák a hosszú hullámnyelvek, és csaknem állandóan le-levált egy-egy darab föld, és zöldellő növényzetével együtt elmerült a hullámokban.

Ilyen természetű leomlás történt még aznap délután egy órakor a talajnak azon a részén, amelyet a közvetlenül a jégtábla szelén fekvő szállás foglalt el. A szállás ekkor szerencsére üres volt, de csupán egy-két szál deszkát és két-három tetőgerendát lehetett megmenteni abból, ami a kunyhót alkotta. A szerszámok nagy része és a csillagászati műszerek oda-

vesztek! Most hát az egész kis kolóniának a talaj legmagasabb részére kellett menekülnie, ahol semmi sem védte őket az idő viszontagságai ellen.

Ott még találtak néhány szerszámot és a légszivattyúkat meg a légtartályt, amit Jasper Hobson arra használt, hogy a folyvást szakadó záporból néhány gallon⁴⁰ esővizet gyűjthessenek. Ugyanis most már azt a csekély jégtömeget sem volt szabad a talajból venni, amelyből eddig az ivóvizüket olvasztották. Most már a jégalap minden parányával nagyon csínján kellett bánni.

Négy óra tájt Kellet, a katona, ugyanaz, aki már több jelét adta az örületnek, odalépett Paulina Barnett asszony elé, s nyugodtan így szólt:

- Asszonyom, én a vízbe ölöm magam.

- Kellet! - kiáltott fel Paulina asszony.

- Megmondtam önnek, hogy a tengerbe ölöm magam - ismételte a katona. - Jól meg gondoltam. Úgyis csak ez lesz a végünk. Akkor hát jobb, ha önként végzek magammal.

- Kellet - szólt hozzá szelíden Paulina Barnett asszony, és megfogta a különösmód tiszta pillantású katona kezét -, maga nem teszi ezt!

- De igenis, asszonyom, és mivel ön mindig jó volt mihozzánk, nem akartam meghalni anélkül, hogy búcsút ne vegyek öntől. Isten vele, asszonyom!

És Kellet elindult a tenger felé. Paulina Barnett asszony rémülten kapaszkodott belé. Segélykiáltására Jasper Hobson és az őrmester is odaszaladt. Egyesült erővel vonszolták vissza Kellet-t, mielőtt még szándékát végrehajthatta volna. De a boldogtalant már megszállta ez a rögeszme, s csak tagadóan rázta a fejét.

Vajon észre lehet-e téríteni ezt az elborult lelket? Nem. Azonban ennek a tenger mélyére kíváncsozó szegény örültnek példáját talán a többiek is követik. Ki tudja, vajon Kellet-nek a csüggedés végső fokára süllyedt társai közül némelyik nem követné-e az öngyilkosságba? Mindenáron meg kellett hát akadályozni, hogy a szerencsétlen a tengerbe ölje magát.

- Kellet - szólt hozzá szelíden, csaknem mosolyogva Paulina Barnett asszony -, őszinte, jó barátom maga nekem?

- Igen, asszonyom - válaszolta nyugodtan Kellet.

- Nos hát akkor, ha maga is úgy akarja, haljunk meg együtt..., de nem ma.

- Asszonyom!

- Nem, kedves jó Kellet, én még nem készültem fel rá..., csak holnap..., holnap, ha úgy akarja... Jó?

A katona mereven nézett a bátor asszonyra. Úgy tűnt, mintha habozva fontolgatná egy percig, vadul vágyakozó tekintetet vetett a tündöklő tengerre, majd végighúzta kezét a szemén, s így szólt:

- Holnap!

És miután ezt az egy szót kiejtette, nyugodt léptekkel foglalta el ismét helyét társai között.

- Szegény szerencsétlen! - suttozta Paulina Barnett asszony - csak annyit kértem tőle, hogy várjon holnapig, de ki tudja, holnapig nem leszünk-e valamennyien a tenger mélyén!...

⁴⁰ Gallon - angol űrmérték; 4,5 liter

Ezt az éjszakát Jasper Hobson a parton töltötte, mozdulatlanul. Azt fontolgatta magában, vajon nincs-e valami módja annak, hogy elodázzák a csöpp sziget felolvadását, hogy nem sikerülne-e valahogyan a víz fölött tartani addig, míg valahol földet pillantanak meg.

Paulina Barnett asszony és Madge már egy pillanatra sem hagyták el egymást. Kalumah meg úgy feküdt úrnője mellett, mint egy hűséges kutya, s melengetni igyekezett. Mac Nap-né néhány, az egykori Reménység-erőd dús készleteiből maradt prémbe burkolózva szunnyadt, keblén kicsi gyermekével.

A csillagok páratlan fényben tündököltek. A hajótöröttek szerteszét heverték, oly mozdulatlanul, mint holttestek egy elhagyott hajóroncsán. Semmi zaj sem zavarta ezt a borzalmas nyugalommal. Csak a hullámok csobbanása hallatszott, amint állhatatosan lötybölték a jégtáblát, meg a kisebb partomlások, amelyeknek hirtelen loccsanása jelezte, mekkorák.

Néhányszor Long őrmester is feltápáskodott. Körültekintett, szemével szerette volna átfúrni a sötétséget; majd néhány perc múlva ismét visszadőlt fekhelyére. A jégtábla végén, mint egy óriási, fehér hógolyó, ott kuporgott a jegesmedve, mozdulatlanul.

Ez az éjszaka is anélkül múlt el, hogy bármilyen esemény változtatott volna a helyzeten. Reggel alacsony, kissé vörhenyes színű ködfellegek gyülekeztek kelet felé. Néhány felhő foszlott szerte a zeniten, s kisvártatva a nap sugarai aranyozták be a víz felszínét.

A hadnagy első gondja az volt, hogy szemügyre vegye a jégtáblát. Ismét csökkent a térfogata, de - ami még súlyosabb körülmény volt - a tengerszint fölötti átlagos magassága is észrevehetően süllyedt. Bármily szelíden hullámzott is a tenger, ez is elég volt ahhoz, hogy részben ellepje a jégtáblát. Csak a dombocská tetejére nem csapott fel a víz.

Long őrmester a maga részéről is megfigyelte az éjszaka történt változásokat. Az olvadás pusztító munkája oly nyilvánvalóan előrehaladt, hogy már nem volt semmi remény.

Paulina Barnett asszony odament Hobson hadnagyhoz.

- Ma lesz hát? - kérdezte.

- Ma, asszonyom - válaszolta a hadnagy -, és ön betartja a Kelletnek tett ígését!

- Hadnagy úr - szólt most mélységes komolysággal az utazónő -, megtettünk mi vajon mindent, amit tennünk kellett?

- Meg, asszonyom.

- Hát akkor legyen meg az Isten akarat!

Mindazonáltal, ezen a napon még egy végső, kétségbeesett kísérletre került sor. A nyílt tenger felől elég erős szél kerekedett, vagyis délnyugat felé fűjt, éppen abba az irányba, ahol az Aleuti-szigetcsoporthoz legközelebbi szigetei terülnek el. Hogy mekkora távolságban? Azt nem lehetett megmondani, mert mérőműszerek híján nem lehetett többé meghatározni a jégtábla jelenlegi földrajzi helyzetét. De nemigen sodródhatott sokat, hacsak valami áramlat nem ragadta magával, mert úgyszólván semmi fogása sem volt rajta a szélnek.

Mégiscsak volt még valami remény. Ha - bármily lehetetlennek látszik is - a jégtábla közelebb lenne a szárazföldhöz, mint ahogyan ezt a hajótöröttek feltételezték! Ha valami olyan tengeráramlat, amelynek irányát nem tudták megállapítani, közelebb vitte volna a jégtáblát azokhoz az annyira áhított Aleuti-szigetekhez! Most a szigetek felé fűjt a szél, és így gyorsan vihetné a jégtáblát, ha lenne mibe kapaszkodnia. Ha még csak néhány óráig tarthatná magát a víz fölött a jégtábla, talán földet láthatnának pár órán belül, vagy ha földet nem is, de legalább azoknak a

part menti kereskedelmi vagy halászhajóknak egyikét, amelyek sosem merészkednek ki a nyílt tengerre.

Hobson hadnagynak egy ötlete támadt, előbb csak egy pillanatra villant át az agyán, de aztán, ha furcsa is, de határozott gondolattá vált: miért ne lehetne vitorlát feszíteni a jégtábla fölé úgy, mint egy közönséges tutajra? Ezt valóban könnyen megtehetik.

Jasper Hobson közölte ötletét az ácsmesterrel.

- Önnek igaza van - felelte Mac Nap. - Fel a vitorlákat, valamennyit!

Ez a terv, bármily csekély sikerrel biztatott is, némi lelket öntött a nyomorultakba. De hiszen nem is lehet ez másként. Hát nem kell-e vajon mindenbe belekapaszkodni, ami csak hasonlít is a reménységhez?

Valamennyien munkához láttak, még Kellet is, aki még nem emlékeztette Paulina Barnett asszonyt az ígéretére.

Egy kis gerendát, amely azelőtt a szállás tetőgerincét képezte, felállítottak, s szilárdan beágyazták a dombocskát alkotó föld- és homokrétegbe. Egy csarnakként alkalmazott kötéllel meg egy gyámfával erősítették meg. Egy erős pózna szolgált vitorlarúdként, s az utolsó fekvőhelyek lepedőiből, takaróiból lett a vitorla, s már fel is húzták a rúdjára. A vitorlát, illetve ezt a vitorlának csúfolt tákolmányt kellőképpen szélbe állították, s az mindjárt bele is kapott, és abból a barázdából, amit maga után vont a vízen, csakhamar nyilvánvalónak látszott, hogy a jégtábla gyorsabban halad, délkelet felé.

Hát ezt sikernek lehetett nevezni! A földig sújtott, csüggeteg lelkek mintha új életre keltek volna. Mert ez már nem álldogálás volt, hanem igenis haladás, s bármily közepes volt is, szinte mámorosak lettek ettől a sebességtől. Az ácsmester különösen meg volt elégedve ezzel az eredménnyel. Egyébként valamennyien úgy kutatták tekintetükkel a láthatárt, mint csupa matróz-örszemek az árbockosárban, s ha azt mondja nekik valaki, hogy nem jelenik meg a föld a szemük előtt, el sem is akarták volna hinni!

Pedig ennek így kellett történnie.

Három óra hosszat úszott már a jégtábla a tenger eléggé csendes vizén. Nem állt ellen sem a szélnek, sem a hullámnak, ellenkezőleg, a hullámok vitték, egyáltalán nem álltak útjába. Ám a láthatár mindenütt kör alakban borult a tengerre anélkül, hogy bárhol is egy pont zavarta volna éles körvonalait. De a szerencsétlenek még mindig reménykedtek.

Délután három óra tájban Hobson hadnagy félrehívta Long őrmestert, és így szólt hozzá:

- Haladunk, az igaz, de a szigetecskénk szilárdságának és élettartamának rovására.

- Mit akar ezzel mondani, hadnagy úr?

- Csak azt akarom mondani, hogy a jégtáblát teljesen felemészti a víz, mert a sebessége miatt erősebben morzsolja, lazítja, tördeli, úgyhogy mióta felvontuk a vitorlát, egyharmadával csökkent a szigetünk területe.

- Biztos ön ebben?

- Teljesen biztos vagyok benne, Long. A jégtábla elnyúlik, elvékonyodik. Nézze, a tenger már csak tízlábnyira van a dombtól.

Hobson hadnagynak igaza volt, s ezzel a gyorsan sodródó jégtáblával ez nem is történhetett másként.

- Őrmester - fordult most hozzá Hobson hadnagy - magának is az a véleménye, hogy állítsuk le a jégtábla haladását?

- Úgy gondolom - válaszolta némi fontolgtatás után Long őrmester -, én úgy vélem, hogy ezt meg kellene beszélnünk a társainkkal. Most már az összességnek kell viselnie a felelősséget mindazért, amit határozunk.

A hadnagy helyeslően bólintott. Mindketten visszatértek helyükre, a dombra, s Jasper Hobson ismertette a helyzetet.

- A sebesség - magyarázta - gyorsan koptatja a jégtáblát, és talán néhány órával siettetni az elkerülhetetlen katasztrófát. Döntsenek hát, barátaim, tovább akarnak haladni, előre?

- Előre - kiabálták egyszerre, egy emberként a szerencsétlenek.

Továbbhajóztak hát, de ennek az elhatározásnak kiszámíthatatlan következményei lehettek.

Este hat órakor Madge felállt, egy pontra mutatott délkeleten, s így szólt:

- Föld!

Mindnyájan úgy ugráltak fel, mintha villanyáram érte volna őket. S valóban, délkeleti irányban, a jégtáblától mintegy tizenkét mérföldnyire földet pillantottak meg.

- Vitorlát! Vitorlát! - kiáltott fel Hobson hadnagy.

Megértették. Még több vitorlát vontak fel. Toldatvitorlaként ruhaféléket, prémeket feszítettek szélnek a csarnakokon, mindent, amibe csak belekaphat a szél!

Így növelték a sebességet, annál is inkább, mert a szél is frissebben kezdett most fújni. Ám a jégtábla már olvadt, minden oldalán. Érezték, mint remeg. Bármely percben szétválhatott.

Erre még csak gondolni sem akartak. Most a reménység sodrába kerültek. Amott a menekvés, azon a szárazföldön! Kiáltoztak, hadonásztak feléje.

Fél nyolc órakor a jégtábla már egészen megközelítette a partot. De szemlátomást fogyott, le is merült, a víz is ráfutott, a hullámok végigsöpörtek rajta, s magukkal ragadták a félelmükben őrzöngő állatokat. Minden pillanatban attól lehetett tartani, hogy elmerül a mélységben. Könnyíteni kellett hát rajta, mint a süllyedő hajón. Majd gondosan elegyengették a jégfelületen, különösen a széle felé azt a kevés földet és homokot, ami még megmaradt, hogy ily módon védjék a napsugarak közvetlen hatásától. Prémeket is teregettek rá, mert ezek természetüknél fogva rossz hővezetők. Egyszóval ezek az erős lelkű emberek minden elképzelhető eszközt felhasználtak a végső katasztrófa elodázására. De mindez nem volt elég. Belsejében recsegett, ropogott már a jégtábla, és hasadékok látszottak a felszínén. Érezhető volt, hogy nemsokára szétmállik.

Leszállt az éj, és a szegény nyomorultak nem tudtak mihez kezdeni. Hogyan lehetne növelni a jégtábla sebességét? Néhányan deszkákat ragadtak, és evezni kezdtek. A part még négy mérföldnyire volt, széliránt.

Éjszaka lett. Sötét, holdvilágtalan éj.

- Gyerünk! Adjunk jelt, barátaim! - kiáltott fel Hobson hadnagy, de már őt is csak hősies lelkiereje tartotta talpon. - Talán meglátnak bennünket!

Mindent összeszedtek, ami csak éghető holmijuk volt, két-három deszkát, egy kisebb gerendát, máglyát raktak belőle, s alágyújtottak. Magasra csapott a láng a félhomályban...

De a jégtábla egyre olvadt, s egyre süllyedt. Nemsokára már csak az a kis földrakás volt víz fölött, amelyből a dombocska állt. Mindnyájan oda menekültek, a halálos félelem lett úrrá rajtuk, s velük vánszorgott fel a dombra az a néhány állat, amelyet még nem nyelt el a tenger. A medve rémséges bőduléseket hallatott.

Egyre emelkedett a víz. Semmi sem vallott arra, hogy bárki is észrevette volna a hajótörötteket. Biztos, hogy már negyedórájuk sincs hátra, s elnyeli őket a mélység...

Nincs hát mód rá, hogy meghosszabbítsák a jégtábla élettartamát? Három óra kellene már csupán, három órácska, s elérnék ezt a földet, hiszen mindössze csak három mérföldnyire van, szél alatt.

De mihez fogjanak? Mit csináljanak hát?

- Ó, ha csak egy módja lenne, egyetlen módja annak, hogy megakadályozhassam a jégtábla felolvadását! - kiáltott fel Jasper Hobson. - Az életemet adnám érte, ha rájönnék! Igen! Az életemet!

Most megszólalt valaki, s kurtán kibökte:

- Van egy módja!

Thomas Black volt, aki megszólalt! A csillagász, aki már oly régóta még csak ki sem nyitotta a száját - hogy úgy mondjuk -, s aki már nem is számított élőknek e halálra szánt élőlények között! És az első mondat, amit kiejtett a száján, ez volt:

- Igen, van egy mód rá, hogy megakadályozzuk a jégtábla felolvadását. Még van egy módja annak, hogy megmeneküljünk.

Jasper Hobson odarohant Thomas Blackhez. Ő is és társai is kérdő pillantást vetettek a csillagászra. Azt hitték, rosszul hallottak.

- És mi lenne az a mód? - kérdezte Jasper Hobson.

- Minden ember a szivattyúkhöz!

Csak ennyit mondott Thomas Black.

Talán megőrült a csillagász? Hajónak veszi ezt a jégtáblát, süllyedő hajónak, melynek fenekét tíz láb magas víz borítja?

Azonban tényleg itt voltak a légszivattyúk meg a légtartály is, amely utóbbi ivóvíztartályként szolgált. De mire volnának még használhatók ezek a szivattyúk? Miként is szolgálhatnának arra, hogy a jégtábla minden részén olvadó, omlatag jégszélek keményebbé váljanak?

- Ez megbolondult! - mondta Long őrmester.

- A szivattyúkhöz! - ismételte a csillagász. - Töltsék meg a légtartályt!

- Tegyük, amit mond! - kiáltott fel Paulina Barnett asszony.

A szivattyúkat a légtartályhoz csatolták, ennek tetejét gyorsan rácsukták, s csapszeggel összefogták. A szivattyúk nyomban működni kezdtek, és a levegő több atmoszféra nyomás alatt töltötte meg a tartályt. Ezután Thomas Black fogta az egyik, a tartályhoz csatolt bőrcsővet, kinyitotta a csapot; a sűrített levegő sziszegve tódult ki, a tudós végighaladt vele a jégtábla szélein, s mindenütt ráirányította a csövet, ahol a meleg már olvasztani kezdte.

Micsoda hatás! Mindnyájan meglepetve bámulták! Mindenütt, ahová a csillagász a sűrített levegőt kilövellte, megszűnt az olvadás, a hasadékok összezárultak, újra összefagytak.

- Hurrá! Hurrá! - kiáltottak fel egyszerre valamennyien a szerencsétlenek.

Fárasztó munka volt a szivattyúzás, de férfikarban nem volt hiány! Egymást váltva dolgoztak. A jégtábla szélei olyan keményre fagytak, mintha csak rendkívüli hidegnek lettek volna kitéve.

- Ön megment bennünket, Black úr - fordult a tudóshoz Jasper Hobson.

- De hiszen ez egészen természetes! - felelte egyszerűen a csillagász.

Valóban, mi sem volt ennél természetesebb, s íme, mily fizikai hatást hozott most létre.

A jégtábla újrafagyásának két oka volt: először az, hogy a jégtábla felületének a légnyomás alatt bekövetkező párolgása nagy hideget hozott létre, aztán meg az, hogy a sűrített levegő ahhoz, hogy kiterjeszkedjék, meleget vont el az olvadó jégfelülettől, úgyhogy az nyomban újra megfagyott. Mindenütt, ahol csak törés keletkezett, a sűrített levegő hirtelen kiterjeszkedése folytán létrejött hideg összefagyasztotta a jégtábla széleit, és - hála ennek a végső eszköznek - a jégtábla csakhamar visszanyerte eredeti szilárdságát.

S így ment ez több óra hosszat! A végtelen reménységgel eltelt hajótöröttek olyan serényen dolgoztak a szivattyúknál, hogy nincs az a hatalom, amely meg tudta volna állítani őket!

Közeledtek a földhöz.

Amikor már csak vagy negyedmérföldnyire voltak tőle, a medve a hullámokba vetette magát, úszni kezdett, nemsokára partot ért és eltűnt.

Néhány perccel később a jégtábla megfeneklett a kavicsos parton. Az a néhány állat, amely még rajta volt, elmenekült a sötétben. Majd a hajótöröttek is partra szálltak, s térdre borulva adtak hálát az Égnek, csodálatos megmenekülésükért.

XXIV. ZÁRÓSZÓ

A Bering-tenger végén, a legutolsó Aleuti-szigetnél, a Blejinic-nél ért partot a Reménység-erőd egész személyzete, miután több mint ezernyolcszáz mérföldet tett meg a jégzajlás kezdete óta! Az aleuti halászok siettek segítségükre, s vendégszeretően fogadták őket. Hobson hadnagy és övéi nemsokára összeköttetésbe léptek a Hudson-öböl Társaság kontinensbeli angol ügynökeivel.

E részletes elbeszélés után szükségtelen külön kiemelni e derék, parancsnokukhoz méltó emberek bátorságát, s azt a lelkiert, amelynek a megpróbáltatások hosszú sorozata folyamán tanújelét adták. Bátor szívben nem volt itt hiány, sem a férfiak, sem a nők között, ahol Paulina Barnett asszony mindig jó példával járt elől, eréllyel a végveszélyben, megnyugodva az Ég akaratában, amikor úgy érezte, hogy itt a vég. Valamennyien a végsőig küzdöttek, s nem adták meg magukat a kétségbeesésnek még akkor sem, amikor látták, hogyan változik szigetté a szárazföld, amelyen a Reménység-erődöt alapították, majd szigetecskévé a sziget, s jég-táblává a szigetecske; végül még akkor sem, amikor - a melegebb vizek és a napsugarak kettős hatása alatt - utolsó menedékük, ez a jégtábla is olvadni kezdett! Ha a Társaság kísérletét újra kell kezdeni, ha elveszett is az új erőd, ezért sem Jasper Hobson, sem társait nem érheti szemrehányás, hiszen ők olyan eseményeknek voltak alávetve, amiket ember nem láthat előre. Mindenesetre, abból a tizenkilenc emberből, akiket a hadnagyra bízott a Társaság, egyetlenegy sem hiányzott, amikor visszatértek, sőt még két taggal bővült is a kis kolónia, Kalumahhal, a fiatal eszkimó nővel és Mac Nap ácsmester gyermekével, Paulina Barnett asszony keresztfiával.

Megmentésük után hat nappal a hajótöröttek megérkeztek Új-Arhangelszkbe, Orosz-Amerika fővárosába.

Ott ezek a jó barátok, akiket oly szorosan kapcsolt egymáshoz a közös veszély, elválnak, s talán örökre! Jasper Hobsonnak és embereinek a Társaság területein át az Összekötő-erődbe kellett visszatérniük, míg Paulina Barnett asszony, Kalumah - aki nem akart elválni tőle - és Thomas Black úgy számítottak, hogy San Franciscón és az Egyesült Államokon át Európába térnek vissza.

Mielőtt azonban elváltak volna egymástól, Jasper Hobson valamennyi egybegyűjtött társa előtt ezekkel a meghatott szavakkal fordult az utazónő felé:

- Asszonyom, áldásunk kísérje mindazon jószágáért, amit irántunk tanúsított! Ön volt a mi hitünk, vigaszunk, ön volt a lelke a mi kis világunknak! Köszönöm önnek, mindnyájunk nevében!

Háromszoros hurrá harsant fel Paulina Barnett asszony tiszteletére. Ezután minden katona kezet akart szorítani a bátor utazónővel. Minden asszony szeretetteljes csókkal vett búcsút tőle.

Ami pedig Hobson hadnagyot illeti, akit őszinte rokonszenv töltött el Paulina Barnett asszony iránt, hát bizony az ő szíve nehéz volt, amikor utoljára szorított kezet vele.

- Hát lehet az, hogy mi ne lássuk viszont egymást többé? - kérdezte.

- Nem, Jasper Hobson - felelte a híres utazónő -, nem, az nem lehet! És ha ön nem látogat el Európába, akkor majd én keresem fel önt itt... Itt vagy azon az új kereskedelmi ügynökségen, amelyet majd egy szép napon alapít...

Most előlépett Thomas Black, akinek, mióta szilárd földre tette a lábát, megjött a hangja:

- Úgy van, majd viszontlátjuk egymást... huszonhat év múlva! - mondta a legmélyebb meggyőződés hangján. - Barátaim, én alaposan elpuskáztam ezt az 1860-as napfogyatkozást, de nem szalajtom majd el azt, amely ugyanilyen körülmények között, ugyanazon a helyen megy végbe, 1886-ban. Huszonhat év múlva önnek is, kedves asszonyom, és önnek is, hadnagy úr, ismét találkát adok, a Jeges-tenger határán!...

-&-